

S. FRANCISCVS.

Acceptat Registro Wicnensi
in Infirma N° 1611.

BENEDICTI
ARIAE MONTANI
HISPALENSIS
POEMATATA
IN QVATVOR TOMOS
DISTINCTA.

in quorum priore continentur Humanæ
salutis Monumenta, & Ode variaz.

ANTVERPIÆ,
ex officina Christophori Plantini
Architypographi Regij.

M. D. LXXXIX

Troost A. 1653.

68

PETRVS DE VALENTIA

Christiano Lectori salutem.

IT A plerumque fit, vt artificum
vitio & culpa vtilis laudandæ-
que artes damnentur, maleque
audiant. ecce enim Poëtica, qua nullam
aut antiquam (eū enim qui primus cā-
tauit, ego primum poëtam dico) aut vti-
lem aut gratam magis dicere possis, iam
diu est quod cordatorum virorum iudi-
cio tanquam pestifera vitari, atque è Sa-
pientium vrbibus exfulare iubetur. Po-
tius enim esse hominibus aiunt, eius
aut vtilitate quapiam aut quantumuis
magna oblectatione carere; quàm dul-
cedine illectos & delinitos ipsius inte-
llectu culeo incautos pungi, vanaque
sermone & venenosa doctrina inflari & per-
diti. Quod de Helena Troiani
iudicasse feruntur, id iam poëticae
maximè conuenire dicitur:

Ἄνδρες ἀνάτησι θεῆς εἰς ὧπα ἔοικεν.

Ἀλλὰ καὶ ὥς τοίηπερ ἔῃς' ἐν νηυσὶ νέεσθαι,

Μηδ' ἡμῖν τέκεσσι τ' ὀπίσσω πῆμα λί-

πότερ

A 2 Valde

* Valde est fidereis diuinarū vultus aquarū
Sed quamuis talis redeat ciuium nauibus:
auctor

Ne maneat nobis ciadis soboliq; futura.
Sed Ο'υτοι ἀπὸ λητ' ἐς τὸ θεῶν ἐλεκ-
τὰ δῶρα.

Reiiciēda Deū non sunt illustrata dona.
Nec quod perniciosæ subdolæque Sire-
nes meritò fugiendæ censeantur, vtilēs
veracesque Musæ eodem crimine in-
uoluendæ, vnaque reiiciendæ sunt; sed,
quod Pythagoras monebat, hæ illis &
præferendæ, & suauiores existimandæ, vt
certamine inter ipsas aliquando factō
probatum hoc ipsum poëtæ testantur.
Eiusmodi autem poëmata, qualia mul-
ta hodie gentium poëtarum circumfe-
runtur, non ab Vrania, vllāve cæli
Musā profecta sunt, nec à Deo acti &
calefacti ipsi (vt iactantur) effusa
non enim stulta vanaque superstitio
vanisque tot deorū numinibus & nomi-
nibus plena essent, tot vitiorum illece-
bras & irritamenta continerent. Quæ si
quis ad mythologias confugiens, emol-
lire velit, multa que vtilia illis fabula-

rum

rum in uerbis recondi dicat, tamen &
multa eiusmodi monitrosa anigmata
occurent, quæ ⁵ Oedipo quopiam
se tractari & solui patiantur; & ut id cō-
cedatur, tamen parum mellis, idque
non usque adeo puri, innumeris vene-
nosarum apium centris stipatum in illis
cōtineri cōperietur, ut non à pueris sim-
plicibus q̃. adiri, sed à viris, iisq̃. non in-
expertis, magna adhibita cautione peti
permittendū sit. Atqui, aiunt, nulla poë-
sis poëticusve lepor sine fabulis constare
potest, ipsaq̃. fabula velut anima quædā
poëseos est, quam variā & ornatam, imò
comptam esse decet & grandiloquam;
veritatis autem sermo simplex. Ego au-
tem nescio quo sensu ij homines sint,
ut aliquam sine vero stare, imò
infiniti & vane dicant; si verò &
re propositum poëtis
omneque tulit punctum qui utile
dulci miscuit; qui verum ipsamq̃. veri-
tatem continens poëma simulque dul-
cissimum lepidissimumq̃. exhibuerit, is
non rationibus & argumentis, sed re ip-
sa probasse dicendus fuerit, Poësin non

solùm fabula carere posse, sed et temper
carere debuisse. hoc autē nō minus quam
Deus ipse effecit. cuius veritatis pater,
ita etiam patronus assertorq. est. is va-
riis à se Prophetarum ministerio editis
pœmatibus, nullam grandiorē aut sua-
uiorem esse pœsin ostendit, quā quæ
veritati canendæ & celebrandæ inseruit,
in ipsoq. & ipsius verē grandibus operi-
bus quæ fecit cum Israël, laudandis ver-
satur. ea nempe veram vtilitatem, since-
ramque voluptatem continet, & quæ si-
ne vllō periculo à simplicibus peti per-
cipi q. possit. Quemadmodum & in ali-
quibus regionibus mel de cælo cadens,
à pueris mulieribusq. sine apum mole-
stia legi dicitur. Laudandus certē eor-
dem est Deus, qui hominum non
tati solùm, sed neque oblectamento vti-
quam defuerit, quos ne minus
dos opportunē veritatem edocuit, sed
canendam eis ipsam dictauit: *Vt iustifi-*
cetur in sermonibus suis, & vincat in
iudicabitur. Cuius, qui idem ipse est,
prouidentia his etiam temporibus effe-
ctum arbitor, vt elegatissima & à falsis
diuorū

7
diuorum nominibus alienissima poë-
mata proferunt, ipsaque veritate, qua
nullum mereretur dicere, mētum dici potest,
ornatissima. ea sunt vni pietate & do-
ctrina egregij BENEDICTI ARIAE
MONTANI, in quibus nec Latinita-
tem, nec poëticum leporē & numerum
aut stylum & elegantiam quisquam desi-
derarit, nihil demum excipi possit quo
minus reiectis portētosīs mēdaciis, sub-
dolisq. & obscœnis facetiis, hæc potius
poëmata in Christianorum hominum
manibus sint, saltem non alia pueris le-
genda & ediscenda, memoriterq. tenen-
da tradatur. ex quibus & Grammatico-
rum rudimentorum, & Latini sermonis
elegantiarum, & Rhetoricarum præce-
ptum, carminumq. diuersorū ge-
nerum exempla capi possunt, puerisque
discipulis, ita etiam vt interim
discipula tacite imbuatur (quæ puc-
rilis institutionis lex est) qua viros effe-
ciant & exerceri maximè expedierit.
Equidem non dubito quin ipsa poëma-
ta omnes solo etiam externo corticis &
foliorū cultu & aspectu delectatura sint,

3
quod si eò homines deducamur a Deo,
vt fructus gustare, & τὰ ἐν τῇ ἀγάπῃ
introspicere possint. Eatenus con-
creta, mentibusq. inherētia, Solis iusti-
tiæ radio aliquando pertērata liqueſcāt,
miros sui amores excitatura, miraq. dul-
cedine homines perfundēdos, cēto scio,
cū cognouerint quæ quantæq. sint
diuitiæ Sacramēti eius, quod est CHRIS-
TUS in iis quibus inhabitat spes glō-
riæ. Vtērius poēmata hęc commendare
pergerem, nisi ea se statim essent com-
mendatura, egoq. plus nimio poētā
diligere iudicandus forem, quem valde
quidem à me coli & amari fateor, non-
dum pro suo merito meoq. debito di-
lectum mihi satisfacere possum. Cui
igiturneminem horum carminu
litate & suauitate priuari vellem, eaq.
pueris in literariis gymnasiis vici-
corum poēmatū à Latinitate magis
prælegi percuperem; videbā hoc impe-
diri, partim quia multa ex iis nō omni-
bus obuia inter auctoris cōmentaria de-
litescebant; partim quia quę iam vulga-
ta fuerant, maiori volumine edita sunt,
quā

quàm quod modico ære cõparari possēt,
præterquàm quod huiusmodi scripta mi-
nori formâ ^{etiam} ~~etiam~~ ^{quod} ~~quod~~ ^{se} ~~se~~ ^{postulant}, vt iter
agentes & rusticantes comitari, puerorū-
que manibus gestari possint. Huic meo
desiderio neminē PLANTINO melius
satisfacturum sum arbitratus, & propter
elegantissimorū typorum copiā, & quia
etsi me nomine etiā tenus ignotū ipsi,
amen publicā vtilitatē notissimā cha-
rissimamque sciebam. Rogandum ergo
curavi; nec mea me expectatio fefellit:
vt enim est vir ille ad Christianam rem-
publicam iuuandā natus, sui que priuati
commodi minimè curās, nil cunctatus,
se hoc protinus effecturū recepit, dum-
modo ego, vt conceperā, omnia quę ha-
berent huius viri poëtica scripta in
ordinē quāprimū redigerem, & ad se
transmitterem. id ego etiā cele-
riter confeci, ne mea, quantulacunq. ea
est, officij pars desideraretur. Reliquum
ergo est pie Lector, vt his honestissimis
oblectamentis fruaris, Montanumq. &
Plantinum de multis aliis amandos, de
hoc etiam Christiana dilectione profe-

A s quaris,

quaris, præcipue autẽ Deo gratias agas,
 qui variis suis muneribus præstat ad con-
 summationẽ sapientie, & opus ministe-
 rij, in ædificatione corporis CHRISTI.
 quo propitio, votaq. auctoris secundate,
 propediem integrum aliud opus vario
 carminũ genere edendum exspectabis,
 quod exiguo volumine magnũ thesau-
 rũ contineat, varia, vera, simplici, Chri-
 stiana & genuina disciplina refertissi-
 mum. Sed & illud te moneri à me debe-
 ri existimaui, pro ea qua homines om-
 nes prosequi charitate debere me scio,
 ne in viri huius poeticiis scriptis legẽdis
 dictionis tantũ suauitate delectatus, vl-
 terius quærere desistas, sed potius quid
 recõditi sensus in illis sit, ad tuam vir-
 tatem inquiras; sunt enim vera flumina
 plena, & quæ penitus prospecta magnam
 lucem præferent ad faciem sapientie, & ad
 adita adcunda. Illud etiã de vera sapien-
 tia verè sapienterque dictũ scito *Δεινὸς*
μὲν ἄνθρωπος, idest, Carnis & sanguinis in-
 genio. *σοφὸς δὲ πῖν*, Gẽnibus stultitia,
 vocatis autem, Dei virtus & Dei sapiẽtia.
 Vale. Zafra, Idib. Iunij. 1587.

CLIS 17

HVMANÆ SALVTIS
MONVMENTA,
B. ARIÆ MONTANI
STVDIO CONSTRUCTA
ET DECANIATA.

CHRISTO LIBERATORI S.

CHRISTE, tuas laudes, tua magna negotia, parvis
 animis exiguis dicere carminibus,
 animus exiguis memoranda exempla tabellis,
 Consilium & summi per tua gesta Patris.
 Dum reficit pictura oculos, dum carmina mentem,
 Te placidum nostris inferre pectoribus.
 Tunc dabitur miranda animis arcana videre,
 Creditæque humanam vincere sorte vicem.
 Tunc animus fidibusque novis, meliora feremus
 Carmina, de donis munera nata tuis.

In tabulam Moſis Prophe-

Ode Sapphicam

LARA Leuitum soboles, Deo nec
Nec viris charum caput, ac puellis,
Quem ferax Nilus puerum innocentem
Sustulit amne:

Si quid angusto celebrare ve-

Possumus magnum, tibi nostra mixtis

Vox ferat Moſes fidibus dicati

Carminis hymnum.

Te re promissæ proprium salutis

Indicem, ingratus fugat in remotas

Proditor gentes, generum sed hospes

Nobilis optat.

Redditus tandem populo tuorum

Nuncius magni superum parentis,

Rector afflictæ & generis minister,

Nosceris idem.

Præpotens herbis magicoque cantu

Thana mentitas simulare formas,

Mox tibi veris agitata monstris

Victæque gessit.

Impiger ductor populi timentis,

Pectora ut verbis recreas discernis;

Ipse, quæ nunquam metuis pericla-

Vincere monstras.

Numinis puræ placitura menti

Iura, quæ gentes, metuant quæ nos,

Cernus interpres capis, obstup-

Clarus honores

VERAE SAPIENTIAE RVDIMENTA.

Dux hominum, interpresque Dei, mirissime Moſes,

Omnia qui primus tempora ponis, auct.

FIDELI MINISTRO POS.

In tali am pruaricationis parentum.

Ode Dicolos Tetraſtrophos. III.

Eheu laborum maxima,
Mortale quondam quæſitum genus.
Inuexit orbi tunc recenti
Femineæ leuitatis error.
Poſtquàm parentum, plura perentium
Quàm vox benigni præbuerat Dei;
Attondiſti inſuſti draconis
Credulitas male ſuada verbis:
Ardor negare dum ſapientie,
Summiq; certans ambitio loci
Anguſtiores dat videri
Diuitias, cumulūq; celat.
Pellexit arboſa raraq; frondium
Proſpecta, ramis forma micantibus.
Fatale vt auderent ſceleſto
Dente (neſas) temerare malum.
Conceptus agro pectore conſcius
Succus, patentiſis mox reſerat vias,
Qua culpa lethi ſæua mater,
Viſceribusq; animisq; regnet.
Hoc fonte rixæ, diſſidia & furor,
Pugnæ, rapinæ, ſæuaq; criminum
Turba, & dolores in nepotum
Oedecus exitiumq; manant.

AMBITIO AERVMNOSA.

In errorisq; mali, miſeræq; ruinæ
Eſt, præceptori crede, molle Deo.

VI. EV. LIATRICIS MONVM.

In tabulam Serpentis à Deo maledicti.

Ode Dicolos Tetraſtrophos. IIII.

Victor dum, patibus perpetuo iugo
Depreſſis, celebrat gaudia Lucifer;
Præclara & repetit cum grege perfido
Palmæ præmia nobilis:

Duet

Duci fata suis audiit absque
 Inceptis stabili consilio Dei:
 Crissatumque gemens puluere vertice
 Squamosus posuit Draco.

Nam cur tu inuidia, & insolens
 Virtutis referas ver sapientiae
 Laudem? colloquio quod superes nimis
 Vano, femineum caput?

Tam te sollicitum terribiles metus,
 Expers latitiae & suspicio manet:
 Quae semper pavidio pectore sentias,
 Nec vitare queas ferus.

Quin de feminea stirpe, tenerimus
 Nascetur valido robore fureulus:
 Istud comminuat qui cerebrum citò,
 Huic dum tu insidias paras.

Exercere malis ingenium dolis,
 Et rumpi inuidia, perpetuum tibi,
 Torquerique animo; quod propriis male
 Demens consiliis cadas.

Dein victus grauius guttura vinculis,
 Aeternoque caput supplicio dabis,
 Et commenta fremens stultitiae tuae
 Flammis vindicibus lues.

CONSILIVM ABSCONDITVM.

Ingeniis hominum cunctis reperire negatum
 Surgit opus, magno propositum Artifici.

MISERICORDIAE ASSERTIO

In tabulam Noë sacra

Ode Sapphica. V.

SOL vbi caelo faciem sereno
 Purus ostendit, decus atque rebus
 Redditum est, quales variata formas
 Terra tenebat:

(Nuper heu noxis hominum per omnes
 Ambitus Lunae, penitus negata his
 Vlsibus vitae & pelago innatanti
 Cedere iussa.)

Tutus

Tunc senex, & tor sobolis futurae,
 Cespiti infuso pia thura ad aras
 Admouet, iunctis precibus probanda:

Annuit votis Deus, ac benigne
 Voce, sine, dixit, renouata certis
 Curfibus, iustos habitura mundi
 Tempora fines.

Iam semel vastis periisse in vndis
 Secula bruta, & sobolemque Adam,
 Sit satis; posthac potiora tecum
 Foedera iungam.

FOEDVS INSTAVRATVM.

Fraude hominum Deus offensus cum concipit iras,
 Confilij clemens est memor vsque sui.

MISERICORDIAE PROSPECTRICI 3.

In tabulam peregrinationis Abrahæ.

Ode Dicoles Distrophes ad Fidem. VI.

Q Vem tu diua Fides virum
 Viuentem solido pectore finxeris;
 Ergo & sepositum leui,
 Arcani imbueris muneribus tuis;
 Non labor improbus,
 Nec que loci suspicio tremens,
 At vris memorem suæ
 Laudantemve soli noda cogniti,
 Idcirco quæ iunc
 Diffus vos perficiat vias.
 Quamquam incerta quies loci
 Non vsquam stabilem contineat domum,
 Iamque exusta caloribus,
 Iam concreta pigra frigoribus niuis
 Ostendet regio metum:
 Non siluæ indomitæ horribiles feris,
 Non præceps fluminis fragor,
 Non obiecta hominum turba nocentium
 Frangit propositum graue,
 Quia metam teneat victor amabilem.

28 HUMANAE SALUTI

O virtutibus integris
 Dux certa, & superum viribus æmul
 O quæ corpore languidis
 Robur sufficere & vim poteris
 Tu insperata parenti
 Effecto senio pignora prospicis;
 Tu montes trahere, & maris
 Fluctus discicere, & flumina rupibus
 Insuetas noua per vias
 Deriuare potes; nam bonus omnia
 Regnator superum tuis
 Et sese voluit tradere nutibus.

OBEDIENTIA CONSTANS.

Ille sapit, qui diuitias patriamque genusque,
 Qui decus in solo numine proposuit.

FIDEI DVCI SAC.

In tabulam tentationis Abrahæ.

Ode Dicolos Tetraſtrophos. VII.

Spectatum innumeris antè periculis
 Vitæ fidei robur, in vltimos
 Incurſus ſtabilis ſuſtinet Abraham,
 Aeternumque meret decus.

Incenſus ſtudiis, & docilis ſequi
 Quicquid vel iubeat vel vetet arbitet,
 Cælorum bonus & exlicolũ ſator
 Cui ſe ſubdiderat pium:

Exhausti ſenij pignora duſe
 Conceſſa ac ſobolis ſemina po
 Flammiſ vt properet tradere myſticis;
 Præſens voce monet Deus.

Illum non iuuenis vultus amabilis,
 Hoſtis qui gladium liſteret, ac manus;
 Nec virtus variis vnica ſeculis
 Turbat, nec pietas patrem:

Orbandæ aut gemitus coningis, & grau
 Queſtu perpetuo diſciles dies.
 Aut immenſus amor continet editi
 Nati non ſolitis modis.

Promiſſam

Promissa probolem iussa negantia, &
 Pugnans potestis consilium nouum
 Non sistit dum, nec facit exitus
 Spem deponere
 Namque immota fides, & mel hærere
 Deuoto penitus pectore, sustinet
 Quicquid vel superum, vel genus inferum
 Vel tentare paret Deus.

FIDEI TESTIMONIUM.

Nil nisi quod dixit Dominus sapere, hoc sapientum est,
 Et nusquam visum fallere consilium.

DEO EXAMINATORI S.

In somnium Iacob.

Ode Dicolos Distrophos. VIII.

QVæ patribus firmata olim sunt fœdera primis,
 Nouique cœpta ab orbis ante termino,
 Et quæ prima hominum, quæque altera credidit ætas,
 Rudi sed usque peruoluta imagine:
 Hæc eadem iam clara magis, monstratæque cernit
 Suo Iacobus expedita tempora.
 Qui dum humilis, fugiensque minas fratrisq. furoris,
 Deum vocaret, inque vota posceret;
 Quando iam membra daret recreanda sopori,
 Sere pressa, mente sed vigil magis:
 Certus docilisque, poli manifesta videbat
 Patentis ampla per æthere limina;
 Quæ iam solo, quæ vertice summo,
 Poli tædæ templâ vinceret;
 Multifidoque gradu, terris deduceret inis
 Ad usque testa fulgidi orbis aurea.
 Illic supremam sedem, pater ipse benignè
 Fouens tenebat efficace numine;
 Quo vultu solisque ignes, hyemisque niualet,
 Et impotentis imperium maris regit.
 Hæc iter ad superos dedit, Et tamque patère
 Viam perennis usque ad intima ætheris.
 Iamque oblata hominum generi commercia diuinum
 Videns, fatetur atque adorat exans.

Cernit enim aligeros, non agmina rara, nistros

Identidem altos ferre per gradus pedes

Inde hominum terras inuisere, rursus & hinc.

Tonantis alta commutare limina

Tunc pauet agnoscitque, non portamque supernam.

Opus sed astra quod pererrat vltima,

Quòdque premens terras, prateruolat aethera in arctum

Vocare carmen & referre sit nefas.

HVMANA DIVINITAS.

Cur tanto genus humanum dignetur honore

Dicere, non nisi qui perficere ipse potest.

DEI PHILANTHROPIAE S.

In testamentum Istaëlis.

Ode Tricolos Tetraastrophos. IX.

Vicina letho prouida mens senis,

Et iussa patrum tendere ad inferas

Sedes piorum, quas serenat

Spes patriam recolens supernam:

Et iam secundo proxima lumini,

Soluenda pressi & corporis artubus,

Cælique promissis adhærens,

Certa boni memor & futuri;

Dilecta prolis pignora posteræ

Bis sena certus nomina conuocat,

Speraret vnde & comparandam

Sideribus sobolis cateruam.

His tum vaganti ac hospiti bus d

Certi nec vsquam compotibus

Speranda venturos in annos

Acta canit, numeratque sortes:

Et regna, regum & munera, diuites

Promittit vrbes, & spolia, atque opes;

Gentes, & extinctos tyrannos,

Numinis auxilio potentis.

Mores nepotum, cunctaque ab ordine

Spestanda rerum secula differit;

Seruanda præcepta & secundis

Temporibus dubiisque dicitat.

Responfa

Responsa Magni mystica consili,
Plenumque priscis pollicitis opus,
Sermone quæ æternam latenti
Mentibus præstare salutem.

Ille & sepulchri funera
Optabat, agris in Iehusum sibi,
Manfurus electos nepotes
Sede piis patribus notata.

DES MORTI INSUPERABILIS.

Constituit rerum certos ex ordine fines,
Varibus & tradit secula notanda Deus.

DEO DOCTORI SAPIENTI S.

In tabulam Moſis expoſiti.

Ode Sapphica. X.

NVlla vis terris, licet vsque denſo
Fulta conatus, valet imperantis
Numinis certam variare mentem,
Conſiliūmve.

Nam ſinul iunctis opibus, manuque
Stulta mens tentat temerare ſanctos,
Nescit, ac cæli tamen euehendos
Suscipit orſus.

que deduci monitis ſupernis
Iuuant puras recreantque mentes)
Sonuit, ſumptis, equus vt, capistris
Volu' amens;

Ne cretat ſacræ cinere curſus.
Impi' ioboles Chameſi,
Nempe dilectam ſuperis parabat
Perdere gentem.

Quodque plantarat Deus ipſe cultor
Germen augendæ pietatis, vndis
Damnât, & monſtris ſuuij tyrannus
Deſtinat atrox.

Sed nefas honet ſubiſſe Nilus,
Audit vt ſientis pueri querelam,
Quem dat arcane Deus adminiſtrum
Eſſe ſalutis.

Ipse & infans vigil amnis vndas
 Contrahit, parcens properare, & acres
 Continent morsus liquido adnatantes
 Flumine pisces.

Denique iniusta populatæ
 Qui sit & vindex generi, nocentis
 Regis ingrato gremio fouetur,
 Crescit & ignis.

TYRANNVS MISERICORDIA
 CONCED.

Casibus in duris rerum, spes certa salutis
 Expectare, bonus quid velit ipse Deus.

PROVIDENTIAE VICTRICI S.

In tabulam Mosés, populi salutem meditantis.

Ode Tricolos Tetraëstrophos. XL

O Lim cupitæ iam nimium diu
 Et mente Mosés, robore & integro
 Non vana sperandæ salutis
 Signa suo generi adferebat:

Quanquam educatus molliter aulico

Fastu valeret deliciis frui,
 Et verba concepti fauoris
 Vendere, compolitumque fumum:

Non vllus amplis doctior artibus,
 Certisque belli consiliis prior,
 Aequanda comparare posset
 Nomina principibus supernis.

Sed quidquid alti viribus ingeni
 Fidove posset robore corporis,
 Totum paterno dedicabat
 Ille Deo & populo suorum.

Horum labores commiserans graueis,
 Promptus leuare ac non timidus mori,
 Proponit audax & doceri,
 Et facere auxilij periculum.

Vires probare, & consilium efficax
 Testis videret (ni foret improbus)
 Qui Aegyptij vidit sepulchro
 Membra dari nimium superbi.

sed prona audi mens hominum suæ,
 Et se certis inuida commodis,
 Exemp. monstratæ salutis
 Prodit & auxilij ministrum.
 Hunc regis iras & gener. solos
 Grato cauentem pignore rascipit,
 Seruatque Madianes ad illa
 Tempora, quæ Deus annotarat.

OPTIO INCOMPARABILIS.

Publica cura animos magnos, & pectora tentat:
 Certaqué discrimen corda subire graue.

SAPIENTIAE ILLUMINATRICI S.

In tabulam Moïsis, rubi incendium mirati.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XII.

Flammæ innocuas non ſolū genus
 Incenſiſque rubum frondibus integram,
 Audax noſcere Paſtor
 Vel tentare (nefas) caue.

Quamuis tu Phariis cultior artibus,
 Cælo dinumeres aſtra nātentia;
 Et res noueris vnus
 Quas tellus fouet ac mare;
 Manam fugiunt hæc ſapientiam,
 Te noſtro poſitos ingenio modos,
 Quæuis attingere mundi
 Vix concluda licet, polis.

Quod ſi tantus amor, dicere, quam nouam
 Min. Conſpicias, infimas
 Curas exue terræ,
 Et faſtus animi grates.

Fedis ne temeres, ah, loca ſordibus;
 Quæ cernis ſæra ſunt, plenaque numinis:
 Hæc mente, & pede puro,
 Simplex diſcipulus petas.

Hi iam veridica voce docebere,
 Quam magnis valeat viribus effica
 Ignis, ventere mundi
 Formas, in ſpeciem nouam.

Namque ille & tenebras, & chaos, & nuda
 Quondam discutiens inulit optima
 Mundi consona membra,
 Finesque & varium decus.
 Idem gratus amor persequitur bonus,
 Flammæ quem specie non temere vides,
 Vitam reddere & almam
 Lucem terrigenis parat.

DIVINAE VIRTUTIS SPECIMEN

Fluctibus in mediis & tempestatibus orbis
 Certa est, quæ charis lux micet alma piis.

MISERICORDIAE MEMORI S.

In tabulam exitus ex Aegypto.

Ode Dicolas Distrophos. XIII.

I Saci pueri integri
 Maturi inuvalidus cum senibus viri,
 Mixta matribus ac nurus,
 Et quantum populi est ordine ab infimo,
 Maturate laboribus
 Exire, atque lacus seruitij grauis.
 Aurum, & gemmea pocula,
 Argenti & solidi vasa nitentia,
 Textæ & vellera purpuræ,
 Et quicquid spolijs possideat ferox
 Diri progenies Chami,
 Denicis penitus diripite hostibus.
 Nec clementia parcere
 Cuiquam, nec statuat pignora
 Vestrum nam, pauidi moræ,
 Discessum rediment munere quolibet.
 Suetos pondus iniquius
 Compulsis humeris tollere sarcinas
 Tam nunc non pigeat graueis;
 Et vires cumulent diuitiæ nouas.
 Summi hinc dextera numinis,
 Hinc addant animos gaudia publicæ,
 Sancti hinc auspiciū ducis,
 Qui vos è tenebris carceris horridi,

Duri

Librare
 Duri atque inæquæ iugi
 Ereptos reseruit luminis in diem,
 Arcanis meritis diem,
 Dignam & perpetuis carminibus coli,
 Vitæ munia libera
 Quæ seruis renouat, quæ populi decus.
 Summi consilium Dei,
 Vos iam magnificis tollite laudibus:
 Iam spem concipite optimam,
 Et cunctis, fluant ut leuius dies.

EVANGELII EXEMPLVM.

Nil non posse datum iis quorum pietasque fidesque
 Prompta sequi cedit, qua vocat usque Deus.

VERBO EFFICACI SAC.

In tabulam maris rubri.

Hymnus Hex-meter. XIIII.

QVa maris undisoni longo sinuata recessu
 Littora, diductas propulsant margine rubro,
 Illic Aethiopiæ terras, Nilique vagantis
 Irriguos campos; Arabum spirantia thure
 Arua bono, & gemmis illinc palmisque decora,
 Quæ præfixa olim monumenta triumphi,
 Perpetuo stabilita manent, semperque manebunt; *semper*
 Lux, dum celo consent radiantia puro
 Solis se assiluo spirantes agmine ventu
 Aris, regete tractus, pelagoque tument
 Constatunt liquidas non irrita iara per undas.
 Etenim populos, quondam fratrumque tyrannum,
 Illegam, & in Chami, Phariosque colonos)
 Militibus Deus euertit, furibundaque fudit
 Consilia, atque ipsos immensa strage, nec vll
 Sematos numero, iussit descendere in atras *inferas*
 Pallentis lethique domos, Erebi que tenebras,
 Contento studio summis & viribus ausos
 Iudicium temerate Patris, cui maxima mundi
 Corpora concordî parent variantia lege:
 Quisque suum populum promissa ad regna vocatum
 Iusserat, iniustumque iugum, fascesque catenas
 (Excelsa quæ cuncta manu confregerat ipse)

Excutere, & monstrata sequi dictique sequē
 Signa, reuertentes gratè memoranda annos.
 Ergo lecta manus, discissas ducta per undas,
 Vitalem mirata diem, procul aspice omni
 Littore proiectos hostes, numeroque carentem
 Exanimū turbam in pelago, partemque profundo
 Coniicit immerfam ceno, fabuloque sepultam,
 Liberaque exultat plebes, laudatque potentis

ACTA DEI, ARCANAEQUE CANIT
 MONUMENTA SALVTIS

ARCANAE SALVTIS ARGVMENTVM.

Quis voluit prodesse Deus, Natura benigna est
 Omnis, at vlticem fert inimica cohors.

DEO VICTORI VINDICI SAC.

In tabulam acceptæ Legis apud Sina montem.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XV.

Qvod prima nusquam secula viderant,
 Videre cani cum pueris senes,
 Vxorque, nubilisque virgo,
 Turba pauens, populusque cunctus,
 Mortalium vti colloquis Deum,
 Et voce sancti numinis indice,
 Præsentis electæque gentis
 Fœdera participem subire:
 Cum liberatam seruitio graui
 Plebem faciat montium abili
 Doctorque, dictatorque coram
 Alloquitur, recitatque leges.
 Cui signa præfert sollicitus timor,
 Qui corda miro concutit impetu,
 Clamore petrupens tubæque
 Saxa sono, tremulosque monteis.
 Hinc ignis alto deuolat æthere,
 Summiq̃ue tractus montis & aëra
 Collustrat, vrentisque flammæ
 Congeminat, penetratque cautes.

Tuse

Tunc explicat, vocibus, optima
 Præcepta plebes, iuraque suscipit,
 Aequumque, præluensque verum,
 Fasque pius, officiique nominata;
 Legesque certum quæ doceant decus;
 Sed, mole monteis concutiant graui,
 Morboque languentis auito,
 Imperio exagitent tremendo:
 Donce potenti numine, cordium
 Quæ sit vras spiritus intima,
 Præstare & expertes pavoris
 Sponte animos meliora donet.

Spiritus Sanctus.

HYMANAE INFIRMITVDI- NIS EXAMEN.

Lux terris veneranda micat, mortalia sed quæ
 Lumina præstringens turbet & vsque premat.

DEO PVRO, SANCTO, TERRIB. S.

In tabulam collectionis manar.

Ode Tricolos Terraestrophos. XVI.

PEnu benigni ex ætheris editam
 Intaminato & munere simplicem
 Miratur annonam legendo
 Plebs alacris, cumulamque magnum.
 Quæ parcis quos tulerat cibus.
 Quæ se ina sacrum dum sequitur ducem,
 Verbisque concedens supernis,
 Teliqua petit sterilesque tractus.
 Quæ providentis consilio Dei
 Educta pennigeræ cohors,
 De rore confectas sereno
 Ambrosiamque, epulasque promit.
 Nullis parata hæc dona laboribus,
 Lentis vel anni cursibus, aut graui
 Quæ sita cûrarum tumultu
 Lucifer exoriens ferebat.
 Sic dormienti, cui Deus adfuit,
 Adaucta rerum commoda cernimus,
 Aedeisque crescentemque longo
 Tempore progeniem parari;

Dum

Dum certus ille, & pollicitis pius
 Credens benignis, non timet, qua
 Ferre, atque quâ ducit vocantis
 Mens, sequitur, peragratque ferus.
 Hæc esca plenam numinis & manum
 Atque efficacem pascere comprobat,
 Natura seu iussas ministrat,
 Siue neget properata parteis.

~~Maiora nostris secula seculis~~

*Esca ista ferit
 la tunc maior.*
~~Delata puri culminibus poli
 Ponuntur, æternæque vite
 Pignora terrigenis petenda.~~

FIDES NVSQVAM EGENS.

Esse homini in terris poterit quæ grata voluptas,
 Cui diuina semel contigit Ambrosia?

PROVIDENTIAE LOCUPLETI S.

In tabulam Israëlitarum Iordanem transeuntium.

Ode Sapphica. XVII.

Non pauens vanis metus, & viarum
 Qui negat duos tolerare casus,
 Longa vel deses memorat remoti
 Tædia finis;
 Sed fides constans animique magni,
 Quæ semel certo radiata verbo,
 Tramitem ostensum subit, atque cæli
 Prospicit alti
 Templâ, lux vnde & fauor, ac potentis
 Vis tenax verbi, penetrare prompta
 Turbidi fluctus maris, ac secundo
 Gratia ductus;
 Illa mirandos superans labores,
 Quos iuuat quondam meminisse, pulchrum
 Præmium summo positum reportat
 Culmine victrix.
 Tunc probat fortis memor & prioris,
 Digna quàm multis fuerint periclis,
 Quamque contento repetenda cursu
 Munera dia.

Sic & Aegypti seris redempta
Vinculis felix manus, aduocanti &
Obsequens verbo tenuit quietis
Regna beatæ.

Hinc inaccessos trepidare montes,
Hinc opes visa est solito priores
Targius turbæ venienti in usum
Fundere tellus.

Primus & custos regionis, altum
Sed et cunctis, renuens morari,
Fluminis portam vitream tumentis
Pandit larden.

CONSTANTIAE FRUCTVS.

Felix qui monitisque Dei verbisque benigni
Audiit, ille sacræ compos erit patris.

FIDELI DEO S.

In tabulam expugnatarum gentium.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XVIII.

Vdita quantum vox valeat Dei
Rerum nouandis cursibus edere,
Vidère, qui dicto audientes,
Castra loci tetigere odori.
Ipsa turis turma recentibus,
Sed neque ampli corporis artubus
Acquanda cum vulgo tumentum,
Quos regio iulcrat gigantum;
Sed vna cum populis tamen
Exercitari robore praelij,
Non parua molitos tyrannos
Consilia exsuperavit hospes.

Antiqua namque hos crimina, cum suis
Damnata prorsus gentibus, vltimas
Perferre pœnas, atque auitis
Tradiderant spoliare fundis.
Quos non labore, at numine vindice
Dux sternit instans. Adsumus, adsumus
Vltoris æterni ministri,
Atque suos peragentis orsus.

Vexatæ

Vexata tellus fraudibus impiis;
 Prolem nefandi conuomuit Chami,
 Natosque suscepit fidelis
 Hospitibus, & memor & beatus
 Arcana quo iam nomina maximi
 Doctore primùm numinis audiit
 Qui secla, caelestesque turmas
 Vnus agit moderator æquus.

Turrita iusto moenia iudici
 Firmata vastis vectibus, & trabes
 Cessere, & ingenti ruina
 Sponte sua patere muri.

ANIMADVERSIÒ MATVRESCENS.

Non gladio aut numero, non vi, sed numinis alti
 Consiliis certis vincere magna datur.

DEO VLTORI IVSTO S.

In tabulam terræ distribuitur.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XIX.

Differta rerum diuite copia
 Munita densis gentibus, arduo &
 Vallata murorum reductu,
 Regna cadunt pereuntque iniqua.
 Collata quamuis consilia, & manus,
 Et conuocatis fœdera regibus,
 Armisque fulgentes iniquas
 Munierint populi rapinas:
 Solum potentis consilium Dei
 Exfors refringi, permanet & quibus
 Audita præmonstrant vocantis
 Dicta viam intrepidè obsecutis.
 Exstructa multis oppida sumptibus,
 Implerat auro posteritas Chami,
 Et gemma & ostri prænitentis,
 Velleribusque, opibusque magnis:
 Sed fraude cæca ac præcipiti dolo
 Quæsitæ, fœdisque vñibus addita,
 Proscripsit integri potestas
 Iudicij dominosque pressa.

Nec ipse nulli indigus arbiter
 Ducto cōono diuidit, & bonos
 Commendat exercere in vsus,
 Non propr. referenda laudi;
 Valde stupenti tam citò plurimum
 Celsisse regnotum imperium sibi;
 Et ante quàm possent obiri
 Cuncta oculis, potuisse vinci.

PERSEVERANTIAE EXITVS.

Quis tam multa citò penitus superanda putarit?
 Qui superum iussis credidit & studuit.

DEO VERACI POTENTI S.

In tabulam cultus antiqui.

Ode Sapphica. XX.

Confitis luto studiosè in agro
 Vitibus magnam posuisse curam
 Incipem celi, referendi ad vsque
 Tempora fructus
 Scimus, ac doctos variis ministros
 Tribus, certas operas colendo
 Commodè addictos adiisse, magno
 Non sine sumptu.
 Et capros arcet, genus & nocentum
 Vocibus ferroque abigit fetarum:
 Hic fouit; ramos vitio fluentes
 Praefecat alter.
 Saepe & sepes alius reuulsas,
 Praesentes subiisse; namque
 Cuius duro cadit in labore
 Saepè colonus.
 Cura sed maior fuit expiandi:
 Nam sacerdotes variante saepe
 Abstinent cultu repetenda cunctis
 Sacra diebus:
 Horridi ne quid vitij precatos
 Occupet, natum aut penitus medullas
 Palmarum carpat, vitivæ pestis
 Extera vitæ.

Cura

Cura quæ humanos renouata morbos
 Arguens, ipsum vocat auferendæ
 Compotem labis, dominum & salutis
 Artificemque.

Ergo vos nostro generi fauete, &
 Aurea ô cæli properate secla,
 Victimis cunctis positura finem,
 Seruitiisque.

EXPECTATAE EXPIATIONIS VMBRA.

Pontificem, quem prisca olim petiere supernum
 Secula, nostra tenent, qui litet & placeat.

DEO CLEMENTI PLACABILI S.

In tabulam Davidis ad poenitentiam reuocati.

Ode Dicolos Distrophos. XXI.

HVmani ingenij licet
 Solers vafriacies, callidus ac dolus,
 Celet compositum nefas,

Aut blandè impositis nominibus leuet,
 Indulgens sceleri suo

Asperfo nitidis mille coloribus;

At quæ cor hominum tamen,

Et renes penetrat, cunctaque prouident

Pertingit sapientia,

Et sermo ignifero fulmine acutior,

Fallax terrigenas penus

Arctis compedibus præligat, vt neque

Elabi valeant prius,

Nec celare notam, nec fugere improbi.

Nam dum mens nimium sibi

Ignoscit, vitiūque alterius leue

Intentis oculis videt,

Exemplo similis iudicij, malis

Succumbens propriis cadit,

Et damnata sibi iura subit prior.

Felix qui metuit vigil,

Iras ne horribiles Numinis excitet;

Et vitam.

Et vitam peragat piis
 -Intentam studiis, & fidei & precibus
 Certo proximus huic gradu,
 Qui contracta mali criminis expiat
 Probra; & qui monitis bonis
 Vatum consiliis, cedere mollior,
 Mentemque & studium mali
 Permutans, facilem sollicitat Deum;
 Cuius gementem grauem,
 Exclusus, patria suscipitur domo.

POENITENTIAE UTILITAS.

Iure perit, qui cunctatur damnare priora
 -Crimina, & ad veniam sollicitare Deum.

DEO MISERICORDI S.

In tabulam Samuelis.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XXII.

R Ectum & merentem plurima nouimus
 Laudis probatae praemia iudicem,
 Deuota quem produxit Anna
 Et sterili recreauit aluo.
 Illum exigentem iam spatia vltima,
 Summi & solum munere consulis,
 Excelsa contentum paterno
 Roma lare ac tenuem recepit.
 Laboris perpetui seni,
 Exercitatos dum recolit dies,
 Nil tædiosi turba vulgi
 Excipit arbitrio fingit.
 Non deferendæ (si saperet magis)
 Sortis prioris, res populi hunc bonum
 Postrema dimisit ministrum,
 Et meminit, gemitque semper.
 Cuius sacratae quid valeant preces,
 Sensit maritus cum populis Dagon,
 Quos terror æthra fulminantis
 Dissoluit, domitosque fregit.

C

Responsa

Responsa quondam hic à puero bonus

Firmare certo numinis indice,

Exempla duratura veris

Historiæ posuit libellis.

SIMPLICITAS MVNDO FASTIDITA.

Nil conscire sibi nudo, summisque peractis

Muneribus, magna hæc præmia, magnus honor.

REIPVB. MINISTRO INTEGERRIMO.

In tabulam Nathan Prophetæ.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XXIII.

A Etas beato tempore ducitur,
Lætósque firmat candida pax dies:

Cùm ducit, attentúsque clauum

Versat amans Moderator æqui:

Humana rarò nequities tamen

(Cùm pressit altæ frena potentix)

Ne temnar, excedátque metam

Propositam, sibi temperauit.

Miranda iusto munere regibus

Exempla Pastor fecerat inclytus;

Ni laudis immensæ nitorem

Pestifer inficeret Cupido.

Suscepta foedi pondera criminis,

Insiecta cæco & pectore vulnere

Obliuiosus, nec dolere

Præbet Amor, neque cogitare:

Donec veternum pectore ab intimo

Soporis alti excussit amabili

Sermone Nathan, cui videre

Facta Deus dabat & futura.

Quis nunc decori consilij potens?

Hunc cæcat amens gratia principem,

Illum sed imprudente dicto

Asperitas alienat audax.

Felix, carentem stultitia mala,

Rex, cui ministrum contigit assequi,

Et fraude semotum dolosa,

Numinis & studio calentem.

Nathan

Nathan suorum sacula temporum
 Scripsit fideli certa volumine,
 Quaecunque vel gessere reges,
 Vel populi subiere ducti.

CONSILIOR. INTEGRITAS.

Simplicitas, veri studium, obsequiumque fidesque
 Grata Deo, & cunctis commoda temporibus.

HONESTI DOCTORI GRA-

V-I-S-S. P.

In Davidis effigiem.

Carmen Tricolon Tetrastrphon.

XXIII.

Oscum innocenti pectore perpeti
 Casus, labores, exilium, minas,
 Iras, furores, ac superba
 Monstra, virum canimus domantem:
 Decepta cui non foedera centies
 Regis minacis & nimium feri,
 Ostensa nec vulgi repulsa
 Spemque, animique fidem repellunt.
 Responsa magni & consilium Patris
 Dum mentis virtus concipit integra,
 Audax vel obiectos per ignes
 Ire valet, superatque victor.
 Cuius minantis, gentibus & feri,
 Terrenda vasti tempora Golix,
 Assertor, atque victor suorum,
 Strauit humi caput & recidit.
 Vincenda semper praelia, & hostibus
 Antè inquietis impositum iugum,
 Sperare iam primis in annis
 Versa cadens dabat & leena.
 Incisa quondam marmore duplici
 Praecepta verbis ac digitis Dei
 Curavit, & morem sacrorum
 Constituit, celebresque ritus.

Idem efficacis munere barbyti

Victura dixit carmina, quæ Draco

Antiquus audire obstupescat,

Quæque probet Deus & secundet.

DIVINAE VERITATIS ARGUMENTVM.

Otia honesta Deo, cuncta atque negotia summo

Quæ dicat, hæc multis vita beata modis.

REGI FORTISS. INTEGERR. PIEN-
TISS. VATI DVLCISS. POS.

In tabulam Salomonis.

Ode Dicolos Distrophos. XXV.

Quotquot prisca tulit, quotquot sperare futura
Rectores concesserit ætas,

Diuitiisque, opibusque animi, sensuque profundo,
Tu Salomon præcesseris vnus.

Seu populis dare iura iuuet, seu ponere docta
Virtutis præcepta petenda;

Seu cupias animo immensum penetrare per orbem,
Ingenio & numerare deserto

Naturæ variata modis spectacula miris,
Quæcumque aut radiantia cælum

Astra mouet, vel quæ duplici spatiantur in vnda
Plurima monstra, vel omniparens quæ

Multiplici profert vtero, atque alit vberè Tellus,
Cuncta ubi cessere petenti.

Obstupuit, peregrina tuas conspexit vñ artes
Gens acris non indiga sensu.

Victa tuis siluere etiam miracula templis
Quæ quondam celebrata sonabant.

Quâ patet oceanus, gentes tua carmina discunt,
Et recinunt iuuenesque, senesque,

Aeternique Dei nomen laudesque perennes,
Sperandæ & monumenta salutis,

Cetera & arcanis quæ te meditante figuris
Excelsa Sion audiit arce.

O Rex, ô felix; nullumque habiture priorem;
Vna tibi & proba si foret vxor.

Vltima nempe fuit vox te dignissima, vanum
Esse, Dei timor vade recessit.

MONVMENTA.
HVMANAE SORTIS MEN-
SVRA GEMINA.

37

Mortales homines & re & sermone iuuare,
Perpetuum magni est principis officium.

PRINCIPI SAPIENTISS. PACE
REIP. CONSTITVTA POS.

In tabulam Isaiz Prophetæ.

Ode Dicoles Tetraſtrophos. XXVI.

Regum progenies Ifacidum, breui
Te magnum experiar dicere carmine,
An laudes tacitus diſſimulet pudor
Tantis pro meritis leues?
Cum iam præmonitum grandia dicere
Purgauit rutilis ſpiritus ignibus,
Laturum populo & principibus Deſ
Diſta, & terribiles minas.
Prudens præteriti temporis, ac tui
Venturiſque modos, & ſeriem canis,
Spectator veluti videris omnia
Depicta in ſuperum domo.
Quis vatum proprior cernere ab vltima,
Quicquid æſtus habet mundus, origine,
Mores, hiftorias, imperia urbium,
Cuncta & ſæcula gentium?
Hic ſuo generi munera cæliſus
Demittenda animis, tu bene nuntias:
Et mœſtis releuas corda laboribus,
Et mentes recreas graueis.
Quæ vis eloquij, quæ ingenij quæat
Exequare modos, & decus ac tui
Dicendo rapidum fluminis imperium,
Sensu & multiplices notas?
Viſæ certa tuo tempora nuntia
Rex prolata videt, duſtæque longiũs,
Cum Sol pollicitis additur arbiter
Decurſum relegens diem.

Defuncti celebri muneris exitu,
 Contemptorque mris supplicij innotens,
 Palmam promeritus iudicio Dei,
 Magnus diceris ac bonus.

PIETATIS INDEFESSVM
 STVDIVM.

Qui Christum non odit, ainet responsa legatque
 Amosida: is fiet nam pius & sapiens.

DIVINAR. RER. INDICI AD
 MIRABILI P.

In tabulam Ieremiae Scriptoris.

Ode Sapphica. XXVII.

Spiritu feruens iuuenis, potensque
 Robore immotae superare mentis
 Fortium, praeis memorata ab annis,
 Corda virorum:
 Cui nec ignava puero iuventae,
 Nec sibi tantum decus arroganti,
 Creditur munus prius adparatum
 Matris ab alio:
 Tu doces quantum valeat superni
 Efficax verbum imperij, fideles
 Cum subit mentes, penetratque in altam
 Pectoris arcem.
 Nam nec immites odiis tyranni,
 Nec furor vulgi misetis iniqui,
 Nec tibi ignota expedienda gentes
 Acta, retardant;
 Quin per insanos hominum nocentum
 Impetus, victor, penitusque compos
 Destruas, vellas, moueas, reponas,
 Aedificesque.
 Crescit in duro tibi vis labores
 Carceris diri tenebras lacusque
 Et famem fortis superas, minasque
 Mortis amaræ.
 Sic & obiectos penetrare monteis
 Nouit, ac rupes, & adactæ in altos
 Tutum ascensus monumenta, clari
 Fulminis ardor.

Integrum ac fortem celebremque dictis,
 Quem sua infelicitum male presserat gens,
 Servat, & cultu meliore Princeps
 Suscipit hostis.

HONESTAE INDOLIS DECVR-
 SVS INTEGER.

Quid non ferre potest, quid non superare, supernis
 Qui se permisit nutibus ac monitis?

LEGATO STRENVO FORTI-
 POS.

In tabulam Danielis Prophetæ & Historici.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XXVIII.

Extrema prisci sæcula temporis
 Videre vatem regibus omnium
 Narrare præscriptam dierum
 Historiam, seriemque longam:
 Quas nec vagorum conscia siderum
 Chaldæa, iactans dicere gentibus
 Voluenda venturos per annos,
 Explicuit, tetigitve prudens.
 Huic providentis consilij Pater
 Donavit orbis ponere mobilis
 Decreta, mortalesque rerum
 Atque hominum imperijque metas.
 Non ille, quamvis inferior modis,
 Prisciæque Vatum luminis vlibus,
 Perum vel impar mole scriptor,
 Vel minor eloquio fideque:
 Seu iussa vates somnia detegat,
 Seu visa rerum signaque præcinat,
 Abstrusa seu doctor notarum
 Perlegat cuoliâtque sensa.
 Hunc flamma, cautes aptior vrere,
 Sæva & Leonum pertinuit fames:
 Concessit huic peior nocendo
 Invidia imperiumque præceps.

Miranda facta scripta volumine

Auctor relinquit, postera quæ legi

Actas, & attendens laboret,

Ac memori probet ore Christus.

IN TEMPESTATE SVBSIDIVM.

Qui nouit metuitque Deum, discrimina nulla
Ille timet, nil non scitque probatque boni.

VATI FORTISS. TEMPERAN-
TISS. POS.

In tabulam Esdræ scribæ.

Ode Dicolos Tetrasrophos. XXIX.

Persarum populo & regibus inclytis
Dilectum Arsacides ingenium, tuæque
Optatum generi lumen, amabile
Caloque & superis caput:

Esdræ ô progenies pontificum sacra,
Exspectatum auidè qui Phinex vetus
Exemplum reuocas, moribus integris
Præstas & sapientia.

Redduntur Solymis te duce principes,
Longo quos Babylon carcere presserat:
Vasa & sacrilegum quæ rapuit manus,
In sanctam referunt domum.

Quamuis difficilis non solitos vix,
Ignauosque metu, atque hostibus improbis
Inuisos memori consilio viros
Ac dictis reficis bonis.

Dum deuota Deo te duce mœnia
Sionis sub-unt, quæ populus frequens
Festiuo sociat plurima carmine
Templis dona recentibus:

Illic & vituli sanguine feruidet
Aras & Libani tingis odoribus:
Et vota incolumis persoluens tua
Genti concilias Deum.

Infamata malis secula nuptiis,
Admissumque nefas moribus expias,
Antiquisque iubes discere, & asseris
Leges, & patrium decus.

PROVIDENTIA INSTAVRATRIX.

Esdra sancte vir doctor, populiq̃ue magister,
Tu monstras rectum quid valet officium.

SCRIBAE SAPIENTISS. PAT.
PATRIAE.

In effigiem D. Matthæi.

Ode Dicolos Distrophos. XXX.

Vi modò inexpletos loculos, fiscumq̃ue capace[m]
Afsiduusq̃ue tenaxq̃ue premebat;
Quiq̃ue abaco intentus, tabulisq̃ue vacabat anaris
Nummorum captator anhelus;
Quem cupidum variis aliena pecunia curis,
Insidiatoremq̃ue timebat;
Quem tenuerè viâ, mercatus, flumina, portus,
Multiplicis quoque fornoris ardor,
Hic subito magni mutatus voce Magistri,
Discipulum convitemq̃ue vocantis,
Iuitiarum & compositi neglector acerui,
Iam libros forulosq̃ue relinquit.
Gaudet sorte nova Levi, nuperq̃ue perosam
Pauperiem præfertq̃ue, colitq̃ue.
Nec socios, famulos, infestâq̃ue vincla propinques,
Rumores vulgive loquacis;
Nec quæcunque bonis obstant contraria votis,
Cogitat incipiensq̃ue volutat.
Nudus, inops, meliora petit compendia rerum,
Diuities medians potiores:
Quas nec tempus edax, nec fraus, nec perdere possint
Inuidiz commenta malignæ.
Ejusq̃ue novas rationum scribere formas,
Oratura volumina complet:
Atque notas, numeros, damnosâq̃ue nomina delens,
Gesta Dei patrêsq̃ue reponit:
Exemplo scriptisq̃ue probans quàm splendida Iesû
Gratia sit virtusq̃ue docentis.

DIVINA VOCATIO.

Noctes atque dies dictata legenda, nec vllò
Tempore non nobis commoda scripta vides.

EVANGELII TESTI FIDELI P.

In effigiem Marci Euangelistæ.

Ode Dicoles Tetraſtrophos. XXXI.

ET te, Marce pater, carminis ac lyræ
 Laudes perpetuis temporibus decent,
 Quas Nilo resonent mœnia proxima,
 Illustris Macedûm labor:
 Et quas multiuagis littoribus mare
 Exultans referat, qua lauat, aut secat
 Quicquid tergeminis Lamecides soli
 Natis disposuit pater.
 Nam nec te assiduis culta laboribus
 Terret discipulum religio recens,
 Nec lassat comitem calibus aut viæ
 Aut ponti senior Cephas.
 Tu Christi gregibus credita munia
 Pascendis, studio perficis arduo:
 Aegyptumque colis, iactaque semina,
 Quæ scuit Petrus, irrigas.
 Quin & tu exiguo magna volumine
 Arcani reſeras munera Nuntij,
 Atque vnus propriis temporibus breuem
 Aptas principio notam.

SAPIENTIAE COMPENDIUM

Parue liber, quid tu doceas, non percipit omnis
 Mundus: at id mites percipiunt animi.

CHRISTIANAE VIRTUTIS
OBSERVATOR

In effigiem D. Lucæ.

Ode Sapphica. XXXII.

QVI salutari recreabat arte
 Membra languenti viciata morbo,
 Nunc recurandæ meliora menti
 Munia tractat.
 Namque vbi magni monitis magistri
 Doctus, humanæ didicit ruinæ
 Tempora, & causam, & reparantis autum
 Vniqûe modosque;

Novit & certo propius periculo
 Quid mali Christus releuare morbi
 Posset: exultans animum supernas
 Vexit ad artes.

Ille inaccessio repetens ab ortu
 Gesta mirandi genus atque Christi
 Scribit, & quantum renouarit almus
 Spiritus orbem.

Additus Paulo socius ministro,
 Et comes fidus pelagi ac viarum
 Soleuat grato officio labores,
 Testis & index.

LVX EXPEDITA.

Vfus erit magnæ mentis linguæque disette
 Optimus, in sacros incubuisse libros.

VERITATIS EXPOSITORI
DISERTO P.

In effigiem D. Ioannis Euangelistæ.

Ode Dicolos Distrophos. XXXIII.

Q Vis te mente noua potens
 In cælum iuuenem spiritus arripit,
 Plenum numine viuido?
 Vt mundo referas Progeniem Dei,
 Calatam patribus prius,
 Obscuræve adeo nomine cognitam.
 Namque & te pactum nouis
 Annis ingenio nouimus haud propè
 Minus muneribus parem.
 humana tibi discipulo dedit
 Vel scire, vel eloqui,
 Quæ nullis emere aut diuitiis queas,
 Aut longo studio sequi:
 Quamquam Socraticos admoueas libros,
 Et quæ porticus incluta
 Arguto repetit dicta volumine.
 At te non hominum reor,
 Sed magni monitum consiliis Patris,
 Percurrisse poli vias,
 Arcana & docili credita pectore,

Quæque

Quæque orbis stupeat pauens,

Incepisse nouis dicere vocibus:

Dum te testibus è tribus

Dilectum penitus præcipuum parat.

Qui ventis tumido & mari

Viua voce potens imperat, efficax

Morbos pellere, & inferis

Excepisse hominum de tenebris genus.

Ille & te sibi conscium

Quàm magna efficere, & quæ valeat pati.

Iunctum sanguine deligit.

Te matri moriens substituit suæ,

Charo vt nomine particeps,

Commisisti foueas officij vicem.

ABSTRUSA SAPIENTIA.

Quod legis, haud paruum est, superat terramq. poliūque.

Si petis hoc, dabitur nosse, sed exue te.

ARCANOR. INDICI PENI- TISS. POS.

In tabulam nunciationis Zachariæ factæ.

Ode Tricolos Tetraïtrophos. XXXIIII.

Dictum ex secundis alloquiis Dei

Tempus nouandi fœderis a

Anni recurrentes tulerunt

Sæcla viris adamata iustis.

Ætatis almx principium bonum

Legatus alto detulit æthere

Demissus, assuescensque terris

Sese hominum facilēque præbens.

Aris sacerdos thura calentibus

De more pura dum prece consecrat,

Mortale nil præ se ferentem

Vultu habituque virum tuetur.

Hic abnuenti credere iam seni

Prolem paratam nuntiat, & nquam

Vxoris annosæ tumorem,

Quem populi videant stupentes.

Ignara luxus, primis & mali,
 Infantis almi pectora crescere
 Prædicit, & primis ab annis
 Mentis opus meditata magnum.
 Præsentis amplo munere spiritus
 Hic septa certæ sollicitus viz,
 Turbata curator probandis
 Partibus & studiis reponet.
 Qua vita possit, quæque peti salus,
 Admissus ultro qua veniat Deus:
 Nec spernet hic vates colonum,
 Nec metuet fera sceptrâ regum.
 Hæc in reductis quæ videt abditis
 Flamen, moratus plus solito, nequit
 Cum prodit, admirante turba,
 Prodere, nec potis est uegare.

FELICIS SECVLI INITIA.

Quid deceat, quantum expediat, quo tempore, nunquam
 Delige: permittas vt probet ipse Deus.

DEO CONSVLII PERP. SA-
PIENTISS. S.

In tabulam Annunciationis.

Ode Sapphica. XXXV.

Virgo, quam magni moderator orbis
 Excipit charam, penitusque raris
 Instruit deus præcipiam sibi que

Deligit almus;

Quibus, salve, numeris beata;

Qui proles vteri supernis

Præstans misero salutem

Proferet orbi.

Vnus ex certis superum ministris,

Hæc Galilææ retulit puellæ,

Cui patem nullis habuere mundi

Tempora seclis.

Illa se tantis referens minorem

Laudibus, causam stupet, atque supplex

Postulat magni veneranda verbi ar-

cana doceri.

Atque

Atque vbi summi didicit parentis
Mentem, & occultas operantis almi
Spiritus vires, seriem, modosque

Audist ardens;

Nil moror, dixit, Domine o colendum

Gentibus nomen, tibi me tuisque

Protinus certam tenuisse dictis

Annue felix.

RER. NOVANDAR. EXEMP.

Quis sic Virgo Deum proprium tibi, sicque benignum
Præstitit? eximia in simplicitate fides.

DEO ELECTORI SACR.

In tabulam Visitationis Elisabeth.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XXXVI.

VT vultus roseæ virginis aureos
Vxor Letitici Pontificis videt,
Segni cuius in alno
Varum flos later abditus:
Vires ætherei pectore flaminis
Persentit placidis vocibus excita,
Pacemque hospitis almæ
Gratis laudibus excipit.
Quæ tam fausta mihi munera numinis
Vltro, non meritis hospitibus Dei
Adduxere parentem,
Dignam cælicolûm domo?
Ergo sacra tuam diua modestiam
Auget tanta etiam gloria? cui scio
Nullam in matribus esse,
Nullam in virginibus parem.
Nempe immensa Dei pignora talibus
Consistunt potius sedibus, inuidas
Auerfata potentum,
Magnatumque superbias.
Nam quod in facili pondere perferas,
Quem nec sustineant sidera, nec queant
Percepisse patenti
Mundi moenia cardine,

Effecit vacuum cultibus & dolo,
 Contemnensque sui pectus, & ignea
 Semper docta, superno
 Consentire fides Patri.
 Agnoscunt vtero quem foueas mo,
 Testanturque nouis vocibus omnia,
 Valles, flumina, siluæ,
 Quocunque extuleris pedem.
 Quin ipse officij muneribus tui
 Præstat lætitiæ personuit pia
 Aluo quem gero foetus,
 Et mentem cumulat mihi.

PIETATIS CONCORDIA.

Gaudia, diuitiasque Dei communia multis
 Esse cupit, quisquis numinis instar habet.

FEMINAR. SANCTISSIMAE P.

In tabulam Ioannis Baptistæ.

Carmen Dicolen Tetraastrophon. XXXVII

Astrum nascitur insito
 Fulgens lumine, quem Deus
 Solis paciferi indicem
 Terris præstitit almus.
 Hunc in montibus arduis
 Exsangui in fœne parens,
 Mirandis puerum & modis,
 Mirando edidit ortu.
 Saluta erat vt nouæ
 Tempore nuntium,
 Et testis bona gratiæ
 Magnæ sæcula monfret.
 Vos quæ diligitis Deum
 Matres, vos quoque virgines
 Infanti properè nouo
 Laudum neçite feta.
 Nec componite mollius,
 Quamuis membra tenerrima;
 Assuescat, finite, aspero
 Iam nunc vita labori.

AVRO-

HVMANAE SALVTIS
AVRORA DIEI NVNTIA.

Dona Deus quanto soleat splendore parare,
Si quisquam obseruet tempora, testis erit.

DEO PROSPECTORI SAC.

In tabellam Natalis Iesu.

Natura humana nania. XXXVIII.

Virgineo splendens infans vt prodiit aluo,
Atque illæsa dedit templa pudicitia:
Quæ iam vteri intacti stupuit NATVRA tumorem,
Nunc pauet intoliturum lata puerperium.
Atque nouum mirata genus, variis quoque gaudens,
Blandidulos fertur concinuisse modos.
Excellis mea iura puer, quod gigneris, aut quod
Nasceris; at meus es quod puer & tener es.
Ergo me superas, line me qui nasceris infans.
Quod si me superas, es puer ergo Deus.
O puer & certè Deus, o mihi iungeris, vt te
Partibus excipiam, muneribusque meis.
O Deus, & verè puer, o tibi iungor, vt aucta
Amplius ipsa tuo numine perficiar.
Accipies ex me curam puer, atque labores,
Mortis onus (tibi sic quod placet) accipies.
A te ego, sed pacem Deus, accipiamque salutem,
Et posse æternæ rumpere vincula necis.

SOL IVSTITIAE EXORIENS.
In tenebris fulgens lumen, diuinæque dona
Simplicitas cernit: non videt ambitio.

HVMANAE SORTIS SVSCEPTOR
DEO HOMINI S.

In tabulam circuncisi Iesu.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XXXIX.

Qvis te, sancte puer, flere doloribus
Maturis docuit? scilicet æthere
Descendisse iuuabat,
Vt discas gemitus novos?

Sed

Sed tu de paucis sedibus omnium
Spectator fueras, quos patitur genus
Nostrum sidera subter
Acuminae miseros modos.

Ergo sponte venis præcius, & cupis
Riuos purpurei fundere sanguinis,
Non ut cuius æthræ
Nomen connumeret tuum,

(Nam tu perpetui regna tenes Dei)

At propolitis legibus audiens,

Ad munere functus
Adscribas homines polo.

Fies perpetuis ex humili loco
(Quem tu sponte subis) laudibus altior
Cælo; terraque nomen
Infernusque tremet tuum.

CHARITAS NIHIL RECUSANS.

Quæ in hominum puro sancturus fœdera cordi es,
In carne tua commemoranda subis.

INCIPI SVMM. PRO REIP.
LIBERTATE SERVIENTI S.

In tabulam adorationis Magorum.

Ode Tricolos Tetraëtophas. XL.

UT Pisga in altis ætherei iugis,
Selmonis auro culmine candidi
Surgens aurore lumbis
Conspicitur prior usque fulgor;
Errat vallibus infinis,
Nubibus oblitus,
De nocte in ara nescit amens
Purpurei radios dici:

Sic dum Tyrannum cum populo leui
Exercet amentem ambitio impia,
Præsentis aduentum filutis
Non Solyme malè cæca sentit.
Sed qui remotos Persidos incolit
Parthosque tractus, hic alienior
Splendoris exortum seteni
Prospicit, & venicas adorat.

Ostensus astri letior aurei
 Non altè fulgens stellifero in polo
 Conspectus ignis, innouandi
 Auspicium referebat orbis.

Ergo peractis iam spatiis viæ,
 Contingit hospes mœnia nuntius,
 Qui dicat aduenisse regem,
 Gentibus & populis colendum.

Quem mox repertum letior & Magus,
 Miratus, vltà quàm soleat puer
 Mortalis, ostendisse sanctum
 Vultum oculis animoque cernit.

Hinc prouoluto pectore & oscula
 Infantis addens tum pedibus noui,
 Testatus aduenisse numen,
 Munere ter gemino salutat.

GENTIVM LVX.

Quæ colit agnoscitque Deum, sapientia vera est.
 Quem latet hoc, rudis est, quamlibet alta scia

DEO IMMORT. HOMINI VER
 REGI LIBERATORI. S.

In tabulam Iosephi in Aegyptum commigrantis.

Ode Dicalos Distrophes. XLJ.

Dice mihi quò tenellam
 Virginem (nam virgineum conspicio decorem)
 Frigore sæuiente,

Hospes incessu fugiens sic properante ducis?
 Quod pueri decori

Nomen est? cur surripis hunc æthereo parenti?
 Namque tuum puellum

Esse mortali genere progenitum refutant
 Digna Deo tonante

Ora, maiestasque oculis in teneris renidens.
 Quam nemus & silentes

Vocis almæ vim venerantur, capiuntque silux,
 Attonitumque flumen

Sistit vndas præcipites blandifono susurro.

Vera

Vera rogas Perennis
 Est Dei natus puer; intactam habet is parentem
 Virginem: ego huic ut illi
 Traditus custos monitis aligeri ministri
 Mœnibus è cruentis
 Pignus en sacrum abripio, ne violet ferocis
 Inuida vis tyranni,
 Ad Phari abiunctas properando procul exsul oras:
 Pignore qua salutem
 Sperat humanum genus, & quo reparanda primi
 Damna parentis, & quæ
 Dona nobis Numen erat pollicitum benignè.

DIVINA TUTELA.

Præsidium in mediis Deus inuenit hostibus huic qui—
 Sese habet; à patria sit licet exsul humo.

PRINCIPI OPT. PRO SVIS
 EXSVLANTI S.

In tabulam Iesu in templo reperti.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XLII.

DUm virgo casti sollicitis viri
 Adiuta curis, querere filium
 Desideratum condolenti
 Voce rogans loca cuncta lustrat:
 Fulgente solis lumine tertij,
 Templi in recessibus inuenit
 Intel sensum eruditiorum
 In tatiuum puerum cathedras.
 Confusa circum turba stupentium,
 Fixis combibit auribus,
 Matura maturum loquentis
 Consilium ingeniumque princeps.
 Quæ tanta vis, quid pectore nūminis
 Cælestis, aiunt, in tenero latet?
 Quis verba deuoluens diserta
 Ritus ore mouet tenello?
 Miranda certè audiuius omnia,
 Quondam neque ipsis nota Prioribus.
 An ne hunc putemus hæc magistro
 Ex homine aut didicisse libris?

Atqui & profundis consiliis Dei
 Præsens videtur nunc animo frui,
 Inde & relatos explicare
 Quos rogat insinuatque sensus.

Aut illa cælo, non nimium diu est,
 Mens venit, artus induit & novos,
 Vocesque promens efficaces
 Se puerumque, Deumque præbet.

GRATIAR. THESAURVS.

Diuinæ studium Sophiæ pulcherrima vitæ
 Esse puer, nobis munera, sancte, probas.

DIVINITATI EMICANTI S.

In tabulam Ioannis prædicantis.

Ode Tricolos Tetraastrophos. XLIII.

Vocem, salutis quam fore nuntiam
 Dixere priscis temporibus pij
 Vates, larden obstupenti
 Flumine percipit usque primus:
 Quando efficacis fulminibus soni
 Commotus omnis contremuit locus,
 Quacunque distinguunt iacentes
 Aequora Gilghediusque terras.

Hanc & colonus gentibus impiis
 Vicina iungens prædia, combibit
 Non aure surda, hanc ipsa Iudæ
 Posteritas, Solymumque ciues.

Deducta cælo tempora gratiæ,
 Mistas & altis pollicitis minas,
 Mirantur omnes, ac loquentis
 Vultum habitumque hominis seuerum.

Namque is fidelis credita munera
 Legatus, alti & consilium Dei
 Dum præco complet, nec potenteis
 Suspicit aut metuit tyrannos:

Ostendit vnam & perpetuam sibi
 Curam, docendo sistere denios
 Ad limen angustum salutis,
 Atque ducem recinisse certum.

Oblata non huic gloria commouet,
 Non durus enis propositum graue;
 Id quippe monstrabat seueræ
 Frontis honosque habitusque vitæ.

LVCIS DIV CORVSCATIO.

Certa reducendis animis pereuntibus atque
 Clara via est, morum cum probitate fides.

SALVTIS NVNTIO GRAVISS. P.

In tabulam Christi in Iordane baptizati.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XLIIII.

QUæ festa lux hæc, dicite montium
 Silux? quid alto gaudia personant
 Clamore ripes, quas imago
 Percipit, ingeminatque voces?
 tanta præceps pennigerum genus
 Exercet alis cura micantibus;
 Cæli per oras atque acutis
 Cantibus instrepitare cogit?
 Nam gestientis lætitiæ decus
 Quæ causa nuper proferat audio,
 Trini quod inspectanda terris
 Numinis emicuit potestas.
 Hic nam nitenti lumine spiritus
 Delapsus ab æulminibus poli
 Caudentis aspectum columbæ
 Præbuit, auricomumque lumen.
 Ab æthra personuit Patris
 Nam densa filux contremuit coma).
 Audita, præsentemque natum
 Dicere, & hunc populis magistrum.
 Hunc, quem neque alti conscia numinis
 Natura nostrisque vltèrius modis
 Virtus refulgens administrum
 Esse hominum generi retardat.
 Sic se minori subdidit hospiti
 Amne abluendum, purus & innocens.
 Nec ipse quamuis vsque compos,
 Id quod erat, tamen efferebat.

Illum stupenti fluminis alueo
 Gaudens Iarden fuscipit, humidis
 Complexus vlnis, & loquaci
 Murmure concelebrans salutat:

Et quæ secundo perfluit agmine,
 Sacrata denso membra volumine
 Circundat hærens, & priorem
 Vnda sequens premit inuadendo.

MODESTIAE ORNAMENT.

Non decus ipse suum iactat natus; pater ipsi
 Adscribit: vera hæc gloria, nulla prior.

CHRISTO DEI FILIO PRO- NUNCIATO S.

In tabulam Tentationis.

Ode Dicolos Distrophos. XLV.

S Illis in mediis agmina cælitum
 Cernebam famulas adproperantium
 Exercere vices, lætaque floridis
 Mensis fercula ponere.

Dumque ipse insoliti contremo muneris
 Spectator ardens discere, maximæ
 Causam lætitiæ, cuique decus nouæ
 Cœnæ præniteat, rogo:

Vnus pennigerum de iuuenum choro
 Scitanti hæc alacri pectore reddidit.
 Cui mox tota cohors per iuga mœnibus
 Blandis accinuit modis:

Hic iudex superum maximus excipit
 Natum Nazaridos virginis, & suum,
 Quem nunc tergeminis gloria frondibus
 Victorem decorat sacrum.

Hunc nec longa fames, tesqua nec aspera
 Monstrorum horrificis densa cubilibus,
 Non horror gelidæ noctis amabili

Intentum illoquio ad patrem
 Turbanit: sed & hic sustinuit volens
 Usque inuicto animo prælia, quæ ferox
 Tentator solitis attribus ac dolis
 Audaci intulit impetu:

Qui partem sibi traxerat insolens
 Fallaci studio præcipui loci,
 Cui primos homines seclaque postera
 Vnum subdiderat nefas.
 Nunc victus triplicis pondere prælii
 Veritæ terga gemens, armaque & omnibus
 Posthac discipulis expositas vias
 Vincendi dolet improbus.

SCRIPTURAR. UTILITAS.

Legitimè certare queas, & viceris hostem,
 Instruatus verbis consiliisque Dei.

CHRISTO DVCI INVICTISS. S.

In tabellam signi à Christo in Cana editi.

Ode Sapphica. XLVI.

Væ Pater mundo posuit recenti
 Iura sacratæ thalami deditque
 Sancta concordi sociare vitæ
 Munia lege:
 Illa præsentis patris ipse natus
 Numine antistes decorata, firmat,
 Fausus & gratas epulas benigno
 Comprobat usu.
 Sic & arceis sociare tædis
 Gentis humanæ expetitur,
 Et sibi magnis emere adiugandum
 Dotibus ardet:
 Post hæc nostræ recreata gentis
 In domino soboles marito,
 Splendidi sedes habitare cæli
 Regnaque diuûm.
 Prima miratrix Galilæa Canas
 Obstupet testis renouata rerum
 Munera, & magnum probat esse Iesu in
 Pectore numen,
 Dum videt cæcis variare formas,
 Putat & prisca latices Noachi,
 Fomæ quas nuper vitreo fluentis
 Hauserat vndas.

Sordet quicquid habet mundus cum munere Christi
Collatum; nec iam quæ placere valent.

CHRISTO CVRATORI BENIGNO S.

In tabulam Christi prædicantis Euangelium.

Ode Ditolos Tetraſtrophos. XLVII.

Produſtum populis de ſapientiz
Patris conſilium filius incipit
Enarrare, bonus dicere & algida
Dictis vrere peſtora.

Nam qualis calido lumine ab ætheris
Alta ſede humiles ſol penetrat domos
Terrarum, variisq̃ue exagitat potens
Tentatas ſpecies modis;

Cùm plumbi & chalybis grandia ſemina
Concreſcunt validis acta vaporibus,
Sed ceræ faciles & teneræ niues
Decurſu fluido liquent;

Talis ſermo Dei mentibus inditus,
Obdurata premens xra ſuperbia,
Marcentes animos ſed dociles fouet.
Vita munere proſpero.

Non cæca ambitio, non amor improbus
Rerum quas ſtudiis appetit vltimis
Vulguſ, non animi luxuries capit
Sancti commoda nunt;

Sed quos dura hominum ſollicitant mala,
Vel vitam puduit ducere turpibus
Inſectam vitiis, vel timor obligat,
Cura & iuſtitia tenet.

Hi (quanquam exiguum) peſtore viuido
Semen concipiunt quod cumulos creat,
Queis æterna parens horrea compleat,
Et diuſim exhilaret choros.

DIVINAE DISCIPLIN. SCHOLA.

Quas fugitat mundus rerum ſunt commoda tanta?
Sic eſt: ſed ſtultis non ſapit iſta ſeges.

SIMPLICIVM DOCTORI OPT. S.

In tabulam Christi Apostolos legantis.

Ode XLVIII.

Sædorum veterum, præscripto ex ordine, finem
 Certa Deo voluentibus annis
 Tempora protulerant; hominum quoque magna per orbem
 Strata seges matura iacebat;
 Agricola iam cana suum cum terra vocaret,
 Et falcem exspectaret acutam,
 Redderet ut fortas seruandi farris aristas,
 Sed culmos quoque rursus inanes:
 Tunc Domini messis natus, summusque minister
 Orbis imago auctorque nouandi,
 Selectorum operi tanto, duodena virorum
 Ora tuens, sic fatur amicè:
 O mihi præchari comites, sociique laborum
 Arcanique sacraria magni,
 Non vos parua manent discrimina, ventere missos
 Terrarum moremque modumque:
 His maris horridi fluctus, ac dura viarum
 Sunt adeunda pericula sæpè:
 Non ut Erythræas gemmas, ostrumque superbum,
 Numorumve paretis aceruos;
 Sed magis ut nudi atque inopes, patriaque remoti;
 Vexati, instabilesque, vagique
 Vulpibus infestisque, lupisque rapacibus, agni
 Imbelles, blandæque columbæ
 Sitis, lux, tenebris, nimiumque furentibus ægris
 Fomentum, & fideles.
 Ite igitur fortes, & me duce & auspice magni
 Consilium curate parentis.
 Metu sperate & opes, æternaque sedis
 Meæ, & conuiuia mensæ.

LAETISSIMA ORBI LEGATIO.

Fortia debilibus superantur, maxima paruis:
 Viderat hoc demens mundus, & obstupuit.

MAGNI CONSILII NVNTIO
 SUMMO S.

In tabulam Christi turbas pascens.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. XLIX.

EXpleta menſis turba capaciſus
Non antè viſo munere ſerculi,

Cognouit æterni magiſtri

Quantum agitet, valeatque cura:

Cùm panis atri, & quæ faciliè puer

Perferre poſſit pondera piſcium,

Creuiſſe Chriſti partientis

In manibus ſtupefaſta cernit.

Cibos an ipſos diuidat, an magis

Maſſæ imparatam materiem creet,

Cognoscere haud quæunt miniſtri,

Ferre onera, & renouare laſſi.

Seruandæ cœnæ quæ fuerant ſuper

Dum fruſta iuſſi expendere, colligunt;

Mirantur impenſam negantes,

Compoſitum cumulum caniſtris.

Et iam palato multiplici ſatur

Conuiua, iurât nil ſibi dulcius

Sediſſe tranſaſtos per annos,

Nil melius potiùſue vitæ.

Quis non malarum ſtulta cupidinum

Deponit ardens & ſtudia, & graues

Curas habendi, ſi benigni

Verba auſido bibit ore Chriſti?

PROVIDENTIA CERNISSIMA

Si potiora Deum poſcas, nihil indigeas: ſi

Deteriora petas, nil ſatis eſſe puta.

HVMANAE INFIRMITAT

CVRATORI S.

In tabulam Lazari ab inferis reuocati.

Ode Dicolos Diſtrophos. L.

Virtutis altæ publicum ſpectaculum

Chriſtus daturus iam ſuis;

Docturus & quantum ardeat mortalibus

Aſſerre vitam perditis:

Vinci

Vinci suum alacris pertulit charum caput
 Lethi sopore Lazarum,
 Dum notus esset gentibus casus viri
 Signum futuri viuicium.
 Cui membra tabo rancido foedauerat
 Quartus sepulchra Lucifer,
 Hic efficaci percitus Christi sono,
 Quem mors & inferi expaurent,
 Surrexit atro de sepulchri carcere,
 Lethi remissis vinculis:
 Status ardens ferre quid possit fides,
 Quid donet & nato Deus.
 Nato & salutis nuntio, quem temporum
 Prospectat ordo principem,
 Ipsi quoque orbi iam senescenti malis
 Latos tributurum dies.

FIDEI MOMENTVM.

Non moritur quem Christus amat, potiusque quiescit.
 Ne cito, quem vult, euigilare facit.

VITAE AVCTORI EFFICA-
CISS. SAC.

In tabulam Christi regis Ierosolymæ declarati.

Ode Sapphica. LI.

Pulchrior nunquam, licet usque fastos
 Iesum a priscis repetas colonis,
 Sol prius hinc Solyrium beatæ aut
 Grator vrbi;
 Quam peroptatis vbi tempus annis
 Obuiæ regni faciem videndam
 Bona, arcano cecinere qualem
 Carmine vates.
 Cui dedit nutu Pater efficaci
 Pellere infandæ mala damna fraudis,
 Et nouæ ingrato retulisse mundo
 Sæcula vix.
 Nunc ut exceptum populi valerent
 Cernere, & certis celebrare signis,
 Vexit insuetus iugâ ferre lentæ
 Pullus asellæ.

Principem,

60 HVMANAE SALVTIS

Principem, non vt quibus intumenti
Folle ventosum vitiosa pectus
Vrget, infestis populo, cupido
Ambitioque.

His potestatum specie superba
Arrogat laudes metus, atque honoræ,
Multa mentiros malè blandientis
Munera linguae.

Huic sed æternos meruere plausus
Dona doctrinae memorata diuz,
Atque morosis medicina praesens
Addita morbis.

Vidimus castos pueros canoro, ac
Virgines Regem coluisse versu,
Et salutarem meminisse, & alto ex
Aethere missum.

Quin & infanteis oleæ virentis
Pacis auctori pia turba frondes
Spargit, & vestes properat, cupitque
Sternere cuncti.

Nam probat sanctum potiusque dignum
Euchi iunctis humeris colentum,
Quem Deus terris iubet esse regem,
Pontificemque.

SALVTIS PROPOSITIO.

Christum sponte tibi venientem suscipe mitem.
Si non suscipias, experiere grauem.

REGI LEGITIMO DECLARATO

In tabulam coenæ Domini.

Ode Dicolos Distrophos. LII.

EXspectata diu, sibi
Atque optata noui ex orbis origine
Coenæ ad fercula mysticæ
Conuiuas homines sollicitat Deus;
Quales agmina caelorum,
Si possint, epulas inuideant viris,
Admirata minoribus
Grato munifici consilio Patris

Tantum terris huius decus
 Et deducta polo munera porrigi.
 Nam quæ ritibus annuis
 Abranti soboles fecta peregerant,
 Contestata iugum graue, &
 Depulsos dominos, & miserum meum,
 Euasique maris diem,
 Extinctasque minas fluctibus impias;
 Veris nunc eadem modis
 Instaurata nouat, qui patris integrum
 Consors imperium tenet,
 Qui vitam proprio numine sufficit,
 Defectumque animat genus.
 Hic sese gregibus dum esurientium,
 Arcani specie latens
 Panis, suppeditat; dumque rubentia
 Vini pocula sanguine
 Occulto at proprio præbet auentibus,
 Quod quid mentibus improbus
 Nec membris coluber subdiderat mali,
 Quam scire malum petens,
 Mater perniciem fuderat inuido
 Fatalique nepotibus
 Pomo, visceribus corrigit intimis;
 Et lethi remouet iugum,
 Et dat posse bonis perpetuis frui.

CELATVM SECVLIS ARCANVM.

Has epulas, queis vita Dei, queis munera Christi
 Conciliantur, ames, si sapias; vt capias.

DE BENIGNITATI ADMIRANDAE S.

nam Christi ad victimam vltro oblatis.

Ode Tricolos Tetraastrophos. LIII.

QVI solus omnes immeritus luat
 Noxas parentum, & crimina posterum,
 Nunc agnus orbi postulatus,
 Ipse animam iugulumque præbet.
 Namque antè priscis ritibus hostiæ,
 Quæcunque cultros imbuerant sacros,
 Nec crimen expedire nostrum,
 Nec poterant mala dimouere:

Non si secundo à sideribus die
Armenta, quotquot vel pecudes tulit.
Tellus, ad aras obrulisses
Ignibus assiduis calentes.

Nam quæ sub alti cardinibus poli
Humana præstet munia quadrupes?
Vel mentis exæquet valorem,
Vel pretio solidante ponat?

Vras auaris ignibus omnia
Omenta semper, non veteris tamen
Consumis vnà & membra Adami,
Semina vel malè nata tollis.

Quid quòd nec illis vinida spiritus
Concessa vis est, qua valeant semel
Exstincta respirare in auras,
Atque nouam repetisse lucem?

Possent recepto munere quamlibet
Exstare, & artes induerent nouas,
Non illa partes attulissent,
Aut animas rediuiua nostras.

Atqui vetustis debuit artibus
Occisus æquas pendere noxius
Pœnas, & exsurgens probanda
Iustus homo rediisse vita.

Ergo efficaci munere duplici
Instructus agnus, quique valet mori;
Rursusque viuens emicare,
Atque sibi sociare mundum;

Hic, (omne nostrum qui superat ætas)
Firmat volentis consilium Dei;
Et sponte productus, nocentum
Facta hominum subit expianda.

PUBLICA VICTIMA.

Maxima mortalis qui ferret pondeta culpæ
Asportanda, vnus Christus & Agnus erat.

SACERDOTI AETERNVM
VNCTO S.

In aulam Christi in horto.

Ode Dicolos Tetraſtyphos. LIII.

Non tam denſa bonus credere Gedeon
 Villis expoſuit vellera candidis,
 Nocturno penitus rore madentia,
 Queis tellus ſixit inuidens,
 Et tot ſicca iterum combibit area,
 Diffuſas nebula munere roſcidæ
 Stillas, quæ domitos exigua manu
 Hoſteis præmoneant duci,
 Quàm multus hominum criminibus tener
 Agnus comprimitur, qui ſubit omnium
 Culpas immodico pondere plurimas,
 Humanumque reſert genus.
 Dum iuſti memores numinis expedit
 Iras atque odium, dum veterem parat
 Offenſam generis ſuſcipere, ut graueis
 Venas iuſtitie loat:
 Illi indicij conſcius ardui,
 Et quantis voueat criminibus caput,
 Quas explere petat vulneribus minas,
 Horrens procidit & pauet.
 Horret parte ſui prouidus altera,
 Quæ nec nempe mali neſcia, nec boni,
 Sed mens exſuperat certa ſequi graue
 Magni conſilium Patris.
 Hic dum preſſa hominum criminibus tremunt,
 Et mentis properant imperium ſequi,
 Permanant fluidis membra cruoribus,
 Et ſudore madent truci.

DEBITI GRAVITAS.

Eheu corda graui nimium ſunt preſſa ſopore,
 Pro quibus hic orat Chriſtus & aduigilat.

HUMANAE MISERIAE
SVSCEPTORI S.

In tabellam Iesu capti.

Ode Dicolos Distrophos. LV.

Coeo carcere prodiit
 Nocturnæ tenebræ præcipites eunt,
 Terras quæ temerent magis,
 Et mergant veteri cuncta voragine,
 Quàm cum procubitu vago
 Celabant pelagi consuium rudis.
 Hinc tantum sceleris feri,
 Infandumque nefas concipiunt vaga
 Noctis tartareæ agmina,
 Visorum catuli & germina vulpium,
 Infidumque genus lupi:
 Dum stricta iniiciunt viiicula perdit
 Miti agno ætherei Patris,
 Quem diris lacerant rictibus, & trahunt,
 Intentum penitus mori,
 Et prodesse etiam carnifici suo,
 Illum si tamen efficac
 Permutare notet non refugum cruor.

IMPROBITATIS PERMISSAE
 IMPOTENTIA.

Traditur à seruo dominus, cui non grauis est tam
 Quòd prodit, quàm quòd proditor ipse perit.
 AGNO SALVTARI MITISS. S.

In tabulam Iesu in concilio damnati.

Ode Dicolos Distrophos. LV.

Eheu scelestis cæca mens mortalibus
 Et culpa dira consciis!
 Quid non nefandi concipit præceps mali,
 Quid criminis non suscipit?
 Simul tenebris obuoluta turbidis
 Veri refugit lumina,
 Et blandienti capta sorte commodi
 Præsentis in præceps ruit.
 Namque & senator & sacerdos altior,
 Et scriba legumque arbiter,

Errante

Errante plebe actor insolentior
 Sese suosque perdidit,
 Dum missa dono Patris almi pignora,
 Agit ream prolem Dei,
 Salutis ampla qui ferebat pontifex
 Promissa rebus efficax.
 Hunc parricidis orta turba viperis,
 Illudit indignis modis,
 Postquam furentis voce turpi flamine,
 Damnauit amens concio.
 Et ora Soli percolenda fulgido
 Vesana deturpat manus:
 At verba ridens miscet insolentia,
 Quæ dicat infernus furor.

VIRTUS MUNDO INVISA.

Contemnit damnatque suam malè sana salutem
 Turba hominum, postquam decidit in tenebras.

INNOCENTI PRO SCELERATIS
DEVOTO S.

In tabulam Christi ad Pilatum ducti.

Ode Dicolos Distrophos. LVII.

Quonam scelestæ turba non dignis virum
 Vinculis reuinctum proripis?
 Nara nec ciuitæ temperator impius,
 Nec cæde famosus Hero,
 Nec qui parentis ædibus flammæ tulit,
 Multos furores excipit.
 Vixit, cum fæstus tumultus inuidi
 Negat Deum:
 Vel qui deorum abominanda numina
 Ausis prophanis consecrat.
 Qui sancta legis abrogat volumina,
 His debet excludi modis.
 Hic salutis certus almx nuntius,
 Amica mens mortalibus,
 Hic expetitus antè cunctis fœculis,
 Promissus atque vatibus;
 Matura missus nunc referre tempora,
 Fructusque dignos poscere;

Hæres colonis exsecratus improbis

Fundo è paterno pellitur:

Fundo probatus quem noua arte vitibus

Diuina plantarat manus;

Heu pernicacis fraude gentis, & dolo

Exclusus extra vineam,

Vitis premendus, & feris leonibus

Dilancinandus tradiitur.

Sed horret atrox gentis impiæ nefas,

Fera ipsa, & vrgetur tamen.

Inuita verbis cogitur minacibus

Sxuire in agnum innoxium.

FELICITAS REPVLSA.

Vtrique infamis populo cùm factus Iesus,

Curabat populi res vtriusque tamen.

AGNO A LVPI LEONI OBIECTO.

In tabulam Christi ad Herodem missi.

Ode Tricoles Tetraſtrophos. LVIII.

Iustum & suorum fraudibus inuidis
In mortis actum crimen vt audiit,
Non prætor audebat nefando
Iudicio temerare Iesum.

Exlex & auris noctibus vndique
Septus Tyrannus, fas tamen inspicit
Et iura perpendit profanus
Pontificum melius cathedris.

Ille innocentem perdere transferens,
Declinat acti iudicium rei,
Causamque deuoluit tyranno
Quem Galilæum populi timebant.

Hunc nec paternæ exempla ferocis,
Nec tuta nusquam cura tyrannidis,
Nec regis illud nomen vncti
Iudicium temerare cogunt:

Postquam superbo iusserat ambitu,
Et curiosa mente poposcerat
Spectator ac vellet probare
Sigua modis celebrata miris.

Sed Christus aë sceptrâ potentix
Vultu seuerâ despiciens, tacet,
Et vana poscentem silendo
Improbat, imperiumque temnit.
Ergo Latini ad iara Palatii
Fastidientis munere principis,
Et veste derisus nitenti
Opprobrium tulit ipse nostrum.
Probrisque fœdis pressus, & arduo
Sensu dolorum, non tamen immemor
Prodesse, iungit disidentes
Numine conciliatque reges.

INNOCENTIA SPECTATISS.

Quot testes habet ex populis innoxius agnus,
Ingratum mundum tot premet arbitriis.

HUMANAE CAUSAE PROCVRA-
TORI FORTISS. S.

In tabulam Iesu Agellati.

Ode Dicolos Diſtrophos. LIX.

Quid sanctum Iesu corpus atque innoxios
Artus aduris carnifex?
Quid membra, quarto puriora fidere,
Plagis cruentis inficis?
Non tantus, enquam stirpis incensæ fragor
Auditur altis montibus,
Nec deuolutus in supina mariora
Saber, ferit frequentius.
Nec contem, certe si sapis manum,
Et cæce nocia.
Nec que ipse lene legis excussi iugum,
Iussa ipse perfregi Dei
Heu quanta dignus vincula perferre & necesse
Et flagra dura perpeti.
Sed istud, atro quod cruore pernotas
Maiores laturum, caput
(Cui cuncta magni turba præfulgens poli
Addicta parat nutibus.)
Contrastra noxæ crimina expiat meæ,
Irasque placat vindices.

Vides vt alto perferat silentio

Quæ fruus addis verbera?

Atqui efficaci deprecatur is tuas,

Measque poenas vulnere.

PACIS HUMANAE DISCIPLINA.

Vritur ardenti tortoris verbere Christus,

Quem magis humani torret amor generis.

IGNOMINIAE PUBLICAE

SVSCEPTORI S.

In tabulam Christi Bar-Abā posthabiti.

Ode Dicolos Distrophos. LX.

QUæ pestilentis, heu, furoris pocula

Deprompta ab inferno lacu,

Malo remixta viperarum sanguine,

Spumaque tabida aspidis,

Incontinente faucē traxit inuidum

Vulgus ferente Belfebo?

Quid non furentis cæca turba consili

Admittit, atque criminum?

En cuius altæ summa laudis æbiri

Credatur vsque calculis?

Quisnam repente vos probata compulit

Mutare testimonio?

Aut quæ nouandi spes amata commodi

Vestris inarsit mentibus?

Sic improbato regis almi numine

Optare turpe dedecus?

Optare culpam sanguinis, nec omine er

cepisse posteros graui?

Quem nuper amplis plaufibus susceperat

Regem Deumque creditum:

Quem de paterna sede missum dixerat

Summæ salutis principem,

Experta magnis efficacem fructibus,

Verbisque veracem bonis;

Huic turba lymphis innatante cortice

Et vilis & levis magis

Audet latronem prætulisse perfidum,

Agnumque postponit lupo.

Et non

Et non profana plebis heu sententiam
Mens docta calitus oderit?

HUMANAE MENTIS LEVITAS.

O mens leuia hominum quæ pignora certa salutis
Postponis damno dedecorique tuo.

HAEREDI AETERNO A SERVIS
EXPLOSO S.

In tabulam Christi producti.

Ode Dicolos Distrophos. LXI.

QVem maria & venti metuunt, quem lucida cæli
Agmina perpetuo venerantur,
Quem vitæ pacisque æternæ lucisque beatæ
Pontificem fontemque perennem
Credimus, & natura probat, responsaque prisca,
Atque index certissimus usus:
Im hominum scelere infami atque immanibus ausis
Dum tenebræ viguere malignæ,
Heu facinus, patria depulsus ab æde, profanis
Obiectusque leonibus, ecce
Funesto ligno grauis opprobriisque proteræ
Lingux, cuncta venena vomentis,
Ducitur ingrato populo intusque, facerque,
Infamis quoque fabula vulgo,
Obscurisque genis colapho effusoque cruore, &
Sumptis toto corpore plagis,
Vultu habituque omni nimium mutatus ab illo,
Certatim quem plausibus amplis
Regem auctoremque salutis,
Synnum venerata canebar.
Nunc adeo veluti cunctis insensus, ab omni
Læditur & perfert probra turba:
Scilicet a cunctis caput hoc damnabile noxis
Mundus, iam video, dabat omnis,
Deuotam & vario multorum crimine cælum
Hanc animam statuitque petirque.
Ac purus natura Agnus delicta suorum
Nunc subit, & luiturus acerbo
Vulnere, personam tenet execrabilis hirci
Damnatus quem deuouet orbis.

Artibus atque armis in te quæ mouerat hostis
Virtus stultitiam sentiet ille suam.

INNOCENTIAE PRO NOCENTIB.
TRADITAE.

In tabulam Christi crucifixi.

Ode Tricolos Tetraastrophos. LXII.

Certum recenti ex orbis origine
Firmatum & alta mente negotium,
Deliberata morte magnus
Explicat ac peragit Sacerdos.
Amissa vitæ munera perfido
Primi parentis crimine degener
Natura cunctis haud valebat
Artibus aut opibus referre:
Vitæ perennis lux nisi feruida
Lethi vagantis per miserum genus
Intraret horrendas tenebras,
Et caperet premeretque victrix.
Auctor malorum tunc veterum draco,
Hami latentis faucibus additos
Persensit vncos, dum paratam
Aggreditur temerator escam.
Ille & potentem iam malè prouidus
Prædam libenter linqueret, ac malè
Luctatus intorsit superba
Pectora conuoluitque tractus.
Suspensa lignum membra doloribus,
Atque effluenti sanguine conficit;
Nostram sed attentus salutem
Cogitat is, tacitusque curat:
Donec probante hæc pignora numine
Suffecit vnam pro populo hostiam,
Irasque sedauit iremendas,
Atque poli patefecit arcem.

SACRIFICIUM SUMMVM.

In famis suauis fructus hæc sustinet arbor,
Quæ vitæ possunt commoda certa dare.

SACERDOTI MAX. PRO POP.
LITANTI S.

In tabulam Christi de cruce depositi.

Odè Tricolos Tetrastraphos. LXIII.

Q Valem reuulsis frondibus esculum,
Quam seu ventis bruma niualibus
Orbavit umbroso nitore,
Terra parens doluit videndo:
Quam post remissis frigoribus breuis
Horæ recepto robore viuadam,
Ramosque crescentem priores
Sperat auens bene prodituram;
Namque illa firmis indita stirpibus,
Vires tenaci cespite prouit,
Qua viua subiecti calor
Vis penetrat, recreatque terras:
Talem dolenti pectore, & intimis
Percussa virgo visceribus, truci
Demissa ligno membra nati
Conspiciens, gemit, atque fulcit.
Quem culpa nostri sanguinis & nefas
Omni carentem crimine presserat,
Floremque delectum parenti
Furiata turba:
ex numine compotem
Vitæ valentem munera mortuis
Præbere membris, & remotam
Corporibus reuocare lucem,
Tantisper almus dum veniat dies,
Et cedat atris nubibus obsita
Nox illa, defunctum labore
Certa fide genitrix manebat.

HVMANAE SALVTIS
INIMICITIAE COMPOSITAE.

Cuncta, Deus dixit, trado tibi, quod mihi feruum
Tute ad mortiferam gesseris vsque crucem.

INFEROR. EXPVGNATORI EXSPO-
LIATORIQ. FORTISS. S.

In tabulam Sepulchri Epitaphium.

Carmen Elegiacum. LXIIII.

M Iratura citò rediuiuum surgere corpus,
Marmorei filices antraque parua tenent.
Pignore deposito multum ô felicia saxa, at
Pignore reddendo saxa beata magis!
Membra fouete hominis, quibus est nil purius vsquam,
Membra extincta hominis, viuida membra Dei.
Neu tabem, neu vos turpeis memnatis odores,
His procul ista malis est aliena caro.
Iam quod erat nostræ culpæ, mors eluit; vltra
Mortem pro nobis debuit ille nihil.
Nunc sibi (namque potest) vitam propriâ ipse reponet,
Perpetuo & nobis viuere posse dabit.
Compositas igitur saxum hoc testabitur iras,
Et renouata orbi fœdera amicitiae.

HVMANI GENERIS DIVITIÆ.

Pressa labore graui pugnae dura membra quiescunt,
Exspoliât Barathrum Spiritus & tenebras.

IESV NAZARENO PRO
XIS OCCISO, REGNI CAELES-
HOMINVM CAUSA ASSERTORI
DEI FILIO VIVENTI, HOMINI
MORTVO EFFICACISS. SEPVLC-
NOVVM AD TEMPVS BREVE, EX
DIV. CONS. DESTINAT. EST.

In tabulam Christi resurgentis.

Ode Sapphica LXV.

I Am nouo felix nitet orbis ortu,
 Clara festinat solito priores
 Ianuas nato referare primæ
 Nuntia lucis.
 Puncta sollennes variare lusus
 Cernimus: dulci volucres Camœna
 Personant filuas & amicta verno
 Prata nitore.
 Quæque crudelem doliuere mortem
 Nuper auctorisque hominum, sui que,
 Sidera obducto tenebrata cælo
 Ruptaque faxa,
 Hunc vident vitæ reducem; cruenti &
 Compotem belli, & grauis eminentem
 Cassus lethi, meriti ac triumphi
 Munere clarum.
 Breui magnos spatio labores
 Inferens duræ necis, ac sepulchri,
 Victor & furas Acherontis vnus
 Diruit arces.
 Inde funestum domitor tyrannum.
 Fraudibus parua minuens corona
 Traxit, & regnum spoliavit amplum
 Mortis amaræ.
 Criminum auctrices furias, metusque
 Visus ætatis cohibere vinclis,
 Efficax animæ sociare mundo
 Commoda vitæ.

VITA ORBI ALLATA.

Vidit vt exstantem Satan de funere Christum,
 En, ait, hîc homines, non mea regna, nouos.

IESV CHRISTO MVNDI MORT. IN-
 FEROR. Q. VICT. POTENTISS. S.

In tabulam Christi discipulis conspectam.

Ode Dicolos. Distrophos.

LXVI.

Improuisa simul nigro lux ignea cælo
 Fulguris emicuit:
 Turbatos horrore animos hiemisque malignæ
 Nubibus assiduæ
 Exterret, trepidosque oculos præstingit, & acris
 Lumine sæpe ferit:
 Vt quanquam certus radianti ex æthere fulgos
 Sensibus incubuit;
 Obtenebrata tamen stupefactaque lumina tristis
 Tempora motus agant.
 Non secus occisi tempestas dura magistri,
 Exanimisque metus
 Discipulos tristes effecerat, vt neque certis
 Visa oculis Domini
 Vel species vel verba nouam testantia vitam
 Perdoceant pauidos.
 Non haustu mens arcta hominum comprehendere prima
 Munera tanta valet.
 Illa tamen seu tarda putes ignarave rerum,
 Cordave dura nimis
 Multiplices vsus, ventura in secula mundo
 Expediere boni.
 Nam quicquid fidei obiciunt errorque metusque
 Ingenium vel inops,
 Impietas, & suspicio malè credulitasque
 Vel dolus illaqueans;
 Omnia præsentis exemplo, iam testibus
 Exsuperata iacent:
 Nec quicquam reliquum dubij est mortalibus vltra,
 Credere quin valeant
 Quicquid prisca almo adscripsere oracula Christo,
 Quicquid Apostolica.
 Felices adeo, dubio quos exuit omni
 Sæpe oculata fides.
 Dista Dei sed qui credit, felicior ille est,
 Nec petit inspicere.

V. E. R. L.

VERITAS SPECTATISSIMA.

Non viuum dubitate vltra; sed credite, vobis
 Posse dari per me vincere mortis opus.

CHRISTO VIVEN. PERP. OMN.

DOM: APPELL. S.

In tabulam Ascensionis Christi.

Ode Tricolos Tetraſtrophos. LXVII.

EXpers amaræ mortis, & hoſtium
 Victor, triumphis perpetuis potens,
 Solisq̃ue peruincens nitores,
 Aſtra petit patriamq̃ue Chriſtus.
 i Patris amplum ſponte reliquerat
 Regnum, quietas & ſuperûm domos,
 Mortalis & vitæ labores
 Pertulerat, vigilesq̃ue curas:
 Celante numen corpore maximus
 Hoſpes, paratus ſeruitum graue
 Terris ſubire, atque inquietos
 Uſque dies tolerare & annos:
 Et ſumpta, noſtræ ſortis, & ordinis
 Incomparandis membra laboribus.
 Intendit, exercetq̃ue patris
 Nutibus, imperiisq̃ue ſummi,
 o nemine periculis,
 & ſanctis officiis bonus,
 Audire dilectusq̃ue natus
 Promeruit, ſolique conſors:
 Præſensq̃ue noſtris partibus addidit
 Virtutis, alti & munera nominis,
 Carnique diuinos honores,
 Et proprium decus arrogauit.
 Miratur ardens diſcipuli cohors,
 Certò petentem numine ſidera;
 Nubesque ſubiectas prementem,
 Vix oculis celerem ſequantur.

Regemq̃ue

Regemque cæli suscipiunt suum
 Victoris auctum laudibus inclytis,
 Celsique plaudentes ministri
 Concelebrant hominem Deumque.

EMERITA GESTORVM
 GRATIA.

Ipse via est, ductorque bonus; qui venerat alta ex
 Arce, redit, nobis vt. parer ipse domum.

CHRISTO TRIUMPHANTI S.

In tabulam Spiritus sancti.

Ode Sapphica. LXVIII.

Q Vicquid optandum cecinere vates,
 Principes quicquid cupidi petebant,
 Attulit mundo celebranda Christi
 Pontificis lux:

Clara lux flammis radiata miris,
 Quæ malè extinctum renouauit orbem,
 Quæque deiectum leuat impotenti
 Pondere Adamum.

Dextere Christus Patris efficaci
 Redditus, charæ comitum cæteruz
 Impetrat magnis meritis repta
 Flaminis almi

Dona: quæ postquam sociata casti
 Mentibus, mortem perimunt priorem,
 Et graues noctis tenebras corusco
 Lumine mutant;

Error & tristes fugiunt pauores,
 Quæque cor fluctu quatit inquieto,
 Pacis infelix inimica sentit
 Frena cupido.

Constat exemplo facilis benigno
 Christus, & nostris eadem parare
 Sæculis, si quis meruit probando
 Præmia cursu.

HUMANI GENERIS RENOVATIO.

Huius flamma animum penetrans quem corripit ignis,
Aurum fit, viles exuit & cineres.

CHRISTO REGI POTENTISS. DI-
TISS. LIBERALISS. HOMINVM
DEIFICATORI S.

In tabulam Petri de Christi numine perorantis,

Ode Tricolos. Tetraastrophos. LXIX.

V Ir vt minori præniteat viro,
Virtutis & quid, quid sapientiæ
Diuinus humano suorum
Spiritus ingenio reponat:
Ille probauit, qui pavidus prius
Signum magistrum laudibus, ac fide
Rogantis ad vocem puellæ,
Nosse hominem malè pernegabat:
Vulgaris & qui consilij potens,
Cæloque terræ commoda præferens,
Vitam daturum morte nostram
Stultus auct teuocare Iesum.
Postquam imbuentis munere spiritus
Mutatus, idem liquit inutiles
Curas, & accensus superbo
Vultu, noua nituit figura:
Rex, & miles, & quicumque concilium timet,
Verbamque, sermonesque vulgi
Temnit, & imperium superbum:
Præfens docere & dicere feruidus,
Christum efficaci numine compotem,
Magnisque sublimem triumphis
Aethereas decorare sedes.
Vnde & sequaces nobiliter suos,
Auctosque magnis artibus instruat
Miranda narrare, & stupendam
Reddere debilibus salutem.

CHRI

HVMANÆ SALVTIS
CHRISTI VIRTVTIS SPECIMEN.

Anne vides, quàm magna valet: cui munere Christus
Obtigit immisso & sapere, & facere?

CHRISTO IN PERPETVVM
SALVTARI S.

In tabulam Sauli à Christo reuocati.

Ode Dicolos Distrophos. LXX.

Quangvam læua furens lupus
Rictus horribicos ac sitientia
Feruens pectora sanguinis,
Eruclerque minas & rabiem trucem:
Quangvam proposito graui
Impulsus, pecorique & populo pio
Infandum meditans, parat
Cordes, infidias, & trepidam fugam,
Actus stulticia & boni
Fallaci studij nomine percitus,
Cui dentes acuit truces
Vulgi, & mobilium gratia principum
Mutatus tamen audiit
Agni consilium, iussa que mitia:
Sese & præbuit integrum
Propugnare greges, quos malè presserat
Præco & nominis optimi,
Et qui signa sacre militiæ ferat
Judæ ad progeniem feram,
Regesque & populos & maris insulas.
Non illum retinet metus,
Non aut propositi cura tenax sui,
Mutati & studij pudor,
Postquam Nazaridæ iam monitis boni
Correptus melius sapit:
Cum præceps media succubuit via,
Mentemque & rabiem malam,
Ac sese penitus deposuit grauem.
Tantum vertere praua iit
Christi diua manus, duraque mollibus
Mutans, fortia firmitus
Formare & melius pectora, si modò

Et vori

Et veri & studii boni

Incensus, cupias falsa relinquere.

CHRISTIANAE SIMPLICIT.
VICTORIA.

Ambitio, vanum studium, zelusque superbus.

Exemplo hoc quicquid mundus habet, fileat.

CHRISTO VINDICI EFFICIENTISS. S.

In tabulam Iudicij.

Ode Dicolos Dissyphos. LXXI.

Consiis stabilita Dei firmataque iustis,

Dies paratur adferenda saeculo,

Exoptata piis, satis ac non credita prauis,

Minace saepe dicta voce vatibus:

Quam neque terribiles valeant superare tyranni,

Cauere turba nec superba diuitem;

Quamque animi laudent mites, despectaque mundo

Sibi que iuris usque corda conscia:

Exstitura dies sortes mercedibus aequas,

Modumque rebus additura gentium.

Hinc epulae semper dulces, & gaudia certa

Piis feruntur expetenda praemia.

Minc aeternis subeunda incendia flammis,

Nouisque semper additus malis dolor.

Hic laetæ superum voces, laudesque perennes,

Choro beata concinente carmina.

At illic turpes gemitus, luctusque frequentis

Sonat furente mixta turba Dæmone.

¶ fines rerumque vices, aut praemia diuæ

Manent salutis, aut perennis exiti,

Vel oritur, vel quæ iuuat, vel perfidus error

Protrahit, & regem indicante caelum.

Vnam igitur placeat, nostrum est, contendere metam,

Capax petatur, arcta seu magis via.

HUMANAR. RER. NECESSARIIS
EXITVS.

Qui timet hoc solum, felix: felicior illo est

Qui Christum regem non metuit, sed amat.

CHRISTO REGI BENIGNISS.
VLTORIQ. IVSTISS. S.

BENE.

BENEDICTI ARIÆ
MONTANI CARMEN
VOTIVVM AD CHRIS-
TVM IESVM.

SI tu Christe mei munera carminis,
Nostri & vota probas pectoris abdita,
Laudes (namque potes) da pateant tuæ
Orbem quā veteri confocias nouum:
Non vt fama meum nomen in vltimas
Oras Oceani deferat, aut decus,
Viresque ingenij commemoret mei.
Nostrium quidquid id est, est leue, nec valde
Perdurare dies, vel mare, vel vias,
Quin victum penitus forte cadat sua.
Sed, quod nostra sonant carmina, maximum
Nomen, quod superat secula; quod mare,
Quod terre, barathrum, sidera quod colunt,
Quod presente domat fortia robore;
Quod deuota replet pectora numine;
Quod lassos recreat, quodque fouet pios:
Hoc nomen numero non numerabili
Virtutum solidi ac muneris efficax;
In quo certa salus vitaque publica est
Orbi nunc nimis ponderibus mali
Depresso & vitij criminibus ravis;
Hoc nostris celebre & carminibus sacrum,
Per nostros populos ferre per exteros,
Diffuso & pelago quā patet amplexibus
Decantare nouis vocibus expeto.
Nam si magna semel munera nominis
Sint gustata tui; carmina concidant,
Et chartæ sileant, famaue & ingenij
Vis nostri pereat: nominis, at tui
Virtus visceribus, cordibus & piis,
Hærebitque animis, quod neque temporum
Robur, neque minuant sæua tyrannidis
Tormenta, aut validis turma phalangibus
Quam multas terricis conuomit offiis
Sedes Tartarei turbida Principis.

DIVINI DE HUMANA

SALUTE CONSILII

seculorum serie explicandi

I N D E X.

- P** R I M V S proponitur Moses antiquorum
arcanorum explicandorum, & futura salu-
tu significande vates à Deo constitutus.
- 2 Hic mundi creationem, & hominum ruinam
narrat.
- 3 Initium seculorum omnium, quæ ad humanæ
salutis negotium referuntur, adnotatur ab
eo tempore, quo Deus hominum ruinam
misertus, salutem adferendam, dignita-
tēque amplificandam in se recepit. Hæc
est fœderis promissio.
- 4 Fœdus malitia hominum ferè interruptum
cum Noë instauratur, sicut scriptum est:
Ponam pactum meum tecum.
- 5 Idem fœdus iam propius & clarius Abrahæ
expositum prius vocato promittitur.
S. S. E. Et benedicam tibi, & magnifi-
cabo nomen tuum.
- 6 Idem Abrahæ fidei experimentis pro-
bato confirmatur. S. S. E. Benedicentur
in semine tuo omnes gentes terræ. Gen. 15.
- 7 Deinde etiam Iacob dormienti scala per quie-
tem visa admirando arcanoque modo si-
gnificatur. S. S. E. Benedicentur in te,
& in semine tuo cunctæ tribus terræ,
Genes 28.

- 2 *Iacob moribundus diuinum de humana salute consilium filii arcano testamento obumbratum significat, & spem fidemque suam hereditario praecepto posteris relinquit. Genes. 49.*
- 9 *Salutis & libertatis Israelitarum, qua humana figura expressa futura erat, dux & procurator natus Moses, diuina prouidentia à periculo liberatur. Exodi primo.*
- 11 *Moses fide antiquarum promissionum fultus, salutis specimē meditatur. Aegypto occiso.*
- 12 *Deus figuram humana salutis edere incipit & moliri in rubo ardenti Mosi ostensus.*
- 13 *Liberati Israelitae ex Aegypto humanam salutem futuram referunt, qua iam populo comparato instrui inceperat, ex quo populo salutis Pontifex nasciturus erat.*
- 14 *Mare rubrum absolute salutis figuram obtinuit ex resurrectione mortuorum Iesu Christi.*
- 15 *Lex in Sina data populi fœdus cum Deo conciliatum probat. A noua legis signum.*
- 16 *Manna in desertum missa admiranda celi prouidentiae signum fuit. Quia diuina salutis compotes euasissent.*
- 17 *Ingressi in promissam terram Israelitae, requiem promissam spirituales certam pios fore significabant.*
- 18 *Expugnatio hostilium urbium victoriam sanctorum significabat de principibus, & potestatibus, & hostibus omnibus reportandam diuinam virtute.*

- 19 *Terræ diuisio celestis patriæ possessionem portendebat.*
- 20 *Testamenti veteris exercitationes omnes & occupationes, venturum salutis auctorem significatum, expectandum predicabant.*
- 21 *Unum ex officiis eorum quæ salutem expectant, est penitentia studium legitimum.*
- 22 *Omnia quæ in libro sacrarum historiarum continentur, ad illam veteris Testamenti conditionem referuntur, cuius scriptores & prophetas appingere satis fuit. Fieri autem, Samuel.*
- 23 *Nathan.*
- 24 *Dauid.*
- Salomon.*
- 25 *Isaias.*
- Ieremias.*
- Daniel.*
- Esdra.*
- Atque hæcenus antiquorum librorum summa est
- Deinde Euangelij Scriptores quatuor sunt, Matthæus, Marcus, Lucas, & Ioannes, à quo negotium salutis ceptum, prædicatum, & expeditum hoc ordine narratur.
- 34 *Præcursoris Christi natiuitas annuntiatur Zacharia.*
- 35 *Deinde nuntius celestis ad Virginem mittitur, matrem futuram Seruatoris.*
- 36 *Virgo in utero gerens Christum, Elizabeth gratulabunda salutat.*
- 37 *Præcursor nascitur.*

- 38 *Christus nascitur matre virgine.*
- 39 *Christus circumciditur.*
- 40 *Rex Iudeorum pronunciatus Christus adoratur à Magis.*
- 41 *Ioseph à Deo monitus migrat in Ægyptum cum puero & matre.*
- 42 *Christus puer, duodecim annos natus, diuine sapientie argumenta exhibet.*
- 43 *Ioannes annunciat Christi presentiam, preparat animos ad salutis fidem & spem.*
- 44 *Christus baptizatus à Ioanne, declaratur Dei Filius voce cælitus audita.*
- 45 *Christus tentatus vincit Satanam, & specimen dat maximæ victoriæ futuræ.*
- 46 *Initium signorum Iesu Christi in nuptiis.*
- 47 *Deinde incipit predicare Euangelium Christus.*
- 48 *Duodecim à se electos Euangelij predicatores delegat.*
- 49 *Testatur miraculo edito se discipulis suis prospicere, & omnibus qui se sequantur.*
- 50 *Lazari excitatione à mortuis testatur se vitæ auctorem, atque adeò vitæ ipsam.*
- 51 *Christus rex indicatur à Deo tu.*
- 52 *Christus in cœna seipsum exhibens in cibo, spirituale sacramentum mortis suæ instituit, in quo magnum consilium Dei editur, antea celatum hosti antiquo.*
- 53 *Christus se Patri offert victimam pro mundi delictis.*
- 54 *Christus orat, commendat se, obedientiamque suam, Patri.*

- 55 Christus Capitur.
- 56 Damnatur à suis.
- 57 Traditur Gentibus.
- 58 Deducitur ad Herodem.
- 59 Flagellatur.
- 60 Postulatur ad mortem à suis.
- 61 Traditur crucifigendus, innocens pronūciatus.
- 62 Crucifigitur.
- 63 Depositor mortuus de cruce.
- 64 Sepelitur. omnia hæc secundum scripturas.
- 65 Resurgit secundum scripturas, victa morte, & inferni regno.
- 66 Conspicitur certissimis testibus.
- 67 Ascendit triumphator in calum.
- 68 Mittit Spiritum sanctum, pignus regni à se obtenti, & suis acquisiti.
- 69 Testantur Apostoli Christi regnum & virtutem miraculis editis, & sapientissimis orationibus.
- 70 Deligitur ex hostibus Christiani nominis sanctissimus in testem locupletissimum virtutis & veritatis Christi.
- 71 Finis mundi, & scripturarum omnium statuitur in adventu Christi iudicis.

F I N I S.

IVDICIVM D. DOCTO-
ris Hunnai Canonici Louaniensis,
Regij Professoris Theologi ex Colle-
gio Censorum Louaniensium.

H v n c septuaginta vnus Odarum
 librum ab eruditissimo viro Benedicto
 Aria Montano, Doctore Theologo, &
 poëta laureato, decantatum, vnâ cum
 tota Monumentorum constructione
 diligenter perlectum & examinatum,
 restor nihil habere quod Catholicum
 lectorem meritò offendat, sed plurima
 quæ conducere Lectori pio, eumque
 oblectare poterunt. Louanij c I. o. I. o.
 LXXI. XVI. Kalend. Apriles.

Augustinus Hunndus Pro-
fessor S. Theolog. Regius.

IUDICIUM SILVESTRI

Pardi Theologiae Licentiati, Canonici
Antwerpiensis, ex Collegio Censorum
Regia auctoritate & Episcopali electione
Antwerpiae instituto:

*Vna cum Episcopi, Collegij ipsius Prae-
sidis, confirmatione.*

H A E C humanae salutis Monumen-
ta docta sunt & pia, omnibusque, ut in
vera religione exerceantur, pernecessa-
ria. quare utiliter imprimi posse iudico.
Datum Antverpiae Kalendis Martiis.
Anno M. D. LXX. stylo Brab.

Ita testor Silvester Pardo, S. Theologiae
Licentiatus, Cathedralis Ecclesiae
Antwerpiensis Canonicus.

Idem iudico & ego subscriptus,

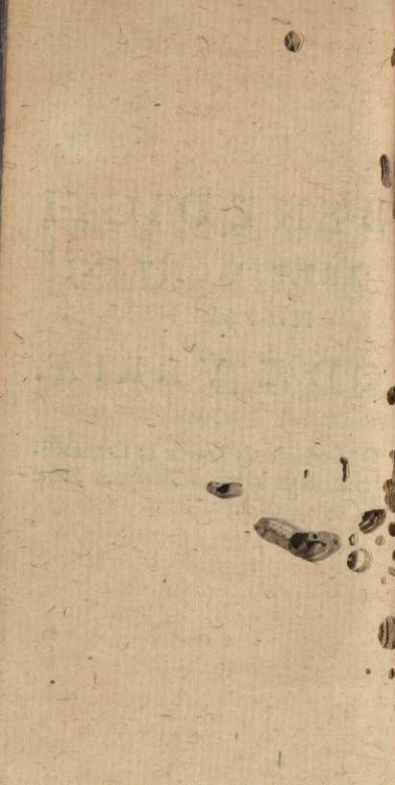
Franciscus Sonnius, Epi-
scopus Antverpiensis.

SVMMA PRIVILEGII

REGIÆ Catholicæ Maiestatis
priuata lege Bruxellis anno D. cIo.
Io. LXX. sept. Id. Martij lata &
firmata I. de Langhe, sub graui mul-
cta cauetur, ne quis, citra Christo-
phori Plantini Prototypographi Re-
gij, voluntatem, hæc Salutis hu-
manæ monumenta, &c. proxi-
mo sexennio vlllo modo imitetur, im-
primat, vel quouis modo distrahat.

BENEDICTI
ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS
ODÆ VARIÆ.

Quarum aliæ desumptæ ex Commen-
tariis in Minores Prophetas , aliæ
nunquam antea editæ.

91

CHRISTOPHORVS
PLANTINVS

pio Lectori.

POETICAE dictionis iucunditatem ARIAS MONTANVS ad res diuinas & sacrorum mysteriorum argumenta canenda transfert ita temperatam, vt Ioue, Phœbo, Mercurio, Marte, Vulcano, Baccho, Iunone, Venere, atque illis aliis innumeris monstrosæ ac sacrilegæ vanitatis nominibus, (sine quibus doctum & grauius carmen constare non posse quidam falsò autumant) penitus relegatis; & cæteris prophanis ornâmentis, qualia sunt Parnassus, Aganippe, Phocis, Elis, Peneus, Arethusa & Olympus, prætermis-
sit. Ex diuinorum librorum vera & inexhausta sententiarum pondera, & gratissima verborum etiam poëticorum variarumque ornamenta rerum proferat, quæ delectationis multum, vtilitatis atque eruditionis plurimum, auditoribus asferre possint.

Hoc

Hoc itaque consilio singulas varij generis odas singulis Vatum libris à se explicatis adiungit : in quibus præter debitam Deo pro absoluto commentario gratulationem , opportuna quoque ex vaticiniij vniuscuiusque argumento doctrinæ præcepta exempla-que exponit; atque eâdem opera multorum ex sacris libris locorum vel sententiam aperit , vel notitiam indicat. Orandus verò nobis Deus est, vt quæ ille ad sacrosanctæ Religionis cultum, & Catholicæ Ecclesiæ vsum cogitat & meditatur, efficere ac præstare possit. Nam præter alia plurima , poëticam artem Dei dono magis, quàm humanæ disciplinæ præceptis constantem, in suum locum, hoc est, in veræ pietatis templum & sacraria restitutam, diuinis mysteriis canendis consecrare & ornare, exoptat.

IN HOSSEAM VATEM

CARMEN EX VOTO.

VI sacris vatium veterum receptus
Nuper arcanis cupido piorum
Fidus interpres populo reponens
Vera canebam,

Quid modò gratus celebrem poëta?
Quid prius laudum referam canoris
Versibus, vel quæ resonent Nauarum
Carmina rupes?

Te Deum nostri & generis parentem
Vnde rerum sunt elementa, & ipse
Orbis, & quicquid superest decori
Mœnia mundi.

Quem neque æterni metuenda fati
Impulit primas posuisse formas,
Nec fatis longum retinere in ævum
Vlla iubet vis.

Libera ast solum sapientis vltro
Consili mens hæc voluit benignè
Esse, distinctis numerisque, dixit,
Omnia funto.

Idem & humanum genus esse magni
Particeps regni dedit, id sed astu
(Prò dolor) vatri colubri ruinam
Sensit inertem.

Tamen tetri miseratus ictum
Dentis, & nostris rare casus,
Et mali vatri tabiem veneni ex-
tinguere tendis:

Te redemptorem miserisque rerum
Cursibus tandem profugus salutem
Sperat Israël, cupit atque anhelò
Postulat ore.

Qui tibi charus coluit beatas
Iebusum sedes, vbi mella quercus
Sudat, & lactis liquidi pererrant
Oppida riui.

Nunc in ignotis regionibus, nunc
Inter inuillas vaga turba gentes

Ingemit

Ingemit culpas, memoratque priscæ
Tempora fortis.

Sed dabis duro pater ô labori
Exitum, qualem recolenda vatū
Credere, & summis petere in periclis

Certa iubet vox:

Annue, & finem properare damnis
Præcipe, ac duris meliora rebus.
Ponito, ad nostros pecora hæc reducens.

Deuia pastus.

Tu quoque æterni soboles parentis
Unica, æquales tibi prisca honores
Dat fides, cultu celebratque eodem
Cum patre natum.

Namque te seclis docium creandis
Teque seruandis sapiente dextra,
Te reponendis voluit ministrum
Esse ruinis.

Vatibus præsens neque te filebo
Spiritus nati & genitoris ardens
Charitas, quando neque tu minori
Numine gaudes.

Qui mare & terras reficisque, olympi
Et foues oras bonus & frequentas,
Qui probas quicquid pater atque natū
Consilij dant.

Virginum præstans iuuenūque doctor
Qui colis mentes placidus modestas,
Dexter ô laudum cupidus marum
Proripe vatem.

Pectoris puri penetrat tot adsis
Igne marcentes renouare sensus
(Nam potes) nostræ tenebrasque mentis
Discute certus.

Fallor? an motu trepidat superno
Mens, & excelsas videor per auras
Tollier? iam, iam, procul vsque territ
Euehor ardens.

Raptus in cæli radiantis oras
Audiam voces, quibus ipse reddam
Magna priscorum monumenta vatū
Ore Latino.

Hinc procul curæ tenues abeste

Quidquid

Quidquid infrenis petit aut voluptas,
Vana spes, mendax honor, & cupido
Suadet habendi.

Tuque Laurenti decus ô canendum
Hesperis alium medios per ignes
Qui petis cælum populo stupente &
Iudice fauo,

Nunc in excelsa spatiaris aura,
Nunc nunc felix recrearis almo,
Vnde sunt vitæ ac aliena tristi
Munera letho.

Nos tuis præsens precibus iuato,
Si tibi nostri placuere nuper
(Hosce vatis colo dum sacerdos
Dicta) labores.

In Ioelem Hymnus ex voto.

Descende cælo, & curribus igneis
Vatem remotis nubibus, ô tuum
Vulgo procul raptum prophano
Spiritus alme supra polum fer.
Qui regna puri fulgida temperas
Cæli, & beatas luce fouens domos
Fluctus maris compescis, almum
Dasque diem recreator orbi,

Orbem regentis tu sapientie
Confusus almis varibus intima
Committis arcana, & futuris
Temporibus facis interesse.

Felix & amplexu beator,
Quæ docendum suscipis, altaque ad
Decreta, diuinasque leges
Assidue meditanda tollis.

Illi sacrarum mystica mentium &
Natura rerum tota subest, neque
Intacta vis latet profundi; hic
Cuncta oculis animoque lustrat.

Tam quæ sit orbis cursibus aut via
Calcanda, rerum aut quis pateat status,
Quid voluat axis, quod serenum,
Quæve homines maneat procella,

Discernit,

Discernit, omnes prævidet eminus
 Causas, & omne id quod paret impiis
 Diuina vis, quæ misceantur
 Pocula gentibus ebibenda.

Non regna fluxæ continuant opes,
 Non cura, duri militis aut labor
 Immensus argentive aceruus,
 Nec populi numero carentes:
 Sed mens probati consilij potens,
 Et vita puris prædita moribus,
 Legumque sacrorumque cura,
 Auxilioque Deus benigno.

Namque ille summo præcipites gradu
 Vindex tyrannos fulmine deiecit,
 Sedesque derurbat superbas,
 Et Stygiis tenebris recondit:

Præfens vel imo fumere de loco
 Cui credat altè sceptrâ nitentia,
 Muti ducem armenti gregisque
 Tollere nobilibus triumphis.

Hic regna tandem, hic perpetuum decus,
 Hic hic beatis imperiis frui,
 Hic pace gaudere, & quietas
 Diuitias datur obtinere;

Si quis minister dicitur impiger
 Servire ritè numinis in domo
 Charus Deo, & dignus diserto
 Iudicio superum probari.

In Amos Carmen ex voto.

Consuetis inuat & modis,
 Et mixto fidibus carmine reddet
 Votivum superis sacrum:

Quale & Iesiadæ barbitos aurea
 Bethlehemi sonuit iugis,

Permulcens numeris pectora dulcibus,
 Placans & patrium Deum,
 Atque in vota magis vocibus aduocans,

Quàm si quotquot eunt dies,
 Cultros aut vñuli sanguine bimuli,
 Aut centum imbueret capris,

Aris multa ferens thura calentibus:

Nam

Nam me per nemus auium
 (Qua non ire levis cura, metus, neque
 Spes vanæ aut humiles queant)
 Arreptum fateor, menteque in æthera,
 Humanæ immemorem vici,
 Deductum, sacra tum consilia & Dei
 Arcanum generi pio,
 Mirandum memori pectore discere:
 Quæ gentem doceam meam
 Quæ magnis fuerant prodita vatibus,
 Ut nullum aut hominum genus
 Diuinos oculos, nec, later impium,
 Quicquid concipitur, nefas;
 Iras ut valeat fallere vindices,
 Aut latè validam manum
 Quæ montes premit, & quæ mare concutit,
 Namque id fortius incitat,
 Et lentum gravius sollicitat gradum
 Poenæ præcipitis scelus,
 Quod quis vel dubio composuit dolo,
 Vel damno nocuus graui,
 Vel si fraude mala fratribus inuidet,
 quisquis volat arduis
 Occurrisse malis, tollere & vrbibus
 Instantes & agris minas,
 Austera ut manibus Iudicis auferat
 Et fatalia fulmina,
 Luxum & femineam fortiter & citò
 Refrenet petulantiam,
 Exstinctæ & studeat reliquias brevis
 Conseruare modestiæ
 Exuratque mæna publici,
 Nequicquam grauem
 Mors inter opes pauperiem pati.
 Frustra tempora seculi
 Culpantur, pretiis omnia maximis
 Angustæ nimium rei
 Obstare, hæc propriis insita moribus,
 Ita vsu nimis improbo
 Euellendæ prius, si volumus nouos
 Viæ faciliæ dies
 Duxisse, ac placidis viuere commodis.

Nam summus pater omnium
Maiores indomitis & cupidis parat
Pœnæ pondera gentibus,
Postquam veridicis vocibus excita
Rectas ire negant vias,
Et turpis studij insistere callibus,
Spectato numine, gestunt:
Dum per fasque nefas femineos petunt
(Nec moris pudet improbi)
Luxus, molliem atque imperium pati.
Heu heu quantus adest viro
Vxorique dolor, vincula, carceres
Ferre, & servitium graue,
Insuetumque humeris pondus inertibus!
Hinc pestis misera, & fames,
Hostilisque manus, ensis & igneus
Instans moribus impetis,
Et quidquid patimur vindice numine:
Sed tu desine mollibus
Humanum scelus & facta nocentium,
O mens carminibus sequi.
Quin sacri potius munera spiritus
Aeternumque Dei decus,
Atque optanda viris præmia fortibus
Pergis dulcisono dicere carmine?
O mundi decus & maxima cœlitum
Sanctorumque beata spes,
Aeternique etiam consilij potens,
Et qui cuncta foues amor,
Terras qui recreas, mare temperis,
Motu & flumina dirigis,
Qui vitam liquidis fontibus
Afflictiis hominum potes
Tu rebus requiem reddere, &
Mores vertere mitibus.
Te gens cara tibi iam meritis patrum
Iacobi genus optimi:
(Sed nunc ob scelus & dura rebellium
Olim crimina mentium,
Diris acta modis, sordida, & omnibus
Iam dudum excita casibus)
Expertura bonum denique & infamis

Promentem

Promentem è cœbris ducem
 Numen perpetuis carminibus tuum
 Cantabit pede libero,
 Euasique iugi ac seruitij memor.
 Ergo & me bonus ac potens
 Nunc iam casta precor per tua sacra fer,
 Plenum numinis ac tui
 Nil mortale suas aut sapere aut loqui,
 Sed vel qualia Thecois
 Quondam saltibus, aut montibus Ephratæ
 Pastorumque animos rudes,
 Indoctumque virum pectus agrestium,
 Et spectanda bonus dabas,
 Et dicenda nouis credita sensibus,
 Per brutas quoque belluas,
 Certum consilium (cùm placet) exprimis.

IN ABDIAM PROPHEIAM

Carmen ex voto.

Q Vi nuper amplis nobilis & placens
 Donis, seueri laudeque iudicis,
 Lauro & noua primaque felix
 Hesperie in populis nitebam:
 Vnus quod inter nomina plurium
 Vatum, Fenarus quos recreat pater,
 De more festos & dies, &
 Sacra canens melius placerem.
 Hinc iam virenti fronde superbiens
 Ac mentem nonesto nomine principem
 Indutus, aut reges pariter
 Ponere belligeros, ducesque;
 At nuper adieci imperiis nouum
 Orbem, vixit domito mari,
 Iugum, regum latum & catenas
 Cæsaris auspicio potentis
 Sed gestientem grandia maximis
 Struxisse rerum versibus & modis
 Tentata nullis ac poetis
 Lintre noua vada permeare.
 Christus iacentem me, luminis & noui
 Visis paucis in corripuit vocans,
 Iussitque terrenis relictis
 Quætere præmia sanctiora.

Et dexter altis sollicito dedit
Curas, decorum munus, & arduas
Virtutis atque angustiores
Mente vias cupida tenere.

Non varis artem, non mihi spiritum
Doctrinæ frustra carminis additum
Nomen, calenti dum iuuenta
Susceperem superos canendos.

Sed ut Latino maxima discerem
Sermonē nostris edere gentibus
Arcana quæ secretiore
Inuoluit Deus ipse libro.

Hic munus immensum mihi & optimos
Rerum labores gentibus hic meis
Dulcemque fructum esse, hic legenti
Commōda magna ait, & canenti.

Ergo morantem præceleri fuga,
Atque incitato sustulit imperu,
Et nocte subductum silenti
Vrbibus & mediis remouit.

Longeque turbis seposuit breui
Raptu, meorum, nec memorem mei
In rupis altæ nec profano
Culmine, nec populis patente;

Matris dicatum virginis ad nemus
Præruptum, ut alto sidera vertice
Ferire, sedes & propinquas
Crederet obtinuisse celo.

Tum rore puro fontis & integri
Lymphis lauat queis Hellechia
Antro resurgens ex opaco

Supposita & rigat arua &
Huc me reductum lucis amabilis
Et noctis horis ardua numinis
Responsa, & humanæ salutis

Consilium docet usque magnum
Mortalium quæ cognita mentibus
Amoris ignes iniiciant sacri, &
Sprensisse cogant res caducas,

Ac tenues posuisse curas.
Hic linguam & aures (credite posteri)
Referre voces ut valeam sacras,

Syrè Deus socræ magister
 Assyriè & mihi temperavit.
 Te Chrifte dux, ô te sequor arduis
 In rebus, & me muneribus tuis
 Confessor auctum, vni tibi me,
 Quidquid ero, referam benigno.
 Ac iam perennes quid sine te mei
 Possent labores? quid iuuet integros
 Dies, quid annos inquietos
 Ponere consiliis profundis?
 Nam sic & amplis flaminis Abdias
 Eductus olim muneribus tui
 Narratur è cæcis tenebris,
 Infans & parvæ stupore.
 Hic cum Seiri salubus ac iugis
 Mentita lævi marmore numina,
 Vel ære fallaces Deorum
 Stultior effigies timeret:
 Vocatus almæ lucis ad aureos
 Cognovit usus, ac sapientiæ
 Sacrarum primis receptus
 Emicuit pius atque doctus:
 Regum deinde obscura negotia, &
 Aula repellens vincula principis:
 Quæ necit ardens aut cupido, aut
 Ambitio malè sana iungit.
 Iam mente celsum transuolat & polum, &
 Ignora rerum peruidet abditis
 Admissus arcibus, tenet omne
 Secula temporibus æmola.
 Sermone doctus dicere grandia
 Angusto, apertis, us explicat
 Causas, & causas malorum, ac
 Atque iis populis tremenda.
 Et quantus instet mœnibus ac viris
 Horror, negato & subsidio labor,
 Ut semper infestos tyrannos
 Præcipites maneat ruina.
 Non tantus altis montibus it fragor
 Indente nubes fulmine turbidas,
 Ardens nec ignis tot fauillas,
 Dum segetem populatur, edit:
 Quantum impiarum crimina mentium

Momenta rerum plurima conterunt,

Molesque caelo comminantes

Concutit inuidiae procella.

Liuior beatis insidias parat

Rebus, quietos nec patitur dies,

Fratrem dolis petiturum & ipsum

Artificem simul ille perdit.

Testis Cainus perfidus impio

Ausu & nefandi progenies Nodi

Cum penè tabet ipsa tellus

Temporibus, viduata iustis.

Sed quid furenti barbire concitus

Culpas nocentum perueheris pede?

Quôcunque præducit serenus

Spiritus, hinc potius sequamur.

IN IONAM PROPHETAM

Hymnus ex voto.

Dulcius si quid lyra sacra, si quid
Et potes magnum, & cecinisse gratum.

Excipe argutis focianda vati

Carmina neruis.

Quæ velim cunctis celebrata fastis,

Quâ solet flexi peragratior orbis

Sol reuertentes variare puro

Lumine fasces.

Non ut æternum decus ante canenti

Gratia accedat, populi que blandis

Plausibus vatem celebrent, vel au

Verfibus artem:

Ast ut ardenti studio perennes

Orbis immensus colat vsque magni

Nominis laudes, referatque auenti

Pectore grates.

Nam licet vultu propior benigno

Is pax gentis populum suisque

Legibus doctum fouet, atque donis

Auget apertis:

Nullus est amplo tamen orbe quantum

Circuit calum locus inquietis

Curfibus,

Cursibus, quem non pater ille certo
Numine turet.

Testis est grato paritura nubes
Imbre fecundis alimenta glebis;
Testis & nunquam reprobis, pūſſe,
Deficiens lux.

Ille seu magni spatiosa cæli
Templa, seu terras iubeat iacentes;
Sive piscosi pelagi supinas
Voluier vndas:

Fitque, & ad nutum superis tremendum
Cuncta decurrunt, proprium benigne
Singula & cursum, studiumque ponunt,
Votaque prima.

Ille mortales sobolemque prisca,
Quem luto molli sapiens, Adami,
Finxerat, paulo superis minorem
Curat, amatque.

Hos in horrendas crebi tenebras
Fraude maiorum propriisque noxiis
Semper addictos reuocare lucis
Tendit ad vsum.

Si quid his prauo studio malisque
Artibus diri videat pericli
Sponte conceptum, dolet, & salutem
Prouidus offert.

Et vocat magnis operis modisque,
Et manum lapsa bonus ac petenti
Porrigit, nunquam auxilio pie vo-
cantibus absce.

Ille & errorum dubiis vagantem
Canibus quærens, ratus, agnam
Excipit lætis, refertque ad
Vascula vitæ.

Quantus inuenta pecude o beatis
Ciuiibus plausus, celebrisque toro
Is dies cælo, ac superum parenti
Gaudia quanta?

Commodè nam si fuerit rogatus,
Lenit vltices patienter iras,
Duraque ardentium facilis minarum
Verba remittit.

Diceris fortis sapiensque princeps,

Nec tibi his quidquam simile aut *Secundum*
Sed magis patris titulo ac benigni
Nomine gaudes.

Huius immensi monumenta honoris
Regna cum totis populis, & vrbes,
Multaque infantum, pecorumque multa
Secula tulere.

Ergo iactatum mediis laborum
Fluctibus dudum, teneræ & inuentæ
Iam tuo ereptum auxilio procellis
Respice vatem;

Vnda quem nuper rapidè resorbens
Faucibus vulgi dedit auferendum:
Vnde nil præter tenebras metumque
Sentit inertem.

Da pater viti tenuisse porius
Otia, & mentis placidum quietæ
Tempus; ac votis facilem benignus
Annue sedem:

Sive me excelsum ad scopulum referre:
Qui locus nobis facer, ac beatæ
Conscius vitæ cupidis latendi
Contigerat iam:

Seu velis longè spatiis remotis
Abdere, vt semper tua sacra præsens
Vsq̃ue in extremæ celeberrimæ sacerdos
Stamina tele.

IN MICHAELAM PROPHETAM.

Carmen ex voto.

O Qui doctiloquis versibus arduæ
Vates gesta ducum ponere
Assueti, imperiumque orbis in ultimos
Fines in trepido milite proditum;
Et qui consiliis prædita prouidis
Magnorum canitis pectora principum,
Per quæ vel populis pacis & aures, &
Iuris certus honor, vel decus & rei
Vfus cuique suæ contigit innocens,
Huc omnes numeros vertite carminum
Quidquid mens valeat dicere vel pium,
Vel vox eximium, vel citharæ sequi,

Contentis

Contentis fidibus tantus & aurea
 Alternis pariter templa sonent choris.
 Et quæ nos humilis munere barbiti
 Conamur tenuis magna novis modis,
 Vos dignis melius tollite laudibus:
 Vos mecum ætheri principis, & Dei
 Numen carminibus dicite; qui genus
 Nostrium, & res hominum qui imperio teneas
 Præstanti sapiens frena regit manu,
 Qui fere non dubiis lancibus omnia
 Summonum ac populi iura, nec arduos
 Suspectans apices infima despicit:
 Sed qua sidereum prouidus æthera,
 Qua terras placidus temperat & mare,
 Cura res hominum prospicit ac fouet
 Rector muneribus omnia commodis,
 Producens fluidi tempora seculi.
 Hic regum infocili colla domat iugo,
 Obscuroque premit carcere principes:
 Quandoque & medio de grege pauperum
 Tollit, cui imperij sceptrum micantia,
 Et tractanda potens iura hominum ferat,
 Sic visum grauib. consiliis Dei:
 Nam sæpe & stygijs crua fluctibus
 Reges Ambitio perdidit insolens,
 Et nunquam saturis pallida faucibus
 Auri sacra fames pestiferum genus
 Eius, qui proprium nomen ab aurea
 Luce olim possum vertit in inuidum,
 Serpentis docilis terrea lingere
 Hæc pestes animum, & corda regentium
 Quantis inficiis feminibus mali,
 Sensere & cunctis insit & urbium
 Magnarum numerus innumerabilis:
 Quæ quondam validis ardua turribus
 Certauere poli vincere culmina;
 Nunc tantum tumulis saxa perennibus,
 Et spelunca malis sentibus horrida,
 Quæ secunda cubet cum catulis fera,
 Vltricem scelerum iustitiam indicant;
 Dum per fasque nefasque irruit arbiter,
 Et regum indomitam sæpe licentiam

In maiora fouet pellere crimina,
 Iam quæ claustra decus iuraque munime,
 Perrumpit genitrix callida fraus doli,
 Et vis simplicius fraude nocens ruit,
 Exemplo vt populus doctus, & indigam
 Oppressus fugiens pauperiem pati
 Nec leges timeat, nec metuat graueis
 Poenas tartarei sulfura fluminis:
 Sed quæuis subeat crimina, maximas
 Sudore exiguo vt diuitias paret.
 Ast nos cuncta leui pondere ducimus,
 Quæ vel gemmifero Phiseon alueo,
 Vel rubris Erythre marginibus lauât,
 Si nec Sirthinea texta domus trabe,
 Nec curas adimit lectus eburneus,
 Nec fucis Tyriis ebria vellera:
 Quod si me cupidum spiritus in suam
 Tutelam placidus excipiat, neque
 Cognouisse vetet munera duplici
 Consecrata libro, nec neget indere
 Numen visceribus, dum meditor, suum,
 Vel Cyrum superem forte beator.

HYMNVS EX VOTO IN NAHHVM.

Ode Dicolos Tetraſtrophos.

O Me quid latebras quærere, & auium
 Vulgo nunc mediis rupibus abditum
 Obscurè miseros & sine gloria
 Percurrisse iuuat dies?
 Atque æuum studiis heu nimium
 Instantem granibus ducere, quid par
 Duram pauperiem? sperare dulcium
 Vitæ comoda partium?
 Et cur non potius magna potentium
 Præſens facta ſequar, iamque animosior
 Contendam gradibus ſcandere proſpera
 Clari munera nominis?
 Illic diuitiæ, & præmia maxima
 Audendi, & celebri gloria vertice
 Atollens folio collocat intimis
 Productum è tenebris virum:

Tarces ut pavidum, & sceptrā minantia
Magnorumque frequens turba clientium
Perstringat populum, cogat & annuo
Regem munere prosequi.

Atqui nec rigida durior esculo
Sensus, deliciis ut valeam frui
Contingit, stupidum & consilij impotens
Aut est ingenium mihi.

Virescens aggrediar, coner ut optimas
Artes, intrepidas atque vias, quibus
Hærentem celebri culmine lauream,
Summumque eripiam decus.

At nec præcipuis artibus, aut opus
Extremo ingenio est: sæpius imperant
Vulgares animæ: & ridiculum caput
Sublimes apices tonet.

Sed quò te rapit hic præcipitem furor,
O mens, quas tenebras concipis impij
Erroris? dubio puppis in æquore
Amisisse viam pudet.

Heu quid perpetuis cursibus attinet,
Indulisse bonis artibus, & modos
Et causas penitus nosse, quis exitus,
Quæ rerum mancant vices?

Si frustra sapimus, nullaque protinus
Viuendi eueniunt commoda rectius,
Seu quis desidia tempora conterat,
Doctrinæque colat vias.

Quod si nostra minus pectora roborant
Sermones hominum, præsertim certius
Diuinum eloquium, sacraque carminum
Non fallere logmata.

Quondam, & consilijs Dei
Sædore, & soli nomina regij
Sociatum ex humili puluere, nec sibi
Credens tanta, ferat caput.

Hæc nullis hominum parva laboribus,
Sed (quod sic placuit) numinis edita
Nutu, non opibus, non gladiis, neque
Seruantur strepitu graui.

Ast præsens pietas, iuraque & innocens,
Et recti impavidus propoliti tenax,
Et vindex

Et vindex animus fraudis, & integer
Virtutis studio calens

Et solers publici certaue commodi,
Priuatæque rei tempora negligens,
Cura atque assiduus pro populo labor
Supremum statuunt decus.

In quæ sepe viri munera maximi
Delecti, potius pascere in asperis
Dumetis pecudum bruta bidentium
Orant agmina, vel boum.

Ast duris aliis maxima cladibus
Et fuso temerè sanguine ciuium
Destructis aliis culmina, & arduas
Construxisse parat domos.

Quem terra ambitio iuncta cupidine
Sternentem populos fluminis in modum
Quod rupto penitus proruit alueo,
Per fas atque nefas rapit.

Sic visum Domino, qui mare temperat
Et cælum imperio, quique homines regit,
Voluens consilio secula prouido
Et iudex, bonus & pater.

Namque ille & sceleris crimina publici
Et fraudes populi principe & improbo
Permissa & nimia sepe licentia
Vlcisci grauitur solet.

Sed vi, ac innumera cæde potentiam
Constructam, & liquido sanguine, non sine
Raptu, fraude, dolis, & foeliis putat
Confirmare ferum genus.

Ergo vel laqueis omnia callidis,
Aut legum innumeris flexibus
Constant, innocuum fraudisque sag
Planè & despoliat pecus.

Aut dura aggreditur frangere cuspide,
Conatum positas rumpere vel plagas,
Vel casum gemitu ferre miserrimum,
Vel fugisse malum graue.

Non longum sceleris tempus & impior
Fraudis; posse tamen perpernum finire
Esse xuum, subito sed ruit impios
Feruenti Deus impetu.

Et iam perpetuis subdita molibus

Fundamenta tremunt, cunctaque gloriæ
 Vertuntur pariter pondera cum suis
 In magnum dominis malum.
 Et quam ut flammis omnis perderet ignibus
 Infensos populos egerat excitans
 Fustem perlimilem coniecit in rogam,
 Atque ardere iubet Deus.
 Diuinis igitur muneribus nimis
 Impar, quæ ulterius poscere sit nefas,
 Hortescens pelagi solliciti minas,
 Hic nauem ad scopulum ligo.
 Hic me perpetuis carminibus dabo,
 Sermonesque Dei latior audiam,
 Et stratus mediter gramine florido
 Fontis margine vel sacri.

IN HABBAKVQ PROPHE TAM

Carmen ex voto.

NON cœpta lætis vota parentibus,
 Cum pulcher infans ludit amabilem,
 Cui sceptrâ mater, cui coronas
 Poscit auens prece blandiente.
 Non quæ per artes innumeras genus
 Mortale duris usque laboribus
 Exercet auri vel cupido,
 Spesve levis malè sars honoris:
 Non quidquid errans denique suspicit
 Vulgus, beatos efficit, aut inuat,
 Curas vel ausu sequaces,
 Otia sed editata præstat.
 Nam quæ caucis condita partibus
 Auctore constant munera debili,
 Nil illa magnum, nil perenne
 Efficere, aut tolerare possunt.
 Quicquid corusci continet ætheris
 Transmissus axis, scilicet æra,
 Telluris oras, & liquentem
 Vis penetrat superatque pontum.
 Dissuncta quod si corpora sedibus,
 Vade & decoris artibus efficax

Natura

Natura fingit res, teneri
Perpetuos nequeunt in annos;
Quid comparatis fraudibus, ac dolo
Mortalis audens ingenij manus
Componet atris eximendum
Temporibus vicibusque lethi?
Cum gente gentem iungito sedulam,
Commune coëpris & studium para:
Vox vna cunctis, arsque conftet,
Nulla manus properatè cesset.
Sed cernit vltor principium Deus
Non auspicate molis, & arduæ
Spectator attendit propinquus
Stultitiæ assiduos labores.
Mox & micanti fulmine, & horrido
Turbata cæli murmure dissonat:
Sermone turba, & inquietas
Cura subit variata mentes.
Tunc quam potentis nominis ambitus
Turrim propinquam sideribus poli
Vergebat, humani furoris
Esse iubet monumenta iudex.
Iamque appetitæ munera gloriæ,
Concederatas & studiis opes
Deforme conuoluens ruinæ
Nomen habet Babylon pudendum.
Sed tu quid alias imperij domos
Nunc & decorum perpetuum tibi
Proponis amens per scelestos
Vique doloque vagus ausus?
Tentata præuis bella tumultibus,
Atque inuidentum prælia gentium
Et fraude prognatas rapinas,
Anne bonum paritura credas?
Constructus amplis principiis domus
Murus, labore & consilio graui
Per damna, per cades iniquas
Artificem stimulante cura,
Tantisper hæret molibus ac breui
Suffulius arctæ munere machinæ
Auctoris orbi dum malignum
Testis opusque, animumque prodar.
Sed iam peracto iudicio Dei.

Qui cuncta vincit crimina discutit,
 Gaudere quarente, & laborum
 Iam domino meditante fructus,
 Inclinat aucto pondere funditus
 Congesta lapsis undique partibus
 Moles, & incertum patronum
 Cum famulis premit, atque natis.
 Optata seris regna nepotibus,
 Et cogitati pramia nominis,
 Obliviones vel silentes
 Incelebri subeunt sepulchro,
 Vel fumiganti turbine pulueris,
 Quem lapsa moles excitet altius,
 Differtur exemplis in ævum
 Historia impropere diris.
 Tunc, quæ imperitiis ancipiti gradu
 Constare visa est cura vigil Dei,
 Dum flos nocentum præriteret,
 Certa manet, superatque vindex.
 Tum clara signis perpetuis patent
 Exempla summi iudicis, & gravi
 Sanctamque funestamque gentem
 Indicio memorata monstrant.
 Ut nulla casus Sortis & invidæ
 Vis voluat orbis munia consona,
 Nec terra, mortalæve turmæ
 Iudiciis careant supernis.
 Et sæpe summi numinis abdita
 Mentem tyrannos præcipientes pati,
 Pœnas vultu indictas propè his
 Dent populi malè pertinaces,
 Post vindicato verberibus malo,
 Corrupta tyranni a superbia,
 Nervosque marcentesque virgas
 In tenebras reici perennes.

IN SOPHONIAM VATEM.

Carmen ex voto.

Ode Tricolos Tetrastraphos.

ET feruens pietas, & populi mei
 Antiquum studium, sancta que veritas

Vatem

Vatē dicere cantu

Rerum mira iubet nouo:

Quæ vel nota valeat addere maximos

Virtutis cumulos & sapientiæ,

Vel neglecta beate

Vitæ perdere præmium.

O qui siderum prouidus æthera;

Qui tetras, pelagus, qui vaga flumina

Aequis legibus ornas,

Et certa reficis vice.

Qui mundo sapiens principium nouo

Inducens tenebras lumine fulgido

Mutas, ordinibusque

Res exstare iubes bonis.

Atque anni vario tempora pondere

Libras, & propriis lumina cursibus,

Cuncta & secula miris

Consentire facis modis.

Quod nox pura refert astra nitentia,

Et forma, & spatii dissona commodis,

Certo nomine dicis;

Munusque & numerum tenes.

Sic discors vario constitit ordine

Rerum compositus terminus & decor,

Et ius omnia sanctum

Auctoris retinent sui.

Quod si transpositis legibus vndique

Dispensata parent munera vertere,

Terris protinus altis

Substratus iaceat polus.

Idem condiderat simplicius genus

Cælestes animas arbitrio sui

Firmanda ingenia amplo

Cæli munere milites.

Et quos de tenui puluere finxerat

Mirandis opifex artibus omnium

Terrarum dominos &

Monstruosi maris arbitros:

Illos (mentis enim participes dedite

Aeternæ esse) magis perpetuo pios

Conseruasse decebat

Committas fidei vice.

Sed ventosa male cura potentia

Sublimes animos vincere fortior

Duro perdidit altum

Casu Luciferi gregem:

Ausi præcipiti consilio polum

Attentare super lucida sidera,

Aequalcmque Tonanti

Affectasse locum patri.

Et vltrix sceleris poena gigantici

Liectum è superum sedibus aureis

Nigras præcipitem dat

Inferni in tenebras lacus.

Iam nec prisca minus noxa parentibus

Primis perniciem protinus attulit,

Et fatale nepotum

Pomum visceribus nocens.

Post primam generi pestiferam luem

Fœcunda, heu, scelerum secula turpia

Iustas numinis iras

Pœna vindice sentiunt.

Effusisque diu nubibus & mari

Viventum penitus desierat genus,

Vnus ni Pater infons

Cauisset monitus malum.

Post hæc assiduo mundus & arduo

Exemplo didicit iusta nocentium

Pœnæ pondera certo

Cæli consilio dari.

Si quemquam excipiat supplicium graue

Concepti sceleris dum furit, & breuem

Aetatem volat: hunc sed

Carcer perennis manet:

Obscuris vltimis ignibus horrida

Conspicens picibus sulphura pinguibus

Exercet face nunquam

Exstincta meritum gregem.

Ille idem proprio numine prosperis

Optus consiliis, perpetuo bonas

Pacis cogitat arteis,

Et grato studio fouet.

Et clemens placidum nomen ab vltimis

Ducens principis orbis in vltima

H

Nulla

Nulla secula fine

Parcit supplicibus suis.

Idem & magnifici propositi tenax,
Dictorumque memor prouidet & cauet,

Cui se cunque benignum

Dixit, cui facilem fore.

Sed quò me æquoribus cymba patentibus,

Et nullis penitus littoribus mari

Concluso rapere audax

Remis inualidum paras?

Quin magnis potius muneribus Dei

Augeri, atque animo perpetuis frui

Poscam supplice voto,

Quàm tantum temerem sacrum.

IN HAGGAEVM PROPHE TAM

Carmen ex voto.

Non quantum aut Ophyre parit
Auri perpetuis montibus, aut Physon
Fuluo concoquit alueo,

Non gemmas Erythræ quas Arabum rubris
Fluctus marginibus terunt,

Non quidquid sinibus promitur Indicis,
Diuias hominum decet

Mentes atque animos tangere sordida
Cura nec studio graui:

Nec cæca ambitio, vanaque mobilis
Vulgi gratia, maximas

Quæ turbat miseris temporibus vices,
Aeterni potiùs Dei

Novisse expediat consilia, & nunc
Nostri commoda mentibus

Arcana, ac leuium pondere turbido
Rerum deposito, bonis

Curis assiduos protrahere & dies,
Terris dum face lucida

Fundit perspicuum Sol iubar aureum,
Et dum sidera lucido

Cælo signa suæ militiæ mouent.
Nam frustra nimius labor

In rebus minimis tunditur, & frequens

Curarum

Curarum cumulatam

Aut mortem, aut miseram canitiem trahit.

Ne quicquam tamen, vt neque

Sperantem requiem, aut gaudia credita

Expertus, doleas bonos

Defluxisse dies munere inutili.

Contrà, quos pietas agit,

Felices animi, qui nimium breuis

Vitæ tempora grandibus

Exercent studiis, certaqué præmis

Celso constituunt loco,

Quò nec mors penetrat, nec mala prosperis

Rerum, aut tristitia dulcibus

Miscentur: liquido sed fluit agmine

Expletura genus pium

Expers inuidiæ diua beatitas.

Non hos pauperies metu,

Non desiderii sollicitat malis.

Securos pietas facit,

Et spes ire viam commouet arduam.

Scimus quis Iebusum genus,

Quis Gergasenuos exitus impios

Diri progeniem Chami

Excepit, facilis quæis patrio sinu

Tellus fertilibus iugis

Et mellis, fluidi lactis & vberem

Riuum sufficeret: sed hos

Abra postérité præcipiti fuga

Magnis vrbibus expulit,

Quamuis multiplici media circulis

Tutos vestibibus æreis

Clausissent; aliæ arma minantia

Tentantes agerent

In bellum: hos celeri Iosua dextera

Et vultu expulit, & domo,

Remque omnem dominos deuulit ad noua.

Non qui vel Tyrias opes,

Vel qui sceptrum tenet sorte beator

estè dicitur: omnibus

Felix ille sed est nominibus, sacram

Sortis qui sequitur viam,

Præponensque Dei magna negotia

Urget perpetuis modis.

Ergo & nos audis mentibus optima
Rerum quin petimus pi?

Cur non diuitias spernimus, omnium
Et fomenta cupidinum

Calcamus? deceat me Pater optime
Contentum exiguo foco,

Et rupis placidis muneribus meæ
Diuinis operam libris,

Et totos superum consiliis dies
Impendisse sub arbuto,

Sive antro viridi, seu possum sacra
Matris virginis in domo,

Et monstrasse meis diuite spiritu
Laudis materiam tuæ,

Fingentem facili carmina numine.

IN ZACHARIAM PROPHETAM

Hymnus ex voto.

Iam densa ac tenebris horrida tristibus,
Quæ rerum nitidum polluerat decus,
Nox umbras piceæ carceris infimas
Auroram fugiens subit.

Iam clarus roseo progrediens loco
Sol orbi faciem protulit auream,
Qui cursu celeri conficit ætheris
Immensam repetens viam;

Quo vultu superum sidereas domos
Illustrat placidus, quo liquidæ æra,
Præscripta atque aurbus regna vagæ
Tellurisq; fouet sinus.

Undarum rapidos continet impetus,
Et nstens tumido flumina margine,
Constratum pelagus ferre iubet virum
Gressus insolitis modis.

Effundit celebrem lætitiâ polus,
Et montes nimium frigore turgidi
Depulso, variâ suauibus implicant
Vestem floribus & comam.

Nunc & spem variis copia fluctibus

Confirmans

Confirmans veterem, munera parnit
Nunquam visa aliâs temporibus noui
Mundi, nec patribus piis.

Mirandus fluidis mittitur imbribus
Aeterni patris è perpetuo sinu
Panis, qui superum ciuibus efficit
Experteis epulas mali.

Pacem cuncta sonant, pacis & integra
Signum purpureo candida fert aus
Roſtro raptam oleæ particulam ſacræ,
Placatumque canit Deum.

Quin & lethiferis anguibz arduz,
Crista felle graui deſcripta iacent,
Vel quos viſ Libyci feruida litoris,
Vel tellus Arabum parit.

Et qui Baſſanæis ſeuior in iugis,
Et filius Ephrates in pecudes grauis
Duro dente leo ſrua cubilia,
Quique vſus poſuit ſeruis.

Atque andax lupus, & peſtis agreſtium
Vulpes, inmemores ſanguinis ac doli,
Nunc prato in viridi gramina mollia
Carpunt cum ſocio boue.

Antiquuſque draco, qui ſuperum prius
Partem perculerat peſtifer inuido
Fundens ore malum, & terrigenum improbe
Lingua perdiderat genus:

Iam vix preſſa trahens peſtora languidus
Duram reptat humum, collaque ſibilans
Torqueſ laſa, caputque edomitum cupit
Umbris abdere triſtibus:

Exſtiſtasque ſiurgia deſerunt,
Occulitque Dolus, Frausque nocentior,
as & quod Furiæ progenit, Scelus
Languet multitudinum caput:

Nec iam ſic nimis imperiis premit
Humanos animos, multa que condoleſ
Effuſiſſe iugum colla, miſerrimis
Quæ quondam tenuit modis.

Sed quæ tanta nouis temporibus diem
Lux quæ viſ celebrem lætitiâ parit?
Quid morbos hominum debilitat graueis,
Et fert dulcia commoda?

Nam qui nec veteres peruoluunt libros,
 Nec doctos coluit discipulus patres;
 Sed lino infidias piscibus abdere
 Affuerat, sapit, ac docet.

Diuina & pueri virginibus pares
 Responsa inualidis eum senibus canunt;
 Atque hi certa ferunt somnia prouidis
 Edocti monitis Dei;

Quis non usque nimis docta superbius,
 Quæ nomen sapiens arrogat & decus,
 Contendisse queat Græcia, sed magis
 Doctrinam stupeat nouam.

Iam mens eximij dicere gaudij
 Causas gestit auens, raptaque curribus
 Flammatis placido prospicit, & cupit
 Admitti superum choro.

Nam me (verâ canam) rupibus arduis
 Semotum populo, cum fugerem leueis
 Curas, assiduus ac studiis vigil
 Arcanos peterem libros:

Aurem nocte premens admonuit Deus,
 Quo lucem è tenebris numine separat,
 Ex umbrisque bonus promit, & in diem
 Formas conspicuas refert.

Tu n miranda sacri munera consili
 Antiquis foliis condita cernere,
 Et laudare iubet; quæ nimis & iuuent
 Et mortale beant genus.

Vc cum Dothainis collis excito
 Ostendit iuueni multiplices virum
 Ac turmas equitum, præsidium celer
 Missum satidico seni:

Vel celsò Thaboris culmine lucidum
 Nati cum pauidis discipulis decus,
 Et regni species auspicio breui
 Mirandas tamen obtulit.

Et tunc ille quidem creditus aut prior,
 Aut vatum veterum præcipuis minor;
 Nec quisquam comitum præter Ionada
 Maius quicquam homine indicat.

Namque ille & sobolem numinis vnicam,
 Et nostro generi præsidium datum

Testatus, Soli dum nomen, & audiit
Summi discipulus patris.

Sed, quæ tunc modicis credita testibus,
Virtus magna fuit, numen & integrum
Nati magnificis laudibus, atque honor
Et patri similis decor.

Hæc orbi, ac populis nota stupentibus
Sunt, postquam stygiæ mortis & inferi
Perruptis micuit postibus, & polum
Scandit cum grege libero.

Non illa aut Libyæ sole calentibus
Virtus aut populis Aethiopum fuit
Celata aut fluviis quos Hauilæ bibit
Cultor diuite margine.

Audiuere Arabes, audiit & celer
Ac Medo propior Persa volantibus
Pugnator calamis, & Babylonicus
Euphrates pater Assiris.

Et Nilus tumidus, Cretaque nobilis,
Cum Parthis Galatæ, Pontus & algidus,
Et rerum dominus qui tenet arbiter
Romanæ imperium regæ.

Ast heu culpa hominum, & fraudibus inuidi
Hostis tanta boni munera maximi
Obscurata diu, & penè miserrimis
Subducta è populis latent.

Sed spes, atque animum certa fides leuat,
Et Armare iubet numine dextero
Instauranda citò veridicos Deus,
Vates scribere quæ dabat.

Namque inter nebulas temporis, & graues
Errorum cumulos, turbine stridulo,
Cum simpli veritas, nudaque veritas
Audaci premitur dolo:

Animum retinet consilium tamen,
Et præstare Deus tendit, & instruit
Caesteis acies agmina flammea
Dictum certa sequi Ducis.

Humanis oculis sint licet hæc minus
Nunc perspecta, tamen protinus & piis
Grata & fausta ferent indicium sui,
Et sentire malis dabunt.

Exstructam Solymum montibus in sacris

Vrbem, quam superum quamq[ue] hominum genus

Risere altisonis crescere plausibus,

Instaurare parat pater.

Qui cæli imbriferis nubibus infidet,

Et rector celeri quadriugos regens

Ventos arte, bonus visitat ultimos

Terrarum ac pelagi sinus.

Hanc ille eximio consilio fouens

Et donis colere, & constituit sibi

Sedem perpetuo tempore principem

Et cura celebrem sua.

Nunc cœptam grauib[us] principiis potens

Perduxisse bonos tendit ad exitus,

Et complere piis ciuib[us] vndique

Exemptam vitio ac metu.

Sed ne tanta operis prosperitas noui

Iam iam contiguo sidera vertice

Tangat, compositis impediit dolis

Hostili & Zabulus manu:

Interrupta aliis mœnia partibus

Et vexata graui cætera turbine

(Prò mores hominum, prò pudor & dolor!)

Sæuo tempore vidimus.

Hinc atrox Babylon, hinc Susanes ferus,

Et cum Terphaleo Reumus, & acrior

Ercnæus, Teneus, Sampsæque perfidis

Oppugnant studiis opus.

Quin & dissidiis seu domesticis

Tradebat facilem perdere ad hostium

Crudele arbitrium seorsio domum,

Dilectam penitus Deo:

Ni dexter tacitis consiliis trucid

Præcidi iubeat materiam mali,

Qui fluctus, tumidas æquoris & minas

Molli debilitat luto.

Iamque auctis operum molibus ac solo

Extendet penitus larga frequentibus

Fundamenta locis, qua liquor ambiens

Tellurem subit, aut premit.

Hæc cunctis requies vnica gentibus,

Quas quondam Babylon barbara vocibus

Turbatis varias fuderat in vias,

Pacem restituit bonain.

Gemmas & lapides, quodque Phryson parit
Fulvum aurum, atque Erythres munera fulgida,
Mirandum numerum congerit artifex
Ornatura micans opus.

Quin templum in medio conspicitur loco
Moles turrigeris ardua mœnibus,
Quæ celsæ superet sidera culmine,
Supremas feriatque aquas.

Hanc sedem Deus & propositi tenax,
Et culpræ veteris protinus immemor,
Præsentique favens numine diligit,
Dum nec sit mare, nec polus.

Hic leges placidas, sanctæque civibus
Felix iura piis perpetuò dabit,
Componetque animos, & facili iugo
Parentem populum reget.

Iam mixtos penitus, iam celeres iuvat
Hic spectare probis civibus angelos,
Et conferre bonis commoda mentibus,
Ac vitæ auxilium dare.

Iamque incensa virum pectora viuidis
Virtutum studiis diâ negotia
Euentu facili percolere, & decus
Laudare emeritum libet.

Sed quid tot gradibus structa micantibus
Terram scala premens tangit olympicum
Culmen, qua celerum spissa recideret
Vixta est spirituum cohors!

Atqui sacra via est, quæ patet intimos
In cælos iter, & quæ geminam simul
Coniungit Solymam (sic placuit Patri)
Quæ terris sit, quæ polo est.

Audebo, & cupido pectore nuntiis
Iam me comitem, scilicet ut statum
Indoctus, faciemque alterius meis
Narrando rediens canam.

O me, me stupidum, qui penetralia
Hæc lustranda meis sensibus arbitrer:
Splendore insoliti fulguris, heu, propè
Primo limine decidi.

*Hymnus ex voto.**Ode Sapphica.*

Nostra si magno superum Parenti &
Mentibus puris procul vsque inani
Fabula Vatis meditantis olim

Grata fuit vox:

Ore nunc culto magis & canoro
Dicere, & blanda fide personare
Poscimus, qualem Iesides solebat

Tendere flauus.

Ille seu molli pecori minantem
Vrsu & audaces lacerans leones,
Signa virtutis puer & futuri

Roboris edit:

Impij vel si & populis tremendi
Goliz sternens onerosa terræ
Membra pertuso capite & cruentis

Exiit armis:

Aut per abrupti nemorosa montis
Saxa periculis focerum, trucesque
Dum minas ultor potuit domare,

Flectere mauult:

Quidquid aut duro metuit periculo,
Aut graui perfert iuuenis labore,
Vnicum cæli canit vsque numen

Præsidiumque.

Vel fide extremos superante casus
Gratus auctorem memorat salutis,
Et noua & prisce monumenta laudis

Personat ore.

Quo feræ durum posuere cantu
Robur, & ruitas sociis latebras,
Cedit Hermonus Leo, & ipse custos

Excubat antris.

Quin & vndanti flumio quietas
Peruehit lymphas, lacubusque magnis
Nomen æterni recinens tonantis

Narrat Iarden.

Anne mirandum? rabiosa quando,
Quæ solet sauos furere reges,

Vmbra

Vmbra Satanz fugit imperante

Carmine victa.

Ergo nos tanti studium secuti

Vatis, æterno meditamur vsque

Numini castis numeris probandas

Dicere laudes:

Non vt immensum decus & nitentem

Boghzidis laurum tenues putemur

Persequi: at fas sit petiisse amandas

Arboris vmbas.

Fas sit exemplis Iesidis perrenni

Carmine excelsi coluisse regis

Nomen, & clara memorare voce

Dona superna.

Fas & attentos populos docere,

Vt Deus nostrum studium benignè

Fouerit: mentemque animumque auentem

Profunde multis:

Quamlibet duris maris & viarum

Calibus rerumque agitatus undis

Curæ densæ mediisque ferrer

Aestubus ardens.

Vt tamen norint genus & piorum,

Orbis & cunctus quibus ille possit

Viribus magnas tenui ministro

Venture moles:

Qui mei partem speciemque voti in

Exitum duxit bonus, & precanti

Annuat præsens duodena votum ex-

ponere dicta,

Magna queis quondam dederat suarum

Signa virtutum & cecinisse laudum,

Quæque mens mundum regat, atque certis

Temperet horis.

Quid sit humanum genus, & quis olim

Fixerit sædis vitii remotum;

Vnde conceptis labor & vagantis

Semina mortis.

Rursus vt casus miserata nostros

Mens patris rebus penitus recisis,

Pignus æternæ melius salutis

Annuat vltro.

Aurea & sæcli meminere quando

Tempora

Tempora hi costri, quibus ô precari

Vocibus tantam propius petebant

Cernere lucem:

Vt per occultos veniens recessus

Spiritus mentes hominum beatas

Formet, & magni sobolem vocari

Numinis addat.

Quæ patres, & quæ cupiere clari

Principes, nostræ vt meliora duci

Inuidi, at larti tamen audire

Munera fortis.

Atque ne tanti monumenta doni

Negligens culpa aut scelus auocaret,

Hostis aut nobis studio maligno &

Fraude perirent:

Multa præfenti monuere Vates

Voce, quæ sensus hominum profundos

Excitent, pulso & releuent vetero

languida corda.

Nunc quod iis magnæ cecinisse linguæ

Flumine, & verbis solide disertis

Eit datum nobis leuiore reddi

Contigit arte.

Possit vt simplex populus piusque

Limen infueta penetrare dicti;

Quæ tamen nostros superent labores

Poscere Christum.

Ergo nos grato soluisse cantu

Debitas laudes decuit benigno

Numini, certa & bene nuncupati

Munera voti.

Nam potens imo solet is iacenter

Pauperem fundo retulisse in auras,

Regio & lartas decorare frontes

Prouidus auro.

Exsuli ac tardo pecorum magistro

Cum sene & posse, & metuenda præbet

Dicere, vt cedant malè pertinacis

Sceptra tyranni.

Credit arcani veneranda præfens

Consilii paruis gregibus proborum

Dona, quæ celet timidis potentum

Memibus idem.

Principem

Principem cæli liquidi tenentem
Regna, te auctorem memoramus vnum,
Quidquid in magnis sapienter olim
Possumus ausis.

Quidquid aut plausus meruit probandos,
Tu bonus præstas, tibi que auctor esto:
Esto sed nostrum, posuisse gratæ
Munera mentis.

Tu, modò additum facilis poëtam
Diens præstas meliore semper
Debitum tantis meritis honorem
Dicere versu.

Otium quòd si maneat quietum,
Sæpe quod votis cupidus rogabam,
Meque si vulgo procul insolenti ex-
spectat agellus:

Qualis in cellis nebulis propinqua
Rupe (vbi sanctas tibi lætus aras,
Virgini & summx posui facellum)
Contigit olim.

Qui locus te (nam fateor) docente
Multa in arcanis penetrare libris,
Et dabat puro sonuisse primam
Gutture linguam:

Tum mea si quid superest agendum
Temporis vitæ, statuo perennem
Et tibi laudem, & populis tuorum im-
pendere curam.

I E S U C H R I S T O S A L V T A R I V O T V M.

Post Commentaria in librum Iosue.

Virtutis altæ Participem vnicum
CHRISTVM, paternæ quem Sapientiz
Instar decoravit, dicato
Fert animus memorare versu.
O splendor almi luminis, infima
Quem terra adorat, Tartara quem pauent,
Aeterna quem sedes piorum, &
Aetherei venerantur axes:

Laudum

Laudum tuarum tangere culmina

Qui nouit; vnus nempe potest Deus.

Nobis (deceat quos non filere,)

Vmbram aliquam tenuisse fas est.

Fas & redemptis seruitio graui

Dilecta per te dicere vincula,

Hostisque contractas catenas,

Atque oneris iuga dura iniqui.

Nascentis Orbis non violabili

Nutu inebas semina surgere,

Cum tempus esset, cumque Patri

Cumque tibi placuit benigno:

Nam quicquid est, & quicquid habet Deus,

Nato Deoque id contulit; omnia

Et posse, & esse, & foederati

Legibus imperij tenere.

Idem ruinas, & pereuntium

Damnata morti sæcla hominum tibi

Mortalium fratri virorum

Atque Deo dedit expianda.

Quæ nescit altus cumque Deus pati,

Vltro tulisti suscipiens homo:

Humana virtus quæ negauit

Posse, Deus cumulata præstat.

Tu monstra vinci, tu liquidi maris

Diffindis æquor, qua populus frequens

Lumen tuumque, & te secutus

Regna fugit, tenebrasque Lethi.

Formidolosis fluctibus obrutus

Infestus hostis desinit iniqui

Quos antè periculis ad ipsas

Vsq̃ue fores Erebi opprimebat.

Tunc arma victor, signaque & hostium

Non antè raptas exuias refers,

Vinctumque producens Tyrannum

Legitimos rapis in triumphos.

Partem tuorum fidereis locas

Tecum reductam sedibus, ac iubet

Communis in testem salutis

Partem aliam peragrarè terras,

Illos ter ampli munere gaudij

Exples, opimis hos epulis iuuas

Custos & auctoꝝ hac futuræ
Spe valida renouas quietis.
Infraſta magnis uſque laboribus
Vitæque pro te pectora prodiga,
Nullisque turbata in periclis
Ad meritam reuocas coronam.
Nec lingua poſſit dicere, nec pari
Aequare ſenſu mens valeat, pios
Promiſſa quæ tellus beatis
Excipiat foueatque in oris.
Hos tu ſereno lumine conſpicias,
Tutæque Pacis deliciis inuas,
Qui te, Patrem, veſtrum qui Amorens
Aſiduis celebrant choreis.
Deſideratam, nec ſatis agniram
Noſtris diebus nominis iſtius
Sentire donabis benignus
Vimque & opem, ſolidamque cauſam
Humana quos non ſuſtineat dolos
Oblita veri cæcæque mens boni,
Mirata quod iam gens priorum
Senſerat, obtuleratque natis!
Fluxêre Solis candida munera
Conſpecta mundo, dum ſtetit integer
Senſus parentum, qui efficaciſ
Vim memores tenuere CHRISTI.

BENEDICTI

ARIÆ MONTANI

HISPALENSIS

ODÆ

Non antea editæ.

Concitatum in se inuidiam deprecatur.

QVI summa prudens imaque prospicias
 Iniuriarum fraudis & arbiter,
 Seuerus obliquæ nocentum
 Inuidiæ scelerisque vindex.
 Pauperculorum cerne Pater pecus,
 Nati redemptum supplicio tui,
 Cui graminis pastum salubris
 Suppeditas fluuiosque puros.
 Erecta te Spes candida, te Fides
 Laudant secutæ, & præsidium sibi
 Certum fatentur, te fauentem
 Simplicitas Probitasque norunt.
 Videns Leonum quàm rabidus furor
 Frendens ouiles me pecudem tui
 Circumster imbellem, luporum
 Acre genusque olidæque vulpes.
 Immanis vrsæ me soboles ferox
 Contentiosis insequitur minis,
 Iniurioso crebra morsu
 Turba canum miserum fatigat.
 Horum ipse nunquam cæca cubilia
 Tentavi, & horum non adij specus,
 Non ore gustare aut cruentas
 Horum epulas meminì me auenti.
 Scis me reducti montis arduam
 Rupem propinquam nubibus, auios
 Optasse securum recessus,
 Graminaque innocuosque riuos,
 Vicina noster non tetigit grauis
 Pes rura cuiquam, vel sata, vel nemus,
 Nec bullientis pura fontis
 Lympha meo est temerata gressu.
 Scis me viarum, quas bonus approbas,
 Errasse nunquam callibus exteris,
 Herbamve fallacis veneni
 Aut vetitas petiisse frondes.
 Sensi laborem (nam fateor) mali
 Morbi, sed illum non mala mens mihi

Ast impotentis culpa prauis
 Congeniti & vitij ferebat.
 Sed me dolentem tu medica manu,
 Tu voce Pastor prouidus eripis,
 Praceptor & monstras cauendum
 Detegis ac monitor periculum.
 Te nolle iuras perdere languidum
 Pectus, fouendam sed peccidem bonus
 Disquiris errantem repertor
 Impositamque humeris reportas.
 Nunc ipse tantis rictibus undique
 Dum voce, magno dum fremitu petor,
 Miranda spectanti stupentum
 Prodigia exhibeo: coronæ
 Non membra, non sunt pingua viscera
 Parco ciborum & graminis aridi,
 Non detrahendis apta longis
 Vellera sunt mihi densa lanis.
 Simplex canenti vox superest mihi
 Formata certè muneribus tuis,
 Qua te Parentem, qua vocare
 Te soleo Dominum Deumque.
 Hæc dona (quæ tu laudibus in tuis
 Adscribis almo numine) perdere
 Conatur in me turba frendens,
 Et studio insequitur nocendi:
 Non deus mihi, non cornua, queis malos
 Vitare possim, vertere & inpetus
 Non calcis extremum fragilis
 Præfidiua aut fuga certa crurum.
 Primis ab annis sepius agnita
 Spes vna curæ mihi reliqua est tuæ,
 Illoque mens firmata semper
 Filio auxilioque dulci,
 Tuum tueri perge opus, ac tuis
 Assertor adsis laudibus; haud sine
 Celanda nostro pulchra casu
 In tenebris tua dona mergi
 Erroris aut si crimina nunc mei
 Punire mens est, ipse tuis Pater
 Exerce virgis, & salubri
 Corrige me baculo reductum.

Clementior

Clementis qui dum corripis immemor
 Nunquam fuisti, percutis ac doles,
 Plagasque constanter ferentum
 Prouidus assiduusque curas.
 Vel si inuidorum dentibus asperis
 Me vis perire; ast da tamen unico
 In me fames pellatur horum
 Et feritas inimica sistat.
 Nostri cruoris vi Pater hos pios
 Mitesque redde, ac munificus, doce,
 Prodesse quo discant tuisque
 Muneribus sapienter uti.
 Namque ipse quondam vertere iam lupum in
 Agnum sciebas: tuque furentium
 Infana mutabas in alnum
 Vasa decus placidumque in vsum.
 At verò iniquis munera si tua
 Spectantur in me luminibus, precor
 Illos adornent ut benigna
 Plura manu & meliora per te.

DE MORTE IOANNIS

DELGADI.

Heu damna mei plurima seculi
 Cogor continuos contere per dies,
 Vexorque immodicis ludibus impotens
 Addicorque doloribus!
 Oris me quibus & propitius Deus
 Expertem pauidi sistere nuncij,
 Assuetæque diu mœstitiæ volet,
 Afferre & lachrymis modum?
 Quis nunc Hesperia casus in vltima,
 Terram præcipiti concutit impetu,
 Cuius me subitus tam procul hospitem
 Romæ permoueat fragor?
 Ergo terra tegit te, bone Delgade,
 Et Tyde exiguo membra premit tua
 Saxo? membra animus quæ tenuit pius,
 Priscæ laudis & æmulus.

Quales

Quales diuitiæ nunc pereunt mex?
 Quales Hesperix nunc pereunt opes?
 Nec sentit populus, qui bona maxima,
 Cum fas noscere, negligit.
 Sed nouere sacro in concilio Patres,
 Dudum ter gemino quos habuit iugo,
 Inclusosque suis audit Alpibus
 Tridenti Lathesis parens.
 Nullum te (liceat vera dolentibus
 Percussisque graui vulnere dicere)
 Europe hoc genuit tempore in optimis
 Maiorem artibus edidit.
 Seu (qui primus honor) te Pietas sibi,
 Et sanctus proprium conciliet Timor,
 Inuictique simul robore pectoris
 Firmet, proposito & graui:
 Seu te pura Fides, almaque Charitas,
 Seu Spes non tenuis prouida præmij,
 Quem nunc cæca hominum turba petens amat,
 Mundum spernere inslerat.
 Nam Rex iudicio te bene prouido
 Delectum Siculis gentibus in patrem,
 Haud mercede leui nec popularibus
 Optarat dare honoribus.
 Et maiora tibi pluraque poneret
 Inflatricis tumidi gloria pectoris;
 Sed quæ tu solido certiore minus
 Sensu despiciens caues.
 Seu quas ingenium, quas studium fouet,
 Quas sacre comites vult sapientie
 Artes esse Deus, tu solidas tenes
 Vitæ atque vñibus exprimis.
 Nullus te melior scire quid intimo
 Menti contineat circulus ambitu,
 Seu velles numeris astra frequentibus
 Claris diuidere & notis.
 Seu rerum doceas principia, & locum,
 Vires atque vices veraque nomina
 Declares, spacio doctus ab vltimo
 Finem dicere ad infimum.
 Quip, te iam studiis emeritum sacris,
 Ludendi & cupidum clara Bononia

Spectabat medicos cum legeres libros,

Et praecepta salubria.

Expertus penitus iudicii viros

Aequabas medicis legibus & modis

Exercere negans, nosse at auens opis

Quid nam ars illa ferat bonae.

Quin primus mihi tu (quam recolo dolens)

Auctor, quo didici nomina plurimum

Quas plantas Latij terra parit ferax

Notas pinxi & imagines.

Dum nos Adriaci litoribus maris

Erramus cupidi visere, quid mare

Vel tellus vario mixta falo & solo

Vel vis humidior terat.

Dum Verona iugis, Mantua pascuis

Nos tractu retinent; Italia montibus

Quos diuisa subit longius, undique &

Profectos regio colit.

Sed maiora tuis dicere de bonis

Si fas non prohibet, dona scientiae

Sunt coniuncta tuae, quamine dextero

Latga sorte, benignius.

Namque arcana Deus crediderat pio

Et non parua tibi; (nouimus) at tui

Hac simplex animi & vera modestia

Fido in pectore clauserat.

Inde est quod toties de folij sacri

Consultus subito sensibus abditis,

Tu responsa refers certa, quibus stupens

Doctus doctior exeat.

Attentis oculis atque animis diu

Tridentique patres & varius chorus

Hausere eloquij lene fluens tui

Flumen puraque munera.

Hebraeis vel opus fontibus integros

Sensus eruere ac ducere, vel foret

E Graiis petere hac lampadibus, refers

Compos splendida lumina.

Et Pontificiis qui dederat dies

Omnes, Caesariis qui quoque iuribus,

Diuinis etiam tempora legibus

Qui sacrauerat omnia.

Vnusquisque suis dicere partibus
 Iurare & poterat te mage idoneum,
 Exemplove tui, multa simul viro
 Vni plenius afferi.
 Sed quò nunc Pietas, quò Sapientia,
 Et quò mens. variis consiliis potens,
 Quò roburque animi visque valens tui
 Miranda & facere & pati?
 Quò cessit gravitas? quò placidum decus
 Sermonis facilis? quòve agilis boni &
 Præsens officij dexteritas loco
 Nullis tarda petentibus?
 Tot mors atra præmit comoda, tot rapit,
 Ac subducta ferox invidet vrbibus
 Nostri? digna die perpetuo magis,
 Atque annis melioribus.
 An (quod me melius docta monet Fides)
 Hæc tu clara Dei regna adiens refers,
 Atque is qui sibi te vendicat imperans,
 Hæc vnà petit ac probat?
 Sic est, obsequiis ille fauet tuis
 Rex, cui te proprio iure dicaueras,
 Cuius te solidæ viuere gloriæ,
 Cuius quæsieras mori.
 Illic (fido etenim) te pie Delgade,
 Te Pax alma beat, te recreat quies,
 Et Christum Dominum, quem penitus tibi
 Optaras, propius vides.
 Et quæ grata Deo sedulus egeras
 Nunc iam magna tenes munere de Patris
 Et creuisse vides exiguum tui
 Cultus semina ad integra.
 Virtus vera manet, nec moritur, neque
 Spernit famulum deserit aut suum:
 Hæc te teste Deus, Delgade, comprobat
 Cælesti & sociat gregi.
 Iam fortem ipse tuam gratulor, & rogo
 Te nunc, intrepidus qui, procul ac mens
 Gaudes, hanc animam, quam tibi vinxeras
 Partem non modicam tux,
 Commenda Domino, vt participem sui
 Scelus esse velit, siue laboribus

Exercere paret, seu regat arduis

Vitz muneribus breuis.

¶ *Ille* hoc exigui carcere corporis

Dum constricta manet, te referet memos,

Morrens & gemitu perpetuo, & graui

Heu desiderio tui.

AD D. LVDOVICVM

MANRIQVVM, DE PRO

uidentia Dei in hominum periculis, ex noto & proprio utriusque exemplo.

¶ *VT* magna cali promoueat pios
Tutela, certo nouimus exitu,

Narrare laudando parati,

Et proprij memores laboris:

¶ *Manrique*, vitz pars porior meæ,

Cum quo legenti sacra volumina

Diuisimque voces audienti

Sape dies mihi præuolabat.

¶ *O* semper, (alti seu maris ultimos

Tentem recessus, seu peragrem nouas

Terras & orbis claustra præter)

Me comitem iuuat ire iustis.

¶ *Nil* est malorum nil miseri metus

Iis, prouidentem qui metuunt Deum;

Hos cura Christi confidentes

Suscipit, incolumesque præstat.

¶ *Ille* & lænæ prærabidam famem

Cogit suorum parcere sanguini,

Hos donat expertes fauillæ

In mediis cecinisse flammis.

¶ *Amnis* phaselli munera vestibus

Iniuncta cernens siccaque pallia

Miratus haud mergenda vati

Sternit aquæ stupefactus æquor.

¶ *Minum*, sed idem substituerat diu,

Iussusque cursum verterat in caput,

Fundumque tradebat beati

Agminibus populi patere.

Nuper tibi me dum comitem legis
 Magni petenti colloquium Ducis,
 Luduice suspensio è quadriga
 Corpore præcipitem gēmebas.
 Oestro citatus dum sompes fugit,
 Currumque magno prouit impetu,
 Sulcabat haud obscura nostrum
 Signa caput medios per agros.
 Sed nulla nostri, crede, periculi
 Vexatum iniquæ ponderibus trabis,
 Quin prima præsit me salutis
 Cura tuæ, focij & secunda.
 Tunc sospitalis dextera Filij
 Saluos leuato cernere vos dedit
 Mi nil dolenti, miq̃ue sano
 Corpore præualidisq̃ue membris.
 Ergo benignas pauperibus manus
 Manrique (Christo munera dulcia)
 Assuetus extendas memento:
 Nos tenues numeros dicamus.

PARAENESIS AD MEN- TEM PROPRIAM.

*Totum ex verborum sanctorum interpretatione
compositum, mysteria continet.*

S Emota curis, libera, & integra,
 Præsens, decensq̃ue & tota potens tui
 Mens nostra votis & secunda
 Voce Deum celebra supernum.
 Te, annus, ô Mens, dedecet impigram,
 Obliviosa ac principij tui
 Ignara quò tendas, & vnde
 Veneris, esse fuge, admonebo.
 Hæc cura, Mens, hic sit labor vnicus,
 Nunquam remissæ hoc studium tibi,
 Tam multa mirari canendo
 • Dona tui artificis patrisq̃ue.
 Cur muta tanquam bellua negligas?
 Ignara stertas cur velut ebria?

Deducta si prudentiarum

Fonte fluvis sapientiarumque.

Te sancta norunt, te loca lucida;

Te puriorum spirituum chori,

Vtunque nunc terris moraris,

Nosse tamen sociam fatentur.

Ornata plenis consiliis fide

Constantiaque accincta sinus ades,

Terrena membrorum lutique

Abiice vincla, quibus laboras.

Non te cupido deliciat leuem,

Te nec voluptas corporis imbuat,

Quas hora non possit fluentes

Instar aquarum celeres morari.

Has nulla virtus, nullave commoda

Ducunt petentes hospitium tui,

Quod semper vsurpant secuta

Dedecus opprobriumque turpe.

Angustiarum, queis premeris nimis,

Pertarsa fordes eluge, & aureos

Ascende campos, ac sacratos

Docta tuos penetra recessus.

Sic arcta, cernes, quam trahis, vt domus

Sit sulca parui munere pulueris

Et face teluris, leuique

Surgat opus cinerum fauilla.

His mixta succi stilla mader grauis,

Quam vis caloris percoquit humidi,

Parumque distantem reponit

Vermibus, indigenisque cœni.

Nil carne primo in corpore mollius,

Quam vel videre ac tangere respuas,

Mox hæc iniquo pressa crescit

Carcere compedibusque cæcis.

Atris tenebris obsita delitet

Noctes dies & perpetuos auens

Nec dum videntem se fatigat,

Improba sollicitatque egestas.

Nil illa sentit, nil sine te sapit:

Seruat superites semina pulueris.

Exstinguitur mox vt priores

In cineres redit & fauillas.

Viuens pudendis prandia vermibus

Inuita præbet, bellaque sustinet
 Derosa nec nouit minutas
 Effugere aut superare pestes.
 A te relicta vt conciderit manus
 Quæ sit sinistra aut dextera non videt.
 Et viuit inferuetque sese
 Et gregibus scatet exedentum.
 Ergo supernum contineas tibi
 Regina clauum. nam sapientium
 Consultus in stultas catenas
 Imperium Deus esse firmat.
 Num tu pudendo colla dabis iugo
 Strictæque carnis brachia vinculis?
 Huiusve damnosum improbando
 Seruitio imperium sequeris?
 Prudens furem sperne potentiam,
 Et stulta carnis consilia abiice,
 Mentitaque huius commodorum
 Nomina & vtiliam caueto.
 Confiste in eius, quam properas, vix
 Sublimiori vertice, & omnium
 Quæcunque præcedunt, & instans
 Despice Mens bene cauta fines.
 Terrena non tu cernis vt omnia
 Extorta parui principis luti
 Disiecta non vnus ruinis
 In ciperum redeant acervos?
 Nil hîc creatum conspicitur, nihil
 Ortum nitescit, cuius & exitus
 Non certus æquæ constet auctum
 Quidquid erit, minuetur omne.
 Mors, Vita iunctas continuant manus,
 Exercitatum & substituunt opus,
 Precedit hæc, succedit illa,
 Certa comes celeratque gressum.
 Perlustrat omnes vtræque vis domos,
 Metitur omnem, qui colitur, locum
 Et parua magnis mixta pingens
 Indicibus tabulis religit.
 Dat vita natis principium, comes
 Mors aura finem, sed variis modis
 Plerumque texens imparatis
 Infidias operosa tendit,

Vt Vita muros extruit artifex,
Fundo reuulsos Mors ruit infimo:
Vt vita plantat conferitque,
Vis metit eruit atque Moris.

Quod Vita lecto munere congregat,
Difungit hoc Morsque inuida dissipat,
Nec sortis, & Mens, huius in te
Vertibilem experieris vnam.

Exclusa claustro corporis intimo,
Cedes fluentis temporis horula,
Aeternaque æternis parata
Sæcla petes, aliamque sedem.

Tunc vel virorum præmia fortium,
Vel impiorum terribiles feres
Pœnas, probati pro laboris
Iudicio, aut sceleris maligni.

Nam quicquid vnquam concipies boni,
Quicquid malive admisieris, hoc breui,
Quo nunc probaris missa, cursu,
Nominibus patet omne certis.

Quare reiectis consiliis, mala
Queis cura carnis decipit inscium
Vulgus, resurge, ac tende in alti
Seruitium studiumque Regis.

Hunc tu dicatæ laudis amabili,
Hunc quare grati munere carminis,
Hunc prona procumbens adora,
Hunc genibus tremebunda flexis.

Huic & supinas tende manus, neque
Parcas tepentes ducere iuulos,
Quos supplicis de rore vultus
Fundat honor, timor atque castus.

Et Spes canenti sufficiat modos,
Et verba dictet nil trepidans Fides,
Ardentis vsque & fax Amoris
Temperet expediatque vocem.

Formam decoris Rex cupiet tui
Vultu benigno dulcis, & induet
Te Pacis almæ te beatæ
Iustitiæ expediente cultu.

Mens in remotos est tibi nunc via
Cæli recessus, est iter arduum,

Ergo parato certa in vsus
 Fercula prospiciens futuros.
 Ventura nescis quid pariet dies,
 Momenta nulla aut tempora proroges,
 Non lucis hesternæ redibit
 Portio, non hodierna stabit.
 Aurora neu te crastina differat:
 Nam Mors tenebris obfita turbidis
 Sese videndam nulla puris
 Indicat insinuans diebus.
 Semper sagittas illa iacit leuicis,
 Semperque tendit retia, nec finit
 Securiore ire soles
 Vere nouo aut hyeme in serena.
 Sunt pensa in horas sunt tibi singulas
 Parata cunctis, queis fueris, locis;
 Hæc ergo curabis, neque vllis
 Prouida temporibus remittes.
 Præsentis an te fallere liberis
 Conditionis legibus haud fines?
 Nunc prænitendi quæ facultas
 Est tibi, post subito auolabit.
 Dices, reuertar doctior, & piis
 Corpus reuifens perfruar vsibus.
 Ah fallitur, qui bis merendi
 Sperat adhuc reuocare cursum.
 Illa & fruuntur sæcla manentibus
 Sudore partis diuitiis breui,
 Atque illa mercedes piorum
 Continuant, placidam & quietem.
 Illa impiorum supplicium graue
 Huc præparatis ignibus instruunt;
 Illa & scelestis vsque subdunt
 Lachrymis gemitus perennes.
 Quæ multa quondam turba negauerat
 Nouisse puris luminibus Deum,
 Notumue quasisse decenter,
 Legitimo ac petiisse cultum.
 ens ergo rectum si sapias, tibi
 Rebus tuis & prouida consules,
 Erroris atque omnis pudendas
 Excutes tenebras maligni.
 Audire lenæ & consilium pete

Prudentiorum certa monentium;
 Ut blandientis tecta linguae
 Combibere aufugias venenae
 Sententiarum, quas vaga mens bene
 Tandem reducti perdocuit viti
 Prudentis vsu dono & amplo
 Disce breuem memoraque summam.

HIC FINIS, hic est dixerat omnium
 Quaecunque terris quærimus infimis,
AVDISSE sermonem iubentis
 Numinis & coluisse leges.

Nam cuncta pleno iudicio Deus
 Gubernat, idemque omnia pervidet
 Virtutis assertor paterque
 Et vitij scelerumque vindex.

Hunc tu patronum sollicita aduoca
 Qui te creator protulit, ac malis
 Serpentis clusam dolosissimam
 Artibus eripuit redemptor.

Illius almam iustitiam petes,
 Hic summa regno iura patent tuo,
 Quæ solus attingit modestus
 Grex ouium officiique cultor.

Sic ultimo te dextera fors die
 Tangat beato munere, nec scias
 Vultus minaces in sinistram
 Caprigenum sobolis cateruam.

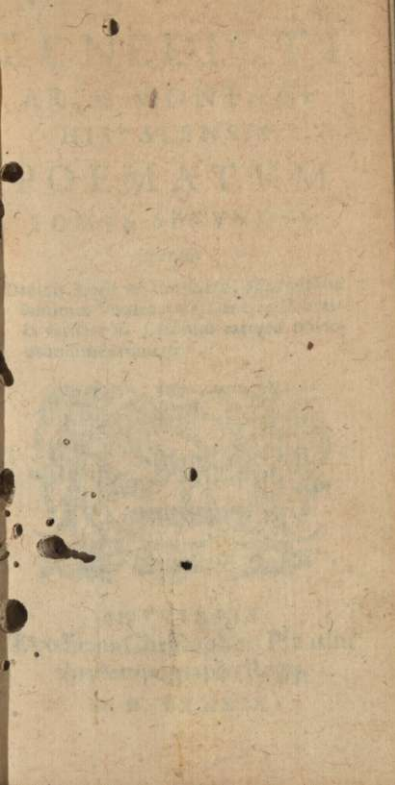
Splendet illa ut lux gemina face,
 Hinc murmur altum, fulgura, fulmina,
 Dira æstuantis vox fragoris
 Atque poli sonitus tuentis.

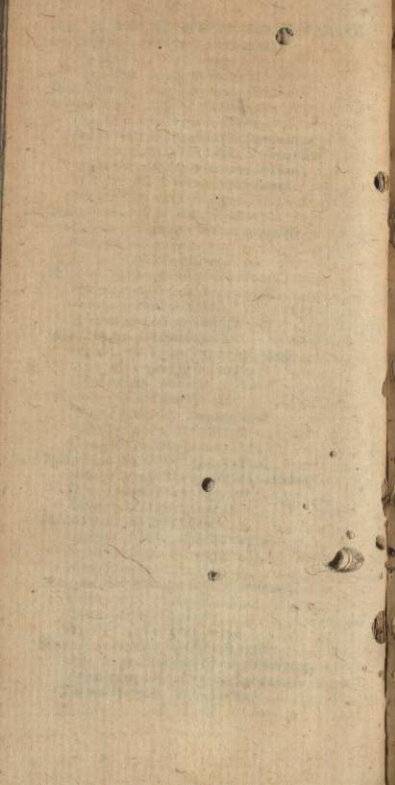
Illinc sereno candida sidere
 Tempus quietæ pacis, & integræ
 Immota producet, neque vllus
 Hora feret varianda motus.

Tunc sol tibi, & Mens, iustitiæ intima
 Virtute sistet clarus & efficax,
 Cuius salubri fota viues
 Præsidio medicisque pennis.

Nunc lata cantu, nunc fidibus tuum
 Mens surge magnum dicere Principem,
 Quamquam minores huic sacrare
 Perpetuas decet vsque laudes.

F I N I S.

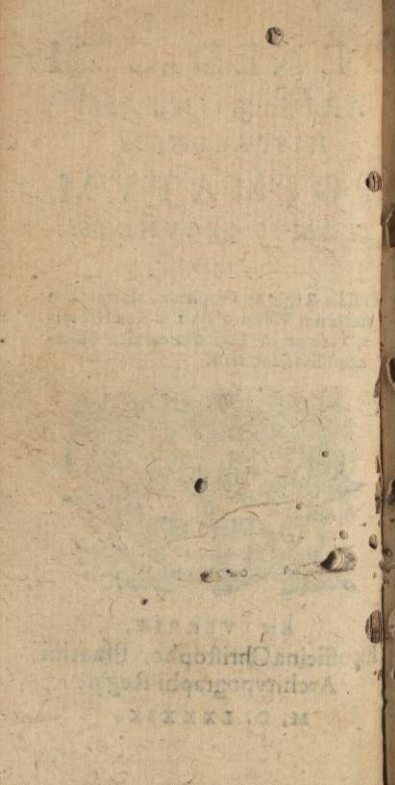
BENEDICTI
ARIAE MONTANI
HISPALENSIS
POEMATVM
TOMVS SECVNDVS:

In quo

Dauidis Regis ac Prophetæ, aliorumque
sacrorum Vatum P S A L M I; ex Hebrai-
ca veritate in Latinum carmen obser-
uantissimè conuersi.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini
Architypographi Regij.
M. D. LXXXIX.

BENEDICTI ARIAE
MONTANI DE PSALMO-
RVM STUDIO ATQVE VSV.
AD LYRAM.

Carmen dicolon distrophon.

Testis quid mediter pius
Diuini vel agam tempora post sacri?
O me quæ teneris soles
Delectare modis Barbyte, cur diu
Laxis artubus horrida
Et suspensa taces? desere ferreos
Vncos, excute puluerem, ac
Nervos imparium turbine clauium
Contentos anima in sonum;
Et gratam superis lætitiā moue
Mecum, si libet ordinem
Exercete nouum; carmina concines,
Olim quæ veniens polo
Dictabat facili numine Spiritus,
Iudæ in montibus arduis,
Formoso ante alios, sed magis & pio,
Pastori niuei gregis;
Cui rexisse pecus, cui Deus asperos
Vrsos sternere; cui dabat
Peragisse feris ora leonibus.
Num tepe ueniente
Vmbra sicamini, roboris aut sacri,
Parentum patrij Dei
Dicendis iuuenem laudibus, vndique
Ambibat tacitus diu
Armenti pater & lanigeri gregis

4
Denso cum pecore accubans (mor

Pugnax dux, & aquæ & graminis imme
Progressumque etiam loco,

Immotis oculis, composito & gradu,
(Ne turbet strepitus sonum)

Certos visa sequi turma per ordines.
Illis carminibus feræ

Victæ vel fugiunt, vel pecori vago
Parcunt, omnis & inscio

(Is dum pastor adest) horribilis metus;
Errent valle vel infima, aut

Propter lustra cubent vel saliant licet.
Illum sæpe comantibus

Ramis excipiens pennigerum genus
Aut tuta è filicis domo

Attendit, veritum sacra silentia
Cantu rumpere garrulo ; aut

Alarum strepitu vel pede concito.
Donec vox pueri modis

Intermissa suis sisteret, ac sonos
Plectro sollicito exciti

Nervi continuis & aibus ederent:
Tunc siluæ iuga frondea,

Collis cum tumidis montibus herbifer
Et cum fontibus integris

Deducta irriguis flumina
Lenis verberare spiritus

Atque vadæ tremulis cursibus, agnitam
Sanctæ vocis imaginem,

Excepti referunt carminis & modos.
Ramis multa loquacibus

Tunc respondet avis versicolor; magis
Suaves

Snaues concinit & magis

Distinguit numeros, & minuit breueis,
Paruo gutture mobilis,

Et lingua docilis fingere Dædala.

Tunc & nomen amabile

Sanctis personuit sæpius in locis,

Nomen perpeuo efficax,

Quod cælū recreat, quod superos fouet,

Regna & concutit infera,

Quod scisso in pelago fornicibus cauis

Vndas concamerat leueis,

Et muros liquidis fluctibus exstruit;

Quod montes trepidi pauent,

Amnes & refluus gurgitibus timent.

Idem terigenūm pios

Permulcens animos afficit & trahit;

Et mortalia spernere,

Atque optare decus perpetuum monet,

Angustamque sequi viam;

Ac dat regna poli scandere lucida;

Mortalemque vicem super

Et dici & fieri atque esse iubet viros

Natos & sobolem Dei,

Regesque æthereis in solis locat.

Illic carmina nomini

Fœdæque ~~Æolæ~~ ~~Æolæ~~ ~~Æolæ~~ concinuit nouo,

Almi numine spiritus

Dictata; innumeris gentibus omnium

linguarum vario sono

Pōst excepta, sacris ædibus & choris,

Nullos irrita per dies,

Constant, & resonant, culta parentibus,

Natis culta minoribus,

Vt sæclis noua & vt grata prioribus,
Et grata & noua posteris

Sæclis, perpetuo ac dulcia munere.

Non Sol quippe bonus magis

Ignes ac repetit commoda lumina,
Tellus queis calet infima,

Queis foetus varios concipit & fouet,
Certa ac temporibus suis

Fundit multiugis vsibus editos;
Quàm summus superùm pater

Virtutem voluit carminibus pij
Vatis multiplicem dari,

Quæ mæstis animis gaudia candida,
Puram & lætitiā ferant;

Quæ spem, quæq; fidem mentibus anxij
Addant, quiq; diu miser

Pressit corda labor, discutiant, graui &
Pectus pondere subleuent,

Et fomenta malis vulneribus parent.
Hoc cantu rabidus furor,

Hoc cantu residet victa superbia.

Illis ambitio impotens

Ponit carminibus flamina, queis valet
Orbis vertere turbidi

Fundamenta suis
Et quæ incendia, flammeas

Aflueuitque faces subdere mentibus,
Vis inclusa Libidinis,

Fixa ac Luciferi fraudibus inuidi
Morbis causa tenacibus,

Imbelli his numeris confidet impetu.

Segnis

Segnis Desidia & graui
Somno mersa hominum viscera deserit,
Conceditque bonis locum
Curi & studijs. Denique cantibus
Illiscuncta vel abstinent,
Vel parcunt vitia impellere turpibus
Humanos animos dolis;
Virtutumque choros vincere promptius
Sese ac tollere sentiunt:
Et versare nouis pectora motibus,
Exercereque nobili
Vires arte, magis reddere & vtilis.
Quid mirum? tremit hos modos
Ac audire fugit, nec patitur ferox
Atrix Erebi, genus
Qui mortale malis fraudibus impulit,
Casu ac præcipites dedit,
Detrusitque patres, primaque pignora
Deplorata patentibus,
Natorumque adeò sæcula posterum.
Illa & carmina fulgido
Deductos videas æthere Nuncios,
Et sentire iuuantia
Ex verbis totidem excepta reponere.
Illis sedibus editis
Et cælestibus æthere commodum
Præsentemque solent Deum,
Qui votis faciles annuat exitus.
Hæc nos carmina, Barbyte,
Romanis cupimus legibus ac modis
Sensu aptare tamen suo,
Auctorem & veterem fallere nescio.

Ergo tu numeros comes

Ac voces fidibus funde loquacibus,
Nunquam gravior aut mihi

Antè, aut muneribus commodior tuis.

AD VATEM DAVIDEM

Elegiacum Carmen.

Iesbiads mens alma Deo pastoris amati
Esse tui in numero me sine, quaeso, gregis.
Namque ego iam primis laudes meditatatus ab annis
Divinas tenui carmine composui.
Sed mihi non vanum memini dixisse magistrum,
Nil fore par numeris carminibusq; tuis.
Ille erat excultus vates, castusq; sacerdos,
Ad sacra templa idem dux mihi saepe fuit.
Carmina & ipse sacra hunc recinentem saepe videbam;
Et stupui, Psalmos dum canit ille tuos.
Semper grata, nova ac semper, mirandaq; dicta
Sunt tua visa mihi, sunt repetita licet.
Libera Romanis numeris pede libera quamvis,
Mirabar versus pondera ferre sui.
Hac ego ut excipiam melius collata, profani
Vulgi conspectus & populum fugio.
Abdor & in silvis, nemorosa ac rupis in antro;
Scire anido sedes hac mea amica fuit.
Hic sensi turbis hominum strepitumq; remotus,
Quam tua Iesbiades carmina dulce sonent.
Vatibus hac Graus vidi ac prestare Latinis,
Quantum nocturnis ignibus alma dies.
Illic te attentè sensi divina
Commeda, ut humanum diceris ingenium;
Viq; pedes numerisq; modos ac dulcia iungas
Digna; susceptis verba ministra tuis.
O vitam, dixi, reverentem carmina vatem
Audiat hac noster me, prober atque chorus.
Ergo age, meq; tuo cupidum pater imbue sensu,
Esse iube & certum me tibi discipulum.

Dic quo monte sedens, quæ proxima culmina celsæ,
 Dum dicenda vides, ipse teneresoles?
 Flumine quo sitiens, largo quo fonte bibebas,
 Ut fluere pura voce canorus olor?
 Num tenuit Tabor meditantem, aut arduus Hermon,
 Constrictis Sanirum tenuitue feris?
 An fragrans Galaad, latis Carmelus & hortis?
 An tibi cantatus, cultus & ille Sion?
 Num te & aquis æstate amplis recreauit, Iardene,
 Et lacus, à cithara cui bene nomen inest?
 Suspirata tibi an putei sacra lympha paterni,
 Et fusa ante altum te metuente Deum?
 Nam certum est quocumque feras; & adire periculum,
 Atque tenere tuas, te præcunte, vias.
 An tibi nullus aqua dederat liquor, acris aut vis
 Tam pulcris vati carminibus fluere?
 Sed magis athereis delapsus spiritus oris
 Inuasit pectus corripuitq; tuum.
 Cernere & hic maiora dedit, quam lumina possint
 Humana ex altis nobilibusq; ingis.
 Nulla ut lingua licet nitidis purissima lymphis
 Par fluat eloquio, quod dedit ille, tuo.
 SPIRITVS ILLE ubiq; manet, sit nobilis aura;
 Erumpunt fontes exaturantis aqua.
 Illi me cupidum; quoniam tu gratus amaris,
 Et curare vales; conciliare stude.
 Non ego quid poscam, te plusquam, dicere magnum,
 Ponere & arcanis dicta æterna tuis.
 Sat mihi, satq; meis fuerit, dum te sequor usque,
 Signa tenere tui non temerata pedis:
 Comminus atque tuas dum certior haurio voces,
 Atq; tanta reddere verba fide.
 Hac nunc retulisse Latine;
 Ponere Romani carminis apta modis.
 Tunc ego & antiquos vates superare videbor;
 Tunc ego quos florens nunc quoque cingit honor.
 Non amo laudari, quod vel mage dulcia fingam,
 Vel magis exacto compositone gradu,
 Dum fidus quæ tu cecinisti sensa reponam,
 Non melius præsis, at meliora canam.

Quidquid & in nobis contingat fortè placere,
 Id totum volumus muneris esse tui.
 Non deerit, nostros qui versus culpet inertes;
 In me surget edax inuidiaq; furor.
 Et quibus antiqua est tantùm laudata vetustas,
 Aut procul à patrio gloria nata solo:
 Fabula quosue iuuat, laus vel male ficta tyranni
 Indigni, atque alio non relegenda die.
 In me quisquis erit, quidquid libet ingerat, ipse
 Excipiam tacitus, compositusq; feram:
 Dum modò quæ inculto carpat mihi reddita versu,
 Is tua dicta auidus proficiensq; legat.
 Si legere hac nolit propter me, actangere vitet
 Arduus ascito quisque supercilio:
 At leget hac comitum mitissima turma tuorum
 Iessiades, & grex audiet ipse tuus:
 Quis Rex, vel pastor, quocumq; & cultus amictu,
 Murice, vel pingui vellere, diligeris.
 Vos etiam Coreh pueri lectissima proles,
 Quis dedit arcano continere ore Deus:
 Inter vestra lyram ne spernite & organa nostram,
 Quæ cupit in vestros grata venire sinus.
 Hac postrema strepet, sensu tamen apta fideli,
 Attendens vestras excipiensq; notas.
 Quam si prima minus dignentur & atria sano
 Proxima, sublimes quo decet ire sonos:
 Accinat è medio quo surgunt pulpita muro.
 Audire hanc populus possit ut ipse pius.
 Parcite ad extremas illam remouere profani.
 Impuriq; gregis complicitiq; fores.

DE DIVINORVM NUMINVM vfu & interpretatione.

A N N E ego (quanquam senior sacerdos
 Tempia præstantis celebrare Christi
 Suetus, arcanas repetam frequenter
 Voluere chartas)

Audeam paruo ingenio superni
 Extimum Regis superantis orbem
 In breues nomen numeros vocare &
 Cogere magnum?

Qui neque antiquis partibus probandæ
 Laude doctrinæ, propriæve sensus
 Par, neque exemplo valeam quietæ
 Sistere vitæ.

Adde & impuri violenta sæcli,
 Fraudis ac plena, & sceleris cruenti
 Tempora, & sordes, luteamque faciem
 Putris Adami.

Non procul mundi penitus ruentis
 Fine ab extremo, nisi fallit aut mens,
 Aut pater summa miseratus arce
 Sustinet orbem,

Penè nutantem, nimiumque inanem;
 Quippe virtutes solidæ relictis
 Iam diu terris, petiere cæli
 Templa superni.

Quis rapit me, quis furor vsque, vt audax
 Nomen appellem valde sacratum,
 Quod p̃j vates veriti colebant
 Dicere parci!

Quæ & expertes vitij, beatas
 Quæ & expertes vitij, beatas
 Nomen æternum excipiunt profati
 Laudibus antè.

sed afflicti populi piorum
 Commouet constans studium iuuandi,
 Virget & feruens amor, atque cura
 Publica pulsat.

Namque

Namque præduro miseris labore
 Vna solamen pietas opemque
 Admonet; cunctis clypeus periculis
 Præsidiumque.

Format & puras renouatque mentes
 Mentio sacri repetita Verbi,
 Atque promissi recreantis auctor
 Sæpe vocatus.

Ergo nil quanquam ingenio, meis vel
 Vocibus possit tibi laudis addi,
 Istud ac nomen renuat prophana
 Damnet & ora:

Si tamen quicquam populis piorum,
 (Quos fides, quos spes animat, tuique
 Vis potens Verbi) cecinisse Vates
 Vtile possum:

Te meis certum facilemque votis
 Redde, qui cælis humiles ab altis
 Despicias terras, genus atque pascis
 Omne animantum.

Sponte qui Natum proprium dedisti
 Sortis & carnis properare nostræ
 Compotem, humanæ ac medicam salutis
 Sugere mortem:

Nostra dignatus cumulare sancto
 Pectora instinctu, patere in conspectu
 Nomina hæc, queis tu, veniente
 Carminis artem.

Non opus nostrum meditor nouumque;
 Sed quod antiqui meminere patres;
 Fidus interpres cupio decenti
 Reddere versu.

Hæc tibi quondam placuere; sanctis
Semper audita & placuere templis:
Nunc tibi ut grata hæc petimus tuisque
Commoda consent.

Sed prius nomen fateor colendum היהי
Vincere & nostras superare leges;
Quod tuo Moses tremebundus olim
Audiit ore.

Nulla vis nostris valet æqua verbis
Illius plenum referare sensum,
Noster aut versus pariter notanda
Ferre elementa.

Ast dabis primæ monumenta partis
Cedere in nostros numeros; tuumque
Esto, cui linguæ placeat canendum
Cederetotum,

Ergo te dicam reuerenter I A M;
Nomen hoc nostris sonet excolendum
Versibus; nomen resonet Latinis
Auribus I A E. היהי

Non ego hoc primus memorem; nefas id
Sit mihi audenti temerare: magnum
Sic tuum Vates breuiare nomen
Vidimus almos.

Infer & arcanæ docuere linguæ
Ipsosque repetisse laudes:
Et canit Græcus enotus & Latinus

Sæpe Halelu I A H,
Quibus tantum variare iustis
Non malè audaces petimus, quod ipsis
Plenius rebus videatur aptus
Poscere sermo.

Te petens I A S Domine ō vocabor,
Vatis exponam tibi dicta & I A E;
Te canens I A M memorabo summo
Doctus ab I A.

Nomen hoc præstans referet benigno
Numine & certo faciliq̃ue promptum.
Esse te nobis, validumq̃ue dicti
Pollicitiq̃ue.

Quidquid humani generis saluti
Commodum dicis, statuis, parasq̃ue,
Expedisq̃ue auctor, facis & probas, hos
Nomine firmas.

Viribus FORTEM solidè ac POTENTEM
Dicimus, quando sonat E L tuorum
Ore facundo recinente Vatum
Pontificumq̃ue.

Qui vales terræ, ac pelagi profundi,
FORTIS, & cæli nitidas creare,
Vertere ac moles; renouare & ampla
Mœnia rursus.

Vt regis nostrum genus, atque mundi
Tēperas cursū, bonus & gubernas,
Integer IVDEX, DEVOTUSq̃; PRINCEPS
ARBITER audis.

Sic tui primū docuit legentes
Spiritus index ELOHIM, relatum
Sæpius nomen varijsq̃;
Gentibus olim.

Ast vbi humanæ mala culpa fraudis
Pertinax lentam tibi concit iram,
Et paras dignas scelerum grauesq̃ue
Sumere pœnas;

Into;

Intonat verbū rigidū TSEBACHTH, תְּסִבַּח

Quod pauet late sinuosa Tellus:

VLTOR & VINDIX memorare, BELLIG;

ARMIPOTENS que

Nam tuos turmæ vigilant supernæ &

Inferæ ad nutus, varij nocentum

Spiritus, Pestes, Gladij, Famesque,

Lædere promptæ.

Ne diu nostris vitiis seuerum

Nomen hoc firmes; magis in superbos:

Vtere hoc Mauros: inimica pacis

Sentiat hoc gens.

Tuque iam nobis placidum te & IAM,

Et proba FORTEM simul & PATRONVM,

PRINCIPEM summū, ac DOMINVM vocari

Numine dextro.

AD D. PETRVM VELLEIVM

Gueuaram Theolog. & Iurisperitum,

Hispalensis Ecclesiæ Priorem, & Iuris-

consultum Canonicum.

O QVI meorum Desidia intima.

Præcordiorum perpetuus tenes,

O nomen haud ullis mouendum

Precor animo memori periculis;

VE ~~periculis~~ gloria ac decus,

Quicumque puris moribus ardua

Virtutis haud accessa vulgo

Placolum sapientia que:

Tecum præactos dum memoro dies,

Grata & silentium tempora noctium

Nec

Nec fallo præsentem laborem,
 Nec recreor, velut assolebam.
 Immo dolori, mœstitiæ & graui,
 Quæis ipse totis solibus obruor,
 Tormenta coniungit peracti
 Temporis irreuocanda imago.
 Nam tunc malorum quæis miserum genus
 Mortale culpa concutitur sua,
 Spectator expers qui videbar,
 Nunc mediû agor in theatris.
 Tunc me cauendus rebus & actibus
 Tu mente maior vocibus & prior
 Quid quæque proferret notare
 Scena hominum & populi, iubebas.
 Exemplum nostri turbida sæculi
 Nascentis orbis vespere ab extimo
 Dum comparatis explicamus
 Ponderibus, malè pressa vincunt.
 Solamen ergo & consilium vnicum
 Auctore nobis te fuerat, suas
 Vulgaribus cecidisse partes
 Pro studio & numquam petentibus:
 Meque in reducta rupis & edita
 Antro beatum muneribus tuis
 Gaudere quarentem latere
 Impavidum maris æquæ.
 Illic superni consilii Dei,
 Vatûmque veris vocibus & sacris,
 Vitæque splendentisque lucis
 Assiduus operis vouere.
 Prædulcis at sors inuida me boni
 Tractum quieto sustulit è loco,

Ventisque turbandum molestis
 In dubium pelagus remisit.
 Quos vita fluctus post mea pertulit,
 Impulsa rerum castus asperis,
 Formidat usa & mens referre,
 Et refugit memorare carmen.
 Testis dolorum mæstitia & grauis
 Inuirosus aula frequens malis,
 Testisque cursus, in remotas
 Quò feror excutiòrque terras.
 Nunc plena venis gleba metallicis,
 Quæ membra denso vellere ineptius
 Amicit, Hibernúmque nomen
 Oceano Hesperio tuetur;
 Nunc me colore splendida candido,
 Quæ noctu horas vix numerat brevis,
 Tenet vagantem me Britanni
 Terra soli Tamesisque amœnus.
 Tunc inquietis Gallia finibus,
 Vel flaminialis mœnia Legiæ,
 Rheni vel hirsutus colonus,
 Fertilis Alsacidúmve trahit.
 Tunc reuísos iam mihi sæpius
 Rhethos, Genaunos, Luceria & lacus,
 Et iam fide dissentientes
 Asculum, & ~~regulas~~ ~~verro~~.
 Situas & ~~atque~~ ~~impetum~~,
 Hetruscia & arua, & quæ Tyberis lauat,
 Qui lege mutauit sacratum
~~impetum~~ in meliore Roma.
 Illius regressus conspicio tuos
 Picens agros, quaque Adria littora

Perfundit insignis refluxu
 Et Venetum populo superbus.
 Taurina rursus trans iuga deferor,
 Et per niualis prona Sabaudia
 Querceta, vicinósque Francis
 Lotarigos, Retelósque curro.
 Hinc longiori tempore iam mihi
 Exculta campu Belgia pascuis,
 Et nata & inuentrix alendis
 Artibus hæc regio subitur.
 Nuper probatis ritibus omnium
 Prouinciarum delitiæ, & suis
 (Dum pax fidésque permanebant)
 Ingenijs operisque felix:
 Heu nunc scelestis dissidio & malis
 Vexata morbis ac vitio intimo,
 Multisque disultans ruinis
 (Ni superi aspiciant) perire.
 Diuersa terra transierim licet
 Ventis neque iisdem regna patentia,
 Sermomis ac distantis vsum;
 Forma eadem studiis notatur.
 Fraudes inique & multiplices dolis
 Et comitatis ambitio artibus
 Conata tentare, atque sede
 Luciferum ruere ex
 Ardens ubique & fax violentia,
 Inuuriarumque irruit impetus,
 Nullisque definita metis
 Sordida & esuriens cupido.
 Reiecta virtus urbibus omnibus,
 Nec certa pagis hospitia obtinet,

Laudata nonnusquam decoris
Vocibus, officio at repulsa.

Nullus supremi vindicis aut metus
Mortale pectus concutit intimum:
Vix signa deprendas rubentis
Sanguinis in facie, aut pudoris.
Summa tantis exilis tuo
Tandem peractis constitit Aris:
Novisse, in humanis probandum
Egregie nihil emicare.

Sermonis ergò me istius undique
Desiderantem commoda cogniti
Infesta curarum cetera
Aggreditur, premit, atque pungit.

Vnus librorum, quos Deus edidit,
Usus labantem me recreans tenet,
Fastidioso dum molesti
Abstrahit officij labore.

Ergò colendis lucibus annua
Sol quae reducit splendor orbita,
Vel canto quae David sacra
Exposuit meditata verba.

Vel quae superna Fons sapientiae
Genti probavit promere simplici,

1. Tu. C. adu. an. fidei

• Contra. C. adu. an. fidei

Tu seu disertos legibus ordines
Rectè explicandis & tribuis modos,
Seu conformas decenti
Eloqij sonitum Latini:

Seu scripta docti temporis omnia
Voluis Paneti Socraticam & domum,

Seu pura quos audit magistro
 Religio pietasque voluit:
 Siue ipsa diua plena scientia
 Exhausta nunquam flumina combibis,
 Quaeque ante diduxit supremus
 Per geminos Pater ipse riuos:
 Quidquid regendo temporis aut choro
 Ponis piorum, quos celebres Deo,
 Certis canenda semper horis
 Afficiunt retinentque laudes:
 Quidquid vel altis in studiis locas
 Grati laboris, respice opus nouum
 Praesens, quod absentis memor quae
 Ipse tui meditabar ager.

PSAL-

PSALMORVM

LIBER I.

PSALMVS I.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum.
SAPIENTISSIMAE VITAE
INSTITVTIO.

Ode Dicoles Distrophos.

NON qui consilio malo
Aut decreta volens impia fuscipit,
Aut qui mille nocens vias
Insistit scelerum, criminis ac doli;
Nec qui simplicium vaser

Derisor cathedris confidet inuidis;

Ast ille innumeris modis

Felix, multiplici & sorte beator,

Quisquis perpetuos dies,

Et noctes vigiles, grataque tempora,

Et mente & studio frequens

Impendit monitis, legibus ac Dei.

Ille (est quale olex genus,)

Vt stirps ad placidi confita fluminis

Ripas squam vitreus petit

Permixa & saturat temperie liquor;

Hæc spes agricolæ bonas

Explet baccifero vota quæ munere:

Quam nec constituit decor,

Nec vestis foliis densa virentibus;

Quamuis aura nivalibus

Vel feriat flammiferis nemus.

Fructus pomærae, & spera confouet,

Autumnoque refert suo,

Maturisque probat viribus integros.

sed genus improbum

estis agitur perpetuo malis:

Magno vt turbinis impetu

Gluma impulsa vagum permeat æthera,

Nusquam & docta quiescere,

Terris præcipiti concutitur fuga.

- 3 Ergo nulla vel impios
Iura admota fouent, vel ratio iuuat;
Quin causę penitus graui
Succumbant stabili iudicio Dei:
Nec quos inficiet scelus,
Iustorum excipiet consilium virum:
6 Namque horum facilem viam
Rex Diuini placido numine comprobati
Illum at callibus auis
Errantem exitium peruoluit gregem.

PSALMVS II.

Quare fremuerunt Gentes.

DIVINI CONSILII PRAESTANTIA

Ode Dicolos Distrophos.

- 1 **Q**uid iste gentium turbulus omnium,
Manuque pacta foedera,
Cui tanta mundus extruit pericula?
Cui tendit immanes minas?
2 Terręque iuncta conferunt negotia
Cum regibus simul duces,
Omnes vt alta cępta dissipent, sacri
Vñctumque deturbent Dei.
3 Rumpamus arcta vincula & graue imperi
Age, heus, repellamus iugum;
Et colla reges atque gentes libera
Spretis feramus legibus.
4 Ast, qui poli patentis alto culmine
Astrisque rector insidet,
Curam inquietam & insolentes impetus
Aususque ridens despicit:
5 Verbisque promptus intonabit acribus
Queis corda dura concutit,
Et queis furentes frangit ille spiritus
Terrore perculsos graui:
6 Vtrò ipse Regem quippe quem dedi me
Certo probaturus
Almi Sionis arce
Tenere sceptrum regia.
7 Iam sancta magni iura proponam Patris,
Qui me benignus vixerat:
Sic sanus IAS, gratus es mi filius
Productus hoc nouo die,
Die perennis lucis vsque compote
Præsens mihi qui permanet:

- 8 Petes, & addam cuncta regna gentium,
Addicta Autibus tuis.
Has non mouendo iure princeps posside,
Hæresque prolatus tene,
Ac esto regno meta per gentes tuo,
Idemque terris terminus:
- 9 Tuque insolentem ferreis ages gregem
Sceptris, modesto præuius;
Durosque franges imminutis viribus,
Percussa testa ut dissilit.
- 10 Ergo potentes stulta corda principes
Cum regibusque iudices,
Mentem furoris cogitate liuidi
Fraudumque matrem linquere:
Prudentioris atque normam consilii
Vestris inite commodis:
- 11 I A E timore patris almi numina
Cultu & sacrate debito:
Edico cuius hæc tremenda pectore
Mandata fido condite;
- 12 Natumque gratis turba docta plausibus.
Esierit regemque optimum:
Feruentis iræ ne reiectos fulmine
Virque mentisque impotes,
Vestris perire cogat ille erroribus
(Contempta quæ vis est Dei)
Quum missa longo & saepe lenta tempore
Reseruet indignatio,
Hora repente cuncta consumens breui,
Nasque adurens vindice:
At liberatos excipit facinus pius,
Quos spes tueretur ac fides.

PSALMVS III.

Domine quid multiplicati sunt.

DIVINI PRAESIDII TUTE LA.

1 *[illegible]* fugeret à facie Absalom filij sui.
[illegible] Distrophos.

- 2 I A S potenti cuius orbis dextera
Permutat alternas vices;
Vides ut in me crescat hostilis timor,
Et quanta consurgat manus?
- 3 Minata turba quam meæ viæ neget
Ex te salutem PRINCIPE,

- 4 Ex te parato semper auxilii milli
Scuto, salutis ac duce;
Cuius benigno victor ipse numine
Tollam coronatum caput.
- 5 IAS vocantem & VSQVE sacro me suo
De monte presens audijt.
- 6 Pauoris expers noctis horas dormio
Dulcis soporis arbiter.
Inde excitatus integerque ad munia
Reuertor & preces pias,
Spe vt qui beata nixus IAE commoror
Susceptus vltro prouido.
- 7 Arcto licet me multa gentis agmine
Armata vallent millia,
Omnes & vnum hoc seruidi petant caput,
Terrere non tamen valent.
- 8 IAS ab alto surge, siste mi, Deus,
Ades salutis efficax,
Potens superbis hostibus malas quate,
Et frange dentes improbos.
- 9 Munimen IAS est pijs tutissimum,
Salutis ac summum decus.

PSALMVS IIII.

Cum inuocarem.

VOLVNTATIS DIVINAE ASSERTIO

- 1 Ad praestantem in Neghinoth, Psalmus David.
Ode Tricolos Tetraſtrophos.
- 2 O Sancte nostri pectoris ARBITER,
Verique compos iudicii DEVS,
Adsis vocanti seruus in arctis
Temporibus dubijsque vindex.
- 3 Quis seuiſſenti nam inuidiae modus
Aut quis furori, dicite principes!
Vanis meum non vos pudebit
Conſilij decus abſtrahere.
- 4 IAE potentis, discite,
Metam ſtupendis creſcere dotibus,
Quem ſemper ipſe IAS vocantem
Excipiat foueatque cuſtos.
- 5 Ergo trementi conſilio exciti,
Errore duci parcite deuio, ac
Verſate per noctem modeſtas
Corde nouum ſapiente curas.

12 Ast tibi qui sese credunt, lateptur, & vsque
Fundant ouantes carmina.

13 Tu placida latos recreabis nominis vmbra,
Cultus amantes & tui:

Namque fouent iustum tua numina fausta latentem
Scuto fauente sub tuo.

PSALMVS VI.

Domine ne in furore tuo arguas me.

SOSPITALIS DEPRECATIO.

1 Ad præstantem in Neghinoth super octauam,
Psalmus David. Ode Tricolos Tetraastropha

2 **O** Parce naso me miserum tuo
IAS seuero inuoluere crimini,
Iraque desiste incalente
Emeritas celerare pœnas:

3 I A H comminutum me rigidè foue
Misertus I A S, & medica manu
Defende, quem robur solutis
Ossibus exanimat reuulsum.

4 Iamque inquietis visceribus breuis
Vitæ cadentis spiritus euolat;
At tu salutis auctor I A S
Quémue modum statuis laborum?

5 I A S reuersus (nam potes) expedi
Languore vitam protinus obrutam;
Ac dexter asserto salutem
Numine præfacilis benigno.

6 Obliuioſæ mortis in horridis
Conclusus antris haud memor est tui:
Quis dictus est muto in sepulcro
Posse tuum celebrare numen?

7 Nullum est gementis pectoris otium;
Nocteis per omneis lectulus innatat;
Humentis & stratum cubilis
Continuis lacrimis liqueſcit.

8 Excusis atra moesti-
Perdurat hosteis in-
Qui me neque immunem dolorum,
Inuidiæ laqueis coarctant.

9 At vos nefando qui studio mali
Ardetis omnes, me procul irriti
Abſiſtite; I A M quippe vox hæc
Atque mei tetigere fletus.

- 10 Hic supplicantis vocibus annuit
 IAS petiti muneris efficax;
 11 Non auspicati voti vt hostes
 Pertrepidum referant pudorem.

PSALMVS VI I.

Domine Deus meus in te speraui.

IUDICII INIQVI DECLINATIO.

- 1 SIGAION Dauid, qui cecinit Domino super
 verba Cus filij Iemini.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

- 2 **O** Forte rebus præſidium meis,
 Atque orbis IAS arbiter vnice,
 Aſſertor æquus, me ſequentum
 Faucibus eripias cruentis:
 3 Namque hostis artus vt laniet meos
 Viuentis audax, obſidet vt leo,
 Si fortè contingat carentem
 Vindice me & gregibus reuulſum.
 4 O Rector IAS, ſi facinus malum
 Prudens peregi, ſi dolus improbas
 Palmas notauit; vel nocentum
 Crimina criminibus repono.
 5 Si me vel is qui non meritum premit,
 Fraude abdicata, ferre poteſt reum,
 Non ceſſet hoſtili minacem in
 Me ſtudio properare curſum:
 6 Composque vitam præcipiet grauem,
 Terram cruore is dum ſatiet meo;
 Noſtrumque nec arto in ſepulcro
 Puluis iners decus vſque celet.
 7 Exurge naſo quo tremaris, tuo, &
 Me, IAS, prementum peſtora turgida
 Contunde, ſublimisque monſtra
~~Exceſſus~~ naſo iudicem &
 Spectare mores conueniunt tuos:
 Excelfus aſſertorque recti
 Sedibus ergo tuis coruſca.
 IAS, nam & orbem iudicio regis,
 Cauſam probata lance, precor, meam
 Expende, & immunes petentis
 Cerns manusque animumque purum.

Iamque

- 10 Iamque impiorum nequities ferox,
Firmante, defit, iustitiam Deo,
Qui corda rimatur, videtque
Renibus interiora pressis.
- 11 Scutum & latenti præsidium mihi est,
PRINCEPSque rectis corde salutifer;
- 12 Aequusque iudex est scelestis
Assiduo OMNIPOTENS furore.
- 13 Ac ni relictis poeniteat malis,
Ensem ille stringens exacuit suum,
Contorquet intenditque nervos
Arcubus experiens aduncis.
- 14 Funesta demum tela volantibus
Pennis adaptat sufficiens, celer
Plenis ut ardentis premendo
Conficiat cuneos pharetris.
- 15 En qui labore hic nequitiam malo
Hauit, dolorum pignora concipit;
Mendaxque producit malignos
Parturiens meditator ausus.
- 16 Excidit altam quam foueam, suos
Auctor subibit, nec fugiet, dolos.
- 17 Iniustus & vertex ruinam
Excipiet meritamque fraudem.
- 18 Ast ipse iusti iudicij Dei
Victor dicatum carmen & offeram;
Laudes & aptatis superno
Attribuam fidibus parenti.

PSALMVS VIII.

Domine Dominus noster.

INTEGRAE SAPIENTIAE
COMPENDIVM.

- 1 Ad præstantem super Giribit
Ode Sapt
- 2 **G**entis ô nostræ moderator IAS,
Ut tuum terræ spatijs remotis
Nomen excellit, superas micanti atque
Aethera laude!
- 3 Ore lactentis validam puelli
Instruis molem; penitus repulsus
Cedat ut pressor tuus, & superbo
Nomine vindex.

Vt stupens cæli radiantis orbes
 (Qui tuis constant digitis) reuisto,
 Menstruam & lunam vicibusque functa
 Sidera certis!

Quidue mortaleis sobolemque Adami
 Dicam? vt hos cures memor & secundo
 Numine attendas, foueasque magnis
 Crescere donis.

Huic, parem, Princeps, animis honorem
 Penè supremis, generi addidisti,
 Vndique & mire celebri, & decòris
 Dotibus aucto.

Condidit quicquid tua sacra dextra,
 Gentis humanæ imperiis benignus
 Annuis, cuncta huic, pedibus domanda, &
 Vñibus aptas.

Quot greges agri pecorum, iugales
 Quotque alunt saltus nemorum; feroxque
 Quadrupes quamuis parulis vagatur
 Plurima campis:

Quæque libratis fecat alta pennis
 Nubila & cælum volucris; marisque
 Monstra, quam multis peragratum ingens
 Piscibus æquor.

Prolis ô nostræ MODERATOR IAS,
 Vñice IAS, vt tua fama cunctis
 Eminent quantum celebranda vasti
 Finibus orbis!

PSALMVS LX.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo.

INNOCENTIA ASSERTA.

Ad præstantem super mortem Laben,
 Psalmus David.

Trophos.

ORDIS dicat *integri*
 CIAM te, honoro & carmine, proferam,
 Miranda professus, tuique
 filij imperijque testis.
 Expulatus pectora gaudio
 Cogar honoris vocibus edere
 Cantus, & æternam superni
 Nominis auxiliique famam:

Hofeis

- 4 Hosteis retusis viribus vt meos
Cerno ruenteis præcipiti fuga,
Votisq̃ue detrusos malignis
Vindice te meritos perire.
- 5 Causæ innocentis iudicium mæx
Æquis tulisti lancibus arbiter,
Innixus auditor fideli
Sede manens, bonus atque iudex:
- 6 Tu separator turbida gentium
Fundis tremendis vocibus agmina;
Vnaq̃ue deducis malorum
Nomina cum iugulis securi.
- 7 Iamq̃ue hostis absunt arma minantia
Numquam nouandis commoda cotibus;
Vrbesq̃ue constructæq̃ue moles
Alta ruunt monumenta famæ.
- 8 IAS sed omni tempore permanet,
Thronumq̃ue firmat iustitiæ suum;
Terrasq̃ue mortalesq̃ue turmas
Iudicijs moderatur æquis.
- 9 Sublime pressis præsidium bonus
IAS vocato numine, constitit
Præfens, nec ignorandus arctis
Temporibus dubijsq̃ue vindex.
- 10 Ergo tui gens conscia numinis
IAS per omnes spe repetit dies,
Numquam remissa te fouentem
Se tibi qui exposuere, cura.
- 11 Sionis IAM dicite Præsidem,
Gentesq̃ue vates ferte per vltimas,
Vt norit infractus stupendas
Consilij stabilire sortes.
- 12 Cum figit vltor pectora noxæ
Causas piorum perse
Obliuiosa nec querens
Aure pias gemitusq̃ue condit:
- 13 Vt rebus hostes inuideant meis
IAS memento commiserans pater,
Ac mortis hærentem propinquis
Postibus eripias redemptor.
- 14 Sionis alta ad mœnia debitis
Vt mira dicam munera laudibus,

Præsentis ac testem salutis
Expediam tibi lætus hymnum.

16 Defossa gentes subruit æmulas
Fraus, & latentis, retia, pars doli,
Quæ cura tendentum, pedesque
Artificis tenuere seruos.

17 Atque æquus IAS emicat arbiter,
Dum fraudis auctor decipitur malæ,
Et iura laudandumque cunctis
Consilium enituere sæclis.

18 Expectat atrox scilicet improbos
Inferna sedes exitij domus;
Gentesque neglectus recidet
Æthera Q V I R E G I T atque terras.

19 Namque indigentem subsidio pium
Non vsque rector destituet poli,
Attenta neu fidensque semper
Irrita spes miseris peribit.

20 IAS supernis surgito legibus;
Mortalis & ne plus vigeat sine;
Præfensque differtorque recti
Dispositas preme iure gentes.
IAS pauorem pectoribus tui
Sanctique sensum numinis iniice;
Mortalis agnoscatque sortis
Genus hominum malè sana fines.

PSALMVS X.

Vt quid Domine recessisti longè.

PROBITATIS DEFENSIO.

Ode Dicolos Tetraastrophos.

IAS quid penitus dissitus heu procul
Quid miseris temporibus lates?
Quid impius
Fraude vsque spercat sita.

3 Compos non domita namque libidinis
Gaudet magnificis laudibus improbus;
isque fauet plaufibus huic cliens,
IAM spernere nec pauet.

4 Gettu præcipiti dum furit impius,
Nec curat superos, se neque cogitat;
Quin & sepositum consilijs DEVM,
Actis arguit & suis.

- 5 Illius dubijs perpetuò vijs
Fraudes atque mali mille latent dolis
Altè posthabitis iudicijs tuis
Hostes ventilet vt suos.
- 6 Ille & cuncta sibi sæcula commodis
Promittit varia sorte carentibus;
- 7 Os diris precibus peierat, & malas
Lingua dissimulat vices.
- 8 Tectus gramineis insidias locis
Occultatque necem, qua perit, impius
Osseruat; miserum & subsidij impotem
Intentis oculis petit.
- 9 Antris vtque rapax excubat abditis,
Imbellemque trahit vi pecudem leo;
Hic tendit miseris insidias ferox
Captos implicet vt plagis.
- 10 Hinc, quando innumeris callidus artibus
Occultatque animum, flectit & improbum,
Crebrò præualidis viribus integros
Prosternit pauidos greges.
- 11 Sic secum: Superos aut latet, aut nihil
Nostrum sollicitat, cunctaque negligit
FORTIS, non oculos vertere ad infimas
Terras perpetuò volet.
- 12 IAS OMNIPOTENS, numina iam manus
Exsurgens statue, vt præmineant, tuæ;
Namque oppressa malis pauperies diu
Non fert immemorem Deum.
- 13 Nam quid sancta DEI, numina prouidi
Infandis violat vocibus impius,
Audet dum tacitus dicere (proh nefas!)
Te curare hominem nihil.
- 14 At qui pauperiem prospicis & graues
Questus, lata pijs quos mala concitant
Imponisque manu, quæ
Orbi in præsidio latent.
- 15 Iam pridem nimis cædibus effera
Prauorum horrifono brachia fulmine
Contunde, vt repetens crimina ab improbo
Cessasse inuenias tamen.
- 16 Nam rex perpetua in sæcula permanet
IAS, deficiat gens licet improba

Terræ exacta procul finibus è sur;
Sunt queis prouideat Deus.

77 Tu desiderium, votaqué pauperum
IAS, cernis enim, cordaqué perficis,
Aurem qui penitus supplicibus tuam
Dictis & precibus tenent:

12 Orbi vt iudicium suscipias graue,
Oppressumque leues vindice numine,
Ne mortalis adhuc deprimat infimo in
Terrarum orbe suum genus.

PSALMVS XI.

In Domino confido, quomodo dicitis animæ mee

IMPROBITATIS RVINA IVSTA.

Ad præstantem, Dauidis.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

IA E benigna tutò animam meam
In spe latentem turba quid improba
Terroris; in monteis volucris
Proripitor trepidante penna.

2 Tentis nocentes arcubus impij
Neruo sagittas addere tortiles
Numquam remittunt, vt latentij
Fraude viros feriant modestos.

Quod si malignis artibus edita
Fundo ruerunt mœnia ab intimo,
Cur iustus ultores timebit?
Quam sceleris subiitve culpam?

I A S, sacrata ac regia cui domus,
Sedes & alto constat in æthere,
Inde ille terrarum colos
Luminibus videt irretortis.

5 I A S piorum perspicit & fouet
Montem, & probandos consilij modos
Oditque molitos tyrannos

6 Perire & colorumque monstrare

7 Perire & colorumque monstrare

Et fulminanti spiritus impetu:

Hæc ultionis pars scelestos

Vase suo manet ebibenda.

8 Iustus I A S iustaque præmijs

Concedit certis nomina diligit;

Examen ac vultu probandum

Nosse valet semel intuenti,

Saluum me fac Domine, quoniam defecit sanctus.
PROVIDENTIA VINDEX.

1 Ad præstantem super octauam, Psalmus David.
Ode Dicolos Distrophos.

2 **I**AS ades redemptor & vindex; pius
Nam nullus extat, aut probus:
Rarum est nepotes inter Adæ perfidos
Veracis exemplum viri.

3 Qui verba vanis adparata vocibus
Vtrunque fallentes ferunt;
Docti labellis insonare lubricis,
Binis loquuntur cordibus.

4 IAS dolosi labra vt oris lubrica
Linguamque scindat improbam:
Hæc qui insolente proferunt audacia,

5 Nos lingua nostra principes,
Nostrique labri compotes agnouerit,
Quis tutor est nobis datus?

6 Vindex auaræ fraudis, inquit, pauperum
Direpta quærens pignora,
Gementis excitatus vsque egenuli
Lugubribus suspirijs

IAS salutis auctor, insurgam modo
Et liberabo hoc retribus.

7 Quæ dixit IAS dicta pura, candida;
Argenti & excretum genus,
Cauo perurens scoriam quod fictili
Ignis recoxit septivus.

8 IAS redemptor o tuum custos pecus
Seruabis, & reges bonus;
Assertor ac de gentis impuræ manu
In sæcla duces postera:

9 Nam cuncta feruent conuoluebat ab invicem
Nusquam & quieti
Furente quum terrenus arcu minus
Insurgit, & potens viget.

PSALMVS XIII.

Vsq; quo Domine obliuisceris me in finem
EXOPTANDA TVTELA.

Ad præstantem, Psalmus David.

Ode Tricolos Tetraestrophos.

10 **I**AS profundæ quem statuis modum
Obliuionis, qua premor heu, tua?

Quem negligendi, vt iam negato
Me videas recreesque vultu?

3. Quem vel laboris consilij &, meum
Queis nocte feruens pectus inestuat?

Exercet aut quæ cor perennes
Anxietas, agitatque soles?

Quisve insolenti finis erit, meum
Instanti & hosti vt comminuat caput?

4. Auditor aduerte, atque vindex
Excipe iam famuli querelam:

Nostriſque lucem luminibus tuam
Præbe, ſopore vt non moriar grauiſ.

5. Neu iactet hostis prævalentem
Se mihi, neu ſua geſta canter.

Namque inuidorum turba laboribus
Gaudebit amens (ſi mouear) meis:

6. Aſt ipſe noſtrum in te tuoque
Munere præſidium locauit.

Compos ſalutis, ſpero, breui tutæ
Gaudebit altis viſceribus meum

Cor, & dicatis ſemper I A M
Carminibus referam benignum.

PSALMVS XIII.

Dixit inſipiens in corde ſuo.

• HUMANI GENERIS
DEGENERATIO.

Ad præſtantes, Dauidis.

Ode Tricolos, & Terrætyphos.

D. Emens corde ferox ſic ſtatuit ſuo,
Nullus nam eſt homines qui videat deus;

Hinc corruptio morum,

Hinc nullum ſtudium boni.

Hinc & genus

Oculis ſapiat, DEVM.

Quis curæve, colatve,

Quærit cognitor optimus.

Defecere ſimul, turbaque perſita eſt

anis; nec ſtudio qui calcet boni,

Vnum comperias, vel

Cuius facta Deus prober.

4. An non artifices fraudis, & impij

Norunt quid referam? qui populum meum

Escharum instar habent, nec
IAM vel memores vocant.

- 5 Illic ista tremor pectora concutit,
Iudex fertur vbi, creditur & Deus,
Iustæ sæcula gentis
Qui certus probet ac regat.

- 6 Turbetis miseri consilium pium
IAM qui posuit præsidium sibi?

- 7 Quisnam ex arce Sionis
Israelis amabilem

Rebus præstet opem, quis properet citam?
IAS cum populi restituet sui
Res, gaudebit Iacob,
Fiet latus & Israel.

PSALMVS XV.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo.

HYMANVM OFFICIVM DIVINVM Q:
BENEFICIUM.

Psalmus Dauidis.

Ode Dicolos Distrophos.

IAS receptus quis sub alta culmina
Vmbra morabitur tua?

Quis monte cuius numini sacro tuo
Sedes habebit conditas?

- 2 Qui rectus arcta semper incedit via,
Et iura fasque percolit:

- 3 Qui corde puro vera semper cogitat,
Linguaque profert simplici;

Afferre cuiquam incommoda experts, ipsius
Quemquam probris lacescere;

- 4 Vilesque curas, vana quæque cognita,
Fastidiosè reijcit.

Miratur idem culta quæ

IAE que deducit timore

Iuratus, & si damna deprendat sua,
Non deterit fratrem tamen.

- 5 Ipse innocentem commodat pecuniam,
Nec auget villo fœnore;

Vt immerentem fraude pertentet virum
Nullo domandus munere.

Hæc qui peregit, rectus incedit, neque
Labetur villo sæculo.

PSALMVS XVI.

Conserua me Domine, quoniam speravi in te.

OBEDIENTIAE CHRISTI SECVRITAS.

1 Monile Daudis. Ode Sapphica.

S Is mihi custos, tibi nam POTENTIA
Nitetur constans mea spes fidesque.

2 Dixit hæc IAM Dominum, mei qui
Munere regni

3 Non eget, sanctis magis adparati;
Terra quos iustos memorat colonos,
Hos ego cunctis stabilire magnos
Destino votis.

4 Mille & ærumnis miseri modisque
Sunt, quibus cordi est alius salutis
Auctor; ipse horum minimè administer
Partibus addar:

Siue quis fuso vitulæ cruore
Liber, apellans repetita falsi
Numinis nostro procul amouenda
Nomina ab ore.

5 Pars mei ast IAS celebranda census
Est, & æterni calicis; meæ tu
Dextera numquam minuyente firmas
Munera fortis.

6 Nam mei quantum patuere fundi
Funibus tensis, nitet alma passim
Gratia, & summum decus atque pleno
Copia cornu.

7 Conditis IAM celebrabitur magnum
Versibus, cuius monitu probandas
Noctibus totis recolente verso
Pectore curas.

8 Semper est præsens mihi dexter IAS.
Semper, & periculis
Septas, & ruinæ
Protinus expers.

9 Ergo præstanti studio meum cor
Sudet exultans, decus atque surgit;
Sudet & lethum dormitura, carnem
Sustinet hanc spes.

10 Nam neque infernis animam sub umbris,
Nec tui fœda patiære corpus.

Tabæ dilecti minui, aut profanz
Cedere morti.

- 1 Tu mihi, vt vitas repetam, viarum es
Auctor & ductor: saturante semper
Dextera & vultu decus atque plena
Gaudia præstas.

PSALMVS XVII.

Exaudi Domine iustitiam meam.

PROBITATIS FIDVCIA.

Oratio Dauid. Ode eadem.

- 1 **P**Osco si iustum, famuli querelas
Excipe & magnum mihi numen IAS;
Fraudis experti auxilium rogantis
Annuè voci.
- 2 Te meæ summum cupiens adopto
Arbitrum causæ, penitus valentem
Facta quæ consent oculis probanda
Cernere puris.
- 3 Intimos cordis penetras recessus,
Nocte me obseruas, tacitosque renes
Excoquis, nec tu mea verba curis
Dissona sentis.
- 4 Ipse verborum memor at tuorum
Lustro dum spectans homines, nocentum
Semitas certè varias latronum
Videre cogor.
- 5 Ac tuis nostri duce tærotentur
Orbitis gressus, mea n. viarum
Lubrico tandem tremenda cursu
Crura vagentur.
- 6 Te voco FORTEM, facilem & vocanti;
Tu meis aurem solitam querelis
Admoue; & quod nunc referam, benignè
F.
- 7 Ede mirandis tua dona gressibus,
Meque (fidentes tibi namque seruas)
Eripe instantum gregibus superbis
Vindice dextra.
- 8 Me fove, vt puris oculis micantem
Luce pupillam, dubioque casu
Me tuis tutum, procul & timore
Siste sub alis.

Improbis

- 9 Improbis raptæ cupidisque prædæ
Hostibus circum premor, atque densa
10 Corporum mole, & grauib; minantium
Vocibus angor.
11 Qua pedem simplex moueam, notantes
Signa perlustrant oculisque acutis
Quæ plagas tendant, laqueosque terræ in
Pulvere celent.
12 Qualis est prædæ rabido leoni
Ardor; occultis, catulo aut feroci,
Qui fame obseruans stimulante, captat
Tempora, lustris.
13 Ergo præuerte & rapidos furores
Dissipa exurgens, famuli tuique,
Improbis, isto gladio petitam,
Eripe vitam.
14 Eripe ingenti auxilio manuque
Me viris I A S nimium prophanis,
Grata præsentis quibus vsque constant
Munera vitæ.
His, tuis, venter satur est avarus,
Quas mare & tellus epulas recondit;
Plurima his diues soboles vel ipsis
Reliquiis est.
15 Ast mihi fortis satis est beatæ,
Istius iusti speciem nitoris
Cernere; utque in me tu te benigno,
Surgat imago.

PSALMVS XVIII.

Diligam te Domine fortitudo mea.

PIA GRATVLATIO.

- 1 Ad præstantem famuli Domini, Dauid inquam, qui
locutus est Domino verba canticæ huius, quo die li-
beratus est a manu hostium, & dixit:

Ode Dicolas Distrophos.

- 2 Visceribus totis I A S te semper amabo,
Qui mea vis, mea robora solus.
3 Tu es præsidiumque meum est, me liberat I A S;
4 Tu meus es FORTIS, mea petra;
Cui nitor, clypeusque mihi, cornuque salutis
Cunctis perfugiumque periculis.

PSALMORVM

- 4 Inuoco dum supplex illustrem laudibus I A M,
Hostibus eripior violentis.
- 5 Me mors lethiferis laqueis ambire, malorum
Certabant turbare fluentia.
- 6 Vndique cingebant attri tormenta sepulchri
Me, pratenſaque vincula mortis.
- 7 I A M æger preſſuſq. voco (mihi N V M I N A nota)
Conſueto clamore cietur.
Audijt ille meam vocem, queſtumque ſuperna
Præſentem auribus excipit arce.
- 8 Tunc concuſſa alto tremefactaque terra fragore eſt;
Monteſque ab radicibus imis
Contremuere graui turbati numinis ira,
Quam nec ferre queat ſeruus orcus.
- 9 Illius in vultu ſumus, deque ore perurens
Ignis carboneſque volabant.
- 10 Deflexiſque poliſ descendit, ſubdita nubes
Denſa pedes occultat eunti.
- 11 Cherubeo inuectus curru ſecat aëra penniſ,
Quaſ venti mouere volucres,
- 12 Obſcuraque latens caligine nubibuſ vnda
Denſatiſ tentoria figit.
- 13 Illo denſa etiam nubes fulgente ſoluta eſt,
Carbo micans grandoque ruebat.
- 14 Intonuitque poli� I A S, vocemque ſuperius
Edit agens cum grandine fulgur.
- 15 Fulminaque ingemunt (ſua tela) ac diſcurit hoſtes
Crebro & fulgur perdit iniquoſ.
- 16 Tunc & aquis exhauſo ſolo patuere profundo
Flumina, tunc ini ſituſ orbis.
Tantum I A S tua vox valet immutare, minas cum
Spirituſ ille grauiſ tonat iræ.
- 17 Ille manuſ eripiens mihi tunc porrexit ab alio,
Meque altis proteruiſ.
- 18 Sic ex hoſte fero inuictuſ, & ſuperboſ potentium
Quæ me preſſerat inuida turba.
- 19 Illi etenim, cum iam ſtrageſ inopina teneret,
Me ſubito preſſere tumultuſ.
- 20 Sed mihi præſidium eſt I A S, baculuſque
Ille locum me duxit in ampluſ.
Illo ego ſum duris ereptuſ vindice rebus,
Illo inquam mihi numine dextro.
- 21 Integritati I A S noſtræ ſua iura reponit,

Immunesque manus probat idem.

- 22 Quippe vias IAE tenui, nec PRINCIPIS vnquam
Vlla mei mandata refregi.
- 23 Cuncta mihi ante oculos etenim consulta Tonantis,
Cuius nec decreta refugi:
- 24 Simplicitas mea certa illi studiumque cauendi
Delicti molimina prauis.
- 25 Iusque meum, immunesque manus qui nouerat IAS,
Reddidit ipse mihi usque benignus.
- 26 Ipse pijs pius esque viris, esque integer idem
Integris, facilisque patronus:
- 27 Simplicibus simplex, inuisa fraude dolosis
Callidus es, cautusque vaserque.
- 28 Pauperis es populi seruator, deijs altum
Fastum hominumque oculosque superbos.
- 29 IAS tu nostrae fers lumina clara lucernae;
Is tenebras mihi discutit auctor.
- 30 Te duce per cuneos penetro, praecincta que muris
Transiliens feror oppida victor.
- 31 Integer es FORTIS, solidis quoque moribus, IAE
Omnia purgatissima dicta.
- 32 AEneus est clypeus cunctis qui spemque fidemque
Hoc vno fixere patrono.
- 33 Quodnam etenim numen praeter memorabitur IAM?
Quae tutela, meus nisi PRINCEPS?
- 34 FORTIS is est, qui puerulo me robore cingit,
Instruitque viam meam firmam.
- 35 Qui facit ut possim per vos praecurrere ceruas,
Atque iugis consistere in altis.
- 36 Ille meae ad bella manus exercet, & arcus
Dat chalybum his fregisse lacertis.
- 37 Ipse salutarem clypeum mihi potrigis, atque
Dexter ades, me & numine fulcis.
- 38 Non mihi mala dura videris,
Hoc magis me faciat tua virtus.
- 39 Ipse meum extendis gressum, perque ardua firmis
Tu mihi das percurrere talis;
- 40 Nonne teis ut penitus valeam tenuisse secutus,
Non villisque reuertar inultis:
- 41 Vainere nequicquam conatos sistere nostris
Sub pedibus cumulabo cruento.
- 42 Tu me namque alacri accingens ad bella vigore,
Cunctos infectos mihi slectis.

- 41 Tuque hosteis mihi terga date ac mihi cedere cogit;
Cassa cadit mihi & inuida turba.
- 42 Auctorem casso illi I A M clamore salutis
Tunc surdum in sua vota vocabunt.
- 43 Quos ego comminuam ceu nubem pulueris Eurus,
Utque lutum tenuabo viarum.
- 44 Præcipitis mihi tu sedas studia improba vulgi;
Tuque caput me gentibus addis:
- 45 Ignotumque mihi populum seruire vel ipsa
Fama, mihi & parere iubebit.
- 46 Quique alias partes studio feruente fouebant,
Se simulare meos properabunt.
Frondebis en similes illi fluxere, suisque
In septis tremuere pauentes.
- 47 Viuat petra mea, & victor celebretur & altus
I A S atque Deus mihi faustus. (pressi.)
- 48 FORTIS & ille, hosteis quo vindice & auspice
Quo populos ad fræna coegi.
- 49 Ille & me incolumem eripuit quoque ab hostibus, alci
Me super infestos dedit hosteis.
Liberum ab iniustis conatibus usque ferocis
Me dedit ille virique potentis.
- 50 Ergo tuas I A S laudes per regna per omnes
Ipse memor referam bene gentes.
Carminibusque tuum celebrabo in tempora nomen
Gentibus à cunctis referendum.
- 51 Te mihi sacro regi auctoremque salutis
Cantabunt semperque fauentem:
Teque David regnum ac sobolem creuisse benigno
Cuncta canent et ordine secla.

PSALMVS XIX.

Cæli enarrant gloriam Dei.

DIVINORVM CONTEMPLATIO

ABSOLVTA.

- 1 Ad præstantem, Psalmus.
- 2 FORTIS immensus & potentis
Dexteræ numen docet inde apertum
Siderum cursu radiante cælum,
Narrat & æther.
- 3 Dicit hinc certis numeris dierum
Ordo; nec fuscis variata vultus
Nox tacet, magni aut patitur latere

PRINCIPIS artem.

Nullus

- 4 Nullus est sermo sonitusque verbis
Qui sibi lucis ferat aut polorum
Vocem inauditam; sonat illa surdis
Auribus vsque.
- 5 Quà patent terræ, penetrant canentis
Ætheris versus, sonat & rotatus
Ultimis cursu properante sermo
Finibus orbis.
Is domum in cælis posuit serenis
Luminis Soli celeri ministro;
6 Qui velut sponsus thalamis decorus
Emicat altis.
Ille ceu doctus superare cursor
Prodit exultans, volat & reuersus,
Fine ab extremo repetitque metæ
Signa petitæ.
- 7 Qui licet cæli teneat remotas
Orbitas alti, tamen vsque ad imas
Efficax terræ validis cauernas
Ignibus intrat.
- 8 Quam tamen puram tulit almus IAS,
Lex valet lassam recreare mentem,
Et rudem dictis docilem disertis
Instruit IAS.
- 9 Mandat is quidquid penitus probandum,
Corda permulcens iuuat; ille quidquid
Præcipit, purum est, oculosque claro
Lumine implet.
- 10 Castus est IAE timor ac serrennis,
Iura sunt IAE quibus ipsa iusti
Veritas mater, quibus ipsa & æqui
Munera fulgent.
- 11 Splendidis gemmis potiora & auro,
Sunt vincunt fluidum & fauorura
Necesse appetenti
Ducunt Ori.
- 12 Adde quòd te qui colit, ille dictis
Accipit certis, sibi magna tandem
e magno officij patrono
Præmia culti.
- 13 Quis tamen lapsus celeres ad vnguem
Præcauet doctus? precor expiato
Quod mihi errorum latitare cæco in
Pectore nosti.

14 Motibusque idem famulum superbis
 Subtrahe, heu ne me superent; ego tunc
 Integer, culpa procul & manebo
 Purus & insons.

15 Vt probes oris bona dicta nostri,
 Votaque vt præsens animi secundes;
 Robur es magnum, meus & redemptor
 Et decus I A S.

PSALMVS XX. Exaudiat te Dominus.

VOTVM PRO VICTORIA.

1 Ad præstantem, Psalmus Dauid.
Ode Dicolos Distrophos.

2 **D**Vris temporibus tua
 I A S vota, bonus protegere, audiati:
 Et quo iam ex humili pater
 Iacob, emineas nomine tu Dei.

3 Ille è sede tibi sacra
 Adsit, rupe & opem ferre Sionia;

4 Illum & thura vocent, pio
 Quæ permixta dabas plurima munere:
 V S Q V E aris tibi quod sacris
 Fumat, gratificos in cineres eat.

5 Ille & pectore ab intimo
 Quæ nunc vota cies, promoueat volens:
 Et quod consilio graui
 Vrges, prosper iter propositum beet.

6 Nos cantabimus obui
 Te læti & reduci & sospite; tunc Dei
 Nostri nomen amabit
 Hastis impositum signiferis chorus
 Tolle, cum tibi prospera
 I A S vota dabit prouidus omnia.

7 Iam mens certa refert mihi
 I A M mirifico numine deorum
 Vñctum qui incolunt
 Orantem excipiat sedibus è poli:

Hunc & vindice numine
 Ac dextræ validis viribus eruat.

8 Hi curus celebrent citos;
 Hi iactent & equos atque equitum manus;
 At noster memor in Dei

I A E plausus erit nomine plurimus.

9 Illis crura cadentibus
 Sunt curuata; dabit sistere nos Deus;
 Qui nos amplificat Deus,
 Qui nos vltcrius crescere prouehit.
 10 IAS tu incolumem dabis
 Regem: iam facilis sentit & approbat
 Quas fundit populus preces,
 Illum quo petimus solliciti die.

PSALMVS XXI.

Domine in virtute tua letabitur Rex.

VOTI PVBLICI INSTAVRATIO.

Ad præstantem, Psalmus David.

Ode tricolos Tetraastrophos.

IAS tuo Rex munere præpotens
 Exultat, & quæ gaudia sospitem
 Tentant; cupiram qui salutem
 VSQVE refert duce te & petitam!
 4 Hunc tu beare & diuite copia
 Pergis bonorum; & prouidus efficis,
 Ut regnet æternum nitenti
 Ille caput decoratus auro.
 5 Vitas roganti largior annus
 Post sæcla, totos viuere per dies;
 6 Huiusque seruati patroni
 Amplificas decus atque laudem.
 Hic prosper omni tempore permanet,
 Vultusque letus luminibus tui:
 Nam fretus IAE rex superui
 Muneribus stabilis fruetur.
 7 Iam tu inuidentum victor & hostium
 P. fundes agmina dextera:
 8 Tempore non dubio peruret.
 9 Fructumque gentis, semina & improbae
 Summota terris atque hominum choris
 10 Illas, malorumque labores
 Ante te tibi invalida parabat.
 11 Hos tu sinistros ante humerum tibi
 Fallente nunquam constitues manus;
 Et certus in prospecta neruos
 Expedies iaculator ora.

14 I A S tuo te robore præpotens
Victorem & altè conspicuum dabis;
Nos ista mirati sequemur
Carminibus fidibusque gesta.

PSALMVS XXII.

Deus Deus meus respice in me.

PVBLICAE CVLPÆ EXPIATIO.

1 Ad præstantem super ceruam auroræ,
Psalmus David.

Ode Dicolos Tetraastrophos.

2 **O** FORTIS mihi, mi FORTIS ades mi
Cur me terribili tempore deseris?
Cur semota salus, dum rugio dolens,
A verbis profugit meis?

3 Totam luce Deus te voco per diem;
Respondes tamen haud tu mihi: noctibus
Appello vigil, heu nec modus additur
Clamandi, aut requies mihi.

4 Sed tu sanctus eras, sanctus & infides,
Atque immota tenes numina laudibus
Olim culta bonis, quas tuus Israel
Miris concinnuit modis.

5 Tu nostris proavis spes Deus efficax,
Quos spes certa dedit viuere sospites:

6 Hos clamore citum dum rapis è malo,
Sperasse haud creduit viros.

7 Nunc sum vermiformis, non vir, & infimum
Quem ducunt homines dedecus, vt vides:

8 Derisor populus me labijs petit
Infans, caput & mouet.

9 Hic I A M in solidum vertitur, vt rota,
Euadat dubijs hoc duce casibus;

Hunc ipse eripiet
Dilectumque

10 Alui ast ipse tamen de latebris tener
Erupi expositus numine iam tuo:
Tu me dum genitrix vbere pasceret,
Iam spe fulcieras bona.

11 Dumque ipse ex vtero soluerer, vnicus
Tu exceptor fueras; matris in intimis
Tu mi FORTIS eras visceribus Deus
Mirandisque modis pater.

- 12 Angustis igitur dum propius premor
 Rebus, ne abfueris longius; en mihi,
 (Ni tu praesidio subuenias cito)
 Mortale auxilium vacat.
- 13 Ut tauri innumeri me obsideant vides,
 Quot Bassan validos saltibus educat:
- 14 In me os, quæ est rabies sæua leonibus,
 Et rictus patulos ferunt.
- 15 Instar fluxit aquæ & disperijt vigor,
 Et corpus fluidis soluitur artibus
 Ut cera, in medijs visceribus nimis
 Cor pressum mihi liquitur.
- 16 Vis, ceu testa recens cocta, peraruit;
 Hæret lingua rigens faucibus asperis:
 Qualis mortis inest pulveribus color,
 Est pellis mihi lurida.
- 17 Nam me prærabidi turba nocens canes
 Circumducta feris rictibus obsidet;
 Perfodere meas cum pedibus manus
 Frendens vnguibus ut leo.
- 18 Ossa ut cuncta ego iam dinumerem mea,
 Me cerno: ast oculis inuida perfidis
 Hæc me turba videt, spectat & insolens;
 Irrideque meam vicem.
- 19 Diuisere meas, ceu spoliū, sibi
 Vestes: ac tunicam diuidi inutilē
 Sortis iudicio tollere singuli
 Contendunt, cupidè & perant.
- 20 I A S tu mihi nunc non proci hæseris,
 Fer mi fortis opem, sed propera o vigori:
 Ex ferro hanc animam protinus vnicam
 Defende èque canum manu.
- 21 Tu me de rabidis eripe rictibus,
 Quæ me immatiens me læcerat leo;
 Et quæ me iacet, iacit,
 Altum cornibus excipe.
- 22 Sospesque ipse tuam fratribus omnibus
 Virtutem referam, nominis ac tui
 Les recinam coctibus integris
 Minus, ac reperam frequens.
- 23 I A M qui colitis, ludibus inclytis
 Cantate, altisonis tollite plausibus
 LYCTATI soboles, semen & Israel;
 Sacro suscipite hunc metu.

- 25 Namque ille haud inopes prospicere abnuat,
Nec fastu miserum despicit inuido,
Nec vultus famulo distinuit sacros,
Sed praesens querulum audiit.
- 26 Vnum te referet laus mea principem
Audita innumeros per populos: tibi
Soluam vota pios inter ouans choros,
Magnum qui metuunt Deum.
- 27 Libabitque epulas turba modestior,
Et letum peragent hunc saturi diem:
I A M qui celebrant, laude canent noua;
Viuant corda diu pia.
- 28 Telluris memores vndique termini
I A M deposita stultitia petent,
Quem diuisa locis agmina Gentium
Votis supplicibus colent.
- 29 I A S regnum etenim iure tenet suo;
Huic cedetque hominum cuncta potentia:
Ille aequo varias (nam sapit, & valet)
Gentes imperio regit.
- 30 Et quotquot saturat delicijs ferax
Tellus, cum dapibus suscipiam meis;
Mirati superum munera, supplices
Grates exsoluent pij.
- 31 Hoc praesente graui corruet impetu,
Quisquis delituit puluere sordido,
Cuius non animae numine viuido
Magnus restituit pater.
- 32 Sed semen, placido pectore quod colet
Illa aetate Deum, cauet amabilem
Conscriptum Domini ac principis in gregem,
Iunctum ciuibus & poli.
- 33 Illi post genito iustitiam Dei
Narrantes populo, nuntia deferent,
Dicent pollicitis deus ut effugiat
Numen constitit.

PSALMVS XXIII.

Dominus regit me.

PIETATIS CONDITIO BE

Psalmus David. Ode Sapphica.

DVm salutaris mihi pastor I A S
Consultit, felix ego nil egebo;

Ille me caulis stabulat virenti
Gramine lxtis.

Ille me lenis fluij quietos
Riuulos propter medium per æstum
Ducit, ac lymphæ recreat liquenti hæc
Languida membra.

Callibus rectis bonus atque iustis
Orbitis ducet pecus, & vaganti ab-
uerteret errore: hæc bene certa cura est
Nominis almi.

Pone me, lethi ad tenebras profundis
Vallibus, pallens vbi semper horror
Excubat, nulla hîc mala te pericla
Rege timebo.

Quem geris dextra, baculus, potenti
Et pedum, cunctis metuenda monstris
Arma, securum insidijs lubent me
Viueret cunctis.

Inuido atque hosti ante oculos refertam
Instruis mensam mihi tu, caputque
Dum bibo plenis pateris, fragranti in-
ungis oliuo.

Quin beas virtus tua me sequetur,
Luce dum vitæ fruor hac serenæ;
Mox dies IAE innumeros beata ut
Verser in aula.

PSALM. XXII.

Domini est terra, & plebs eius.

ECCLESIAE SECVRITAS.

Psalmus David.

Offe Dicolor Distrophos.

Terra parens opibus plena, & quos continet orbis
Magni IAE sunt secla virorum.

Is super imposuit maria omnia firmam;
Fulminea, & fulgura, & fulgura, & fulgura.

Quis nam IAE subeat montem loca sancta tenero
IAE quis poterit pede recto?

Immunes quisquis palmas extendit in altum;
Nullis tumidum est vitis cor.

Quiq. animo vanum cupijt nihil improbus, arte &
Iurando semotus ab omni est.

Hunc charum & iustum, numerosa ac dote beatum
Rex suus efficiet bonus IAS.

- 5 Hoc genus est sobolesque illum quærentis Iacob,
Lumina qui tua visere tendunt.
- 7 Vos portæ mundi, & vos ostia tollite limen,
Rex summi quibus intret honoris.
- 8 Quis nam iste immensi penitus rex dignus honoris
Cui porta est angustior orbis?
Armipotens I A S qui fortia prælia vincit,
I A S, numine qui omnipotens est.
- 9 Vos portæ, & mundi vos ostia tollite limen,
Rex alti quibus intret honoris.
- 10 Quis nam iste æterni venit huc rex dignus honoris,
Quem capiunt minus ostia mundi?
Agminibus magnis ille est qui præsidet I A S:
Huic, nam rex est, plaudite, honoris.

PSAL. XXV.

Ad te Domine leuavi animam meam.

PIETAS MISERICORDIAE CLIENS

2

Dauidis.

*Carmen Tricolon Tetraastrophon Acrostichon,
ut in Hebræo est.*

- N**A Trollens animum, te peto, maximi
I A S præsidij te mihi P R I N C I P E
- 2 **J** Blando, fidere frustra
Hostes nechaud videant mei.
- 3 **J** Gentis ne patere, ut spes pereat pirs;
Confundatque tuus sollicitus pudor;
Sed qui vana petunt, teque
Auertunt, premat hos pudor.
- 4 **J** Dexter siste tuis me docilem vijs,
I A S, meque tuas instrue semitas;
- 5 **J** Hinc anquirere verum
Duc me, tuum.
- 6 **J** Valde si soleo te mihi P R I N C I P E M
Expectare dies per solidos, meæ
Auctoremque salutis,
Me nunc discipulum doce.
- 7 **J** Zelatorque tuis consulito artibus,
I A S, orbe nouo nempe prioribus;
Queis noste proprium, queis
Clementem & canimus bona.

- 1 Heu peccata quibus me iuuenem leuiss
 Aetas distinxit, crimina & improba,
 Ne cures memor I A S;
 Me cura ut memor ac bonus.
- 2 Totus nempe bonus, rectus & integer
 I A S est; ideo gaudet amabilem,
 Quos peccata malignè
 Fallunt, ducere per viam.
- 3 Iure oppressa hominum corda reget bono.
 Deducetque sua rectè humiles via,
 Numquam fallere quemquam
 Certus, d scire qui cupit.
- 4 Cunctæ, quas solet insistere semitas
 I A S, sancta quibus foedera sint sua, &
 Queis responsa placebunt,
 Sunt verum atque benignitas.
- 5 Longè intorta licet sit mihi prauitas,
 I A S, missa tamen soluitur; hoc tuo
 Certè perfacile usque est
 (Nam I A S dicere) nomini.
- 6 Magnum I A M metuens quis colet? optimam
 Certe discet enim doctior is viam:
 Namque is forte beatus
 Terræ ac semine princeps est.
- 7 Sacra arcana pijs integra permanent
 I A E, & quæ teneant foedera dulcia
 Nullo tempore vana,
 Digna ac perpetuo coli.
- 8 Omnes ipse meis luminibus dies
 I A M prospiciam, qui expediat meos
 Duri casibus hostis,
 Firmetque incolumes pedes,
- 9 Pressum me atque hominum in coetibus vinctum
 Errum miserans respice, ab omnibus
 Me discriminiibus libera.
- 10 Raptatum varijs sepe doloribus
 Afflictumque vide, ignosceque turpibus
 Cunctis criminibus, queis
 Hæc sum commertus pati.
- 11 Rursus praxualidis aspice viribus
 Hosteis, inuidia heu quos agitat mei,

Nulla iure petentes
Me, sed confilio fero.

20 **U**Sperantemque tuo praesidio erue;
Et serua hanc animam, spes tua quam foues,
Nec turbet famulum isto
Confisum auxilio pudor.

21 **T**hesauris veluti vasa reconditis
Sic me simplicitas seruet & æquitas,
Expecto, facilem te,
A te subsidium peto.

22 **D** PRINCEPS ipse tuum casibus arduis
Susceptum redimas protinus Israel;
Vindexque eripe cunctis
Arctè queis premitur malis.

P S A L . XXVI .

Iudica me Domine, quoniam ego in innocentia,
CONSCIENTIAE PROBITAS

1 Davidis. *Carmen Tricolon Tetra-strophon.*

ME suscipe I A S arbiter integris
Vitæ ambulanti moribus; vnico
Sermone me iuuantis I A E
Non trepidus refugusue, fido.

2 I A S paratis sæpe periculis
Tentator vrens inque probans, age;
Committe flammis atque renes
Corque meum speculari viuus.

3 Promissa dicto cernè satis tuo
Constant apertos ante oculos mihi;
His (vera nam sunt) receptis
Quidquid ago, ingredior minister.

4 Me nec virorum vana mouentium
Vnquam assidentem concilio dedi,
Astuta nec me turba cæcis
Ducta viris comitem notauit.

5 Cæcus nocentum, & inuiles choros
Odi, profanum nil parant mihi;
Sedissequæ auersor malignis
Sedibus, & fugio remotus.

6 Firmare vt, I A S, hæc valeam, manus
Puris lauabo fontibus, ac tuam
Immunis aram sæpe circum
Ibo equidem, intrepidusque tangam:

7 Vt voce laudis confitear tibi

- Præfente acutis auribus Israel;
 Narremque miratus tuorum
 Cuncta operum mihi quanta constant.
- 8 I A S amaui (scis etenim) tuæ
 AEdis carentes crimine fornice,
 Tentorii, & quæ tu decoras
 Muneribus loca sacra magnis.
- 9 Ne (quæso) sensus addideris meos
 Turbæ scelestum, vivere, neu puter
 Vixisse cum scuis cruentum
 Agminibus socius virorum;
- 10 Incesta quorum fraus manibus viget,
 Plena est iniquo dextera munere:
- 11 Tu me misertus (nam peregi
 Integer) ô redime absolutor.
- 12 Immotus æquis moribus ac solo
 Pes (non timebo) quin steterit meus.
 I A M salutarem ac beantem
 Cœtibus ut memorem refertis.

PSALM. XXVII.

Dominus illuminatio mea.

BENIGNITATIS DIVINAE FIDUCIA.

Davidis. Ode Tricolor Tetrastraphos.

- I A S salutis lux mihi prosperæ, hoc
 Præfente quemquam num metuum virum?
 Munimen I A S ipse vitæ est
 Usque mex, annè hominès pauebo?
- Me dum paratis noxia præliis,
 Esura carnem, gens premiet, meam,
 Hostesque tendentes pericla
 Arcta mihi, cecidere capti.
- Me fixa quamvis castra minantium
 Vallent, timore haud cor paueat meum;
 Surgat omnis pugna in vnum
 Me, tamen intre, & vixere.
- Hæc vna votifumma frequens meica
 Urgenda, ut I A E confideam domo,
 Vitamque pertotam decori
 E. atleam speculator aulam.
- Me nam receptum tempore turbido
 Tentorii umbra proteget in sui,
 Tutum & tabernaculi latebris
 Rupe iterum in solida reponet.

- 6 Ereptus alto vertice ab hostibus,
Me qui peritum perdere cinxerant,
Iam victor ad puluinar I A E
Sacra feram altisonumque catmen.
- 7 I A ô vocantis vocibus efficax
Misertus adsis, mens mea nam suo
- 8 Intenta te vultu requirer;
I A H que tuas facies requiram.
- 9 Celaris istas ne facies mihi,
Vultuque verso deferere ne tuum,
P R I N C E P S salutis auctor ante
Tu mihi; me, precor, haud relinquant.
- 10 Vterque quamquam me timidus parens
Cautus periculum auertere, deferat;
I A S misertus atque tutor
Me tamen excipiet benignus.
- 11 I A S, tuam dux me doceas viam,
Rectoque des insistere tramite,
Securus ut suas nocentum
Insidiasque dolumque temnam.
- 12 Ne me scelestis arbitrijs virum
Tradas prementum, respice ut inuidè
Mentita testes turba crimen
Constat ouans mihi & instat virgens,
- 13 De me quid actum, quid foret improbis;
Ni certus I A S visere crederem,
Ut possit in terra piorum
Protegere & recreare vitas.
- 14 I A M potentem nil laudus mane,
Expecta & I A M pectore viuido,
Nullisque deiectum periculis
Firma animum, intrepidusque persta.

PSALM XXVIII.

Ad te Domine clamabo. Deus meus ne sileris me.

INTEGRITATIS COMMENDATIO

4 Dauidis.

Ode Dicolas Terrastrophos.

I A S, præsidium nam voco te meum,
Ne cesses mihi, ne vel filcas tuo;
Obscurum miser heu te sine conseras
Deduxte in barathrum regi.

Claus.

- 2 Clamorem, tibi quem profero, supplicem
Audi, si innocuas explicui manus;
Intentusque adytis prospicio sacram
AEdem nominibus tuis.
- 3 Ne me iunge parem coetibus improbis,
Nec queis vana placent acta nocentibus;
Qui sermone suos pacifico trahunt,
Fraudent pectore proximos.
- 4 Horum redde igitur digna nefarijs
Actis & studijs lædere feruidis;
Mercedemque operis quæ deceat manus
Horum & præmia reddito.
- 5 IAE nam indociles acta, opus & bonum
Observare, mala stultitia negant:
Horum ille artificum diruet impium,
Numquam & restituet, genus.
- 6 IAE semper ego commemorem pijs
Laudes, quem mea vox supplicis attigit.
- 7 IAS est clypeus, robur & est mihi,
Cui cor se dederat meum.
Huius subsidium dum peto, dexterum
Expertus solido pectore gaudium,
Expressisse pijs carminibus paro
Laudes illius & decus.
- 8 IAS illa suis firma potentia est:
Hoc auctore salus plurima prædii
Christo constiterit, quem voluit bonus
Regemque instituit suum.
- 9 O serua populum prospiciens tuum,
Prosperque ipse tuo confuse prædio;
Hos tu pastor agens euehe seculis
Felix omnibus & fove.

PSALM. XXIX.
Afferte Domino filij Dei.

PROVIDENTIA ASSERTA.

Davidis.
Carmen Sapphicum.

E Ortum terre pueri virorum
Robur huic IAE proprium potenti
Cedite imensum, celebres & IAE
Cedite laudes.

D 4

Debitum

- 2 Debitam summo reuerenter I A E
Nominis famam, decus atque cunctis
Partibus pulcrum, penitusque sanctum
Cedite proui.
- 3 Vox aquis I A E validisque ventis
Imperat, FORTIS tonat ille compos
Glorie, & fluctus pelagi profundos
Commouet I A S.
- 4 Vox potens I A E probat obstupendam
Vim, decus summum probat illa magnis
Vsis rerumque hominumque mundum.
Clara per omnem.
- 5 Vox minax I A E valet vsque ab imis
Stirpibus cedros rueret: ipse & I A S
Strauit excelsas Libani virentis
Sæpe cupressos.
- 6 Quæ velut fortes saluunt iuuenti;
Saron, summum & Libani cacumen
Instar exultant catuli ferocis
Rhinocerotis.
- 7 Flammeos I A E iaculatur ignes
8 Vox tonans, tractus quatit & remotos
Parturit vasti tremefacta ab I A
Silua Cadessi.
- 9 Cogit I A E vox properare duro
Fœtibus ceruas vtero tumentes:
Fronibus nudat nemus, huius almo
Gloria templo
- 10 Vocibus cunctis sonet: vnus I A S
Aethere vltices soliente nubes
Sedit I A S Rex, patulo & sedebit
Prouidus orbis
- 11 Robur & charo populo benignus
Proferet faustum moderator I A S:
Præside hoc tutum populum secunda
Pax.

P S A L M . XXX.

Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me.

FIDES VICTRIX.

- 1 Psalmus canticæ initiationis Domus David.

Ode Dicolas Tetrastraphes.

- 2 I A S te hymnisonis laudibus efferaui,
Qui me de mifero sustulisti gradus.

Nec passus rabida es letitia inuidos
Insultare malis meis.

1 Vt te voce meum mæstifona Deum

I A S ingemui, questibus & pijs

Expectata meis te medico salus

Et membris redijt vigor.

4 I A S tu reducem tartareo specu

Hanc iussisti animam sistere, & è lacu,

Quò iam præpropere funere veneram,

Vivum me reuocas bonus.

5 Ergo experta cohors munera prospera

I A E, huic magnificis psallite laudibus,

Hunc grato memores carmine & optimum,

Hunc & dicite maximum.

6 Huic namque ira breuitemporis horula

Durat, sed placidis muneribus fauor

Vitas perpetuas, vespere stentibus

Manè his lætitiâ refert.

7 Hic dum saluus ego disfluere bonis,

Dixi, de stabili non mouear gradu,

8 Hæc dum sæcla latent: namque meum tunc

Montem munierat fauor.

9 I A S heu facies dum remoues tuas,

Turbatus miseris excideram modis:

9 I A S, te precibus (sicuti sueueram

I A M suppliciter) voco.

10 Vfus quis fuerit sanguinis heu mei,

Cùm gressu foueam præcipiti petam?

Num puluis fidei concelebrat tux

Virtutem, aut referat cinis?

11 Hos I A S gemitus auribus excipe,

I A S me miserum commiserans iuuâ,

Auctor præsidio quo solitus mihi

Adhis, auxilio & veni.

12 Tunc tristes elegos in pæanorum chorum

Mutasti, & rigidos, horruerant quibus,

Saccos, me exuere, & cingere gaudia,

Magnam & lætitiâ iubes.

13 Te lætifico gloria carmine

(Nec cessare sciens) personet, ô Deus:

I A S semper eris tu mihi, quem pijs

Æternis laetas modis.

In te Domine speravi, non confundar in æternum.

PIETATIS ANCORA SACRA SPES.

Ad præstantem Psalmus David.

Ode Tricolos Tetrastraphos.

- 2 **I**A S tui me robore numinis
Fisum premat ne sollicitus pudor
Vnquam; sed oppressum tua me
Eripe iustitia è periculis.
- 3 Aurem mihi istam iam citus admoue
Ereptor alti & prædij domus,
Et rupis esto mihi cacumen,
Ferque tuæ auxilium salutis.
- 4 Nam petra, firmum & præsidium mihi es
Dixtus: tui nunc numinis ô memor
Me liberaturus benignè
Ductor age ac perage obsecutum.
- 5 Munimen, arx & tu mihi cognita es;
Discriminosi eripe me plagis,
Quas fraude celatas maligna
Hostis atrox mihi iam tetendit.
- 6 Hunc ipse tradens, hunc manibus tuis
Commendo, toto pectore spiritum:
I A S redemptorem mei te
Pollicitus dabis efficacem.
- 7 Odi nihil quos detinet & nihil;
Qui vana seruant consilia; ast ego
I A E potenti nixus vsque
(Spes neque ager dubium) manebo.
- 8 Gaubebo dulci munere iam tuo
Lætus, dolorem videris vt meum,
Non segnis agnouisse nostræ
Difficiles animæ res.
- 9 Nec me tu in hostis tradideris manum:
Sed liberatos casibus inuidis,
Et stare, & ire hos vsque lateis
Efficis ipse pedes plateis.
- 10 I A S misertus rebus in arduis
Me cerne felix; ira etenim meum
Corrosit ardens atque cura
Ventrem, oculos, animamque mæstam.

- 81 Vides ut atra sollicitudine
 Precisa vitæ est tela fugax mæx,
 Annique fluxerunt gemendo,
 Visque graui tenuata pœna;
 Nullusque rosis ossibus est vigor:
 82 Ultraque cunctos, queis premor, inuidos
 Vicina me probris perurget
 Turba malis, stolidumque damnat.
 Qui norat olim me, sibi nunc timens
 Nouisse nollit; quique videt foris
 Me vitat, auertensque cursum
 Mutat iter, refugitque cautus.
 83 Obliviosis pectoribus virum
 (Exstinctus ac si conderet) excidi
 Abiectus, instar non probandæ
 Fictilis ac pereuntis ollæ.
 84 Audire cogor, quam mihi plurimis
 Imponat atram colloquiis notam
 Vulgus, quod obsedisse tendit
 Hanc animam, capere atque certat.
 85 At ipse fidens præsidio tuo
 I A S vocavi te mihi P R I N C I P E M.
 86 Momenta qui compos seuera
 Scripta manu mea cuncta ducis.
 Tu me invidentium libera ab hostium,
 Me qui sequuntur præcipites, manu;
 87 Ostende seruator serena
 Ora mihi, nitidamque lucem.
 88 I A S vocantem me auxilium tuum
 Nunquam pudebit (fat scio) at improbi
 Torpentis deviæ pudore
 Horrificis lateant sepulcris.
 89 Assueta fastu fingere turgido
 In non merentem crimen, & inuidi
 Vanique sermonis, & rursus,
 Muta cadant labia & resonant.
 90 O quam boni sunt plurima commoda,
 Quæ tu recondis te metuentibus,
 Componis & fisis tua vi
 (Terrigenum grege teste) turbis.
 91 Latere tutos quos dabis in tui
 Vultus latebris, ne quis eis furens,
 Insurgat; & testos sub umbra,
 Ne feriat mala lingua, condet.

22 IAE perenni carmine gratulor,
Miranda faustus commoda qui mihi
Produxit, actutum recincta
Mœnibus exhibuit me in vrbe.

23 Dixi, Timore ac præcipiti fuga
Abscindor absens ex oculis tuis;
Exceptor audisti gementis,
Quam tibi proposui, querelam.

24 IAM benignum qui colitis pij,
Omnes soluto pectore amabitis;
Nam seruat hic IAS fideles;
Reddit item cumulum superbis.

25 Quicumque & IAM rebus in asperis
Desideranti spe cupitis citum,
Durate: robusta hic viris nam
Corda dabit tolerare firmis.

PSALM. XXXII.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates.

BONORVM FINIS.

Dauidis animaduersio.

Carmen Dicolon Distrophon.

Beatuſ vsque qui solutus ambulat,
Liberque prauo crimine;
Opertus atque tutus à nocentibus,
Intactus & culpis latet.

2 Homo & beatus vsque cui non æstimat
IAS remissum iam scelus:
Cuius reducto fraudulenta spiritus
Persona nulla conditur.

3 Donec tacebam, cuncta consenescere
Gementis ossa senseram:
Gementis ossa solibus cunctis mea,
Dolentis & graui malo.

4 Noctes dies me dum grauis manus tua
Urget, premi exualens;
Arens vt æstas vrit incoquens fata,
Succus liquens perit meus.

5 Culpam indicaui, nec latere distuli
Delicta quæ gessi, tibi.

IAE improbanda opera, dixi, crimina
In me fatebor improbum:

At tu scelesti pondus VS QVE criminis
Clemens leuas & sustinet.

- 6 Ergo precatur omnis expertus tuum
 Numen petendi tempore:
 Vndante certè vt multo aquarum flumine
 Intractus ille prodeat.
 7 Tutela tu qua seruet, es præsens mihi,
 Angustis meque expedis.
 Quocumque vertar, clamo liber liberis
 VSQVE ô triumphè vocibus.
 8 Certam monebo te meam docens viam,
 Tutus queas quâ tendere:
 Et consulenti doctor ipse lumine,
 Præcessor ac ferar tuus.
 9 Qualeis equisque & mulus esse abstinere
 Expertus genus prudentiæ;
 Pictis lupatis ora queis constringier
 Duris capistris & solent:
 Non pariuris aut adhæsuris tibi
 Nisic coactis belluis.
 10 Plagæ & dolorum non ferenda pondera
 Manent nocentes impios.
 Circumstat vsque munit & benignitas
 IAE colentes spem ratam.
 11 IAM canentes læta turba iustior
 Ouante plausu dicite,
 Quod forde rectos pulset, atque cantibus
 Sonare festis incitet.

PSALM. XXXIII.

Exultate iusti in Domino.

PIETAS DOCTISSIMA

Ode Tricolos Tetraastrophos.

- 1 IAM iustitiæ carmine nobili
 Cultores canite, vt greges integros
 Exoptandaque laus est
 Quos laudis studium decet.
 2 IAM vos cithara cum fidibus decem
 Laudantes tumido & dicite nablio.
 Testudo accinat, hisque
 Mixtum psallite canticum.
 3 Huic cantate nouum carmen, & optimis
 Aptate huic numeris lætitiæ modos,

- 4 Rectè sistere verbum
I AE perualido suum.
- 5 Namque is iustitiam iuraque diligit
I AE plena patet muneribus bonis
Tellus omniparens, hunc
Auctorem celebrat suum.
- 6 I AE atque imperium constituit polos,
Et quæ signifero militat æthere
Lucens turma phalanxque
Oris spiritus efficax.
- 7 Ille vndas liquidas congerit, & mare
Ceu densum cumulum cogit; & abditis
Cellis condit abyssos,
Præscripto & cohibet loco.
- 8 Ergo I A M metuant finibus omnibus
Terræ multijuges; hunc trepident simul,
Vastò quotquot in orbe
Sedes dispositas colunt.
- 9 Hoc dicente etenim quidquid adest, fuit;
Hoc dictante etiam subsistit audiens
Iussum reddere certum, &
Fines continuit suos.
- 10 I A S consilia ac improba gentium
Euentus soluens dissipat irritò;
Frangitque acta frequenti
Suscepta à populis manu.
- 11 I AE consilium permanet omnibus
Sæcli temporibus; quæque agit arbitro
Corde is, deijcit ætas
Nulla, aut imminuens mouet.
- 12 Felix multiplici ac sorte beator
Gens, I A M voluit quæ sibi PRINCIPEM
Ille & quem populum optans
Sortem seposuit suam.
- 13 I A S prospiciens ætheris
Adami sobolem vidit; is omnibus
- 14 Alto terricolisque
Prospexit folio è suo.
- 15 Quorum fictor item singula prouidus
Nouit corda, simul cunctaque percipit
Quæ gessere volentes,
Vel quæ facta parauerint.

- 16 Non rex multiplicis munere copix
 Seruatur; valido aut robore virium
 Fortis liber abit, quin
 Casu corruat ultimo.
- 17 Mendax fallit equus dum fugit impotens
 Sessorem eripere; ac nec vegetis valet
 Sese viribus ipsum
 Aut cursu eruere arduo.
- 18 I A S ecce suos seruat amans pios.
 Intentoque videns hos oculo fouet
 Se quicumque benignum
 Sperant, & precibus vocant.
- 19 Hos & mortiferis casibus eripit,
 Nec sœua patitur deficere in fame:
 20 Noster spirat ad I A M
 Sensus, quem probat vnicum
 21 Auctorem auxilij, quem clypeum sacrum
 Nobis perpetuæ lætitiæ ducem
 Nostrum pectus habebit;
 Cuius numine fidimus.
- 22 I A S ista, dabis, grata benignitas
 Nos semper populum suscipiat tuum;
 Vt nos excipimus te,
 Nostrumque expetimus Deum.

PSAL. XXXIIII.

Benedicam Dominum in omni tempore.

PROVIDENTIA CONSTANS.

- Davidis, cum mutauit sensum suum ante Abimelech, &
 relegauit eum, & abiit.

Ode Dicolos Distrophos Acrostichos.

- 2 A Qui tempore quolibet
 I A M gratifica vultu tuam bonam:
 Cui laus semper erit frequens
 Cantata ore pijs carminibus meo.
 3 Blauds mens mea plausibus
 I A M dicet enim tam sibi commodum;
 Hæc cum turba modestior
 Mirata audierit, gaudeat illicet.
 4 Gratis dicite laudibus
 I A M magnificum, vota que vos mea

Augere

- Augete o socij, ac Dei
 Tollamus superum nomen in æthera,
 Duris consului ducem
 I A M temporibus, qui mihi prosperum
 Responsum retulit bonus,
 Tutum & multiplici me dedit ex metu.
 Hunc qui respiciunt, nitent,
 Queis non ora malus corripuit pudor,
 Hæc scit qui miser atque inops
 I A M in vota ciens, auxilium & petens
 Sensit liber ab omnibus
 Quàm multis penitus pressus erat malis.
 Hinc illinc situs Angelus
 I A E munit agens, liberat ac, pios:
 Si tantum semel integro
 Gustu percipitis quam bonus est suis
 I A S, sorte beatior
 Vir certè audierit, qui petit hunc fide.
 I A M quos pia sanctitas
 Vulgo seposuit, vos colite, & metu
 Iusto quærite: nam nihil,
 Numen qui metunt illius, indigent.
 Creuit sæua leunculis
 Et cum sollicita pauperies fame:
 I A M qui studijs petunt,
 Turbat nulla premens indiga vis boni.
 Huc lecti pueri, vt metum
 I A E vos doceam, currite protinus.
 Multos quisquis amat dies,
 Qui vinis cupidus cernere commoda,
 Nestens vincla tuxæ, caue
 Lingux, ne malè sit, neu labijs dolns:
 Semotus refuge ac malum,
 Et pulcri studijs, natis & incubæ.
 Obiectos oculis p
 I A S cernit amans, auribus & capite
 Quidquid vel tacito sinu
 Implorant, querulis vocibus aut petunt.
 Firmat sed faciem trucem
 I A S, falsidicos iudicet vt viros,
 Terris quos penitus solet
 Delere, ac memori nomine Gentium.
 Iustis vocibus adfuit
 I A S eripiens casibus omnibus:

- 19 Quin & corde dolentibus
 I A S fopes adest queis animus dolet.
 20 Rara haud comperias mala
 Quæ iustos varijs partibus impetant:
 I A S prouidus omnibus
 Victores statuens eruit è malis:
 21 Seruans omnia roborat,
 Custoditque potens ossa fidelium:
 Quorum nec minimum teri
 Nec frangi patitur mille periculis.
 22 Trux ast improbitas neci
 Tradet (nec dubium est) præcipitem impium.
 Iustos qui inuidia graui
 Vrgent, intereunt emeritis modis.
 23 Præfenti redimens ope
 I A S tutor adest, queis colitur pijs:
 Quorum spes bona non finit
 Delerigenus aut nomina vinida.

PSAL. XXXV.

Indica Domine nocentes me.

INNOCENTIAE OPPRESSAE
APPELLATIO

Davidis.

Carmen Tricolon Tetrastraphion

- SVfcepor I A S, quos mihi iurgia
 Iniusta cernis promere, iurgio
 Propulsa & expugna parantes
 Bella mihi immeritamque pugnare.
 Et scuta & hastas fortiter arripe,
 Præfens vt ad sis auxilio mihi:
 Strictoque ferro occurre
 Hostibus heu malè me.
 Seruator adsum, dic animæ meæ.
 Hanc expetentes turpis agat pudor,
 Cedantque frustrati, mihi qui
 Perniciem meditantur acrem.
 Vt ventus attri turbinis aridam
 Glumam; imperitos prouat Angelus:
 Et pellat actos infideli
 Vsq; via in medijs tenebris:

- 7 Celare cecis in puteis mihi
Ausos dolosas non merito plagas,
Vitæque defodisse noxis
Vsq̃ meæ foueam carenti.
- 8 Illum imparatum comprimat impetus,
Detque in retrusas quas posuit plagas:
- 9 I A M salutarem mea vt mens
Læta canens celebret supernum.
- 10 Sedata magnis offa laboribus
I A ð vocabunt, quis similis tui?
Cui cura seruare à potenti
Vi miserum ac tenuem rapina.
- 11 Mī ignota scix verba calumnix
Testes parantur fingere, qui bonum
- 12 Factis rependant improbandis,
Hancque animam sterilem reponant.
- 13 A Egros at ipse hos sicubi cernerem,
Saccis premebar supplicibus, fame
Ieiunus orabam, meum quæ
Versa finum repetisse vellem.
- 14 Ceu frater, arctus seu socius mihi
Effet, premebar sollicitus, velut
Materna pullarus gemebam
Funera curius inopsque mentis.
- 15 Nutare si quid contigerat mihi,
Læti coronas cogere, cogere,
Palmisq̃ complosi inscientem
(Nec modus) ore fero increpabant.
- 16 Docti impudentes fingere fabulas
Scurras sequuti, quemlibet vrere,
In meque stridentes caninis
Dentibus vsque mouent susurros.
- 17 Quando videbis tu Domine ð meam
Vitam, maligno restitue impetu:
Quæ sola iam superstes,
Affere rictibus et leonum.
- 18 Coetu frequenti te celebrem mihi
Cantabo, densis in populis tuas
- 19 Laudes reponam. noli vt hosti
Gaudia suppeditem doloso:
Neu qui malis me nunc odiis petunt,
Obliqua nictent lumina, nescij
- 20 Sermone vel pacem vocare,
Eloquium aut posuisse recte.

- Quin quos quietos terra tenet viros
 Excogitatis fraudibus opprimunt:
 21 In meque diducunt solutum os,
 Vidimus, euge, oculis ruentem.
 22 I A S (viles nam) ne fileas, mihi aut
 Abstes remotus te D O M I N V M precor;
 23 Nostrum excitatus cerne iudex
 Iudicium D O M I N E atque litem.
 24 I A S tua me iustitia argue,
 Appello certum te mihi I V D I C E M;
 Non passus exultare nostro
 Hos cohibe & retine in labore.
 25 Ne gratulanti pectore proferant
 Vah vota pulchre nostra valentia;
 Sermone neu iactent superbo,
 Perdidimus satis en vorarum.
 26 Turpis pudoris corripit rubor
 Quoscumque nostrum lxtificat malum;
 Circumque perfundant pudenda
 Probra mihi nimis imminentes.
 27 Content volentes iustitiam meam,
 Lxtique dicant, maximus optimus
 I A S canatur, cui placet iux
 Recta sui & bene firma scribit.
 28 Munus tuum iustitiae mea
 Nunquam petitis lingua silentiis
 Dum vesper, aurora ac mane bunt,
 Carminibus meditata dicet.

P S A L. XXXVI

Dixit iniustus vt delinquat in semetipso

I M P I A E I N S O L E N T I A E V I N D I C T A .

Ad praestantem serui Domini Davidis .

Carmen Dicolonastrophon.

- 2 A ffirmat tacito mi scelus impij
 Dum certo penitus pectore cogito,
 Huic nulla ante oculos religio aut decens
 I A E sistitur aut metus.
 3 Cui strata ante oculos mollis adest via,
 Offensum scelus vt non odio abnuat:
 4 Sic prauum sibi dux ore fouet dolum
 Percepti indocilis boni.

- 5 Secretis agitrat praua cubilibus,
 Infistitque viam ceterior haud probam,
 Nunquam propositum pertimuit scelus,
 Aut poenam comitem mali.
- 6 I A S nota tua est usque benignitas,
 Celosæ penetrat nubila veritas.
- 7 Ista & iustitia est montibus amplior
 Longè & fortior inclytis.
 Ampliusque Oceanus iudiciis tuis
 Angustus magis est; namque homines bonus
 Seruas, atque genus quadrupedum simul
 I A S incolume efficit.
- 8 I A S omne tua ut summa benignitas
 Peruincit pretium; terrigenæ ut tuis
 Alis suppositi præsidium sibi,
 Vmbra & viuificam petant.
- 9 Vbertate domus hos saturost tuæ
 Explebis placidi flumine gaudij:
- 10 Nam vitæ est proprius fons tibi, luceque
 Nos lux perficiet tua.
- 11 Produca, ut tua sit fausta benignitas
 His notus quibus es, mentibus & probis.
 Munus iustitiæ præstat tuæ,
 Queis fraus displicet et impia.
- 12 Me neupes, sine, ne mos petat insolens,
 Neu migrare adigat me manus improbas.
- 13 Illic artifices præcipitat suos
 Prauum, restitui impotes.

PSAL. XXXVII.

Noli æmulari in malignantibus.

DIVINI IUDICII ASSERTIO.

2

Davidis.

Ode Tristitia & Contristationis.

- N A Rdens nefandi ne artifices mali
 Mirere, neu tu iis inuideas, quibus
 Iniuriarum fœua mater
 Fraus placet utilitasque cæca:
- 2 Namque ut recisum gramen abicit cith,
 Marcent cadentes, germinis ut viros,
 Nec praua persistit malorum
 Longius, aut soboles nitefcit.

- 3 **I** A E fidelis nitere numine,
Honesti & vnum tu studium pete;
Terris vt hæ res hand mouenda
Sede habites fideique cultor.
- 4 **I** A M vocabis delitias tibi,
Is vota cordis perficiet tui:
- 5 **I** Gratus fidelisque huic viam mox
Flecte tuam, experiere faustum.
- 6 Is lucis instar iustitiam tuam
Et ius nitentem proferet in diem:
- 7 **I** Dedas & I A E te, silensque
Hunc pius opperiare certum.
Ne prosperanteis arseris in vias
Fius, malignum qui scelus explicat:
- 8 **I** Hære neue iram furoris
Inuidulus patiare culpæ.
- 9 Scinduntur omnes qui mala perpetrant;
Quicumque at I A M spe repetunt bonum.
Terram replebunt incolentes,
Sedibus intrepidi quietis.
- 10 **I** Vix indicandi temporis improbus
Existet horis, mox aberit citò;
Dumque lauius obseruas notatam,
Haud poteris reperite, sedem.
- 11 Sed quos modestos simplicitas fouet,
Terram tenentes iure colent pio;
Hos pacis æternæ ministra
Semper habet placidos voluptas.
- 12 **I** Deuoluit amens ingenium impius
Iusti vt quietem dissipet; ac fremit,
Ac dentibus stridet; propinquam huic
Ridet agens Dominus ruinam.
- 13 **I** Heu peruicaces vt gladium improbi
Stringunt, & arcus tendere non timent;
His pauperes rectos, & iustorum
Deicere & iugulare tentant.
- 14 **I** Districtus ens cor subiens heri
Configet, arcus dissilient truces,
Fractique disiectis nocebunt
Particulis domino furenti.
- 15 **I** Tam parua iusti quàm videas viri
Angustioris munera prædii;
Hæc improborum crede magnas
Vincere opes nimium frequentum.

37 Namque impiorum brachia fortium

Confracta casus comminuet grauis:

I A S sed assertor proborum

Resque & opes animumque fulsit.

38 I A S probandos simplicium dies

Novit beanti munere prouidus;

Hæreditas mansura quorum

Perpetuo statuetur æuo.

39 Præseuientis temporibus mali

Illos pudor non conficit indigus:

Si regnet aut cunctis diebus

Dura fames saturi hi manebunt.

40 Consumet atrox exitium improbos,

I A E furemque commoda & hostium,

Vt mollium agnorum peribit

Pinguis adeps resoluta fumo.

41 Luctatur arcta pauperie improbus,

Soluenda nunquam debita congerens:

At iustus ærumnas misertus

Munera distribuit benignè.

42 Is, queis misertus prospicit & fauet,

Terras tenere ac perpetuas dabit;

Quos vrget idem non probatos,

Excidiis refecantur altis.

43 Munit probandis consiliis pedes

I A S virorum, gressibus & bonis

Componit inspector, faciamque

Ipse viam docet atque monstrat.

44 Quòd si periculis incidat arduis,

Non ille casu proteritur graui;

Præsepte quippe hunc fulcit I A S

Ipse manu, & retinet labantem.

45 Nunc iam senescens qui fueram puer,

Iustum relictum non memini mihi

Visum, neque miserellum

Progeniem rogare panem.

46 Hic & misertus commodat, ac diem

Nullum benigno fert sine munere:

Huiusque ditescunt metentes

Semina post cumulata nati.

47 Suspecta factis crimina turpibus

Vitabis, ardens & studiis bonum

Auctor soqueris; tunc quiescis

Perpetuos habebis annos.

- 11 I A S pium nam ius amat & fouet,
 Seruansque charos deserit haud suos
 Vnquam, sed inuisum improborum
 Stirpe cadet pereunte semen.
- 12 Telluris haeres iusta cohors tenet
 Sedes, vt æuū proroget incola:
- 13 Prudensque iusti os recta iusque
 Cogitat, eloquiturque lingua.
- 14 Legem sui dum visceribus Dei
 Et corde scriptam continet integro,
 Huic nulla vis instans valebit
 Compositos temerare gressus.
- 15 Stat, non paratum & quærit vt enecet
 Iustum doloſo consilio improbus:
- 16 I A S sed illum nec manu nec
 Iudicio huic superare tradet.
- 17 Quin spe frequentem tu colito viam
 I A E, euehendus qua teneas diu
 Terras, & excisos malignos
 Ipse homines videas superstes.
- 18 Radice vt alta prænitet ac viret
 Iniussa tellus quam tulit arborem,
 Vidi malignum sic potentem
 Magna soli spatia occupare.
- 19 En illa tantus transiit, vt citò
 Iam nullus esset: quærare perstiti
 Nusquam reperturus, notatis
 Ante locis aberat recisus.
- 20 Simplex probusque vt promineat vide,
 Ac diligenti iudicio tene,
 Certasque constare adnotabis
 Pacificum soboles virorum.
- 21 Exlex furentum turba periculi simul
 Deleta; namque hic exitus improbos
 Cunctosque conuolue, istos
 Perpetuæ excidium ruinæ.
- 22 Tutore iustos percipiet salus
 I A, hic prementis tempore turbinis
 Munimen illis est superni
 Præsidij, validumque robur.
- 23 Succurret I A S liberet vt pios,
 Quos è malignis eruet, eriet:
 Certa que perfundet salute,
 Spesque dabit valuisse iustas.

PSAL. XXXVIII.

Domine ne in furore tuo arguas me.

DEPRECATIO SUPPLEX.

1 Psalmus David ad commemorandum.

Carmen Monocölon Iambicum.

- 2 **A**ccensus I A S ne, calens neue argues;
Me nec furenti corripe & precor manus:
3 In me sagittæ namque delatæ tuæ,
In me subitque vis tuæ manus grauis.
4 Nil carne sanum te æstuantem est in mea,
Peccata pacem nec relinquunt ossibus:
5 Delicta verticem obruere nam meum,
Quæ me grauante pondere validè opprimunt.
6 Fœtent tumoris tabe putrida vlcera,
Monstrare stultus dum medenti distuli.
7 Pressus dolore terga curuante, & nimis
Obscurus omnes, ater & dies ago.
8 Fœdo redundant pure nostra & ilia,
Nec sana ab vlla parte consistit caro.
9 Ac debilis confractus vsque confremo,
Tantus tumultus corde surgit intimo.
10 I A S auenti scis quid ipse pectore
Poscam, mea ac te non latent suspiria.
11 Cor inquietis vertitur præcordiis;
Vires recedunt, luxque nulla luminum est.
12 Sperata mihi tam turba amica proximi
Fugere vulneris procul plagam mei.
13 At colligati, vita queis grauis mea,
Atque invidentum turba molitur mihi
Fraudes dolosque; quanta percurrit dies:
14 Ceu surdus adstem, mutus aut ego, nihil
Audire curo aut ore aperto proloqui:
15 Instar stupentis auribus qui nesciit
Redarguenti pelleri crimina.
16 Respondeas, exspecto namque VINDICEM
I A S meum te nomine acturum meo.
17 Ridere, dixi, & ne parent isti malis
Nostris; triumphant si vacillet pes mihi:
18 Nam claudicare pronus, heu, dolore sum
Vrgente semper, vim refringit qui meam.
19 Delicta sponte narro confessus mea,
Et cura aduror ipse peccati graui.

- 20 Hosteis valere at viribus cerno meos,
 Mihi invidentes ac beari perfidos.
 21 Malam reponunt mi bonorum gratiam:
 Bonas affectum me petunt calumniis.
 22 Me ne relinquant, te peto mi PRINCEPEM,
 IAS remotus neu procul sistas mihi:
 23 Festinus adsis iam mihi auctor auxilii,
 Hec o salutis auctor iam notæ ac mex.

PSALMVS XXXIX.

Dixi, custodiam vias meas.

VNICVM VERVM BONVM DEVS.

- 2 Ad præstantem ad Iedithun, Psalmus David.

Ode Dicolos Distrophos.

- 2 O Bseruabo vias meas,
 Dixi, lingua nihil peccet vt insolens;
 Quamuis me improbus viferit,
 Ori claustra meo prouidus inferam.
 3 Ac tam muta silentia
 Concepi, nihil vt proloquerer boni,
 Dum qui me cruciat dolor,
 Conturbata ninnis membra furens, quatit.
 4 Cor in visceribus calens
 Flammas, dum meditor, suscitatur igneas:
 Quas ipsa opprimere impotens
 Perruptis loquitur lingua silentiis.
 5 IAS indica & exitum,
 Et quam longa mihi restet adhuc dies:
 Mundo quam nimium fruar,
 Opto scire libens, quove fruar modo.
 6 En palmas mihi das dies,
 Te presente nihilque est spatium meum:
 Quin nil quidquid id est homo,
 Quisquis constat hominibus, illicet est nihil.
 7 Certè vmbre & tenebre viros
 Verant, sollicitatque hos trepidos nihil:
 Illi plurima congerunt,
 Ignari positum quis cumulum occupet.
 8 At nunc o hec quid velim
 Expectemve mihi, spes mea te periet:
 9 Cunctis me eripito meis
 Nexis, me solidis dede nec in probrum.

- 10 Mutus contineo meum
Os, namque illa tuo non sine numine,
11 Parce ô verberibus grauis
In me quæ renouas; heu pereor manus
Inflatu valido tuæ,
Impar dura Dei vulnera perpeti.
12 Cum tu crimina cortipis,
Obiurgasque virum, defluit huic decus,
Ceui vestis tuncis perit,
Omnis terrigena ac scilicet est nihil.
13 IAS auribus excipe
Clamorem atque preces, nec lachrymas meas
Surdus dissimules, vides
Me (quales proauos noueris) hospitem,
Terræque hospitis incolam;
Nec quidquam stabile hinc, nec proprium mihi est
14 Iam me solve precor, precor,
Et cura sine me ut restituar graui,
Ne si progrediar nimis,
Pressius deficiam, nullus & auolens

PSALMVS XL.

Exspectans expectaui Dominum.

MAXIMAE VICTORIAE CHRISTI
GRATVLATIO.

Ad præstantem Dauidis Psalmus.
Carmen Sapphicum.

- 1 NVmen ut sanctum mihi semper IAE
Certus exspecto, mihi flexus ille est,
Ac meæ vocem placidus querelæ
Audiit ægram.
2 Ille me extraxit sonanti,
Atque cœnosa balnebris lacunæ
Rupe firmato pede ferre gressus
Iussit in alta.
3 Tunc nouum grato dedit ore carmen,
Hanc Dei nostri celebrare laudem;
Dum vident multi, metuent & IAM
Speque fideque.
4 Ille vir multis numeris beatus,

- Fida cui spes est bene notus IAS,
 Quique mendaces negat & superbos
 Cernere nutus.
- 6 Plurimis PRINCEPS mihi es auctor IAS,
 Consul & rebus, tibi quæ stupens dum
 Eloquor narrans, superant carentem
 Nomine summam.
- 7 Victima & munus penitus probata haud
 Sunt tibi, aptasti mihi fictor aures;
 Hostiz haud fumos petis, expiantis
 Nec sacra flammæ.
- 8 Tunc libens dixi, Venio Deus mi,
 Deque me scriptum refero volumen:
- 9 Grata mi constant tua iussa, & imis
 Visceribus lex.
- 10 Nuntius iusti populo frequenti
 Sum tui & præco; mea labra nunquam
 Continens clausi, ut mihi testis IAS
 Conscius ipse es.
- 11 Cor meum nunquam tua iusta celæ
 Facta, veracem Dominum salutis
 Dico te denso in populo benignum,
 Teque fidelem.
- 12 Ne tuum clemens mihi pectus IAS
 Clauseris, quin me miseratus atque
 Consili compos tuere, & potentis
 Numinis usu.
- 13 Me mali, turbæ numero carentes
 Obsident, curui & vicij phalanges
 Opprimunt; quos non oculis notare aut
 Cernere possim.
- 14 Nam mei vincunt numero capillos
 Verticis, nec cor superest dolenti;
 Sed volens IAS propera me & almus
 Eripe.
- 15 Turpis atque omnes pudeat repulsi,
 Qui meam quærant temerare vitam;
 Qui malum mi iam expediunt, pudenda
 Damna reportent.
- 16 Præmium turpi referant ruina
 Dedecus qui mi cupiunt, dolenti
 Qui gravi insultant strepitu; parati
 Dicere yah, yah.

- 17 Gaudeant qui te petiere lati,
 Quique amant, quam tu cupidis salutem
 Efficis; magnis inemorent ferendum
 Laudibus IAM.
- 18 Ipse inops, pauper licet atque egenus,
 Consulēt tutor mihi prosper IAS:
 Sed precor sospes mihi ne morere ô
 Maxime PRINCEPS.

PSALMVS XLI.

Beatus vir qui intelligit super egenum.

HVMANORVM MORVM
EXAMEN.

- Ad præstantem, Psalmus Davidis.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

- 1 **A**VTUS beato munere sortium est
 Is quisquis ægro consulit ac fauet.
 Illum diebus sospes IAS
 Casibus eripietque duris.
- 2 Custos valentem hunc, hunc bene viuendum
 IAS beatum terricolam dabit,
 Cessisse nec dedit malignis
 Hostibus atque animis nocentum.
- 3 Lecto hunc iacentem corpore languidum
 IAS fouebit fulciet ac bonus,
 Totum ac laboranti cubile
 Sternet & in melius reponet.
- 4 Namque ipse tristi murmure dixeram,
 IAS miseris sis medicus mihi,
 Peccasse & in te confitentem
 Hanc animam misellam.
- 5 Hostes maligno murmure proferunt
 Infausta, quantum percipiunt mihi,
 Quando interibit nomen, atque hoc
 Lucifugæ tenebræ recondent.
- 6 Ingressus ut me visere fingeret,
 Vnusque & alter vana loquens manet,
 Peruersaque obseruans maligno
 Pectore proloquitur reuersus.

- 8 In me susurrant protinus inuidi,
De me scelerata & perfida cogitant:
9 Hic iam laborans impotenti
Pondere, non penitus resurget.
10 Quin ille pacis consocius meæ,
Et cui solebam plurima credere,
Mense & sodalis non remotus,
Nunc pede me quatit insolenti.
11 At tu misertus me itatuas precor
IAS, vt illis pro meritis feram.
12 Te me probasse hinc disco, de me
Quod minimè hostis atrox triumphat.
13 Dumque ipse simplex integer atque ago,
Tu me tueris, tu incolumem facis,
Tu me perennem das ministrum,
Ante tuos statuisque vultus.
14 TAE, gubernat qui bonus Israël,
Sæclum per omne huic plaudite, plaudite:
Illi sit ac splendor decusque
Perpetuum proprium per annos.

PSAL-

PSALMORVM

LIBER II.

PSALM. XLII.

Quemadmodum desiderat ceruus.

PIETATIS EXERCITATIO IVCVNDISSIMA.

Ad præstantem, Animaduersione filii Coreli.

Carmen Dicolon Tetrasirophon.

- 1 Vgit cerua velut, dum sitiens aquæ
Ad riuos properat: sic anima hæc Deum
Te magnum cupiens ista fidelibus
Te desiderijs petit.
- 2 Magnum nempe anima hæc nostra sitit Deum
F O R T E M, perpetuò qui viger & valet.
O quando veniens aspiciam D E I
Vultus sorte beator?
- 3 Heu mi sunt lachrymæ pro dapibus diu
Et noctu, pariter tristis vt audio;
At nunc ille Deus, quem tibi P R I N C I P E M
Asfirmare soles, vbi est?
- 4 Effundam ipse dolens hanc animam mihi,
Dum tempus recolam, quo soleo Dei
Iunctis ordinibus, composito & gradu
Academ visere maximæ.
Dum voces memini lætitiæ indices
Et laudum comites, carmina & inclyta,
Quæ festiua meis turba frequens choris
Sacro reddiderat die.
- 5 Quid nunc vis animæ deiceris mihi?
In me quidve? certa mane D E V M,
Cuius fausta colam numina liber, &
Sospes vota canam pia.
- 6 In me deicitur mens mea mi D E V S,
Vnde & te recolo rura per aspera
Iarden præcipitem qua lauat Hermonum &
Parui ad culmina Misgari.
- 7 Enturbata trahens vnda voragines
Ia me congeminat, vocibus excita;

Ventorum ac pluuiæ defluuiis tuæ

Vndis, fluctibus obruor.

- 9 **EAS** auxilium cum daret, ac dies
Iussisset facilis surgere prosperos;
Tunc noctu ipse canens dicere sucueram
FORTEM præsidium meum.

- 10 Nunc **FORTI** ipse meo conquerar (is mihi
Rupes) me quid enim deseris inamemor,
Pullatisve facis vestibus ingredi
Me cogentibus hostibus?

- 11 Dissectis veluti me ossibus enecent,
Probris conficiunt; queis premor hostibus,
Dum dicunt, ubi nunc, quem tibi **PRINCIPEM**
Affirmare soles **DEVM**?

- 12 Quid nunc ægra anima ô deiiceris mihi?
In me quidve fremis? certa mane **DEVM**,
Cuius fausta colam numina liber, &
Sospes vota canam pia.

PSALMVS XLIII.

Indica me Deus, & discerne causam meam.

VOTVM PRO RESTITVTIONE.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

- 1 **IVD**EX **DEVS** me vlciscere, iurgium &
Iurgare solers incipe tu meum;
Me gente defende ex proterua,
Atque viro nimium doloso.

- 2 Tu (nam **DEVM** te præsidij mei
Agnosco) cur me longius abiicis?
Cur ater incedam furente

- Hoste dolens nimis ac premente?
Lucem fidemque (vt pollicius) tuam
Mitte, vt sacra ti montis in arduos
Ducar recessus; atque vt arceis
Quas colis, his ducit. **QUI**SAM.

- 3 Inde vsque ad aram perueniam **DEI**,
FORTE Mque gaudi lætitiæ mei;
Dicamque plectro tunc **DEVM** te,
Teque meum fidibus **PATRONVM**.

- 4 Quid te mex, quid vis animæ abiicis?
Commota cur sic infremis? at **DEVM**
Intaminata spe maneto,
Carniæ quem celeberrimæ reponam:

Ille & salutis multiplicis mihi
 Est auctor, illum dicere iam iuuat,
 Spectata cuius tanta sensi
 PRINCIPIS auxilia vsque nostri.

PSALMVS XLIIII.

Deus auribus nostris audiuius.

ECCLESIAE TEMPOR. BEATVS
EXITVS.

Filiis Coreh animaduersio.

Carmen Heroicum.

- 2 QVæ DEVS antiquis gessisti gesta diebus,
 Certa olim victisque patrum narrata periclis,
 Detulit ad nostras sermo verissimus aures:
 3 Vt nempe ipse manu disiectis gentibus altè
 Miseris hic nostri plantaria seminis, utque
 Contuderis validos populos, filiamque nocentum
 4 Abstuleris; non arcu etenim validisve lacertis,
 Ipsi regna sibi atque aliam peperere salutem:
 Dextra tua & lux illa tui clarissima vultus,
 Illis summa fuit laudis, quibus ipse volebas.
 5 Tu DEVS ipse mihi notus Rex, tu mihi PRINCEPS,
 Ergo Iacobæas memor & decerne salutes:
 6 Nos, ut ad astra pilas tauri, iactabimus hostes
 Te duce; & aduersos pedibus subigemus inulti.
 7 Non me securum facit arcus, nulla salutis
 Spes mihi in ense meo fuerit; cum tu vndique pressos
 8 Hostibus infestis nos eripis, irrita quorum
 Consilia impurum tandem meruere pudorem.
 9 Cunctos ergo dies nobis laus vnica PRINCEPS
 Hic erit; euge tuum nomen per secla canemus:
 10 Tu tamen exclusos abiicis, atque rubere
 Delusa spe sepe facies, nec ducis ut antè
 11 Agmina nostra, fuga aut victos conuertis ab hoste,
 Simus ut infestis feralis præda cateruis:
 12 Pars, pecora inuiso veluti deuincta macello,
 Tradimur; in Gentes alij dispergimur abs te.
 13 Nec præsentem quidem pretio, nec vendere magnè
 Ipse videre tuum populum; vicinus ut in nos
 14 Insultet probris, gens vndique & accola nostras
 Excipit ad risum, sæua & ludibria, clades.

- 85 Teque volente sumus pergentes fabula, nulla est
 Natio quin fannis nos impetat atque cachinnis.
 86 Totos vsque dies me præfens occupat ille,
 Ille rubor turpis vultus qui velat amaro:
 87 Hinc etenim insultans vis & conuicia dura,
 Hinc hostes inuisa premit me turba nocensque.
 88 Cuncta licet nos hæc sensu subeamus acerbo,
 Non tamen est oblita tui mens nostra, nec alium
 89 Fallere foedifragi pactum, nec corde proterui,
 Auersive tuo vel flexi calle notamur.
 90 Nos tu contusos adigis, latebrisque draconum
 Obruis, actenebris lethi pallentis & umbra.
 91 Nominis immemores nostri si PRINCIPIS vnquam
 Sustulimus tensas aliena ad numina palmas:
 92 Hæc DEVS inquireret iudex, cui cognita sunt quæ
 Corde latent hominum testisque inclusa medullis.
 93 Imò te propter cunctis impune diebus
 Cadimur, utque pecus lanienæ ducimur; ergo
 94 Euigila, ò DOMINE, heu quid somno mergeris? eia
 Surge, neque aut procul absistas, nimiumve moreris.
 95 Curve tuam celas faciem, nostræque ruinæ
 Immemor oppressos discrimine deseris alto?
 96 Sordida vita iacet depresso in puluere, & hæret
 97 Pectus humi nostrum. Surge auxiliator & ultor,
 Teque proba nobis vindex, velut antè, benignum.

P S A L. XLV.

Eruit cor meum verbum bonum.

DIVINARVM NVPTIARVM
EPITHALAMIVM.

- 98 Ad præstantem, super lilia filiis Corei, animadu-
 sio canticum amorum.

Carmen Sapphicum.

- 99 **M**ens bonum feruet data verbum
 Nostra, quod plenum cupinus refert,
 Rex modò his nostris teneat canendos
 Versibus orsus.
 Linguaque, ut mentis celeris ministra
 Sit, mihi optanda est veluti stylus, quem
 Scriba currenti digito tabellis
 Læuibus infert.

- 3 Pulcer es, natos superasque Adam?
Gratia atque istis fuit ex labellis,
Se tibi sacro D E V S vt benignum
Annuit omni.
- 4 Nunc latus ferro niueum corusco
O potens cinge, & decus atque honorem
Indue, hæc semper tibi namque certo
Munere constant.
- 5 Prosper ascendas celer, ac decorus,
Insidens vero, & moderator æqui,
Tunc tua ostendet noua monstra rerum
Vincere dextra.
- 6 Vt leues sternent populos sagittæ
Quas iacis dexter penitus ruentibus;
Sic tuos hosteis & iniqua Regi
Pectora figent.
- 7 Istud æternos solium per annos
Constat, atque ipse es D E V S, vsque regni
Nam tui sceptrum tenet æqua iustæ
Pondera libræ.
- 8 Diligis iustum, fugis improbandi
Quidquid est actus, D E V S hinc tuus præ
Cæteris læto sociis bonum te in-
unxit oliuo.
- 9 Muscea ac tædas aloës odoras
Spirat & suaueis castias eburnis,
Quidquid expromptum oculis colit
Veste decora.
- 10 Candidæ; regum soboles; puellæ
Inter ancillastibi sunt honestas,
Est comas auro redimina puro
Dextera coniux.
- 11 Nata, des aurem facilem, vidensque
Audias nostris monitis, paternæ
Te domus, chari generisve, nulla
Cura moretur.
- 12 Fac tuum Rex vt cupiat decorem
Quem tibi dat fors D O M I N V M beatæ
Tu modò hunc supplex venerere, amesque,
Suspiciasque.
- 13 Iam Tyri te gens opulenta multo
Munere orabit, cupiet tuumque
Expius gratum decus & colendos
Cernere vultus.

14 Tota miranda ac celebranda Regis
Filia & magna est penitus, decet quare
Arte felici variata & auri

Pondere vestis.

15 Ipsa iam picto decorata cultu
Virginum pulchra comitante turba,
Quas sibi optarat, proferabit alumnus

Visere Regem.

16 Has chorus lætæ socias sequitur
Votibus pompæ, venienteque in aulam
Regis & gratos thalamos potentis,

Plaudere promptæ.

17 Quod tui patres tenuere regnum,
Quam dabis multam, soboles tenebit;
Principes natos statues parenti

Lætus in orbe.

18 Quod tuum vates memoro canendo,
Nomen æternum referent per ævum
Laudibus crebris populi futuri.

Tempore in omni.

PSALMVS XLVI.

Deus noster refugium & virtus.

ECCLESIAE DIVINA PAX.

Ad præstantem filiis Coreh super Ghalamoth
Canticum.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

Protektor est & præſidium D E V S
Nobis probatus; quamlibet asperis
Hoc experiri ſemper alumnus
Caſibus auxilium valemus.

Mutentur ergo ſedibus infimis
Convulſa tellus, ſorbeat & mare
Monteis recedentes profundum;
Nos tamen impavidi hæremus.

Vndæ frementes fluctibus æquis
Tollentur alto præcipites ſælo,
Quarum ſuperba vi trementes
Viſq; ſonent trepidantq; montes.

5 Rivi ſacraſti fluminis, hi D E I
Vſbi quietam lætitiâ ferent,
Qua ſancta dilatatur ædes
Principis hoſpitium ſuperni.

- 6 Hanc, dum fouentis præsidio DEI
Instructa constat, nil moueat loco;
Succurret huic PRINCEPS in ipso
Manè citò properans periculis.
- 7 Percussa magnis regna tumultibus
Nutent ruentum murmure gentium,
Et voce concursus tremenda
Dispereat liquefacta tellus.
- 8 IAS potentis numine vindicis
Nostrum tuetur perpetuò genus;
PRINCEPSQUE IACOBO est patronus,
Arx valida, edita & vsque nobis.
- 9 Venite, gesta exemplaue cernite
IAE, valentis vertere funditus
Terras, & exstinxisse toto
Bella nimis furiosa in orbe.
- 10 Arcum refringet, frustraue lanceæ
Discindet; atris ignibus & citas
Vret quadrigas. ergo noto
Cedite Numini & efficaci.
- 11 Genteis per omneis, (quippe ego sum DEVS)
Terrasque tollar; viribus & potens,
- 12 Atque ultor IAS ille Iacob
Arx valida est Deus VSQUE nobis.

PSALMVS XLVII.

Omnes gentes plaudite manibus.

DIVINAE TVTELAE PRAEDICATIO.

6 Ad præstantem filiis Coreh Psalmus.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 1 **P**lausu omnes populi vndique
Acclamate, ac vocibus assonis;
- 2 Terris nam omnibus imperat
IAS terribilis, maximus & potens;
- 3 Nostris qui pedibus dabit
Deductos populos regnaue legibus;
- 4 Nobis seposuit bona
Sortis perpetuæ dona benignior;
- 5 Excelsum Isacidæ decus,
Quodque ipse vsque fouens auctor amauerat,
Exceptus

Exceptus litui ac tubæ

Mixto I A S sonitu promittit Deus.

7 Nostram psallite PRINCIPEM

Ac Regem canite hunc, psallite, psallite:

8 Omnes nam imperio regit

Terras ipse D E V S, psallite doctius.

9 Rex hic gentibus est D E V S,

Et sanctum solium sede tenet Deus.

10 Famosi in populis duces

Addunt se socios ad populum D E I;

Cui se prouidus Abraham

Permittens retulit nomen honestius:

Cuncti nam procures viri

Terras qui clypeis cunque regunt suis,

Agnoscent Dominum D E V M,

Atque alto solidè numine PRINCIPEM.

PSALMVS XLVIII.

Magnus Dominus & laudabilis nimis.

ECCLESIAE BEATITAS.

Canticum Psalms filiorum Core.

Carmen Sapphicum.

1 M aximis magnus celebratur I A S

Laudibus celsæ moderator arcis,

Monte quo se iam solido probauit

Numine sanctum.

3 Mons Sion tractu celebris nitenti, est

Omnibus terris decor & voluptas,

Regis vrbs magni hæc sedet, atque opacata

Spestat in arcton.

4 Arcibus cuius D E V S ipse notus

Tutor ac præses: sociata in vnum

5 Quam manus regum petiit, inantum

Præteritæque.

6 Hanc simul visam obstupescere, mente

Perdita, & cursu properante cæci; ac

7 Impotes, valde doluere, ut ipso

Femina partu.

8 Euris & quantus rapidis procellis

Punicas frangit pelago carinas;

Quæ patres nobis retulere in I A E

Vidimus vrbe:

F 3

9 Vrbe,

- 9 Vrbe, quam PRINCEPS DEVS ipse condidit
Vltor & firmans fouet VSQVE in æuū:
10 Quin tua nos te DEVS ò manemus
AEdē benignum.
11 Quā tuum perfert cita fama nomen,
Constat extremis tua laus in orbis
Finibus, iusti tua namque & æqui
Dextera plena est.
12 Iudice & ius te referente latus
Mons Sion, Iudæ & soboles puellæ
Certa plaudentes cecinere grata
Carmina voce.
13 Ambitus crebros properate in orbem, &
Turribus quantus numerus Sionis
14 Discite attenti, valideque vt exstet
Murus & arces.
Audiat vestro soboles futura ex
15 Ore, vt hic noster DEVS est PATRONVS,
Exitus faustos duce quo feremus
Tempore in omni.

PSALMVS XLIX.

Audite hæc omnes gentes.

BONORVM ET MALORVM EXITVS.

4 Ad præstantem, filiis Coreh Psalmus.

Ode Dicolos Distrophos.

- 2 **A**vdite hæc populi auribus,
Orbis qui incolitis quadrifidi domos;
3 Adæ vos genus infimum,
Summorumque etiam progenies virū:
Quisquis diuitiis valet,
Vel quem semper egens pauperies premit.
4 Prudens quas sapientias
Cor dicat, nō ans proferet os meum:
5 Auri exempla cabam mex;
Edam ænigma sacri murmure barbiti.
6 Nam cur temporibus malis
Vallatus timeam, finibus aut meis?
7 Hæc illi metuant, quibus
Res & percelebres spem cumulant opes:
8 Nullum nam redimet sinus
Frater, nec pretiis excipiet DEO.

- 9 Vitæ cara redemptio est,
Et quæ victa cadit perpetuò irrita.
- 10 Viuet, scilicet, omnibus
Sæclis; nec tumulos sentiet aut rogos.
- 11 Hic spectet sapientium
Funus perpetuò viuus & integer!
Immo, stultus & insciens,
Decretum stabile est, vt pereant simul.
Tunc quæ parva laboribus
Res multis fuerat, cedit ad alteros.
- 12 Illis pectore in intimo
Ædes perpetuas pollicitis sibi,
Et sedes soboli inclytæ;
Quas non diuincint secula plurimæ
Illis nomina in vrbibus
Et sub data locis constiterant sua.
- 13 At fors non homini dabit,
Ornata vt celebri permaneat diu;
Ergo vt quadrupedum genus,
Abscissi variis intereunt modis.
- 14 Illis stultitiæ via hæc
Quàm stulta: vsque volens posteritas probat.
- 15 Hos innum in barathrum vt pecus
Cogens mors adiget; queis præerant pij
Cum lux fulserit ac dies.
Deturbata vetusque his species ruet,
Aula quos propria exules
Urcus terrifico suscipiet specu:
- 16 Vitam sed redimet DEVS
Semper me excipiens de barathro meam,
Nullum tu meruas virum,
Aut quem clara domus, diuitiæ aut beant;
- 17 Nam nil is moriens feret;
Quem tandem ipsa comes gloria deferet:
- 18 Hæc dum vita manet breu
Ad summum fruitur sollicitis bonis.
Tunc te plausibus excipit
Vulgus, dum frueris, lautiùs atque agis.
- 19 Cumque ad sæcla parentum
Huius vita venit, perpetuò manet
Læce exclusus, & exteris
Conclusus tenebris cum grege lurido.
- 20 Hæc

22
21 Hæc fors TERRIGENIS data,
Quos dementat agens præcipites honori;
Vt cæu quadrupedum genus
Scindantur variis & pereant malis.

PSALMVS L.
Deus deorum Dominus.

EVANGELII TRVTINA.

Psalmus Assaph.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

IAS DEVS, qui & FORTIS, auens loqui,
Terram vocatam cominus arguet,
Sol vnde primo lucet ortu;
Quaque subit nitida ora celans.

2 Ille & decoris summa potens DEVS
Monte è Sionis promicuit sacro,
Noster DEVS non ille surdo aut
Numine perueniet silente.

3 Absumet ignis præuius asperum,
Sordensque quidquid comperiet, citus;
Circumque consurgens procella
Cuncta ruens penitus mouebit.

4 Celos vocabit protinus editos,
Terramque certo non refugam loco,
Testes peracti nempe pacti, &
Iudicij huic populo seueri.

5 Dicet; Meos huc cogite nunc Pios
Mecum feriti foderis obfides,
Queis pacta firmavit probando
Sacra pecus iugulata ritu.

6 Cæli probabunt iustitiam Dei
Nunc vsque prompti dicere: Iudicem
Audite me ius proloquentem
Vos popule & mihi iam dicite.

7 Testata iura en persequar, Israël,
Tecum est quod actor nunc mihi postulem;
Scis me DEVM, scis PRÆSIDENTEM
Esse tuum; tibi scis PATRONVM.

8 Non ipse raras arguo victimas
Quas parcus aris intuleris meis;
Non vsta totis infrequenter
Sacra mihi repetenda membris.

- 9 Non aut iuuenços cornigeros domo,
Hircosve caulis excipiam tuis:
- 10 Mi silua producit ferasque,
Mille greges pariuuntque montes.
- 11 Montes quot vsquam contineant aues,
Noui, neque agri me quadrupes fugit.
- 12 Quod si fames me tentet, haud te,
Me ut dapibus cumules, rogabo:
Nam constat orbis multiparens mihi.
- 13 Quidquidque pleno continet is sinu.
Num carne tauri pascar ipse,
Numve capri saturer cruore?
- 14 Discas dicatae munera gratiae
Offerre, summo vota ferens D E O.
- 15 Me ut liber in duris vocatum
Temporibus celebres supernum.
- 16 Ast, aduocato sic D E V S improbo,
Statuta, dixit, quid memoras mea?
Cur ore tentas improbando
Ipse meum meminisse pactum?
- 17 Pertaxus ipse es discere quod decet,
Ac verba suctus post mea ponere:
- 18 Furisque conspecti administer
Impiger es, sociusque moechis.
- 19 Proiecto & ore infanda iacis mala,
Fraudemque lingua concipis improbam.
- 20 Confugis in fratrem sedendo
Dedecus, in sobolemque matris.
- 21 Hæc dum patriares, quod tacui, putas
Me moris esse aut ingenij tui,
Sed te redargutum reumque
Criminibus peragam relatis.
- 22 Prudenter ergo cernite, qui D E V M
Obliuioſo pectore pellitis;
Ne raptor in prædam
Nemine vos redimente vexem.
- 23 Me, qui fatendo, sacrificat pius,
Is me probato munere suspicit:
Constantque mores cui, salutem
Ipse dabo reperire D I V A M.

PSALMORVM
PSALMVS LI.

Miserere mei Deus.

POENITENTIA SOLIDA.

- 1 Ad præstantem, Psalmus David.
2 Cùm venit ad eum Nathan propheta, postquam ingressus est ad Bath-Sabagh.

Carmen Iambicum Monocolon, Monostrophon.

- 3 **O** Mī benignus parce, ceu soles, D E V S,
Magna & tuorum vi efficacī viscerum
Delere noxas perge perge iam meas.
4 Valde lauto criminum me fordibus,
Peccata purgans amoue prorsus mea.
5 Noxas meas namque ipse noui, nam serox
Peccatum oberrans semper instat mī meum.
6 Peccator in te constitui audax vnicum,
Gessi que te præsentē turpe prohi malum,
Vt constet vrgens veritas dicti tui;
Vineasque iudex non mouendo calculo.
7 Atqui ecce prauo fictus ipse sum malo,
Fœcunda culpis meque mater fouerat.
8 En veritatem renibus vis abditis;
Secreta mī ac tu detegis mysteria.
9 Hyssopus adsit me benignè vt expies,
Albam lauansque fac niuem me vincere.
10 Audire læto da mihi tu nuntium,
Vt ossa te premente tansa gaudeant.
11 Vultum reconde, nostra nec tu conspice
Peccata, prauī & criminis dele notās.
12 Purum creato cor mihi, o potens D E V S,
Pectus nono que spiritu firma meum.
13 Ne me repelle de tua præsentia,
Sanctum tuum nō dimoue à me Spiritum!
14 Tur salutis redde mi tu gaudia,
Et liberalis me refiget spiritus.
15 Doctor viarum sic tuarum perfidis
Eto, & redibit turba post te noxia.
16 Pœnis cruentis erues me sanguinū,
P R I N C E P S salutis vnice o D E V S med.
17 Tuum sonabit lingua ius æquum mea,
Laudet tuas vt os meum pronuntiet.

- 18 Non vis, daturus quas tibi essem, victimas;
Nec tu perustam poscis auctor hostiam.
19 Fractus D E O nam spiritus sunt victimæ,
Non fracta spernit, tunc corda non D E V S.
20 Auge Siona iam benignus & fove,
Muros Salemi & alta pone moenia.
21 Tunc & probabis iusta sacra victimas,
Consumpta adusta tunc frueris hostia;
Ardebit ara taurus ac frequens tua.

PSALMVS LII.

Quid gloriaris in malitia.

MALORVM MALVS, BONORVM
BONVS EXITVS.

- 1 Ad præstantem, Animaduersione Dauidis.
2 Cum veniret Doegh Idumæus, & muntiaret Sauli,
ac diceret illi, Venit Dauid in domum Ahhi-
melech.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 3 Quid te laudibus o potens
Sic efferre iuvat, quod malè feceris?
FORTIS diua benignitas
Omni constat enim certa manens die.
4 Fingit lingua dolos tua,
Fraudi vt prompta nocet tersa nouacula.
5 Præfers officiis malum
Iustis, vana probas vsque libens magis:
6 Te argumenta nocentia, &
Fraudis lingua malæ detinet artifex.
7 FORTIS te quoque dissipans
Abscissum penitus, funditus erutum
Tectis eiciet tuis:
Terris ne vsque queat perire in intimis:
Radicem eruet is tuam,
Vivum terra tui vt iam teneat nihil.
8 Iustis visa pium metum, &
Risum exempla dabunt nominis inuidi.
9 En qui non posuit D E V M
Robur perpetuum ac præsidium sibi:
Fidens pluribus ast opum
Gasis, ipse suo nixus erat dolo.

- 10 Ipse est ædibus in DEI
 Ceu frondens oleæ ramus in vltimis
 Sospes secula temporum
 Nitar subsidiiis perpetuis DEI:
 11 Gratus laudibus efferam,
 Auctoremque canam multifonis meum
 Me spes nominis ac tui
 Semper fausta tuis ducet agens piis.

PSALMVS LIII.

Dixit insipiens in corde suo.

HVMANI GÈNERIS EXAMEN.

- 1 Ad præstantem super Mahhalath.
 Psalmus David.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 2 **I**Nfatus alto dixit excors pectore,
 Est nullus in cælo ARBITER:
 Hinc perditorum vulgus in præceps fusers,
 Sacrum profanis miscuit;
 Fraudem nefandam quisque honesto prætulit,
 Nemo probandum perficit.
 3 Cælis ab altis vsque despexit DEVS.
 Adami in errantis genus,
 Num quis decori compos & versu studens,
 Existet qui quærat DEVM?
 4 Flexisse vili singuli, qui non pari
 Errore corrupti fluunt;
 Certi nec vnus exstat è cunctis boni
 Probandus auctor numini.
 5 Num turba prauæ seruiens libidini
 Agnoscet infandum scelus?
 Qui panis instar deuorant gentem meam,
 Deum colunt, aut inuocant?
 6 Illic metu sed horruere, scilicet,
 Nullus fuit prorsus metus.
 Cum membra te vallantis hostis sparserit
 Vindex tui atque vltor DEVS;
 Illos pudore at impotenti affeceris
 DEVS quos ipse abhorruit.
 7 En ex Stone compos Israël bonæ
 Salutis vnquam emerferit?

Cum seruitutem mutet inuidam DEVS.

Gentis dicatæ iam sibi,
Bonam Iacobus gaudeat plus vicem,
Lætus triumphet Israel.

PSALMVS LIIII.

Deus in nomine tuo saluum me fac.

VNICVM PRAESIDIUM DEVS.

Psalmus in Neghinoth, animaduersionis David.

Cum venissent Ziphai, & dixissent Sauli, Nonne
David abdidit se nobiscum?

Carmen Tricolon Tetraastrophen.

Isto salutem nomine mi DEVS

Ferto, tui meque assere numinis
Virtute; PRINCEPS, audi & aure,
Dicta meo repetita ab ore.

Instant minantes extera pars mihi,
Vitam meamque heu terribiles petunt;

Nec usque curauit nocens hæc
Turba DEVM arbitrio potentem.

Ast ecce mi sit subsidium DEVS,

Præsens amicis est DOMINVS meæ
Vitæ, patronos quos periculis
Cura mouet mediis tuendæ.

Lethale cunctos excipiet malum,

Ponunt latentes qui insidias mihi;
Scissosque constrictosque in arcum
Nempe fides tua certa reddet.

Tunc sponte ad aras sacra feram, tuum

Vt nomen IAS concelebrem bonum;

Liber periculis, & quid hostes

Manferit, hic oculus vibebit.

PSALMVS LV.

Exaudi Deus voce meam.

PROBITATIS EXERCITATIO.

Ad præstantem in Neginoth. Animaduersionis David.

Ode eadem.

A Vrem precanti mi DEVS admoue,

Vultum tuo nec contege supplici;

Sentire, respondens, proba te,

Marmure quæ meditor dolente.

Clamore

- 4 Clamore duro, heu, comprimor hostium,
Quos ardor in me præcipites agit;
Cæcoque dementem furore
Prouocat in mea damna turbam.
- 5 Cor mi in reducto pectore condolet,
Præfente mortis meus trepidat metus:
- 6 Terror, pauores meque totis
Artubus heu tremor asper angit.
- 7 Votis precari sic soleo, en erit
Instar columbæ vt præpetibus volens
Pennis, & optatas quietus
Ipse queam tenuisse sedes?
- 8 Migrans remotos en peterem celer
Tractus, & vsque in foliugis manens;
- 9 Ventique vt impulsus procellis,
Ipse meam fugerem in salutem.
- 10 Absume, sorbe mi Domine hos citò,
Illisque linguas diuide dissonas:
Iniusta nil ipse vrbe præter
Damna, malas video atque rixas.
- 11 Noctu diuque haud incenibus illius
Vsquam quietus feruor obambulat;
Vesana nec cessans libido
Occupat hanc penitusque turbat.
- 12 Artes rectoræ, vstraque prauitas
Totam pererrat, nec dolus improbus,
Nec fraus recedit seua plenis,
Quas temerans celebrat, plateis.
- 13 Non hostis vrgens me cruciat malis
Probris, tulisse hunc nam valeam grauem:
Non inuidenti vexor amplis
Viribus; hunc potero & latere.
- 14 Mortalis at tu, qui ordinis es mei,
Tu mi magister, tu mihi cognitus;
- 15 Conferre cui vultum tacendum
Dulce fuit: pariter sumusque
Versati in alti PRINCIPIS ædibus:
- 16 Hos damnet vltix mors cita noxix,
Viuosque deturbet sepulchrum
Cum domibus sociisque culpæ.
- 17 Ipse inuocabo (sic solitus) DEVM,
IAS salutem constituat mihi:

- Occasu & Ortu, æstuque vocem hanc
 Audiet, eloquiumque triste.
 Vitam redemptorque incolumem meam
 Reddet parato iam mihi prælio,
 Cum turba me magna invidentium
 Dispositis peteret cateruis.
 Antiquus vsque est cui thronus, audiet,
 FORTISQUE pressos fregerit hos citò,
 Quos nec vices nec fors refringit,
 Quique DEVM viuere numquam.
 Imò sacrati foederis immemor
 Certos amicos quisque petit manu;
 Os lubricante lacte fingunt;
 Corda mouent inimica pugnam.
 Vnguenta verbis vincere lenibus
 Possunt, acuti hæc sunt gladij tamen;
 IAE sed imponas onus si
 Ipse tuum, reget ille dux te:
 Is, ne labanti consilio ruat,
 Iustum perenni tempore continet.
 Illos DEVS tu das io alti
 Præcipites puteum periculi
 Quoscumque sanguis fraudque facit viros,
 Hi non dies vel dimidiant suos;
 Ast ipse fidens totus isto
 Integer auxilio manebo.

PSALMVS LVF.

Miserere mei Deus, quoniam concu-
 cauit me homo.

DIVINAE TYTELAE
CONSTANTIA.

Ad præstantem super columbam mutam remoto-
 rum. Davidis Michthan regium deprehendere
 cum Philisthim in Gath.

Carmen Tricolæ Tessastrophon.

Clemens misertus me DEVS eripe:
 Mortalis in me proruit, atque hiat
 Me qui premendo semper ambit
 Belliger atque agians perurget.

- 3 O SVMME, plures assidue mihi
Instant hiatu belligeri fero;
- 4 Tu quo die vexor timore,
Spes mihi certa manes salutis.
- 5 Verbum, DEVS quod protulit integrum,
Laudabo sospes, spem posui DEVM;
Immotus ergo non timebo,
Quid mihi vis paret agra carnis.
- 6 Si quid vel orno vel loquor, vndique
Contristat virens me assiduus labor:
Intenta mens illis mihi actu
Perniciem meditatur omni.
- 7 Illis petendæ vt spes animæ est mex,
Sic & coactis infidiis latent,
Lustrare conari meos qua
Parte feram moueamve calces.
- 8 Illis libido perfugium facit;
Naso sed acri dat populos DEVS
Immane detrusos ruina
Præcipites properare IVD EX.
- 9 Constet tibi cum nostra vagatio,
Infunde in virem has tu lachrymas tuas
Quas fundo, descriptasque libro
Ipse tuo nuttira effluenteis.
- 10 Primum vocanti cum mihi protinus
Hostes coacti terga dabunt mei,
Hæc certa mi præsens fauoris
Signa sui DEVS ipse ponet.
- 11 Res, verba gratus cuncta feram DEO;
IAE notandi laudibus exitus:
Promissi & auctori benigno
Verba canens celebrabo resque.
- 12 Me spes in vno fida manens DEO
Quicquam timere à terrigenis vetat;
- 13 Quin vota solvam DEVS, quas
Pollicor tibi terre laudes.
- 14 Tu morte præsens hanc animam eripis;
Tu liberis hos, ne titubem, pedes:
Vt luce viuens hac fruensque,
Ipse DEVM sequar vsque cultor.

PSALMVS LVII.

Miserere mei Deus, miserere mei.

PROBITATIS ASSERTOR DEVS.

Ad præstantem Ne corrumpas. Daudidis Michthant,
cùm fugeret à facie Saulis, in spelunca.*Carmen Sapphicum.*

ME, D E V S, me tu miseratus, huic, quæ
Te petit fidens, animæ pericla
Transfer: alarum intereâ tuarum

Protegar vmbra.

PRINCIPEM summum prece suscitabo

Viribus FORT E M, mihi qui probaris

(Sic solet) factis statuetque & idem

Præmia tradet.

Sospes utque in me superem V S Q V E hiantum

Probra, demittet D E V S ipse verax

Blanda de cælis D E V S efficaci

Numine dona.

Flammeos inter iaceo leones

(Mens mihi quæ sit?) sobolemque Adamæ.

Lingua queis vibrans gladius, sagittæ,

Haltaque, dentes.

Tollere in cælos D E V S, atque terram

Gloriæ extendas monumenta in omnem

Quæ vales; rete hi pedibus pararunt

Tendere nostris.

Gogitur curis animo hæc in arcum.

Quæ viam tendo scrobibus refossis

Occulunt, casu penitus graui quas

Compleat auctor.

Iam mihi exultat, D E V S, & paratuma

Cormodos gestit fidibus canoris

Iungere, ac dulci celebrare cantu

Munera

O decus nostrum vigila, atque surge

Nablium, exurgas cithara; ac neque ipsam

Me pigrum surgens præeat nitenti

Lucifer ortu.

Te canens multis populis fatebor,

Gentibus necnon D O M I N V M, patronum

Gratus & lætus celebrabo, psalmis

Nempe canotis.

- 11 Nam tui doni bonitas benigni
Siderum tractus superat, polosque
Veritas dicta tua certa magnūque
Aethera vincit.
- 12 Tollere in summos D E V S alme calos,
Gloriae ac terris monumenta cūctis
Tende, qua lictus pelago adiacenti
Prominet orbis.

PSALMVS LVIII.

Si verè vtrique iustitiam loquimini.

HVMANI IVDICII INIQVITAS.

- 1 Ad praestantem, Ne corumpas, Davidis Michtham.

Carmen Dicolon Distrophon.

- A** Nne o concilium iustitiam loqui
Nostis, iudicia an terrigenum genus
Recta aequo trutina examine ponitis,
Exacto officio integri?
- 3 Atqui corde dolos prauaque perfido
In terra solitos vos. struere haud negem;
Vestris è manibus vis venit improba,
Librata & studio malo.
- 4 Flectunt nempe vias ex utero impij,
Ex aluoque perunt devia callibus
Errorum, faciles vana loqui nimis,
Iacta & fingere non pigri.
- 5 Virus pestiferum ceu colubro est quibus,
Virus quale nocens vipera concipit,
Quae furdas nimium continet augium
Obdens callida ianuas.
- 6 Frustra illam magici murmuris artifex
Tentat carminibus vincere fortibus;
Nil voces magici carminis audiet,
Temneque artifices modos.
- 7 Dentes ore suo comminue his D E V S,
Molaresque feris tolle leonibus
- 8 A S; ceu liquida dispereant aquae,
Fluxu ac deficient suo.
- Et quae dira solet tendere spicula,
Nequicquam noceant, arcubus irritis
Intercisa velut lentaque vulnere,
Et fallente cadant manu.

- 9 Limax ut fluidis viribus eliquet,
 Ut foetus, pereat, semineus putri
 Tabo disperdens, lumina cui negat
 Solis viscere mors cita.
- 10 Nondum flamma leues corripit grauis
 Spinas, ante lebes incaleat nimis
 Vester, consilia ut cruda cadant suis
 Ebullita furoribus.
- 11 Iusto exempla Dei vindicis agnita,
 Visa &, pacificam laetitiam ferent;
 Testis namque pedes ipse cruoribus
 Tinguet, sanguine & improbo.
- 12 Ac tunc dicet homo, nempe manet pios
 Fructus iustitiae, nempe polo edito
 Illos quidquid agant despiciens DEVS
 Terras iudicat infimas.

PSALM. LIX.

Eripe me de iniuricis meis Deus meus.

INNOCENTIA DEO SVSCEPTA.

- 1 Ad praestantem, Ne corumpas: Davidis Mich-
 thain, cum mimente Saule obsertuata fuit do-
 mus, ut occiderent eum.

Carmen Tricolon Tetrastraphon.

- 2 S Eruat me rabidis me eripe ab hostibus,
 Infestisque mihi protege mi DEVS;
 3 His quos prava voluntas
 Urget fundere sanguinem.
- 4 Namque ecce immeritas insidias meae
 Tendentes anima in me coeunt viri,
 Robustum genus, IAS,
 Culpa aut crimine non meo.
- 5 Praui in me nihil est, & properant tamen,
 In meque arma sibi & consilium parant:
 Occurre excius, ac me
 Explora, & propius vide.
- 6 Vltor maxime dux tu armigenum DEVS
 IAS, quo fruitur PRINCIPE & Israël,
 Expergiscere, & omnes
 Gentes pro meritis preme.

- Clemens sis licet, his parcere define,
Sæuæ quos agitans cura libidinis
Factis vsque malignis
Et prauis studiis tenet.
- 7 Nocturno assimilis turba latrans cani
Vicos atque vias vrbis obambulat;
- 8 His labra, osque, minaces
Enses. namque quis audiet?
- 9 IAS ludus erunt hi tibi, rideas
Cunstarum studium cœptaque gentium:
- 10 Illud robur ego ad te
Arx nostra experiar D E V S.
- 11 Clemens meque fouens præueniet D E V S:
Ipse exempla mihi cernere in hostibus
Concedet D E V S, atque
Spectare incolumi dabit.
- 12 Hos ne perde simul, ne & populo meo hoc
Exemplum graue de mente cadat breui:
Illos detrahe motos
Noster tu clypee ô D E V S.
- 13 Peccatum ore suo, verbaque proferunt
Labris falsa suæ plena superbix;
Iuramentaque fraudi
Addent dira loquaculi.
- 14 Hos, ne exstare queant, dirue, dirue ex-
candens; V S Q V E D E V M, munere præsidio
Norint esse Iacobo
Oras orbis in vltimas.
- 15 Nocturno assimilis turba latrans cani
Vicos atque vias vrbis obambulat;
- 16 Quærunt quid comedant; hos
Sed sistet vigiles fames.
- 17 Ipse at manè tuum præsidium canam;
Et quantum ista mihi est nota benignitas;
Veram temporis in arcto
Te arcem ac perfugium mihi.
- 18 Te psallam fidibus præsidium meum,
Te qui me solitus protegere es D E V S,
PRINCEPS ille benigno
Cuius subsidio fruor.

PSALMVS LX.

Deus repulisti nos, & destruxisti nos.

EX TENEBRIS LVX.

- 1 Ad præstantem super Susan Gheduth : Michtham
Davidis, ad docendum.
2 Cum contenderet erga Aram Naharaim, & erga
Aram Szobah, & conuersus Ioab, percussit Edom
in valle Salis duodecim millia.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 3 **D**iruptos D E V S abstuleras nos percitus ira,
Sed nobis te redde precamur.
4 Nutat terra tuo scissa ac tremefacta furore,
Rimas tu committe labantis.
5 Tu populo exhaurire tuo prædura dedisti &
Plena tremoris pocula nobis.
6 Signa tuis tollenda dabas cultoribus V S Q V E
Propositi veri monumentum.
7 Det tua, vt euadant quos diligis ipse, salutem
Dextera, teque mihi facilem da.
8 Sancta loquês responsa dedit D E V S irrita nunquam,
Quæ gaudens ego certa tenebo.
Partiar ergo agros Sichimæ vallemque remensus,
Implent quam tentoria Suchoth.
9 Galgedium nemus & Manases mea iura subibunt,
Atque mei munimen Ephraim
10 Verticis: ac Iudas me decernente notabit.
Sunt & balnea nostra Moabus.
11 Perferet ipsa meam soleam calcantis Idume:
Tuque Palæsthine & mihi plaude.
12 Quis me in munitam victorem deferet urbem?
Ducet Idumæas & in oras?
13 Cum Deus amotos tu nos eieceris, ac iam
Nostra D E V S non agmina ducas:
14 Auxilium arctatis nobis tu porrige: vanum est
Ex homine expectare salutem.
15 Nos ductore D E O turmas armabimus, ille
Calcando nostros teret hostes.

PSALMVS LXI.

Exaudi Deus deprecationem meam.

S V P P L I C A T I O.

1 Ad præstantem, super Neghinoth Davidis.

Carmen Tricolon Tetraſtrophon.

2 **A** Vdi quid orem, quid querat o D E V S;
Terra vt precans te à fine vocem sacræ,
Defectus iſte cordis ægri
Viribus atque animo impotenti.

3 Rupis præaltæ culmine me loca,
Quamque ipſe ſolus ſcandere non queo:

4 Mî namque tutum ſis aſylum,
Eſque fero valida arx ab hoſte.

5 Tentorio ipſe in plurima ſæcula
Iſto manebo, nil metuens mali;

Ac turus alarum tuarum

Præſidio fruar V S Q V E firmo.

6 Tu certa namque & vota facis mea;
Hæreditatem teque timentium

7 Das auctor, ac Regem diobus
Accumulas ſaturasque ſœclis.

8 Semper ſedebit præſidio Dei
Inſtratus omni tempore, gratia

Cui certa cuſtos eſt fidesque;

His nihil auſpicis timebo.

9 Sic nomen edam perpetuo tuum

Neruis remiſto carmine; ſic tibi

Quæ vota ſactaram, redemptus

Aſſiduus ſoluam diebus.

PSALMVS LXII.

Nōne Deo ſubiecta erit anima mea?

VANITATIS VANI CONATVS.

1 Ad præſtantem apud Ieduthun, Pſalmus David.

Carmen Dicolon Diſtrophon.

2 **N** Empe ſpectat hæc mens D E V M
Silens petitque, pendet hinc ſalus mî.

3 Ille nempe rupes mea eſt

Munimen atque mî æ multa mutem.

4 Quamdiu

- Quamdiu in virum nequiter
 Agetis omnes? murus ut ruens cui
 Tenditis necem perfidam,
 Impulsa valli ceu caduca moles?
 Nempe de gradu ut detrahant
 Vana apperentes consuevit; precantur
 Ore, quæ probes; cordibus
 Malis maligna deuouere fueri.
 Nempe spectat hæc mens DEVM,
 Silens rogatque, pendet hinc mihi spes:
 Ille nempe rupes mihi &
 Munimen; haud nutabo nixus illo.
 In DEO salus est mea,
 Decusque petra roboris mei ipse est.
 In Deo fides est mihi;
 Sperate gens hunc semper omnis vnum;
 Corda vestra & huic fundite,
 Faustus DEVS nam solus usque nobis.
 Nempe & Adæ nil est genus,
 Virisque natos vanitas reprendit.
 Pone hos lancibus tu suis,
 Toller resultans vanitas leuatos.
 Nec vim pone spem tu tibi,
 Neu præda vos exerceat superba;
 Crescat summa rerum licet,
 Nil vestra corda figat aut moretur.
 Quæ semel locutus fuit
 DEVS, reponam audita his, valens nam
 Constat atque præstans DEVS.
 Hæc ac benigna gratia est tibi, qui
 Singulis potius affoles
 Vicem rependere actibus paratam.

PSALMVS LXIII.

Deus Deus meus ad te de luce vigilo.

EXILIVM VTILE.

- 1 Psalmus David, cum is esset in solitudine Iudææ.

Carmen Dicolon Distrophion.

- 2 **M**ANÈ DEVS sole te quærer: tu mihi PRIN-
 Te nimis hæc anima & sitit ardēs. (CEPS,
 Hæc caro te cupit ac petit hinc afflicta, ubi tota
 Squallida terra arens caret vndis.

- 3 Sic ego sancta sola inuisi, vt mihi cura videndi est
Vires atque tuum decus ingeos:
- 4 Quippe benigna mihi est melior tua gratia vita, his
Te labiis laudabo canamque:
- 5 Exsoluamque tibi grates dum vita manebit,
Altis ad tua nomina palmis.
- 6 Deliciis anima hæc satura ac si pinguibus esset,
Sic labia in laudes mea soluam.
- 7 Sum memor ipse tui stratis quæ plurima muros,
Te ac meditor vigil omnibus horis.
- 8 Te, auxilium præsens expertus sæpè, tuarum
Alarum cantabo sub vmbra.
- 9 Hæc anima innitens tibi, subsequitur gradientem
Dextera me & tua fulsit euntem.
- 10 Quique meæ vitæ exitium cupiere paratum,
Descendent loca ad infima terræ.
- 11 Occisum gladio corpus, sine honore sepulcri,
Vulpibus in prædam cadet amplam.
- 12 Rexque D E O lætus grates laudemque reponet
Illius & qui numine iurat,
Victor laudis erit compos, dum falsa loquentium
Os clausum obstructumque silebit.

P S A L M V S L X I I I I.

Exaudi Deus orationem meam.

P R O B I T A T I S P A T R O N V S D E V S.

Ad præstantem, Psalmus David.

Carmen Tricolon Tetra-strophon.

- 2 **O** Rantis audi sancte D E V S meam
Vocem, pauore atque hostis ab improbi
- 3 Defende celatum malignæ
Consilio studiisque turbæ.
- 4 Queis lingua acutis ensibus aptior;
Verba, vt sagittæ spicula tristia,
- 5 In non paratos innocentes
Insidiis iaculantur atris.
- 6 Firmata postquam constituunt mala,
Deliberantes vt laqueos sciant
Celare, consultant, loquentes,
Quis notet ingenia hæc & artes?

- 7 Commenta prauis fraudibus ac modis
 Exacta cunctis partibus instruunt,
 Excogitato quisque cordis
 Arbitrio, studio ac profundi.
- 8 Ast imparatos confodiet DEVS
 Illos sagittæ vulnere concitæ,
 Quæis lingua consistat procax, &
 Terror aget trepidus videntes.
- 9 Exempla cunctos hæc homines, DEVS,
 Narrare cogent, quid faciat potens;
 Et facta condiscant modosque
 Quos init is, tenet atque IVDEX.
- 10 IAMque iustus lætior hinc suum
 Dicet patronum & præsidium integrum;
 Laudataque incedet triumphans
 Simplicitas bonitasque cordis.

PSAL. LXV.

Te decet hymnus Deus in Sion.
 ECCLESIAE OFFICIUM.

Ad præstantem, Psalmus David.

Canticum.

Carmen Sapphicum.

- 2 LAUS DEVS soli tibi destinata
 Cæteros cantus habet in Sione
 (Debita agnoscens tibi dum reponit
 Vota) silere.
- 3 Tu preces audis populi colentis
 Te, caro querens petat omnis vnus.
- 4 Te mihi, & cunctis facilem prementes
 Tollere culpas.
- 5 Deligis quem tu facis & propinquum,
 Atriis felix manet ille in istis;
 Is tui sancto fruitur palati
 Munere & ædis.
- 6 Iustus vt nobis memores tremendas
 Res, quibus nostram statuis salutem;
 Spes & his cunctis DEVS & remotis
 Trans mare terris.
- 7 Roboris vi præuoluta reclusus

- Montibus firmam stabilemque sedem
 2 Ponis, & fluctus pelagi intumentes
 Sistis & vndas.
 Gentium sedas varios tumultus.
 9 Qui colunt fines, tua pertimebunt
 Signa, & occasus recinent & ortus
 Munera mira.
 10 Visitas terræ cupientis aruum, &
 Plurimo ditâs reficisque foetu,
 P R I N C I P I S pleno pelago redundans
 Labitur humor.
 Tu paras fruges audis colonis:
 Ipsa sic tellus tibi preparatur;
 Irrigas sulcos, madidasque comples
 Vbere giebas.
 11 Ebriam stillis penitus caducis
 Reddis, & quantum tulit illa germen,
 Almus augendo recreas fouesque, &
 Perficis almus.
 12 Fertili prodit nitidus corona,
 Quam tuus donis sibi nectit annus;
 Qua gradum flectis, fluit alta pingui
 Munere nubes.
 13 Pascua in vasto renouata saltu
 Perfluunt foetu saliente, rident
 Et lacus musco redimiti, odoro &
 Gramine colles.
 14 Induit campos pecus, atque valles
 Farris albentes subeunt amictus,
 Vt sonent grato ac recinant ouantes
 Carmine cuncti.

PSALMVS LXVI.

Iubilate Deo omnis terra.

COMMODISSIMA INCOMMODA.

- 1 Ad præstantem, Carmen Psalmi.
Carmen Dicolon Distrophon.

- O Mnis terra simul vos edite iubila ouantes
 Terricolæque D E O:
 2 Illius ac dignas componite nomine laudes
 Cantibus altisonis.

- Dicite, quanta DEVS sunt o tua gesta, tremenda
Singula, cuncta simul.
Roboris ista tuos vis ampla redarguet hostes
Dicere ficta tibi.
Omnis terra tibi procumbat, carmine nomen
Personet usque tuum.
Ite & gesta DEI spectate, atque acta tremenda
Cernite, terrigenis.
Nam mare siccatum & pede nos transmittere letos
Ipse dedit fluvium.
Ipse suo factum deducit robore; gentes
Prospicit ille oculis.
Non erit ut propriis humana protervia votis
Crescat & exuperet.
Vosque DEVM populi nostrum linguisque animisque.
Dicite magnificum:
Nostras vitæ animas reddens, venit quoque nostros
Ille labare pedes,
Instar & argenti tu nos examine multo
Per mala dura probas.
Tum pressis sinuosa dabas in retia lumbis,
Undique nos simulans.
Mortalis capiti nostro, te auctore, volente
Teque duce, incubuit.
Per calidos ingressi ignes, gelidasque per undas
In fatura egredimur.
Ergo sacra tuam veniam facturus in ædem,
Votaque persolvam:
Vota ego quæ labiis medio in discrimine apertis
Oreque proposui.
Pinguia sacra tibi fument, arcesque perustus
Ardeat V S Q V E frequens:
Cornigerique boues, facer & cadat hircus, & aram
Imbuat ille tuam.
Vos quoscunque DEI tangit reuerentia, adeste
Mitraque percipite:
Dum memoro ac præsens narro, testisque, quid ipsi
Fecerit ille mihi:
Illum ego sublato linguæ clamore vocabam,
Illum ego & ore meo.
12 (Non me, si peccatus prætrinxit iniqua libido,
Percipiet DOMINVS.)

- 19 Senferat ergo DEVS nostras vocemque precesque,
Audiit atque fauens:
20 Vnde meis facilem precibus qui præbuit aurem,
Gratulor ipse Deo:
Quique mihi se præsentem exhibuitque benigne,
Gratulor ipse pius.

PSAL. LXVII.

Deus misereatur nostri, & benedicat nobis.

VOTVM PRO SALVTE.

- 1 Ad præstantem in Neginoth, Psalmus Cantici
Carmen Sapphicum.

- 2 **N**OS DEVS nutu placidus benigno
Prosperis ornet foueatque rebus,
Vsque nos curans niteat sereni
Lumine vultus.
3 Gentibus terre tua nota cunctis
Sit via, & cunctis tua sacra præsens
Sit salus, laudent populi fatentes
Te DEVS omnes.
4 Iudicem rectum & populis probatum
Te canent læti, recinentque ouantes
Qui colunt linguis variis disertum &
Moribus orbem.
5 Moribus, linguis variata tellus
Quà patet, cuncti Duce te subibunt
Vsque iter certum, studiumque veri
Numinis vnum.
6 Te, DEVS, dicant populi fatentes,
Te (deceat) cuncti fateantur atque
Singuli atque omnes populi, quot ardens
Irradiat Sol.
7 Terra (dicentes) tulit vber ipsa,
Quod decet, germen proprium: DEVS nam
Prosperos noster DEVS esse fructu
Nos facit almo.
8 Vt DEVS nobis faueat benignus,
Hunc colent fines reuerenter omnes,
Qui mæte excludunt cohibentque curas
Margine terras.

PSALMVS LXVIII.

Exsurgat Deus, & dissipentur inimici eius.

DIVINI VERBI TRIUMPHVS.

1 Ad præstantem Davidis, Psalmus Cantici.

Carmen Hexametrum Monocolon.

1 **S**TET DEVS emineatq. modò, subito invidus hostis
 2 Illius effugiet disiectus fulmine vultus.
 3 Furnus vt impulsus flammis, vt cera liquefcens,
 4 Impia turba DEO sic tota micante peribit.
 5 Parte alia præfente DEO noua gaudia ouantes
 6 Iusti lætitiã celebrent, feftasq. choreas:
 7 Dicite grata DEO vos carmina, pfallite nomen
 8 Illius, huic animos subfternite qui premit æthram,
 9 Perq. polos ac fuma regit per inania currum:
 10 Hoc gaudete IAE celebrando nomine læti.
 11 Pupillis pater hic fãctus, viduisq. patronus,
 12 AEquis & eft vindex fãctæ de culmine fedis.
 13 Soluagos DEVS in domibus bene collocat, idem
 14 Compedibus vinctos ad vitæ libera ducit
 15 Munia, fed cohibent miferos loca ficca rebelles.
 16 Te ducente tuum populum per inhospita teftua,
 17 Vsq. DEVS, tremuit tellus, madureq. cali,
 18 Et gelidos liquido fudarunt æthere rores,
 19 Hoc præfente DEO, Sinæq. tenente cacumen;
 20 Ifraëlis præfente DEO atq. huic PRINCIPLE gëti.
 21 Imbribus ipfe tuum afiduis femperq. paratis
 22 Sufficiens inſpergis agrum DEVS, ipſeq. feffum
 23 Reftituis; tibi grex illic tuus accubat; vltro
 24 Proſpicias ipſe inopi DEVS, accumulãsq. benignus.
 25 Hic DOMINVS narranda ſolet dictare puellis
 26 Lataq. magnificos numeroſo ex hoſte triumphos.
 27 Caſtrorum reges cedant, cedantq. phalanges,
 28 Quæq. domi rêſident, ſpoliis onerentur opimis.
 29 Et quamquam tripodes inter iaceatis & ollas,
 30 Attamen argento velata columba nitetſcet,
 31 Flauo alis rutilans pennisq. micantibus auro.
 32 Cumq. in eo Omnipotens reges extenderet, atris
 33 In tenebris, Salmone niues fulſere nitenti.
 34 Baſſani nil cede DEI mons; culmina Baſan
 35 Montis habent celebres laudes, nomenq. ſuperbum.
 36 Quid montes celſi ac tremuli capita alta ſalitis?

Hunc

- Hunc amat ipse D E V S montem, sibi figere sedem,
 I A S perpetua ipse sibi hinc habitacula ponet.
- 18 Millia multa D E V M currus equitesque sequuntur
 Multiplici repetita acie, quæis præsidet ipse,
 Ipse, inquam, D O M I N V S Sinai qui sancta tuen-
 19 Alia petens fortique manu capta agmina ducens,
 Inde hominum generi pulcherrima dona tulisti;
 Vique habites D E V S excelsus, tundasque rebelles.
- 20 Assiduis D O M I N V M (deceat hoc) celebrate diebus
 F O R T E M vsque ac validum nostram cumulare salutem:
- 21 F O R T I S enim is nobis optandas ferre salutes;
 Estque I A E D O M I N O mortis perumpere portas,
 22 Atque aperire aditus, obstantia rumpere claustra.
 Nempe mali D E V S exempli caput atteret altum;
 Hostilisque comam transfiget verticis ultor.
- 23 Illa olim, D O M I N V S dixit, Basanica reddam,
 Et maris illa olim refrant spectacula profundii
- 24 Ut tibi pes rubeat, canibus quoque lingua cruore
 Hostili saturata tuis rubra defluat ipso.
- 25 Spectauere tuos gressus D E V S, illaque mira
 Consilia, & gressus F O R T I S quos hic meus ac R E X
 Sancta sibi ipse petens faciensque paransque ferebat.
- 26 Ordine præcedunt qui dicunt carmina voce;
 Tibia cum fidibus referunt numerosque modosque:
 Tympana pulsabunt generose hinc inde puellæ:
- 27 Iſraëlis sacro quicumque ex fonte profecti
 Coetibus hinc densis D O M I N V M celebrate D E V M q.
- 28 Illicet exiguis Biniaminus imperat illis,
 Et proceres Iudæ in coetu quoque nobilis illo,
 Et Zabulon proceres, Nephthali & nomina prima:
- 29 Constituit D E V S ista tuis tibi robora P R I N C I P E
 Te, D E V S ô, nobis auctore hæc robora consentis
- 30 Istud apud Solymos templumque ædemque beatam
 Sæpe tuam propter Reges donaria ponent.
- 31 Hastigeras potis es turbas diffundere tauros
 Robustos, populorum interque armenta iuuenos
 Partibus argenti se qui exposuere minutis.
 Sparſit item populos optata in bella feroces.
- 32 A Egyptum linquens veniet gens densa Canopi,
 Aethiopumque D E O manibus gens curret apertis:
- 33 Terræ regna D E O carmen resonante dicatum,
 V S Q V E etiã fidibus D O M I N V M celebrare canoris,
- 34 Qui sedet antiquis cæli super æthera cælis.

- En dabit ille suæ vocem quoque robore vocis;
 35 Huicque DEO robur, vos huic concedite palmas.
 Ille colit nostram gentem, decus Israël ille est;
 Ille potens magnum demonstrat in æthere robur.
 36 Terribilem tua sancta probat te maxime PRINCEPS
 Israëlisque DEVS, populo qui robora magna
 Ac vires fert ipse suo, DEVS optimus atque
 Laudibus assiduus, solenni & carmine dignus.

PSALMVS LXIX.

Saluum me fac Deus, quoniam intraverunt.

VERITAS VICTRIX.

- 1 Ad præstantem, super Sofanim Davidis.

Carmen Dicolon. Distrophon.

- 2 Sospes me DEVS erue,
 Obturare animam nam properant aquæ
 3 Cænofo penitus luto
 Immerfis pedibus sistere non queo:
 Vndas decidi in infimas,
 Cursus me & rapidi fluminis abstulit.
 4 Clamando miser hæreo,
 Nec vox rauca sonat gutture in arido:
 Intentique metum in DEVM
 Dum spectant, oculi deficiunt mei.
 5 Non tam densa caput meum
 Vestit cæsaries, quam malè mi invidi,
 Quis nunquam fueram gravis,
 Instant excidium fortiter in meum,
 Mendaci studio hostium,
 Ut quæ non rapui, soluere debeam.
 6 Si quid stultitix mihi est,
 Scis, te nulla DEVS culpa latet mea.
 7 Sperantes, HÆRE, te, mei
 IAS armipotens, ne pudeat gravis
 Exempli miseri ac nimis;
 Non ex me rubeant, qui studio tui
 Flagent, ô DEVS, Israël
 Quem magnû didicit noscere PRINCIPEM.
 8 Te propter mala pertuli
 Probra, ac ora pudor turbidus inficit.
 9 Ignotus penitus meis
 Hospes relictor fratribus, & meæ

Matris

- Matris pignoribus : domus
10 Me vrit cura tua. & probra nefaria
In me iacta raum cadunt.
11 Ieiunus fleo, seu squallidus induor
12 Sacco, materiem parant
Risus, sumque viris fabula turpibus.
13 Qui in portis simul assident,
De me colloquia atque otia transigunt
Inter pocula me canunt,
Quos caupona iocis ebria detinet.
14 Ad te sed refero meas
I A S ipse preces, iam D E V S annue;
Responde mihi maximo
Quo gaudes bonus ô nomine dicier,
Quo verax opifer tuis
Promissique tenax nosceris à piis.
15 Ne mergar, trahe me, luto
Ereptum inuidiæ fluctisonisque aquis :
16 Decursus fluij celer
Ne me corripiat, gurgitis aut feri
Voluens forbeat impetus:
In me neu cocant ora voraginis.
17 I A S dicta fove mea;
Namque est summa tua & nota benignitas :
18 Tu, quem maxima veritas
Delectat, propius respice me; tuo
Sermo neu faciem nega:
Angustè premor, ô me propera audiens:
19 Accede hanc animam, eripe,
Hostes conficiunt, erue me erue:
20 Nam tu probra tenes mea;
Et quis me pudor atque inficiat rubor.
21 Quàm multis premar hostibus
Scis, vt probra meum cor feriant mala.
Quàm multum doleam miser;
Nemo est qui lachrymas commiserans meas,
Quanquam quæsierim, leuet:
Solamenque petens, inuenio nihil.
22 Quin fel in mea fercula
Miscere haud dubitant, poculaque acida;
Et corrupta parant mihi
Prompti porrigere hæc, dum sitio dolens.
illis

- 23 Illis mensa ruat sua:
 Præsentem in laqueum, præmia debita:
 Pace & præcipiti ruant:
 24 Obscuris oculis nil videant, graui his
 Lumbos pondere comprime.
 25 Bilem funde tuam his quos furor ac tuus
 Tactos turbet & opprimat.
 26 Destructa his iaceant alta palatia,
 Ac tentoria qui colat,
 Horum permaneat nemo superstium.
 27 Pergunt vulnere nam graui,
 Quem tu cumque feris perdere protinus:
 Et narrant numero addito,
 Occisi vt nimium perdoleant tui.
 28 Prauo da vitio arbiter,
 Vt prauum vitium connumerent suum;
 Et nunquam veniant tuam
 Illi in iustitiam (iudicio integro):
 29 Viuentum remoue hos libro,
 Nec iustis genus hoc annumeres viris.
 30 AEgrum me atque inopem D E V S
 In celsis tuere & pone salutifer:
 31 Nomen magnificum D E I
 Laudabo celebri carmine gratulans.
 32 IAE hæc dona placent magis,
 Quàm si taurus ei vel vitulus cadat,
 Terram spargere qui vngulis
 Diffusis valeat, cornuaque exerat.
 33 Exemplo atque inopum meo,
 Cultorumque D E I viuida gestiente
 Lætis pectora gaudiis:
 34 I A S namque humiles respicit audiens,
 Nunquam negligit ac suos
 Vincos solliciti carceris in specu.
 35 Hunc terra, hunc celebrent poli;
 Hunc quidquid liquidis in pelagis meat.
 36 Nam seruare Sionios
 Ciues, restituens mœnia & vrbibus
 Sedem perpetuam parat,
 Quamque hæres teneat turba fidelium:
 Deductum & famulis suis
 37 Semen possideat, quique colunt sacrum.
 H. Nomen

Nomen, progenies pia,
Securi fauris confideant agris.

PSAL. LXX.

Deus in adiutorium meum intende.

VOTVM PRO VICTORIA
DE PECCATO.

- 1 Ad præstantem Psalmus David
ad admonendum.

Carmen Tricolon Tetrastichon.

- 2 **M**E liberare vt prospicias cito
PRINCEPS vt adûs auxilio mihi
IAS benignusque æquus idem,
Accedera ac propera aduocatus.
3 Turpem repulsam principe te ferant,
Quicumque currunt hanc animam, malum
Optant meumve; & hos retrorsum
Dedecus amoueat pudendum.
4 Probrum reuersi in præmia perferent,
Vah, vah, solent qui dicere; gaudium
5 Te sed petentes atque dulcis
Lætitia exhilarabit omnes.
Tux salutis munera quique amant,
Dicent ouantes: Maxima PRINCIPIS
Sit culta maiestas, & omne
Perpetuo celebrata in ænum.
6 Ergo ipse egenus, pauper, inops, precor
PRINCEPS meum te præsidium, mihi
Te hospitalem, nil moratus
Accedera ô mihi prosper IAS.

PSALMVS LXXI.

In te Domine speraui, non confundar in æternum,
DIVINAE VERITATIS ASSERTIO.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 1 **I**AS in te confisum ne me irrita spes hæc
Pudore turbans virgeat sollicitudinibus.
2 Iustus vt es, facilisque, aurem mihi flecte benignam;
Defende, serua hospitem, ne mala me perimant.
3 Tu mihi præsidium sis arx adeundaque semper
Tu firma rupes, & salus sit tibi cara mea.
4 Eripe

- 4 Eripe mī D E V S èque manu p̄maque maligni;
Atque improborum viribus, seuitiaque graui.
- 5 I A S tu D O M I N E ò teneris fiducia ab annis
Tutela præsens semper & spes mihi certa manes.
- 6 In te ex visceribus sum nixus, matris & alio
In lucis vsum me refers, conspicuumque diem.
Argumenta mihi laudum cumulata tuarum,
Quaecunque voluens cōgito, tempora sufficiunt.
- 7 Portentum videor multis, tam dura superstes
Vincens pericla: tu sed es robora magna mihi.
- 8 Ore tuam pleno laudem assiduisque diebus,
Tuumque honorem gratulās atque decus referam.
- 9 Viribus exuerit cum me damnosa senectus,
Desertor haud me linquito subsidio vacuum.
- 10 Hostes in me etenim dicta instituere maligna,
Captantque vitam qui meam, consulere simul.
- 11 Deseruit D E V S hunc, aiunt, comprehendite captum,
Iam iam sequuti, nemo quem suscipit eripere.
- 12 Ne procul ò D E V S absistas, mihi mī D E V S adsis
Festinus, vt me liberes, auxilioque iuues.
- 13 Auerſi hanc animam qui querunt perdere, finis
Exterminatos turpiter dissipet atque pudor.
- 14 Semper ego adiciam mī spem, semper tibi laudes
Præter tot olim debitas solvere constitui.
- 15 Iustitiam narrabo tuamque tuasque salutes
Totis diebus, terminos nescio nam numeris.
- 16 Ingrediar narrare I A E D O M I N I inclyta gesta,
Esto tuam mihi satis dicere iustitiam.
- 17 Me D E V S à primis docuisti protinus annis,
Miranda narrē quæ tua atque hactenus enumerē.
Vſque in cōnitiem extremam, seniumque recurram
Ne lingue vatem numinis me historicumque tui.
Integer atatique mex, soboli que futuræ
Tui stupendam brachii vim referam memorans.
- 19 Iustitiam D E V S atq. tuam D E V S, æthera ad, altam,
Et magna facta, par tibi, qui ve secundus eris?
- 20 Indice te mala multa, angusta ac tristia sensi;
Vitam quietam, redditus sed mihi, restituis:
Dèpresso ò terræ centro latebrisque profundis
Sublimem in altū me locum dux bone tu reuocas.
- 21 Auges ipse meam, quo magnus dicar, opum vim;
Solaris idem me & foveas redditus ipse mihi.

- 22 Nablio & ipſe etiam pleno, citharaque DEVM te
Meum canam, ſanctū Iſraël; reque tuāque fidem:
23 Et fidibus mixtum referent labia hæc quoque carmen;
Dexterque quam redēptor hanc erueras animam.
24 Iuſtitiam cunctis meditata hæc lingua diebus
Tuam requireret, conſonis vocibus vt referat;
Cum mihi conſiliis iunctis mala multa parantes
Turpis repulſa mouerit, veſtieritque pudor.

PSAL. LXXII.

Deus iudicium tuum regi da.

BEATISSIMI REGNI INITIATIO.

Salomoni.

Carmen Dicolon Tetraſtrophon.

- R**Egi intra DEVS da tua, filio ac
Regis iuſtitiam confer amabilem,
2 AEQUUS quā populum iudicet is tuum
Princeps, atque inopes regat.
3 Montes huic populo atque huic iuga collium.
Pacem compoſiti temporis aſſerent:
4 Hic iudex inopum, ac, hic violentiæ
Vindex, pauperibus ſalus.
5 Te dum Solque die, Lunaque noctibus
Præſint aſſiduis luminibus, colent
Te ſæclis ſæboles poſtera poſteris,
Regem te & metuent bonum.
6 Ceu detonſa cadens prata rigat vagus
Imber, ceu pluuiæ roribus imbuunt
Tellurem, viridi & gramine veſtiunt,
Flore ac purpureo beant:
7 Sic hoc Rege piis plurima pax fluat,
Vt ius perpetuo tempore floreat,
Donec Luna ſuo deficiens loco
Menſes auferat ac dies.
8 Is cuncta imperio proſpiciet ſacro,
Externum mare quæ claudit & intimum,
Vnde & prima caput flumina proferunt
Terræ littora ad vltimæ.
9 Siluanus, genibus iam minor Aethiops
Hunc lincto ac veriti puluere ſupplices
Hoſtes hunc precibus; muneribus colent
Regna hunc Punica præſtitiis.
10 Hunc qui regna tenent per maris inſulas
Reges aſſiduis myueribus petent;

Hunc

Hunc reges Arabum: debita proferent
Dona huic Aethiopes Sabæ.

- 11 Huic se præpositi gentibus omnibus
Reges prouoluent, illius & ferent
Gentes seruitium, quot variis tenent
Orbem legibus ac modis.
- 12 Defendet querulum namque inopem, auxilium
Dignum, sed vacuum; tutor erit viro
Quem constricta premens pauperies agit,
Ac vis ditior opprimit.
- 13 Defectasque animas ille salutariter
Seruabit redimens ne pereant mala
- 14 Fraude aut vi immodica; valde etenim sibi
Horum charus erit cruor.
- 15 Viuentemque inopem prouidus asseret,
Donabitque Arabum torquibus aureis,
Hunc semper precibus concilians suis
Omni ac muneribus die.
- 16 Fatrisque exiguum vertice in arduo
Montis, ceu Libani cedriseri nemus,
Densa fruge strepet, terra frequens viro,
Vtbi ut gramina proferet.
- 17 Eius perpetuo nomen erit sacrum,
Nomen, quod soboles plurima proferet,
Dum præfens facie ex ætheris axibus
Sol effulserit aurea.
- Huius mirifico munere Gentibus
Cunctis plena fuet diua beatitas;
Hunc gentes celebri carmine maximum
Dignumque imperio canent.
- 18 IAS imperio floreat vnico
PRINCEPS ille bonus, qui DEVS Israël
Dictus, solus habet mirificis modis
Mira exponere munera.
- 19 Cuius magnificum nomen in ultimas
Oras amplificans fama ferat memor;
Et terram peragrans gloria compleat
Omnem numinis illius.
- Explorata diu hæc consilia exitum
Fausum pollicitis contiguum bonis
Optare ac petere, & credere confore, &
Expectare iubent pios.

Consummatæ sunt preces David filij Isai.

PSALMORVM

LIBER III.

PSAL. LXXIII.

Quàm bonus Israël Deus.

PROVIDENTIA ASSE-
TISSIMA.

1 Psalmus Asaph.

Carmen Tricolon Tetraastrophen.

T nempe si mens purior Israël
Conflet, probandis constat itē DEVS
Iis, quos tueri nomen alium
Cura tenet, studiumque regum.

- 2 O me (referre exempla nuat mea)
Quàm penè iniquo corrueram pede;
Namque inquietis iam lababam,
Consilijs temerare gressum.
- 3 Nam me soluto proposito inuidum
Vulgi profani stultitia abstulit,
Florere dum cerno beatos,
Quos furor improbitasque versant.
- 4 Non obligatis hos retinet diu
Mors lenta vinclis; viuida roboris
Vis constat illis, instar aulæ
Præualidæ, solidata pingui.
- 5 Mortalium hos non ægra molestia,
Humana plaga aut tentat, vt insolens
- 6 Hos torque commendet superbo,
Vestiat & violentus ardor.
- 7 Queis crassa pingui fors adipe editur
Erumpet ipsis ex oculis, licet
His ampla cordis vota surgant,
Exitus exuperat secundus.
- 8 Sic dum liquefcunt, improba proferunt
Iniuriarumque ac violentiæ
In verba, fastuque insolenti
Alloquijs furiaur altis.

- 9 Ore & scelesto sidera tangere, &
 Scismone cælum tundere perfido
 Audent, & infreni per omnem
 Lingua adeunt temerantque terram.
 10 Ergo (labore ac non sine maximo)
 Haurire plenas mæstitiis aquas
 Eius coactus nec quietis
 Huc animis populus redibit:
 11 Vt dicat, Ecquid noscere creditur
 FORTIS? superno an constat in æthere
 Humana noscendi facultas,
 Aut superos tenet vlla cura?
 12 Isti en nelandis moribus impij
 Mundi quieros continuant dies;
 Quos res beatis apparatus,
 Vis & opum cumulata complet.
 13 Purgare frustra cor studiū meum,
 Frustraque palmas innocuas lauo
 14 Certè, ac diebus manè cunctis
 Arguor assidueque plector.
 15 Si dico, sanè sic referam, quasi
 Hæc filiorum conditio notet
 Vitam tuorum, falsus ipse
 Colligo dum temerè, sefelli.
 16 Si scire certo examine cogitem
 Hæc, explicanti perperuus labor,
 Et fluctuantis curâ mentis
 Ante meos oculos oberrat.
 17 Arcana donec FORTIS in abdita
 Mens me vt venirem commonuit mea,
 Horum notaremque, vt supremus
 Exitus, vt recidatque finis.
 18 Nempe hos locis tu sistere lubricis
 Das, & ruinis exitiis
 Impellis, vt scissos repente
 19 Committat cita vis pavonum
 Nocturna qualem somnia imaginem
 20 Excussa perdunt terribilem prius;
 IAS eorum magna in urbe
 Spectra dabis vigilare somni.
 21 Tam cor mî aceto serbuerat, mei
 Rentes me acuti pungere cœperant;
 22 Ignarus

- 21 Ignarus atque excors apud te,
Quadrupedes veluti, stupebam.
- 22 Quumque ipse tecum semper obambulem,
Dextram tenentem teque sequar meam;
- 23 Ductum tuo me vera cepit
Gloria consilioque fultum.
- 24 Cælo sed omni quis mihi? nec velim
Terris, neque optem quem socium tibi.
Desit mihi vel cor, caro vel
- 25 Deficiat tenuata membris:
Munimen amplum, robur & est mei
Cordis, neque vnquam deficiens DEVS:
- 26 A te peribunt sed remoti;
Te & violans cadet ecce adulter.
- 27 Hoc, ipse dicam, si experiar DEVM
Semper propinquum, me iuuat, atque HERO
Fidisse in vno semper IA,
Cuncta tua & memorare facta.

PSALMVS LXXIIII.

Vt quid Deus repulisti in finem.

GRAVISSIMAE TEMPESTATIS
DEPRECATIO.

Admonitio Asapho.

Carmen Dicolon Distrophon.

- NAM cur DEVS remotius reieceris
Nullo reducens tempore?
Tuusque nasus in pecus fumat tuum,
Queis pastor ipse accesseras.
- 2 Memento qualis comparatus iam tibi
Grege, ac redempta quæ tribus:
Illa, est quæ amato lecta patrimonio
Sione monte in indyto;
- 3 Terris magis quam cæteris elegeras
Tuo fouendum numine.
Attolle gressus vastitatum vindices
Diu iacentumque urbium:
Nam sancta multis hostis impetens loca
Ausu maligno, polluit.

4 Tremuntque

- 4 Tremuntque ruginique in tuis conuentibus;
 Ac nomien angustant tuum:
 Panduntque late signa, signa iam sua,
 Malo locata & omine:
 5 Insignis alto monte notus ut fragor
 Bipennibus duris sonat,
 Quas in supernis silua ramis arborum
 Tulit reciso stipite:
 6 Czata quondam, tuta nunc sunt malleis,
 Tusa & securi barbara.
 7 AEdemque flammis torridis sanctam tuam
 Misere sauisque ignibus,
 Sedis dicat ac nomini tuo domum in
 Terra prophanè polluant.
 8 Dixere secum, Diruamus hæc simul;
 Conuentus vndique ardeat:
 Quicunque terra constitit prius sacra,
 Cesset perustus ignibus.
 9 Iam signa nusquam nostra, nusquam visum
 Propheta, nullus cognitor,
 Qui certa nobis indicare tempora
 Modumque casibus queat.
 10 Quousque probra pressor ingeret, D E V S?
 Illudet hostis ac tuum
 Nomen nefandis semper ausis impius
 Nullo repulsus tempore?
 11 Mamum quid vltra aueris? eia dexteram
 Exprope de sinu tuam.
 12 Antiquo ab vsque R E X D E V S mi tempore
 Terræ salutifer manens:
 Tu diuidebas vi tua mare, intra aquas
 Frangens draconibus caput.
 13 Tu contudisti ceræ magni vertices,
 Voranda præbens fercula:
 Queis cunque sedes resque cedunt arida
 Magnis adusta solibus.
 14 Erupit isto rupe fissa numine
 Fons, riuus atque ductilis:
 Tuisque iussis aruere flumina
 Lymphis repressa turgidis.
 15 Pius dies est, furua nox paret tuis
 Iubarque, Solque legibus:

- Sterere cuncti te iubente termini
Terræ futuri immobiles.
- 17 Hiems & æstas imperata munia
Factore te custodiant.
- 18 Hostis memento probra quanta numini
I AE superno fuderit;
Infana quantum turba nomen spreuerit,
Te sæpe prouocans, tuum.
- 19 Feris mæ ne prode vitam turturis
Disperdere heu phalangibus:
Gregem tuorum nève longa pauperum
Obluione desere.
- 20 Attende pacto, attende tandem foederi,
Quod saluus orbis audiit:
Nam plena terræ sunt profunda pascuis
Tenebricosæ iniuriæ.
- 21 Læsus querela ne erubescat irrita
Te dum requirit arbitrum:
Vt nomen istud turba egena pauperes
Dignis loquantur laudibus.
- 22 Sta, surge PRINCEPS, ac tuam tu litiga
Litrem tremendo numine;
Memorq̃ue cerne probra, quæ iacit die
Infana gens omni tibi:
- 23 Vocemq̃ue nec te tam prementum neglige
Clamore sepè, quem tibi
Insecta turba semper vsque in æthera
Tollit tumultu feruido.

PSALMVS LXXV.

Confitebimur tibi Deus.

CONSTANTIS SPEI VO-
TVM RATVM.

- 1 Ad præstantem, Ne corrumpas. Psalmus
Asaphi Canticum.

Carmen Tricolon Terraſtrophon.

- 2 **T**E gratulati dicimus ô DEVS,
Te gratulanti laude fatebimur:
Miranda nomen facta & ista
Esse tuum referent propinquum.

- 3 Cū dictus adsit, iudice me, dies,
 4 Tunc æqua dicam iura: licet fluat
 Cultore tellus cum suo, vsque
 Cuius ego itarui columnas.
 5 Infanientes commonui vetans,
 Infana tandem stultaque sistite
 Parrare, cornu tu & superbum
 Tolle minus genus impiorum.
 6 Istudque cornu tollite ne altius;
 Cervice neu vos crassa loquamini in-
 7 tenta; neque ortu nec cadenti
 Gloria sole venit neque Austro.
 8 Index DEVS namque integer illius
 Demergit imo pulvere verticem;
 Hunc sed decora sede in altis
 Collocat ex humili cathedris.
 9 Nam rubra vini pocula miscuit
 IAS, manu quæ plena tenet graui,
 Humore certè effudit ex hoc,
 Fax tamen hîc residet tremenda.
 Hanc fuget, hanc & combibet impius,
 Quemcunque tellus continet infima.
 10 Idque ipse narrabo per omnes
 Sæpè dies memor & reponam:
 Psallamque, LVCTANS quem coluit, DEO:
 11 Cuncta impiorum & cornua conteram:
 Ast efferentur iusti in altum
 Cornua, conspicuusque vertex.

PSALMVS LXXVI.

Notus in Iudæa Deus.

SAPIENTISSIMA SCHOLA
ECCLESIA.

- 1 Ad præstantem in Neghinoth, Psalmus
 Asaphi Canticum.

Carmen Sapphicum.

- 2 **N**Otior Iuda DEVS est in omni,
 Illius magnum celebratque nomen
 3 Israël, fixæ Solymæ ac Sionæ
 Remque domumque.

- 4 Ille & ignitas ibi fregit arcus
Cuspides, scutum, gladiumque, & V S Q V E
- 5 Bella. Tu clarus, validus rapaces
Vincere monteis,
- 6 Corde robustis spoliata cecidit
Præda victori tibi: dormiens tunc
Mens viros forteis tenuit, manusque his
Nulla reperta est.
- 7 Dum tua obiurgans D E V S alme Iacob
Vox sonat, curius, equus, & magistri
Obruti segni posuere somno
Languida membra.
- 8 Tu potens, terrens, metuendus ac tu;
Cum tuus vultus caluitque natus,
Quis queat præsens trepidante nunquam
Sistere gressu?
- 9 Iudicem cælo simul ac tonantem
Audiit tellus, metuens quiescit
- 10 V S Q V E, dum seruans humiles stat æquo
Numine P R I N C E P S.
- 11 Bilis acris nam te hominis fatetur
Vindicem; quidquid tibi restat iræ
Cinge; mortali reliquos tremendos
Cinge furores.
- 12 Vos D E O circum populus propinquus
Vota dammate, atque animum probanti
Soluite, ac munus properate forti
Terribiliq̃ue.
- 13 Vinæ plenos veluti racemos,
Spiritus scindet nimium tumentes
Principum; terræ penitus tremendus
Regibus ipsis.

PSAL. LXXVII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

SPEI FVLGIMEN SAPIENS
OBSERVATIO.

- 1 Ad præstantem super Ieduthun, Asaphi Psalmus.
Carmen Tricolon Tetraastrophon.
- 2 C Lamore vocis cum querulæ D E V M;
Voce ac D E V M cum sollicito mea,
Attendit is, præsentē & aurē &
Numine mi propior benigno.

- 3 Angusta quando me premeret dies,
Curis petebam sollicitis H E R V M,
Manante tota nocte nostro
Vulnere (nec requies) cruorem.
Solamen hæc mens respuit ac fugit:
- 4 Tantum D E I cum sim memor infremens,
Contemplor hic ; & pressus vsque
Spiritus obruitur dolore.
- 5 Per te meorum sunt quoque luminum
Detenta claustra, mutus vt hæream:
- 6 Quondam nec oblitus dierum
Sæcla suos recolo per annos.
- 7 Et mente nostram dum recolo lyram,
Cor nocte curis spiritus implicat:
- 8 Sæclis H E R V S num nos repellet?
Nunquam animum referetque amicum?
- 9 Num vim benigni numinis abstulit,
Prorsusque dictum desiit omnibus
- 10 Sæclis ; & ignouisse F O R T I S
Immemor est penitusque cessat?
An ne vsque clausit viscera, cum furor
Nasum repletur? duruit intus
Pectus benignum, nec misertus
V S Q V E animum & facilem reducet?
- 11 Correptus inquam, quin labor hic meus
Alta reponet tempora dextera,
- 12 Antiqua gesta mira & I A E
Ipse meis memorabo in annis?
- 13 Nam cogitabo exempla que singula,
Et gesta voluens mente colam tua:
Tu more sancto semper idem
Es D E V S atque viæ probatæ.
Quis F O R T I S æquat magnificum D E V M?
- 14 Tu F O R T I S auctor mira que perficis,
Tu robur istud vimque magnam
Nosse dabas populis tremendus.
- 15 Isto redempta & libera brachio
Proles Iacob, Iosephidum & genus
Exultat; & nomen sacratum
Vsque tibi populo huic reponis.
- 16 Videre & vnde te, & trepidi quoque
Videre fluctus te pelagi D E V S,
Et stagna, spumantesque abyssi
Oceanus tremuitque vastus.

- 18 Nubes procellas imbris arduæ
Fudere aquosas, vox sonuit polis;
Cursus sagittarum tuarum
Aethereas peragrauit oras.
- 19 Tunc vox fragoris pertonuit tui
Tractum rotundum, luceque fulgurum
Splendebat orbis: fundo ab imo
Contremuit pauescens tellus.
- 20 Constrata falsum per pelagus via est,
Cessit reductis quod tibi semitis:
Vestigia ast obducta demens
Turba petit, reperitque nulla.
- 21 Mosis fideli & pontificis manu
Aaronis almus tu populum tuum,
Pastor pecus ceu, congregatum
Per nemora & fluuios agebas.

P S A L M. LXXVIII.

Attendite popule meus legem meam.

IUDICII ET MISERICORDIAE PARTES.

Admonitio Asaphi.

Carmen Dicolon Distrophan.

- A**uribus intentis, popule ô, mea percipe dicta,
Et ore, disce, quæ tibi seram meo.
- 2 Antiquis vates exemplis ora resoluam,
Promptus referre quæ abditis latent modis.
- 3 Quæque ipsi ex patribus nostris audita tenemus,
Malum nefasque sit latere posteros.
- 4 IAE ut narremus laudes mirandaque gesta,
Stupenda cellis atque facta viribus.
- 5 Israëlque datam legem testetur Iacob
Referre iussa filius monens suis;
- 6 Natorum ut ventura ætas sciat, illaque dicant
Et sæcla narrent assutura posteris:
- 7 Inque D'E O fignant memorem spem, gesta que foris
In mente secum non mouenda conferant:
Illius ac studio obseruent præcepta probando,
Patrumque facta deferant rebellium:
- 8 Exempla ætatis fugiant, ætatis iniquæ
Malique conda iam notata fraudibus:

Cuius.

- Cuius apud FORTEM tunc mendax spiritus hæsit;
Fidemque prodidit piis bonam viris.
- 9 Ephraïdum gens cincta armis, dexterrima & arcu,
Dat verba terga, prohi, fugitque prælium:
- 10 Nam rupere DEI fœdus, legisque tenendæ
Metui carere non pudebat improbos;
- 11 Illius oblitos gesta & miracula certa
Suis videre quæ peracta sensibus.
- 12 Testibus ille horum patribus miracula quondam
Agris Soanis fecit atque Misraïis:
- 13 Quos, mare diffindens, vndæ inter stantis acenos
Pede haud labante transtulit, nec humido.
- 14 Nube diu, placidique hos lampade noctibus ignis,
Vtrumque & ipse temperans præiuerat.
- 15 Hos sterili in tractu disclusis cautibus ampla
Aquæ refecit ut marinæ copia.
- 16 E silicis venis riuos erumpere iussos
Sequente duxit is per arua flumine.
- 17 Amplius addebant illi peccare S V P E R N O
Rebelle mente tesqua per malè hospita.
- 18 Ausi animis tentare suis ac poscere FORTEM,
Sibi paranda fercula pro libidine.
- 19 Inque DEVM summū malè sunt dubitata loquuti,
Et hæc furenti protulere murmure:
Mensam fructam epulis deserto stemere saltu
Potestne FORTIS? an parare non valet?
- 20 Certè illo nuper caute feriente, fluebant
Aquæ, tumens & instar vnda fluminis:
Num populo præbere suo panemque cibumque
Valebit illè munus atque carniū?
- 21 Audiit ergo IAS feruenti accensus & ira, ac
Iacob vsit ignis, Israël furor.
- 22 Quippe DEO renuit penitus ges credere, & exspes
Diu & salutis immemor iam cognitæ.
- 23 Cælorum portas patefecit, & æthera iussit;
Pluitque manna non profana fercula.
- 24 His dedit annonam cæli, panemque supernum,
Bonumque corda fortiora pascere.
- 25 Has epulas sibi quisque legens vir feminaque edit
Satis benigna dona providentis.
- 26 Euro etiam cælis acto vi roboris ampla
Dei vocantis ductus adfuit notus:
- 27 Pulueris

- 27 Pulueris inque modum pennatam ex aëre carnem,
Auesque, arena quanta littore est, pluit:
- 28 In media atque illis effudit castraque circum,
Domosque, tela quas retexta struxerat.
- 29 Et quamuis avidis, tamen attulit usque cupitas
Dapes fatis superque quam petit fames.
- 30 Ore & adhuc dapibus pleno non illa remota
Cupido cessit intimo procax sinu.
- 31 Iisque D E I intumuit nasus, pinguesque cecidit,
Et Israël's optimos solo impulit.
- 32 Cuncta licet certa hæc, urgent peccare, nec illi
D E I stupenda credidere munera.
- 33 Ergo dies tenues illis consumpsit & annos
Malis volantes turbidos laboribus.
- 34 Cumque illos cædens vexaret, manè reuersi haud
Requirere atque postulare desinunt.
- 35 Tunc F O R T E M meminere DEVM FORTEMque
Suumque robur, & salutis arbitrum; (superum,
- 36 Ore quidem docti blandiri, & subdola linguis
Simulque vana verba sæpe fingere:
- 37 Cortamen haud illis firmum DOMINOque probandis,
Fidesve sacri non caduca foederis.
- 38 Ipse tamen clemens, solitusque ignoscere prauis,
Nec is libenter actus ipse perdere:
Qui studet ipse suum nasum compescere, bilem
Sibi paratus temperare concitum.
- 39 Sed meminit, quod fracta caro, quod spiritus alio
Abire promptus, haud redire commodis.
- 40 O quoties illi per sola & inhospita resqua
Tentant acerbis & premunt negotiis;
- 41 Atque iterum sæpè ac F O R T E M tentare, verè
Et Israël's arcta signa figere.
- 42 Nec meminere manus, cuius virtute redemptos
Colenda ab hoste nuper extulit dies.
- 43 Cum Pharijs sua signa dabat, portentaque regnis;
Agro & Soan's efficace numine:
- 44 Illicet in rubrum sunt flumina versa cruorem,
Negant petita & his fluenta poculum.
- 45 Misit apem, vespam, muscas insectaque miscens
Quibus comedit, ussit atque perfidos:
Pestiferam immisit per flumina & oppida ranam,
Reducta ut intret perdere in cubilia.

- 46 Germina cuncta dedit bruchio attondēda, hominūq. &c
 Bonum in labores trux locusta sēuit.
 47 Grandine confecit vites, glacieque rotunda
 Agrorum inussit viles sycaminos.
 48 Tradidit illorum lapidoso grandini inerme
 Pecus, globis dedit gregesque flammeis.
 49 Ardoremque sui nasi permisit in illos,
 Furoris iræ in arcta claustra pectorum:
 Angustè afflicti furias immiserat atras,
 Malos serenda dona perque nuntios.
 50 Ipse suum expeditiit nasum cui semita facta, vt
 Eat furoris haud retentus impetus:
 Nullas ille animas letho sternente negauit,
 Data est necanda vita cuncta pestibus.
 51 Aegypti primis natorum regna per ampla
 Ferita cuncta concidere corpora:
 Primitias generis statuendi & roboris omnes
 Chami quot ampla fouerat feri domus.
 52 Inde suum populum semotum eduxit, vt olim
 Agri magister in reducta fert gregem:
 53 Tutos & nulla oppressos formidine duxit,
 Salo obruente castra texit hostium.
 54 Peruenere suos in fines, sanctaque montis
 Loca, eius alma dextra quæ sacrauerat.
 55 Gentibus expulsis metiri prædia iussit,
 Agrosque, celsit incolis domos nouis.
 Quæque illæ tenuere feræ tentoria gentes,
 Tenet colenda diuidenda & Israël.
 56 Illi altum tentare D E V M, contemnere foedus
 Pergunt, profani & ampla testimonia.
 More patrum prauè inuerti nimiumque rebelles,
 Dolosus arcus vt ferire peruicax.
 57 Inuidiam cœpere suis altaribus, iras
 D E O mouere, signa sculperè & noua.
 58 Audiit egressus D E V S ac fastidiit Israël,
 Suo remouit huncque valde pectore.
 59 Culta sibi vicina hominum tentoria Siloh,
 Domum reliquit & sibi antè cognitam:
 60 Præsidij atque sui sedem roburque decusque
 Manu afferenda tradidit prementium.
 61 Ipse suum populum gladiis obiecit, in ira
 Suo recessit ipse patrimonio.

- 63 Consumpsitque ignis iuuenes; sine laude Hymenæi
Nouum sacrandā nupta venit in torum.
- 64 Ense sacerdotes ceciderunt; mæsta mariti
Puella luxit orba funus laud sui.
- 65 Excitus vt somno DOMINVS nunc, ac velut heros
Mero solutus ore concrepat graui:
- 66 Et scit ipse suis postica prementibus, addens
Plagas, pudenda semper atque vulnera.
- 67 Fastidique Ioseph tentoria, lectaque Ephraim
Tribus relicta est non probante numine.
- 68 Illi est lecta tribus Iudæ; montisque Sionis
Amata valde consistere culmina.
- 69 Sancta sibi hîc veluti constructa palatia fixit,
Velutque terra non mouenda fœculo.
- 70 Delegitque Dauid famulum, caulisque vocatum
Recepit atque de grege hunc bidentium:
- 71 Duxit oves fœtas & pabula leta secutum,
Vt pasceret suum Iacob, & Israël.
- 72 Sincero sic corde ipsos; palmisque peritis
Greges magister egit impiger suos.

PSALMVS LXXIX.

Deus, venerunt gentes in hære-
ditatem tuam.

CHRISTI SALVTIFERI
PRAESTOLATIO.

Psalmus Asaphi.

Carmen Triclon Tetraastrophon.

HAcreditatem plurima gens tuam
Inuasit ausu præcipiti ô Deus;
Aedemque sacratam, tuique
Sancta ferox temerat palat.

Salémque acervis ruderis obruta
Illa alta quondam, claraque, nunc iacet:

Calique pennatis cadaver
Esca data est famulûm tuorum:
Carne piorum terræ etiam feræ

Scindunt rapaces; diffuit & cruor,
Diruptus amplè vt riuus vudæ,
Moenibus in Solymis abundans:

Nemo

Nemo sepulchro condere prospicit.

- 4 Probrum malignis nos sumus accolis;
Ridemur, illuſiſque circum
Vndique finitimis manemus.
- 5 IAS modum quem conſtitues diu
Succenſus, ira vt flamma equidem tua
Excreſcit, ac zelus tremendo
Extuperat, trepidaque motu.
- 6 Effunde bilem genibus o tuam,
Regnis tui almi & numinis inſciis,
Nullus tui queis aut vocandi
Nominis eſt amor aut colendi.
- 7 Namque illa Iacob ſuſtulit heu vorax
Gens, culta & arua. hæc perdidit ac domos.
8 Delicta iam noſtra heu priora
Parce precor meminiffe prauas
Feſtinus imò viſceribus tuis
Occurre nobis pauperibus nîmis,
- 9 PRINCEPS ſalutis almæ, vt olim,
Sis DEVS, auxiliūque præſtes
Conſtet tui vt ſic gloria nominis,
Ignoſce noſtris criminibus; tuum
Nomenque firmando, periclis.
Eripe nos, redime & paratis.
- 10 Nam cur prophano murmure gentium
Dicitur, Horum nunc vbi iam Deus?
Vt ſanguinis vindicta conſtet
His oculis, famulū tuorum.
- 11 Sit nota cunctis gentibus vltio hæc,
Audi gemitum carcere in horriſſo,
Magna tui iam vi & lacerti
Colla neci annumerata ſolue.
- 12 Vicina nobis ter ſerat & quater
Pœnas malorum turba ſua ſuo
Ludibriorum, quæ, exprobrando
Impia te DOMINVM, vomebat.
- 13 Semper fatentes nos populus tuus
Et grex, tui nos agmina paſcui,
Laudes tuas & nos canemus.
Quæ ſeboles reuouanda diſcat.

Qui regis Israël, intende.

MALORVM DEPRECATIO VERI
BONI PETITIO.

- 1 Ad præstantem super Sofanim Gheduth.
Asaphi Psalmus.

Carmen Dicolon Tetraſtrophon.

- 2 **P**Astor præſpiciens qui regis Israël,
Ioſeph lanigeras ceu pecudes agens,
Aufcultâ; refides qui Cherubim ſuper,
Lucem redde fauens tuam.
- 3 Exaltare tuam perge valentiam
Præſens Ephraïmo, Beniaminô ac tuis,
Præſens ac Menafæ; denique tu ſalus
Nobis omnibus adueni.
- 4 Nos reddens tibi iam reſtitue ô D E V S;
Vultus da præperè fulgeat vt tuus;
Nobis ſemper erit namque ſalutiſer,
Auctôr lætitiæ & bonæ.
- 5 I A S armipotens quem D E V S ô modum
Fumandi in populi ſæpè tui preces
- 6 Ponet? queis miſeris fercula, pocula
Metiris lachrymis mera.
- 7 Certamen poſitum ſimus vt hoſtibus
Noſtris, ludus item finitimis, facis:
- 8 Nos redde armipotens, iſte ſalutiſer
Vultus fulgeat ô D E V S.
- 9 Vitem, quam Phario tranſtuleras ſolo,
Plantâſti, penitus gentibus, aduenam,
- 10 Eiectis; colis hanc, & vacuo loco
Radices agere efficis.
- 11 Montes vmbra tegens illius induit,
Ramos præualidis perſimiles iubes
- 12 Cedris, ac teretes ad mare palmites
Flumen tangere gemina.
- 13 Diſruptis patulam cur modo ſepibus
Cuncti diripiunt (nec labor) hoſpites?
- 14 Hanc ſilueſtris aper proterit, hanc agri
Depaſcit varia & fera.

- 15 Iam nunc armipotens ô DEVS huc redi,
Et virem memor hanc inspicere ab æthere;
16 Ac plantam, tua quam dextera seuerat,
Germen quod tibi fixeras.
17 Ardet scissa ruens, ignibus ac perit,
Dum vultus furor hanc increpuit tui,
Dum flagrat facies ista, periculis
Cunctis heu penitus subest.
18 Constet iam ista manus, conferat ac viro,
Quem dextræ extuleras præsidio tuæ;
Et quem terrigenam tu tibi prouido
Firmum robore feceras.
19 A te distrahier, reque relinquere
Continget minimè; viuere tu dabis
Nobis, cura quibus tunc fuerit tui
Cultus nominis vnica.
20 IAS restituas armipotens DEVS
Nos, ac da, facies splendeat vt tua;
Nobis certa salus hæc fuerit: tuo
Ergo hoc perfice numine.

PSALM. LXXXI.

Exultate Deo adiutori nostro.

BENIGNAE SALVTIS
GRATVLATIO.

- 1 Ad præstantem super Githith Asaphi.

Carmen Sapphicum.

- 2 **P** R I N C I P I nostro canite, & potenti
P R I N C I P I lætas geminate voces;
Quem DEVM quondam tenuis benignum
Sensit Iacob.
3 Tollite huic hymnum, sonitusque ferte
Tympani ac dulcis citharæ canoros;
Tibix his mixtæ, referantque lætum
Nablia psalmum.
4 Cùm refert cursum, renouatque menses
Certus, & festam tepetit diem Sol,
Quæ sacra in nostris numeratur annis,
Clangite cornu.
5 Sic statum multis tenet antè sæclis
Israël, postquam DEVS ipse Iacob
Prouidus fouit; stata suntque ritè
Debita iura.

- 6 Esse quæ magno monumenta Ioseph
Is dabat, quando Pharij tyranni
Vüerat terras, labij & colonos
Non mihi noti.
- 7 Ipse onus presso ex humero ferentis
Abfluli, ac palmas penitus remoui
Et cabos vda solitas & ollam
Fingere creta.
- 8 Rebus angustis tibi me vocanti
Adfui sospes, tibi iura dixi
Abdius vasto tonitru; tui vsque
Quale periculum
Fecerim, testis Meribæ est aquarum
- 9 Riuis. His audi monitis, mibi que
- 10 Israël pare; & peregrina sperne
Numina cultor.
- 11 Sum tuus quando D E V S vnus I A S,
Quo duce & terras Pharias relinquis,
Os tuum profer, pete magna, magnis
Quippe replebo.
- 12 Vocibus nostris populus remissa
Aure constabat, mea nec volebat
Israël dicta aut retinere mente
Iussa fidei.
- 13 Ergo laxis hos rápidos habenis
Corde permisi nimium soluto
Ire qua præceps ageret libido,
Consiliūme.
- 14 O meus mi si populus fidelis
Vellet audire, ac potius viarum
Qua voco præfens facilisque duco, in-
sistere calles:
- 15 Iam manu versa peterem prementes
Quos pauent hostes domitos; & I A B
- 16 Inuidos falsum trepidus profari
Cogeret horror:
Tempora & longum itabilita in ruina
- 17 His forent: flore ac saturos benigni
Fastis, è saxo liquidi replesem
Flumina mellis.

PSALM. LXXXII.

Deus stetit in synagoga deorum.

PRINCIPVM EXEMPLI MALI
REPREHENSIO.

1 Psalmus Asaphi.

*Carmen Dicolon Distrophon.***C**onuentu DEVS imminens
Adstat magna videns sceptrā potentiae;
Iura ac iudicibus sua2 Exercet medius, puraque vindicat,
Vobis quis fuerit mali,
Praui ac iudicij quis pudor, aut modus?
Quem finem faciet fauor,3 Quo lra improbitas vsque fouebitur?
Quin pupillus & indigens
Pauper cum misero iustitiae suae4 Certo vindice gaudeant,
Dum vos iulicium cernitis integrum,
Vos defendite & integrum;
Vos scuis tenues eruite improbis.5 Isti munera nesciant,
Nec pondus reputant officij sui;
Obscuris penitusque eunt
Errorum tenebris; quamlibet omnia
Nutent carline proruto6 Fundamenta, quibus terra grauis cubat.
Omnes vos ego dixeram
Et natos superi principis & deos:7 At vos mors manet illa Adam
Et casus similis principibus feris.
Surge, atque arbitrio DEVS
Terram corrigito ac terrigenas tuo:
Nam tu prouidus omnium
Hartes regna tenes iuraque gentium.

PSALM. LXXXIII.

Deus quis similis erit tibi?

DEI VINDICIS ET MISERI-
CORDIS INVOCATIO.

1 Canticum Psalms Asaph.

*Carmen Dicolon Terrastraphon.*2 **N**E furdus taceas, neu fileas DEVS,
FORTEM nulla quies te teneat precor,
1 4 3 Hostes

- 3 Hostes ecce tui nam fremitu improbo
Tendunt tollere verticem.
- 4 Occulta hi populum consilia in tuum
Iungunt, atque tuos callida in intimos;
- 5 Aiunt, Huc agite, ac scindere stirpibus
Imis hos simul vndique
Pergamus, genus hoc funditus viuat,
Nec vltra soboles nomen & Israël
Dicatur potius viuere, nec memor
Quisquam hoc enumeret genus.
- 6 Vno corda animo conciliant simul
In te polliciti foedera iungere,
- 7 Quotquot castra, & Edom continet efferus,
Et quotquot vagus Ismael.
Moabi soboles cumque Hagaris grege,
- 8 Ghebaliq̃ue domus, Ghamonis & genus,
Durus queis Ghamaleq̃ iungitur, & Tyrus,
Infecta & Pelcseth nimis.
- 9 His iuncti Assyrij brachia filiis
Loti firma parant; vsque etenim valent
- 10 Hi, quondam vt tumidus Sisara, conciliant
Fac, & ceu Madian ferox:
Qualemq̃ue herbiferis vallibus impium
Viderunt Iabinum flumina Kisonis:
- 11 Lxtamenq̃ue olidum cæsa dedit manus
Terræ quam Dorius lauat.
- 12 Horum magnificos nempe dabis velut
Ghorebum, Zeebum, castraq̃ue Salmunagh:
Cunctos pone precor ceu Zebeam ferunt
- 13 Horum præcípites duces
Ausos, pulchra quidem, dicere, Sors D E I
Nobis cedat, ager nos dominos bect:
- 14 Ceu vento stipula impellitur, hos age,
Ceu turbo pueris, D E V S.
- 15 Igni frondiferumq̃ue vt nemus vritur,
Vt flammæ altisonis montibus increpant;
- 16 Tempestate rue hos præcípites tua
Sic, & turbine dissipa.
- 17 Totam fufus item hos per faciem pudor
I A E nomen agat quætere turbidos:
- 18 Pleni dedecore ac perpetuò ruant,
Turbati & pereant diu.

- 19 Sic te discere, sic noscere maximum
IAM, te poterunt dicere & vnicum,
Omnis terra tremens suspicit editi
Cuius numina nominis.

PSALM. LXXXIII.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum.

SOLI DEO GRATI BEATI.

- 1 Ad præstantem super Githith filiorum
Corahh, Psalmus.

Carmen Dicolori Distrophon.

- 2 **B**ellipotens IAS tuam tentoria diua
Digna coli sunt, dignaque amari.
3 Atria quam cupit hic animus, quam percupit, IAE:
Testatura caro mea corque est.
Quippe & ouas canet hæc caro, cui tum cōcinet hoc
Et FORTEM & viuum celebrabunt. (cor,
4 Inuenit passerque domū & nidum sibi; hirundo hæc
Pignora deposuit sua, pullos.
Armipotens IAS mihi rex, Deus & mihi, ut aras
Ipse tuas cupio meditorque!
5 Felices quicunque tua versantur in æde,
Vsq̃ue & perpetuò celebrant te.
6 Quique homines sibi te robur posuere, beati,
Strata viasque in corde probatas.
7 Vallibus ingressi plorante ubi murmure fons est,
Cisternæ quoque & imbre recepto;
Imbre ut cisternæ testes rebusque secundis
Exundentque fluantque benignè;
8 Ex turma in turmam venient; DEVS inque Sione
Hos auctos virtute videbit.
9 Bellipotens IAS DEVS audi vota, precesque
VSQVE meas DEVS excipe Iacob.
10 O DEVS ô noster clypeus nos respice, Christi &
Cerne tui vultus faciemque.
11 Mille dies vnus vincit tua ad atria, tantum
Viuitur ille dies quoque letus.
Ipse mei optarim potius prope limina, ut hospes,
• Esse DEI, tentoria quam si
Improba possessor nimis ac ditata tenere
Atque frequentare integra possent.

- 12 Nam Sol, nā clypeus DEVS est, namq. optimus IAS,
 Et decus & præbebit honorem.
 Non negat ille bonum eunētis qui simplice cursū
 Ire viam tenduntque fouentque.
- 13 Armipotens IAS, homo, spes tua quem tenet, ille
 Multiplici vt sit sorte beatus!

P S A L M. LXXXV.

Benedixisti Domine terram tuam.

D I V I N I D O N I P R A E S T A N T I A.

- 1 Ad præstantem filiorum Corahh Psalmus.

Carmen Sapphicum.

- 2 **I**am tuæ terre miserator IAS
 Admoues mentem bonus & benignus;
 Iam iugo liber redit ipse fracto
 Te duce Iacob.
- 3 Iam tui prauam populi que culpam
 Tollis, & noxas vitioſaque acta
 Occulis, nullo reficienda, & vsque
 Obruīs, auro.
- 4 Contines iram superantis omnem
 Istius naſi, & cohibes calorem.
- 5 Nos salutaris D E V S ô represso
 Redde furore.
- 6 Nunquid æternū subeunda nobis
 Istius nubes furibunda vultus?
 Tendet in cunctas sobolesque naſi
 Istius ardor?
- 7 Nōne tu vitæ propius redibis
 Auctōr? vt viuens populus tuus te
 Te patre & vitam referente certam
 Gaudeat alino?
- 8 Te salutarem miserator IAS
 Redde nobis, te facilem & benignum of-
 9 tende. Quid FORTIS Dominus locutus
 Proferet IAS
 Audiam; namque is populo suorum
 Proferens pacem placidam eloquetur,
 Ac pijs nunquam in vitium reuerſis
 Stultitiamve.

- 10 Proxima est ipsum gregibus timentum
Iam salus conitans aderit, manebit
Gloria hæc, terram subitura nostram
Fixa manebit.
- 11 Competent, fœdus venientque in arcum
Veritas diua & bonitas sorores;
Oscula æternum sibi sancta iungent
Iustitia & pax.
- 12 Veritas crescet penitus beato
Germinare e terra, aspicietque cœlis
Alma quæ formet recreetque mundum,
Iustitiæ fax.
- 13 Et bonum præstans dabit alma IAS;
Nostra præbebit proprios colono
Terra prouentus, referet probandas
Copia fruges.
- 14 Et via constans gradietur ampla,
Liberos semper moderata gressus;
Ipsiùsque almam faciem præbuit
Iustitiæ vis.

PSAL. LXXXVI.

Inclina Domine aurem tuam.

MISERICORDIÆ SEMPER OPPOR-
TUNA IMPLORATIO.

Oratio David.

Carmen Tricolon Ieremiasphon.

A Vrem miserrus verte precor tuam
IAS, mihi, prohi, pauperi & indigo
2 Responde, & hanc custos potensque
Serua animam famuli probati.

Te nam Iamque & te mihi PRINCIPEM
Confido certum, te famulus peto;

3 IAS miserius te diebus
Omnibus excipe me vocantem.

4 Gaudere iustamque hanc animam fove
Serui, patronum nam colo te meum;
Vni tibi iam dedicatam

Hanc animam fero & ipse tollo,

5 Tu nam bonus, tu parcere promptior,
Valde & benignus tu Domine es tuis:

Quicumque te querunt, bonumque
Te vocitant, Dominumque clamant.

6 Attende & IAS, excipe & hanc precem,

Vocem

- Vocem tuā nec spernitō supplicis :
7 Responde in angustis vocanti
 Temporibus miserisq̃ue pressō.
8 Nullus tibi par est Domine, ac tibi
 Inter secundus nullus erit, Deos:
 Exempla factis æqua & vsquam
 Nulla tuis memorabit ætas.
9 Gentes quot orbis conditor vnicus
 Fecisti, ab omni climate confluent,
 Et supplicabunt, atque nomen
 Laude tuum D O M I N E ampliabunt;
10 Nam magnus ipse ac mirificus D E V S
 Tu solus, ergo me doceas viam,
11 Ritus tuosq̃ue, vt veritatem
 Ipse tuam ingrediens frequentem :
 Vt nomen hoc cor pertimeat tuum,
 Curas inanes vanaq̃ue disice
 Huic cogitata, hæc vna tantum
 Cura tui maneat colendi.
12 Te corde toto te celebrem D E V M,
 Nomen tuumq̃ue ac te Dominum colamus;
 Hoc semper vt mi sit supremum
 Perpetuos studium per annos.
13 Nam magna constat mi bonitas tua,
 Imò (fateri debeo) maxima;
 Tu quippe seruasti è profundis
 Hanc animam barathri cauernis.
14 Gens insolentum mi D E V S institit,
 Et turba præceps ac violentior;
 Curare queis te cura nulla est;
 Hanc animam petiere fortes.
15 At F O R T I S es tu promere gratiam,
 Mitisq̃ue, valde mi D O M I N E ac bonus,
 Et naribus latis serenus,
 Polliciti stabilisq̃ue compos.
16 Vt me misertus respicias; tuum
 Roburq̃ue præstes huic famulo, tua
 Ancilla quem produxit; atque
 Exhibeas celerem salutem.
17 Signum boni in me perface, vt inuidos
 Spectare iussos conficiat pudor;
 Solamine, I A S, quo tuo, quo
 Auxilioq̃ue fruar, videntes.

PSALM. LXXXVII.

Fundamenta eius in montibus sanctis.

ECCLESIAE CATHOLICAE
PRAESTANTIA.

- 1 Filiorum Corahh Psalmus Cantici, cuius fundamentum in montibus sanctitatis.

Carmen Dicolen Distrophon.

- 2 **M**ontibus in sanctis urbem fundauerat I A S,
Firmo quam munimine fixit.
Nempe Iacobiadum prater tentoria cuncta
Portas diligit ille Sionis:
3 Ampla quidem digna ac de te dicuntur, & in te,
Urbs dilecta D E O V S Q V E potenti.
4 Ut memorem Rāhāba quotquot Babyloneque magna
Me norintque colantque timentes:
Adde Palæsthinam, Aethiopes, Tyriosque; notatur
Ille ibi ceu rarissimus ortus.
5 At vir, virq. frequens numerusq. Sione, S V P E R N V S
Quem stabilit, natus referetur.
6 Dum populorum I A S librum scriptumque recēset,
Hunc illic natum inuenit vsque.
7 Cantores tibicinibus non impare censu
In te suntque omnes mihi fontes.

PSALMVS LXXXVIII.

Domine Deus salutis mex.

EXPIATIONIS EFFICACIS
P O S T V L A T I O.

- 1 Canticum Psalmi filiorum Corahh, ad præstantem super Mahhalath Leghanoth, Admonitorium Heman Ezraitr.

Carmen Elegiacum.

- 2 **I**A S teque D E V M nostræ auctoremque salutis
Te, coram clamans, nocte dieque precor.
3 Ante tuos vultus veniant mea dicta precesque,
Atque aurem penetret nostra querela tuam.
4 Namq. anima hæc saturata malis, mea vita sepulchrū
Penè intrat, certè iam properata tenet.
5 Comparor in foueam demissis, vis mihi, vt illis,
Nulla quibus restat, iam perit atque, viris.
6 Vique

- 6 Utque alij extincti defunctus censeor, ut quos
In foueam occisos mors violenta iacit;
Quorum non ultra memor es, scissosque repente
Diceris ipse tua deposuisse manu.
- 7 Meque ima in fouea (te sic statuente) profundis
Deiectum penitus, sentio & in tenebris.
- 8 Incubuit bilis tua cuncta in me, atque tuis me
Fluctibus immissis omnibus usque premis.
- 9 Me procul abscedunt noti, te auctore, ego & illis.
Hortor inclusus, cui via nulla paret.
- 10 Hi que oculi tristes, I A S, maxore laborant;
Te voco, quam longa est lentaque massa dies.
Interea palmas ad te & tua numina tendo,
Auxiliumque inter dura pericla peto.
- 11 Nunquid in extinctis facies miracula? an V S Q V E
Ad laudes surgent, qui cecidere, tuas?
- 12 Anne tua exstabit bonitas narrata sepulchro?
An tua in exitio sit patefacta fides?
- 13 In tenebris miranda tua an sint nota? vel ista
Iustitia in terra, quæ meminisse nequit?
- 14 Atqui ego te supplex I A S, te postulo clamans;
Anticipo assidua te quoque manè prece.
- 15 Cur verò hanc animam depellens respuis I A S?
Cur à me facies abdis & ipse tuas?
- 16 Debilis à prima ac pauperrimus ipse iuuenta
Perfero terrores, queis secor usque, tuos.
- 17 Me super incensique tui venere furores,
Sunt formidinis membra recisi tuis.
- 18 Ambitus his pressusque laboribus instar aquarum,
Eircundor toto contineorque die.
- 19 Me chari sociique procul, te auctore, latentes
In tenebris, noti ac deseruere mei.

P S A L M. I X X X I X.

Misericordias Domini in æternum cantabo.

M I S E R I C O R D I A E I N P V B. S A L V -
T E M I M P L O R A T I O.

I Admonitorium Ethan Ezrahite.

Carmen Sapphicum.

- 2 D Ona in æternum miserantis I A E
Sunt mihi vari recinenda, & ore
Veritas nostro est memoranda longa in:
Sæcla nepotum.

3. Dixerant

- 3 Dicam, ut mundus, bonitas perennis
Constat, exstructus; tua & alma cælis
Veritas firma est, ea quippe & ipsos
Continet otbes.
- 4 Fœdus electo pepigi sacrarum,
Ut meo nitans famulo Dauidi,
Comparem totum sobolis futuræ
Semina in ævum.
Condidi atque istud solum, quod ætas
6 Omnis exstructum colat usque; cæli ut
Mira testentur tua congregatis
Veraque sanctis.
- 7 Præpotens I A S. similis quis I A E. in
Actuere est; I A E. ex pueris P O T E N T V M
Par erit quis, vel referetur alter,
Proximus aut quis?
- 8 F O R T I S arcani validusque magni &
Consilii sanctis; metuendus idem
Accolis quotquot prope & hunc frequentant
Finitimisque,
- 9 Copiis I A S. validis D E V S, quis
Par tibi? quis vel similis? tuos qui
Protegis, certa ac tua te fides I A M
Undique cingit.
- 10 Tu maris fluctus cohibes, superbis
11 Temperasque vadis. Rahabamque cæsam
Triueras, hostes valido lacerto
Dispuleras tu.
- 12 Et tibi cæli, tibi terra substant,
Quidquid & nusquam vacuum per orbem
Durat existens, oritur tuis id
Statque elementis.
- 13 Dexteram mundi, Botex creasti
Abditam sedem; tibi cantat Hermon,
Et tuum nomen recitat sonoro
Carmine Thabor.
- 14 Brachij quando valida est tui vis,
Polleat victrix manus ista, in altum
Dextera exsurgat tua certa summi
Roboris index.
- 15 Maniunt istud solum perenne
Acquirit & ius; faciem tuamque

Veritas constans praeit, & iuuandi
Certa voluntas.

16 Ille dicendus populus beatus,
Qui sciunt I A M resonare, iterque
Qui tui splendens ineunt micantis
Lumine vultus.

17 Nominis fient hilares tui vi,
Iustus hos tolles, faciesque iustos;

18 Tu decus, robur quibus euehendis
Praesidiumque es.

19 Tu probas nostri statuenda regni
Cornua, & figes ea; namque nostri
Regis est cura, est clypeusque sancto
Israel I A E.

20 Iam pio, te qui colit, es locutus
Certa visenti, E populo valentis
Auxilli lectum iuuenem superna ad
Culmina tollo.

21 Sum David nactus famulum probatum;
Vngere hunc sancto statui ipse olim;

22 Comparat nostra hunc manus, huncque nostra
Brachia firmant.

23 Hostis hunc nunquam superans tributi
Lege vexabit, premer aut iniquus:

24 Conteramque ipsi male amica plagis
Agmina duris.

25 Veritas huic & mea vis benigni.
Numinis constans aderit, meoque
Illius firmum ac stabile eminebit
Nomine cornu.

26 Huius imponam pelago manumque ac
Dexteram cunctis fluuiis timendam:
Hunc colent terrae, mare quas oberrat,
Flumina scindunt.

27 Me patrem dicet proprium sibi ille,
Me sibi F O R T E M, scopulum salutis.

28 Illum ego terrae faciam priorem
Regibus altis.

29 Numinis semper mea vis benigni
Certa constabit, solidique pacti

30 Veritas; huius sobolemque in usque &
Usque reponam:

- Quot dies cæli, solium tot huius
 31 Conditum stabit. mea lex tamen si
 Filiis huius iaceat, nec illi
 Iura frequentent;
 32 Quæque decernens statui prophanent,
 Iussa nec seruent; scelus ipse virga
 33 Prosequar dura, repetamque praua
 Verbere facta.
 34 Huic meum sed nec studium benignum;
 Nec fidem pacti violans negabo:
 35 Protuli quidquid labiis meis, hic
 Non iterabo.
 36 Numine ac nostro celebrata sancto
 Iura iurandi semel; illa nunquam
 Vt David vana experiatur, vt vel
 Irrita, fingam.
 37 Quamdiu mundus, soboles manebit
 Huic; & vt præsens mihi semper est Sos,
 Huic erit præsens solium perenni ac
 Tempore firmum.
 38 Lunaque vt mundo superat fidelis
 Testis, & nubem variata lustrat;
 V S Q V E constanti solium David sic
 Comparo mundo.
 39 Tu tamen pulsus procul ac reiectum
 Percitus flammis tumidi furoris
 Voxeras quem tu, finis, & repulsus
 Negligis heu nunc.
 40 Ac tui fœdus famuli recidens,
 Sternis & sacrum diadema terræ;
 Illius septa ac ruis, atque muros
 Proteris altos.
 41 Hunc manu euellunt, pedibusque calcant,
 Qui viam iuxta tenere, cuncti;
 Huncque vicini grauib. cachinni
 Vocibus vrgent.
 42 Dexteram tollis nimis hunc prementum
 Hostium; pectus reficisque magno
 44 Gaudio: atque huius tu aciem retundis
 Ensis acutam.
 Populiis hunc nec stabilis, remissus
 45 Splendor est huius, periitque per te,

Atque humi excelsum solium iacet quod
Proruis ipse.

46 Huic dies curte minuis iuente;

Vsq̃ue & obuoluis misero hunc pudore:

47 Quis tibi est I A S modus hunc negandi aut
Dissimulandi?

Bilis an, feruet tua quæ instar ignis,

48 Saxiet semper? quid ego, memento,
Sæculi; an vanè sobolem creasti

Terrigenarum?

49 Quem virum expertem tenet alma mortis
Vita? se quis nam excipiat sepulchro

50 V S Q V E subducens? Bonitas vel ista
Est vbi prisca?

Quæ fides sancto tibi iure pacta

Cum tuo quondam, D O M I N E ô, D A V I D E

51 Te tuis par est meminisse seruis
Addita probra.

Iacta, quæ à multis populis recepi,

Perfero, atque his in sinibus repono

Probra viuenti tibi non ferenda

Incolumique.

52 Vt petant probris, repetantque vt, I A S,
Gens tui hæc calces inimica Christi:

53 At fides constans celebretur I A E in
Sæcula mundi,

PSALMORVM

LIBER IIII.

PSALM. XC.

Domine, refugium factus es nobis.

CLEMENTIAE AC MISERICORDIAE PETITIO.

Oratio Moſis viri DEI.

Carmen Dicolon Diſtrophon.

Mansio tu DOMINE es nobis, domus
atque firma in omni

Aetate, mundus quam peregit, ante.

Ante graues montes quam terra parens
daret renixa,

Et orbis esset, FORTIS ipse constas.

Et faelis idem cunctis prior, inque faela FORTIS
Mansisti, & idem semper & manebis.

Mortalem in fraſta imminuens teris vt minuta testæ,
Iubesque verti filios Adami.

Ante tuos oculos milleſimus annus vt dies est
Heſtemus; hora vt nocte fixa tranſit.

Vorticibus turbas, ſomnus velut impotens, futuros,
Vt manè ſcœnum tranſit innouatum.

Manè nouum florēſque nitet bene; velperi recifuna
Aret viroris roborisq̃ue id expers.

Namque tuo naſo defecimus, atque terret iſta
Nos bilis ardens, turbidosq̃ue vexat.

Et noſtra opponis tibi praua; tui manere vultus
Occulta noſtra ob lucidam facem das.

Te namque omnes diuertere dies fremente noſtris
Anniq̃ue noſtri, ſermo ceu, volarunt.

Annorum nobis denūm propè ſepties dies ſunt;
Aut adde denos robori notando.

Quorum vſus ſummus, cura eſt grauis, & labor
moleſtus,

Iniqua facti inuentio improbandi.

Cumq̃ue citò (ſolet vt) præciditur exciditq̃ue vita;
Volamus alis neſciis reuerti.

- 11 Istius nasi vim quis sciet? vrat utque flamma
Ardens, tui pro debito timoris?
- 12 Sic, quandoque dies nostri numerantur, edoce nos;
Et providens tunc recta cor feremus.
- 13 I A S ô, redeas; quisnam modus? atque redde servis
Te iam tuis, & prospice his miserris.
- 14 Nosque tua manè exsatura bonitate, quod canentes
Lætas dierum ferias agamus.
- 15 Exhilara nos; ut mæstosque dies dabis premendo;
Longeque annos vidimus malorum.
- 16 Istud opus monstra atq. istud decus ede te incolæ tum,
Et genti & horum posteris futuris:
- 17 Ut nostri iucunda D E I D O M I N I q. vis fauoris
Immissa semper sitque fausta nobis.
Dirigat hæc mambus nostris facienda, prosperetque,
Vis nostra quidquid fecerit manusque.

P S A L. X C I.

Qui habitat in adiutorio Altissimi.

D I V I N A T V T E L A V N I -
C E S A L V T A R I S.*Carmen Sapphicum.*

- 1 Q Vi latens umbra sedet in S V P E R N I &
Copiis M A G N I manet; ille & I A E (ut
2 Dicam ego) Tutor meus, arxque firma,
Spes D E V S & mî.
- 3 Ille te absconso eloquio remotum
Eruet, dura excipietque peste;
- 4 Te sua penna teget & sub alis,
Tutior ut sis.
Illius scutum & clypeus fides est.
- 5 Noctis horrores nihil, aut volanteis
Per diem clarum celeres sagittas
Inde timebis.
- 6 Non frequentem umbris nebulisque pestem,
Non luem, qualis medium per æstum
Dira grassatur, rapidoque vastat
Membra calore.
- 7 Ad latusque istud moribunda mille
Corpora, ad dextram decies cadantque

Millies quamuis ; tamen illa nunquam
Te prope tanger.

- 8 Vt tuis spectes oculis , periclo
Liber ac testis, videasque qualis
Impios merces maneat, mali quæ
Præmia facti.
- 9 Namque tu certus mihi tutor I A S,
Cui loco sedes posita est superno:
- 10 Et mali aduersi tibi nil parari,
Accidere aut quit;
Nec tuo plaga aut violens propinquam
- 11 Se tabernaculo dabit : is suos nam
Angelos iussit comites viarum ad-
esse tuarum:
Esse custodes, leuibusque palmis
- 12 Ferre sublimem, tibi saxa lædant
Ne pedem offenso, subigerque euntis
Planta leonem.
- 13 Aspida impunè & catulos leonæ
Ipse calcabis, volucrem & draconem.
Terga voluentem sinuata longis
Squamea spiris.
- 14 Me bene atdenti est animo hic securus,
Arcè & amplexus, procul hunc periculis
Eruam, celsum statuum meo sic
Nomine doctum .
- 15 Certa responsa huic referam vocatus,
Huic in angustiis adero ipse rebus;
Liberò ac tuto decus atque honorem
Prouidus addam.
- 16 Hunc dabò longis satumum diebus,
Et meæ tandem faciam salutis
Compotem sensu solido videre
Dona beatæ.

PSALMVS XCII.

Bonum est confiteri Domino.

HONESTI OCII VSVS.

Psalmus cantici ad diem Sabbathi.

Carmen Tricolon Tetraſtrophon.

- 1 I A M veridicis dicere versibus
Lux hæc lata, bona, & commoda Sabbathi est;

Isti ac ferre superno

Psalmi cantica hominū:

- 3 Summo ac manē tua exponere munera,
Vltro quæ bonus hic edere tu soles,
Quæ & præstare fidelis,
Totis addere noctibus.
- 4 Testudo fidibus quæ resonat decem,
Adsintque vtre cauo nablia spiritus
Plena; & quæ modulantur
Argutos citharæ sonos.
- 5 Nam quod constat opus te artifice, & manus,
I A S, quæque tuæ facta patent, mihi
Læto carminis ampli
Argumenta parant pia.
- 6 I A S magna tua vt facta! & vt intimè &
Valde occulta probas consilia vt tua!
- 7 Nossē hoc nec stupidus quit,
Stultus nec valet assequi.
- 8 Herbarum vt similes floribus improbi
Crescunt atque nitent qui mala perpetrant,
Excisi vt pereant, sint
Vsq̃ue in perpetuum nihil.
- 9 I A S perpetuò excelsus & editus
- 10 Tu summusque maues: ecce etenim tui
Hostes, ecce tui I A S
Hostes vt pereunt malè!
Et qui praua gerunt, dissiliē quoque;
- 11 Disiectique fluent: tu tamen editum
Cornu vt Rhinocerotis
Tolles, & statues meum.
Perfusus viridi iamque oleo fruar
- 12 Ipse. Atque his oculis mī insidiantium
Finem conspiciam; atque his
Pœnas auribus audiam,
Infestos mihi iam quæ excipient malos.
- 13 Iustus floruerit palma velut virens,
Multo & germine crescet
Felix cœu Libani larix.
- 14 I A E inque ade boni qui fuerint sati,
Nostri nempe D E I floridi in auris
- 15 Fient: inque senecta
Pingues, nec steriles virent.

16 Vt cuncti referant, æquus ut omnibus

I A S perpetuo permaneat, mea

Rupes; cuius in almo

Nulla est numine prauitas.

PSALMVS XCIII.

Dominus regnavit, decorem indutus est.

DIVINI IMPERII COMMENDATIO.

Carmen Dicolon Distrophon.

1 I A S regna tenet, vestem vestitque decoram;

Accinxit se robore & I A S.

Testis & orbis erit, qui conditus, ut stabilisque est

Firmatus non disiluit unquam.

2 Estque tuum solium, stabilitaque regia præ tunc,

Ipse & præ mundo quoque constas.

3 Flumina vocem, I A S, attollunt, flumina tollunt,

Et fluij tollunt quoque fluctus.

4 Fortibus ac multis vndarum vocibus altè

Fortior est maris editus I A S

5 Fluctibus effractis. Tua sunt testata fidei

Numine firmata ac bene certo.

I A S, sancta tua est ædes; sanctæque, decusque hanc

Secula decent in longa dictum.

PSALMVS XCIIII.

Deus ultionum Dominus.

DEI IUDICIUM PRAESTANTISSIMUM.

Carmen Tricolon Tetrastraphon.

1 V Index refulge numine vindice

O FORTIS I A S, tollere & arbitre

2 Terræ repende, & quæ arrogant

Premia commuerere fastus.

3 I A S modus quis, quis modus impiis

Plausus, nouandi gaudia & improbis?

4 Pronuntiabunt dura prauis

Artifices, loqui & insolescent?

5 I A S, tuum qui sic populum atterunt,

Fundum ac prementes imminuunt tuum:

6 Orbemque, & orbatam marito

(Aduerzæ & laud miseret) imcidant.

- 7 Dicuntque, Non I A H viderit, ac D E V S
Vindex Iacob prospiciet nihil.
- 8 Infana quando turba discēs?
Perpicite hoc stupidumque vulgus.
- 9 Qui plantat aurem, non tamen audiet?
Fictor videbit non oculi artifex?
- 10 Qui corripit gentes, reprehensor
Non erit, idem hominumque doctor?
- 11 Quæ cogitata vt sint hominis nihil,
12 Cognouit I A S. Quem virum & erudit
Et lege curas edocendum, est,
I A H, solidis numeris beatus.
- 13 Illum diebus tuta quies malis
Mulcebit, alta exciditur improbo
- 14 Dum fossa: nam fundum suum non
Destituet, populum vel I A S.
- 15 Cum vis redibit iustitiæ sequax,
Atque id sequentur cor quibus integrum est.
- 16 Quis mi in scelestos, quis ne sistet?
Pruificos feret atque rectus?
- 17 Quam penè furua ad claustra silentium
Sedisset altè scissa anima hæc, nisi
I A S mihi, is qui semper adstat,
Feret opem auxiliumque certus.
- 18 Si dico forsan, Pes labat en meus;
Fulcibat, I A S, me bonitas tuæ
- 19 Curas & inter me prementes
Hanc animam recreator ipse
- 20 Solaris. An ne is sit socius tibi,
Peruersa fingens qui statuit, thronus?
- 21 Iusti phalange atque acta damnant
Composita, innocui & cruorem?
- 22 I A S meumque est præsidium; meus,
Tutela rupesque est D E V S; & mihi.
Fraus his erit conuersa fraudi,
Artifices repetet suosque.
- 23 Excindet I A S hos proprio malo,
Excindet ipsa hos nempe malignitas,
Noster D E V S, qui nos tuendo,
Principis officium probabit.

PSALMVS XCV.

Venite exultemus Domino.

MISERICORDIAE ET IVDICII
ASSERTIO.*Carmen Supplicium.*

- 1 **V**ocibus innētis, animisque ouantes
Iubilis IAE properē canamus,
Nostra qui rupes, resonemus, alta est
Spesque salutis.
- 2 Laude præclarum celebri fatentes,
Illiusque os & faciem petamus
Obuij ac docti resonare numen
Illius hymno.
- 3 Magnus est IAS valideque FORTIS;
Magnus est, omnes superat Deosque
- 4 Rex, manus cuius penetranda terræ
Continet antra.
Montiumque illi insuperata substat
Culmina; auctori huic mare substat; huius
Fida prudentis manibus, magistri &
Arida constat.
- 6 Ergo prostrati penitusque curui,
Supplices IAE genibusque flexis
(Quo patre, auctore ac, sumus) ante dia
Ora cadamus.
- 7 Ille nam noster D E V S est, & ipse
Pascui illius populus pecusque,
Quos manus ducens agit & recenset
Illius vna.
- 8 Auribus vocem modò si tenetis
Illius certis hodie; cauete,
Vestra ne, vt quondam in Meriba, rigescant
Ferreæ corda.
Quo die Mazzah remittit tremendum
Nomen incultos Arabum per agros;
- 9 Me quidem vestri voluere cum ten-
tare parentes,
- 10 Qui meum experti didicere opusque; &
Ipse contendi generi per annos
Huic quater denos, populusque, dixi,
Certe proteruo est!

- Gens & erroris studio, meas &
 Quæ vias spernit, renuitque nosse,
 11 (Iuro vt ostensus) mea si subibunt
 Regna quietis.

PSALMVS XCVI.

Cantate Domino canticum nouum.

D I V I N A E M A I E S T A T I S
C E L E B R A T I O.

Carmen Tricolan Tetraastrophon.

- 1 **I** A M carminibus dicite nunc nouis,
I A M cuncta canat terræque personet;
I A E nomen & alium
 Gratis dicite laudibus.
- 2 **I** A M, certa salus quo venit arbitro;
 Vos hunc lætificis dicite nuntiis;
 Seruantemque die & nos
 Omni vos canite hunc die.
- 3 Illūque amplificum dicite gentibus
 Et cunctis populis mirificum, magis
- 4 Cunctis terribilem diis
I A M laudēque maximum.
- 5 Omnes nam, populi quos celebrant Deos,
 Sunt diri, & nihili; stultitiae, impotēs:
I A S auctor at ipse
 Cælos fecit & æthera.
- 6 Maiestas præst hunc, claræque dignitas
 Huius sancta decus, robur &, obtinent;
- 7 **I** A E roboris ampli
 Numen cedite maximum
 Vos ô de populis innumeris genus
- 8 Et linguis varium, moribus &, bono
I A E asserite probanda,
 Digna & munera nominis.
- 9 **I** A E sancta pijaque atria visite,
 Insignisque loci procidite huic solo,
 Cuius numina vultus
 Omnis terra tremens colat.
- 10 **I** A S regnat enim, dicite gentibus
 (Orbis constat vti, nec refugus labat)
 Iudex iuræque recta
 Hic dicet populis bonus.

- 21 Cæli lætitia percelebri sonent,
 Omnis terra quibus gestiat accinens;
 Vastumque intonet æquor,
 Quidquidque hoc replet, assonet.
 22 Exultent saturi & quidquid habent agri,
 Tunc silvis recinant omnibus arbores
 23 I A S cum veniet, cum
 Tetræ aduenerit arbiter;
 Orbem iustitia qui reget integra,
 Et certa populos conueniet fides:
 Namque est ipse fideli
 Verax numine maximus.

PSALMVS XCVII.

Dominus regnauit, exultet terra.

VERITATIS DIVINAE COM-
MEMORATIO.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 1 **R** Ege I A exultet tellus, agar insula festos
 Plurima læta dies.
 2 Cui circum densa est nubes, ius fulsit & æquum,
 Iustitia huic solium.
 3 Hunc rapidus properansque suos flammare prementes
 Anteit ignis edax.
 4 Fulgura præstingunt orbem, tellusque laborans
 Fulgura clara videt.
 5 Terra omnis D O M I N V M ante I A M motesque
 Cera velutque, fluunt. (liquefunt,
 6 Iustitiam cuius cæli ostendere; videntque
 Cuncti etiam populi
 Amplificum numen. puduitque dolata colentes,
 Quique D E O S nihili
 Iactant: huic omnes se proicientque trementes,
 Et quoque dii suberunt.
 8 I A S læta Sion, Iudæ ac tua iura puellæ
 Audierint alacres.
 9 I A S namque omnis te dicet terra supernum,
 Te Dominumque suum.
 Qui & premis immenso prælatus numine cunctos
 Magna potensque Deos.
 10 Vos quibus est studium, magni quibus est amor I A E,
 Feruidi & vsque pi

Fastidito

Fastidite malum; vitas animasque piorum

Ille tuctur amans:

Improba ne lædat manus hos ille eruit, à vi

Liberat ille mala.

11 Lux feritur iustis; & queis rectissima corda,

His fata lætitia est.

12 Sancti IAE memores laudum gaudete pii, qui

Iustitiam colitis.

PSALM. XCVIII.

Cantate Domino canticum nouum, quia
mirabilia fecit.

DIVINORVM PROMISSORVM CON-
STANTIA ET VERITAS.

1

Psalmus.

Carmen Tricolon Tetra-strophon

IAE mirifico vos noua carmina
Auctori celebri dicite, dexteræ

Quis certa salutis

Sancta & vis quoque brachij.

2 IAE diua salus cognita constitit,

Præfens iustitia est ante oculos patens,

Visa & gentibus, illam

Queis ipse exposuit bonus.

3 Verax namque, boni ac propositi memor,

Auxie pollicitis Israël domum,

Terræ ac finibus omnis

Nostri est visa salus DEI.

4 IAM terra alacris tota sonans, strepens,

Exclamans & onans psallite, psallite

5 IAE, nec citharæ vox

Absit, nec citharis fides.

6 Voci mixta crepans sit tuba cornuum:

IAM regem alacres præcinite, intonet

7 Fœcundum mate monstris,

Orbisque, orbis & incolæ.

8 Et palmas seriant flumina; montium

Idem sit studium, vox & ouantium

9 Antè IAM; veniet cum is

Terram vi inducet arbiter.

Orbi iustitiz ac arbitrij integri
 Dicens iura dabit, queis populos reget
 Iudex legibus æquis,
 Recta examine ponderis.

PSAL. XCIX.

Dominus regnavit, irascantur populi.

DEI DOMICILIVM FAV-
STISSIMVM.

Carmen Dicolon Tetrastrophon.

- 1 IAS regnat enim, iam populi tremant;
 Nutet terra, sedens in Cherubim editus
- 2 IAS; alma Sion quem colit, altior
 Cunctos qui populos premit.
- 3 Magnum, terribile, ac sanctius omnibus
 Falsis percelebre & nomen erit tuum:
- 4 Est Rex ipse potens, iuraque diligit;
 Ipse at recta fouens paras;
 Auctor iura Iacob iustitiam & facis.
- 5 IAM nostrum, agite, extollite vos DEVM,
 Huic ad scamna throni lucida supplices
 Sancto procidite ad pedes.
- 6 Quem Moses; & Azael quem colit illius
 Inter sacrificos; quem Samuel pius
 Sancto magnificum nomine subditæ
 Genti prædicat & docet.
- 7 IAE oracula petunt & reserunt data,
 Dum nube è tereti hos alloquitur latens,
 Hi testata patres ipsius obtinent,
 Et decreta colunt data.
- 8 IAS ipse DEVS, quem colimus, dabas
 His responsa, bonus parcere, FORTIS &
 Vlciscens studij crimina non prohi,
 Vindex & scelerum malis.
- 9 IAM laude DEVM tollite maxima
 Nostrum, sanctus enim noster & est DEVS;
 Sancto in monte sibi quem dicat ac tenet,
 Huic procumbite supplices.

Iubilare Deo omnis terra.

DOCTRINAE SACRAE SVMMMA.

Psalms ad confessionem.

Carmen Dicolon Distrophon.

- I**AM terra omnis numeris resonare canoris,
Hunc voce & plaudente vocate.
- 2 **I**AM Leti omnes colite, & sacra illius ora
Voce animi plaudentis adite.
- 3 **I**AS ipse **D**EVS noster cognoscite, & illo
Nos sumus auctore atque valemus.
Non sumus à nobis facti, grex illius imò.
Ille & quos pascitque regitque.
- 4 Illius & falsi & celebrantes ostia adite,
Et nomen celebrate fatentes.
- 5 Nam bonus est **I**AS, & in omnia secula benignus,
Verax ætatemque per omnem.

P S A L M. C I.

Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.

OPTIMI PRINCIPIS OFFICIVM.

3 Davidis Psalmus.

Carmen Tricolon Tetrastraphon.

- E**T ius benignæ & mentis opus mihi
Cantanda semper proposui, bone
IAS: tibi vni & hæc reponam,
Et referens mea cuncta psallam.
- 2 Curabo sanam prospiciens viam
Novisse, quando tu venies mihi,
Versabor integro domique
Corde meæ penitusque simplex.
- 3 Nec ferre nequam possum oculis meis,
Nec rem scelestis ausibus exitam:
Obliqua mî ipse hære facta
(Odi equidem) patiar nec vnquam.
- 4 Cor prava fingens (sit procul) arceo,
Ignara semper sit mihi mens mali;
5 Detractor occultusque amici
Sit mihi perpetuò recisus:

Nec

- Nec qui præaltis est oculis, neque
 Corde arroganti qui intumeat, feror
 Attendo & in terræ fideles
 His oculis, sociosque gratos.
 Hos mecum iisdem sedibus applico;
 Esse & vix quem non piget integræ.
 Hunc ipse dilectum ministrum
 Esse mihi statuo proboque.
 7 Auster dolosæ fraudis & artifex
 Nullus manebit sub trabibus meis;
 Qui vana consulto loquetur,
 Ante meos oculos neque adstet.
 1 Manè ac per omnes sollicitus dies
 Omnes recidam protinus improbos
 Terræ; sacrata ex vrbe ut IAB
 Præuifici minuantur omnes.

PSALMVS CII.

Domine exaudi orationem meam.

MISERERARVM DEPRECATIO.

- 1 Oratio afflicti, cùm obruitur & effundit coram
 DOMINO meditationem suam.

Carmen Dicolon Tetraſtrophon.

- 2 IAS aure precem ſuſcipito meam,
 Hæc mœſta atque adeat te querimonia:
 3 A me neu faciem condideris tuam
 Anguſtum mihi per diem.
 Te quo clamo die mœſtus & inuoco,
 Aurem ſecte precor mi ſacilis tuam,
 4 Reſpondeque citus: namque dies mei
 Ceu ſumus tenues eunt:
 Viſto hæc oſſa pyre ceu rogi auolant;
 5 Ictum corque perit gramen vt aridum:
 Nam pane ipſe etiam non memini meo.
 Veſci, vt diſpliceo mihi.
 6 Dum ſuſpiro gemens, oſibus hæc caro eſt
 Hærens, aſiduis marcida vocibus:
 7 Ceu ſilueſtris auis congemo, in aridis.
 Qualis falco gemit locis.
 8 Ceu teſto aſiduus paſſer agit, fui
 Solus, probra meis hoſtibus heu die

- 9 Multa omni excipiens; tum mea deiecerat
Stulta hæc gens mihi per mala:
- 10 Et, panem veluti, sic cineres edo,
Et potum tepidis misceo fletibus:
- 11 Ira hæc nempe tua in me efficit ac furor,
Semper sentio quæ miser.
- 12 Me quem sustuleras, præcipitem iacis;
Inclinata velutque umbra dies meis;
Ipse utque herba, virens, gramen ut, arceo,
Fusus viribus omnibus.
- 13 I A S perpetuo tu folio sedes;
Fama &, quam celebret posteritas tuam,
Ætates superat sæculaque omnia,
Quotquot tempus agens volat.
- 14 Rem, surge, ac miserans cerne Sioniam,
Nam tempus placidæ huic munera gratæ,
Certum polliciris postulat, illicet
Opportuna venit dies.
- 15 Affecere tuos nam famulos nimis
Dispersi lapides, pulueris illius
Gratos atque pios commiseret, faues
Quorum tu studiis bonus.
- 16 I A E nomen erit gentibus omnibus
Terrori, atque tui gloria numinis,
Reges quod metuent quotquot habet finu
Tellus fertilis ac fouet.
- 17 Muros ædificet cūque Sionios
I A S, conspicuus tunc fuerit suæ
- 18 Maiestatis honos: respicietque de-
ferri haud despiciens precem.
- 19 Hæc & scripta etiam posteritas leget,
Edendus populus I A H celebret quoque:
- 20 Nam sancto folio prospicit è suo,
Celsæ & sedibus è domus.
Terram conspiceret ut non piget infamam
I A M de nitidis sedibus ætheris;
- 21 Ut vincti gemitus audiat; & neci
Addictos soluat graui.
- 22 I A E ut laudis honos per Solymam sonet,
Narrata & resonent munera nominis
Magni, is constituit quod proprium sibi,
Et grata hoc referat Sion.

- 23 Cùm regna & populi conuenient simul,
IAM cùmque pijs muneribus colent.
24 Heu vîmq̃ue ille meam preſſerat in via, &
Soles reddiderat breues.
25 FORTIS mî, ergo dies ad medium meos,
Dixi, præproperè excindere parçito;
Annis ipſe tuis vt̃ere, qui omnia
Vincent ſæcula ſæculis.
26 Fundamenta prius fortia iecerat
Terræ; conſtat opusque è manibus tuis
27 Cælorum: pereant quamlibet omnia hæc,
At numen ſtabile eſt tuum.
Cuncta hæc, veſtis vt̃i trita, vetuſque, enint,
Et mutabis vt̃i ſordida pallia:
28 Is tu, qui fueras, ſemper eris; neque
Annis finis erit tuis.
29 Et nati famulis poſtera gens tuis,
Vitæque incolumes pacificam colent;
Quorum compoſitum ſemen erit piè, &
Vultus ante tuos ager.

PSALMVS CIII.

Benedic anima mea Domino.

INEXHAUSTAE MISERICORDIAE CELEBRATIO.

Davidis.

Carmen Dicolon Diſtrophon.

MENS IAM cane grata mea, & mea viſcera ſanctū
Eius dicetis quoque nomen.

MENS IAM cane grata mea, ac ne dona canenti
Illius exciderint tibi cuncta.

3 Ille tibi ignoſcit clemens praua omnia; morbos
Ille tibi medicuſque reſoluit.

4 Ille tuam redimit vitam fouea atque ſepulchro,
Te & clemens bonitate coronat.

5 Os iſtud ſaturatque bonis, aquilæ inſtar & actam
Antè tuam nouat ille iumentam.

6 IAS iuſtitias exercet, iudiciorum
Omnibus eſt auctor quoque preſſis.

7 Monſtrauit propriasque vias, mirandæque Moſi
Iſraëlis natis ſua geſta.

8 Eſt clemens facilisque IAS, eſt naribus amplis,
Et multus bonitate benigna.

L

9 Iurgia

- 9 Iurgia nec semper mouet is, nec seruat iniquam
Offensam longum quoque in æuam.
- 10 Aqua is peccatis nostris non contulit, & non
Reddidit æqua ausis quoque prauis.
- 11 Vt calum à terra est altum, superare timentos
Inque suos voluit bonitatem.
- 12 Ortus ab occasu quàm longè distat, abesse
Nostra facit delictaque nobis.
- 13 Sic pater est lenis natis, metuentibus vt se
IAS est lenis facilisque.
- 14 Figmentum quippe is nostrum nouit, meminique
Pulvere quo facti quoque simus.
- 15 Mortaliq̃ue dies vt gramen, flosculus vt qui
Floret agris, sic floret & ipse.
- 16 Nam vento inuasus nusquam est, illumq̃ue notare
Nemo queat florémve locúmve.
- 17 Ast IAE bonitas à sæclo in sæcla timentes
Se super incumbitq̃ue manetq̃ue.
- Illius & natos natorum prospera tangit
Iustitia, & iustos facit ipsa:
- 18 Queis cordi est eius custodia fœderis, & queis
Iussorum efficiens memor est vis.
- 19 IAS in cælis solum sibi condidit, eius
Inde patens regit omnia regnum.
- 20 Vos IAM angelici cuncti celebrate ministri,
Magno queis stat robore virtus:
- Eius qui facitis verbumq̃ue, audireq̃ue verbi
Vocem eius prompti cupidiq̃ue.
- 21 IAM vos omnes eius celebrate phalanges,
Ad placitum celeresq̃ue ministri:
- 22 Vos IAM celebrate eius facta omnia, quidquid
Omnia, quâ regnat, loca complet.
- Mens IAM cane grata mea, haud celebrasse sit vllus,
Nec cecinisse modus tibi laudes.

PSALMVS CIIII.

Benedic anima mea Domino.

VERAE PHILOSOPHIAE
EXPLICATIO.*Carmen Sapphicum.*

- 1 **M**ens mea hæc magnum celebrabis IAM.
Mi DEVS magnus tibi valde es IAS,
Laude

Laude vestiris celebri, decusque
Induis alnum.

2 Pallij lucem tibi voluis instar,
Explicas cælum veluti que velum;

3 Ille contignat tabulata in altis
Et sua lymphis.

Is sua nubis sedet in quadriga,
Stridulis venti vehiturque pennis;

4 Spiritus legat, sibi sunt & ignis
Flamma ministri.

5 Hic sua terram posuit, fideli,
Mobilem nullis refugamve seclis;

6 Quam prius vastis sinibus tegebat
Vestis abyssi.

Montibus lymphæ tumidæ incubabant;

7 Increpas dumque has, fugiunt, tuæque
Vocis ad primum trepidant fragorem,
Accelerantque.

8 Montium celsum subito cacumen
Tollitur, valles subeunt iacentes;
Quæque fundatum petit & locum, quæna
Quæque tuerur.

9 Terminumque vadis posuisti, vt illum
Transeant nunquam; aut valeant reuerse
Aridæ vultus operire terræ, aut
Temnere metas.

10 Mittis hinc fontes media fluentes
Valle, quæ monteis abigit reductos:

11 Hinc sitim frangunt onagri, bibuntque
Hinc animantes.

12 Hic aues propter resident vagis quæ
Persecant alis, volitant & æthram
Fronde sub læta solite canoras
Edere voces.

13 E suis montes rigat is supernis
Fornicum stagnis: sauratur almæ
Prouiso fructus operum tuorum
Munere tellus.

14 Crescere armentis iubet ille fœnum,
Cultibusque herbas hominum feraces,
Terra quo panemque epulasque dulcis
Proferat alma.

- 15 Vina mortali dare nata cordi
Gaudium, vultusque oleo nitentes
Aptius; firmat reficitque panis
Languida corda.
- 16 Arbores IAE saturantur, & quas
Sevit is cedros Libani: volucris
- 17 Omnis hic nidos struit, hic domum ci-
conia fagis.
- 18 Montibus tutæ capreae fugaces
Editis; rupes foneas minori &
Antra præbunt lepori atque iniquis
Denia ventis.
- 19 Fecit is certam renouare menses
Spiritus matrem celeremque Lunam,
Ostia agnouit varium per annum
Quæ subeat Sol.
- 20 Ponis obscuras tenebras, & est nox;
Tunc ferae siluis rugiunt & errant;
- 21 Spes agit prædæ atque epulas leones
Poscere FORTEM.
- 22 Sole se rursus referunt nitente,
Et suis abdunt recubantque lustris;
- 23 Prodit ad cultus homo tunc suos, dum
Hesperus exstet.
- 24 Partibus cunctis tua multa vt, IAS,
Facta sunt, sese & sapientis esse
Cuncta opus monstrant! opibus tuis quàm
Terra referta est!
- 25 Quid mare hoc magnum? manibus quod amplis
Vel tenet terras, aperit vel, altas:
Reptiles illic numero carentes
Suntque natantque:
Magna viuentum genera & minora.
- 26 Hic iter naues faciunt; licenter
Commeant, ludunt, spartantur illic
Grandia cete.
- 27 Cuncta te expectant, propriis & horis
Singula exposcunt epulum suum, das,
- 28 Colligunt: hæc tu manibusque apertis
Commodus explēs.
- 29 His tuam tu si faciem recondas,
Cuncta turbantur, colubēs & illis

Spiritus, extincta in cinerem suum iam
Cuncta redibunt.

30 Spiritum mittes recreator istum,
Rursus exstabant rediitua, & almos
Denuò vultus renouata tellus
Plena nitebit.

31 Ampla maiestas celebretur IAE,
Saecula dum durent superentque mundo;
Et suis factis celebratus ipse
Gaudeat IAS.

32 Cuius inspectu tremit ima tellus;
Ardui montes trepidant, rotantque
Fumcam nubem feriente cuius
Fulgure tacti.

33 Ipse dum viuam (probet ille tantum
Vota laudantis) celebrabo & IAM,

34 IAM ego semper referam probato
Carminis laus.

35 Turba peccantium vitiosa terris
Excidat cunctis; penitus neque exstent
Impij, mens & mea laudet IAM,
Vosque halleluah.

PSALM. CV.

Confitemini Domino, & intocare.

BENIGNITATIS DIVINAE
LAUDATIO.*Carmen Dicolon Tetrastraphon.*

1 IAM vos celebri dicite carmine,
Nomenque hymnisonis dicite laudibus;
Illius populos discere cogite
Mores actaque maxima.

2 Huic voce ac fidibus psallite, tibiis
Mira, attendite, sint quam illius omnia:

3 Sanctum nomen erit, gloria maxima,
Vobisque eximium decus.

Et cor latitia gaudeat omnium,

4 IAM queis studium est querere. poscite
IAM: vos faciem, vosque potentiam
Eius; querere nec modus.

L 3

5 Eius

- 5 Eius mira colat facta animus memor
 Vester; prodigia & iudicia illius
 6 Ora expressa, Abrahamæ vos genus & sui,
 Stirps & læta Iacobidum.
 7 I A S ipse D E V S noster; & omnibus
 Terris iudicia is constituit sua.
 8 A Eternum meminit foederis, ac sui
 Mille in sæcula crediti
 9 Verbi, quodque Abrahamæ pactus erat, fore,
 Iurabatque Isaco; certa que præstitit
 20 Et firmata Iacob; ius quod & Israël
 Pactum & perpetuum foret.
 21 Tradam, dixit, agros hos Chanaan tibi; hi
 Funis forsque tui sint patrimonij:
 22 Essent exiguo cum numero hospites
 Illic, aduenæ & haud diu:
 23 Et gentes alias gentibus alteris
 Migrantes peterent, regnaque linquerent
 Illa, istum subeunt dum populum, neque
 Certis ædibus insident.
 24 Hos nullis hominum fraudibus ac malis
 Permisit; potius consuluit viris
 25 Reges corripiens. vixi ego quos meos
 Vates, parcite lædere.
 26 In terrarum que vocat sollicitam famem:
 Fulcrum enque epulis fregerat omnibus;
 27 Præmisitque Ioseph prospiciens virum
 Serui ad munia venditum.
 28 Arcta crura viri compede vinciunt,
 Illiusque animam ferrea vis subit:
 29 Verbi perueniunt tempora dum sibi
 I A E dictaque lucida.
 30 Hunc, (rex curat enim soluiet;) imperat
 Qui multis populis, liberat, atque herum
 31 Præponit domui hunc atque opibus suis,
 Summum dicit & arostrum;
 32 Promptum conspicuo munere principes
 Certa ad vota animæ stringere iam lux,
 Aptum consiliis & sapientia
 Influxisse senes suos.
 33 Aegyptum petiit iustus & Israël,
 Exceptusque Iacob hospitibus Chami;

- 24 Is cuius populum crescere, & hostium
 Maiores sobole auxerit.
 25 Converteritque odiis cor Chamidum, suos
 Senios ac populum ut fraudibus impetant:
 26 At Moses famulus mittitur arbiter,
 Delectusque Aaron sibi.
 27 Illi mira DEI signa dabant sui,
 Et terris & agris prodigia in Cham
 28 Obscuras tenebras misit, & omnia
 Iis caligine condidit.
 Illis nulla mora est iussa facessere.
 29 His mutavit aquas sanguinis in modum:
 Occisis redolent piscibus omnia,
 Damnosa & populo nece.
 30 Ranis squallet ager totaque regia;
 Iplis rana loquax in penetralibus
 Importuna salit regibus obstrepens,
 Nec puras epulas finit.
 31 Mixta insecta malis Cynipibus suo
 Dicto iussa ineunt finibus omnibus.
 32 Imbres terra tulit, damnaque grandinis,
 Densis fulgura & ignibus.
 33 Virisque ista perit, ficus & interit;
 Arbos fracta cadit finibus omnibus.
 34 Tunc ascita ruit frux locustaque
 Bruchi que innumerum genus.
 35 Herbae quidquid erat, graminis & novi,
 Fructus spesque boni, cuncta voracium
 Cedunt pestiferis dentibus, alma quod
 Tellus protulerat, perit.
 36 Terrae prima ferit pignora, & omnium
 Viventum sobolis primum cadunt.
 37 Non offensa tribus agmina proci
 Auro vaseque ditia.
 38 Aegyptus graibus pressa paucioribus
 Ire hos leta sunt; vela quibus die
 39 Nubes densa facit: nox ducere pergitur
 Ignis lampade lucidi.
 40 His optata venit iussa animi phalaris,
 Caelorum sanitos panibus efficit.
 41 Fissa rui e fluunt, & properant acur,
 Arente ac fluvius loco.

- 42 Namque is sancta memor verba, Abraham suo
Quæ quondam famulo dixerat, explicat:
43 Ergo lætitia & carmine cum pio
Electum populum extulit.
44 Illis arua dedit ruraque gentium,
Et quæ continuis parta laboribus
Diuersis fuerant iam populis, habet
Hæres & fruitur nouus.
45 Vt decreta suis sanctaque legibus
Obseruent memores & faciant pii,
IAH laudate bonum, IAH halelu bonum,
Hunc & carmine dicite.

PSALMVS CVI.

Confiteamini Domino, quoniam bonus.

BENIGNITATIS DIVINAE BENI-
GNISSIMA CONSTANTIA.

Carmen Hexametrum Monocolon.

- 1 IAH laudate bonum; grati celebrabit IAH,
Cuius numen adest æterna in sæcla benignum.
2 Fortia gesta IAE digno quis proferet ore?
Quisnam audire eius laudis præconia cuncta
3 Narrando dabit? ô quantum grex ille beatus,
Quos iuris pia cura tenet? quos tempore in omni
4 Iustitia exercet. Populo memor ipse probando
IAS me annumeres; cum tempestiua salutis
Hora aderit, me descriptum simul ipse recense,
5 Ut compos testisque boni, quo læta fruatur
Pars tibi, lætitiæque tuis cum gentibus ipse
Ipse ego concelebrem lætus, laudemque ferentis
Confors ipse tui fundi pars certa que fiam.
6 Eheu peccati pudet heu nostrique parumque:
Prua que nostrorum quis nam neget improba facta?
7 Nam tua mira patres non aduertere videntes
Aegypto in media; obliui tua multa benigna
Facta rubrum propter pelagus; mare causa timendi
Queis fuit, atque animo tunc defecere soluto:
8 Hosque suum propter nomen seruanit, ut orbi
Roboris ostendat proprij vim. Namque minantis
9 Voce mare abscedens arenti constitit imo,
Durantique solo est, populo & concessit eunti,

Ceu

- Cen calcaret agros, pelagi transire profundum.
 10 Eripuitque odio hos hostis, manibusque redemit.
 11 Obruit vnda suos pressores. nemo superstes
 12 Fit reliquitis. Iam credebant, laudesque canebant:
 13 Sed cito gestorum immemores, non illius alium
 14 Consilium expectare volunt. vitiosa libido
 Quæ iubet, hæc cupiunt; per agros & inhospita tesqua,
 Perque arens Iesimon FORTEM haud tentare
 pudebat.
 15 Hisque petita dedit, maciemque immisit in imam
 16 Horum animam. Deinde ij Mosénque Aharonaque
 sanctam,
 Pontificemque IAE invidia petiere maligna.
 17 Tum Dathanque Abiranque gregem difficilis voratos
 18 Terra tegit. flammis ignisque vlticibus ardens
 19 Impia corripuit collégia. Nempe iuuenicum
 Fusum opus Orebi in tractu coluere; decusque
 20 Mutauere suum pascentis imagine tauri,
 21 Graminibusque bouis saturi; FORTISQUE potentis
 Scilicet obliui, quo experti auctore salutem
 22 Aegypto in media fuerant, & maxima facta
 Admiranda Chamí in terra, metuendaque rubro
 23 In pelago. Vastare illos decreuerat, idque
 Fecisset, nisi delectus confisteret antè,
 Figeret ac rupto in vallo vestigia Moses,
 Verteret ut bilem properantis perdere cunctos.
 24 Hos etiam optandæ terræ fastidia tetra
 Corripuere, fidem dictis habuere nec almis:
 25 Surgit & infidum mala per tentoria murmur,
 Credere nolle IAE, vocémve audire potentis.
 26 Extulit ille manum solis ut sternat arenis
 27 Hunc populum, & semen, gentes terrasque per amplas
 28 Dissipet abiectum. Phagori illi ad numina vani
 Se sociant, comedunt funestaque sacra profani.
 29 His studiis stimolata etiam lenta ira laborem
 30 Pestiferum cumulat. stetit ipsa ad limina Pinhas,
 31 Imminuit precibus plagam: quæ cura ministro
 32 Iustitiæ in scelum atatem est adscripta per omnem.
 Propter aquas Meribah insensum incendere, malè idque.
 Illorum ob furiam Mosi quoque cessit iniquam;
 33 Spiritus est cuius turbatus, voxque sefellit,
 Labraque sermonem non produxere relatum;
 34 Perdere nec populos voluere, ut iusserat IAS;

- 35 Imò inter populos mixti didicere scelesti
Facta hominum ; coluere nihil simulacra iuuantur ;
36 Hic illis laqueus præcepsque immane ruinæ.
37 Et Satyris natos , natus quoque manibus imis ;
Infandum flamma scelus incendere voraci,
38 Natorum innocuo , & natarum sanguine fuso :
Sacrilegi Chanaan diuos coluere nefastos :
Sanguinibus tellus infecta , & crimine foedo est ,
39 Polluti que suis factis studiisque malignis ,
Inuentere sacri thalami sanctissima iura.
40 Exarsitque I A E natus ; populum , atque suorum est
Detestatus eam sortem quam legerat ipse.
41 Traiicit & manibus gentis non vnus , his que
Imperat , inuidia ac odiis mota inueteratis.
42 Hostibus atque suis pressi , manibusque subacti
Seruitium patiendo , humiles : sed sæpius illos
43 Eripuit : toties isti cepere rebelles
Consilium ; triti & prauis cecidere norandi
44 Ausibus. Hos vidit pressos ; audire querelam
45 Horum dignatus , meminisse ac foederis à se
Compositi , utque solet , multa est bonitate misertus ;
46 Hosque dedit lenis clemensque exempla benigni
Numinis ante omnes populos ubi capta manebat
47 Natio. Nos I A S serua D E V S optime noster ,
Gentibus eque aliis nos collige , laudibus istud
Vt sanctum nostris nomen celebretur , ut ipsi
Laude tua nobis grati charique fruamur.
48 Sit celebris cunctisque modis D E V S Israël I A S ,
Quidquid agitque egitque à primo ad sæcula summa.
Hinc Amen populus cunctus canat atque Halleluah.

PSAL.

P S A L M O R V M

LIBER V.

PSALM. CVII.

Confitemini Domino quoniam bonus.

MISERICORDIAE DIVITIAE, ET PRE-
CATIONIS EFFICACITAS.

Carmen Heroicum.

1 Os I A M celebrate bonum ac per se-
cla benigno

Numine, quod mundo monstravit pre-
vidus omni.

2 Idq. redēpta I A E dicat gēs, ipse redemit

Quos arcti ē manibus domini, variisque locorum

3 Collegit terris, occasu & Solis ab ortu,

Vnde latet Boreas, vnde & spatia ampla mari sunt:

4 Per steriles tractus & inhospita resqua vagantes

Quaerentes inopesque vir, quae duceret urbem

5 Ad cultam; pressi ante fameque sitique molesta,

6 Obtecta ac tenebris anima est. Clamote sed I A M
Angustis rerum pressi petiere periclis:

7 Et grauius curis hos eruit ille; hominumque
Rectam iter ad sedes dux commonstravit & urbem.

8 Ergo I A M propria & bonitas, miraculaque ipsis
Cognita terrigenis fateantur concelebrentque.

9 Prouidus ille animam quoniam satiauit anhelam,

Ille bonis animam sitientem saepe repleuit.

10 Quique sedent tenebris & opake mortis in ymbra,
Vincti atque arumnis & iniquo pondere ferri:

11 FORTIS dicta ausi quoniam violare, SUPERNI

12 Consilium spreuerē. igitur sua corda labore
Afflicta & miseris rebus cecidere: iuuare

13 Hos voluit nemo; donec clamoribus I A M

Rebus in angustis vnum petiere; periclo

14 Multiplici & cura pressis tulit ille salutem.

Hos tenebris, gelida ac de mortis protulit ymbra;

Vinclaque conuellens, his libera crura remisit.

15 Ergo

- 15 Ergo sua & bonitas I A M, miracula & ipsis
 Cognita terrigenis fateantur concelebréntque.
 16 Qui chalybum vectes, portas quoque fregit ahenas:
 17 Qui stulti scelerúmque via prauorum & amore
 18 Decumbunt pressi; fastidia magna ciborum
 Obducunt animas miseris, foribúsque propinqui
 19 Mortis eunt atra. Demum clamoribus I A M
 Rebus in angustiis petiere; hos ille periclis
 20 Actre, i lis curis seruauit: mittere verbum
 Dignatusque sum, medicatos eruit ipsis
 Ex fossis penitus, quibus accessere, sepulchri.
 21 Ergo sua & bonitas I A M, miracula & ipsis
 Cognita terrigenis fateantur concelebréntque:
 22 Et sacra testantis laudis certúmque fatentis
 Sacrificent cantum, & narrent sua maxima facta,
 23 Qui mare descendunt ratibus, sua munia quíque
 24 In magnis obeunt vndis; videre profundo
 Facta I A E in pelago, mirandaque plurima: namq. is
 25 Dixit, & exsurgens ventoso turbine fluctus
 26 Tollitur, illi alti iam celos tangere, iamque
 Imis deducti, absorpti & creduntur abyssis,
 27 Deficit ærumnis anima his. nutántque tremúntque vt
 Ebrius, absorpta hos omnis sapientia fallit.
 28 Rebus ita angustiis I A M clamore vocarunt,
 Anxietate omni penitus quos extulit ille.
 29 Stare iubet, statém tempestatémque tacere,
 Et posuit motos in tuta silentia fluctus.
 30 Ob tacitas placidásque vndas latentur, & i lem
 Incolumes ducit quò mens, quò cura ferebat.
 31 Ergo sua & bonitas I A M, miraculáque ipsis
 Cognita terrigenis fateantur concelebréntque.
 32 Hunc populi in cœtu extollant, clarique senatus
 Confessu hunc celebrent, resonanti & laude saluent.
 33 Desertum posuit fluuios; quíque exitus vndis
 Antè frequens fuerat, sitientes transit in agros:
 34 Fructiferam terram in sterilem iubet ire salinam,
 Ipsorum ob noxam, sceleratáque facta colentum.
 35 Rursum aquas in deserto, riuosque fluenteis
 Constituit; tellus arens fit & exitus vndis.
 36 Collocat hicq. fame oppressos: queis cōdere & urbem,
 37 Atque habitare dedit. Tunc semina iacta per agros;
 Constita maturos produxit vinea fructus.
 38 Multiplici hos auget prole; ac decrescere non vult

- 39 His pecus: imminuit tamen illis data tyrannis,
 Anxietasque, malum proprium, & violenta potestas.
 40 Obruit effuso contemptu magnificos, qui
 Ausa deiectione loca, sicca & senta pererrant.
 41 Extulit idem inopem, duris quem rebus egestas
 Urserat; ut pecus hos componit prole frequenti.
 42 Spectantes gaudent recti: peruersa sed omnis
 Turbaque iniqua sibi praeluso conticet ore.
 43 Quis sapiens hæc obseruat prudenter? ut IAE
 Munera noscantur plura atque exempla benigni.

PSALM. CVIII.

Paratum cor meum Deus.

DIVINA VIRTUS SOLA MAXIMA
 ET EFFICIENTISSIMA VNI-
 VERSALISQUE.

Canticum Psalmi David,

Carmen Dicolon Distrophon.

- 2 **C**onstat cor mihi mi DEVS;
 Psallam, teque canam; tum mea gloria
 3 Nablum cum cithara excita,
 Cumque aurora venit protinus exciter.
 4 IAS te in populis feram,
 Te psallam varians natio quæ patet:
 5 Cælos nam bonitas tua
 Altos, exsuperatque æthera veritas.
 6 Cælis tollitor ô DEVS,
 Et sit terra minor gloria quam tua.
 7 Ut gens chara tibi eruta
 Exitet nempe, tuæ munere dextere
 Serva atque assere; tum mihi
 Responde facilis, prouidus & faue.
 8 Sic sancto eloquio DEVS
 Dixit: Lætus ego diuidere inclytos
 Agros quos Sichime colit;
 Vallem Suchoti metiar & mihi.
 9 Sunt filius Gilead mex:
 Est & mi Manases, ac Ephraim mei
 Firmamen capitis, meis
 Iudas scriba manet legibus vnicus.

10 Moab olla mihi est, pedes

Et qua crura lauem : mittere calcem

Inque Edom meditor incens

Atque vsque in Peleseth latus ouans ferar.

11 En quis sistet in arcibus

Me nunc, inque domos ducet Idumedum?

12 An non nos DEVS abiicis?

Nec dux nostra moues agmina prodians.

13 Nobis auxilium dato ex

Artis; vana salus est hominis quidem.

14 Virtus nostra parabitur

Ipso auctore DEO, qui premet hostium

Nostrorum petulantiam;

Atque illos penitus quicis premimur, teret.

PSAL. CIX.

Deus laudem meam ne tacueris.

DEO INIURIARVM VINDICI
IUSTISSIMO D.

Ad præstantem Davidis Psalmus.

Carmen Elegiacum.

- O** Quem laudo DEVS, quo laudor PRINCIPE, ne
Dissimules, surdi aut more precor taceas. (tu
2 Impia nam fraude artifice patuere super me
Ora, mihi vanum suntque locuta dolum.
3 Verba odij me atque inuidiæ obsedere malignæ;
Immeritoque mouent proelia seua mihi.
4 Hi mihi quos & amo, aduersi insensique minantur;
Pro quibus ipse pia te DEVS oro prece.
5 Proque bono officio rursus mihi incommoda ponunt,
Dantque odium nostræ præmia amicitiae.
6 Opprimat improbus hunc impune, vt dexter & ipsi
Stet Satan prauæ crimine iudicij.
7 Impius in causa ac damnatus prodeat illi;
Sint sibi peccato quas volet esse preces.
8 Exiguos agat ille dies, munus ferat alter
Illius, fido promptior officio.
9 Sint orbi huic nati, vidua ac deserta sit vxor;
10 Sint nati instabiles, perpetuoque vagi:

Mendici

- Mendici excurrant, quærant patriisque ruinis
 Eiecti ac domibus, quas habitare nefas.
 11 Creditor illaqueet quidquid possederat ille;
 Eius erit cunctus præda aliena labor.
 12 Illi nullus opem facilis qui porrigat, adsit;
 Illius natis nemove prospiciat.
 13 Posteritas excisa omnis cadat illius; ætas
 Vna illis nomen deleat atque tegat.
 14 Et memori consent I A E delicta parentis,
 Peccatum & matris non premat vlla dies.
 15 I A M sint semper contra, terraque recisa,
 Omnia dispereant his monumenta simul.
 16 Immemor ipse fuit miserandi, namque & egentem
 Dum cupit ac miserum perdere, persequitur;
 17 Trito corde virumque occidere querit. Amata,
 Quæ sibi quæsiuit, dira nefasta feret.
 Non voluit benedicta sibi, benefaustaque; longè
 Et benedicta illum protinus effugient.
 18 Induat vt vestem malefausta hæc, pectore vt vndas,
 Vtque oleum penetrans ossibus excipiat.
 19 Hunc & amictus vti velet, ceu cingula semper
 Cingat, & à nodis non soluenda ferat.
 20 Hoc operæpretium, aduersos expectet ab I A
 Hos, optant animæ qui maledicta mer.
 21 I A S tuque tuum DOMINE ô precor asserere nomen;
 Erue munifico numine meque bono.
 22 Quippe ego pauper egens peto te; mea visceraq. intra
 Occisum iam cor sentio quippe meum.
 23 Iam velut vmbra cadens aheo, vt propulsa locusta
 Excussus, finem querere pergo meum.
 24 Debilia hæc genua, assidua ac ieiunia reddunt;
 Macra caro est, succo nam caret ipsa suo.
 25 Illis ipse fui probum, quassantque videntes
 Me caput, & moto vertice despiciunt.
 26 I A S auxilium mihi fer D E V S atque salutem,
 Vt facilis constans diceris, vtque bonus.
 27 I A S nempe tuam cognoscent vniue inanimque,
 Auctorem agnoscent te, ac tua facta scient.
 28 Ij maledicta ferent, sed tu benefausta repones,
 Surgent, hos turpis sed pudor afficiet.
 29 Hos pudor obuoluet ceu pallia: gratus vt I A M
 30 Ore canam inulnum, consteatque meo.

- Illum etiam medius cœtu laudabo frequenter,
 Atque modis laudes pluribus has repetam.
 31 Nam stetit ipse inopi dexterque, animamq. malignâ
 Ereptam inſit viuere iudicibus.

PSALMVS CX.

Dixit Dominus domino meo.

CHRISTO REGI ET SACERDOTI
 AËTERNO PROBATISSIMO EF-
 FICACISS. DEI FILIO DIC.

2 D Davidis Psalmus.

Carmen Dicolen Distrophon.

- D**Vm responsa meo DOMINO pronuntiat IAS,
 Sic ait, Absideas mihi dexter:
 Donec & ipse tuos deuictos protinus hostes
 Scamna pedum iubeo esse tuorum.
 2 Sceptra Sione tui mittet tibi roboris IAS,
 Ut medios domineris in hostes.
 3 Sponte tuus populus veniet tibi, sponte, die quo
 Publica constabit tua virtus:
 Sanctis pulchra inquam virtus splendoribus, ille
 Almus nascentisq. tui ros
 Ex utero tibi; nec tantus descendit ab ipsa
 Aurora, exsurget tibi quantus.
 4 IAS iurauit, nunquam & iurata recidet,
 Tu mihi perpetuusque minister
 Melchisedek ritu æternus dicere sacerdos,
 Atque eris is verbo mihi certo.
 5 Ipse die nasque sui D O M I N V S tibi dexter
 Vulneribus reges dabit ictos.
 6 Arbiter in gentes, densoque cadauere complens
 Procedet iustusque potensque.
 Sternet & in multa terra caput ille cruentum,
 Ut spatiis iam victor in amplis.
 7 Inque via bibet è riuo; caput ergo decore
 Attollet pulchrôque triumpho.

PSALMVS CXI.
Confitebor tibi Domine.DEO MISERICORDI SALVTARI AD-
PIORVM EXHORTATIONEM
GRATVLATIO.

Halcluiah.

*Carmen Discolon Distrophon, Acrostichon
ordiae Alphabeti.*

A Tqui I A M integro laudabo ex corde, bonis ac
 Rectis seorsum, siue sim cœtibus in mediis.
 2 Grandia facta I A E constant, quærendaq. ab omni
 Desiderante mente; qui concupit illa pius.
 3 Huius opus laude est dignum pleneque decorum;
 Vnius & stat cuncta per tempora iustitia.
 4 Summaque mirandis fecit montimenta, probatus
 His sanctor I A S: gratie prouidus atq. parcs.
 5 Tradidit isque suis prædam metuentibus; ille
 Omni memor sæclo sui foederis ipse manet.
 6 Cuius vis operum est populo monstrata fideli, ac
 Laus, gētum fundum suo cūm dedit is populo.
 7 Magna fides ac ius, manuum sunt illius acta;
 Quæcunque mandat ille sunt constabilita fide;
 8 Sustentata ultra voluentia sæcula mundi,
 Et æqua, veritatis & consolidata modis.
 9 Pollicitus misit vitam populo ille redempto;
 Suumque iussit fœdus in sæcla perenne fore.
 10 Quàm sanctum est eius, quàm formidabile nomē!
 Rectū, merusque I A E pius, principii sapere est.
 Scit, sapit is, fruiturque apte qui fecerit illa,
 Tenetque laudis integrum perpetuumq. decus.

PSAL. CXII.

Beatus vir qui timet Dominum.

PIETATIS VERAE PRAESTAN-
TIA ET VIRTVS.

Halcluiah.

Carmen Tricolon Tetra-strophon Acrostichon.

A Tqui beatus qui timet & colit
 I A M, bene eius iussaue diligit;

M.

Grandec

- 2 **I** Grande huic potenti ac dignitate
Terra videt venerata semen.
- 3 **D** Directa virtus est quibus, audient,
Aetate lati quod memorent sua.
- 4 **H** Huius domumque & copia alma
Diuitiis opibusque complet.
- 5 **V** Viuens stat illi iustitiae aequitas,
Splendensque rectis candida lux niter
Caliginosa nocte. clemens,
Hic facilis, bonus atque iustus.
- 6 **T** Tam pulchra fors est munifici viri,
Clemens roganti qui sua commodat;
Huic cuncta, res & verba, constant
Iudicio moderata recto.
- 7 **C** Certè labanti nunquam animo cadet,
Longisque iusti gloria saeculis,
Expersque durabit maligni
Murmuris, inuidiamque vincet.
- 8 **N** Nam fixum in I A fidere cor tenet,
Stat corde fultus, nil metuet quidem,
Exempla pressorum suorum
Dum videat stupeatque digna.
- 9 **P** Panditque egenis non tremem manum,
Sic huic perennis iustitia ac manet;
Quantumque consurgit decorum
Tollitur erigiturque cornu.
- 10 **R** Rectique cernit nescius impius,
Sæuit maerescens dentibus & crepati
Totum peribit quidquid optant
Impia percipiuntque turba.

PSALMVS CXIII.

Laudate pueri Dominum.

EXIGVAE SEMENTIS HUMANAE
VBERRIMVS FRVCTVS A DEO.

1

Haleluiah.

Carmen Dicolon Tetraastrophon.

- I** AM vos famuli tollite laudibus,
IAE nomen age ac laudibus edite:
- 2 **I** AE nunc celebre & nomen in vltima
Vltra & saecula personet.

3 Vnde

- 3 Vnde & Sol oritur, quaque cadens subit,
IAE nomen erit laudibus inclytum.
- 4 IAS celsus enim gentibus omnibus,
Caelis amplus & eminet.
- 5 IAE quis similis, quem colimus DEVM?
Qui ponitque thronum sedibus editis.
- 6 Quique ut respiciat quidquid in æthere
Ac terra est, se humilem refert.
- 7 Mendicum tenni è pulvere qui erigit,
Deiectumque fimo qui leuat indigum,
- 8 Iungat principibus quem; populi sui
Sintat principibus parem.
- 9 Ille hanc, quæ sterilis vixerat in domo,
Fœcundam locat; & pignora dulcia
Dat matri, & cumulat gaudia pectori;
Ergo IAH halelu inclytum.

PSALMVS CXIII.

In exitu Israël de Aegypto.

HOMINVM EX DEI LIBERALI-
TATE AMPLIFICATIO.*Carmen Sapphicum.*

- 1 I Sraël quando sobolesque Iacob
Barbaræ linquens populum loquelæ, &
Regna Misraim; nimium molestitis
Vrbibus exit:
- 2 Iuda tunc sanctum in populum sacratum,
Principem agnoscit Dominumque lætus
Israël dictis; opere ac potentem,
Imperisque.
- 3 Hoc mare ut vidit, trepidans refugit,
In caput versus reditque Iarden;
- 4 Utque verueces saliere montes,
Et iuga ut agni
- 5 Dic mare ô quid te fugere, ac te Iarden
Cogit ad solum remare fontem?
- 6 Utque verueces trepidare montes,
Et iuga ut agnos?
- 7 Terra præsentem DOMINVM tremebat
Ac DEVM, cuius puer est Iacob.
- 8 Vertit is ripem in pelagus, fluenteis
Saxaque in amnes.

Non nobis Domine, non nobis.

AMPLIFICATIONIS HVMANAE
POSTVLATIO.

Carmen Sapphicum.

- 1 **N**Ostra non nobis celebretur I A S
Gloria, ast istud decus atque nomen
Assere, vt constet bonitas fidesque
Ista per orbem.
- 2 Dicere & cur nam patiēte gentes,
Horū vbi PRINCEPS DEVS est? DEVS nā
- 3 Noster in cælis operis potensque
Consilii que est.
- 4 Plena at ærumnæ simulacha ab istis
Culta sunt, aurum atque hominum labores
Sunt & argentum; manibusque formas
Accipiunt has.
- 5 Os habent, numquam tamen eloquentur,
Nec suis possunt oculis videre,
- 6 Nil vel audire, vt patulis propinqui
Auribus adstent.
Nasus iis expers liquidi est odoris:
- 7 Nil tenent illis manibusve tangunt;
Nec suis vadunt pedibus, sonant nec
Guttare voces.
- 8 Hæc sibi qui vel coluere facta,
Fidit aut quisquis veneratus ipsis,
Horum erunt cuncti similes, deorum
Nempe suorum.
- 9 Israël fidet bene doctus I AE
Is sibi tutor clypeusque; & I AE
- 10 Fidit Aronis domus, huicque tutor
Præsidiumque est.
- 11 Qui timent I A M sapienter I AE
Semper ij fidunt, quibus ille tutor
Est & inuictus clypeus, supernum
Præsidiumque
- 12 Nos memor faustè benedicet I A S,
Israel faustè benedicet ille
Sic domum; Aronis benedicet amplam
Ille domumque.

- 13 Ille cultores benedicet I A M
 Qui timent, magnos simul ac minores.
 14 Vos bonus, natos pariterque vestros,
 Augeat I A S.
 15 Prosperi atque I A E penitus sacrati
 Este, qui cælos solidamque terram
 16 Fecit. at cæli referuntur I A E
 Regnæque cæli:
 Filiis terram dedit ille Adami.
 17 Mortui non I A H celebrant, nec omnes,
 Antra qui fossæ subeunt silentisque
 Atra sepulchri.
 18 Laudibus crebris celebrare at I A M
 Cura sit nobis modò & vsque in omne
 Sæculum longè penitus futurum,
 Vosque haleluiah.

PSALMVS CXVI.

Dilexi, quoniam exaudiet Dominus.

PROMISSIO DEI PRAESIDIUM
PRAESTANTISS.*Carmen Dicolon Distrophon.*

- 1 I A M diligo maximum,
 Vocem quippe, meas audit ac preces:
 2 Autem mi appulit is suam;
 Appellabo dies hunc igitur meos:
 3 Mortis namque doloribus
 Iam iam septus eram; sollicitus frequens,
 Qualisque est barathri, labor
 Me inuentum penitus presserat, ipseque
 Angusta anxiæque omnia
 Nancisci poteram, nil mihi commodi.
 4 I A E nomen at inuoco,
 I A S hanc animam, te precor, erue.
 5 I A S numine gratiæ
 Lenis, iustitiæ ac numine qui valet:
 Idem, quem colimus D E V M,
 Clemens ingenio, visceribus bonis.
 6 I A S simplicium vigil
 Custos, certa salus fit tenui mihi.

- 7 Ad certam requiem tibi
 I A S fautor adest, ô mea mens redi.
 8 Morti ipse hanc animam dabis,
 Ipse hæc à lachrymis lumina libera,
 Hunc, ne corruerem, pedem.
 9 Ante I A M ingrediar, terræ animantium
 Inter multiplicis gregem.
 10 Ipse vt credideram sic loquor, ille ego
 Qui afflictus fueram nimis.
 11 Ipse ac dum trepido, dum tremo, dixeram,
 Mendax omnis homo quidem.
 12 I A E quid referam pro meritis bonis?
 Tot pro muneribus mihi?
 13 Atollam calicem pocula sospitum,
 I A M vocæque proferam.
 14 I A E, dum populus me ipseus adspicit,
 Reddam vota libens mea.
 15 I A E est ante oculos chara piis suis
 Mors illata fidelibus.
 16 I A S (seruus enim sum tuus) en age
 (Senæ filius ac tuæ)
 Soluisti penitus tu mea vincula.
 17 Sacrum (profiteor tibi)
 Laudis perpetuæ sacrificans feram,
 I A E nomen & inuocans.
 18 I A E, cum populus me ipseus inspicit,
 Reddam vota libens mea.
 19 I A E inque ade sacra stans & in atriis,
 Intraque ô Solyme tuos
 Mutos, vosque simul I A H halelu bonum.

PSALM. CXVII.

Laudate Dominum omnes gentes.

PVBLCÆ SALVTIS GRATVLATIO.

Carmen Dicolon Tetraſtrophon.

- 1 I A M dicite laudibus
 Omnes vndique gentium;
 Orbis natio plurima
 I A M concelebrate.
 2 Eius nam bonitas adest
 Nobis robore maxima;
 I A E & perpetua est fides,
 Ergo I A H halela bonum.

PSAL.

PSALM. CXVIII.

Confitemini Domino, quoniam bonus.

CHRISTO REGI PONTIFICI SALV-
TARI EFFICACISSIMO DIC.*Carmen Dicolon Distrophon.*

- 1 IAE ferte bono memorem laudemque decusque,
Cuius benignum numen est, perpetuoque manet.
- 2 ISAEL hunc dicet primusque fatebitur Alnum,
Cuius benignum numen est, perpetuoque manet.
- 3 Dicet & Aronis domus huncque fatebitur Alnum,
Cuius benignum numen est, perpetuoque manet.
- 4 Qui metuunt I A M, dicent, referantque fatentes,
Cuius benignum numen est, perpetuoque manet.
- 5 Ipse locis arctis I A H pressus nempe vocabo,
Respondit amplioribus I A H spatisque mihi.
- 6 I A S ipse mihi assistat, nihil ipse timebo,
Conentur in me quidquid, aut efficiant homines.
- 7 I A S auxiliisque meis mihi commodus adestet,
Ipse invidentes non pavens despiciamque meum.
- 8 Confugere, atque IAE auxilium perquirere praeferat,
Nisi caduco quam viro, fidere quamque homini.
- 9 Confugere, atque IAE auxilium perquirere praeferat,
Quam vel potentioribus fidere principibus.
- 10 Me gentes omnes circumstent, nomine at IAE
Illos paratus credibusque excidiisque petam.
- 11 Undique me obsessum circumdent, nomine at IAE
Illos paratus credibusque excidiisque petam.
- 12 Me oblideant ut apes; spinis ceu exstinguitur ignis,
In nomine IAE sic eos excidio afficiam.
- 13 Praecipiti impulsu impuleras turbare ruentem:
Me aggressus, I A S affuit mihi, auxiliumque tulit.
- 14 I A H rex mihi & auxiliū, psalmusque canendus,
Auctor salutis qui fuit semper eritque mihi.
- 15 Voce salutaris resonent tentoria cantus
Iustis; ut IAE exercitum dextra facit solidum.
- 16 Alta IAE, excellens praestanti numine, dextra,
Vires, & IAE exercitum dextra facit solidum.
- 17 Non moriar, vivens referam I A H fortia gesta;
Correptor I A S mihi fuit; non dedit ut morerer.
- 18 Iustitiae quas ingrediar mihi pandite portas,
I A H gratiarum munus ac debita sacra feram.

M 44 Hec

- 20 Hæc porta est IAE, iusti quam semper adibunt;
 21 Laudabore, exoratus es qui mihi certa salus.
 22 Quem lapidem artificum proiecerat improbitas, hic
 Est angularis in domo præcipuumque caput.
 23 Hoc nostris oculis mirandum constat ab IA;
 24 Nobis ab IA hic est dies lætitiæ celebris.
 25 Nunc adeo serua, nuncque IAS ferque salutem,
 IAS secunda cœpta fac nunc adeoque faue.
 26 Prosper & ille, IAE venit huc qui nomine vobis,
 IAE precamur fausta queis contigit esse domus.
 27 FORTIS nempe IAS nobis illuxit; ad aræ
 Ligatæ cornua hostiam funibus implicitam.
 28 Extollēs mihi te FORTEMQ. DEV Mq. fatebor,
 Te laude tollam in astra, te gratus ubique canam.
 29 IAE ferte bono memorem laudemque decusque,
 Cuius benignum numen est, perpetuoque manet.

PSALM. CXIX.

Beati immaculati in via.

PVLCHERRIMAE LEGIS MI-
RABILIS AMOR.*Carmen Elegiacum Acrostichon.*

N ALEP B.

- 1 **A**mplè felices illi quibus est via simplex,
 Lege IAE ingressis id studiūque manet.
 2 Ac qui eius testata student seruare, beati,
 Huncque omni quarunt corde petuntque pij.
 3 Artifices fraudis prauæ simul esse nequibunt;
 Illius innocuas atque tenere vias.
 4 At tu præcipiens validè obseruare iubebas
 Quæ mandata tuo sunt data consilio.
 5 Atque vtinam tua decreta vt sanctissima seruem,
 Sint mihi constrictæ compositæque vix.
 6 Absuerit mihi tuncque pudor, tua cuncta videndo
 Cum præcepta sequi, conspiciere ac valeam.
 7 Addiscens tua cum fuero iustissima iura,
 Perfecto grates tunc tibi corde seram.
 8 Attamen vt decreta tua obseruare parantem
 Ne me, valde oro, destituas famulum.

7 Bets.

- 9 Blanda iuuenta viam qui purget? seruet vt illa,
Quæ verbis monstras significasque tuis.
10 Blando etiam te corde peto, te pectore toto,
Fallere præceptis ne sine meque tuis.
11 Blanda tua abdideram iam corde ac pectore dicta,
Ne tibi peccarem, neu vitium facerem.
12 Blanda tua o benedicte I A S decreta doce me;
Te mihi doctorem discipulus celebrem.
13 Bellè ipse & labiis propriis numerata ferebam
Iura, oris mihi sunt quæ monumenta tui.
14 Bellis diuitiis tua me testata, meam plus
Omnibus afficiunt lætificantque viam.
15 Blanda tua vt mandata libes meditatorque loquorque,
Aspicio ipse frequens orbita quaque tua est!
16 Bella mihi decreta tua & mihi gaudia magna
Inde fluunt, verbi haud sim memor ipse tui.

7 Gimel.

- 17 Grandia redde tuo famulo tua præmia, viam
Observans verbum comperiarque tuum.
18 Grandia vt ipse tuæ inspiciam miracula legis,
Auctor luce meos expedias oculos.
19 Grata mihi tua ne abscondas præcepta; etenim sum
Terræ hospes, patriis exul & ipse locis.
20 Gessit & in cunctas anima hæc dum percupit horas,
Iura tua exoptans frangitur ac teritur.
21 Grex maledictus erit detestandusque superbi,
Præceptis errant qui exiliuntque tuis.
22 Garrula probra mihi longè hinc, despectio & absit;
Testamenta etenim sunt mihi sancta tua.
23 Grande sonant verbis Domini in me multa locuti,
Sed decreta tua hæc ipse loquor famulus.
24 Gaudia summa mihi tua testamenta feruntur,
Sunt mihi consulti consiliique viri.

7 Daleth.

- 25 Demissa hæc anima est hæretque in pulvere, verbi
Ipse tui vt viam iam memor efficias.
26 Doctum redde tuis decretis me, mihi adæque,
Respondèque, meas dum numero ipse vias.
27 Doctus ego tua quò mediter miracula, viam da
Te duce mandati discere posse tui.
28 Desluit hæc stillans anima heu nimis anxia, fultor
Me firma, ac verbi sis memor ipse tui:

- 29 Dimoueásque viam mendacem protinus à me;
 Lege tua & grata & me miserante foue.
 30 Delegi ipse viam veram, veram penitusque fidelem;
 Et tua propofui iura iungenda mihi.
 31 Diuelli haud possint I A S testata; mihi ista
 Hæteant, quorum tu ne sine me pudeat.
 32 Decurram ipse viam præceptorumque tuorum,
 Ipse velis modò cor amplificare meum.

¶ H.

- 33 Horreris doceásque viam me, posco, tuorum
 Deceptorum I A S, quam sequar in solidum.
 34 Hic me tu erudiens doceas modò, lex tua cordi
 Sic sacra, sic constans, sic erat apta meo.
 35 Hanc volo, tuq. mihi hanc monstra, quæ certa tuorum
 Est præceptorum semita, quam cupio.
 36 Hoc tua propensum cor testamenta petat fac,
 Semotum turpi sorde & auaritia.
 37 Hos oculos, ne vana queant, diuertere, videre;
 Méque tua inspira viuificaque via.
 38 Huic statues dictumque tuum responsaque seruo,
 Quæque tui possunt accumulare metum.
 39 Horrens quodq. tui opprobrium durum, mihi transfer,
 Quippe tua (agnosco) sunt bona iudicia.
 40 Hic mandata animus cupit en tua, viuere me fac
 Iustum, iustitæ participemque tuæ.

¶ V.

- 41 Vt tua dicta I A S, tua sic bonitasque salusque
 Fac, potes, accedant, adueniantque mihi.
 42 Verbum exprobranti mihi iam responsaque reddam,
 Istud quod verbum sit mihi præsidium.
 43 Vsq. fidele meo verbum ne dimoue ab ore,
 Omnino expectans dum tua iura peto.
 44 Vsq. in sæcla tuæ postque omnia sæcula legis
 Semper ego obsecrans cultor eroque pius.
 45 Vt tua quæsum cupidus mandata, per amplum
 Vitæ iter instituens progredior spatium.
 46 Vfus & ipse tuis testatis, eloquar ante
 Reges, nec fuerit mihi pudor illa loqui.
 47 Valde amo quippe tua amplexus præcepta; mihi illa
 Gaudia perpetuam lætitiâque ferent.
 48 Vt tua chara mihi palmas ad iussa leuabo!
 Decearisque tuis vt meditabor auens!

T I Sain. Zain.

- 49 Sis memor ô verbi, famulo iam pollicinus quod
 Cum fueris, certam spem facis esse mihi.
 50 Solamen mihi, dum rebus miseris premor, hoc est,
 Quod mihi ades, dicto vivere dasque tuo.
 51 Sape diu ac valde me derisere superbi;
 A lege at flexi non tamen ipse tua.
 52 Sum memor, à primo refero tua iuraque mundo,
 I A S solamenque hoc mihi sit solidum.
 53 Sat mihi membra tremunt, me totum inuasit & horror,
 Quod legem spernant impia turba tuam.
 54 Sunt mihi psallendi, tua sunt decreta canendi,
 Materies variis queis vagor hospitibus.
 55 Sum quoque nocte tui memor I A S nominis; utque
 Obseruem legem, fiat mihi cura, tuam.
 56 Sancta & culta mihi tua quod mandata fuerunt;
 Hæc mihi contingunt experiorque bona.

n n Hets.

- 57 Hæc mea pars, I A S, dixi, observare tenebor
 Verba tua, hoc dixi, propositumque manet.
 58 Hoc precor ante tuos vultus miserere, rogo te
 Corde omni, certa ac fac mihi dicta tua.
 59 Hos ego namque pedes tua per testata reduxi,
 Dum referoque meas, cogito dumque vias.
 60 Hactenus ipse tua ut seruem præcepta (nec unquam
 Cessavi) properans, & celer ipse fui.
 61 Haud mihi (me quamvis præda implicuere cateruz
 Impia) erat legis cura relicta tuæ.
 62 Horrida vel mitis nox sit, media erigor, ut te
 Iuraque confitear, iustitiamque tuam.
 63 His ego sum socius cunctis metuentibus & te,
 Et queis mandati cura probanda tui est.
 64 Hauserit terra tuum numen, quo est plena, benignum;
 Decretis me I A S perge docere tuis.

U Tet5.

- 65 Tu bene munificus famulo mihi nempe fuisti
 I A S, quæ verbi vis memoranda tui est.
 66 Tuque bonum sensum melius quoque scire doce me;
 Nam tua præcepta hæc sunt mihi certa fide.
 67 Tramite depulsus, cum nondum frangerer, ipse
 Errabam; seruo nunc tua dicta pius.
 68 Tu bonus & bene munificus decreta doceto
 Me tua, meque tuum perfice discipulum.

- 69 Toto corde tua obseruo mandata, superbi
 Quamquam compingant nomina vana mihi.
 70 Tanquam pinguis adeps horum cor gliscit obesum,
 Lex tua sed magnam fert mihi letitiam.
 71 Tunc mihi, cum fueram afflictus, bene contigit, vnde
 Mi tua decreta addiscere posse datum est.
 72 Tam mihi chara tui lex oris, commoda tamque est,
 Auri atque argenti millia vt exsuperet.

77 7 1ed.

- 73 Instrue me vt discam tua iam præcepta, paratus
 Quippe ego sum manibus factus & antè tuis.
 74 Inspicientque pij me læti, teque timentes,
 Quod spem firmarint hanc tua verba mihi.
 75 I A S, ipse scio tua sanctaque iustaque iura:
 Quod me afflixisti, veraque causa fuit.
 76 Ista tua o bonitas me consoletur, vt istud
 Verbum, quo famulus stat pæns, exposuit.
 77 Interiora tua accedant mihi viscera, viuam;
 Nam tua lex certam fert mihi letitiam.
 78 Illos & pudeat, qui me inuertiẽre superbi
 Falso: mandata at proloquar ipse tua.
 79 Illi etiam, qui te metuunt, testataque norunt
 Qui tua, me reditu vel properante petant.
 80 Isto decreto simplex rectumque meum cor
 Esto, vt non possit me temerare pudor.

2 2 Cap. 5.

- 81 Cumque a te hæc anima exspectat poscitque salutem,
 Deficit, exspecto sed tua verba tamen.
 82 Cuncta & vis oculos hos deficit; in tua dicta
 Me consolari, dico vbi tempus erit?
 83 Certè oblitus eram nunquam decreta tua, etsi
 Instar vtris fumo complicitus fuerim.
 84 Certa tuo famulo præbe vt sit summa dierum,
 Hostes cum statues iudicio ipse meos.
 85 Clam puteos mihi foderunt foueasque superbi,
 Lege tua quæ non constituisse licet.
 86 Cuncta tua (hoc scio) sunt præcepta fidelia, vanè
 Me sequitur turba hæc; tu mihi profer opem.
 87 Consumptus penè his fueram, terraque repulsus;
 Mandata at liqui non tamen ipse tua.
 88 Custodire tuum vt possim testata per os, da;
 Viuere & vt possim pro bonitate tua.

Lamed.

- 89 Laude omni verbum dignum, dum sæcla manebunt,
In cælis I A S stâtque manetque tuum.
90 Lata ac terra tuis dictis vt condita constat
Sæcula cuncta, manet sic tua certa fides.
91 Lecta etenim sunt cuncta tibi, & famulantur ad vn-
Iudiciis hodie certa steterè tuis. (guem;
92 Lex nisi me tua delectet, incundâque firmet;
Dum premor afflictus, perditus ipse forem.
93 Liber in æternum tua non mandata relinquam
Immemor; his etenim tu mihi tuere das.
94 Lætus ego quoniam quæro mandata tua; & sum,
Sum tuus, ergo mihi sit tua certa salus.
95 Lata acie expectant me vt perdant, impia turba;
Testamenta tua at tum mage perspicio.
96 Latum est vsque tuum præceptum & sine carês; quem
Vidi equidem in summis omnibus ipse aliis.

Mem.

- 97 Me tua lex quanto deuinctum incendit amore;
Hanc meditor totum cogito perque diem.
98 Magna mea exsuperat per te sapientia & hostes,
Istis præceptis; quæ mihi perpetua.
99 Magna ego dum meditor tua testatissima, multa
Noui, doctores quæ latuere meos.
100 Mandata obseruo quoniam tua, iam mihi cedent
Prudentes monitis consilioque senes.
101 Mæque meosque pedes prauis auerto viis, vt
Obseruem verbum, prosequar atque, tuum.
102 Me valde doctum fecisti; quippe tuis non
Vllo dimoueor tempore iudiciis.
103 Melle magisque meo tua dulcia dicta palato &
Ori sunt, quid tam dulce referre queam?
104 Me tua prudentem reddunt mandata, quod omnis
Detestata ideò semita vana mihi est:

Nun.

- 105 Næ pedibus nostris præstant tua verba lucernam,
Lumen sunt certum tramitis atque mei.
106 Non fallam iurata mihi, stabilitaque figam,
Vt iura obseruem iustitiamque tuam.
107 Non modus afflicto mihi constat: viuifica me
I A S, quæ verbi spes mihi magna tui est.
108 Nostro

- 108 Nostro ore & quæ sponte fero, gratè excipias; me
Iudicia ô I A S edoceasque tua.
109 Nam quanquã hãc animã expositã semper fero, pal-
Inque meis, legis sum memor ipse tuæ. (mis
110 Non pia turba mihi laqueum posuere, sed egi
Errans mandatis deuia nulla tuis.
111 Nota mihi sunt fors tua contestata per æuū,
Illa etenim cordi gaudia certa meo.
112 Nempe ipse vt faciam tibi quæ decreta, meum cor
Inclino; tandem hoc est mihi perpetuum.

ô ô ô S. meo.

- 113 Sunt inuisa mihi commenta agitataque vili
Ingenio; legem diligo at vsque tuam.
114 Scutum, & qua lateam, mihi tu es tutela; manetque
In verbo constans spes mihi summa tuo.
115 Sistite me procul, ô, procul hinc estote maligni;
Vt præcepta mei sint mihi culta D E I.
116 Sustentare tuo, vt viuam, me pergito dicto;
Me ac spe decepta ne patere vt pudeat.
117 Suffer me, vt seruer semper; decreta tua & sint
Gaudia, lætitiæ materiesque mihi.
118 Spreto calcasti, tuâ qui decreta relinquunt
Errantes, mendax fraus agit hos etenim.
119 Sanè tu veluti feces terræ impia deles
Agmina, testata hinc diligo & ipse tua.
120 Statque horrens caro nostra tuo stupefacta timore;
Eque tuis pauidus iudiciis metuo.

V Hain.

- 121 Hoc egi, vt facerem ius, feci iustitiamque;
Ne patere vt turba heu me violenta premat.
122 Hunc famulum posito confirma pectore in alina
Commoda, ne violens turba superba premat.
123 Hærent dum sperant oculi hi, expectantq. salutem;
Dictaque iustitiæ dum tua; deficiunt.
124 Huic famulo, vt solius te es confirmare benignum
Effice; decretis me doceasque tuis
125 Hoc sum, confiteor, seruus tuus, instrue tu me; ac
Testamenta iube me bene nosse tua.
126 Hora ac tempus adest I A E vt faciatque paretque
Lex tua spreta istis & violata fuit.
127 Hic præcepta tua & mihi sunt charissima plusquam
Aurum, perspicua Paxius ac facie.

128 Hipe

118 Hinc ergo omnino rectè mandata notavi
Omnia, & inuisa est semita vana mihi.

¶ Pe.

119 Planè mira etiam sunt contestata tua, vnde
Hæc anima observans illa colit merito.
120 Porta ipsa illustrat verborum prima tuorum,
Illa rudes animos erudit atque docet.
121 Pandens osque meum aspiro ac sitibundus anhelos;
Nam præcepta a teo percipioque tua.
122 Pone oculos in me aspiciens, misere mei; qui
Nomen amant, quali iure fuerit, tuum.
123 Passi s, oro, meus compone ac dirige verbo
Ipse tuos; obliqui ut nil mihi præsit, age:
124 Præva hominis me vi ac violenta siste redemptum,
Mandata ut servem perficiamque tua.
125 Promie tui lucem vultus, & lumina seruo,
Decreta ac doctor dicere da tua me,
126 Plena oculi hi lacrymis idèò emiserit fluentia,
Quòd servata istis lex tua non fuerit.

¶ Sade. T. Sade.

127 Sancte I A S iustum celebrent te; iustus enim tu es,
Et tua iussa simul rectaque iudicia.
128 Sunt præcepta tuis testatis iustaque constants
Iustitia, atque fides, sunt tibi chara adèò.
129 Succisus zelo indignor quòd non memores sunt;
Nec recolunt hostes, quæ tua verba, mei.
130 Servus amat tua dicta tuus, purissima multum &
Explorata etiam sæpe probata magis.
131 Sum parvus, contemptus ego: mandata tua atqui
Casibus in nullis immemor abiciam.
132 Stat tua iustitia in totum iustissima sæclum,
Est tua lex verax, ipsaque summa fides.
133 Stringens anxietas reperit me angustiaque ingens:
Sed præcepta tua hæc sunt mihi deliciae.
134 Sunt testata tua in totum iustissima sæclum:
Intræc me, & vivam; scire ea, vita mihi est.

¶ Cop. 5. Cop. 5.

145 Quum te corde vocem toto, exorare precor, mi
I A S decreta atque usque tenbo tua.
146 Qui voco te, mihi tu fer opem, proferque salutem;
Testatisque tuis inuigilabo pius.
147 Quum primum venit aurora, & prior excitior, & te
Invoco, dant certam spem tua verba mihi.

148 Quòd

- 148 Quò tua dicta loquens mediter, mea lumina somno
Excita, custodes præueniunt vigiles.
- 149 Qua bonitate vales I A S hanc excipe vocem,
Iura tua vt consent, me quoque viuere fac.
- 150 Qui scelus admittunt sedantes, nempe propinqui
Sunt sceleri, atque tua lege abiere procul.
- 151 Quippe prope es tu I A S, tua sunt præceptaque vera,
Immo ipsum verum, certa que summa fides.
- 152 Quòd tua fundaris seculum testamina in omne,
Iam pridem noram, protinus ac teneo.

7 7 Res.

- 153 Respice me, afflictumque vide, meque erue, quando
Nunquam sum legis non memor ipse tuæ.
- 154 Rixam litigiumque meum rixare redemptor
Suscipe, me dicto viuificaque tuo.
- 155 Restat abestque malis procul atque remota salus est,
Quos decreta piger sollicitare tua.
- 156 Respiciens tua iura I A S, tua viscera, quæ sunt
Multa tibi, vitam da mihi, da propriam.
- 157 Rescidi unquam tua testamenta profanus,
Quamuis turba petat plurima, meque premat.
- 158 Rumpor, discrucior spectans, vt perida turba
Observare negat dicta colenda tua.
- 159 Respice vt ipse, I A S, amo quæ mandata dedisti,
Et me viuifica qua bonitate vales.
- 160 Recta fides verum, immo ipsum verbi caput extat
Istius, æternæ iuraque iustitiæ.

U Sim.

- 161 Sectantur domini immeritum me, sed tua verba
Excoluit venerans cor timuitque meum.
- 162 Sic ego, sicque tuo dicto sum lætus onansque;
Multa velut cui iam præda reperta fuit.
- 163 Sancta mihi tua dilecta est lex vana peroso;
Omnia detestor ficta dolumque malum.
- 164 Septima per lucem tibi laus mea certa dieque est,
Et pro iudiciis iustitiæque tua.
- 165 Seruat amatoresque tuæ pax plurima legis:
Offendit nihil hos, impedit hosque nihil.
- 166 Seruator mihi sis I A S, nam exspecto salutem
Ex te, præceptis & studeo ipse tuis.
- 167 Sunt mihi chara adeo quæ tu es testatus, vt illa
Hæc anima obseruet perpetuoque colat.

163 Seruo tua & mandata, tua & testata; merque
Omnes te coram suntque patentque vir.

Π Τ *hanc* .: ∞

- 169 Te prope & ante tuam faciem clamor meus I A S
Adsit, pro verbo tu instrue meque tuo.
170 Túque tuum dictum firmes vt, me eripe, dáque
Accedat faciem nostra querela tuam.
171 Tunc labia hæc fundet laudem, decreta tua & cum,
Te mihi doctore, addiscere contigerit.
172 Tunc mea lingua tuum referet certissima dictum;
Omnia præcepta vt sint tua iusta, canet.
173 Tota mihi delecta tua vt mandata repono,
Sic tua mi certo sit manus auxilio.
174 Te cupiens I A S poscoque tuamque salutem,
Lex tua iucundæ sunt mihi delicie.
175 Te hæc anima & viuens laudabit, viuere tu da,
Auxilioque mihi sint tua iudicia.
176 Tufamulum perquire tuum præcepta tua haud qui
Negligit; errat & vt perditus agnus agris.

PSALMVS CXX.

Ad Dominum cum tribularet.

DIVINA TVTELA HVMANAE IN-
VIDIAE CONTEMTRIX.

1 Canticum graduum, siue, ascensionum.

Carmen Dicolon Distrophon.

- I AM cum premor inuoco,
Is respondet enim consulit ac mihi.
I A S hanc animam erue
A lingua artificique à labio doli.
3 Quid dat, quid cumulat tibi
Fraudis lingua, mali & consilij artifex
4 Fortis spicula militis,
Carbonisque graues nempe genitici.
5 Heu me, quique vagus colo
Moschos, quique Arabum non stabiles domos.
6 Per multum hæc anima accolit
Pacis iuncta malis hostibus integre.
7 Pax mi, pax placet; at strepunt
Pugnam scilicet hi & praelia, cum loquor.

Leuaui oculos meos in montes.

PIORVM ORATORI AC PRO-
TECTORI DEO SACR.

3. Canticum graduum.

Carmen Dicolon Distrophon.

- A**ttenta in montes tollam mea lumina, certum
Vnde meum auxilium veniet mi.
- 2 Ex I A auxilium constat mihi, terra poli que
Auctorem quem noscere debent.
- 3 Non dabit vt tibi pes labatur, nec tuus ille
Custos dormitare feretur.
- 4 En neque dormitat, neque dormit prouidus atque
Magnus custos Israël ille.
- 5 Est I A S custos, I A S tibi & vmbra, tibi qui
Dexter adest, dextramque tuetur.
- 6 Teque diu nec Sol feriet, neque roscida Luna
Lædet nocte etiam afficietve.
- 7 I A S namque malis cunctis te seruat, & istam
Ille animam seruat tibi custos.
- 8 Siue exis, siue ingrederis, custodiet I A S
Te nunc, atque in sæcla patronus.

PSALMVS CXXII.

Extatus sum in his quæ dicta sunt mihi.

VNA SANCTA ECCLESIA VERE
PIIS COLEND.

1. Canticum graduum Dauidis.

Carmen Dicolon Tetrastraphon.

- V**T latis capio nuntia gaudiis!
Quæ dicunt mihi, Nos ibimus in domum.
- 2 I A E; constiterint, ô Solyme, pedes
Vt nostri in foribus tuis.
- 3 Vrbs constructa velut, iuncta que & vnicè
- 4 Est ipsi; hanc adeunt I A H celebres tribus
Testantesque tribus Israël's genus,
I A E nomen vt efferant.
- 5 Illic iudicij nam folia insident;
Firma inquam folia hæc Dauidis in domo.
- 6 Pacem vos Solymis pascite amantibus,
Felix pax aderit tuis.

- 7 Pax in praesidio sit populi tui,
Istis atque quies alma palatiis.
2 Pacem nuncque tibi proloquar in meos
Fratres & socios pius.
3 IAE proque domo quem colimus Denm,
Ipse omni studio, viribus omnibus,
Contentis precibus prospera & omnia
Quaram, cuncta bona ac, tibi.

PSALMVS CXXIII.

Ad te leuaui oculos meos.

ECCLESIAE FIRMISSIMA
SPES DEVS.

Canticum graduum.

Carmen Monocolon.

- A**D te, qui superas aethera, & infides
Caelis, hos oculos tollo, velut manu
2 Spectant serui oculi, quam moueant heri,
Ancilla atque manum ceu dominæ suæ:
I A M nostri oculi suspiciunt D E V M.
Sic nostrum, dederit munera gratiæ.
3 Dum nobis, miserans munera gratiæ
I A S da bonus ô, da tua; gratiam
Nobis da saturis multiplici diu
4 Despectu; satias vsque adedò asperi
Cepit nostram animam ludibrii, malè
Quo nos excipiunt quos recreat quies;
Contemptusque hominum, qui nimium editi.
Factu nos tenues despiciunt graui.

PSALM. CXXIIII.

Nisi quia Dominus erat in nobis.

DIVINA SALVS VNICE
EFFICACISS.

Canticum graduum Datidicis.

Carmen Tricolon Tetraistrophon.

- I**A S ni adesset (dicat id Israël)
2 I A S adesset nos nisi liberans,
Cum stare instaretque nobis
Mens hominis furiosa visque:

- 3 Viuos vorassent nos penitus nimis
Ardente naso in nos nimium fero:
- 4 Tum nos aquarum vis rapax iam
Volueret, obrueretque torrens.
- 5 Tunc insolentes transfluerent aquæ;
Nostramque ferrent tunc animam simul.
- 6 Laus constet IAE, nos qui ab illis
Dentibus haud dedit auferendos.
- 7 Erepta sospes nostra anima, utque auis
Euasit arcto de laqueo aucupum:
Nos liberati, rupta vincla
Liquimus, & laqueum tenacem.
- 8 IAE canendo nomine præstitum
Nobisque præsens auxilium fuit:
Auctore quo constat potenti
Terra humilis superique cæli.

PSALM. CXXV.

Qui confidunt in Domino.

MAXIMUM PROBIS PRÆ-
SIDIVM DEVS.

Canticum graduum.

Carmen Sapphicum.

- Q Vi bono fidunt patienter IAE,
Ut Sion mons, nec metuit ruinam.
Nutat & nunquam, situs inque sæclum
Confidet altè.
- 2 Ambiunt montes Solymos, beatum
Ambit IAS & populum suorum;
Nunc & in longi, bene quos tuetur,
Tempora sæcli.
- 3 Impij virga haud residens manebit,
Possit ut iustis violare sortem;
Ne manus iusti malè praua in acta
Mittere tentent.
- 4 Sit bonis, IAS, bene, te patrono ac
Arbitro, rectè quibus illa cordis
Sanitas constat, placet atque virtus
Simplicitasque.
- 5 Consili sed qui proprii secuti

Deuia exquirunt, numero patrantium
 Praua ducet, qui facit ipse pacem
 Israël I A S.

PSALMVS CXXVI.

In conuertendo Dominus captiuitatem Sion.

CHRISTIANA FELICITAS.

Canticum graduum.

Carmen Dicolon Distrophon.

- I**A S cū retulit quondam agmina capta Sionis,
 Somnia visentum persimiles fuimus.
 Os nostrum risus impletum est, linguāque cantus
 Tunc, & delatum gentibus est aliis.
 Tunc gentes dixere, I A S est magnificus, qui
 Grandia tam praesens efficere his voluit.
 I A S magnificus nobis magna omnia fecit;
 Grati ergo in risu lætitiāque sumus.
 Ergo I A S referas nostra & capta agmina, vt Austro
 Riui fecunda posteritate fluunt.
 Semina qui lachrymis flentes seuerē, canentes
 Iam dulci plausu carminibūque metent.
 Ibit flens, paruum & semen feret, inde maniplos,
 Dum veniens veniet, mox referet proprios.

PSAL. CXXVII.

Nisi Dominus ædificauerit domum.

BEATITATIS AVCTOR SOLVS DEVS.

Canticum graduum Salomonis.

Carmen Dicolon Distrophon.

- I**A S ni ædificet domum,
 Frustra stat nimis structa laboribus;
 Fallitque artifices suos.
 I A S seruet item urbem nisi prouidus,
 Custos manē licet vigil
 Afsistat; tamen hic excubat irritus.
 Frustra manēque surgitis,
 Tardē & solliciti nempe quiescitis

Vos quicunque editis malis
 Panem & perpetuis parta molestiis,
 Plena & fercla laboribus;
 Somnum sic dabit huic quem fouet atque amat.
 3 Ecce IAE patrimonium
 Fructus atque vteri præmia liberi:
 4 Fortis tela velut manum
 Armant atque decem; sic iuvenes viri
 5 Nati. virque beatior,
 Histelis propriam qui pharetram replet:
 Turpis non tenet hos pudor:
 In portis quoties hostibus efferis
 Quicquam dicere cogitent;
 Sistent intrepidi & colloquium ferent.

PSALM. CXXVIII.

Beati omnes qui timeant Dominum.

PIETATIS NEGOTIA.

Canticum graduum.

Carmen Dicolon Distrophon.

1 **I**AM, beatus, quisquis & timens colit,
 Eius frequentat & vias.

2 Labore vesceris tuo, & manus tue vt
 Te pauerint; beatitas,
 Bonumque certa spe tibi promittitur.

3 Vt vitis vberi in solo
 Vxor beatis fructibus replet domum:
 Instarque oliuæ conlitæ

4 Plantæ tuam sic filij circumfident
 Mensam; vîram, sic qui timet
 IAM, beabit lata & alma faustitas:

5 IAS Sione te beer;
 Bonumque Salem quo fructur, integrum
 Viuenti & vsque det tibi, &

6 Videre natos det tibi nepotibus
 Iunctos vti pace Israël.

PSALMVS CXXIX.

Sæpe expugnauerunt me.

PIORVM PATIENTIA VICTRIX.

Canticum graduum.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

A Ngusta multum (dixerit Israël)
 Sunt a iuuenta illata mihi noua:

2 Angustæ

Angustè & oppressum iuuenta
Vsq̃ue mea nihil expulere.

Longisq̃ue sulcis terga super mea
Fortes arabant, quos studium hoc tenet:

Sed iustus I A S scindit hos, quos
Impia gens posuere, fanes.

Turpis repulsæ summoueat pudor
Omnes Sionis quos odium trahit:

Sint herba vt in testis, prius quæ
Quàm filiquas mediteatur, aret.

Illa manum non impediit suam
Messor, manipulos nec posuit sinu;
Audita dicentum salutem
Nulla etiam memorata verba.

Nec transeuntes dicere ceu solent,
Dicent, Ab I A fausta beatitas
Vobis sit; ipsis nos & I A E
Nomine fausta, bona ac precamur.

PSALMVS CXXX.

De profundis clamaui ad te Domine.

FIDELIS POENITENTIAE EXEMPL.

Canticum graduum.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

TE de profundis anxius inuoco
I A S, meam tu mi Domine excipe
Vocem, vocantis te querelæ in-
tende tuas miserator aures.

Si prauitates I A H D O M I N E intimè ob-
seruare cures, quis steterit sibi?

Numen benignumque est tuum: sic
Parcis, vti & metuare iustus.

Exspecto & I A M; expectat item inanens
I A M que sperans hæc anima, illius

Spe nitor, attendoque verbi,
Hæc anima à D O M I N O que pendet.

Nec manè tantum expectat auens vigil
Custos frequens qui manè cupit nouum:

Exspectat I A M perbenignum
Israel, & bene vindicantem.

Affertor ille & seruitio graui
Ducet redemptum prouidus Israël;
Omni que dimissum resoluet
Nomine criminibusque prauis.

PSALMORVM

PSAL. CXXXI.

Domine non est exaltatum cor meum.

SINCERAE PIETATIS IN-
GENVA MODESTIA.

1 Canticum graduum Davidis.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

- 1 **I**A S nec altum cor tumuit mihi,
 Sublata nec sunt lumina; grandia
 Nostræque virtuti negata
 Nunquam animo aut studio frequente.
- 2 Si non silentem hanc ipse animam fero,
 Depulsus ut qui matris ab ubere est,
 Ut lacte depulsum puellum,
 Hanc animam mihi & ipse pono.
- 3 **I**A M benignum suscipe & hunc tibi
 Attende solum (si sapias) Israël.
 Attende nunc & usque in ampli
 Tempora post renouanda sæcli.

PSALM. CXXXII.

Memento Domine David.

VOTVM PRO SALVTE PVBLICA.

1 Canticum graduum.

Carmen Tricolon Tetraastrophon.

- 1 **I**A S memento quot tulerit grauis
 David labores sollicitudinis:
 Iurabat IAE vota, Iacob
 Quem coluit solidè potentem.
- 2 Tentorium si vel subeam domus
 Nostræ vel alti strata petam thori:
 Si palpebris præstem quietem,
 Dulcem oculisve meis soporem:
- 3 Donec repertum constituam locum
 IAE, Iacobi ac præualido domos.
 Audiuimus nos hanc Ephratæ;
 Estque in agris nemorum reperna.
- 4 Tentoria ergo hinc illius ibimus,
 Ad scamna plantis prociduis pedum:
IA S quieti tu tuæ adsta &
 Arca tui solidi valoris.
- 5 Iustum ministri vestierint tui,

Cantent

- Cantent tibi & qui se obtulerint pioꝝ
 10 Serui memor David nec vnũ
 Ora tui faciemque veritas.
 11 Iuravit I A S verãque Dauidi
 Et certa, nunquam quæ reuocet; tui
 De ventris apponãque fructu,
 Qui solium teneat perenne.
 12 Fœdus meum si posteritas tua ac
 Testata seruet, quæ hanc doceam, meã;
 Natiq̃ue natis vsque & vsque
 Vsque tibi in folio sedebunt.
 13 I A S Sionem nam sibi legerat,
 Sedẽque gratam percipit sibi.
 14 Hæc concupita est vsque & vsque,
 Grata quies mihi, & hîc sedebo.
 15 Eius beatum perficiam cibum,
 Et pane egenos exsaturans, suos
 16 Ornem sacerdotes salute,
 Carmina turba canet piorum.
 17 Florere & illic cornua Dauidi,
 Vnũ & lucernam iam foueo meo;
 18 Hostes pudore ornabo & huius;
 Huicq̃ue feret diadema flores.

PSAL. CXXXIII.

Ecce quàm bonum & quàm iucundum.

CONCORDIAE PROSPERITAS.

1 Canticum graduum Dauidis.

Carmen Dicolon Distrophon.

- E N bona quàm fratrum & suauis concordia, quæ
 Et sedes pariter tenet vna: (ueniens)
 2 In caput Aronis ceu lapsa vnguenta sacratum
 Quæ barbã barbãque perungunt:
 Inque sacram demissa oram, quibus oblita vestis
 Iucundos inspirat odores.
 3 Hermon vtq̃ue nitet, demisso rore; Sionis
 Montes fœcundique fouentur.
 Illic quippe & opes I A S vitãque benignus
 Tempore pæpetuo iubet esse.

PSALMORVM

PSALM. CXXXIIII.

Ecce nunc benedicite Dominum.

DIVINARVM LAVDVM PERPETVA
PROCVRATIO.

1 Canticum graduum.

*Carmen Dicolon Distrophon.***C**Vncti I A E famuli vos en benedicite & I A E,
Laudibus atque huic plaudite magnis.

Noctibus ade I A E instantes quicunque manetis,

2 Sancta manus ad tollere vestras;

3 Laudibus atque I A E benedicite. Teque Sione

Prosperet, efficiatque beatum

Ille & sublimis celorum conditor I A S,

Et terræ quoque fertilis auctor.

PSALM. CXXXV.

Laudate nomen Domini.

NATVRA RERVM ET HOMINVM
DIVINAE LAVDIS MATE-
RIA MULTIPLEX.

1 Haleluiah.

*Carmen Dicolon Distrophon.***I**A H laudate I A E famuli, vos nomen & I A E
Concelebrate bonum.2 I A E quique domo statis, qui & ad atria nostri
Sancta D E I vigiles,3 I A H laudate; bonus quippe I A S, suauēque nomen
Illius accinite.4 Quippe Iacob sibi I A H legit, fors certa peculi
Israël estque sui.5 Noui etenim magnumque I A M, cunctosq. minores
Hoc D O M I N O esse deos.6 Omnia quæ voluit, potuit quoque, fecit & I A S,
(Hunc nihil impediit.)Quæ cælis, quæque in terris, maribusque & abyssis
Infima & alta simul.7 Finibus è terræ suspendit in aëre nubes,
Fulgura & ad pluuiamApta facit; promit ventos cellisque reductis
Elicit ille suis.8 Aegypti percussit item pecorumque ferarum, &
Primitias hominum.

p Aegypti

- 9 Aegypti in mediis Pharaoni eiusque ministris
Prodigiosa dedit
10 Signa: idem gentes multas, regesque potentes
Cordibus inuoluit.
11 Amorrhæorum Seon, Ghogumque tyrannum
Bafanidum nemorum:
Regnaque cuncta olim malè quæ Cananza premebat
Impia progenies.
12 Illorūque dedit terram patrimonia seruo
Israel ipse suo.
13 I A S sæcla tuum nomen memorent; colat I A S,
Cunctaque posteritas.
14 Namque suum populum vindex bonus asseret I A S,
Parcet item famulis.
15 Religiosa autem gentes simulachra per omnes
Nomina culta Deū.
Sunt aurum argentumque; hominis quæ finxerit &
Et manus artificis. (mens
16 Ore loqui ficto haud possunt oculisve videre, aut
Auribus excipere.
17 Nullus & illorum subsistit spiritus ore,
Denique nil & agit.
18 Utque illi, sic auctores quicunque fidem v l
His habeant, fuerint.
19 Vos domus Israël grati benedicite & I A M.
Vos domus atque Aharon.
20 I A M vosque domus Leui benedicite & I A E
Quos timor almus agit.
Vos I A M cuncti benedicite; deque Sione
Carminē sit celebris.
21 I A S qui Solymis habitat benedictus; age I A M
Laudibus accinite.

PSALM. CXXXVI.

Confitemini Domino quoniam bonus.

MISERICORDIAE LAVS INFINITA.

Carmen Dicolon Distrophon.

- 1 **V**OS I A M fassi celebrate, is nam bonus exstat:
Namque ille est in sæcla benignus.
2 Hunc fassi cel brate alum, D E V S ille decorum est.
Namque ille est in sæcla benignus.
3 Hunc celebri DOMINYM dominorū dicite laude.
Namque ille est in sæcla benignus.

- 4 Qui solus miranda facit, qui maxima solue,
Namque ille est in sæcla benignus.
- 5 Cuius stellanteis fecit prudentia cælos,
Namque ille est in sæcla benignus.
- 6 Qui liquidis terram solidatam extendit in vndis;
Namque ille est in sæcla benignus.
- 7 Idem etiam fecit duo maxima lumina mundos;
Namque ille est in sæcla benignus.
- 8 Solem qui clari moderatur iura diei:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 9 Et lunam variæ & stellas moderamina noctis:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 10 Aegypti primos fortis percussit iniquæ;
Namque ille est in sæcla benignus.
- 11 Israël emediis eduxit & hostibus idem;
Namque ille est in sæcla benignus.
- 12 Hosque manu eduxit forti, extentoque lacerto:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 13 Multaque iuncofum per segmina diffudit æquor:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 14 Israël medias traiecit & ille per vndas:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 15 Excussit Pharaona mari, illiusque phalanges:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 16 Duxque suum populum deserta per aua rexit:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 17 Qui magnos etiam percussit cæde tyrannos:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 18 Occidit reges validos, nimiumque potentes:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 19 Amorrhæonum fortem Seona tyrannum:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 20 Et Ghog Basani nemorosa ad culmina regem:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 21 Ille dedit cultamque horum patrimonia terrarum:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 22 Illa suo Israël famulo patrimonia fixit:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 23 Et memor est humilis nostre qui conditionis:
Namque ille est in sæcla benignus.
- 24 Nos dominis valde oppressosque redemit ab artibus:
Namque ille est in sæcla benignus.

- 25 Ille omni carni panem quoque suggerit almus:
 Namque ille est in sæcla benignus.
 26 Cælorum fortem cuncti celebrate fatentes:
 Namque ille est in sæcla benignus.

PSALMVS CXXXVII.

Super flumina Babylonis.

MISERIS INSVLTATIO MISERRI-
 MA; SPES VERO OPORTVNISSIMA.

Carmen Elegiacum.

- 1 **F**leuimus hærentes Babylonica flumina propter,
 Dum memores illic nos tenet alma Sion.
 2 Illius in medio citharas suspendimus altos
 Ad salicis ramos, pignora lætitiæ.
 3 Atque illic, qui nos captos duxere, petebant
 Verba sacri quondam carminis apta modis:
 Lætitiæ ac nostræ pendentia pignora; carmen
 Vos canite hîc nobis quale Sionis erat.
 4 Ergo IAE carmen nos, quondam dulce, canentes
 Audiet externo terra dicata Deo!
 5 O Solyme, inmemor ipse tui si vixero, dextra
 Opto etiam mea sit, non memor ipsa fui.
 6 Hæreat, obliuio mihi te, mea lingua palato,
 Hæreat arescens faucibus illa meis:
 Ni Solymam tollens & certa mente locabo,
 Ipse meæ statuam lætitiæ inque caput.
 7 At quoque Idumææ sobolis tu sis memor IAS.
 Turbida cum Solymis adfuit illa dies.
 Fundite, dicebant, euerite, fundite, donec
 A fundamentis ipsa reuulsa cadat.
 8 Filia vastandæ Babylonis turba, beatus
 Cui nostra solues præmia digna vice.
 9 Quique tibi ereptos pueros disperget acutis
 Cautibus allidens, ille beatus erit.

PSALMVS CXXXVIII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo.

PROMISSORVM DEI VERITAS
 ET PRAESTANTIA.

Dauidis.

Carmen Tricolon Terrastraphon.

Toto corde meo te referam, tibi
 Falsus, nempe tua vt munera prædicem:
 Coram

Coram principibus te
Psalmis dulcisonis canam.

- 2 Ipse ad sancta tui templa palatii
Prostratus meditor dicere nominis
Magna exempla benigni
Veracis solidè ac tui.

Dictum namque tuum magnificas, tuum

- 3 Ultra atque omne foves nomen: eo die
Quo te nempe vocarim,
Respondere soles mihi:

Præstare hanc animam viribus efficis.

- 4 I A S, terricolis regibus omnibus
Oris dicta tui cum
Sint audita, probaberis.

- 5 I A E percelebres carminibus vias
Ponent ij, & referent; maxima gloria

- 6 Est I A E, qui humilem altus
Et celsus videt infimum:

Altumque ille scit, & prospicit eminus.

- 7 Angustè medius comprimar vt licet,
Vinum atque incolumen tu
Arcto me eripies loco.

Tendes ipse manum propter & hostium
Nasum (me innumeri quamlibet ambiant)
Constabitque salus mi
Dextre subsidio tuæ.

- 8 I A S perficiet nempe meam vicem.
I A S, munificus perpetuo manes
Sæclo; haud facta remittas
Quæ cœpere manus tuæ.

PSAL. CXXXIX.

Domine probasti me, & cognouisti me.

PROVIDENTIA PERSPICACISSIMA.

- 1 Ad præstantem Davidis Psalmus.

Carmen Dicolon Tetraſtrophon.

- 2 S Crutatus penitus me bene cognitum
S I A S ipse tenes; stem, sedeam, tius
Noſti nempe meos: proſpicias eminus
Quo me pascere cogitem.

- 3 Quæ mi ſemita ſit, quæue cubilia
Indagator habes, cingis enim; vias
Tu callesque meas, ſuetus & omnibus
Ipſe es tramitibus meis.

- 4 Nondum lingua mea effarier incipit,
I A S cuncta tibi en dictio cognita est;
- 5 Retrò atque antè etiam me petis, insuper
Palma est indita mi tua.
- 6 Me miranda adeò cognitio fugit,
Altè quam positam tangere non queo:
- 7 Quò me subripiam, quò? vt bene spiritum
Vultisve vt fugiam tuos?
- 8 Cælos siue velim scandere, tu quidem es
Illic; ceu tumultum strauero, tu ecce ades;
- 9 Pennas, vtque habitem trans maris vltima,
Auroræ accipiam leueis.
- 10 Illic ista etiam me manus egerit,
Captumque ista tenens dextera presserim:
- 11 At caligo teget me bene, dixeram, &
Lucem nox mihi suggeret.
- 12 Sed caligo tegit nil penitus tibi;
Cui nox, clara dies lucet vt, emicat:
Vt caligo refert lumina, lux ita
Par caligini & est tibi.
- 13 Renes quippe meos arbiter obtines;
Materno me vtero texueras acu:
- 14 Te (miranda etenim sunt mihi) prædico,
Sum mirabilis atque ego.
Sunt & facta tua vt mira, scit hoc bene,
- 15 Scit valde hic animus. Nec latuit meum
Te corpus, fierem cumque ego in abditis
Terræ ac texerer infimis.
- 16 Indigesta tuis massa mea & rudis
Perspecta est oculis, membra libro in tuo
Descripta exstiterant, ficta diebus, in
Queis nec defuit vnicum.
- 17 At quàm cara mihi, quàm pretiosaque &
F O R T I S propositi pabula sunt tui,
Vt præstant solidè ac præualidè omnium
Summarum exsuperant caput!
- 18 Hæc ipse vt numerem, plura minutulis
Occurrent numero tunc mihi arenulis:
Expergiscar item sæpius, atque adhuc
Tecum, haud progrediens ero.
- 19 P R I N C E P S morte soles si afficere improbum,
A me cedite vos sanguipetæ viri;

- 20 Astu occulta tibi dicere qui solent,
Hostes vana ferunt tui.
- 21 Ofores penitus non amo ego tuos
IAS, ast odiis prosequor omnibus,
- 22 Contendo iis quibus & propositum insolens
In te infurgere nascitur.
- 23 Extremo inquam odio hos odi ego, sunt mihi
Hostes oppositi, me penitus, precor,
Noris FORTIS, & hoc sic tibi cognitum
Cor redde, atque animum meum.
- 24 Mentis densa meæ mille periculis
Expertus videas num mihi sit via
Offensæ; ipse mihi duxque præi, agnita
Mundi atque ire iube via.

PSALMVS CXL.

Eripe me Domine ab homine malo.

DEI IVDICIUM INTEGERRIMVM.

1 Ad præstantem Psalmus David.
Carmen Tricolon Tetrastraphon.

- 2 IAS scelesto me ex homine eripe,
Iniurioso atque asserere me viro:
- 3 Qui corde voluentes maligna,
Bella die experiuntur omni.
- 4 Serpentis instar linguam acuunt suam;
Bilis draconis sub labiis latet
- 5 His VS QVE. Me custodiat IAH
A manibus, precor, improbandi:
Iniurioso atque asserere me à viro,
Curantibusque vt præcipitent mea
- 6 Vestigia. Abscondunt superbi
Mî laqueos tetricosque funes.
Et rete tendunt ad latus orbitæ,
Atque VS QVE ponunt hi pedicas mihi.
- 7 Dico ipse at IAE, FORTIS es mî, in-
tende meæ precis ergo voci.
- 8 IAS salutis præsidium meæ
Notum mihi extas, ô HERE, tu caput
Hoc protegebas, quo die me
Arma trucidis petiere pugnx.
- 9 IAS cupita haud cesseris improbo,
Astutiam néve illius efferas:
- 10 Tollentur VS QVE, at me ambientum
E labiis caput obteget fraus.

- 11 Et carbo in illos dissiliet frequens,
Vrentem in ignem hos coniiciet, cauas
Non restituros inque fossas,
Sistere nec peritus valentes.
- 12 Terra in iacente haud prosper & editus
Linguosus vllus constiterit, mala
Iniuriosum sed frequens fraus
Præcipitem dabit in pericla.
- 13 I A S misello (fat scio) iudicem,
Aequumque egenis se feret arbitrum;
- 14 Rectique coram te sedentes
Nominis esse tui hoc probabunt.

PSALM. CXLI.

Ad te Domine clamaui.

SIMPLICITATIS ASSERTORI
DEO DIC.

Psalmus David.

Carmen Tricolon Tetra-strophon.

- I A S vocanti te mihi ades cito,
Attende voci, dum voco te, meæ;
2 Suffitus atque vt gratus, hæc præx
Missa tibi & bene certa constet,
Dono mearum, quas tibi porrigo
Palmas vt almo munere vesperis.
- 3 Placatus I A S pone custos
Ore meo excubias fideles.
Labris meis & ianua quâ patet,
Qui obseruet addas, quiq; noter vigil.
- 4 Ad rem meum cor parce prauam
Flectier, aut studium improbandum.
Obliqua, neu me, qui mala agunt, viris
Iungi relinquo; horum ego dulcibus
Pasci cauebo suauibusque
Deliciis, fluido & sapore.
- 5 Me iustus imò pulset, id arbitror
Munus benignum, carpat & increpet;
Id principale vnguentum in hoc si
Deciderit, caput haud refringet.
Vox nempe constat, imò etiam mea
Vox constat inquam, dum video malis
Istos laborantes misellis,
Eripier cupio precorq;.

- 6 Labantur horum si in silicis latus,
Possint tamen quo sistere, iudices;
Audire per faustum precata
Dulcia dicta mea ac licebit,
- 7 Eissor velut qui disiciens humi est,
Sic ad sepulchri os dissiliunt mea
- 8 Dispersa iam ossa I A S, at in te
Fixi oculos D O M I N E hos benignum.
Te fido in vno, ne hanc animam finas,
- 9 Oro, vacare, & me laquei manu
Serua, mihi quem praeligarunt
Funibus ac mala prauè agentum.
- 10 Suis ruent in retibus improbi,
Quæ quisque praua fraude tetenderit
Illæsus ipse at præteribo
Interea pariterque tutus.

PSALM. CXLII.

Voce mea ad Dominum clamaui.

IMPROBITATIS VINDICI
DEO DICAT.

- 1 Animaduersio Dauidis cum esset in spelunca, Oratio.
Carmen Dicolon Distrophæa
- I A M voce mea clamabo, supplice voce
- 2 Implorare I A M mihi certum est.
- 3 Ante illum mea & effundam meditata, mihi quæ
Quanta sit anxietas referam ipsi.
- 4 Spiritus obruitur meus in me, semita nostra
Nota tibi est quando; & tamen isti,
Incedam quacunque via, mihi tendere opertum
Non cessant laqueumque dolumque.
- 5 Attentè ad dextram aspicias; mihi nemo repertus
Agnitor; effugiumque deest mi.
Sedulus huic animæ assertor, quæsitore & æquus;
Quæve satis præstet mihi nemo est.
- 6 I A S ad te clamaui, dixi, vt mihi constas
Viuorum in terra vnica pars tu?
- 7 Exhaustus nimium, miser ac, sum; intende meæ tu,
Quam supplex expono, querelæ.
Eripe me scelus à sectatoribus, ij nam
Mi valido mage robore præstant.
- 8 Hanc animam è claustro profer; nomēque professam,
Deinde tuum & celebrare paratam.

Cum videantque vices in me & tua præmia iusti, in
Me expedient necitentque coronas.

PSALMVS CXLIIL.

Domine exaudi orationem meam.

IUSTISSIMI IUDICII APPELLATIO.

Psalmus Davidis.

Carmen Monocolon.

Avditor I A S excipe o meam precem,
Meam querelam senti & auribus tene.
(Fidem tuam probabis) atque æquus mihi
Responsa redde iusta iustus arbiter.
Tuum severo iure parce seruulum
Adire, iustum nemo namque lampada
Viuens probabit se ut ferat vultus tui.
Vitam sequutus hostis obrundit meam,
Humi restringens atra & in caligine
Sedere cogit me, velut quos abdidit
Tempus remotum per sepulchra conditos.
In me est mei vis obuoluta spiritus,
Stupet meo cor destitutum pectore:
Quondam dicam tempora ut colo memos,
Opus tuumque verso & omne cogito;
Exemplum & efficacis istius manus
Contemplor omne: Pando tunc meas tibi
Manus, auensque te peto ex solo arido;
Et usque dico, Redde mi precor citò
I A S referque, linquor ipse spiritus;
Vultus tuos ne prouidos mihi abditos:
Nam par sepultis ipse, si negas, ero.
Audire numen manè me iube tuum,
Numen benignum; fido quippe te vnico.
Iter, viamque quam sequutus ambulem,
Ostende, auenti te ac volenti te, mihi.
I A S latere in te volo; me tu meis
Tegens latentem proteges ab hostibus.
Tibi probanda me doceto & exequi,
Meum colo nam te atque duco **P R I N C I P E M**.
Tuo bono voloque duci spiritus;
Namque ille plano ritè me ducet solo.
I A S probabis nomen, ut soles, tuum,
Ut me iubebis auctor ipse viuere;
Exempla iusta moris ac feres tui,

Meam si ab arcta proferes angustia,

Qua viuo, partem, spiro, quaque sentio.

- 12 Hostesque stringes & premens coges meos;
 Quippe es benignus fautor & clemens tuus:
 Meam prementes, viuo qua, partem exiui
 Digno perire tu iubebis ac modo;
 Tuum studentes seruum me perdere.

PSALMVS CXLIIII.

Benedictus Dominus Deus meus, qui docet
 manus meas ad praelium.

VICTORIAR. ET REGNOR. AVCTORI
 DEO SVPPlicatio.

Davidis.

Carmen Tricolon Tetraſtrophon.

R Vpes & IAS praesidium mihi
 Est praedicandus, nam docet is manus
 Pugnare nostras, instruitque
 Hos digitos ad acuta bella.

- 2 Is mi benignus, praeualida arx mihi;
 Praeruptus idemque editus est locus:
 Is me tueturque eripitque;
 Et clypeus mihi constat idem.

Securus illo protegor vnico;
 Subiecit idem mi populum meum.

- 3 IAS homo quid? nosti & illum,
 Et reputas misero ac caduco

- 4 Mortale natum; perfimilis quidem
 Nil atque vanis constat homo; dies
 Illius umbræ vt transeunt
 Praetereunt celeresque currunt.

- 5 IAS polorum flecte micantium
 Axem tuorum prouidus; indeque
 Descende, fumatura montis
 Culmina multiplicisque tange.

- 6 Flagranti & illos fulgure fulgura;
 Perde, & minutim praecipites rue;
 Absume turbatos tuque hos
 Missilibus penitus sagittis.

- 7 Extende celso; atque erue me; mantis,
 Et me profundis eripias aquis;
 E vi manusque ac pertimenda,
 Quam soboles aliena tendit.

- 8 Os vanitatem falsaque nuntiat;
Horumque mendax dextera dextera est:
- 9 Carmen canam P R I N C E P S nouandum
Nabliolo fidibusque denis.
- 10 Dicam salutis regibus efficax
Quis sit, suum qui Dauida liberet
Seruum dicatum, de malisque
Excipiat gladij periclis.
- 11 Extraneorum de sobolis manu
Ereptor vt me suscipias precor,
Os vana quorum proloquutum,
Dextera & est quoque dextera mendax.
- 12 Nostri iuuentus sit pueris, velut
Plantata crescit filua, puellulae &
Nostrae angulorum ceu lacunae
Marmorei nitidum palati.
- 13 Nobis repletis ac licet angulis
Proferre frugis multiplicis genus,
Nostri greges & mille nostris
Concipiunt decuplantque vicis.
- 14 Nostri iuuentis sustineant, trahant
Carnes onusque, vt dispereat nihil,
Nil effluat, non in plateis
Vox sonet haud bene grata nostris.
- 15 Quamuis beatus sit populus bonis
His vsus, atqui est ille beator
Quicumque I A H spectat colitque,
Principe & hoc fruitur benigno.

P S A L. CXLV.

Exaltabo te Deus meus rex.

DEO POTENTISSIMO, SAPIENTIS-
SIMO, ET MISERICORDIS-
SIMO SAC.

1 Laus Dauidi suscepta.

*Carmen Dicolon Distrophon, Acrostichon ex Hebrai-
carum notarum serie, vt Hebraice habet.*

NA Trollens celebrabo meum rex magne DEVM te,
Tuumque nomen praedicans perpetuo referam:

2 **B**landa equidem referam, referam pulcherrima gratas
In omne saeculum tuo nomini & vltimis.

O 3

3 Grandis

- 3 **I** Grandis & est I A S valde & laudandus; at idem
Quam magnus exstet, aestimet nemo hominū pe-
- 4 **T** Dicit facta tua a tati, laudabit & ætas, (nitus.
Exponet atque prædicans fortia gesta tua.
- 5 **T** Hoc decus eximium, tua quo sit gloria pulchra,
Narrabo, mira verba, queis te memor ipse feram.
- 6 **T** Verè etiam metuenda tua exponentque seuera
Exempla, magnitudinem commemorabo tuam.
- 7 **T** Sacra bonique tui magni memoranda profati
Exempla dicent canticis, iusticiamque tuam.
- 8 **T** Hi que I A M placidū, miserantem, naribus amplū,
Et liberalitatibus magnificis facilem.
- 9 **T** Totus & exemplis bonus I A S, denique cunctis;
Eius superque facta cuncta est miserantis amor.
- 10 **T** I A S, cuncta tua agnoscunt te facta professa;
Quin prædicabunt & pij te referentque tui:
- 11 **T** Clarum atq. amplificū regnū, tua sceptraq. dicent,
Et fortitudinem tuam proloquio referent.
- 12 **T** Laude ac terrigenis gesta illius alta docebunt,
Regni que splendorem sui, magnificumq. decus.
- 13 **T** Mundis est regnum cunctis istud quoque regnum;
Acuis potestas sæculisq. omnibus ista præest.
- 14 **T** Sanè I A S cunctos fulcitque tenetque ruenteis;
Idem, recuruos erigit, quos premit anxietas.
- 15 **T** In te cuncta oculos vnum spectantia figunt,
Præbesq. cuique pabulum comodus ipse finim.
- 16 **T** Pandēs ipse manū, saturas genus omne animantū, &
Vniuers benignus quidquid his & placet & petitur.
- 17 **T** Sistit nempe viis cunctis iustissimus I A S
Suis benignus, hunc sua ergo omnia facta probet.
- 18 **T** Quin & se verè pureque vocantibus I A S
Cunctis adest, propinquo & est omnibus auxilio.
- 19 **T** Ritè optata suis faciet metuentibus; horum
Salutis auctor supplicem sentiet ille precem.
- 20 **T** Seruat & ipse suos I A S custodit amantes
Cunctos, & omnes improbos diruet ille etiam.
- 21 **T** Talem I A E laudem nostrum os persèpe loquatur;
Caroque cuncta nomen hoc efferet eximium.
Illius hoc sanctum nomen per sæcula dicent;
Quidquidve sæclo & vltimo posterius fuerit.

PSAL. CXLVI.

Lauda anima mea Dominum.

OPTIMO, MAXIMO, LIBERALISSIMO,
IVSTISSIMO, AETERNO PRIN-
CIPÍ DEO DICAT.

Haleluiah.

Carmen Dicolon Terraestrophon.

- 1 I A M laude cole ô mens, anima ac mea,
2 I A M laude colam, viuere di m mihi,
Esse ac dum liceat, constitui piis
I A M dicere canticis.
3 Ah non munificis fidite vos, viro
Nen vos terrigenæ: non etenim salus
Illi est, quam validus prospiciat sibi
Auctor vel ferat alteri.
4 Exhibet levis huic spiritus, inque humum
Concedet propriam: perdet ea ac dies
Huius propositum, vota que splendida,
Curas, consilia ardua.
5 Felix multiplici sorte Iacobidum,
Cui dux FORTIS adest auxilio efficax,
Qui vult seque suo credere PRINCIPÍ,
I A E & fidere prouido.
6 Cælos ille facit; terra ferax, mare
Atque his quidquid inest, hunc perhibent suum
Auctorem; orbis & hunc perpetuum sui
Veri continet arbitrum.
7 Fraudatos liquido iudicio afficit;
Pascit quos cruciat seuæ fames; cauo
I A S. quosque ligant carcere vincula
Solvit, liberat ac leuat.
8 I A S pandit item lumina turbida
Cæcis, quosque premit, curuat & impetus,
I A S constabilis, iustitiæ probos
I A S diligit affectas.
9 I A S curat item, seruat & aduenas,
Pupillum cumulat, nec viduam minus:
Torquebitque viam, quam tenet improba
Turba & quem instruit modum.
10 I A S perpetui in sæcula sæculi
Regnabit tuus, ô crede Sion, bonus
PRINCEPS, præterita vt prædicet hunc, simul
Aetas postera prædicet.

PSALMORVM
PSALMVS CXLVII.

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus.

LAVDVM DIVINARVM LAVDATIO EXIMIA.

Carmen Sapphicum.

- 1 **N**Atque I A H psalmis celebrare pulchrum est;
Laude iucundum celebrate nostrum
P R I N C I P E M; laus hæc penitus decora
Grataque constat.
- 2 Auctor est I A S, Solymumque is vrbera
Condit, & pulsos repetet legetque,
Coget ac iungens periêre quotquot
Israëlitum.
- 3 Ille con fractis, miseroque ruptis
Corde, deiectisque animo medetur,
Ac ligans acres solidat dolores
Tristitiasque his.
- 4 Siderum solus numerum recenset,
Singulis nomen proprium vocando;
Singulis vires, propria atque cunctis
Munia didit.
- 5 Noster est magnus D O M I N V S, neque impar;
Plurima est illi valida atque virtus,
Prouida at quam sit, numerus valebit
Ponere nullus.
- 6 Ampliatque I A S cumulatque mites;
Improbos idem penitus repulsos
Denicit, terram redigitque ad ipsam
Vsq̃ue ruenteis.
- 7 Inuicem cantu memorate grato,
Publico atque, I A M celebrem professi:
P R I N C I P I nostro resonetque vestræ
Gloria psalmis.
- 8 Nubibus cælum tegit ille densis,
Is parat terræ pluuiam feraci,
Ille fœcundat viridi supinos
Gramine montes.
- 9 Belluis escas varias dat, atri &
Filiis corui, his ubi cura matrum
Negligens voces mouet, & rogare
Cogit anhelos.
- 10 Ille equi non vim validam requirit,
Non amans curat solidè viriles
- 11 Tibias: se vult, fouet ac, timentes
Curat & I A S:

Illius qui cum didicere votis
 Omnibus sanctum, placidum, benignum
 Numen & fidi & solido manentes
 Pectore poscunt.

22 Prædica vrbs I A M Solymin, tuumque
 PRINCIPEM laudans celebra Sione,
 Quod tuis vestes foribus valenti
 Robore firmat.

23 Prosper & natos sobolem tuamque
 Euchit, magnis cumulatque donis;
 Quos tui muti cumulant, tira & quos
 Moenia claudunt.

24 Limitem, pacem & requiem beatam
 Is tuum hgit, statuitque; pingui
 Tritici ac multa varij medulla
 Te saturabit.

25 Legat ut terræ proprium ipse dictum,
 Currit illius properatque verbum;

26 Et niuem ut lanam, glaciemque, sparsum
 Ut cinerem, dat.

27 Et suum frustis simile at minutis
 Is gelu canens iacit: heu feret quis
 Illius durum, stabili aut manebit
 Pectore frigus?

28 Mittet ut verbum proprium, liquefcens
 Flante subtili, tenuique vento
 Defluent lymphæ, cadet atque vinclis
 Stilla solutis.

29 Indicat verbum proprium, refertque
 Ipse iacob quæ statuit, sua atque
 Iura delecto populo piisque
 Israelitis.

30 Fecit haud omni simile ipse genti, haud
 Quippe nonerunt ea quæ feruntur
 Iura mirandis celebranda semper
 Consiliis I A H.

PSAL. CXLVIII.

Laudate Dominum de cælis.

CAELESTIS GRATIAE SIGNIFI-
 CATIO ADMIRABILIS.

1 Haleluiah. *Carmen Dicolon Distrophon.*

P Rincipium laudis de cælis ducite, & I A M
 In templis laudate supernis.

- 2 Hunc omnis laudate cohors, quam legat & ipse
Huncque sua omnis dicite turma.
- 3 Hunc Sol, Luna etiam celebrate, & lucida cuncta
Sidera vos hunc dicite laude.
- 4 Cæli, qui cælis incumbitis, edite laudem Iuric,
Quæque vnda superant quoque cælos.
- 5 His laude & nomen celebretur, nomen &, I AE;
Quo sunt cuncta creata iubente.
- 6 Ille ealem statuit sæclis mansura, datumque his
Decretum transire negavit.
- 7 I AE etiam à terra repetitis dicite laudes
Vos colubri & vos infima cuncta.
- 8 Ignis, grando, nives, vapor, ac vis turbida venti
Illius qui verba facessit.
- 9 Montes & colles omnes, lignumque ferax ac
Fructiferum & laticum genus omne.
- 10 Bellua & omne pecus, iumentaque, reptile, & alba
Quæ volucris secat aëra pernix.
- 11 Vos terræ reges magni & res publica cuncta,
Et procures iurisque ministri.
- 12 Vos iuvenes lecti simul innuptæque puellæ;
Iuncti etiam puerique senesque.
- 13 Laudabunt I AE nomen, nam tollitur altum
Id nomen, solumque supernum est.
Imminet illius decus atque honor vndique terræ,
Imminet & cælis honor ille.
- 14 Ille suo populo cornu extulit, omnibus eius
Hæc laus certa piisque bonisque est;
Israëlis natis, populo, quem nempe propinquum
Ipse sibi fecit, I A H dicite laude.

PSALMVS CXLIX.

Cantate Domino canticum novum.

VENTURAE SALVTIS LAETITIA
PRAE NVNTIA.

- 2 Haleluiah. *Carmen Dicolon Tetrastraphon.*
I AE carmen age o dicite vos novum,
Hunc coetus celebri laude sonet pius;
Auctori que suo gratior Israë.
Festum & letitiam colet.
Fausa ac rege suo turma Sionia
Produt multifonis gaudia plausibus.
- 3 Huius concelebrent cum citharis chori &
Nomen tympana personent.

- 4 I A S namque fouens vult populum suum,
Ornabitque humiles ipse salutifer:
5 Securos adiget dulce decus pios
Lectis concinere in suis.
6 Vt FORTE Mque ferat laudibus affluens.
Horum guttur erit, tum gladium manus
7 Stringens ancipitem, quo populis graues
Poenas, gentibus & paret:
8 Vt reges manicis stringere, vinculis
Magnates valeant claudere ferreis:
9 Et praescripto vt eos iudicio mali
Admissi afficiant reos.
Ipse at splendor & est omnibus vnica
Virtus nempe bonis atque nitor suis;
Clarabitque pios quotquot erunt, sacrum hos
Valde, ac perpetuum decus.

PSALM. CL.

Laudate Dominum in sanctis eius.

PERORATIO GRATVLATORIA, CHRISTO
MUNDI SALVATORI, ATQUE
HUMANI GENERIS AMPLI-
FICATORI EFFICACISS.

- 1 Halcluah. *Carmen Sapphicum.*
L Audibus fortem celebrate in alta
Ipsius sede & solio sacro;
Dicite hunc rerum validè efficacem
Aethere vasto.
2 Fortia atque huius celebrate gesta
Clara mortali generi, atque magnis
Laudibus magnum memorate multis
Nominibusque.
3 Cornua hunc acres resonent tubæque,
Spiritu ac pleno referat tumens hunc
Nablium, claros cithara eloquatur
Huius honores.
4 Tympana hunc laudent, alacres chorique
Dispar hunc iunctis calamis cicuta
Rumpat; huic blandas minuatque longa
Tibia voces.
5 Tinnula hunc ludo recinant loquaci
Sistra, & hunc pulsu crepitante siftra:
6 I A H sonet nomen, celebrètque laudes
Halitus omnis.

FINIS LIBRI PSALMORVM

PSALMORVM

INDEX.

A

A d Dominum cum tribulaver.	Psalm. 119
Ad te Domine clamabo.	27
Ad te Domine leuau	24
Ad te leuau oculos meos.	122
Afferte Domino filij Dei.	18
Attendite popule meus.	77
Audite hac omnes gentes.	48

B.

B eati immaculati in via.	118
Beati omnes qui timent Dominum.	127
Beati quorum remissa sunt.	31
Beatus qui intelligit super.	40
Beatus vir qui non abiit	1
Beatus vir qui timet Dominum.	111
Benedicam Dominum.	33
Benedic anima mea.	102
Benedic anima mea.	103
Benedictus Dominus Deus.	143
Benedixisti Domine terram.	44
Bonum est confiteri Domino.	91

C.

C aeli enarrant gloriam Dei.	18
Cantate Domino canticum.	95
Cantate Domino.	149
Cantate Domino.	97
Confitebimur tibi.	74
Confitebor tibi Domine	9
Confitebor tibi Domine.	110
Confitebor tibi Domine	137
Confitemini Domino & innocate.	103
Confitemini Domino quoniam.	105
Confitemini Domino quoniam.	106
Confitemini Domino quoniam	117
Confitemini Domino quoniam.	115

Confer-

PSALMORVM INDEX.

Conserua me Domine.
Credidi propter quod locutus.
Cum inuocarem, exaudivit me.

15
115
4

D.

DE profundis clamaui.
Deus auribus nostris.
Deus deorum Dominus.
Deus Deus meus ad te de.
Deus Deus meus respice.
Deus, in adiutorium meum.
Deus in nomine tuo saluum.
Deus iudicium tuum regi da.
Deus laudem meam ne tac.
Deus misereatur nostri &.
Deus noster refugium.
Deus quis similis erit tibi.
Deus repulisti nos & dest.
Deus stetit in synagoga.
Deus venerunt gentes.
Deus ultionum Dominus.
Dilexi quoniam exaudiet.
Diligam te Domine fort.
Dixi, custodiam vias meas.
Dixit Dominus Domino.
Dixit iniustus ut delinquat.
Dixit insipiens in corde suo
Dixit insipiens in corde suo.
Domine clamaui ad te.
Domine Deus meus in te.
Domine Deus salutis mea.
Domine Dominus noster.
Domine exaudi orationem meam.
Domine exaudi orationem meam.
Domine in virtute tua.
Domine ne in furore tuo.
Domine ne in furore tuo.
Domine non est exaltatum.
Domine probasti me, &.
Domine quid multiplicati.

229
43
49
62
21
69
53
71
103
66
45
82
59
81
78
93
114
17
38
109
35
13
52
140
7
37
8
101
142
20
6
37
130
138
3
Domine

PSALMORVM INDEX.

Domine quis habitabit.	14
Domine refugium factus es.	39
Domini est terra & plenitudo.	23
Dominus illuminatio mea.	26
Dominus regit me.	22
Dominus regnauit, decorem.	92
Dominus regnauit, exultet.	96
Dominus regnauit, irascantur.	91

E

Ecce nunc benedicite.	133
Ecce quam bonum.	132
Eripe me de inimicis.	58
Eripe me Domine ab homine.	139
Eruantur cor meum verbum.	44
Exaltabo te Deus meus.	144
Exaltabo te Domine, quoniam.	29
Exaudiat te Dominus.	19
Exaudi Deus deprecationem.	60
Exaudi Deus orationem.	54
Exaudi Deus orationem.	63
Exaudi Domine iustitiam.	16
Exspectans expectaui Dominum.	39
Exultate Deo adiutori.	80
Exultate iusti in Domino.	32
Exurgat Deus & dissipentur.	67

F.

Fundamenta eius in.	86
---------------------	----

I.

Inclina Domine aurem tuam.	85
In conuertendo Dominus.	125
In Domino confido.	10
In exitu Israel de Aegypto.	113
In te Domine speraui.	30
In te Domine speraui.	70
Iubilare Deo omnis terra.	65
Iubilare Deo omnis terra, seruite.	99
Iudica Domine nocentes.	34
Iudica me Deus, & discerne.	42
Iudica me Domine quoniam.	25

PSALMORVM INDEX.

L.

L Actatus sum in his qua dicta.	121
Lauda anima mea.	148
Lauda Hierusalem.	147
Laudate Dominum de calis.	148
Laudate Dominum in sanctis.	150
Laudate Dominum omnes,	119
Laudate Dominum quoniam.	146
Laudate nomen Domini.	134
Laudate pueri Dominum.	112
Leuaui oculos meos.	120

M.

M Agnus Dominus &.	47
Memento Domine.	131
Miserere mei Deus.	56
Miserere mei Deus, quoniam.	55
Miserere mei Deus secundum.	50
Misericordiam & iudicium.	100
Misericordias Domini.	28

N.

N Ipsi Dominus adificauerit.	126
Nisi quia Dominus.	123
Noli amulari in malignantibus.	36
Nonne Deo subiecta erit.	61
Notus in Iudaea Deus.	75

O.

O Mnes gentes plaudite manibus, iub.	46
---	----

P.

P Aratum cor meum Deus.	107
--------------------------------	-----

Q.

Q uàm bonus Israel.	71
Quàm dilecta tabernacula.	23
Quare fremuerunt gentes.	2
Quemadmodum desiderat ceruus.	41
Qui confidunt in Domino.	114
Quid gloriaris in malitia.	51
Qui habitat in adiutorio.	90
Qui regis Israel, intende.	79

PSALMORVM INDEX.

S.

S Aepe expugnauerunt me.	118
Saluum me fac Deus.	63
Saluum me fac Domine.	11
Si verè utique iustitiam.	57
Super flumina Babylonis.	136

T.

T E decet hymnus Deus.	64
-------------------------------	----

V.

V enite exultemus Domino.	94
Verba mea auribus percipe.	5
Voce mea ad Dominum.	76
Voco mea ad Dominum.	141
Usquequo Domine obliuisceris	12
Ut quid Deus repulisti.	71

F I N I S.

BENEDICTI
ARIAE MONTANI
HISPALENSIS
POEMATVM
TOMVS TERTIVS:

In quo

RHETORICORVM
LIBRI IIII.

Ad Gasparem Velefium Alcocerum.

ANTVERPIÆ,

Ex officina Christophori Plantini
Architypographi Regij.

M. D. LXXXIX.

BE NEED IT

AND A MOUNTAIN

THIS A LITTLE

POEM AT V M

TO MYSELF

IN THE

RHETORIC

THE

OF THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

BENEDICTI
 ARIÆ MONTANI
 HISPALENSIS
 RHETORICORVM
 LIBER I.

Ad Gasparem Velesium:

INGE mihi egregiam vultu formaque
 puellam,

Cuique genæ roseo surgant de lacte colore,
 Lumina stellanti denigrent luce Pyropum;
 Assistant labiis Veneres; sit nasus Amoris

Quam solet hamatis pharetram complere sagittis.

Pinximus. Adde etiam Pario de marmore collum,

Caruleas tenuis diuertat linea venas,

Persequere exactè auratos numeraque capillos,

Par; micet in gemmis: coëat pars diuite nodo,

Partem etiam iubeo permittere lenibus auris:

Distingue & teretes digitos, manus ipsa niuenti

Contendat massæ; preciosa cetera veste

Ane laborato ex auro cum murice circum

Scribito; sed deceat cunctis in partibus, atque

Hæreat, occultosque chlamys circumnotet artus.

Perfeci. Ecce tibi ridentia virginis ora

Spiranteis vultus reddo blandeque tuenteis.

Nil moueor; sed enim totam consumpsimus artem.

At mihi non villo pectus succenditur igni;

Nulla tenet mentem cura, & nihil vsque laboro:

Iam satis est, vidi, cedo, transferre licebit:

Nec sequar, absentis nec erit mihi cura petendæ.

Vnde hoc? nam verba hæc desunt, suavisque loquendi

Vsus, & his multo mentis formosior index,

Naturæque decus, diuinique ab imagine Sermo

Redditus, humanæ pulcherrima munera vitæ.

Crede mihi, Gaspar, quidquid mortalibus vnquam
 Contigerit, vel diuiniis quis vicerit Indos,
 Seu Seres cultu; claro seu stemmate natus
 Prouocet Alcidem bello, victorq; coronam
 Eripiat, cursu valeat præuerrere ceruos.
 Quid moror? exactis cumula virtutibus vnum:
 Sit sapiens, sit multa sciens, sit denique quiduis,
 Desit at vna illi facundia, cætera pictum
 Iudico, & algentes vmbra, vultusque tabellæ
 Affictos, sunt vana & nomina prædita nullo
 Viuendi sensu, tenebrisque absconditus ignis:
 Quas laudes, quæ pulcra petat sibi præmia quisquis,
 Nil homines iuuat, nulla aut monimenta suarum
 Virtutum, nullas species ostenderit vnquam?

Ergo vitanda tibi Gaspar imagine cauto
 Experiar monstrare viam, qua mente tenere
 Rhetoricam possis formam & præcepta loquendi;
 Non quòd in his rerum species, facundaque verba
 Comperias; nec enim nisi sit prudentia rerum,
 Tum longo studio, tumque vsu & munere diuim
 Parta tibi, si non de pectore copia fandi
 Affluat, has steriles normas inopesque fatemur.
 Sed cum verborum cumulos rerumque redundans
 Obtulerit natura tibi, assiduusque legendi
 Et labor & studium, quo non confusa vagentur
 Pectore cuncta tuo, prodanturque ordine nullo,
 Efficient agitata viris præcepta disertis:
 Vt tanto in numero tempus non omnia quoduis
 Arripiant, non in quamuis aliena ferantur
 Materiam, propriis seruentur commoda causis
 Illa, hæc præsentī non desint iure petita:
 Ac tandem ne te quantum bene dixeris in re
 Pœniteat: neu iudicio te auditor acuto
 Respuat impatiens vitij seuusque alieni
 Arbitr, in nostræque inuitus iura trahendus.

Hæc etiam præcepta, libros dum voluere doctos
 Instituis, comitemque manum, certumque parabunt
 Indiciū, vires quò & formam noscere possis,
 Queis niti soleant sapientes, queisve decere.
 Hoc igitur, formare viam qua incedere possis,
 Rhetorica est, non nempe pedes gressusue carenti.

Huic soror est ventre ex vno concepta gemella,
 Præcipuo Logicen dixerunt nomine Graii,

Quæ rationis opes, vires, nervosque ministrat
 Dicenti, viuos adhibet germana colores;
 Hæc vincit, victum illa sequi pareréque suader.

Ridiculos reddunt homines phalerata loquendi
 Commenta, & florum dicendi ingestus aceruus,
 Multiplici variata modo sententia simplex;
 Illis si tantum studium consumimus omne,
 Noctes atque dies agitamus inania verba,
 Nullo connixi rationum pondere, nervis
 Defecti, nullis recti per compita habenis:
 Quales ipse viros præstanteis sanguine auito,
 Principibus natos summis, servile videbam
 Exercere genus studij cassumque laborem.
 Assiduis instant tantum, intersuntque magistris
 Complentes numerum, vacuis ne sedibus vsquam
 Sit locus, & memorant annos à consule primo
 Plus decies, postquam repetunt gymnasia, tantum
 Rhetoricæ additi: tandem didicere profari
 Aut nihil, aut, Patres cor se ipti, & docta iuventus;
 Et si mille mihi Linguae & facundia Tulli,
 Mille (inquam) si sint linguae, & facundia Tulli.
 Quidnam ultra? nil post INQVAM hoc deducere
 possunt.

O gens vana, inquam, ô vanissima Rhetoricorum
 Temporibus nostris omni nudata lepore,
 Imbellis, nullis & prædita viribus, atro
 Errore immergi, cæca & caligine rerum;
 Tanta nihil vos ut moueat iactura dierum?
 Hic vsus patientis erit viridisque iuuentæ?
 Heu queis vos opibus fraudatis robore tanto &
 Isto ævo potius tam præcipitante parandis,
 Si servare modum discendi, & lege daretur
 Institui, rerumque caput disquirere primum:
 At te alia ingressum sacro sapientia templo
 Excipit, & gaudens referat penetralia Gaspar;
 Ut qui non leuiter cures virtutis amorem,
 Et diuæ doctrinæ vsus, pulcherrima certè
 Ornamenta hominum multo & sudore petenda.

Ergo tibi rationis opes, natura benigna
 Quas dedit atque vsus vitæ, quas arte secunda
 Perficis, hæc multum audentem maiora iuuabunt,
 Substituentque manus firmas, humerosque volenti
 Vincere dicendo cuiuslibet ardua cause.

Nonne vides quantos referat tibi commoda fructus
 Ars hæc, quam Græco Logicen sermone vocamus?
 Non etenim Latæ norunt confingere Musæ,
 Artibus in cunctis valeant quas reddere voces;
 Vt nobis longis vtendum ambagibus hæc sit,
 Aut certè in nostros aduectas remige fines
 Compellare sono patrio atque tenore licebit,
 Rettuleri quæ nihil, dum sit mora nulla vocatis,
 Exhibeant quæ suas merces, vendant quæ rogatæ.

Hæc igitur varios fructus dignosque parari
 Asportat: primum, quo possis sine docere,
 Quo didicisse queas, rerum quis ductus & ordo,
 Quid socias iungat formas, quidve incitet illis
 Dissidium; iam quos agnoscant singula fines,
 Seu genus indigenum fuerit, siue aduena rerum:
 Adde etiam quæ fonte cadunt & stemmate ab vno
 In quas nam soleant sedes diducta migrare.
 Iudiciis demum adductis, ac testibus actis
 Audire, & quod quisque suum dicatve, negatve,
 Asserere, aut causa immunem dimittere iustæ.
 Adde & quæ ratio statuendi iudicis, atque
 Testis ducendi, quæ sit vel vtrumque leuandi:
 Ad summam sacros ignes, quos mentibus altis
 Occuluit natura parens, hæc excitat vna,
 Incendit quæ agitans, ac lustra per omnia præfert,
 Quo reperire latens verum nimiumque remotum
 Vtibus humanis, solerti indagine possis.

An ne putas tantis ornarent laudibus artem
 Et studiis colerent Græcæ duo lumina gentis
 Nicomachi natus, nusquamque ingrata magistro
 Lingua seni, tantum nisi præferat illa nitorem?
 Angustis igitur cum pingere cuncta figuris
 Noueris, atque situs soleant quos membra tenere;
 Tunc tibi proceras tempus formare dabit iam
 Effigies rerum dicendo, omni quæ lepore
 Cuncta sequi penitus quæ sunt in corpore membra,
 Particulis cunctas vitæ motusque ministras
 Successu decorare suo, viuosque colores
 Addere, & obiectis attollere protinus vmbis.
 Tunc merces speranda tibi & laus magna laborum,
 Cum spectatores vni præstringere signis
 Iam datur, atque stylo nusquam fallente manuque.

Hoc dabit ergo tibi hæc quæ nunc præscribimus artem,
 Longior

Longior ut possit rerum tibi surgere imago,
 Dispositis diducta locis, cunctisque peracta
 Partibus; hic nobis labor est, hæc cura docendi.
 Nec tibi curandum qualisnam Musa canenti
 Assonet, aut quales modulos properemus: ad artem
 Accingor: prodesse tibi quam maxime Gaspar,
 Optamus, quam mente velim te posse tenere;
 Utendum brevibus spatiis, quærenda viarum
 Quæ citius ducat, quamvis salebrosus anhelus
 Interdum locus occurrat, vincendaque saltu
 Rimula, declivi properanda aut semita cursu.
 Namque, hæc dum meditor, nullis mea tempora laurus
 Ornantur, virides myrtos hederasque sequaces,
 Atque omnem interdum patimur pendere coronam
 Musarum ante tholos; sint nunc mea præmia, Gaspar,
 Maxima, te nostros non fastidisse labores.
 Forsitan & magnis aderunt pia numina votis:
 Et fuerit, cum gesta Deum Heroûmque canenti
 Tempora perpetua repetita & fronde nitescant.
 Ipseque sacra feram, Divûmque altaribus ignem;
 Et delecta iugis incendam thura Sabæis,
 Interea dulci socians pia munera cantu;
 Et longam texam historiam, quæ maxima Divûm
 Munera, quid societ pariterque hominésque deosque,
 Quæ via cæcicolæ nostras deducat in oras,
 Quodque iter ad saperos pateat mortalibus ægris.
 Tu mihi, Gaspar, eris socius, gratisque minister
 Sacrorum, trepidusque ingenti & percitus usque
 Lætitia in nostrum cumulabis gaudia pectus.
 Vos & adesse velim gratissima nomina semper,
 Et nunquam nostro labentia pectore amici,
 Te Cypriane decus nostrum, te magne Cathena
 Musarum antistes, quo iudice & auspice quondam
 Ornauit viridis primum mea tempora laurus,
 Hesperis optata viris per sæcula multa,
 Non concessa tamen: decuerant munera nostrum
 Tanta caput: magnum duxi tam pulchra tulisse
 Præmia, sed maius te magne Cathena ministro.
 Te quoque More animum nostræ pars altera, teque &
 Altera Serrane, arque iidem duo pignora, quorum
 Auxilio antiquum nomen, veteresque ruinas
 Iam reparare olim meditatur Corduba mater.
 Quæis etiam si posse frui nunc fata negarunt

Tam longo absenti spatio, si lumina multas
Diffluere in lachrymas cogunt sperando, licebit
(Non dubium) triste hoc fatum mutantibus astris,
Optatos nimium notosque reuifere vultus;
Iam mihi pro tanto voto cadenda paratur
Victima, iam gratos meditamur pectore versus.

Interea nobis, Gaspar, patientibus adsis
Auribus; & si quid tibi vox non grata Camœnæ
Peccarit, litices si non de fonte petitos
Obtulerit semper, nimium diuersa docenti
Aonidum lucis ignoscas; tralere namque
Instituit præcepta tibi, & quæ nomina, quæque
Sit ratio ipsorum numerandi disque ferendi:
Ne tibi inauditas dum tendit fingere voces,
Mulcentes dulci sitientia pectora fluxu,
Bis tibi sudandum, duplici & quærenda labore
Ars & nomina sint, possis quo scripta soluto
Sermone & vulgi notulis signata tenere.

Principio quæcunque tibi dicenda parantur,
Siue fori strepitus agites ciuilia iura;
Seu grauis intentes penitus discrimina causæ,
Seu populos pietate velis constringere, sanctis
Legibus, obsequio addictos Diuumque timori;
Seu pacem, seu bella cupis suadere, vel ortos
In vulgo tentes dictis sedare tumultus;
Vel monimenta Deum recolis, festosque dierum
Cultus, ac meritis extollere laudibus ipsos
Est animus, ciuemque bonum sanctumque senatum,
Quodcunque aut celebrare decus, virtutis amorem
Inicere, & sceleris turpeis proponere vultus:
Quidquid id est, quod voce tibi proponis agendum,
Vnius formam statues ante omnia finis:
Fingendum excelsio fuerit tibi vertice signum,
Quo tendas, quod sæpe queas repetendo videre,
Ne vagus erranti collustrans omnia cursu,
Nil tandem lassusque via, fessisque labore
Efficias, iterumque petens, iterumque recursans,
Indigna & populo exhibeas spectacula, qui te
Exigat, & turpis tota explodaris arena.
Vidimus in templis multos, cum numina Diuum
Laudare instituunt, præceptaque sancta docere,
Rumpere clamosa constantes voce columnas,
Et tamen in cumulata voluentes omnia cæcum,

Dum

Dum varias fingunt species, tentantque remota
 Semina miscere & toto distantia cælo,
 Nil præter somnos tandem aut fastidia suadent,
 Indigni sacro ascensu, natique sinistro
 Mercurio, atque ausis violantes sancta prophanis:
 Vnde fit, vt multi vel non ea templa frequentent,
 In quibus ingratis perdendas vocibus aures
 Pertineant, multi risus causasque iocorum
 Inde petant, indigna piis descendaque facta.

Ast tibi tu certos præscribere discito fines,
 Quos sæpe obserues dicens, possisque tueri,
 Conficias quantum ne vix, quam plurima restent
 Tendenti spacia, & ducas spectantia tecum
 Agmina, dum fixis oculis, dumque auribus hærent.

Occurrent olim forsân non pauca volenti
 Dicere, quæ poscant operam, nolintque tæteri
 Singula, & ostendent tibi prætermissa periculum:
 Hæc poteris blandè ingenio officioque fouere,
 Spemque bonam cunctis promittere, dummodo causæ
 Inservire velint primæ, serièmq; tenere,
 Et cedant magis optato pro tempore fini;
 Atque ita disponas, statuas sic ordine cuncta:
 Sic certis spaciis, vt soluens littore, primo
 Omnia prætereas, & grata voce salutes,
 Atque obiter præstes operam; sic denique ad ipsam
 Peruenias metam placidus cursuque secundo:
 Nedum tu innumeris confundere finibus, ipsos
 Qui spectant, longo fallas fugiasque Meandro,
 Aut saltu per cuncta leui fastigia raptus
 Præstringas certi cupidos, dubiosque remittas.
 Proderit ergo prius quidnam conemur habere;
 Huc conferre modos omneis, virésque ministras,
 Atque viam tentare, iterumque iterumque timere,
 Et tentare iterum, donec notissima fiant
 Singula, quâ plano possimus tendere gressu,
 Quave gradu incerto paulatim, atque vnde petitis
 Substruere hoc saxi cumulantes aggere firmo.
 Huic fini siue huic metæ, quam tangere curat
 Dicendoque sibi orator proponit anhelus,
 Imposuit nomen perdoctæ Græcia linguae,
 Atque Thema appellans, primum ponenda putauit
 Totius momenta tibi sermonis habendi.
 Hoc treis in formas abiit, nec sedibus iisdem

Omnes coniunctæ, cupiunt sua quæque tueri
 Imperia, & proprios fines agnoscere gaudent.
 Namque genus primum, cum quis laudare peractum
 Instituit cuius vitam charive sodalis,
 Seu memorare Deos cupiat puerosque Deorum,
 Gesta ducum, & belli sories aut munera sanctæ
 Iustitiæ, & leges, & quas pax longa creauit
 Doctrinas, mentis quæcunque inuenta quieræ;
 Nam sunt qui summis extollant laudibus artem,
 Qua memit tantos olim Polycletus honores,
 Qua superare vices naturæ creditus olim
 Pingere dum Gnidium numen contendit Apelles.
 Quidam etiam qui non contentus sancta probasse,
 Et meritis laudum cumulis ornasse deorum
 Prolem Iustitiam, atque humani nominis vnum
 Præsidium, & nostræ gratissima vincula vitæ,
 Ingenium poruit tantæ virtutis ad hostem
 Vertere, & iniustas dictis extollere fraudes,
 Ac Diuis calo reuuentibus vsque locare.

Nec minor est ratio, si quis scelerata malorum
 Exagitare velit facta, aut si fraudis iniquæ
 Commenta, aut quodcunque nefas, si denique quidquid
 Ferrea posthabitis pepererunt secula Diuis:
 Hos aditus petere, & solet hinc dicenda parare.
 Tandem si grates referendæ, est hoc genus vnum,
 Quod sibi præscriptis hæc vendicat omnia normis:
 Cui iam præsentis signatum stemmate nomen
 Demonstrarium veteres fecere patroni,
 Demonstrat quoniam tantum reprobumque probumque:
 Securus, licet, auditor sis, namque hic tibi nullas
 Adstruit insidias orator, nullaque tendit
 Retia, ut ad proprios furtim te transferat usus;
 Ni forsitan (sed tutum est id) cogaris amare
 Quas probat, & viua depingit imagine formas,
 Odisse aut dictis quas insectatur amaris.

ALTERA dicendi forma est, quæ non sibi solæ
 Expetit assensus mentis, contenta probari
 Non fuerit, si non etiam permouerit ipsum,
 Quisquis adest, celeremque manu, celeremque sequendo,
 Reddideritque audium quæ sunt orata patranda,
 Sive sequenda seriat, magè seu fugienda profetur
 Orator, cum bella cupit suadere, ducisque
 Seu pacem, seu prætores, seu iura nouanda,

Siue probet leges, siue auerſetur iniquas;
 Supplicibus votis ſeu poſtat munera Diuos,
 Siue malum terris auertat, ſeſſet & iras
 Numinis orando, ſiue incuſare relictum
 Officium gnato cupit, infidoque ſodali:
 Iam ſi quis charum præcibus commendet amicum,
 Mirorémve pareret ſociis dicendo leuare,
 Hoc genus eſt, huc ſe recipit, petit hincque miniſtras
 Voces. Heu nunquam te inceſſat dira libido
 Poſcere, quæ noris nimium nocitura parando,
 Quæve tibi ſolum commendet ſœda voluptas;
 Præterea & nihil eſt iucundum atque vtile in illis,
 Plusque aloës quàm mellis habent, ſpecieque maligna
 Virtutum pulchras poſſunt diſperdere formas.
 Errator, non eſt orator, quiſquis iniquus
 Contendit placidis ſuadere nocentia verbis.
 Diuinum, quondamque in commoda noſtra repertum
 Hoc fuit, & præſeos homines à lege ſerarum
 Ad placidos uſus vitæ & connubia iuſta
 Tranſtulit, hoc ciues coniunxit legibus æquis;
 Hoc ſocias iunxitque manus, communia ſuaſit
 Cominoda, & humanum deuinxit peſtus amore:
 Antiquas Thebas (notiſſima fama) canendo
 Surrexiſſe olim, lapidesque venire coactos
 In numerum, & pulchris diſtinguere mœnia portis.
 An ne erit (heu facinus) qui iam formata quietis
 Et pacata diu ſub ſedibus audeat vnquam
 Diuere, & verſis confundere vocibus ultro?
 Non mihi perdendi, ſit copia ſola iuuandi.

Tertia dicendi pars eſt, quæ crimina ſæua
 Accuſat, quodcumque neſas ſclerisque maligni
 Auſa; vel officium præſtandum, iura, fidemque
 Poſtulat, aut dictis ſtudia in contraria verſis
 Eleuat obiectas fraudes, aut crimina vitæ,
 Defenditque reos, libertatemque loquendo
 Molitur: tandem hæc agit atquecunque bilibris
 Iuſtitia exercet, numerisque exanimat æquis.

Hæc mouet vna forum, lires ſtrepitusque frequentat.
 Si quæ res ſtudio indiguit, duroque labore,
 Hæc vna orandi magnis ſudoribus uſque
 Indiget, & totos conatus exigit vna,
 Et commenta diu meditata, & lancibus æquis
 Explorata diu: nam ſi reliquis ego forſan

Doctrinis

Doctrinis fallar, si non nimis anxia cura
In cunctis mihi sit, nostris ego negligo tantum
Id damnis, mea res agitur, vel fortè meorum,
Quos doceo, quibus & minimum fallendo nocebo.
Non etenim Solisque viam calique meatus,
Atque vagos Lunæ cursus, & sidera toto
Fixa polo dum demonstro, si quando fefelli
Exacto in numero motus, aut tempore certo,
Continuo decus auertam, nec munera Solis,
Nec decrit placidus terræ quem percipit vsus,
Sidera constabunt, constabunt tempora veris,
Autumni atque hyemes sua per vestigia rursus,
Errore & nihil illa meo tardata, redibunt.
At multum sibi & multis incommodat errans
Orator; nam cum cupiat suadere, loquendo
Adstantem populum, placidisque impellere dictis,
Ut spernat quicquam fugiens, audiusve sequatur;
Aut nihil efficiet, nimiumve aduersa petitis;
Dedecus vnde sibi moliur, deterit omnem
Dicendi fructum, & cui sit res commoda, fraudat.
Heu mihi non vnquam contingat, quod quis iniquo
Iudicio est ausus, sibi dum præconia captat,
Et nomen docti nimium facilisque magistri,
Conspicius solet is conscendere pulpita sæpe
Dicturus promissa Deum, obsequiumque fidemque.
Non vlllo prius arrepto sibi tempore tantis
Cogendi in formam rebus sacræque videndi,
Argumenta parat causæ dum commoda, chartas:
Turpius id multò, quod sese ante omnia iactant,
Nil legisse prius, nil consuluisse deorum
Arcana, & nec sacra Patrum commenta piorum.
Ergone ita in miseros populos illuditur, ut non
Dignos ipse pntes, queis horam impendere tantum
Nempe velis? sed dicta queant quæcunque mereri
Eximias laudes, & munera, quæ tibi cuncti
Supplicibus mittunt votis, admissaque gaudent
Esse tibi, quæ tu non tempore respuis vlllo:
Ergo nihil ducis cuiusnam munia tractes;
Quam rem agites? Diuim tibi dum com. nissa docenti
Religio, dum verba Deum sanctissima narras
Arcanis inclusa libris? quos non sine magno
Fas erat vlli hominum vel conspexisse timore.
Sint procul à nostris, procul hæc sint, mentibus ausæ,
Atque

Atque optem potius, tardi crassique tenere
 Ingenij nomen, tantum respondeat ipsum
 Officiis factum, Diuis populisque probanda
 Dicamus, tanta pro maiestate pauentes.
 Namque olim vindicta Deum testata minaces
 Est iras, ac sepe cadunt, qui sancta timere
 Non norunt, tractant leuiter, temereque frequentant.
 Quis dirum nescit fatum miserabilis Oſidæ?
 Auspiciū captans felix Bethlemmius Heros,
 De Cariathæis transmissam sedibus arcam
 Instituit patriæ sacrandam mœnibus vrbs:
 Illa Dei fuerat sedes augusta superni,
 Quam super, & index, certa & responsa daturus
 Adstabat, vindexque Deus, populoque stupenti
 Dignatus certis fuerat se ostendere signis:
 Dumque ipse accitis coniungit carmina sacris
 Iessiades numen celebrans, dum candidus Epho
 In numerum ludit citharæ momenta secutus,
 Turba nouo excipiens venientia numina plauſtro
 Occurrit supplex palmis, & vota frequentat:
 Iam circum ingentes pulsabant sidera voces,
 Intonsi inprimis pueri, innuptæque puellæ
 Alternis sacras patrio sermone camœnas
 Concelebrant, & prisca nouant monumenta, ducemque
 Conclamant regemque Deum, imperioque potentem,
 Cui mare, cui terra, & rupes, cui flumina cedant,
 Quem montes nec ferre queant, concussa tremore
 Quem tellus magno paueat, fumansque salutet:
 Has citharæ voces referunt, resonantia rauco
 Tympana congeminant pulsu, certantque sonora:
 Istra crepant, resonantque canis tinnitibus æra.
 Dumque omnes variè pompani celebrare, diēsque
 Sollicitant festos, atque hospite numine gaudent,
 Ecce nouis plaustrum tremit axibus, ipsa ruina
 Arca minabatur nutans similisque cadenti:
 Nam bos, seu stimulis actus, seu percitus œstro,
 Seu magis impositum numen præſentiat, atque
 Contremat, is sacro sub pondere contrahit artus,
 Collaque non vsquam talem perpeſſa laborem.
 Fortè duo fratres proles Nedabæa magistri
 Adstabant plauſtrique duces, Achaius alter
 Præcedit, monstratque viam, ducitque iugales:

Alter

Alter agit retro stimulisque opponitur Oſdas:
 Hic dum ſacra putat iam collapsura, morandi
 Impatiens, ac nil verius, ceu numina iactans
 Contrectanda ſibi, patriis quæ in ſedibus olim
 Afferuata, modò nota de ſede migrarent,
 Accutrit, manibusque ſacrum temerarius audeſ
 Tangere, & impulſu melius ſuper axe locare.
 Protinus accenſas perſenſit numinis iras,
 Heu puer infelix, ſubita nam morte peremptus
 Concidit, & miſeros artus conuulſaque membra
 Prouoluit, terram pulſans bis terque quaterque;
 Triftiaque oſtendit cunctis ſpectacula turbis;
 Iamque oculis fixo & viſu cælumque tuenti,
 Iam muto gemitu, commoriſque artubus ipſos
 Innuit ultores ſuperos, teſtatur & iras
 Numinis, atque docet ſanctum ſuadetque timorem:
 Protinus erectus ventura in ſecula accruiſ
 Indicat ultrices iras, auſusque prophanos.

RHETO

R H E T O R I C O R V M

L I B E R I I.

V N C age quæ ratio statuendi, Gaspar,
in ipsis

Partibus, & quæ sit cuiusvis forma; docebo:
Vt varios ineant saltus, indagine lustrent
Diuerſa, quarantque & opes, & com-
moda capient.

Nec mihi diuerſus vulgato nascitur ordo,
Nam fuerint nobis nusquam linquenda priorum,
Oſtendenda tamen celebri vestigia cantu:
Sic poteris, dum tu obseruas, dumque auribus ipsam
Terſingis comitis vocem, non fallere gressum.

Iam quod opus cumque & quæcumque negotia tēpore
Offerat, aspicias, & quæ sint, quid sibi poscant
Discute, non etenim frustra venere rogatum.

Vt placidam præstes operam, assistasque patronus.
Tum tibi præscriptos habeant quos singula fines
Pone oculis animoque: & certus cerne, procūlae
An propè sint forſan: nam sunt quæ longius absunt
A fine, & quibus haud multum sit semita nota.

Tota tibi quæ se tradunt ducenda, petuntque
Maiora ingenij auxilia ex te totaque pendent.
Et sunt quæ spacio distant breuiore, tenentque
Iam ferme signum, minus hæc tibi dura minusque
Sunt operosa tibi, facile deduxeris ipsam

Ad metam, properant ipsa & præcurrere gaudent:
Hinc maior tibi laus cedit, minus inde laboris:

Es gestas regumque decus Maioribus bella,
Atque triumphatum Pellæo milite mundum,
Cunctaque regna olim terræque marisque subacta,
Cui non sese illa ostentant? quem non sibi callem
Pandunt? non decrit quid dicas sola securo

Agmina, & instructas acies, seriemque notanti,
Fortunam belli, prædam, captæque tumultus
Gentis, & ipsa ducis resonantia nomina ouantis.

Si tamen exiguo nobis rum cortice, quo se
Hyblæumque thymum, flores depasta saliculi
Claudit apes, regnum inuenias, regesque ducesque,
Et pacem, atque decus rerum, sanctumque senatum,
Iuraque

Iuraque, legesque, & communis commoda vitæ;
 Incendas animos furiis, iraque tument
 Sollicites vix dum capientia pectora nomen:
 Iamque acies cuneosque struas, geminamque phalangem;
 Et tuba de tenui resonet lituusque susurro:
 Hoc opus, hic labor est, tibi nam formanda petuntur
 Cuncta hæc, orantem agnoscunt viresque negatas
 Natura, ingenio sese debere fatentur.

Imprimis quæcunque mihi exornanda parentur,
 Nuda prius videam, gracili sint corpore, sintve
 Robusta, & densis constant compagibus artus
 Sic melius possim sinuosis vestibis illa,
 Hæc habitu tantum facili circumdare, nilque
 Supplebo, nihil implebo: namque omnia recta,
 Omnia plena sibi consistunt. Id quoque multum
 Contulerit suscepta prius distinguere, quod nam,
 Quæque genus seruent: nam si persona sit, aut res,
 Non eadem tentanda via est, diuersa petentur
 Ornamenta locis variis, diuersa sequentur
 Tempora ponendi ornatus, ratioque locandi,
 Vt cuique & vis est, utque est natura, decebit. ,,
 Ne grauib; leuia, aut calidis ne frigida sunt ,,
 Mistæ; nec in cæco voluantur corpore cuncta, ,,
 Nec finis decet in primis, nec prima locantur ,,
 Partibus extremis: sapiens natura dedit iam ,,
 Et seriem certam, & leges, quas ipsa frequentat: ,,
 Huius qui insistit gressu, & vestigia longè ,,
 Obtinet, orator nobis sapiensque videtur. ,,

Ergo virum qui laudabant, urbemque laremque,
 Et natale solum longè patriamque petebant:
 Quærebantque loci ingenium, nomenque situsque,
 Quas artes, quos ille viros, quæ magna foueret:
 Edocti cunctas partes, atque inde reuerfi
 Plurima susceptæ referebant commoda laudi:
 Illustrant nam sæpe homines vel nomina solum, ,,
 Et titulus patriæ, magno & discrimine refert ,,
 Romanus fuerim, doctis an natus Athenis: ,,
 An Scythia, vel gelidi productus ad ostia Ponti.
 Quod si lustrata patria nihil inde tulissent
 Dignum fama olim, nam cuncta obscura iacebant:
 Corrigere ingenio poterant, & vertere laudi
 Maiori, tanta est oranti pars potestas:
 Iam noua dicebant cælo cunctisque stupenda

Signa dari, magnumque virum, quem cura deorum
 Finxerit à patria diuersum gente nouumque,
 Et patriæ decus eximium gentisque futurum.
 Nec leuiter curant natura quid afferat illis
 Ingenio sexus: varias hinc vertere formas
 Laudando norunt, fuerit seu femina, seu vir.
 Nam iuxta sexum vires ostendere, laus est
 Si rectè ostendas: si vincas munera sexus,
 Laus maior, latè locus hic diffunditur, atque
 Plurimus occurrit, dicenti plurima præfert.
 Nec minus est, quibus è patribus sit natus, habere;
 Obscurus, primumque nitens, au stemmate auito
 Lampada, virtutes patrias, lucemque sequatur.
 Ingenio quo sit quærendum, quisque magister
 Adstitit, & quas res didicit, quæis attribus auctus
 Imbutusque fuit, docuit quid, præbuerit quæ
 Doctrinæ exempla, vt cuncta illi tempora vitæ
 Dispertita patent, & quonam exercitia cultu,
 Quid dignum gessit, rebus quæ præmia gessit.
 Ipse etiam à cunctis spectabitur exitus, atque
 Quid suprema dies ostendat, quoque decore
 Decedat, quid fata probent, vtque vltima primis
 Conueniant: gelidos cineres quæ fama secuta est.

Idè suscipitur vitæ & dicentibus ordo. *Sūma omnium*

Iāq. erit, vtq. locos cūctos lustrādo pererres, *(locorū.)*

Sed vacuos videas plures, nihil inde labori
 Suscepto proprium inuenias ac laudibus aptum;
 At forsan magis infame id, dignumque notari:
 Nil desperandum. namque hæc potes ingenioque
 Arteque mollire, & minùs vsque nocentia verbis
 Reddere: namque solet cantando vertere serpens
 Naturam immanem, posito & cessare veneno:
 Iamque olim cultu assiduo nimiumque fouendo
 Dum cauet interdum, interdumque audaciùs hæret,
 Blandiùs & tractat manibus, parère magistro
 Naturæ oblitum vidi nemorisque leonem;
 Donec per vicos, donec per compita cunctis
 Tractandasque iubas & acutos præbuit vngues;
 Et iucunda sui præstat spectacula, qui nunc
 Horridus & cunctis nimium intractabilis ibat.
 Nil fruum vsque adeo est, quod non mitescere sit spes, *vs*
 Si modò non cultus, si non patientia desit.
 Sic ego dumque locos repeto, dum lustra reuiso,

Q

Si quid

Si quid in his toruum inueniam, natumque nocendo,
 Audebo, & cunctas paulatim verterò formas,
 Iamque fouens, etiamque cauens, nil seuius, amicè
 Tractabo, donec tandem mansueta videnda
 Exhibeam populis, nimium mirantibus artem,
 Ingeniumque meum, possim qui vertere laudi,
 Omnibus horrendum quod sit, nec laudibus aptum.
 Atque adeò si nulla boni momenta malive
 Comperiam, populòve nimis suspecta, nimisque
 Inuita, & toto omnino explodenda theatro,
 Quocunque ipsa modo studeam, tendamque referri:
 Prouidus hæc nunquam tentabo, quiescere passus
 Sedibus in propriis, prateruolo protinus, atque
 Quæro mihi propriumque magis, meliusque futurum.
 Immo etiam interdum prudens ea lustra tenebris
 Occulo, & iniectis saxis atque arbore tota
 Dissimulò; iam cuncta loci vestigia furtim
 Deleo, ne auditor quicquam putet inde petendum.

Quod si facta virum, regum, vel gesta ducumque
 Aggrederis laudare, tribus de partibus omnem
 Dicendis cumulum rebus congefferis, vnum est
 Quid deceat nosse, & pulchrum quid, quid sit honestum.
 Hic figendus erit factis ante omnia finis: , ,
 Huc primùm vertedi oculi, atque hæc prima petendū , ,
 Præmia, ne vitam quicquam deforme per omnem. , ,
 Altera laudandi rerum pars ponderat ipsas
 Tendendi vires, quanto sudore parentur,
 Quasque vias habeant, & quanta pericula primùm
 Vincenda. Alciden quantis latratibus horrens
 Rictibus, & quantis tentato terreat orco
 Cerberus: ille tamen victum vinctumque cathenis
 Presserit, atque Erebi tandem penetralia fortis,
 Plutonisque domos subiens turbamque stupentem:
 Immanes ausus Furiasque coegerit ipsis
 Cedere, & obiectis frustra cessare colubris:
 Optatis donec spoliis prædaque superbum
 Attoniti tantis ausis, plausuque benigno
 Lux ipsa, ipse dies, totusque exceperit orbis.
 Nam quæ difficili constant magnoque petuntur , ,
 Conatu, voluere fore hæc pulcherrima Divi. , ,
 Si qua breui tamen & facili sese obuia cursu
 Exhibeant, est quod laudes, miserata labores
 Esse hominum, & tenues vires, & tempora vitæ
 Angusta,

Angusta, hinc mage se nobis vicina dedisse,
 Promptaque ceu pluvias, ceu lumina Solis & aux.
 Illud sepe etiam rerum ostendisse memento
 Laudator, quos hæc fructus quidque vtile portent.
 Maxima pars hominum vilissima præmia poscit,
 Hæc sequitur, totoque petit sibi commoda voto,
 Posthabitis nudam ostentant quæ pulchra figuram.
 Nil etenim refert, facias quæ exercita nullos
 Sint habitura usus: vagus ut si flumina circum
 Ipse erres leuibus testis leuibusque lapillis,
 Dexter ut oppositam semper iaculatus in oram
 Traicias vndas saltu lambentia summas.
 Esse igitur pulchrum, magnūque, esse vtile porro
 Quod dictis ornare paras; ostendere, laus est.
 Atque eadem rerum est species, factique probandi.
 Vnum etiam multa amplexum præcepta docebo,
 Si meminisse queas. Ex paruis maxima sæpe
 Sermonem efficiunt docti sandique petiti,
 Instantes operi exiguo, tempusque trahentes.
 At si suscepto interdum metuere labori,
 Taxatasque vident libras, leuioraque massæ
 Pondera, surripiunt ascitas vndique furtim
 Particulas, videas & opus procedere, nec tu
 Deprendas furtum, color vnus, & vna figura est.

Nec tibi nunc longam rursus præscribimus artem,
 Qua turpes hominum mores, atque impia facta,
 Res quoque non pulchras damnes, infamia rerum
 Atque hominum versis, quas diximus antè probandi
 Artibus ostentat sese: non exigit vlla
 Præcepta: atque utinam non illaudabilis vsquam
 Materies, nusquam exstarent præcepta premendi.
 Omnia laus fierent, laudandaque cuncta darentur.
 Nunc facinus facile est, facile & latrare patrato,
 Innumeros videas carpenti sepe magistros,
 Qui proprio quæcunque sinu sensere foueri
 Obliti, & quasnam gestent in pectore flammæ;
 Exagitant errata hominis communia fratris.
 Heu scelum infelix & rerum perditus ordo!

Alter a dicenti cura est suadere, vel alto
 Pectore conceptos motus, animoque petita
 Diruere, optatisque anertere finibus ipsum,
 Quisquis adest, cuiusque agitur res, vnde vocatum
 Hoc genus est quod proposita deliberat in re.

Nam suspensa pari discernit pondera lance
 Vtraque iudicio, librisque examinat æquis;
 Quidque premat trutina, aut possit quid tollere cautus
 Præuidet, & partem dicendo suadet in illam,
 Quæ grauiora sui ostendit momenta, probatque.
 Interdum orator cautus compellere furtim
 Alterius lancem partis solet, ipse parari
 Quam cupiat: quoties æquantur pondera filo
 Ancipiti, quotiesque videt magis illa foueri
 Quæ minus ipse velit, vel quæ nocitura putauit.
 Hic labor ingenij est, hæc artis maxima virtus.
 Multa quidem ex rebus pars hæc sibi vendicat: inde est
 Quod petimus, quod & aduersi persæpe negamus,
 Quod dubium incertumque viæ compellimus ire:
 Aut audum instantemque operi reuocamus amicum.
 Solamenque mali præstabitur inde, precesque,
 Votaque sacra Deum, & quæcunque negotia nobis
 Cum cælo, quæcunque oret quis numina supplex.
 Omnia quæque piæ tibi sunt suadenda coronæ:
 Siue animos pulses pauidos, Diuinumque timorem
 Incutias, errata hominum seu carpere cures;
 Et penitus detestandis auertere factis.
 Hinc fas, hincque nefas, hinc certa piacula suade;
 Siue fidem, seu spem diuam, certæque salutis
 Pignus, & in cunctis solatia dia periclis.
 Huc ducas charum cum commendare sodalem
 Fortè velis, quæcunque cupis infectæue factæue,
 Et pete quæ rata vel fieri vel tu irrita poscas.

Argumenta petes animis orator agendis,
 Proposito inprimis pulchro; nam quidquid honestum est,
 Viribus obnixè summis summoque petendum
 Conatu: ipsa sui præfert sibi præmia virtus.
 Hanc quisquis norit, sensuque hanc quisquis acuto
 Viderit, ô quanto feruens agitur amore!
 O quanta hunc rapiunt nostrarum obliuia rerum!
 Felix ille animi cui iam mortalia nulla
 Sunt cordi, superis iam conuersatur amicis,
 Sidera iamque habitat, iam terras despicit omnes;
 Terrigena & terræ præsens, gaudetque benignis
 Muneribus Diuinum, sapiensque & lumine puro
 Peruidet errores hominum ratione carenteis,
 Et docet, & placida suadet meliora loquela.

Primum igitur sit sancta tibi pulcherrima rerum
 Virtus,

Virtus, illius nunquam vestigia linquas,
 Quo te cumque feret cedas, agilisque sequaris,
 Siue per angustos calles, siue ardua monstrat,
 Pronave, precipitemque tibi minitanti casum,
 Fortem animum prestes: nihil hanc tenebrosa viarum
 Sollicitant, nil cuncta mouent discrimina: viaces,
 Vinces; hoc illi Diuum sator atque hominum rex
 Præstitit, ut voto numquam frustrata coronam,
 Nomen & æternum, non & casura reportet
 Præmia, deuictis vel quæ fortuna periculis
 Obiciat, vel quæ inuidiæ commenta malignæ,
 Quæque metusque minæque truces; non fulmina terrent
 Virtutem, non assiduis agitata procellis
 Aequora: non magno concussum murmure cælum.

Hæc tibi, cum suades, dicenti prima locabit
 Fundamenta, dabisque operam quò munus honesti
 Præponas, ipsum celebres, & pectora vulgi
 Concutias sacro affectu & virtutis amore.
 Plurima ad hoc dederint sacre tibi munera chartæ,
 Quæque olim Hebræis Patribus dictata leguntur,
 Aut Arabum cellis in montibus aut Iebusis
 Arcibus, intra aditus Solymique oracula templi,
 Quæque per æternam sobolem Deus ipse stupentis
 Edocuit populos quondam, Gnatumque loquentem
 Visibus humanis & nostro præstitit orbi:
 Et quæ ter charos comites sociosque laborum
 Sanctarum interpretis legum Deus ipse supremo
 Patre satus, populique salus, certusque magister
 Tradidit, inque pios post se vulganda reliquit.
 Diuinis ergo ex verbis repetemus honestum
 Et pulchrum; nam certa sonant, nec fallere quicquam
 Norunt, diuersumve via seducere auentem
 Discere quid proprio referant pia numina dicto.

Hoc primum repetas: post hoc tibi prisca loquar
 Scripta virum, leges equæ sanctumque secutæ
 Lumen, & à sacris manantia iura loquelis;
 Virtutum scriptas formas verosque colores,
 Et totam pulchri effigiem vnde vnde petitam.
 Multa leges, multa & volues: nam plurima sunt quæ
 Expedi orantem variè didicisse; perennem
 Si cupiat laudem, proprium si expendere curat,
 Ut deceat munus, si publica commoda capiet.

At quoniam non vna hominū mens omnibus æqua est,

Q

Non

Non eadem visus acies, qua cernere possint
 Vera bona, atque omnes non in virtutis amorem,
 Non in pulchra omnes amoto errore ferantur.
 Sed bona pars falsa specie decepta bonorum
 Utile præponit pulchris, & commoda laudi.
 Dicentis studium fuerit coniungere honestis
 Vtilia, & vulgus forma petcellere vtraque.
 Interdum coniuncta patent, seriemque bonorum
 Conseruant, vno deducta ex fonte, suaque
 Natura fuerint eadem: cumque utile honestum
 In socias abeunt formas, vnamque figuram:
 Hoc mage querendum est, facilis nam constat agenti
 Suasus, si formam liceat proponere eandem
 Vtilis & pulchri: nemo est qui ferre recuset
 Pondera, quæ magna captus mercede subiuit.
 Pulcher honos raros capiat, quos sidera magnos
 Finxere. At molles animas vulgusque videmus
 Præmia, mercedes operum, quodque utile credant,
 Viribus hæc summis summoque parare labore,
 Et petere: hinc magnis olim tentata periculis
 Aequora, & hinc dubiam quæ ostendant bella salutem;
 Hinc rarios est passa graues, hinc Dædala tellus
 Defossumque latus, penetrataque viscera quæsta est
 A propriis natis, occultum vt redderet aurum,
 Quæque sinu celata diu sunt munera auato:
 Tantum animos virisque mouet spes vtilis ausi.

Has formas atque hæc rerum momenta parabunt
 Propositi rebus fines atque exitus ipse:
 Cætera quæ audentes sociabant, quæque sequentes.
 Ipsum etiam se sponte oculis præferre videndum
 Utile sæpe solet, ipseque parare probandam:
 Quippe minus diuina gerat primordia, crassum
 Sit magis, & duros possit pertingere sensus.
 Nam pulchri momenta animis cernenda parantur,
 Quos mage purgatos virtute & munere cali
 Dij faciles, & multa dedit perceptis rerum.

Quod superest vt non possit te fallere suasus,
 Sed vincat cunctosque trahat: monstretur ad vnguem
 Copia tentandi, facilisque ascensus, ad id quod
 Informare velis: nam quod desperet agendum,
 Audierit frustra quiuisset, frustra que rogabis.
 Tandem igitur tu sterne viam, facilemque petiti
 Ostende; atque aditus monstra, queis libera possit
 Turba

Turba gradi, nec perimeat tentare recentes
 Accessus; hortare animos, præcurre sequenteis
 Dicendo, atque refer monstrata exempla priorum:
 Moueris hinc cunctos, nullum vecordia tardum
 Reddiderit, quisquis credat pulcherrima; quisquis
 Vtilia, & facili speret vincenda labore.

Sed quoniam fugienda etiam proponere dictis
 Accidit, atque instans damnumque malumque monere:
 Iam nobis monstrata via est, qua auertere possit
 Intentos animos, si scilicet omnia versis
 Depingat formis, & turpe, & inutile dicat,
 Nec facile inuentu, quidquid cupiere; nec artis. ,,
 Altera sit ratio, quamuis diuersa probando ,,
 Quam reprobando fuit, præceptis vnicus ordo est ,,
 Hactenus, & laudum formæ momentaque Pithus.
 Tertia nunc restat dicendi & maxima cura:
 Quæque mouetque agitatque animos, quæ munera iuris
 Sollicitat, cui vita subest, miserumque nocentum
 Supplicium, cui diuitiæ, causæque seueræ,
 Et strepitus vndæque fori, & ciuilia cuncta.
 Hinc noti celebres quondam dictique patroni:
 Nam laudes suasusque hominum, & communia quæque
 Commoda, vel sese ostentant, facileque sequentes
 Perducunt; dum quisque sibi bene consulit, atque
 In proprios vsus aliena negotia transfert.
 Ast miseras hominum causas vocēsque reorum
 Pauci suscipiunt, aliena iniuria paucis
 Fit grauis: vt primum sese extricare malignis
 Cassibus, aut agili transnittere retia saltu
 Quisque valet, lilus tutus sese abdidit altis,
 Securus deserta ferat quid turba suorum;
 Seu canibus vexata animam saltusque relinquit,
 Excipiâtve leues calamos, rabiemque veneni.
 Vsque adeo exigua est pietas, & cura iuandi. ,,
 Hinc quondam & præcelli animi, & præclara virorum
 Pectora in hanc vnam studuere impensius attem,
 Maiores & opes, & maxima præmia quisque
 Fortunis socium duxit, vitæque tuendis.
 Felices igitur magnæ & præconia famæ
 Commeriti, & miseras hominum fulcire ruinas
 Soli ausi, soli officium reuocare paratum
 Cedere, feruentes virisque relinquere terras.

Ergo tibi Gaspar fuerit sanctissima pars hæc

Dicendi, vt præfens aliena pericula cures:
 Et causas agites hominum, causasque deorum.
 Namque etiam se sæpe tibi commendat agendam
 Religio, sæpe & dices pro numine Diuûm,
 Proque fide, proque obsequio, pro legibus altis:
 Quid melius vita in tota, quid pulchrius vsquam est
 Munere, quod sancti referat penetralia iuris,
 Quod cum iustitia degit, quodque alma frequentat
 Tempia, quibus sacris coliur clementia votis?
 Hæc etenim genere hoc fiunt, quod Rhetoris arte
 Iudicij formam, seu iudiciale vocamus.

Tendit enim aduersis opponere crimina noxis,
 Accusare malos mores, facinusque paratum
 Pellere, & argenteis incendere iudicis iras;
 Aut contra sedare animos, auertere durum
 Supplicium, obiectum crimen culpasque nocentis.
 Diluere, aut placidis leniora relinquere dictis.
 Durus vtrunque labor, sed quem pervincere possis,
 Si capita & rerum formas, si pondera primum
 Concipias, animosque agites, & partibus ipsis
 Quas tibi describam, præstes attentius aurem.

Nil magis obscuris opponere lumina causis,
 Aut lucere potest, quam formas noscere certas,
 Ad quas præcipuo videatur tendere cursu
 Proposita oranti ratio. Namque vnica cause
 Constituenda prius summa est, & quæstio tantum
 Vnica, cui totus rerum deseruiat ordo.

Quid nam est id? nebulas tantas erroris iniqui
 Conceptas sensus dubios, & cæca librorum
 Commenta, & veram nunquam promentia messem,
 Tam vario antiquas vexari interprete chartas,
 Vt dubites cuius faueas, cuiusque sequare
 Consilium, interdum desperes tanta perosus.
 Est cause nescire genus, quid quæstio quæque
 Postulet, inque vnâ summam non cuncta referre.

Vnam nos igitur formam statuamus agendis,
 Vnum quærendi fundamentum, vnde opus vnum
 Procedat: cunctosque sibi compaginet artus.
 Hic status est. Olim hac vsi sunt voce priores,
 Sistit enim, causamque tenet molimine certo.
 Quem triplici indugredi visum atque insistere planta,
 Qua vocat atque viam demonstrat quæstio: namque
 Quærendi triplex ratio, constâtque petinum

Vndique

Vndique, & à nulla restat dubitabile parte,
 Cum triplex exhausta mihi sit quaestio. prima est,
 An sit quod petimus, fuerit ne, aut certa futuri
 Pignora praestiterit. Nam si in non certa vagetur
 Mens hominum, nulla est dicendi, nulla petendi
 Spes, frustra impendas studium frustraue laborem;
 Nam tandem inuentis verbis atque vndique partis
 Nulla subest rerum series & notio nulla.

Frigidus ergo labor fuerat dignisque cachinno
 Cuiusdam, qui dum logicam finxisse Chimæram
 Optaret, totum consumpsit perditus ænum
 Intentus nihilo. Primum ergo quaeritur an sit.
 Coniicit, hinc nomen deduxerat, hincque tuerur.

Alter & huic varius status est, cum viribus æquis
 Describit, cum presenti dat nomina causæ
 Orator, proprio distinguens limite fines.
 Occisæ conuictus erat genitricis Orestes:
 Quaeritur an facinus dicas, & an impius ille
 Iura patrum excidio matris violanda pararit?
 An ne hominis tantum occisi reus ille notandus?
 Ille etiam qui totam Asiam temerarius audet
 Ignibus admotis, Ephesinaque ledere templa,
 Crimen habet; dubium sed erit, quo nomine culpam
 Appelles: an sacrilegum, anne incendia tantum
 Promentem dicas, petit hunc tibi quaestio quid sit.
 Diffinitiuo est nomen, nam sine petendum est,
 Atque notis rerum quod factis indere nomen,
 Et quam naturam causis adscribere possis.

Constiterit forsitan factum, naturaque facti,
 Sed dubium est an iusta, nimisne iniusta patranti
 Mens fuerit, venia dignum ne, an vindice poena.
 Hæc rota voluenda est, dicenti hæc vltima moles
 Tentanda est: nam sæpe sol t rem fassus vtramque
 Huic vni nervos intendere, seque periculis
 Eruiere: & non facta negat, sed iura profatur:
 Indicat obmissum officium, iustumque dolorem,
 Intentata sibi immerito discrimina vitæ.
 Hic status & facti series comprehenditur, ex quo
 Quaeritur est, qualis sit res, quid inutile portet,
 Vtile quid, quale exemplum quæ prima sequatur.
 Prima igitur numeranda patet mihi causa duobus
 Articulis, nec plura mouet coniector anhelus,

Dum prudens sequitur dubij vestigia facti,
 Primum animi impulsus tentat, quid sua libido,
 Quid metus, ira nocens, quid spes, aut quid dolor ingens,
 Suaserit. His etenim quondam concussa procellis
 Præcipiti fertur cursu, ruit omnia late
 Mens hominū, atq. hinc prima capit monēta patrādi,
 Siue petat, capretque bonum, vel inutile vitet.
 Nec dispar ratio est, stimulo perculsus eodem
 Aestuat, vt similes animus persentiat æstus
 Dum cupit, aut metuit, dumque iras cōcipit, aut dum
 Feruet amore graui. gaudētve, dolētve; feroci
 Quadrupedi assimilis, qui dum per libera campi
 Aequora non equitem dorso, non ore lupata
 Sentit, vesano præteruolat aëra cursu:
 Tāmq. agitur Boream versus Septēmq. triones,
 Siue ortus spectet Solis, Zephyrūmq. Notūmq.,
 Quā si transuerso cursu fallentia semper
 Atque obliqua nimis ponat vestigia: demens
 Circum agitur, demens decurrit tramite recto.

Nec satis esse potest solū coniecta voluntas:
 Quare & agentis opes, & vires discute cunctas,
 Quid possit, quid non possit, quid tela, quid arma
 Præstiterint, quid diuitix, quod præstet amicus
 Auxilium, loca cuncta nota, nec temporis horas
 Negligito, hæc numeranda tibi & repetenda docemus,
 Quis, quid, vbi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.
 Sæpe fidem inuertit, fecitque ostensa facultas.
 Signa petas, numerēsque modos, & pondera cuncta
 Obserues; nam quæ cumulum fecere minorem
 Singula, iuncta simul maiorem crescere molem
 Iussere, & vires paulatim adquirere magnas.
 Hoc mentis solertis opus: disquirere signa,
 Et deprensa simul iustis expendere libris.
 Nam testes, nam verba hominis sua gesta professi,
 Et tabulæ, extortum dictum verumque coactum,
 Cæteraque à simili ducta argumenta periclo,
 Adduxisse sat est: ipsa hæc se ostendere possunt,
 Arte carent, non hæc Rhetor sua munera dicet:
 Att alius accepta refert, seu testibus ipsis,
 Siue reo, siue actori seu denique vulgo.
 Plurima præcipiunt legum iurisque periti
 De signis, quæ visa prius præcedere factum.
 Quæque simul comitēmq. operam auxiliūmq. tulere,
 Et quæ

Et quæ mox opus exhaustum factumque secuta.
 Consultit Orator leges, legumque magistros:
 Hinc bona dicendi pars, hinc prudentia rerum,
 Hinc petitur multis iustique æquique figura.

Quod si non vllis potuere latentiùs vmbriis
 Facta hominum abscondi, tandem deprensa patefcent
 Tunc petitur nomen causæ, atque examine multo
 Quas subeat legum species, quæ iura reposcat
 Discutitur. Multum refert quo nomine quæque
 Facta voces, num sacrilegus, num fur tibi fiat,
 Qui pateras diuini sacras atque aurea vasa
 Aurificis rapuisse fuit conuictus ab arca.

Aut non rapta neget, sed furti auertere nomen
 Conetur: nam dum patris, dum consulit urbi,
 Dumque parat magnis deuincere sumptibus hostes,
 Commodiora capit, nec mens intenta nocendo est.

Non cuius facile est componere nomina rebus
 Vt cupiat: voluisse priùs molimina oportet
 Multa, quibùsve leuet factum, vel deprimat, atque
 Conceptas animis species, & pondera causæ
 Inuertat, minuatque, aliamque referre figuram
 Iudicis ante oculos cogat, diuersa putantis.
 Fit tandem leuior nonnunquam infamia facti,
 Aut grauior (namque eiusdem sunt munera vtrinque
 Artificis) iisdemque locis depromitur apta
 Materies, eadem mouet instrumenta sciens, dum
 Diruit, ædificatque: nec ars fecus vlla reperta est.
 Disce igitur rerum fines describere primum,
 Exactas species, generisque expendito formas,
 Officia inquiras rerum, & quæ semper adherent.
 Hinc propria dabis rerum discrimina: namque
 Prima, olim visus, rem constituentia, nostros
 Effugere: genus paruit, tamen horrida nox iam
 Occuluit veras formas, ac furta Promethei
 Inuidit, sacras conata extinguere flammæ:
 Exigua illius tantum momenta caloris,
 Sed nimium tractanda animis nimiumque fouenda
 Continuit natura hominum, dum plurima cautus
 Colligit officia, atque vsus, monumentaque rerum
 Obseruat, motusque & contingentia cuncta.
 Hinc capit Orator formas, operumque colores
 Depingit, res hinc describit imagine cunctas.
 Tunc grauiora potes leuiorave nomina factis

Indere,

Indere, cū fines aptè describeris ipsos;
Sin minus obtineas, aduersas consule leges,
Quæ certare sibi, quæ non constare videntur.
Atrapias prodesse tibi quas credis agenti,
Hasque probes, toto & firmes conanime, iura
Ostendas, quæ sit ratio, quæ causi ferendi.
Iamque aliis alias præfer, sacrasque prophanis
Anteferes, vt quæque sui maiora tenebit
Principia aut fines, assertor pone, probaque,
Maxima diuinis cedar reuerentia chartis:
Nam Deus humanumque genus miseratus, & alta
Vulnera tartareos nobis inflicta per hostes,
Vnde tor erroris nebulae mortalibus agris
Exortæ, intonuit Sineis in montibus; atque
Dum populis fulgur trepidis, dum flamma coruscans
Buccinaque ex alto discidens aëra Olympo
Dant signum venisse Deum, pauidumque timorem
Pectoribus populi incutiunt, vox clara Tonantis
Humanas aures tentat: diuinaque vulgus
Verba omnis capiunt toto resonantia cælo.
Tuncque iter angustum virtutis, & ardua pulchræ
Atque æqui iustique homines elementa docentur:
Mox digitis insculpta Dei, renouataque rursus
Saxa legunt, primas penitus referentia voces.
Paulatim leges cunctas formasque decori
Accipiunt, monitusque Dei iam plenius audit
Turba pauens, donec iam iusta volumina iamque
Accipit exactas leges, atque integra recti
Pondera, non vllis decisa aut partibus aucta.
Has igitur primū leges, diuinaque verba hæc
Consule, dicenti magna adiumenta futura.
Non tantum Sol ipse iubar, non tantæque terris,
Hibernas postquam lucas tenebrasque fugauit,
Lumina dat, victorque redit, facèsque videtur
Congeminare suas orbi, totisque fouetur
Mundus, opesque nouas & semina concipit alma.
Et varios fructus, pulchra & spectacula siluæ
Edunt, diuitiasque suas natura ministrat;
Quantum dant lucis, diuinaque verba calor
Mentibus humanis præstant, tristèsque tenebras
Excitant animis, multum & torpentia tentant
Pectora, præstantes virces virtutis & ampla
Ornamenta parant, alia & procedere vita

Et diuina palam momenta ostendere cogunt;
Sive docere velis socios, seu carpere mores
Et peccata hominum, seu quidquid denique cures.
Sunt etiam leges aliæ pietate colendæ,
Iura, magistratûsque omnes, & quidquid ab æquo
Ducitur, & pacem & communia cominoda adornat.
Hæc ut quæque locum fuerint sortita priorem,
Sic primum venerare pius, sic consule primum,
Pontificum monitus sacros, decretâque sancta,
Diuinis quæ sunt manantia & eruta verbis,
Atque agitata viris doctis fama que verendis:
Hæc nos humanis aliis præponimus, hisque
Parandum est, nec fas quemquam contendere contra.
Proxima sunt priscae leges, & publica iura
Imperij, & legum tabulæ, quas nulla tyrannis
Infamet, quas nulla ferat violentia, quasque
Indignum ratione boni nil constet habere.
Succedunt priuata hominum iam dicta, tabellæ,
Testamenta simul, & quæ sententia sedit
Mandanti, seu leganti, quando vltima dixit
Verba, vel impleuit ceras, aut annuit vltro
Non sine teste aliquid; non pauca negocia sunt hinc,
Magna hinc dicendo pugna, ac ingentia oborta
Prælia nonnunquam fuerint, dum plurima legum
Congeries, quarum videas contraria sensa,
Atque aliis alias certare & sistere contra.
Quid facias, aut quo studio componere lites
Inter tam multa hæc legum discrimina possis?
Aut saltem si non possis sedare rebelles,
Inque vnum oppositas trahere & perducere sensum,
Cui nam te addicas parti, cuiusque sequare
Signa? pares ne fugam, desperatusque salutis
Deficias, nec te ingenium, nec sistere mentis
Robur, & ipsa queant repetita exempla priorum?
Difficile hoc multum est, dura & molimina multis
Ostentat, terretque animos. Tamen accipe Gaspar,
Qua ratione queas pervincere, & omnia legum
Conciliare animo prudens discrimina. Primum
Hoc statuas, si quæ leges si iura vocentur,
Et tali quæcunque petant se nomine dici,
Immerito tales titulos prætere, quamuis
Auctores iactentque suos, responsaque regum
Atque ducum, sapientis opus, vocēsque potentum

Se dicant, quæcunque sui primordia iacent;
 Si tamen à iusto discedunt, pondera recti
 Abiiciunt, rationis opusque viamque relinquunt.
 Si quid personis tribuunt, priuataque tantum
 Commoda, & affectus, priuataque sensa sequuntur.
 Namque vna est recti facies, simplexque figura
 Nescia mutari, flecti quoque nescia, cunctos
 Conditione pari tractans, nec regibus illa
 Cedere, nec minimos didicit pessumdare, namque
 Ianua virtutis simplex, hac excipit omnes,
 Quotquot sancta dæ penetrare sacra curant:
 Ceruices flexisse decet, cui contigit altum
 Corpus, & exiguos nullas attollere cristas.
 Impinget pariter pariterque offendet vterque.
 Hæc iusti mensura patens, hæc ianua recti est.
 Nemo nocens fiat, nemoque iniurius, atque.
 Emeritis nemo fraudetur partibus, vltra hoc
 Quidquid erit, damnum atque dolus, violētia, fraus est.
 Non viuit, corrupta iacet, tetrumque remittit
 Foctorem ratione carens lex, ipsaque sese
 Indignamque coli damnat, sese abiicit ipsa.

Has igitur circa leges quæ pondera iusti
 Deseruere, nihil Gaspar tu sollicitus sis,
 Abiice quamprimùm, & prorsus contemne loquendo;
 Absurdi tantum species, & quidquid iniquum
 Contineant, dicto ostende: & propone videndum;
 Explosu dignas conclama, atque auribus illis
 Insensas, quas tu iustas, quas credis & æquas.
 Vt facinus lex vna probet, quodque improbat omne
 Indiciū, penitusque agitant, qui mente valere
 Qui ratione queunt, fieri qui posse putandum est?
 Vt merito virtutis opus lex fraudet honore,
 Hoc vbi contingat, nisi cū iustum exulat ipsum?
 Sunt tamen interdum legum discrimina parua,
 Quas facili sedare manu tibi constet, & ipsæ
 Conciliant sese certi munimine pacti;
 Nec verum atque decens tamen vlla parte relinquunt:
 Vt nocuos lex vna iubet punire, minatur
 Supplicium, quicumque hominem confecit, & alma
 Priuauit vita, tenebrasque subire coëgit.
 Altera non nocuis parcat, nec crimina curat
 Libera grassari impunè: sed crimine purgat
 Illum, qui patriæ propter propriamve salutem,

Dum

Dum sibi, dum sociisque necem, certumque periculum
 Sentit adesse, suos fortis, seque eximit, atque
 Fortunam tentare parat, non altera vitæ
 Spes patet, atque fugæ, nisi quam sibi fecerit ense.
 Aut pœna leuiore tamen lex altera fontem
 Accit, ut tempus ratioque, ut postulat ætas;
 Iudicio si quis valeat, si lumina mentis
 Non extincta tenet, potis est componere tales
 Inter se legum lites, lucemque videre
 Quam præfert quæcumque sibi, si tempora seruet,
 Si factique modos, viresque, humanaque cuncta,
 Quæcumque & variare solent res, sensaque rerum.
 Obscurumque quod vna tulit lex, altera pandit,
 Vtrices alix nimium, nimiumque seueræ:
 Aequior aut alia est lex visa, & mitior esse.
 Vna omnes ratio solum quoque temperet: vna
 Lux iusti ratio est, rationem agnoscimus vnâ,
 Iustitiæque ducem eximiam, legumque parentem.
 Sed diuina tamen lex non vlla indiget vnquam
 Humanæ rationis ope: at sola illa gubernat
 Res hominum, cælique agnoscit libera numen,
 Et lucem tantam secum tantumque referre
 Fulgorem solet, interdum præstinguat ut omnes
 Mortales oculos, & nostræ lumina mentis
 Tam superet, quam diuinis humana minora
 Esse solent; nonnunquam autem se attemperat ipsa.
 Capribus humanis facilis, lumenque videndum,
 Et species dat clara suas, non rariùs altum
 Euolat, & nubes transcendit, & æthera magnum,
 Et caput & diuam faciem trans sidera condit:
 Quo quicumque suæ sisus molimine mentis,
 Vel solam tentare viam contendat, in altas
 Præcipiti casu tenebras miser excidet, atque
 Insani Phæthontis ager miserabile funus.
 Dum quicquam lex ergo iubet diuina, nefas est
 Si ratio humana id non approbet, hiscere contra.
 Namque satis dixisse Deum fuit, vterius nil.
 Tu studium curamque adhibe, numenque precare,
 Obscurus ut te sensus obscuraque verba,
 Atque viam veri doceat: solet esse benignus
 Ocurrenti facilisque Deus, ducitque sequentes,
 Illustratque animos, reseratque arcana docendo.
 Discipulos facit ipse suos, qui mente valere
 Iudicioque:

Iudicióque solent tantum, tantumque disertis
 Vocibus erudiunt homines populosque pauentes,
 Ut cedat stupefacta hominum sapientia, seque
 Miretur victam, atque Dei iam numina noscat.
 Hoc iter ingressus, diuino hoc lumine doctus,
 Iam poteris monstrare Dei responsa, magisque
 Obscurum hoc magis, hoc claro componere dicto,
 Et conferre simul, populosque docere probando.
 Cetera non raro ambiguum proponere sensum
 Verba solent, legesque hominum penitusque legentem
 Incertum dubiumque tenent, ut utramque probate
 Non possit dubij faciem, sed & alterius non
 Audeat, inque pari timet inconstantia lance.
 Iudiciis adsit sensus communis in illis,
 Et ratio, & vocum species, sermonis & usus,
 Multaque dicta virum similem referentia sensum,
 Quem tu concedas; legumque iuuantia verba.
 Artibus ex ipsis nonnumquam dispicitur vis,
 Ut quod in arte decens magis est, illud melius sit.
 Multum etiam Logicæ partes hic sæpe tulerunt
 Auxilium, si quis causas finesque peritus
 Excutiat, quid diuinet, quid suggerat ipse
 Euentus: sic ambiguum constare videmus.
 Est aliud rationis opus, quod & indiget alto
 Discursu mentis, tantum hunc prudentia ducit.
 Sæpe noua occurrunt referenda negotia nobis,
 Quorum non vlla est lex, & quæ nulla notarunt
 Innumeris contenta libris ciuilia iura:
 Nec veterum aut exempla virum monumentaque nulla.
 Hæc ego consultus propria in ditione locabo.
 Nil etenim esse nouum credendum est, atque recens nil,
 Usque adeo, ut veniens in nostram denique mentem
 Protinus exclusum cedat, nec iuris in vlla
 Parte locum teneat, neque porro conueniens sit,
 Legibus & nullis affine, sed exulet ergo;
 Deque ipso nil iudicio statuatur in vilo.
 Quin potius multa inueniet cognata recens quod
 Adueniet, multa id socium petet actio, multa
 Adsciscunt leges, permittent partibus iisdem
 Iudiciisque frui, sedemque locumque parabunt,
 Si modo non desit sapientia, si modo rectum
 Consilium: cura, & si non industria cesset.
 Ut si quis noctu spoliet, mediàmque per urbem

Non tutos sinat ire homines, aggressus ut hostis
 Incautos feriat meritos nil, nilque timentes,
 Hoc facinus lex nulla notat, sed iuris in ipso
 Limite clauduntur leges, quibus esse propinqua
 Poena queat scelus audenti, & quæ pondera præstent
 Et trutinas, quibus id facinus dignoscere possis.
 Nocturnos etenim fures lex una coercet,
 Et damnat: grassatores, seuosque latrones,
 Per quos non possit securis abire viator,
 Ius aliud punit; medium tenuere locum, qui
 Partibus mediis urbis vel compita propter
 Aggredi spoliant clamantes vel pueros, vel
 Imbelles quoscunque videbant, inque paratos.
 Hanc veteres partem multum rationis habentem &
 Iudicii rationis opus munusque vocabant.

Est locus vnus adhuc quo possis tutior esse,
 Si petis hunc cautus, semel hunc si doctus adibis,
 Ingressusque semel contendas fortius inde
 Non facile euellere, sed prouidus ostia serues,
 Nec patiare aliquem tecum descendere, solus
 Obtineas, nulli cedas, non testibus ipsis,
 Iudiciis, delatori, non temporis horis:
 Omnia contendas dispellere protinus abs te.
 Ut melius quid agam cognoscas, discito nomen,
 Hic locus est patribus quondam Translatio dictus,
 Expressam signante nota vim & pondera facti.
 Nam quoties aliena cupit tentare loquendo
 Orator, nec rem tractat, nec iura, nec vllas
 Criminis aut causæ partes, sed transilit ipsam
 Iudicium, & tensis laqueis elabitur, illuc
 Tendit, ut obiecta effugiat discrimina prudens.
 Ut si te iudex compellat dicere causam,
 Obiicias quicquam quod causam & tempora litis
 Excipiat, seu quod tali non iudice, seu quod
 Tempore non sacro fas sit te dicere, siue
 Quod tibi legitimus non aduersarius adstat.
 Aetatem vel proponas, vel tu ordinis atque
 Fortunæ seriem diuersam, denique quiduis
 Cautus agas potius, quam quod cogaris agendum.
 Causidicis notus locus hic & sæpe peritus.
 Ante parant causæ vitæ pericula: nam dum
 Iudicia & lites cessant, causæque trahuntur,
 Permutat fortuna vices, atque exitus omni

Tempore, non vnus rebus contingit eisdem:
Interdum cessare solet dum tædia vitat
Delator, iudex nonnunquam vertitur, ipsa
Temporaque abscondunt causas, & fœdera partes
Interea feriere, solent fregisse catenas,
Compedibusque rei elapsi custode remoto
Per tenebras, & per siluas, perque inuia gratam
Quærere præcipites vultu fallente salutem.
Longa dies nihil est quod non promittit, & illa
Non nihil exequitur promissorum. Ergo petitis
Vt causam dicas, transferto, atque excipe, quantum
Ipse queas, testes, prætorem, & cætera, si non
Transluleris, saltem quantopote tempora differ.
Hæc tibi pauca quidem atque breui compendia cursa
Sint peragrata, quibus facile argumenta locorum
Venari in causas quascunque, & ducere possis.
Nunc autem egresso hos hinc patet exitus amplam
In siluam densis plantis multisque virentem
Arboribus, nec prata tibi, nec florida desunt
Pascua, non liquidi fontes, non flumina magnis
Gurgitibus, placido & labentes murmure riu.
Hic tu quid cupias, quid captes, elige: nam sunt
Plurima quæ occurrant passim, nec plenior vllus
Esse locus quocumque potest, venatio multa
Se dabit ante oculos, adeo vt te forte morentur.
Hæc loca sunt nostris communia dicta magistris:
Dicenti immensum pelagus fuit, omniibus ingens
Materies, nunquamque vllis exhausta loquendo
Ingeniis, campus nunquam intentatus agenti.
Nam postquam in propriis lustris sunt commoda rebus
Eruta præscriptis, tunc quid communis ad has res
Silua ferat, quod coniungi, quod non alienum
Esse queat, penitus quærunt: atque inde petitis
Adiiciunt & opes rerum, incundaque verba.
Vt si Socraticæ menti suadere ferendam
Esse cupis mortem, populus quam durus & ipse
Discipulus tentat, corruptus & arbiter: hic tu
Non satis esse putes ostendere, quæ modò soli
Apta viro huic fuerint, fugienda vt tædia vitæ
Tam longæ, laud ciues tales talesque ferendos
Discipulos, indigna viris hæc tempora sanctis
Aspernanda; Dei consortia nempe petenda
Artificis mundi & cæli quo cuncta tenentur,

Qui res humanas curat, qui præmia iustis
 Seruat, in iniustos molitur fulmen, & iras
 Concipit, ast differt. sed nil tamen effugit altum
 Consilium, & certas leges quibus omnia tractat,
 Pro quo se vinclis vltro dat, proque tuenda
 Religionis grauis pedibus non vincula ferri
 Extimuit, quare timeat de carcere solui?
 Non satis hoc quod personam conducit ad ipsam
 Dicere, sed quædam communia sæpe cientur,
 Vtque hominum vita hæc tam multis plena querelis,
 Plena malis, vbi tanta oculos inscitia veri
 Obtenebrat, sed mors nature manus honestum est,
 Quæ miseram claudit vitam, finitque dolores,
 Quæque animum soluat vinclis, & carcere lapsum
 In superum sedes cognataque sidera mittat;
 Vt diuinarum concepta obliuia rerum
 Exuat, atque sciat penitus quod nouerat antè:
 Iamque sophis non esse nouum, nimiumve timendum
 Velle mori, cum toto xno conetur id vnum
 Viuenti gratam meditari in corpore mortem.
 A propriis igitur sic te ad communia transfer
 Interdum, quoniam vincendi multa patebunt
 Argumenta locis communibus, atque decori
 Non modicam hinc sumes partem, tum longior ut sit
 Dicendi ratio, seseque extendat, & artis
 Respirat deducta locis, sed & vtile multum
 Hinc capiunt populi sermones, atque theatrum
 Plurima sæpe capit rerum documenta suarum.
 Namque obiter vel cura domus, sanctæque docentur
 Coniugij lex atque fides, seruandaque magis
 Fœdera amicitie, iam de virtutibus alris
 Fit sermo, iam quæ curat prudentia mundum,
 Atque regat, populus de religione loquentem
 Audit, & in suspectos animumque & pectora flectit;
 Denique ieiuna est sterilisque oratio, si non
 Comuni è filia quicquam asserit: reddere doctum
 In primis grauiumque potest hæc cura loquentem.
 Illa etiam iucunda solet ratio altera nostris
 In verbis esse, exhilarans conuiuia dulci
 Gustu, conuiuas magno iunat illa lepore.
 Cum quis multa tenet sapientum dicta, sua quæ
 Vel grauitate mouent, iucundo vel sile mordent;
 Vel veteri arudent sonitu, struunt quoque præstant,

Atque hæc ceu gemmas seu puro sidera cælo
 Collocat interdum, penitusque decentia fingit;
 Hanc partem variis auctoribus elige, at illam
 Quæ loca præscribit communia, poscimus omni
 Ex vsu doctrinarum rerumque corona.
 Nulla etenim res esse potest, ars nulla docetur,
 Quæ mentem fugiatque viri fallatque disert.
 Cuncta videt, cuncta & discit, tentatque rogatque
 Omnia, qui famam cupit Oratoris & optat,
 Ac studio assiduo præstans vigilique labore
 Dispicit hos saltem fines, quos quæque tuerur
 Ars, & quam rerum partem sibi vendicet illa.
 Ast ego iudicium eximium hinc impensius optem,
 Ingentem censendi vsumque, locosque legendi,
 Quisquis erit, qui dicendo communia transfert
 Præsentem in rerum structuram, qui noua miscet
 Cum veteri iam argumento, & iam sæpius acto:
 Namque vt iucundum interdum miscere recenti
 Cum causa commune genus; sic sæpe molestum est,
 Sæpius & stomachum mouet, & fastidia gignit,
 Ni ratio multum atque diu perpendat, ab omni
 Communi silua quid nunc producere, quid non
 Tentari deceat; quibus illud dicere opus sit
 Vocibus, vt saltem dispar sit forma loquendi,
 Et placido deducta modo permulceat aures.
 Multa mihi occurrunt in silua, paucæque prudens
 Eligo, multa adeo præteruolo, multæque linquo,
 Ne cumulata graui mularum pondere rerum
 Protinus impediant animum dicentis, & ipse
 Fasce miser nimio procumbat, & excussuros
 Omnes, mole sua contundat, & impete lædat.

Restat vt hanc doceam partem, quæ Rhetoris vsum
 Nomine præcipuo sibi vendicat, vnaque sese
 Rhetorices finem nunquam progressa latetur:
 Hic sua regna tenet, nulli seruire coacta,
 Præterquam propriæ qua gaudet nata parenti,
 Scilicet huic arti. Nonnullis cætera forsan
 Artibus annuantes, aliisque accepta referre
 Sæpe queas; ast hanc formam non vlla parabit
 Ars, alibi numquam inuenias, sed maximus vsus
 Est huius, totam solet hæc pervincere causam,
 Sæpius & magni moderari frena theatri.
 Est autem (tandem vt noris quò tendimus) est hæc

Pars ea quæ mentem turbat spectantis, & ipsum
 Pellicit in nostrum studium, qua sæpe mouetur
 Principiti cursu atque gradu trepidante voluntas,
 Ac sociæ rationis opemque aciesque relinquit
 Transfuga, & aduersos non raro fertur ad hostes.
 Affectus mouet illi omnes, turbatque quietem
 Mentis, & in quamuis potis est propellere partem.
 Vtitur officio duplici hæc, loca bina frequentat,
 Vt faciat quodcunque parat; namque occupat ipsum
 Dicentem, atque suo versat pro iure loquentem,
 Et faciem, & vultus fingit, vocemque sonoram
 Temperat, vt morem in similem trahat vsque theatrum.
 Præterea in totis verbis dicentis, & omni
 In sermone sedet pars hæc, seseque videndam
 Exhibet, atque animos inde expugnatque trahitque.
 Iamque alibi dicam quo vultu formet agentem,
 Quoque sono, quali & gestu, nunc accipe paucis,
 Qua ratione ipsum sermonem temperet, vt sic
 Instructos Oratores victricibus armis
 Producat, donetque sacram inuasisse coronam.
 Non solum narranda tibi sunt gesta sonoris
 Vocibus & propriis, & quas res postulat ipsa:
 Ast è communi, quam diximus antè, locorum
 Congerie tragicas voces, & magna parabis
 Nomina, quæ stupidis immitant auribus ignem,
 Frigidaque incendiant paulatim pectora, donec
 Aestuat, impatiensque tremat, nec murmure paruo
 Obstrepit, atque tuis videatur cedere votis
 Turba omnis: In quam possis dic maxima verba,
 Quæ furias, iram moucant, sedentve dolorem,
 Vel pietate animos tentent, miserandaque pones,
 Vel quæ ex natura, vel sorte vocabula constant:
 Qualia sunt præceptoris, sanctique parentis;
 Qualia sunt nati, sponsi, fraterque sororque,
 Templaque sacra Desum, violatæ numinis arx,
 Diuinas iras, contemptaque fulmina, cælum
 Insensum, terras pollutas: amplius illud
 Esse solet, quoties ipsum depingimus in quem
 Dicimus, aut pro quo, & viuam proponere formam
 Ante oculos populi aut prætoris nouimus aptè,
 Vt frui in primis mores, natura, rapaxque
 Deformi vultu monstrum, nec voce modesta,
 Non hominis quicquam, nisi vox bipedisque figura est.

Has igitur voces quæres, proprioque locabis
Tempore, ut affectus incendas, cordaque pulses.

Sed mea nunc tristi torquentur viscera luctu,
Et subito lachrymæ exundant, suspiria pectus
Ecce cient, penitusque artus tremor occupat omnes.
Ad solitos mea Musa elegos miserabile carmen
Prouocat, infelix venit modo nuncius. Ergo,
Ergo erit, ut quantum vitæ mihi fata pararint;
Luctibus impendam miseris! nulla hora dolori
Non vacet! atque nouis veteres iungantur, & omni
Tempore lugubres fundam tristesque querelas!
Non satis, ô superi, sanctos sepelisse parentes
Sanguinis & chari tantum, tantum sociorum?
Non & amicorum tanta caruisse corona?
Non satis hoc? etiam ne meum rapuisse Cæthenam
Defuit? heu cæli facinus, proh crimina fixa!
Viuere quis tantum meritus? cui fila sororum
Candidiora trahi decuit maioraque semper?
Quem vidit nostro meliorem tempore totum
Hispanumve genus, doctorum aut Gallia nutrit?
Quemve magis stupuere virum, seu carmina pulchra
Condisset, queiscumque modis, siue ore sonaret
Liberiore, viris quoties insignia doctis,
Et virides lauros donaret, quem magis acrem
Spectasti, quando certamen inire pararet,
Ô schola Complutum? siue hîc mysteria magnæ
Naturæ, rerum causas tractaret, & alta
Principia, & fines mundi, seu sacra Deorum
Numina, & arcanis quæcumque latentia libris
Tradidit à superis demissus spiritus oris.
Siue pias leges, & Patrum scita piorum;
Nemo fuit nostro magis admirabilis æuo,
Nemo suis facilis magis, aut iucundior usquam,
Charior & nobis nemo: sperauimus illo
Præfide, barbariem fœdam, stupidosque sophistas,
Finibus è nostris cessuros, nostraque regna
Musarum cultis donis, & munere Phœbi
Non caritura diu. sed spes fata inuida nostras
Fregere, aut sæclum non felix numinibusque
Inuisum, & genus incultum, vel barbara semper
Natio non meruit tam pulchræ munera laudis.
Ergo vir nobis raptus lugendus, & omni
Concilio vatum, & si quem felicius astrum

Finxit in excelsa propensum ardentius artes.
 Nam quid agas tanto Matamore orbatus amico
 Alfonse & nostræ decus Hispalis, & mihi vita
 Charior, & nostro mecum constriat Carhena?
 Quas lachrymas fundas tritis, quæ flumina mœstis
 Sufficiant oculis? quis te locus, aut quæ mundi
 Pars capit hoc solitum gremioque sinuque foueri?
 Scilicet heu nostrum decus vnâ amisimus, illo,
 Ob quem vita olim fuerat dulcissima, rapto.

RHETORICORVM

L I B E R I I I.

INTERMISSA diu atque grani dilata dolore,
 Dum casum tanti, Gaspar, lugemus amici,
 Carmina nunc redeunt, sed qualia? nempe dolenti

Ex animo, post tot plandus, post longaque morbi
 Tempora difficilis, cum iam medicique timerent,
 Tuque domusque tua, & mater dulcissima, quæ te
 Exhibuit nobis, quæ me sibi vinxit, & omni
 Officio veneranda mihi, & pietate colenda
 Suscipitur, ceditque loco genitricis ademptæ.

Inuitæ veniunt ad carmina nostra sorores
 Pserides Gaspar, mentem nam Musa quietam
 Postulat, & stabiles sedes, & gaudia longa,
 Sollicitos tristesque animos, atque anxia vitat
 Pectora curarum variis districta cathenis.
 Sed vocat officium promissa & debita tantis
 Temporibus, studiumque tui, lex sanctaque nostræ
 Gaspar amicitie. & quæ te cura intima versat
 Discendi, qua tu nostros quoscumque lauat nunc
 Bethis oliuiferis redimitus tempora fertis,
 Exsuperas iuuenes, quibus (heu dolor & pudor ingens)
 Et vita & vires fugiunt, cuique virentis
 Flos operæpretium magnum facturus inert
 Marcescens torpore perit, vel sentibus altis,
 Damnosa aut tabula, aut insani vulnere amoris

Obruitur, miseræ indicium præbetque senectæ,
 Et foedam de se speciem, tetrumque remittit,
 Quo nares superûm puras infestat, odorem,
 Irritatque truces iras, & fulmina magni
 Numinis inuito cogit descendere iactu.

Quos igitur nunc Musa negat mihi, cura tui det
 Incepto numeros operi, tibi grata futura
 Carmina, & eximios vsus paritura legenti.

Hactenus ergo locos dedimus, quibus eruta cunctis
 Argumenta patent rebus, quo fomite flammis
 Interdum incendas animos & turbine vertas.
 Nunc igitur formas dicendi texere disce,
 Ordiri que omnes; neque enim mihi fila satis sit
 Plurima monstrasse, & vario de vellere ducta,
 Ni formam, finisque operis, & corpus agendi,
 Quæ patribus quondam dicta est Oratio, monstrem,
 Proponamque omnes partes, quoque ordine sese
 Qua serie nectant, quo tempore cuncta sequantur,
 Ne fine principio incipias, sine fine quiescas,
 Aut medium nullum inuenias. ut plurimus olim
 Orator, qui dum naturæ negligit amens
 Effigies, artemque fugit, traducit inertem
 Tempora clamore, atque ingratas protrahit horas:
 Efficit atque nihil, nisi tantum fallere seque
 Atque alios, qui nec capiunt, quo tempore primum
 Inchoet, aut quando dicendo finiat idem;
 Cum tamen audirent & testes vocibus essent.
 Namque caput rebus dedit omnibus ipsa creando,
 Et certo natura parens in fine reclusit:
 Iamque modos certos semper, numerosque secuta est,
 (Iudicio inducta eximio) quibus omnia hinxit,
 Nec quas principio leges ea condidit, vnquam
 Transtulit, atque alias iniit; sed fœdere certo
 Perque suas olim formas solet ipsa referre
 Singula, non caput immensum sine corpore condit,
 Nec caput vsque breue ingenti dat corpore iunctum,
 Prouida componit res cunctas, singula membra
 Digerit, & quæ sunt contraria, monstra putamus,
 Non ex naturæ serie, sed sorte parata,
 Materia turbante vices, & mole grauante
 Artificem formam: sed contra legibus iisdem
 Atque modis non iniustis formata nitescent.
 Aemula naturæ ratio, quam dicimus artem,

Has sequitur leges, cuncta hæc vestigia seruat,
 Ambitiosa adco, vt numquam sibi monstra putarit
 Effringenda, magisque legit pulcherrima quæque,
 Hæcque refert totis studiis, hæc sola frequentat,
 Si modò culta sit ars, & munere fungier illo
 Si cupit, vt ponat nomen famamque disertæ:
 Namque per occidui fluctus maris omnia nuper
 Diuitibus nobis quæ portabantur ab Indis,
 (Cum primum immensum pelagus, nec cognita priscis
 Aequora ab Hispana primum tentata carina)
 Materia forsân fuerant miranda; sed omni
 Arte tamen vacua, & nullam referentia formam.
 Ingens sepe caput specie deforme tenebant
 Inualidi ceruix colli, & tenuissima crura;
 Atque anibus plantisque eadem, reliquisque animatum
 Effigies formis, populi testata verustam
 Barbariem penitus, cultuque atque arte carentis.
 Sic igitur quæcumque voles orare, paratam
 Materiam in formas rediges, & finibus illam
 Compesces certis, & singula membra locabis
 Artifici ingenio, & numquam rationis egentes;
 Et caput in primisingas, exordiaque apta
 Constituas: nam sic caput hoc dixere priores.
 Hinc narres, & proponas, firmesque probando,
 Confodias quodcumque timebis obesse, perores
 Postremò; officio sic perfungere petito.
 Partibus his etenim bis ter persoluerat omnem
 Dicendo effigiem, quisquis iam Rhetoris artem
 Natura monstrante modum, didicit, retulique.

Omnis cura tibi in primis studiumque laborque,
 Dum causam ordiris, prudensque exordia texis,
 Conciliare animos, seu iudex fit tibi, apud quem
 Orabis, seu concilium, populivæ theatrum;
 Te gratum exhibeas cunctis, venare fauorem
 Viribus & totis, & totis artibus illis,
 Quas locus, & quas causa queat monstrare: parata
 Gratia, habes magnum rebusiam pondus agendis.
 Tunc facile audimus, dicenti credimus atque,
 Tunc cupit, vt vincas, iudex omnisque corona,
 Emendatque animo, & patitur magis omnia: cum tu
 Laberis errore-exiguo, fert longior vt sis
 Dicendo; tandem magnæ victoria partis
 Principium est habuisse decens, & pulchra locasse

Fundamenta suis numeris ornata modisque.
 Multa monent Oratores, & multa frequentant
 Dum causam incipiunt, tamen omnia nempe duobus
 Conspicimus deprompta locis; namque altera pars est,
 Cum nos officium nostrumque animumque probamus,
 Et quæ nos ratio compellat dicere, & illud
 Suscipere officium, communia commoda nempe
 Nos agitant, sanctæ leges, Astraque diua
 Quæ iacet, atque suis queritur deserta ministris.
 Prætoris tum fama etiam, cui tendimus ipsi
 Consulere, & ne per populum rumore sinistro
 Immerito pereat neglecta & fœda, cauere.
 Iamque etiam diuinis honor, iam numina cæli,
 Religioque Patrum nobis suscepta docentur,
 Pro quibus haud dubitas, dulcis discrimina vitæ,
 Exilium, gladiosque truces, & cuncta subire.
 Ipsius pietas turbæ pereuntis, & iras
 Numinis in sese vitis quæ prouocet, atque
 Criminibus, nos sæpe mouet, cogitque profari.
 Altera pars in dicendo exorditur ab ipsis
 Iudicibus, seu personis, quascunque pararit
 Instruere, inque suum studeat perducere votum.
 Inflammare solet concepta aut crimina facti,
 Iustitiæ aut munus proponere, ut arbiter ille
 Nil prius aut maius credat, quam iura tueri;
 Exercere pias leges, patriaque tyrannos
 Elicere, atque bonis requiem præstare piisque.
 Hæc me, inquis, iudex spes, hæc fiducia cogit
 Suscipere ingentem causam, tantumque pericli,
 Aduersus tot opes, aduersusque improba tanti
 Facta hominis, tantasque minas, timuisse nec vllum
 Discrimen, meque actorem præstare fidelem,
 Iudice tam sancto confisus, tamque fideli.
 Te studio populi verum cupientis & æquum
 Noscere, & ardentis Diuum pietate parare,
 Suscipienda tibi durissima munera, onusque,
 Dicere de cultu Diuum, de religione,
 De magnis voluisse etiam virtutibus, & quæ
 Præmia sint iustis certa, & qui fontibus ignes,
 Quæ superum regna, & quæ sint inferna, docere.
 Tandem si paucis cupias rem noscere verbis,
 Ostendisse libet caput, vnde exordia cuncta
 Ducantur, tunc permittam tibi cætera docto

Cernere iudicio, variare, & tempore in ipso
 Eligere optandas partes, & commoda causas.
 In tota quæ circumstant te sæpe corona
 Conspicitur persona duplex, tua scilicet vna
 Orantis, reliquique omnes sunt altera, apud quos
 Verba facis; iam personæ exordire, licebit,
 Respectu alterius, quam scilicet eligit ipsa
 Causa magis, tua sit, siue adiutoris ab illa
 Argumenta petis, animosque incendis amore
 Siue tui, siue & causæ; vel vertis in iram
 Conceptos fortè affectus: sed si potes, illud
 Plenius ac melius fuerit, si ducis vtrisque
 Principium de personis. Hæc summa locorum,
 Vnde pares gratos orsus, primordiaque aptes.
 Sed non vna tamen dicendi occasio, nullum
 In numerum cogas formas, quibus incipit omnis
 Orator, quoniam quidam deducit ab ipso
 Tempore, & à festis, quidam mirantur & altum
 Iudicium laudant veterum, qui iura tulerunt
 Talia, tam iusta: ac sunt qui sua munera sæpe
 Excusant, utque inuiti multumque rogati
 Pulpita conscendant: tandem si audieris omnes
 Quotquot agunt causas, multa observabis agendi
 Principia, nullos legum subeuntia fines.
 Quæ tu imitans disces multo, quam nempe docendo,
 Promptius & melius: nec enim turbare minuis
 Discipulum cupimus præceptis. Ars brevis ut sit, 22
 Indicet & veterum referenda exempla, paratur. 22
 Iamque monendus erit nobis Orator, ut illud
 Cogitet in primis, memori que in corde reponat.
 Præcipuam officij partem, momentaque magna,
 Ut succedat opus, fructus referatque petitos
 Esse opportunis affectibus insita: namque
 Ut vincas ratione omnes contingit, & usque
 Viribus adstrictos veri teneasque ligesque,
 Sed tamen exhausto ingenti plerumque labore
 Nil tandem efficias, victos victosque catenis
 Cum teneas, nec iam arma queant obtendere contra,
 Nec mutire quidem, lassus tamen omnia frustra
 Aggressus sede immotos fixosque relinquo;
 Quique premi sese patiantur, cedere nolint:
 Nimirum quod se victos ratione fatentur,
 Mente negant atque affectu: verum utraque pars est
 Peruincen-

Peruincenda, etiam magis hæc, cui cæca voluntas
 Præfidet, huic hominū quoniam pars maxima seruit. ,
 Dum colit ergo suis rationibus omnia, latos
 Et disponit agros sermonis Rhetor habendi,
 Differat & mentis valde opportuna mouendæ
 Semina, multa quidem, sed non peridentia cultum
 Alterius partis, magis atque iuuantia certis
 Disposita in spatii, ut non sibi retia tendi
 Semiat auditor, vel non fastidiat artis
 Consciū, aut cumulo nimium depressus inerti.
 Certa solent Oratores sibi tempora docti
 Captare his disponendis affectibus, atque in
 Principio primo dicendi semina spargunt,
 Perque aditus ferme totos tamen abdita ponunt,
 Nec nimiumque fouent, quantum vel pectora tentent
 Et subeant auditorum, celatæque linquunt
 Interius, repetuntque etiam quandoque mouentque:
 Eximius cuius tamen atque potissima cura
 Differitur finem usque ipsum; tunc viribus illos
 Omnibus affectus tractat, recolitque fouetque,
 Quos in principio despererat. Ergo memento
 Plurima fila tibi, quando exordire trahenda
 Partibus ex illis, quæ perturbare quietam
 Sufficiant mentem, nostrisque inducere votis.
 Præterea ne longa nimis tu exordia ponas,
 Deceptus dulci inuento feruoreque primo
 Dicendi; nam sunt quibus ipsa oratio sepe
 In caput omnis abit, sed cætera corpore membra
 Exigua, & tantis non respondentia cœptis,
 Ridiculūque parant & opus, vacuumque laborem:
 Sunt quibus usque adeo crescunt primordia, longam
 In reliquis etiam partes minitantiā molem,
 Ut nemo assilens spectandum ducat, & aures
 Obturet, metuâtque sibi, & subsellia linquat:
 Aut saltem si hunc relligio teneatve pudore,
 Officiūve fides, populi, aut reuerentia legum,
 Omnia agit potius, quiduis meditatur, & intra
 Se tacitus voluit, placidas quàm commodet aures
 Dicenti, attentos oculos, animūque fauentem.
 Iamque adeo vulgus, iam plebs, ignaræque turba
 Metiri didicit iam fastidire priora
 Verba salutantum sacro in sermone, nimis si
 Prolixa, atque nouo sint orientata repente.

Ergo breue incipiat, pro tempore scilicet, atque
Pro modulo causæ dicendæ, ac quadret in ipsa
Membra caput, quisquis nostris attendere curat
Præceptis; namque huic etiam parere iunabit.
Grandia præterea ne sunt exordia, magnis
Ampullata modis, & vocibus vsque petitis,
Quæ tandem aures sonitu, sed sensa ministrant
Exigua, atque animos fallunt sperantis ab alto
Principio montis partum, ridendaque tandem,
Aut quibus & caruisse velis spectacula promunt.
Vnde parens Latij tantumque furoris in illos
Diffudisse animos? tam seuæque vulnera nostris
Vrbibus & populis ferro grassante Latium
Imperium vertisse scres? celebrataque quondam
Roma caput mundi trunco iacet inque sepulto.
Talia sunt nostris nonnunquam vatibus orsa;
Cum tamen ardenti committunt prælia mare;
Ille timens magnos vadit fugiendo per agros,
Alter equo sequitur, per crura & coniecit hastam.
Ast aliter noster Chirofius, vnica Bethis
Gloria, Castalidum decus, atque optanda Poëtis
Mens præcis, optanda viris, qui liberiore
Eloquio noménque sibi famamque pararunt:
Nec satis in patria notus, tamen inclyta famæ
Buccina per Larium, per quos Germania fines
Extendit, Gallos populos, extremæque nostræ
Hesperix auditur per littora; mirus utroque
In genere, Hispanum seu tentet condere carmen,
Humanæ & celebrare pius monumenta salutis,
Tartaræ quondam portas ex hoste triumphos.
Attonitas reddit mentes, & viscera sacris
Ignibus ardere, & lachrymas diffundere cogit:
Sive canat lætæ Gasca redeunte trophæum,
Atque acie tantum visâ, pavidumque tremore
Pizzarum dare terga ferat, pacatæque magni
Littora Neptuni seu usurpata tyranno;
Sive etiam clarum in sua carmina Pontion armis
Aduocet, indomitæ figentem colla iuuentis:
Argumento omni, atque omni mirabilis ausu,
Non tamen inceptis turgentibus, atque maligno
Progressu, potius grauis atque modestus in ipsis
Principiis, prudens paulatim surgit, opusque
la mediamque decens, & finem protrahit altum.
Pontius.

Pontius Hesperio genus alto à sanguine regum
 Antiquo longoque gerens se stemmate dignum,
 Luditur hic, tenuem non dedignatus auenam.
 Dum tamen in tristes sedes Platonìa regna
 Inuidia tactos iuuenes descendere cogit,
 Nigrantes aduuit Erebi fuligine portas,
 Admotaque manu bis terque quaterque tremantes
 Pullant, ac magico tentant aperire iussu.
 Quid melius priscis dictum, quid pulchrius? ergo
 Principia omnino clara, atque modesta decebunt.

Mox aliud tibi constat opus voluendaque moles,
 Sed quæ non egeat tantis iam viribus, & non
 Postulet ingenij conanima tanta disertij;
 Ipsa trahit quoniam sese, pariterque volenti
 Dicere, & ostendit formam certamque figuram,
 Et speciem fert ipsa sui, quam scilicet ornet
 Orator, proprioque parer componere cultu.
 Hæc pars antiquis dicta est Narratio; facti
 Scilicet aut dicti series, ostensaque forma.
 Nam quæcumque forum admittit, vel concio plena,
 Oratorque agitat, sunt omnia factave dictave,
 Humanæ si sint causæ, partive deorum,
 Quas agis, in duplici natura hæc cuncta feruntur:
 Dictum est, aut factum, quidquid concluditur orbe.
 Hanc partem res ipsa dabit, nec ab arte petendum est
 Quid narres, quali ornatu dicenda parentur,
 Artis opus fuerit; quoniam querimonia vestit
 Interdum rem dum narro, quam narrat & alter
 Irato sonitu & verbis, fingitque loquendo
 Quos habitus prodesse sibi putat, induit vnam
 Rem vario cultu, atque refert, Orator eandem.
 Hic facinus mihi narrat sermone parentem
 Occisi, aut natum vultu præferre paratus,
 Inque reum culpas, & causam conicit omnem:
 Et quæcumque reus peccauerit, omnia profert.
 Ille tacet quæcumque sibi nocitura putauit;
 Et narrat factum leuius, flexasque querelas
 Fingit in occisum: sed crimina dirigit illuc,
 Vnde sibi delata videt, ipsumque nocentem
 Narrando innocuum penitus monstrare laborat.
 Ergo habitus quales deceat, pro tempore, proque
 Persona, & causâ, Orator narrando subibit.

Ordinis in primis esto non vltima cura,

Tempo-

Temporibusque suis prudens distinguo cuncta,
 Quid primum, quid sit medium, quoque ordine tandem
 Res fuerint gestæ, ostendat: nam plurima lucis
 Incrementa parant, series, & tempora, rebus
 Dicendis, tantum & fidei venantur, ut olim
 Commenta humani ingenij, meditataque rerum
 Fabula & à doctis verba e mentita poetis
 Ordine narrandi ac serie disposita decenti,
 Et species veri magnas, laudemque parant,
 Atque fidem; tantum series iuncturaque & ordo
 Dissimulant falsi, tantum mens nostra docendo
 Afficitur certo diductis ordine rebus.

Hoc igitur studio dicas, ut tempora cuncta
 Obserues & proponas, numerisque loquendo
 Cuique suum, quo gesta patent: nam rebus in ipsis;
 Ut nihil absque suo sit tempore, sic narratur
 Nil bene temporibus turbatis ordinibusque:
 Hoc agit historix scriptor, sed concio tota,
 Atque etiam iudex audit quicumque profantes
 Poscit idem iam Oratores, sed turba loquentum,
 Et pueri, & vetulæ indoctæ, & quicumque parant
 Dicere quid, facilesque aures narrando petiunt,
 Natura stimulaute solent distinguere rerum
 Momenta, atque pari coniungere tempora ductu
 Cum rebus, partemque simul componere viramque.

Libera sed vatium mens est, nec legibus illa
 Paruerit semper nostris: namque altius audent
 Transferri, quocumque animum sacra Musa vocarit,
 Ducuntur stimulaute Deo, & transcendere lineam
 Sæpe solent, nec natura, nec iam ordine sese
 Includunt, medias interdum spiritus in res
 Arripitur subito, atque mouet penetralia cantu
 Intima, & incipiens ex gestis vltima tractat:
 Inde in principium rursus diuertitur, atque
 Ordinis oblitus, rem complet, primaque sæpe
 Fundamenta notat, nunc velox peruolat usque
 In medium, textitque suam narrando Camenam.
 Non tamen imprudenti animo pervertere totam
 Adspicis historiam, seriem quandoque canendo
 Negligit, aut tempus certum quo cuncta gerantur,
 Obseruat, redditque docens, ut numina Diuum;
 Quæ quamuis nullis momentis subdita, nullis
 Temporibus subiecta, tamen quæcumque ministrant,
 Quæ

Quæ generi donant hominum, per tempora certa
 Disposuere, illis præsentia cuncta beatis,
 Paulatim nobis donantur, pro modulo, pro
 Exiguæ mentis captu, proque ordine rerum.
 Id verò nunquam narratio negligit, immo
 Obseruare solent & semper tradere, siue
 Orator, seu gestorum rerumve probatus
 Scriptor, & historię addictus, libere poëta:
 Scilicet vt ratio ipsa locorum reddita constet,
 Depicta in propriis spatiis, seriemque secuta,
 Quam tenuere rei momenta, quamque viarum
 Aut iter, aut ordo gestorum elegerat ipse.
 Siue per immensum pelagus scopulosque sonantes
 Res fuerint gestæ, aut per terram, flumina pingunt,
 Vel fluuios, siluas, fontes, puteosve perennes,
 Nil variare decet, sed cuncta in sede locare,
 Quam dederit natura parens: res nulla probare
 Tam solet historias, nec conciliare fauorem
 Atque fidem, quam certa loci pictura modisque.
 Nec subito pelagus totum transcurrere debet
 Historicus, nec multa vna præteruolat hora
 Millia terrarum atque viæ, neque in æquore pingit
 Venantes caulos aprumque, aut lustra ferarum,
 Nec pisces alit in terris, vitulosque marinos,
 Montibus æreis transmittat; pascua læta
 Non petat in rupes, sterili neque quærat arena:
 Nemo hæc (ni portenta canat virisve deorum,
 Mutatasque vices rerum, signa edita cælo
 Humanum doctura genus) pervertere debet,
 Nemo, inquam, ratio cui contigit, vllave sani
 Portio iudicij. Nam quæ per nostra frequenter
 Regna libri eduntur, veteres referentia scripta,
 Errantesque equites, Orlandum Splandina Græcum,
 Palmerinumque duces, & cætera, monstra vocamus,
 Et stupidi ingenij partus, facemque librorum,
 Collectas fordes in labem temporis; & quæ
 Nil melius tractent, hominum quam perdere mores.
 Temporis hic ordo nullus, non vlla locorum
 Seruatur ratio: nec si quid fortè legendo
 Vel credi possit, vel delectare, nisi ipsa
 Te turpis viri species, & foeda voluptas
 Delectat, moresque truces, & vulnera nullis
 Hostibus insidæ, at stolidè conficta, leguntur.

Ergo loci ratio & nomen, speciesque, situsque
 Obseruanda tibi, memoriq̃ue in mente tenenda;
 Et spatium, & natura etiam terræue marisue,
 Vt quadrent rebus narrata ostensaque factis.
 Hic ego non dubitem multum laudare docendi
 Partem illam, quam prisca homines intentaque famæ
 Pectora liquerunt scriptis, dum singula lustrant
 Immensæ terræ spatia, & dum flumina tranant,
 Dum pelagique vias vestigant, stagnaque, portus,
 Quidquid & in toto norunt memorabile mundo,
 Depingunt formasque breues, facileinque figuram
 Orbis, & in partes disponunt, vt tibi tandem
 Non sit opus peragrarè maris terræque incensis
 Difficiles nimium cursus; sed iam pede sicco,
 Iamque domi residens patriæque intentus amare
 Omnia perspicis lætus loca, quæ tibi cumque
 Sint audita semel, siue illa illustria gestis
 Induperatorum, monumentaque prisca referuent,
 Siue loci genium, fuerit mirabile, raris
 Ostensis, seu quid teneant, quod fama frequentet.
 Nec visus mihi formam hominis nomenque ueris,
 Quisquis inexpertus pelagi nulloque labore,
 Sed facili studio cognoscere negligit orbis
 Mirandam speciem, partes, formasque, situsque:
 Namque hominis natura olim formata probatur
 In pelagi & terræ imperium, totiusque per æuum
 Mundus erat sedes nostra, atque armenta feræque
 Et volucres, & monstra maris, quæcunque sub vndis
 Neptunus pascit, Triton Proteusque recensent,
 Nostra olim fuerant, nobis sunt edita cuncta.
 Quod si hominum crimen, si læsi numinis iræ
 Tantarum imperium rerum fructusque vetabant,
 Interdicta tamen non est vel notio nostris
 Mentibus, at potius sit commendata videndi
 Copia, vel saltem noscendi, vt scilicet ipsum
 Cunctarum auctorem rerum miremur, vt alie
 Crimina tam dulces nobis per lentia fructus
 Detestati, ipsas flectamus numinis iras,
 Et meliora etiam maioraque dona petamus.
 Hoc satis ad causas narrandis credimus esse,
 Vt breuis, & distincta suis vt temporibus sit,
 Atque locis: vt cuncta etiam narratio rerum,
 Partibus his constans, tibi quas prodesse putaris.

Hæc tamen haud rarò fuerit dicentibus olim
 Prætermiffa; etenim cùm res iam confret, & omni
 Indice femoto fefe præferre videndam
 Poffit, in experti fuerit consumere tantum
 Temporis, vt tandem iam auditor dicat, id antè
 Conftitit melius: namque ipfi vidimus, atque
 Adfuimus. fuerit quare prudentia fæpe,
 Narrandi ftudio, cæffoque vacare labore.
 Aff neglecta fuit nunquam pars illa loquendi,
 Quæ totum, concludit opus, quæ finis agenti eft,
 Inque vnâ hanc omne & ftudium curæque parantur,
 Cuique orantis opes cunctæ feruire iubentur,
 Propofitum dicta eft Logicis, pars fcilicet illa,
 Quam fibi propofuit dicendo quisque probare,
 Siue breui ac tenui dicat molimine folum
 Contrafto fermone vfus, viresque fecutus
 Dicendi, & veri nervos & pondera quærens,
 Qualem dicendi obferuant gymnafia fornam,
 Siue etiam maiore fono popularia tractet
 Munera, perque forum, per templa & pulpita latè
 Exercere parat multis certamina verbis,
 Affectusque petat, vel vulgi pectora tenter,
 Quidquid agat, quocunque modo quis dixerit, & qua
 Arte, quibus verbis cumque, & quocunque tenore,
 Propofitum in primis oftendit, propofitumque
 Collocat, obque ipfum certat; nam finis agendi
 Ipſum illud firmare fuit, dictisque probare:
 Hoc parat, huc tendit: nam qui proponere dictis
 Neglexit certum votum finemque petendum,
 Non minus infanit, quàm fi vndique compareret omnem
 Materiam, atque trabes, cæmenta, & maxima fæxa,
 Aes, chalybem, fabros, & marmora: nesciat autem
 Quam molem fibi defcribat, quæ moenia plantet,
 Aedificetne domum, vel turrim pyramidemve.
 Ergo tibi proponendum fit femper, & vnum, ,,
 Seu tu multa petas, votum perducere ad illud, ,,
 Quod cupis in primis expleri, hoc propofitum fit ,,
 Cùm factum inſectumve paras oftendere quicquam,
 Cùmve optas fieri, cùmve auerſaris agendum:
 Quidquid aues tandem vel confirmare, negaſve,
 Vel ſuadere paras, vel diſſuadere, vocamus
 Propofitum. prima in facie ſermonis. idemque
 Cùm confirmatum fuerit, Concluſio dicta eft.

Cura etiam, dum proponunt, fuit illa patronis,
 Non ingrata vnuquam, sed maxima commoda semper.
 Promittens, si quam causam, & quæcumque pararent.
 Dicere, dispositis monstrarent partibus, ac sic
 Quidve tacere velint, vel quid tractare, professi;
 Consulereutque simul causæ, totique coronæ;
 Plurimum enim intererit, seu tu turbata relinquas,
 Et exco confusa modo, seu singula prudens
 Disponas, quæcumque tibi dicenda parantur:
 Hoc meus in templis nolim desideret vnuquam
 Auditor. sed cum nos de pietate colenda,
 De superum donis dicentes audiat, antè
 Præuideat, quam multa sibi quam commoda rerum
 Tractentur, si verba tamen non singula mente,
 At capita & partes saltem, certasque figuras
 Contineat, secumque ferat, tacitusque reuoluat.
 Non omnes Villega tuum qui nomen & artem
 Mirantur, quando magni sacraia templi
 Ingressi sacrum prospectant fornice læuo
 Munus, & erectas in cultum Virginis aras,
 Et templi effigies, quod Dorica sustinet Ancon,
 Singula non omnes operis perpendere norunt
 Momenta, & partes cunctas, connexaque membra
 Artis, & in minimis numquam fallentia rebus,
 Naturæque parem curam, similèmq; decorem.
 Attamen in superos pietas concepta, tuique
 Et studium, & laudes, spectantum in fronte leguntur:
 Quandoquidem cuius facile est cognoscere viuum
 Virginis os, puerique sacri salientia membra,
 Ipsum præterea diuini infantis alumnium
 Felici puerum gaudentem ducere dextra,
 Cæteraque exiguo in spatio conclusa, quibus iam
 Iam manus inuideat Paphiis celebrata tabellis.

Illud in hoc genere & cupio te discere, lector,
 Quod breuiter lucem admoueat, ducatque parantem
 Pariri, & gratis ostendat partibus vti.
 Omnis cura tibi cum vis partire, laborque
 Sit primum statuissè modos, momentaque causæ,
 Quæque tibi in primis fuerint communia & hosti,
 Quæque vltro concessa velis, nec tendere contra
 Coneris, cum sint cunctis manifesti, nec illa
 Possè negare datur, vel nil concessa nocebunt.
 Hæc primum statuas breuiter, breuiterque remittas.

Vt facillè hæc donare seras permittere & hosti.
 Prima igitur pars hæc dicta est Seiuñtio, cuius
 Officium causæ admissas seponere partes.

Altera cura tibi sit, quas vis ipse tueri,
 Exposuisse prius partes, breuiterque tulisse,
 Et numerasse etiam; docilis sic namque paratur
 Auditor, facillèque tenet molimina causæ.

Hæc mihi posterior pars est Diuísio dicta:
 Vt si concedat mortem genitricis Orestes,
 Sed neget esse scelus, promittens acta parentis
 Dicturum sese, thalami violata iugalis
 Iura, & adulterium, patris & crudelia fata,
 Atque nefas legem sociam prodentis amici.

Tertia dicentem sequitur, sed maxima cura
 Confirmare meas causas, intentæque dictis
 Constabilire, omnes vires hæc poscit, opesque,
 Argumentorum neruos & pondera, quæque
 Arma parat ratio, & vis inuenit ipsa disertæ
 Artis, in hanc videas obnixè incumbere partem,
 Et studium mirere illud, vigilémque laborem,
 Et trepidantem operam, quam Rhetor præstat anhelus
 Undique dum munit causam, dum fulcit & altè
 Aedificat vallum, dum propugnacula figit:

Ne quid inexpertum, non tentatúmque relinquit;
 Scilicet vt causam firmetque, animosque fidemque
 Conciliet, verámque probet partem, aut potioris
 Momenti, superetque ipso certamine causam
 Alterius, quicumque paret contendere contrà.

Hæc pars à nostris iam Confirmatio dicta est
 Causidicis: huic tota subest contentio, quando
 Hic rationis opes, atque hic victoria partis
 Principis humanæ mentis proponitur: ergo
 Huic multum incumbas Orator, quisquis haberi
 Doctus amas, immortale, & per sæcula nomen
 Quæris, & à nullis culpanda relinquere doctis
 Scripta, pares vulgo affectus mentisque quietæ
 Impulsus, ratione pares pervincere doctos.

Hanc partem gemino potis es soluísse labore,
 Nec sequitur plures curas Orator agendo,
 Dum parat & causam firmare, & viribus ipsam
 Constabilire suis, primum est producere multa
 Argumenta locis, tibi quos signauimus antè;
 Nec vacat hos cursu rursus monstrare peracto:

Sar puto tēque viam & vestigia cuncta notasse.

Altera cura tibi fuerit, quæcumque pararis
 Argumenta, sua vt deceat hñxisse figura,
 Atque modo tali, qualem ratio ipsa loquendi
 Exigat: hæc etenim momenti maxima pars est,
 Scire quibus torquere queas tua tela modis, vt
 Viribus, & cunctis facile vt sis dexter in armis.
 Gymnasia hac tua te poterunt ex parte iuuare:
 Illic nam iuuenum ratio exercetur, & illic
 Ludicra proponunt Logici certamina, causis
 Grande operæ præcium in veris factura, nec vsquam
 Palladiæ inuenit quis maxima præmia palmæ,
 Ni docti primùm deductus ab arte magistri
 Ingenij leuibus vites exerceuit armis
 Edoctus iaculum torquere, & cedere, & hostis
 Oppositique minas atque intentata cauere
 Vulnera, quæque furgæ fuerint momenta, quibusque
 Temporibus premere, & constanti pectore pugnam
 Elamoresque truces, atque ardua cuncta subire:
 Non igitur magnos debet contemnere ludos
 Orator, doctisque operam præstare magistris,
 Quisquis erit qui nostra legat, nostrisque moneri
 Consiliis putat esse aliquid: nam si modò non te
 Quicquam aliud possint gymnasia docta iuuare,
 Illud non magnum credas dignumque petiti,
 Quòd trepidantem animum confirmant? quémq. pauor
 Ingens turba solet dare circumspecta volenti
 Dicere, seu quicquam in medium proponere, nullus
 Hæc timeat, primis quicumque assuevit ab annis
 Certare in magnis ludis, grandemque coronam
 Doctorumque senum cernat, iuuenumque virentum
 Ora, & amicorum coetus peccata paratos
 Seruare, & lapsum exiguum ridere sodalis;
 Despiciat tamen hæc cuncta, intrepidi huiusque ruborem
 Exuat, & dicat, maioremque esse catenam
 Iam cupiat, vacuæ ac doleat subsellia partis.
 Argumenta igitur dicendi quærito nostris
 Præceptis, loca cuncta tibi monstrata notabis,
 Enuerisque & opes ingentes, commoda magnæ
 Illa tamen qua formentur ratione modoque,
 Consule doctores Logices, qui cuncta docebant
 Argumentandi molimina, certius illos
 Hanc partem tractare vides, breuibusque docere

Exemplis, breuibꝫque modis: nam semper in arctum
 Propomunt contracta tibi argumenta, sed hæc tu
 Liberiora dabis. namque hæc contracta loquendi
 Forma valet partem rationis vincere, sed non
 Afficit interdum, ac visa est nimis arida multis,
 Convenit atque scholis tantum, quibus vsque laborant
 Discipuli sermone breui perdiscere multa:
 Nuda igitur ratio ac tenuis proponitur illic,
 Verbaque parca nimis, tantum referentia rerum
 Naturam exiguo molimine, nudaque ab omni
 Ornatu, nostro præsertim tempore, quando
 Angustè effertur quavis sententia, quondam
 Ipsa hæc liberius multo grauiusque fluebant:
 Constat Aristotelis libris, potiusque Platonis,
 Plutarchi, atque etiam scribentis multa Galeni,
 Quos simul vtilibus videas incunda parare,
 Et res miscentes doctas & dulcia verba.
 Et refert multum id; nam libera pectora tangunt
 Impulsu dulci dicendi, & vincere mentem
 Conantur, redduntque bonos doctosque vicissim
 Discipulos, morésque regunt, animum quoque lustrant:
 Hinc doctos iuuenes videas, qui plurima passim
 De rebus didicere sacris, de moribus vsque
 Plurima: sed tenni ac dura sub imagine vocum
 Hæc didicere, nec integris sunt moribus ipsi;
 Nec populos sermone queunt perducere in altæ
 Mœnia virtutis, vel vitæ exempla probare.
 Non igitur sola est ratio discenda, sed omni
 Dicendi ornanda est specie suauisque decore,
 Ut placeat, subeatque iuuans penetralia nostri
 Pectoris, atque paret sedes, intusque medullis
 Hæreat, ut nullis vellatur viribus; inde
 Membra regat, cogatque sequi pulcherrima quæque:
 Hoc meus Orator curet, rationis habere
 Fundamenta, modos Logicos, formasque disertas;
 Liberiore tamen campo spatietur, & ipsam
 Non sit contentus rationem vincere, tentet,
 Tentet & hanc partem mentis, quæ libera nobis:
 Et iuuet in primis sensus, specieque loquendi
 Alliciat, gratis commendans omnia verbis.

Confirmare tribus continget partibus, vna est
 Vndique collatis causæ fulcimina rebus
 Atque fidem præstare tux, quocumque probari

Posse

Posse putes, illud non prætermittere, quamvis
 Non manifesta tibi reddatur causa, tamen sit
 Iuncta probabilibus rebus, quas scilicet ipsa
 Aut ratio dederit causæ, ingeniumve pararit
 Undique, & in tempus præsens produxerit, ut sic
 Ipse fidem faciens vincas, palmamque reportes.

Alter pars causam firmandi est, optima rerum
 Ponere non vlllos ictus metuentia duos
 Fundamenta, quibus connixa est causa, negari
 Quæ nequeant vllis rationibus, atque perire,
 Hanc confirmandi faciem, quæ viribus vsque
 Nititur eximis, poteris tu dicere Pondus;
 Pondus enim causæ est magnum, nec cedere doctum.

Sed confirmandi pars tertia Firmamentum est,
 Quæ nostrum non fulcit opus; sed concutit hostis
 Collidens crebro fundamenta impete, nec non
 Ictibus assiduus, inimicaque tela retundit.
 Ut si se vitiis offensum sæpe queratur

Lutherus, & quædam non dissimulanda videri
 Christicolæ populis; confingere qualia multa
 Ipse solet causas prætexens turpibus ausis
 Criminibusque suis, dicens quod scilicet illum
 Vita sacerdotum quorundam offendit auara.
 Accusator ego contendam: crimine turpi

Non careas Martine tamen; namque omnia legum
 Iuræque fasque vetant, paucorum crimina multis
 Obiicere, & nullo discrimine perdere cunctos.
 Magna sacerdotum pars est, (quod & ipse negare
 Haud poteris) quibus officij est non infima cura,
 Qui sanctè pureque colunt mysteria Divum:

Vnde nefas tantum, confundere protinus omne?
 Esto igitur, non iusta quidem sit vita malorum,
 Nempe sacerdotum; sed quis tu Luthere vindex?
 Num defunt sacrique Patres, sanctusque Senatus?
 Num supremus abest iudex, num denique iura
 Non sunt, quæ iubeant diros punire nocentes?
 Horum nempe fuit, cunctos quos vindice poena
 Nouissent dignos compescere, præmia dignis
 Reddere, cuique suum ius & seruare decebat.

Stulte quibus causis aut quo vesane colore
 Criminis euites aciem, scelerisque notari
 Effugias? si cuncta Deum tu iura hominumque
 Confundis? si iudicibus Patribusque relictis,

Seditio graui conturbas omnia? nec vis
 Pontifici parere sacro, nec legibus vllis,
 Exemploque tuo ac verbo vis cogere vulgus,
 Imperiumque auersari, & contemnere cuncta
 Iura hominum, diuina etiam sanctumque timorem
 Spreuisse, & laxas vitiis effundere habenas.
 Scilicet hoc pietas fuit & prudentia magna,
 Atque sacerdotum compescere crimina, nullos
 Esse sacerdotes, nullum voluisse senatum,
 Pontificem nullum, prætorem denique nullum,
 Vindicibus populum priuare, ac religionis
 Vincula discutere, ac mundum sine legibus esse.
 Quod nec in infernis sæui penetralibus orci
 Posse manere putem: nam quamuis ordinis illic
 Nulla subest ratio, quamuis confusio cæca
 Illic sit, sua iura tamen seruantur & illic,
 Nec temere quisquam tenebrofi in carceris antro
 Aut patitur pœnas sæuas, aut tristitia damna:
 Omnia sunt firmata suis iam legibus: absque
 Legibus ipsa etiam Plutonia regna perirent.
 Tres igitur sunt hæc quas Confirmatio partes
 Versat agens: est vna fides, est altera pondus,
 Est firmamentum, quod semper percutit hostem,
 Confirmat Rhetor formis persæpe duabus,
 Interdum formans geminis dicenda figuris,
 Quas disceptandi docta traducit ab arte.
 Ille quidem sæpe à simili vel compareretur
 Natura accumulatur, quæ non timet esse neganda:
 Hæc ubi constituit, studioque latente probauit,
 Proposuit prudens hosti, iussitque fateri,
 Protinus incautumque inuitumque opprimit, atque
 Propositam trahit in causam, & concedere cogit.
 Hæc nostris Logicis Inductio dicta figura est,
 Sunt qui exempla vocent. sed nos exempla vocamus,
 Quando à personis, personarum quoque gestis
 Argumentandi vires inducimus: at cum
 Ab reliquis rerum naturis pondera, vimque &
 Argumenta trahis, simplex Inductio tunc fit:
 Hanc sequitur natura magis formamque frequentat
 Sæpius, & minimum pars hæc producitur arte:
 Nam facile & prouum est inducere: rustica turba
 Et pueri inducunt: dedit hoc natura benigna
 Omnibus expositum; quare & vis maxima in illo est
 Ordine

Ordine, nec veneris minimum minimumque decoris.
 Altera forma licet naturæ in finibus orta est,
 Artis habet magnam partem, ingeniique disertæ,
 Et vulgo semota magis, doctisque propinqua,
 Non aliena tamen penitus, non abdita vulgo:
 Namque usus persæpe monet, tractatque frequenter
 Hanc formam pueros inter, turbamque minorem;
 Ut credas è naturæ radicibus ortam.
 Hæc nomen vulgare tenens à fonte sororum
 Aversum, cupit efferrî numeris pedibusque
 Aptius, vnde illi vates Collectio nomen
 Feccerunt, Græcas perdocti exponere voces.
 Ergo tribus constat collectio partibus; vna est
 Maior, habens claram lucem, rebusque probandis
 Conveniens: sequiturque minor, quæ Assumptio multis
 Dicitur, assumens quam vis convincere partem.
 Tertia pars vulgo Logicis Conclusio dicta est;
 Dicta quoque à multis Intentio sæpe Poëtis.
 Has tibi ieiuno tradit sermone diserta ars,
 Quam Logicen dicunt, tantum confingere sueta
 Argumentandi nudas sine robore formas;
 Quas ubi Rhetoricis Orator sæpe figuris
 Ornauit, dicens, verbisque modisque decoris
 Exhibuit; tantum Veneris præserte videntur,
 Ut cunctos moueant sensus, ducantque trahantque,
 Ac rapiant cunctos, cunctorum pectora pulsent.
 Ipsum præterea Logicum magnamque probandi
 Artificem fallant; miratum tanta decoris
 Manera, qui non agnoscat sua fila, suum nec
 Inclusum sentiscat opus, sed Rhetoris omne
 Esse putet: tantaque exardeat artis amore.
 In genere hoc illud cupiam te advertere lector,
 Sæpe aliquam partem studio properante relinqui
 Huius, quæ nobis dicta est Collectio, formæ;
 Siue quod id ratio variandi postulet ipsa,
 Sen vehemens petat id dicentis & impetus, ut qui
 Festinet, damnetque moras, & seruidus hostem
 Urgeat, Enthymema illud dixere priores,
 Nec genus aduersum est primis, aut curta secundi
 Et contracta modo species, sed viribus vna:
 Ac librata pari momenti pondere, tantum
 Commoda & ad facilem captum & torquerier apta.
 Artis opus proprium tandem, & pars optima restat
 S S Nunc

Nunc referenda mihi, cuius sine munere nullus
 Orator dicendus erit, fortasse disertus
 Quisquam erit, inuentis felix, atque ordine felix,
 Ceteraque ingenij teneat præconia: laudem
 Orantis tamen huic nunquam concedere nostra
 Musa velit, quicumque caret vel lumine tanto
 Dicendi: huic parti nomen fecistis Athenæ
 Σαπε φράσιν quam Romano sermone vocamus
 Eloquium, siue huic æstima nomina voci
 Tu tecum meditare, meis non apta Camenis:
 Nec faciles cessura pedes in vincula nostri
 Carminis, obliquo cupiam seu tendere casu
 Retia, vel cupiam ductu præcludere recto,
 Effugient quocumque modo, labentur, & artos
 In numeros nunquam venient legemque severam.
 Vnum igitur nomen, quo rem nos sæpe vocamus,
 Sit satis Eloquium, dum rem cognoscimus ipsam,
 Et partes, viresque omnes numeramus; id est quod
 Conandum institui, non artis nomina cuncta
 Tradere, sed facilem ac dulcem pede carminis artem
 Efficere, at voces & nomina tu tibi magnis
 Cuncta voluminibus quæres, queis prisca virorum,
 Et noua queis constar sapientia, protinus artem
 Cum teneas nostram, mox cunctas consule chartas:
 Eloquij præcepta tibi discenda paramus,
 Quam partem certè Orator sibi vendicat vnam,
 Cetera fortassis naturæ aut munera dicas,
 Aut accepta aliis referantur ab artibus: ast hanc
 Qua eloquimur partem nulli debere fatetur
 Orator, nisi Rhetoricæ studioque perenni
 Dicendi: hos tantum est assuetæ agnoscere semper
 Nec fines alios emensa est, prima tuetur
 Limina, priuatosque lares; sed nomina tanta
 Hic habet, ut meritò orandi sibi præmia palmæ
 Sola olim tulerit, tantum & dicendo valeret
 Quisque, huius quantum partis Veneretque modumque
 Perciperet studio ac vñu, atque in publica ferret
 Commoda; finis enim cunctis hic artibus vnus.
 Totum igitur genus hoc nostro quod nomine & arte
 Dicimus Eloquium, cuius momenta putamus
 Maxima, non multis id constar partibus; id tu
 Mente animoque queas facile ut comprehendere: nãque
 Membra duo eloquij formant, totamque figuram

Perficiunt, vnum est selectis omnia verbis
 Dicere, quæque tua non sint nimis absona lingua;
 Seu tu Romano cupias, seu dicere Graio,
 Hispanumve forum dicens Gallumve frequentes,
 Seu magis Hetruscam cupias impellere gentem
 Dicendo, seu Germanos de religione
 Compellare pares: namque omnibus omnia linguis
 Artifici proferre modo prohibet nihil, & si
 Barbara, & à nostro nimium distantia exlo
 Gens fuerit, Græci penitus rudis atque Latini
 Sermonis, tamen hæc numquam fraudata loquendi
 Vlibus egregiis, ipforumque auribus apto
 Verborum dulcique sono, suauique lepore.
 Herculeum quondam eloquium mirata vetustas
 Gallica, qui potuit propellere pectora dictis,
 Inque aures docta connectere vincula lingua,
 Frenaque in immanes populos, queis tota moueri
 Turba hominum, vocisque sequi moderamina dicta est.
 Barbara Theutonicis lingua est, collisaque multis
 Partibus, & nostris omnino dissona verbis;
 Sed tamen inuenit dicendo verba modosque
 Lutherus, heu dirum nostro quoque tempore monstrum,
 Religionis onus sanctæ, & teterrima pectus:
 Quemque Giganteo conceptum semine tellus
 Sæua paraturam in sanctos molimina diuos
 Edidit, anguineo perfundens ora veneno:
 Hic ergo inuenit dicendo verba modosque,
 Queis falsum suadere nefas, corrumpere Christi
 lus potuit, populosque suis erroribus actos
 Præcipiti Stygios cussu propellere in amnes:
 Tantum igitur studium linguæ, patriique leporis
 Contulit huic, quamuis vocum sit barbarus usus,
 Vt non vera, tamen turpi temerarius ausu
 Suaserit, & multis populis persuaserit, usque
 Ad gladios ignisque rogi, & discrimina mortis
 Maxima, quæ nostro perpeffos cernimus æuo.
 O superum veneranda cohors, auerite vestris
 E populis immane nefas, dirumque furorem;
 Ne serpat contacta lues, atque impleat otci
 Non exoratas vndas, Stygiamque paludem,
 Inque ipsum sceleris tanti fraudisque nefandæ
 Auctorem extremo conclusum carceris antro
 Fulmina, tela, faces sæuas, ignisque perennes

Et volucres, furiasque omnes, atque omnia tandem
 Tormenta, & tristes cunctas immitte pœnas.
 Sed redeo, ne dum commotus pectore acerbo
 Tot maledicta, tamen minùs hæc expleant mentem,
 Accumulem. Dabitur tempus, quo falsa profectos
 Confringam, validisque impugnem multa lacertis.
 Tu tantum dux esto meis Christe optime votis,
 Nazaridum decus æternum, verique bonique
 Auctor, & infernis numen trepidabile regnis.

Eloquij pars vna tibi constabit in ipso
 Verborum satis electo curaque petito
 Iudicio; neque enim tibi quæ sese obuia cuncta
 Obtulerint, mox admittes, cupiesque referre:
 Multa tibi pensanda prius, voluendaque multa,
 Ut referas ipsis coniuncta & commoda rebus.
 Cuncta quidem nouisse volo, vel & vltima nostrum
 Verba Oratorem, tamen hæc sibi condita certis
 Discretisque locis cupiam, si quando parabit
 Dicere, ut inueniat propriis quadrantia causis.
 Nulla etenim vox esse queat, modò prodiua constet,
 Et certo signata usu, quæ sola vagari
 Debeat, incerta aut nulla sociabilis ansa.
 Sunt propriæ sedes cuique, & loca commoda cuique.
 Hæc igitur voluenda tibi non vltima cura
 Traditur, in nostram quisquis diuenteris artem,
 Ut tibi cunctorum verborum regula certa
 Constet; & ad qualem legem, finemque, modumque
 Pertineant, prudens discernas; inque tuum ius
 Dispositis promenda locis tibi cuncta recondas:
 Tum metire, suo cum tempore res petet vltro,
 Quæ rebus quadrent ipsis, iungantur & aptè,
 Ne rerum pars nuda breui sit nomine, & vltà
 Promineat tenuis spectanda & voce minore,
 Eleuet atque graues causas, & pondera rerum,
 Neu maius nomen grauiusque & viribus impar
 Indideris rerum, ex nanno faciendo gigantem:
 Nec deceat; sed & ipsa suo cum nomine parua
 Res cadat, inque sinu pendens reuolutaque lato
 Ridiculam speciem, vanum quoque præbeat vsum.
 Verba igitur grauib. rebus quadrare recusant
 Exigua, & vitium magnumque admissa ruborem
 Concipiunt, summas non attingentia partes.
 At contra leuib. rebus componere magna

Nomina ridendum est; ceu tentes fundere longis
 Tribus humorem exiguum, sonat intus, & vsque
 soluitur, extremas semper versatus in oras:
 Latere vel vento complex, vel inania linqvis.
 Sint tibi nota prius dicenda orandaque cuncta:
 Alter & inde labor, quo sint sermone ferenda
 prospicere, & parvis componere tantula rebus
 Nomina, sed grauibus rebus coniungere magna
 Verba pares, formis spaciisque capacibus apta.
 Si mediocris erit res, sint mediocria vocum
 pondera; ne, quando describis proelia, propter
 rebus & salices glaucas lymphasque liquentes
 inter batbatos hircos capreasque fugaces
 nec pugnare feras quam forti pectore & armis:
 sed prestare canas saltu cornuque ferire:
 Ne rursus regumque ducumque micantia dicens
 pectora, bellorumque vices, & vulnera frua,
 hic, dicas, fugit, hic currit, contingit, & illum
 percutit, atque manus imponit, calce feritque.
 Natura inuenit res nobis, nomina rebus
 Commoda nos ratio atque vsus reperire coëgit.
 Iudicio querenda igitur, causisque probanda.
 Sed tamen & propria voces & nomina lingua
 Currere præmoneo, peregrinæque cuncta cauere
 Absona sermoni, & nimium distantia vulgi
 Auribus: illa etenim non intellecta parabunt
 Vile nil, laudis dicenti præterea nil,
 Tantum affectantis nomen seseque parantis
 Ostentare alias voces & nomina doctum;
 Quod vitium fuge tu, quisquis mea carmina landas,
 neque artem cupis orandi pertingere. Nam cur
 in suadere paras aliis res, vteris istis
 Vocibus & Clario dignis interprete, vel quas
 despuat, elusum dum sese iudicat abs te,
 Auditor, tamquam cupias ostendere, voces
 Quas tenet is, nimium communes, te modò doctum
 Produxisse nonas, quas non intelligat ipse?
 Sic nuper iuuenes vanissima pectora nostri,
 Quorum fortè tibi sunt cognita nomina Gaspar;
 Nescio quid magnum egregiis virtutibus ausi,
 Criniaque & folles defraudauere paternos,
 atque auri quodcunque senex contraxit avarus,
 capiunt, cunctasque parant inuisere partes

Orbis, & immensos terræ pelagique labores
 Durare, vt tandem rerum prudentia maior
 Vifendi studio doctis cupidisque paretur;
 Nève domi segnès rudis atque inopina senectus
 Occupet, & vitam videantur ducere inertem.
 Italiam fato profugi Ligurinæque vix dum
 Littora calcant, cum iam remeare, laresque
 Exoptant proprios, saturi fefsiq̃ue laborum.
 Dulcis amor patriæ, patriam repetamus amici,
 Desertosque focos, & dulcia fercula matrum,
 Quas nimis heu mœftas facimus, lachrymâsque perētes
 Cogimus & tristes pro nobis edere plāctus.
 Iam satis audetis terræque marisque repertum est,
 Dum vaga ter Phœbe minuit, ter cornua complet:
 Iam tribus (heu nimium) lunaribus absumus annis.
 Talibus inde domum dictis patriamque reuifunt,
 Miranturque alias facies, & pondera rerum
 Mutata, & quas iam virides liquere profecti
 Arentes nimium messes canescere, quodque
 Creuerit in longos tunc nata cucurbita ramos;
 Iamque nimis docti iuuenes rerumque periti
 Nil nisi inauditas voces, noua nomina rerum
 Italico accentu crepitant, damnantque paternos
 Sermones, & verborum formamque struemque
 Nostrorum, inuidiamque mouent, cum cetera turba,
 Turba puellarum & iuuenum mirata loquentes,
 Succinit, & tales iam concrepat anxia voces.
 Nostra sit at numquam sermonem linquere cura,
 Vocibus & patriis cuiusvis dicere linguae;
 Nec nisi vel rerum nouitas, cum nomina resque
 Sunt aliena, vltra noua nos inducere cogat:
 Vel saltem si pulchra subest sententia linguis
 In reliquis, veniam possit concedere quisquis
 Audierit, sed rara tamen, quæ præbeat vsum,
 Nec sese ostentans, sed factis commoda nostris,
 Atque decens & mox dictis clarescat ab ipsis.
 Quisquis eris vocum nimium studiose nouarum,
 Dedecus inuidiamque tibi denuncio, si non
 Sint accepta tuis inuenta vocabula. curis;
 Et modicam laudem, si sint accepta: parabis
 Vitare ingentes igitur cassosque labores.
 In verbis tamen antiquis est gratia maior
 Et grauitas, si rara etiam selectaque si sine,

Nec cur suspecta nimis, sed credita casu
 Oblata, aut proprio dicentis cognita in usu.
 Compositis seruanda eadem ratioque modusque,
 Vnica compositis felix est Græcia verbis
 Pluribus vna modis voces committit re multas
 Ausa, sed obtinuit longo usu, dum sibi laudem
 Ambitiosa parat, dum multa que dicere tentat.
 Has sibi diuitias inuidit cætera turba
 Linguarum, parcit multum componere sermo
 Nomina Romanus, tantum compingere verba,
 Non tamen & temere assuetus, nam temperat, & se
 Cogit in angustas leges, contenta paratis
 Vocibus, inuento cuius inimica recenti.
 Pala lingua quidem vocum splendore, modisque,
 Et numeris diues, tenuis componere tantum.
 Gallia nominibus doctas imitatur Athenas
 In componendis. Germanica barbara nobis
 Ignota, & de qua nullum promittere possum
 Iudicium, tantumque paru proponere linguas,
 Quas didici, & tenco. Patrij sermonis egestas
 Nulla quidem, quamuis multis Hispania linguis
 Diuisa est, at cuique tamen sua munera sunt sat,
 Copia nulla deest verborum, nulla que rerum,
 Dum modò non desit qui rectè deligat usus,
 Sed nimium tenuis concessa licentia uobis
 In componendis tum verbis tumve nouandis:
 Vite iudicio in cunctis, penitusque memento
 Orandi non esse tibi leue munus, ut inde
 Securo liceat dormire, & stertere in aurem
 Vtramque: at nimio studio cura que paranda
 Multa tibi non res solum, sed nomina, voces
 Multimodæ, quarum causas & pondera doctus
 Prospicias, & certa pares in tempora, quidquid
 Perpensum lectumque tibi vel compositum sit.
 Nam quo alio speres pacto pervincere cunctos
 Dicendo, magnamque tibi contendere palmam?
 Cum pariter valeant omnes coniungere voces
 Et motus & cuncta animi meditata referre,
 Si non assiduam curam, iustumque laborem
 Impendas verbis ac rebus prout illis,
 Quæ temere & nullo studio profundere nouit
 Cætera, vulgarem rapitur dum, turba, per usum,
 Vite compositis tandem, componere parce.

Nec nimis auriculis credas, examina vulgi
 Te fallent. nam sæpe solet noua nomina vulgus
 Et modò composita prægrandi admittere plausu:
 Post vbi iam ventosa videt, commentaque tantum
 Verborum, quæ nulla subest sententia, tandem
 Negligit, & vacuas patitur diducta per auras
 Protinus illa suo cum magno auctore perire.
 Vidimus in nostris (nec multum viximus) annis
 Scriptorum ingentem cumulum, quæ vulgus inert
 Susciperet studio, noctuque diuque teneret
 In manibus, canereturque, forent si carmina, si non,
 Attamen assidue legereturque & lecta referret.
 Illa autem nuper tantum laudata, videmus
 Vilibus officium solum præstare tabernis,
 Vt piperis thurisque ferant reuoluta maniplos,
 Aut elementorum pueris inuisa rescindi;
 Nempe sua leuitate perit, quodcunque sine arte
 Est opus, & nullis innixum viribus, vt flos
 Qui neque odore placens, nulloque probabilis vsu,
 Exhibeat speciem tantum gratumque nitorem.
 Tantum operis tantumque perit curæ atque laboris,
 Si non te ratio, ast vulgi sententia ducat.
 Magnus in hoc genere est nostro quoque tempore Petrus
 Veleius claro Gaspar tibi sanguine iunctus,
 Et mihi amicitia, quo nunquam charior alter
 Montano, cui Montano non charior vllus;
 Constatum paribusque animis paribusque elementis,
 Corporis imparibus modulis, tamen vna voluntas,
 Inque bonis vna est sententia, nec male quicquam
 Annuat is, quamuis male quid me velle putarit;
 Ingenio quantum valeat cognouimus omnes;
 Cum docto sermone libros componat, vbi omne
 Et rerum decus eximium veneremque loquendi
 Exhibet. Exposuit nuper sanctissima dicta,
 Et vitæ præcepta, quibus sapientia sese
 Insinuat, dulci eloquio blandoque lepore.
 Maxima præterea Latio sermone parare
 Ingenij monumenta sui non desinet vsque,
 Quæ legum & iuris nodos exsoluere cæcos,
 Iustitiæ & faciem possint ostendere certam,
 Gratiæque sermonis speciem, quo cultior alter,
 Quæmve suum magis agnoscat pater ipse Latini
 Tullius eloquij, & dulcis Polyhymnia, non sit.

Esse igitur semper proprii sermonis amator,
 Et conare novas non intermittere voces,
 Ni ratio & rerum novitas id postulet, ut sic
 Dissimules studium, & tantum dixisse puteris,
 Quæ res ipsa petit pro causa & pondere causæ,
 Esseque sollicitum de rebus sentiat ipse
 Auditor, tantum & pro vero cernere promptum,
 Non pro dicendi furo contendere inani.

Idem unusque labor disquirere consona rebus
 Nomina cum verbis, atque hæc connectere pure,
 Structuramque aptam vocum & per sepe receptam
 Usibus auctorum aut populi in sermone referre.
 Nam mens occulto connectit singula motu,
 Connectitque alias res rebus, tempora, partes,
 Atque modos varios, & cætera prospicit intus,
 Coniungitque agitando, nec solum quæque docenda,
 Quæque putat discenda, sed & quoscunque dolores
 Sentiat, & curas, & quæ speratque timetque,
 Affectumque omnem mens concipit, inde profati
 Percipit, atque parat cognata vocabula rebus
 Conceptis, & quam seriem nexumve tenere
 Res videt, hac serie & nexu coniungere voces
 Curat, ut æquales motus similisque figuras
 Alterius menti insinuet, referatque loquendo.
 Ergo opus est propriis verborum conset virique
 Usus, & ex æquo referatur mentibus uni,
 Quæ res, quæ rerum species ostendat, imago:
 Hanc sibi Grammatici partem sumpsere probandam,
 Syntaxin Græco dicentes nomine, per quam
 Optima verborum series ordoque paratur;
 Namque solœcismos cunctos docet illa cauere:
 Nec solum plano ac proprio sermone profari
 Sit satis, interdum admittit vel schemata, vel quas
 Ordinis appellant illi vocumque figuras.
 Quales Syllepsis varias, vel Zeugmata, dicunt,
 Atque alias quibus utuntur per sepe poëtæ,
 Quæque decent arcta constrictum compede versum:
 Et nostros, si rara tamen productaque docto
 Iudicio, auctorumque usu; nam copia fandi
 Liberior quanto fuerit, minus atque seneris
 Legibus addicta, hoc simplex magis, atque modesta,
 Atque minus petulans dicendo debuit esse.
 Quodque datur veniæ, ne stulta licentia fiat,

Et decus in vitium vertatur turpe, cauendum est.
 Sunt etiam quædam linguæ ornamenta, sonoras
 Reddere quæ possunt voces, blandeque fluentes,
 Quæ facile obseruare potest, præstareque quisquis
 Non nimis obtusa voces præsentiat aures;
 Nec labor hæc magnus curare est, magna tamen laus.
 Id curare fuit, quoniam fastidia multa
 Ille cauet, quicumque sonum vocumque nitorem
 Prospicit, & curat, ne se collidere voces
 Asperiore modo iunctæ, ne offendere linguam.
 Dicentis possint, auresque ingratius vsque
 Tentare, vt quando se consona litera duro
 Multiplicat nexu, neque fit sociabilis ipso
 Concurſu; exemplis hoc fiet clarius ipsis:
 Si dicam, præſens venias, præſtesque petenti „
 Auxilium magnum, magnisque huc viribus adſis. „
 Nève etiam crebris frangatur hiatibus vlla
 Formula dicendi, multis vocalibus ora
 Multiplici riſtu diducat, & hiſcere cogat:
 Omni ego te officio, atque omni tu amplectere amore, „
 Me vt reames ſimili affectu, ingenuè atque rependas. „
 Et crebro repetita tibi ſit littera nulla, vt:
 Tanta tenet totum triſtem turbatio mundum. „
 Nulla eadem tibi vox fuerit repetenda frequenter,
 Aſidue obtundens miſeras cum mentibus aures:
 Quod ratione nequit rationi oftendier, illa „
 Nec ratio dicenda quidem, aut ratione probanda. „
 Illud in his etiam vitiis vitare memento,
 Ne ſimili caſu voces leuitate laborent,
 Dum nimium affectas ſonitu componere eodem
 Verborum fines; periit nam pondus, & omnis
 Dicendi grauitas, vbi quicquam crebrius æquo
 Ingeris; at variis hominum natura animusque
 Gaudet, & ex omni variatum parte probamus:
 Namque leue eſt nimium, nimium repetiſſe colentes, „
 Gaudentes, ſlentes, amentes, fortè & amantes; „
 Præterea concila nimis ſi oratio conſtat
 Partibus exiguis membrorum & mole minori,
 Laſſat dicentem crebro conamine, laſſat
 Hunc quicumque audit, nec molli tendere grefſu
 Permittit, trepido rapiens per ſingula ſaltu.
 Hoc Seneca vitium magnæ præconia laudis
 Impinuit, dum crebra nimis ſententia gyro

Vix bene clausa breui verborum concitat, atque
 Angit anhelantem lectorem sæpe, rapitque
 Precipitem; & spatij semper maioris auentem.

Quod superest, quæcunque tibi sententia menti
 Insideat, vocum dicenda est ordine, qualem
 Natura insinuat; namque illa minoribus vsque
 Principiis veniens paulatim surgit, & amplas
 Inducens partes tandem rem perficit omnem.
 Sic leuiora tibi ponenda vocabula primum;
 Auge etiam maiore sono molimina vocum
 Maiora, atque animos crescens percellere tenta,
 Vt si quem grauis vis exagitare querelis,
 Moribus impuris dicas, & turpibus ausis
 Infamem, scelerisque omnis fraudisque nefandæ
 Exemplum non auditum, sceumque tyrannum,
 Inuisumque Deis monstrum, mortalibus atra
 Atque inimica lues, xuique infamia nostri.
 Interdum tamen & vitium splendere decoro
 Assolet ostentu, quoties in corpore toto
 Vna subest facies pulchri, speciesque, nitorque.
 Optat amans variare nimis natura, nec vno
 Semper in aspectu contenta est. adspice pulchros
 In pratis flores, cum terras purpureum ver
 Adueniens cœpit vario vestire colore,
 Vt deceat multis distincta in partibus: at si
 Cuncta papaucibus rubeant, vel cuncta ligustris
 Albescant, ingrata oculis fastidia præbent.
 Virginis & pulchram faciem vultumque decorum
 Sæpe decet nixus; sed & vt sit, fingitur arte.
 Sic etiam facie in pulchra sermonis, & omni
 Corpore dicendi vitium irrepsisse probatur
 In verbis aut verborum compagibus, idque
 Dissimulare loco, fuerit non vltima virtus:
 Fallitur auditor, dum quam sibi tendier artem
 Pertinet, ingenio & cautus sibi prospicit, illam.
 Neglectam vitio deprenso iudicat, & se
 Suspicionem mala securus liberat, atque
 Te rebus putat addictum, causæque studentem
 Neglexisse modum vocum, sermonis & artem.
 Vna mihi iam dicta satis pars creditur eius,
 Eloquium quod sermo vocat Romanus, Athenis
 Dicta Phralis, cui tota subest iam gratia fandi,
 Quæ puri sermonis habet præcepta, sonumque.

Altera virtutis tantæ dicenda paratur
 Pars, patribus quondam dicta Exornatio nostris,
 Quæ rerum splendore solet vocumque nitore
 Lumina dicendis apponere magna, animosque
 Pertentat, non exiguis & viribus ipsos
 Expugnat, nirisque modis angitque rapitque,
 Dum vario voces agitât voluitque rotatu,
 Verborumque vices & vultus commouet omnes,
 Atque etiam dum res variis percellit, agitque,
 Atque probat reprobâtque modis, nec semper eodem
 Proponit sensu, nec forma perstat in vna.
 Hoc studium fuerit duplex; namque altera cura
 Verborum vocumque vsus cognoscere, & artem,
 Non quam Grammaticus possit præstare, loquendi
 Scilicet & rectè formas, atque ordinis vsu,
 Cuius & in nostris transacta est mentio chartis:
 Sed quædam præcepta tibi proponimus, ad quæ
 Grammatici non assuerunt; ea munera nostræ
 Sunt artis tantum: nam captans commoda vocum,
 Arbitrio voluit proprio, componit, agitque,
 Separat, & multis contemperat omnia formis.
 Altera non voces tractat, vocumve figuras
 Sollicitat, sed res ipsas & pondera cuncta
 Concipit, & variis effert monstrâtque figuris.
 Ergo verborum est vna Exornatio, rerum
 Altera, multiplici consistit & vtraque parte;
 Quas tibi præscribam, quarumque exempla docebo,
 Carmine quo potero, quod mens amplexa tenere
 Et valeat paucis edicere versibus, & si
 Non dulci præscripta tibi sint carmine cuncta.

Prima mihi occurrit species, optatque canendo
 Exponi in primis: nam sedes occupat illa
 Et loca prima petit, repetit quoque prima loquendi
 Principia, vnde habuit nomen Repetitio, Græcis
 Antaphora est, partem repetens dicendo priorem: vt,
 Alcides Nemees vicit, strauitque leonem;
 Alcides Hydram ingenio confecit, & arte;
 Alcides sæuos Caci restinxit & ignes;
 Alcides arcu Stymphalida monstra peremit;
 Alcides casus ac mille pericula vicit.

Sæpius extremum repetit Conuersio verbum,
 Hanc Anadiplosin Græci dixere disertis: vt,
 Hannibal Italiam vicit, armisque, dolisque

Vicit

Vicit & ingenio, constanti pectore vicit.
 Complexa est duplex verbum Complexio, vtrunque
 Principium & finem dicti conterminat, estque
 Illa loco facies dicendi pulchra decensque. vt,
 Vnde doli fraudesque malæ sunt? propter amorem.
 Vnde perit pietas & virtus? propter amorem.
 Sapius at species, quæ verbum duplicat vnum,
 Vt deceat tamen, & crescat sententia, nomen
 Conueniens merito huic parti dat duplico verbum.
 Vt, Verres quidnam esse potest? quidnam nisi Verres?
 Me, me, adsum qui feci, in me conuertite ferrum.
 Viuere incundum est, sed dum sit viuere honestum.
 Nam minus id si sit, non est mihi viuere tanti.
 Hæc repetita tibi ratio Translatio dicta est;
 Iudicio tamen vt deceat tractata probatur.
 Articulus multis succrescens vocibus, & quas
 Nulla tamen necciat coniungens copula partes:
 Vt, Veni, vidi, vici: sermone, sonoque,
 Vocibus, ardenti vultu, conterruit hostem.
 Quæ simili casu referuntur plura, loquenti
 Illa cadunt, similiq; modo, noménque receptant.
 Commendas hominem tantum mihi laudis egentem,
 Quantum ego cognoui sceleratæ hunc fraudis habentem.
 Huic similis ferme est species, quando omnia fines
 Membra tenent similes, & pars sibi consonat omnis,
 Vicinum referens sonitum, similemque tenorem.
 Inuidiosa mihi sunt, quæ tu cuncta parasti,
 Quæ studiosa tibi, & quæ tu tibi pulchra putasti.
 Parcius hæc tamen vtendum (mihi credito) forma:
 Eleuat assidue repetita hæc sæpe loquentis
 Momenta & pondus, doctis neque conuenit vsque
 Auribus, hanc nostro repetentes sæpius duo
 Auctores gravitate carent, vt epistola multa
 Mondonidæ ostendit tibi præfulis, Aureliusque.
 Membra vocant, quæcunque breui sunt integra sensu,
 Exiguo & gyro clauduntur, & excipiunt se.
 Respondentque sibi. vt, Nec tu tibi consulis vnquam,
 Et facis vt noster rectè sibi consulat hostis,
 Et patriæ officiū non præstas. His tribus vsque
 Hæc constare potest membris, nec plura petenda.
 Compar est totidem numeris ornata figura,
 Quæ sibi consimili iungit res pondere vocum: vt,
 Bella parant alij, tristes agitantque tumultus,

Festa colunt alij, mensasque epulasque frequentant.
 Paronomon dictum vicino ex nomine ludet,
 Conciliat dictis venerem, cum sorte loquor
 Accidit; ut falsè quidam dixerent Meronem,
 Cui verum nomen dederat stirps prisca Neronis
 Sic etiam amentes Dæmus compellat amantes.

Est etiam quædam fingendi nomina virtus,
 Quæ voces petit à rebus, sentire putabis
 Res ipsas, non verba modo demissa per aures:
 Hinnit equus, rapidique ruunt de montibus amnes,
 Rara quidem nos hæc: sed Græca licentia fingit
 Vberiore modo; cunctis pars nota poetis.

Antonimos propria nil dicens voce, trahensque
 Exterius nomen; nam si quis dicere Homerum
 Tendit, Mæonidem dicit, dicitve poetam.
 Et sapiens dulciſque ſenex vicinus Hymetto.

Cognatis aliud partes denominat omnes
 Vocibus, à propriis tantum abſtinet, laud tamen eſt res
 Clara minus, Bacchum cum ſentis dicere vinum;
 Et fruges Cererem, iure hoc agnoſce petiſſum.

His ſimilis mihi ſe demonſtrat Abuſio, cuius
 Arbitrio impropriis eſt quiſquam vocibus uſus;
 Et cognata petit iam certis legitimisque
 Depoſitis. Numerum dicens pro pondere, pondus
 Pro numero, breuibusque ſolet confundere parua.

Sæpe etiam dum ſeſſinant, ſeſeque viciffim
 Impediunt, properantque nimis prodire, laborant
 Verba, neque integro prorumpunt omnia ſenſu:
 Vnde fit ut delit verbum, cuius tamen ipſa
 Poſtulet officium conſtans oratio, ſiue id
 Præcipiti affectu dicentibus impediatur,
 Dum ſeruet rapidatque nimis mens, linguaque non quæ
 Excipere hæc tam multa ſimul ſimulacra loquendo,
 Quæ cupiens efferre animus, multumque morari
 Impatiens, efferre tamen conatur, at ipſo
 Impete præripiunt egreſſus vltima verba,
 Præmaque deſciant, vnde hæc Deſectio dicta eſt:
 Cum magis affectu atque tono vocisque tenore
 Quam verbis quiſquam ſeſe exprimit, aut properando
 Dimittit reticereque aliquid, cuius mihi ſenſus
 Difficilis nimium non ſit: Reticentia verbi
 Dicta olim, pars hæc multum cognata priori,
 Tene ego, te nate ô, prima miſerande iuuenta,
 Tene ego, qui primus Stygiôs inuiſere lucos

Debueram, lethique graues habitare tenebras?
 Hoc primæ exemplum formæ. At hoc alterius sit,
 Per superum sedes iuro, per fulmina magni
 Patris, & astra simul radiantia nocte serena,
 Si non fraude mihi raptos sur pessime tauros;
 Sed quid opus iurare? dabis dabis improbe penas.

Vltima quæ in verbis nobis ponenda figura est,
 Multum habet & veneris, cum certa inducitur arte;
 Estque frequens vulgi sermonibus, inde tamen non
 Sit, repetenda tibi temere, at tu prouidus illam
 Iudicio admittas docto, nam sepe figura
 Difficet, ingratumque facit quod diximus: ut si
 Absidua, aut nimis obscura, aut deducta remotis
 A rebus, nostroque nimis distantibus vsu.
 Nomen & huic dictum sit Permutatio parti,
 Scilicet à propriis quando quis vocibus audet
 Diuertisse, petens similes res, verbaque promit
 A simili rerum facie & virtutibus iisdem,
 Seu vitiis, aug. tque modum minuitve loquendo,
 A viuis ad viua trahens, ad viuaque rursus
 Non animata ferens, omni que carentia sensu;
 Rursus ad hæc queis vita deest, viuencia reficit:
 Et genere in simili componit inania vitæ:
 Ut durum si quis socium silicemque vocarit,
 Qui robur, rigidoque ferat præcordia ferro,
 Moribus aut levis quemquam esse Lycaona dicat,
 Siue lupum fraudesque petat cognomine vulpis,
 Seu fluere hunc animo dicat, quicumque timore
 Concutitur, namque hæc non solum nomine ducta est
 Forma, sed in verbis etiam sua iura frequentat.
 Nec solum à simili specie dicendo ciemus
 Nomina, sed quandoque etiam vel non sine magno
 Ornatu petimus contraria nomina rebus,
 Ac velut irritis atque ioco per sepe vocamus
 Urbanum scurræ: parum quoque dicimus illum,
 Qui sua turbarit turpi patrimonia luxu,
 Multaque quæ longum foret enumerare canendo,
 Quæque libris variis poteris sermoneque vulgi
 Excipere, atque alta doctus componere mente.
 Quippe etenim ratio vna patet dicentibus, vsque
 Et superat cunctas numeroque vsuque frequenti,
 Quasunque in sermone vides superesse figuras:
 Ut tamen admonitus distinguas singula, desque

Partibus ipsa suis proprias cum nomine formas,
 Te breuibus partem duplicemque vsumque docebo:
 Nam si aliena tibi sunt pauca vocabula rebus
 Traducta ex aliis, propriisque adiuncta loquendo,
 Nec latet ex omni res & sententia parte:
 Sed quædam simulacra sui partisque videre
 Permittat, simplex hæc est Translatio, nota
 Omnibus. vt, Florens ætate, & feruidus ira.
 Hæc eadem si perpetuo ipsa tenore latebit,
 Undique collatis alienis vocibus, vt non
 Sit satis accipere hæc, quæ sunt tibi cumque probata,
 Vt certus pateat sensus: sed imagine in illa
 Discutienda tibi sint omnia nomina, vt altè
 Explicita, & veros ostendant singula sensus,
 Et finem, quem dicendo respexerat auctor.

Hæc tibi dicenda est Inuersio, scilicet in qua
 Verba aliud monstrant, aliud sententia dicit.
 Claudite iam riuos pueri, sat prata bibenint.
 Multaque quæ nostris sic sunt cantata poetis,
 Nulla voluminibus sacris repetita figura
 Est magis, vt vatum libri testantur, & illa
 Carmina Iesidæ plectro modulata poetæ,
 Diuinis quando flammis agitantur, & alta
 Concipiunt animo mysteria, surgere cernis
 Verba per ætherias auras, & crescere in alta
 Sidera, principiiq; sui momenta referre
 Protinus; humanumque omnem peruincere captum.
 Hæc tibi adoranda in primis proponimus, atque
 Non temere tentanda, priusquam numina supplex
 Exores, mentemque petas tam grandibus aptam
 Responsis, simul assiduum studiumque laboremque
 Impendas, tecum meditare atque omnia Patrum,
 Qui doctrina olim celebres pietate probati,
 Scelus enucleas commenta. ô magna beatæ
 Et superos meditata choros productio vitæ,
 Noctè diæque sacras attentè conuoluer chartas,
 Auribus atque Deum humanis audire loquentem;
 Consiliis superumque admitti, certaque tandem
 Sanctaque doctrinæ veræ præcepta tenere:
 Vnde animo lucem admoueas, qua tendere gressus,
 It vitæ peragrarè vias, possisque labores
 Vincere, difficiles casus, atque ardua cuncta;
 In superas donec sedes patriamque piorum

Contingat

Contingat tolli, æternamque habitare quietem.

Hactenus, in verbis quæ sunt tibi cumque figuræ,
Musa dedit, tentatque alias euoluere formas,
Ornatique alios, quibus aut sententia surgit,
Aut meliore modo procedit, & vndique vires
Aut decus & pondus sibi conciliare laborat;
Mille modis varians artem, & fastidia pellens,
Et tentans animos omni pervincere mole.

In quibus ecce rogat primum se Pysia referri,
Quæstio nomen habet, Musis bene nota Latinis
Forma rogans semper, non ut quid discere tenet;
Non etenim didicisse parat; sed quærere ab hoste
Quo magis impellat quærendo, aut iudicis iram
Excitet, adstantes rapiatque trahatque rogando.
An semper fortuna tibi parere Tyranne
Debuerit? quando finem quos ipse parasti
Fraudibus atque dolis impones, vimque remittes?

Mox huic respondens sequitur Subiectio, cuius
Officium est quod tute petas, vel postulet hostis,
Respondere tibi, atque alios præuerrere dictis.
Præuentum poteris simul hanc dixisse figuram.
Is ne tibi sapiens, quem si sapientia cultu
Ornaret proprio, numquam tot adite labores,
Diuitias & opes propter, vulgique fanorem
Tentaret, potius peteret secreta, cæmenis
Addictus; misero præsertim tempore, quando
Et virtutis honos iacet, & sua præmia laudi
Deficiunt, tantumque valet violentia fraudisque.

Affectu commota venit, seseque cænendam
Obiicit indigno moesta Exclamatio vultu;
Ora ferens ira exequentia, plena doloris,
Compellans fremituque ciens hominésque Deosque,
Tempora, vel mores, ciues, urbemve locumve,
Resve alias, quibus ostendit se offendier, aut quas
Consultit, atque citat testes, vel postulat horum
Auxilium, tentatque suos lenire dolores.
O superi, quorum numen terræque marisque
Inferni que tremunt reges, auertite quæso
Tantum immane nefas, nostris auertite regnis.
Sit satis heu miseros tantis erroribus actos
Germanos, dum Martini præcepta sequuntur,
Deferuisse viam virtutis, certaque iussæ
Præmia militiæ, æternas perdisse coronas.

O superi reuocate precor, miserisque docete
Certum iter, & longè meliorem reddite mentem.

Huic generi affinis fuit Acclamatio, cuius
Officium est, dum res perpendit, iudicioque
Enumerat: rerum causas, momentaque cuncta
Colligere in pondus certum, & molimina certa,
Inde monere alios, & pondera cuncta docere.
Ut, superas sedes liquisse, atque ætheris alti
Regna beata nimis nullisque obnoxia curis,
Et terras mortali olim coluisse figura;
Et celasse Deum vilis sub imagine serui,
Non satis hoc tibi Nazaride! & tot adisse labores,
Totque homines sanasse ægros, & faucibus Orci
Tot rapuisse viros, placidæ quoque præmia vitæ
Insigni pietate illis tam multa dedisse!

Dumque doces præcepta homines diuina, quis vquam
Pondere curarum atque opera maiore docendo
Perfunctus, vigil & citagens noctuque diuque;
Non satis hoc, sed deformem post omnia mortem
Infamisque cruces, culparum opprobria cuncta
Non dubitas perferre, nec inde subire sepulchrum,
Atque Erebi pallentem umbram, noctemque profundam
Visere, suæstasque stygis peragitare tenebras.
Tantus amor nostri, scelerisque piacula tanta.

His etiam est coniuncta mihi Insultatio, amaro
Viscera conueniens risu, quæque exprobrat hosti
Vota, aut fortunam, quæ & res meritar ab ipso
Euentu, non admittens causamve animûmve;
Stultitiam irridens vorotum, sæpius autem
Insultans miseris, quorum tristissima fata.
I modò, & Oceani fluctus, & tristia monstra
Neptunum patere iratum, & discrimina vitæ
Ultima pertuleris, mundum peragrando remotum,
Et regna à nostro nimium distantia calo;
Ut tumidus rediens auro per crimina parto
In tumidis animam demittas naufragus, undis.
En agros, &, quam bello Troiane peristi,
Hesperiam metire iacens; fert Musa Maronis.

Ambigit Orator nonnunquam, quid petat omni
Ex numero rerum aut vocum, quæcunque sibi sunt
Obuia, pro causæ ratione & pondere, quamuis
Multa quidem, tamen ignorat quid nam eligat, & sic
Augēt idem, causæque modos exaggerat altè.

Nomen & huic fuerit proprium Dubitatio formæ:
 Qui populos turbat dictis, qui religionem
 Peruerit, superosque suis in sedibus audet
 Sollicitare, nouas faciesque inducere mundo
 Nititur, inque homines discordia semina miscet,
 Sacrilegus ne mihi dicatur? an impius? an ne
 Filius Eumenidum? quo tandem nomine possim
 Compellare, mihi incertum. nam cuncta minora
 Sunt scelere & furis hominis, quæ nomina cumque
 Nota mihi extremas etiam signantia pestes.

Sæpius Orator causam communicat hosti,
 Iudiciūve suis, & cunctos consulit, illis
 Proponit causam, & quidnam sibi quisque pararet,
 In simili casu positus si fortè fuisset,
 Querit; & hoc pacto proprias defendere partes
 Nititur, à simili trahit argumenta periculis;
 Nam tibi quod cupias ignosces, si cupit alter.
 Vt tibi si insidias heri fortasse videres,
 Intendique necem, quam nullo euadere cursu,
 Nec ratione alia posses, quam vulnere, nec tunc
 Arma tibi nihil expectanti cetera adessent,
 An dubitas torquere tamen quæque obuia saxa? &
 Quem non sustineas inimicum comminus impar,
 Eminus cutes, vetat hoc natura negari.
 Dicenda est nostris hæc Participatio Musis.

Multa etiam solet Orator permittere sæpè
 Iudiciis, siue aduersis censenda, vbi causæ
 Fidir, & ostendit tantum, nec disputat ipsis
 Libera permittens suffragia scilicet, & se
 Disimulans nil velle illis censere, nec vlla
 Pondera perspicere, aut verbis non plura morari
 Hac & ab antiquis Permissio dicta figura est,
 Vt, quantum foret & satius, cum serpere cœpit
 Hæc inimica lues, populos quæ perdidit omnes
 Teutonicos, tantis obsisteret ante malis, qui
 Missus ad hoc fuerat feruentem vt susteret ignem?
 Dicite vos pia rurbæ patres, perpendite quantum
 Tunc melius foret, hanc penitus retinguere flammam.
 Vnde ortum tanta cepere incendia, vos iam
 Dicite, non etenim hic sum dicere plura paratus.

Iam sese audaci producta Licentia fronte
 Elagitat à nobis dici, nec plura morari
 Sufficit: expediam quare hanc, nam libera cum sit,
 Parendum

Parendum quidquid cupiat, vel multa ferenda
 Infreni quæcunque velit producere lingua.
 Hæc igitur perſepe ſibi complura licere
 Liberius dixiſſe petit, quàm tempora vel res
 Vel perſona ferat præſens, cum qua ſibi ſermo eſt;
 Acribus interdum verbis hæc utitur, atque
 Nil verita exponit, quidquid conceperit in ſe:
 Mox ubi contactos animos præſentit amaro
 Verborum ductu, rurfus lenite laborat,
 Arque ita rem tractat, non ut reuerentia cauſam
 Perdat, & imminuat præſtantia pondera rerum:
 Lenit & hæc rurfus, libertatémque loquendi
 Temperat, inuidiam cauſæ quo auertat, & iras
 Iudicis inſectat conceptas, commoda tandem
 Procurat cauſæ, dum miſcet libera blandis.
 Ut te (ſabor enim) index vitare parabam,
 Cum tibi tam miſes animos ſuperèſſe putarem,
 Huius ut inuidiam contemnere poſſe tyranni
 Non poſſes, facinùſque hominis compeſcere vero
 Iudicio; at poſtquam, qua ſis probitate, rogarim,
 Qua mente inſtructus, quantum ratione valeres,
 Et miſeris quantum auxilium perſepe tuliffes,
 Et didici tam multa tuæ præconia laudis,
 Juſtitie quàm ſancta tibi ſint munera, quàmque
 Intrepidus ſcleri obſiſtas; felicia dixi
 Secula, mæque etiam fateor dixiſſe beatum,
 Cui tali cenſore agere, & cui contigit iſto
 Iudicio, in quemcunque velim, quæcunque præfari.

Gratia nec minor eſt illi conceſſa figura,
 Cum quis ſermonem auertit, ſeriémque loquendi
 Abſentèsque petit verbis, atque aduocat, ut ſic
 Opprimat aduerſos, affectùſque excitet altos
 Iudicibus, cauſæque paret pondùſque fidémque.
 Ut præſcos vates olim, patrèsque, ducèsque,
 Et ſacris quæcunque leguntur nomina libris.
 Diſcipuloſque nouæ legis, téque optime Chriſte
 Bacchantis Martini infandos aduoco in auſus:
 Vos benefacta ſimul docuiſtis iuncta, fidémque,
 Et penitus partem dictis ſociatiſtis vtramque:
 Nec niſi promiſſis diuinis crediderit quis,
 Et dictis quæcunque liber proponit vterque,
 Efficiat quæcunque volet, quemcunque laborem
 Expleat, at percunt quæ non coniuncta fide ſunt.

Mox credat, valeatque fide & transmittere montes,
 Et lunam claro possit deducere cælo;
 Sed sterilis, nullisque decens virtutibus, omni
 Cassus ope ornatuque operum, damnatus abibit
 Iudicio Superum æternas habitare tenebras:
 Et tamen ausus eras Martine insane docendo
 Ignavos fecisse homines, dum præmia nulla
 Esse doces rectè factis, quid defuit ergo,
 Ut Superos humana etiam curare negares?
 Hæc igitur dicenda tibi est Aversio forma;
 Quæ subito mutat personam sæpe loquendo.

Rarius at genus est illud, quo sæpe negamus
 Dicere nos quicquam, quod non tamen usque tacemus,
 Nouimus ut quando, quæ non coniungere cause
 Possumus instanti, tamen & memorata parabunt
 Inuidiam aut laudes, & non aliena ferentur
 Proposito nobis fini, tunc fingimus illa
 Negligere, at manifesta tamen fecisse probamur.
 Quidnam commemorem luxus? quid prandia? coenæ?
 Tanta voluptatum commenta? & munera tanta
 Luxuriæ, quibus à puero corruptus agebas
 Infamem vitam, quam moribus usque malignis
 Ad summam mortis tandem perduxeris horam?
 Turpe tuum volumus fatum Martine tacere,
 Ut nimio oppressum vino meritoria vidit,
 Quod sanus conuiua bibis, caupona iacentem:
 Scilicet hic hominis fuerat sanctique piique
 Exitus, ut superas ascenderet ebrius oras.
 Occupat hæc verbum id, quod prætermittere fingit,
 Quare & deductum sortitur ab Occupo nomen.

Sunt aliæ species variandis vocibus aptæ,
 Quæ veneres addunt sermonibus, & quibus ipsa
 Amplior efficitur sententia, siue velis rem
 Augeri aut minui, seu pondera quæque parare;
 Aut etenim extenuant rerum momenta seuera,
 Aut rursus leuiora parant augere loquendo.

Prima mihi occurrit multis circumdata verbis
 Congeries, & se poscit describier antè,
 Cuius & officium fuerit, quæ dicta fuerunt,
 Protinus admotis altè producere verbis:
 Quæ si non eadem, tamen æquivalentia sunt:
 Ut, Populi pacem tu euertere funditus audes,
 Tuque hominum pergis penitus turbare quietem,
 Tuque

Tuque moues fluctus seuos, turbamque procellis
 Obruas, heu miseramque agitas & perdere pergis.
 Nec tamen asidiis verbis oneranda figura hæc;
 Bis cumulata iuuat, nec ter repetita nocebit.

Luce nitens multa sequitur Descriptio, sequæ
 Postulat imprimis efferri, multa datura
 Lumina dicendis rebus: nam nulla figura est
 Vtilior veram naturam exponere rerum,
 Actaque & euentus, propriasque ostendere partes;
 Estque brevis, breuiate tamen quæ commoda multa
 Afferat, & dictis quæ pondera certa probandis.
 Non te religio, rerum sed cura nouarum
 Compulit in populis tantos agitare tumultus,
 Exitium ô nostri, Martine & dedecus xui:
 Principibus cecidisse sacris, seseque modestum
 Præbere, atque alios eadem præcepta docere,
 Religio est. At non populi sibi querere plausus,
 Et rerum turbare modos, maioribus vllis.
 Non vllam præstare fidem, miscere prophanis
 Sacra, nec omnino cognoscere fasque nefasque.
 Ambitionis erat modus hic, non religionis.

Illa etiam non grata minus per sepe figura est,
 Quæ parat ante oculos rem, quæ sit gesta, referre,
 Vt te audire neges, sed demonstrata videre:
 Tantum habet ars vitæ & motus, vt pingere verbis
 Vsq; adeo valeat res omnes, atque docere,
 Certius vt nullo possis spectare theatros:
 Dumque agitur, res ipsa quidem, si testis adesses,
 Certius aut melius rem non didicisse valeres.
 Hæc à nonnullis pars Demonstratio dicta est:
 Vel quia rem visu spectandam subiicit, est quæ
 Indidit arte sua ex priscis Subiectio nomen.
 Iam tuba committit trepidas in prælia curmas,
 Tela volant, ensesque feri stringuntur, & ingens
 Fit clamor, tristes iactant ad sidera voces;
 Pars cadit hic, alij succedunt, perdidit ille
 Crura manusque, alius pedibus protritit equorum
 Corruit hic, animamque vomit cum sanguine, & huius
 Occupat hasta fugam, tenet & tellure refixum,
 Undique spirantùm gemitus animasque trahentùm
 Auditur, feruent fixo loca singula Marte.

Gratia nec minor est, cum quis conclusa latenti
 Cortice verborum superantia sensa relinquit,
 Suspensione

Inspicione mihi mage quàm sermone probanda;
 Significatur enim res verbis, non tamen omni
 Exprimitur parte, & maior sententia dicto est.
 Emphasis est Græcis, quæ & Significatio nostris.
 Inque per ambiguum verbum, quod veris ad usum
 Ipse tuum, sitque excessu & grauiora loquendo
 Vt leuiora probes etiam; sit sepe sequela
 Et rationis ope ex dictis non dicta legentis;
 Interdum sermo inceptus præcidiatur antè
 Quàm res clarescat, sed non obscura relicta est
 Usque adeò, vt certum nequeas deprehendere sensum.
 Quid tibi cum dominis, tibi cum, Martine, tyrannis?
 Si tibi religio est cordi, non illa fauore
 Indiget humano, humanis non viribus illa
 Nititur, è cælo illapsa est, mortalia temnit.
 Quis te Principibus sociauit Iudicibusque?

Fingimus interdum voces absentis amici,
 Verbaque suscipimus necdum prolata, modòsque
 Illius, quem nos dicentem ad nostra citamus
 Intra; eadem ratio est, cum rebus fingere voces
 Nitimur, aut formam quibus hæc natura negat.
 Hoc iuuat in primis, & multum conficit, arte
 Si tamen atque loco proprio & ratione petatur.
 Et sunt à nostris hæc Conformatio dicta.
 Christus, vt, in terris si nunc foret, vt fuit olim,
 Tunc cum Discipuli lino satibusque relicis
 Non ad desidiam, nec ad otia sæda vocantem
 Feruenti affectu Dominum studioque sequuntur;
 An Martine putas istis te agnosceret ille
 Anibus audentem populos subuenire? iam te
 Reiceret, vacuamque fidem, & non sancta monentem
 Otia reiceret seruum mercedis iniquæ,
 Sæpe vocans porcum immundūque canēque prophanum.
 Nectamen est absens Christus, auditur ab omni
 Nunc populo, exagitant & te, Martine, tuamque
 Doctrinam infernis ductam de sedibus, inque
 Infernas referens sedes, mendacia falsos
 Quosque tua, & cælo proclamat Christus ab alto,
 Atque Euangelium verbi vox viua superni,
 Aeternumque piis solamen, luminis alti
 Lucida fax clamat, te te Martine furem:
 Et mihi inurentem infami mendacia lingua
 Exagitant furæ, nec nostri muneris vnquam

Tūque.

Tuque tuque feras ingentia præmia, qui me
 Conspurare mali commento audetis iniquo.

Pingimus interdum faciem, verosque colores
 Personæ, cuius conamur dicere causam;
 Membræque formamus dictis, cum scilicet hac ex
 Parte modum ac vires atque argumenta putamus
 Addere materiæ nostræ; nam sæpe videmus
 Corporis ex specie mentem: facieque notamus
 Affectus motusque animæ, quæ sæpius inde
 Prodiit, & certo indicio spectanda patescit.

Illaque ab officiis Effictio dicta figura est.
 Frons brevis, & lusa cernendo lumina, nares
 Per similes satyris, rictus diductus, acutis
 Dentibus, atque color fuscus, & totius vsque
 Corporis & motus species ac forma ferina,
 Quid nisi inhumanos potuit promittere mores?

Per certos nunc verba gradus ducuntur, habentque
 Ponderis haud minimum: ratio nam crescit eundo,
 Atque parat vires, additque affectibus artem.
 Hinc nomen cepit forma, atque Gradatio dicta est.
 Quis modus est vitii? si quidquid criminis acres
 Concipiunt animo iuvenes, expromere tentant?
 Atque expròmita patrare licet, quæcunque licebunt,
 Hæc possunt, nec quæ possunt fecisse morantur,
 Nec reprobant factum patres, neque iura coercunt?

Ordinis interdum venus est, ut parte priori
 Expositæ, ad reliqua accedas, quæcunque parabis
 Dicere; tunc breuiter repetas quæ dixeris; & quæ
 Sunt dicenda, breui tentes proponere summa:
 Hactenus audistis, quali pietate caleret
 In patrem ac fratres Iacobi filius; at nunc
 Infonem in puerum fuerit quæ iniuria fratrum,
 Et scelus, exponam, quod nulla Tragœdia vincit.

Nec minor est vsus, cum quis producere verba
 De re quacunque incipiens, cupit addere ad illam
 Fortè minus verbum aut maius, pro pondere causæ:
 Tunc simulat se verba prius daminate relata,
 Et propiora loqui posse, & se corrigit, addens
 Particulam quæ correctum denunciât. inde hæc
 Forma capit nomen Correctio; dicere si quis
 Sic velit: Egrégium miserunt Numina regem
 Nunc populis nostris, patriæ at dixisse parentem
 Sit melius, qui tam assiduus iam ante omnia curat

Rem populi, oblitus quæ sunt sua commoda eumque.

Nota nimis vulgo est alia ac protrita figura
(Nec dicenda mihi, lex id nisi posceret artis.)

Continuos sensus quæ sepe interfecat, atque
Inferit vsque breuem sensum, quo cætera clara

Sint magis, ac sine quo tamen haud obscura fuissent.

Huic ego Romanum facio Interclusio nomen.

Nota magis Greco est, nam dicta Parenthesis illis.

Sæpe ego (nam memini puerum me audisse recentem

Esse ignem) in populis incendia magna timebam.

Atque utinam tunc nascentes extinguere flammæ

Qui potuit vellet, (potuit quis?) tunc posuissent

Hæc mala, iam pacem coleret pia turba quietam.

Contendit per sepe aliquis contraria iacrans

Verba, nec exiguam venerem solet illa figura

Addere dicendis, & vires protinus auget;

Sed tamen hanc partem multum rationis egere

Dicimus, utque illis formis utare modestè,

In quibus ars nostra ostendit præconia laudis;

Hoc etenim stulti peccant, quæcunque figuræ

Partem aliquam veneris didicere & laudis habere,

Obnixè incumbunt his solis, ordine nullo

Inculcant, nec verba sciunt nec tempora rerum.

Eligere, hinc pariunt fastidia sæpe odiumque

Partibus his multum laudatis; nam videas tu

Oppositis qui semper amant contraria verbis

Congerere assiduis concursibus atque parare

Prælia verborum, turbis ingentibus vsque

Exstructas acies, veluti committere bella

Rhetoricum sit opus solummodo, præterea nil;

Quo magis ingenio tibi sunt atque arte regenda

Hæc, quæcunque vsu sunt inuidiosa frequent;

Nec videre sequi vulgus, neu linquere causam.

Sic ergo antithetis propriis suadebimus uti,

Non ut in antithetis ratio sit tota loquendi,

Qui nocet, o patres, socius dicetur an hostis?

Christicolam ne voces hominem cuiusque supersumæ

Diuitiæ, aut inopi saltem dare nolit amico

Quo vitare famem possit, quo frigora pellat?

Is tibi Christicola est, an Mauro fruior omni?

Hanc vocat Antitheton tibi Græcia tota figuram:

Nos etiam proprio dicemus nomine Pugnam.

Grammaticis est illa etiam notissima forma,

Non spernenda tamen dicenti munera, cuius
 Hæc fuerint, ut quæ numero proponere nullo
 Vocum posse putet, satis ac sit nomine ab uno
 Ostendi tamen ambage & molimine vocum
 Efferat interdum caula ducente decorat;
 Nonnunquam ut variet ratio repetita loquendi,
 Simplicis interdum defectu vocis ad artem
 Apposita, aut metri ratione, aut carminis usu;
 Sit tamen hæc virtus, ut quando id cogat egestas,
 Dissimules, & sponte tua videre petisse.
 Id fiet si tam gratis ambagibus uti
 Noveris, ut simplex etiam si nomen haberes,
 Esse magis credas gratum atque optabile, quod in
 Pluribus ostendis verbis, spacioque moraris.
 Ut Paris æterni pignus si dicere Iesum,
 Aut vis hunc pura de virgine promere natum,
 Aut hominum præceptorem, utrumque magistrum.
 Cuncta decent, & rem signant, animumque læcessunt.
 Circuitus patribus dicta est hæc forma Latinis.

Iam multis ornata modis dicenda figura est,
 Quæ se expectandam demonstrat sepius, ac non
 Fastidita manet: faciem nam promitt eandem
 Ornatam vario compuit, ut te cernere dicas
 Nunc aliam atque aliam; tantum scit fallere, & arte
 Decipere incautos sensus, sed & addere vires
 Illa solet rebus magnas, & lumina verbis;
 Fit repetendo iterum atque iterum, quæ pulchra videntur,
 Sic tamen, ut repetat res ipsas, verba, modumque
 Dicendo inuertat, fugiens fastidia cuncta.
 Immutat numerum vocum, deducere docta
 Rem verbis unam multis, & cogere in arctum;
 Nonnunquam adscitis aliis inuenire primas
 Illa cupit voces, nonnunquam vocibus iisdem
 Ordine mutato variat, sed & omnia vertit,
 Nempe modos & verba simul permutat, & ipsum
 Dicendi affectum, atque alio pronunciat ore.
 Vnde illi, quia tanta potest variare loquendo,
 Atque polire etiam, venit estque Polio nomen.
 Ut mihi nil potuit te Gaspar charius esse,
 Non animo iucunda magis quæcunque voluptas
 Esse meo potuit, quam teque videre, frui te:
 Nec mihi vita fuit potior, quam dulcia tantæ
 Munera amicitix, quam nos non diuitis Indi

Delicis,

Deliciis, non imperio postponimus vlli.

Vtilis ad vitam superest Sententia, laude
Nominis ipsa sui multum celebrata, petensque
Non solum audiri, sed & alta mente reponi,
Vtilitate sua precium promittere honestum,
Et dare, non fallax, ac plurima commoda multis.
Illa breui vocum numero præceptaque vitæ
Optima demonstrat, momentaque maxima rerum,
Atque decus gravitatis habet, cum pondere vocum.
Vt nihil in vita pulchrum, si non sit honestum. >>
Innocuus quisquis fuerit, fortissimus idem est. >>
Nil timet in vita, quicumque timere Deum scit. >>
Illa locis inspersa suis multumque decoris
Et fidei multum dicendo & ponderis addit.

Ultima dicenda est nobis, sed magna figura,
Quæ struit atque parat toti fulcimina causæ,
Et nervos venasque omnes sermonis habendi
Roborat, atque Oratorem confidere cogit:
Audacesque animos addit, ut vincere tandem
Conetur, firmusque velit persistere cœptis.
Huius erit ratio & virtus, ut rebus in illis
Quas tibi præcipue dicen lo profore credas,
Sæpius insistas, repetasque, & corpore toto
Sermonis vires hinc cunctis partibus addas:
Ut pars nulla tibi toto in sermone vacare
Viribus his possit nervis & sanguine, per quæ
Vita subest, pariturque tæx fiducia causæ:
Sæpius hoc repetas, volumus: multumque moreris,
Vnde tuis speres fore maxima commoda rebus,
Inde habet hæc nomen ratio, quia semper in illis
Fit mora præcipue rebus, quæ maxima nobis
Fulcimenta parant, Con-dicta-moratio quondam est.
Exemplum si fortè petas breuitate ferendum,
Haud facile & promptum est ostendere: nā modo cunctis
Partibus infundi hanc formam sermonis habendi,
Dum tibi describo, memini dixisse: nec vnum
Occupat illa locum, nec sede moratur in vna.
Se i tamen in sacris dabimus pulcherrima libris
Exempla, & manifesta quidem, repetitaque sæpè,
Nec minus in causis simulibus omnia passim
Sunt huius generis confecta exempla, patronos
Quoslibet antiquos si consulis, ut Ciceronem
Sæpius audieris, dum pellere crimina tentat,

Protegere & causam curat Milonis amici,
 Sæpius id repetit, Vim vi propellere ius est.
 Et sacra Iestiadæ si voluas carmina vatis,
 Inuenias dum sæpè Deum supplexque precatur,
 Auxiliumque petit, veniamve, & numina placat.
 Sæpius vna illi totis clementia libris,
 Et miserata malis nostris mitissima patris
 Viscera, sæpè illi hæc pleno versantur in ore.
 Nec verò satis est propriam defendere causam,
 Argumentorum & tibicine sustentare;
 Et struere id, quod quaris, opus, partésque tueri
 Sæpe tuas; si non, hostis quæcunque pararit
 Arma, cauere queas; clypeoque retundere forti:
 Atque retorquere interdum, iaculataque contra
 Irrita fecisse; hæc artis pars maxima, paucis
 Concessa est. Nam qui accusent vel crimina, multos
 Inuenias, vel qui laudent quæque optima, vulgo
 Sæpe Oratores videas, non indiga tantis
 Viribus ingenij est pars hæc, fuit obice nullo
 Ipsa sibi, cursuque suo prolabitur vsque;
 Nititur in vero ratio hæc, capit inde modumque;
 Contenta & numerare gradus, speciesque malorum,
 Siue boni partes, multum fiducia præstat
 Dicenti, & persæpe solet clamore ciere
 Numina, iudicium, testes, & tempora, mores.
 Ordine neglecto, atque arte, & tamen vsque perorat.
 At patronus erit multis instructior armis,
 Artibus atque aliis, varius quarum indiget vsus;
 Nec satis est propriis rationibus omnia posse
 Confirmare, sed aduersis obsistere telis
 Est opus, & propulsare & molimina cuncta
 Vertere, quæcunque illa paret producere contra
 Accusator, vt & proprias defendere partes
 Possit, & egregij laudem præferre patroni.
 Prisca tulit raros atas defendere doctos.
 Nam facile & prouum est & res, & crimina, verbis
 Exagitare malis: ducit natura loquentem,
 Ipsaque inhumani facti indignatio clamat.

Mille modos formasque mouet, variasque figuras
 Defensor, cum sæpe neget minuatve probata
 Crimina, sæpe etiam culpam traducat in hostem,
 Molliat interdum, nonnunquam rideat altè,
 Ridiculumque docere paret, quodcunque probarit
 Accusator,

Accusator, & infestet persequi ipsum,
 Multaque despiciat dictis, quæ magna fuisse
 Dixerit alter, & inuertat quæcunque nocere
 Crediderit, doctus non cedere viribus ullis.
 Hæc variis dictata olim pars vocibus, ut quæ
 Confutet, crimen pellat, contrariaque arma
 Infirmit, sic ducta tenet sua nomina verbis.
 Non alios tractare locos, aliudve mouere
 Argumentorum pondus, dum diruit, atque
 Infirmit, solet Orator; sed fontibus iisdem
 Confirmat proprias causas, hostique repugnat.
 Vnde nouam præceptorum non ponimus artem:
 Sed tamen & finem triplicem proponere senuit
 Rhetor, ut aduersæ deuiter vulnera plagæ;
 Aut etenim penitus frangit iaculata negando,
 Aut leuiora facit, verbis aut mollia reddit.
 Protinus obiectum crimen reprehendere tentat:
 Sin minus id possit, mendose colligis inquit:
 Et tibi concedam partes fortasse priores,
 Posteriora sequi ex ipsis tamen abnuo: vel si
 Id sequitur, tamen ostendam leuiusque, minusque
 Esse quod intendis, quam tu fortasse putaris.
 Téque adeo tragico affectu, cumuloque loquendi
 Obrueret adstantes aures, non vincere causa.
 Eripuit sic sæpe reos ingentibus usque
 Criminibus, gladiisque exemit; colla cathenis,
 Compeditibusque grauem dissoluit, libera misit
 Crura manusque necem metuentis, & vltima fata:
 Vel leuiora dedit poenarum pondera dictis,
 Mitius exilium, facile & reuocabile iussit.

Pondera dicendique modos perstrinximus omnes.
 Quæ loca tentari deceat, quibus utier ausis,
 Et quibus expediat quæcunque effingete formis
 Argumenta, quibus propriam fulcire paretur,
 Aut contra aduersam penitus prosternere causam.
 Principiis quibus utendum, quæ exordia, quoque
 Iudicio ponenda, satis iam diximus antè.
 Nunc opus ingenio, doctam nunc querimus artem;
 Quæ totum demonstrat opus sub fine decenti
 Claudere: pondus enim multum momentaque magna
 Finibus orandi concessa; & sæpe videmus
 Qui totum turbauit opus, discissaque toto
 Corpore dicendi lacerauit membra, sub ipsum

Correctus finem placuisse, & cuncta tulisse
 Præmia conceptæ causæ: rursusque notaui
 Quam multos, quibus orando sua præmia iam iam
 Cessura, & merito melioris debita causæ
 Eripit artis egens ingratus & exitus: Ergo
 Non satis orasse ex arte est, nisi & arte perores. „
 Finis enim & quæ sunt cura concepta recenti
 Promptius inuadunt, mentique tenacius hærent:
 Dum non plura putat sibi iam spectanda, nec usque
 Distrahitur longis auditor cursibus, ac iam
 Sentit adesse modum, cupit & meditanda referre,
 Et referenda aliis causæ momenta tenere.

Summa perorandi ratio spesque ultima, (quæ non
 Fallat, & incerti euentus discrimina tollat)
 Constiterit duplici cura; namque altera pars est,
 Enumerare gradus causæ, & fortissima quæque
 Argumenta breui motu præstringere, non quod
 Sermonem repetisse pares, atque integra nixus
 Verba modosque omnes dicendo voluere, sed quod
 Quidquid habet vel momenti, vel ponderis ipsa
 Causa, vel ingenio quidquid coniungere causæ
 Contingit, reparare iterum, faciliq; figura
 Perpendenda iterum artifici proponere summa:
 Vt: quæ ostensa prius variis sunt partibus, atque
 Fortassis leuiora aliis sunt. singula visa
 Nunc vires cumolata suas, sibi mutua iungant
 Officia, & turba vincant, & cedere cogant.
 Altera cura, animos magnis affectibus usque
 Perturbare, nec in solis rationibus omnis
 Vincendi vis semper inest: nam libera mentis
 Portio, quæ imperium nostri solet vna tenere,
 Concipit interdum ratione negantē figuras,
 Quas amat atque vltro sequitur, seque afficit illis
 Usque adeo, vt multum assiduo defessa labore,
 Dum meliora docet ratio, dum plurima ponit
 Fundamenta boni, incassum se intelligat usque
 Sudasse, atque gemens cedat, potiusve trahatur.
 Tantum habet arbitrij, tantum imperiiq; voluntas
 Humana, vt postquam rerum conceperit illos
 Affectus, ratione vlla, neque viribus vllis
 Succumbat, non si sui tormenta tyranni
 Intentent, mortemque iracem per vulnera, non si
 Dedeatis; externis tandem non viribus illa

Eruitur:

Fruiat: nisi paulatim quos induit ardens
Exuat affectus, aliamque effingere formam
Incipiat. Sed qua possis moliri arte
Hoc opus, inque totis partes perducere mentem
Alterius, discenda breui præcepta docebo.

Principio quæcumque tibi tractanda paratur
Causa hominum, vel causa Deum quæcunque mouenda
Suscipitur, cupiam tantum tibi tradere curæ,
Ut propriam penitus credas, ut nil alienæ
Partis habere putes, tua sit, tua tota, nec vllum
Participem facias tecum, siue vtile quid sit,
Ordini quodcumque paræ, vel inutile; quidquid,
Quidquid erit tandem, quæcumque & cedat in vsum,
Finge tuum penitus, nec quidquam curæ tepeſcat
Vlla tibi, quamvis fuerit qui vel sua, vel se
Tradit agenda ferox inimicus, durus & hostis,
Vel Scythæ, vel Turcæ immanis, vel barbarus hospes,
Sit quicumque, vel iniustus patriæque tibi que;
Suscipienda tibi vel non est causa patrono,
Vel semel, ut suscepta, animo tractanda fideli.
Non frustra propriam causam tibi credidit, is qui
Commisit tibi se totum, auxiliumque fidemque
Implorare tuam voluit: tu concipe talem
Talem animum, qualis deceat sanctumque bonumque
Veracemque virum; fortunam protinus omnem,
Et miseros casus, & mentem ante omnia totam
Alterius vestire tibi, tua ducito cuncta
Commoda, damna, malum, iacturam, spemque metumque,
Et quodcumque potest animo superesse clientis,
Hoc patronus habe, nostram vel protinus artem
Mitte, nec è nostris te quisquam dixerit esse
Discipulis, Oratorem qui ante omnia iustum
Optamus, sortemque animo, semperque fidelem.
Iamque adeo si sancta tibi suscepta Dei sit
Religio, & Divina paras evolvere scripta,
Atque fidem populos præceptaque sancta docere,
Offensumque patrem viuis, & iusta minantem
Supplicia, aut blandis ad maxima dona vocantem
Vocibus, & miseros homines meliora monere
Ipse velis, maiora tuis hæc credito rebus.
Nec tanti vel vita tibi, vel munera vix
Omnia, vel patriæ charæ, vel sancta parentum
Sit pietas, quanti fueris sanctissima diuum

Relligio, & curanda tibi maiore labore &
 Viribus humanos nimium superantibus ausus.
 Maxima præcipimus (fateor) maioraque nostro
 Conatu, speranda tamen: nam sæpius illa
 Vidimus in terris fieri, si sacra reuoluas
 Carmina, si historias, si cuncta exempla priorum,
 Inuenies miranda tibi spectacula rerum,
 Spiritus ut quondam cælo delapsus ab alto
 Pectora diuino afflatu penetrata virorum
 Iusserit humanis incognita viribus usque
 Tentare, & tentata etiam pervincere, quæ tunc
 Et Reges, populique omnes, rerumque periti
 Mirati vîstasque manus animosque dedere.
 Qualia non nostris etiam sperare negatum
 Temporibus, modò mens adsit pia, mensque timore
 Plena sacro, quam non rerum vesana cupido,
 Vel misera ambitio, luxus fastusque superbi,
 Nullaue terrenæ vitæ vnquam commoda tentent;
 Sed moueat virtus, moueat reuerentia Diuum,
 Veraque totius perfectaue commoda gentis.
 Quisquis & hanc mentem affectu studioque paratit,
 Accipiet maiora animo iam munera ab alto
 Aethere, quæ humanis iubeant tentare periclis
 Maiora, & tentata modis pervincere magnis.
 Siue ergo diuina paras exponere dictis,
 Concipe maiores humanis spemque animumque,
 Atque minora puta cæli quacumque sub axe;
 Ut cura, studioque pio, sanctoque labore
 Relligionis agas causam, recteque perores.
 Siue agites hominum suscepta negotia quæque,
 Nulla minora tuis vel non aliena putaris;
 Tunc natura tibi affectus animique parabit
 Irritamenta, & flammæ quibus ipse mouere,
 Et turbare queas, mentemque impellere magno
 Inpete iudicibus, turbæque, omnique coronæ,
 Et trahere inuitos etiam, potiusque sequentes.
 Ipse tibi propriam cum tu rem feceris, & cum
 Affectus prius ipse tibi conceperis altos:
 Ut doleas verè, ut verè indignatus, ut omni
 Latiria in rebus lætis correptus aperta
 Pectora demones dictis, animique furores
 (Cum iusta ratione tamen) viuasque querelas,
 Natura monstrante vias, expone, modosque,

Fingere

Fingere quos nequeat, nequeatque ars vlla docere.
 Nulla igitur præcepta dabo, quibus ipse monere
 Alterius mentem valeas; sed protinus vno
 Omnia concludam. Propriam bonus induc mentem,
 Qualem optas aliis, tua tunc fortuna tuusque
 Continget reliquos animus, communia coget
 Esse tibi atque illis cuncta infortunia, casus,
 Cæteraque humanam penitus variantia vitam.
 Cogit enim natura homines communibus usque
 Motibus impelli, seu gaudia, siue dolores
 Vita ferat, causas & cuncta pericula iungit.
 Et facile alterius damnum tristesque ruinae
 Peruadunt sensus nostros, & mutua tentant
 Pectora: concessum sed si non cuncta leuare,
 Aut sentire tamen nulli credam esse negatum.
 Ostendunt lachrymæ ac risus, quæque omnibus insunt
 Argumenta; pari affectu, similique dolore
 Exerceri animos hominum, multumque moueri.
 Ergo cura duplex fuerit, studiumque laborque,
 Dum finem fecisse paras sermonis habendi,
 Enumerare modos cause, & momenta referre,
 Atque animos mollire hominum, compellereque alios
 Motibus, inque tuæ affectus effingere mentis.
 Hæc mihi perueniet demum, hæc oratio palmam
 Eripier, quæ clausa graui sine atque decenti est.

VAE causæ, quibus eruerè argumēta locisve
 Qua serie inuētis vti, quæ verba petisse
 Cōueniat, quibus exornētur & omnia formis,
 Diximus, & quales fines, quæq. vltima poscāt.
 Nūc Oratorē qualem, quantumq. patronum
 Optemus, faciliè expediam tibi carmine tantum.
 Tuque adeo, quem nostra colit celebratque camœna,
 Adsis, præclarum cui dat sapientia nomen,
 Hesperix decus eximium doctissime Iani;
 Quem pietas, quem sancta Deū reuerentia magnum
 Efficiunt; quem rara facit doctrina colendum;
 Qui cunctos virtute trahis, sermone disertō
 Perducis; magnoque tibi coniungis amore.
 Te spectata diu probitas, & cognita multo
 Tempore, & assiduo exemplo sapientia diua
 Sublimem excelsis Iani posuere cathedris,
 Et formanda tuo exemplo monitusque dedere
 Pectora, mentem, animumque excelsi Principis, in quem
 Incumbet moderanda olim pars maxima mundi.
 Namque vbi dispositis per regia gesta Philippus
 Decedet serus terris, & sidera tandem
 Pondere lassatus rerum, melioraque regna
 Atque decus cæli nœritum, æternasque coronas
 Sponte petei lxtus, vita satiat & annis;
 Carolus imperij moles, & pondera regni
 Suscipiet, referetque & auum, referetque parentem;
 Hesperix desiderium, numen quoque duplex.
 O tibi quæ doctum tentabunt gaudia pectus,
 Cū celso vectum curru grandæuus alumnum
 Cū videas nixum solio, cū sceptrā tenentem;
 Tunc, quæ iam magni duce te moderamina regni
 Iustitiā atque fidem didicit, Diuinæque timorem,
 Exercere paret, præceptaque sancta referre,
 Pectore quæ tenero nunc Iani sculpis, & altè
 Insinuas, regemque paras formare futurum.
 Da facilem mihi te, variæque ignosce volenti
 Artibus ex multis, quibus es tu maximus, vnā
 Dicere, & ingenuos animos mentesque docere,
 Et pate-

Et parere hinc, dum Oratorem depingere conor,
 Te mihi præsentem fieri, exemplarq̃ue colendum
 Dede tuum. Nam si vultus verosque colores
 Expressisse tuos, nobis iam fortè negatum
 Ingeni culpa, exiguae & virtutibus artis;
 Si tamen & primas umbras ductisque mouemus,
 Innariata tuo figentes lumina vultu,
 Hoc fat erit, non vt laus componere laudes,
 Et faciem pinxisse ferat, sed vt optima dicar
 Ipse Oratoris posuisse exempla disert.
 Iamque alij vates, quibus & natura benigno
 Carmina concessit fluxu, tua facta canendo
 Effigiesque tui veras, miranda parabunt
 Eder: longinquis etiam spectacula regnis,
 Aeternasque suo capiti peperisse coronas
 Certabunt, tua facta omnes laudesque canentes,
 Diuite materia inuenta, cunctisque parato
 Munere, & ad facilem palmam laurosque vocante.
 Nec minor hæc sit cura mihi, si carmina Musæ
 Vberiora dabunt, & tantis commoda voris.

In primis quicumque voles Orator haberi,
 Mentem animumque tuum magnis virtutibus omni
 Ornabis studio, tibi sit sanctissima semper
 Iustitia; humanosque simul quæ temperat actus,
 Atque modum statuit virtus, quæque omnia perfert
 Fortunæ tormenta, manens immobilis, atque
 Erecta ceruice omnes continere casus
 Suevit, & immotis oculis prospectat Olympum.
 Nam cui causa hominum cedat, cui causa Dei sit
 Suscipienda, bonumque paret suadere, malumque
 Dissuadere paret, cui fas, cui iura parantur,
 Cui fuerit commissa olim sanctissima legum
 Maiestas, cui templa Deum; qui publica cuncta,
 Qui scelus inuisum accuset, qui seua nocentum
 Pectora conturbet dictis, quem vita reorum
 Fortunæque omnes tanguant, seseque tuenda
 Commendent lachrymis multis & supplice voto:
 O quantum decet esse virum iustumque piûmque.
 Non illum seui in primis tormenta tyranni
 Terruerint, non ambitio, neque inania vulgi
 Munera, falsus honor, vanæ & præconia laudis,
 Tentabunt, procul omnis amor, odium; procul omne,
 Spesque metisque, atque omnis opum vesana cupido.

Qui

Qui simul vt suscepta bonæ molimina causæ
 Arripuitque, humerisque suis conamine multo
 Imposuit, fulcire parans sanctæque tueri,
 Iruat opposito ventorum maxima flatu
 Tempestas, feriant immensi sidera fluctus,
 Terga premant hostes, clamor, strepitusque fragorque
 Terreat incerto sonitu, iamque ingemat axis
 Orbis, & ipsa poli moles disiecta ruinam
 Ostendet, iamque astra cadant, iam sidera lucem
 Cuncta negent, obscura oculos nox occupet omnes;
 Impavidus tamen obsister, susceptaque numquam
 Pondera deponet, sonitum vanosque fragores
 Contemnet, nec terga dabit, nec flectere recto
 Tramite cogetur, nec respectare, nec usquam
 Vel vultus variare suos, vel lumina tandem
 Mouisse, erecto procedet vertice, & usque
 Integer optatum persistet querere finem.

Prima igitur sit cura tibi Diuinumque timorem
 Imbibere, atque aliè pietatem condere in imis
 Visceribus: metus ille facer sanctosque bonosque
 Efficit, atque homines nullos, nec tartara sæua
 Is timuit, cui sancta calent Diuinumque timore
 Pectora tentantur, firmo tutissima vallo
 Corda parat, viresque, multaue robora mentis.
 Tum studium formare animum virtutibus illis,
 Quæ iustum, sanctumque virum cunctisque probandum
 Omnibus ostendant: nam quamquam ex Rhetoris arte
 Virtutis præcepta dare atque ostendere, non sit;
 Attamen & sanctos mores & pectora pura
 Vendicat ipse sibi Rhetor, qui quarit honestum
 Discipulum, patrique bonum populisque suis, &
 Religionis onus dignumque aptumque subire.
 E superis delapsa olim Suadela feroces
 Composuit gentes, populosque ad iura vocavit,
 Atque hominum genus in propriam properare ruinam
 Auertit, vevit cædes, & robora duri
 Pectoris amouit, cantu lenita coëgit
 Cedere, & ad placidæ traduxit commoda vitæ:
 Tantum adeo potuit placido sermone mouere.
 Diuinas artes tandem divinaque cedens
 Munera virtuti diuæ seruanda reliquit,
 Inque hominum vitam & mortales tradidit usus;
 Et voluit sua sacra illis tractanda negari,

Quos non agnoscat, proprios nec dicat alumnos
 Virtus magna Deum proles, atque vnica vitæ
 Compositura decus nostræ, & quæ commoda cuncta
 Afferat, atque hominum generi cælestia præstet
 Munera, conciliet pariterque hominésque deosque.
 Ille igitur procul à nobis, quos inclyta virtus
 Dedita suis longè penetralibus arcer:
 Sacrilegas prohibete manus, scelerisque nefandi
 Iniustique doli linguas fraudisque ministras;
 Nostræque vos puro tantum præcepta tenete
 Pectore quæ simplex cordi est, quæ sola placere
 Sola potest virtus, quæ mens cælestia tantum
 Dona cupit, magnoque parat quæfisse labore.
 Huic liceat penitus nostra hæc contingere sacra;
 Cui studium est, cui cura genus mortale iuuare,
 Spontèque pro patria procumbere, ponere magnis
 Pro pietate animam rebus, grauibisque periculis.
 Hic mihi dicendo Orator suadebit, & omni
 In causâ eripiet palmam, cui pectus honesto
 Incaluit, sociatque simul virtutibus altum
 Eloquentium, felix & munere præstat utroque;
 Et morum grauitate premit, dulcedine lingue
 Pertrahit, inuitos cogit, vel sponte sequentes
 Hæc viam suadet, qualem sermone disertio
 Instruit ipse, ducemque parat se, primus in illam
 Incumbens, pariterque mouet vocemque pedemque:
 Hunc etiam multis ornet sapientia diua
 Artibus, atque omni doctrinæ munere, quisquis
 Orator cupit & fieri, & præclarus haberi:
 Hunc Heliconiades cerrent componere diuæ,
 Quæque suum finxisse paret, proprioque coronet
 Munere, perdoceat Pallasque & doctus Apollo
 Instruat hunc multis, quas nouerit, artibus. Ergo
 Vnus erit qui sacra Deum mysteria priscis
 Scripta voluminibus norit, qui carmina vatū,
 Et responsa adytis cognoscat reddita sacris,
 Expediat, non ignoret ciuilia iura,
 Pontificum leges sacras, diuinæque Patrum
 Consilia, & quæcumque genus mortale iuuare,
 Et foedus seruare hominum, sanctumque tueri
 Concilium vitæ, & socialia vincula possunt.
 Sæpe illi vel coniugium thalamiq; iugales
 Propositi dicentur enim, vel fura fidelesque

Exercet quæcumque auidus mercator, & illi
 Sæpius hæredes & testamenta dabuntur,
 Vel iuste repetenda olim, vel lege tuenda.
 Plurimus in vitiis sermo, in virtutibus illi
 Plurimus, vt scelus exagitet, defendat honestum;
 Traſtandum fas atque nefas, traſtandæque Diuum
 Iuraque, conſilium, & quidquid ſanctiſſima ſuadet
 Religio, Chriſtusque iubet: ſæpe ille mouebit
 Iratos animos, & minua corda reponet:
 Diſidiūque inter fratres & iurgia ſæua
 Componet, diſtiſque dolentia corda fouebit.
 Hic quoties belli cupidos, & ſæua minantes
 Prælia ſedabit populos! rursusque ſeroci
 Compellet ſtimulo, viresque animosque parabit,
 Vt ponantque merus, vique horrida bella capellant.
 Non raro dicenda illi terræque marisque
 Officia, & quid paſtor agat, quid curius arator:
 Nauita quid præſtet, quid poſſint aſtra morari
 Promiſſum officiū, quantum quoque turbidus Auſter
 Impediat ſacilem curſum; iactura quid illis
 Auferat, an proprias merces, is debeat alto
 Demiſſiſſe mari, atque yodas placare tumentes,
 An caſus quæcumque feret magis obuia poſſit,
 Dum trepidat, metuens, ſine crimine tradere pontos!
 Non illi medicina vacat quicumque loquendi
 Artiſcem ſeſe præſtat, nam corpora primum
 Retruſerit nouiſſe hominum, quid perferat ipſa
 Membrorum natura, labor quis commodus illis,
 Quæ regio noceat, quæ ſint auxque ſalubres,
 Quæ loca conueniat iam culta reſinquere rursus,
 Quæ ſedes habitanda magis, calique ſolique
 Quæ ratio, quantum poſſit medicina iuuare;
 Quid ſe poſſe neget. ſæpe hinc miracula Chriſto
 Admiranda magis demonſtret, multaque vitæ
 Commoda conſtituet, multa hinc exempla parabit.
 Non modicum nouiſſe etiam conduxerit artem
 Aedificatricem qua tantum Græcia quondam
 Floruit, & noſtris qua gloria magna Launis
 Acceſſit, dulcis nimium, neque inutilis vlla
 Parte labor, quæque ingenium mentemque docendo
 Illuſtræque acuatque nimis, quæque vrbibus atque
 Principibus magnum decus addat, & vndique magna
 Commoda, quæ tuos reddat ſub moenibus altis,
 Securoſque

Securosque parat somnos, quantumlibet hostis
 Vicinum statuat vallumque, armisque animisque
 Sollicet turbare, tamen præcinctæque muris
 Oppida, & excelsis templis & turribus ipsa
 Mole minas discant hostis contemnere sæui.
 Multaque præterea sunt artis commoda, vel in
 Tempia locanda pates, circos, fora publica, portus
 Persuadere: nihil facies nisi protinus artem
 Noueris, & quanta humanæ vel commoda vitæ
 Continet, atque decus, tum qua ratione minora
 Manus opus faciuntque magis dispendia pulchrum.
 Illam etiam tibi præcipiam cognoscere partem
 Artis & ingenij, cui quondam Græcia multum
 Romæque detulerat laudis, Musisque putauit
 Esse parem, quæ naturæ speciesque modosque
 Aemula depingit, mortales fallere sensus
 Ausa quidem, quæ pulchra oculis spectacula promit.
 Quæ siluas pingit, tacito quæ flumina cursu,
 Quæque irridentes sitientia pectora fontes,
 Effingitque hominum atque Deum pulcherrima quæque
 Corpora solerti studio dulcique labore:
 Multa tibi exempla hinc, multa ornamenta parabis
 Dicendo; non vlla magis celebrata disertis
 Ars fuit, vtiliorve magis, magis omnibus vnquam
 Sollicitata modis: vt possis credere doctos
 Huic simul & parti intentos Musisque vacasse,
 Tantum operæ, & Veneris tantum superesse putandum est.
 Vtque vrbes, vt templa Deum, fora, fanæque semper
 Ornauit, propriisque dedit fore pulchra theatra
 Muneribus, sic dicendis concedere rebus
 Magna potest ars hæc quondam ornamenta parare.
 Sæpe equidem (fateor) dum dicere pulchra frequenter
 Curarem, cupidusque diu meditata profari,
 Rerum exempla auidus peterem, sed plurima passim
 Obuia damna rem; meminisse disertum
 Villegam, pulchrè cui pingere numina docta
 Concessere manu, & magnis virtutibus altum
 Ornari ingenium voluerit, & dulcia cuncta
 Munera cum suauis vultus grauitate dedere.
 O quanta inde tuli semper quàm multaque vitæ
 Exempla, atque operum formas, rerumque colores,
 Dum sequor intendens arti mentemque animumque,
 Dumque ipsum intueor multa & præclara loquentem.
 Tandem

Tandem nulla tibi ratio non cognita rerum,
 Nulla tuam mentem ars fugiat, quæcumque iuvar
 Officio solet, aut rursus neglecta nocere,
 Illustratque homines, aut vitæ commoda præstat;
 Sæpe tibi occurrent dicendæ, sæpe probandæ;
 Sæpe dabunt exempla tuis & lumina verbis,
 Nec studium præstasse illis operamque pigebit.
 Nil adeo exiguum est, nihil aspernabile, quod non
 Sit didicisse magis pulchrum, potiusque beatum,
 Quam falli, cum forte pæter tibi quæstio tales
 Res agere, aut vsus, seu tentans omnia casus.
 Nec nos cuncta tibi hæc tamen addiscenda monemus,
 Aut manibus tractanda damus, sed mente videnda,
 Mente reponenda est ratio, ingenioque sagaci
 Nosse decet, quid quæque velit, faciatque, paratque ars,
 Utile quid vitæ efficiat, quæ commoda præstet,
 Nec labor hic nimium durus, quando omnia sese
 Munera coniungunt cognatis finibus, atque
 Materia interdum communi, aut denique in ipso
 Officio socias formas speciesque sequuntur.
 Nam belli quicumque rudis Martisque cruenti
 Non fuerit, turmas componere nouerit, atque
 Iungere equos curru; ferrumque & sulphura retra
 Occuluisse caui sciet in penetralibus aris,
 Et iaculum torquere manu, celeremque sagittam
 Aptare, atque arcum distentis tendere nervis,
 Multaque præterea belli instrumenta mouere
 Doctus erit; sic ferri illi, sic sulphuris, atque
 Neruorum natura patet, sic vsque feroces
 Nouit equos, cur usque leues, calamique volantis
 Signa tenet, multas sic denique concepit artes.
 Omnia quæ ingenio inuenta, aut exercita quæ sunt
 Ingenio lustrare datur, studioque domare
 Hæc artes, atque hæc rerum documenta secutus
 Orator si nostra simul præcepta tenebit,
 Maxima præstabit vitæ & sermonis habendi
 Munera; magnus erit dicendo, magnus & vsu
 Vivendi, populosque sibi turbasque virorum
 Conciliare prius norit, mox reddere dictis
 Parentesque sibi, & trahet in sua iura vocatos.
 Sed frustra quis nostra veli præcepta subire,
 Frustra omnis labor & studium profunditur omne,
 Ni memori valeat mentis componere cuncta

Conceptu.

Conceptu, & retinere simul res verbaque cuncta.
Mirandas natura dedit menti que animoque
Discendi vires, atque artis abdidit amplas
In spatiis penitus sedes, ut maxima rerum
Contineat simulachra animus, pluresque figuras,
Temporis antiqui historias, longamque dierum
Annorumque trahat seriem, momenta sequatur;
Et loca cuncta suis spatiis, presentia semper
Contineat: fontesque urbesque & flumina, portus,
Et quaecumque tenet lato imperioque gubernat
Aequore Neptunus, scopulos male tuta carinis
Saxa simul, syrteis, quaecumque pericula tandem,
Iam vero tot signa poli, totque astra, tot ipso
Dispositas caelo formas rerumque figuras,
Tot numeros viresque tenet, tot nomina, totque
Pondera, tot rerum species, tot concipit usque
Res priscae, & quas paulo conspeximus ante,
Ut credas posuisse Deum sedesque capaces,
Et loca, quae mundi formasque modosque tenerent
Finibus angustis nimium, nimis orbibus arctis,
Atque adeo hinc artes omnes, hinc maxima vitae
Commoda nascuntur, rerum prudentia nobis
Ducitur hinc, quoniam frustra labor omnis & usque
Discendi indefessa foret mortalibus aegris
Cura omnis, si non concessum munere Divum
Mente animoque agitata diu componere certis
Sedibus, inde adeo officio repetita fidei
Quaerere, praesentisque olim depromere in usus.
Hoc tamen atque alia id generis volvere labore
Numina constare assiduo, namque illa veterino,
Pars, animi capitur nostri magis omnibus una,
Et torpet non culta diu, viresque remittit,
Angustatque locos, & sedes contrahit omnes.
Multae etiam patitur discrimina, saepe senectus
Perturbat memorem sensum, positasque per annos
Effigies delet rerum, vel singula certo
Membra mouetque loco, & caecis conuoluit acervis:
Saepe etiam adueniens morbus vim mentibus illam
Abstulit humanis, & pigra obliviae rursus
Imposuit. vidi qui nomina chara suaeque
Sanguinis atque sua obliti, perdiscere rursus
In teneri infantis morem coguntur ab ipsis
Principiis formas, & nomina quaerere rerum.

Tantam animis molem, & tantam contagio labem
Corporis adiungit, terrenaque semina miscet.
Sed quamvis natura dabit felicia mentis
Principia, atque animum facilem; tamen usque fidelem
Sæpe negat, memoremque diu contingere sensum.
Sunt etenim quibus inuitis hærete recentes
Et res & voces soleant, & protinus edant
Quæcumque exiguo modo percipere labore.
Hæc tamen & subitus morus mox mentibus ipsa
Deiicit, & facilis deturbat casus, ut olim
Quæ molli signata luto traxere figuram,
Continuò fugisse soleat, residensque soluta:
Rursus & illa magis durat, quæcumque notantur
In ceris, aut sunt cretæ commissa tenaci.
Sic tardæ interdum mentes, quas fingere cura est,
Et melius retinere solent, & reddere certum
Depositum, nomenque sibi fecisse fidele.
Siue ergo natura sequax penitusque beatum
Ingenium tibi sit, Diuum ne spernito dona;
Sed gratus, iubeo, agnoscas, curaque frequenti
Munera commissa exerce, & meliora colendo
Effice, neu cælum insensum, neu sidera reddas
Ipse tibi, neu te dignum cui plura negentur.
Siue parum felix campus, salebrosa que mentis
Contingat natura tibi, ne desere moestus
Fortem animum, sed cura omni assiduoque labore
Peruince & steriles campos, fecunda que cultu
Redde sola, atque tibi egregiam proponito laudem,
Teque para ad pulchram assiduo certamine palmam:
Neve minora tibi promittas, Numine dextro
Contingent sperata tibi, durumque laborem
Et curam, atque animum fortem, spemque, astra probabunt
Et se victa tibi subdent, cedentque iubenti.
Ergo animum peruince tuum, curamque frequentem
Admoueas, exercendo & peruiceris omnem
Duritiem, nomenque tibi per sæcula pulchrum
Compones; quodque inuideat cui fortè benigna
Indulset facile ingenium natura animumque,
Multa igitur discas, atque animo concepta reuolue;
Atque agita aut sacras Leges, vatūmve sacrorum
Responsa, & celebres hymnos, & carmina Regis
Iestradæ, quibus o quantum sapientia diua
Indulset! quantasque & opes, quantasque parabit
Diuitias,

Diuitias, quicumque sacris ditescere mentem
 Carminibus, sacrisque patet se legibus altè
 Imbuere, & quæcumque libris sententia sacris
 Eruitur, mandetque animo, penitusque reponat:
 Inde etiam atque etiam repetat, quandoque canendo
 Hæc referat, quandoque leuet fastidia vitæ,
 Atque iter imminuat longum, durumque laborem:
 Hæc memori voluens animo, dulcemque camænam
 Prouocet, aut si quæ peragenda negotia denui:
 Hinc repetat similes species, & commoda rebus
 Consilia, exemplumque graue, aut contraria gestis
 Gesta trahat, quæ cuncta simul iam conferat, atque
 Quid pulchrum, quod turpe putet, dignoscere curet.
 Sic agitata animo & multum repetita parabunt
 Aeternas in mente domos, semperque manere
 Gaudebunt, vbi tam grato se excepta probantur
 Hospitio, inque omnem euentum se commoda semper
 Præstabunt, referentque operis fructum atque laborum.

Nec non multa tibi sunt ediscenda priorum
 Dictata, atque animo penitus retinenda fideli,
 Quæcumque aut prodesse queant, possintve iuuare,
 Et fructus retulisse olim operæ atque laboris.
 Siue illa incessu plano gressuque soluto
 Dicta suis grauitè fuerint auctoribus, inde
 Inde pete, & committe animo, quæ sæpe reposcas.
 Seu numeris adstricta magis, magis & pede certo
 Procedant, certis parentia legibus, atque
 Musarum assuetacta modis, sonitusque secuta,
 Quos Helicon, quos sacra auidæ Permessidos vnda:
 Hæc melius sese insinuant, & mentibus hærent
 Dulcisonis admixta modis suauisque lepore,
 Et numeris sese faciliè associantibus intro
 Labuntur, mox clausa animo penitusque locata
 Perdurant, ponuntque sibi gratissima semper
 Confugia & sedes, iam cedere nescia, sed se
 Conseruant iisdem numeris, atque ordine queis se
 Ingeffere, nec hinc penitus discedere possunt;
 Nam si fortè aliquid cedat, nulloque vagetur
 Ordine, continuo in numerum reuocabile rursus
 Cogitur, & socium turba clamante recurrit.

Sed quoniam nil non mortalis tentat egestas,
 Quæque negat natura homini, tamen improbus audet
 Explorare labor, quædam concedere casus

Assolet, & veniens tardo experientia gressu.
Hæc vada tentare, & vetitos contendere in vsus
Mens hominum fuit ausa olim, ingeniumque negatum
Fingere, & inuitis componere protinus astris:
Et vitia assiduo tamen emendare labore.
Quando igitur rara hæc memoris sunt munera mentis
Concessa, & locuples rerum thesaurus habetur
Haud facile, inuiditque homini natura bonorum
Plurima; tentatum est animum molimine multo
Fulcire, atque opere admoto reparare labantem:
Additus arte labor, lustrandoque omnia quosdam
Inuenere locos, vbi ponere nomina rerum
Et rerum effigies possent, moxque inde petita
Ordine fingeant certo, certaue figura,
Sedibus inque suis ponebant singula cauti.
Vt si virtutem vellent laudare decorum
Progeniem, quæ sola potest mortalibus ægris
Curas & miseræ discrimina pelleret vitæ;
Solaque post obitum facere & seruare beatos,
Atque suos tandem in calum sedesque supernas
Tollat, & æternis iubeat discumbere mensis.
Primo ergo ipsa loco virtus efficta manebat
Inter calicolas, collumque amplexa parentis
Illa Iouis, quamque ille volens gratusque foueret.
Parte alia virtus miseris mortalibus adstat,
Pocula proponens certa & medicamina cunctis,
Queis animi curet morbos, curasque nocentis
Depellat, mox visa sacrum conscendere Olympum,
Ducere mortales secum, sacrisque locare
Sedibus, æternasque illis concedere mensas.
Hæc loca sunt libris olim celebrata priorum,
Artifici deducta modo, serieque decenti
Disposita; hinc rerum series & verba solebant
Ponere, & ad certos vsus repetisse parata.
Hinc aliquis multa extemplo sibi carmina multis
Audita à pueris retulit, non fallere doctus.

Est aliud genus, artificem tibi ponere mentem
Quo possis, nec certa minus dat pignora fidem
Reddere depositum, nec nos ea cura fefellit,
Nam sæpe experti officiumque operamque fidelem
Vidimus, in numerum certum quantumlibet vsque
Ingentem charos opus est componere amicos,
Nomina grata mihi, & numquam de pectore nobis
Elapsa,

Elapsa, atque omni præsentia tempore nostris
 Mentibus, hos certo distinximus ordine quondam,
 Et serie certa atque notis: tum protinus illis
 Quæcumque aut dicenda forent, animove tenenda,
 Commisi, quibus & verbis, quove ordine vellem
 Dicere, proposui tacitus sic singula cuique;
 Ut facerem mihi præsentem, iamque omnia coram
 Dissererem, vocesque omnes & cætera fingens.
 Atque illum præsentem animo, & mea cuncta notantem
 Frigebam, mox discedens servanda reliqui
 Cuncta illi, in proprios usus, aliumque petebam;
 Moxque alium, atque alium socium quàm plurima vellem
 Nomina resque animo committere, cuncta parabam
 Commisisse suo disponereque ordine charis
 Aut sociis, aut cognatis, aut denique amicis;
 Sic ubi iam ratio exigeret, vel dicere causam
 Religionis apud populum, vel principis aures
 Tentare, & rerum molimina ponere certis
 Vocibus, aut magno in ludo certamina docta
 Sustinuisse, diem totum perstare parati,
 Nostraque disserere, & multis rationibus usque
 Firmare, & contra iaculata retundere tela.
 Sensimus hanc artem certam, nec me illius unquam
 Pœnituit; quare hanc iubeo ne neglige Gaspar.

Quem etiam meminisse docens, molitus & artem
 Quæ mentem firmare queat, multumque fidelem
 Reddere; præcepit, si quisquam forte puellam
 Ardeat, hanc animo quoniam non deseret unquam,
 Huic rerum meliora libens, huic optima scitu
 Committenda parer prudens, & dulcia fingat
 Colloquia, atque illi cuncta hæc servanda relinquat;
 Mox ubi vel ratio vel tempus postulet, illum
 Mente adeat, positumque petat, quæratque relictum:
 Sed fuge præceptis Gaspar fallacibus unquam
 Parere, & monitis nostris accède rogatus.
 Principio non vlla tuos percellere sensus
 Pulchra puella queat, nec dulces pectore flammæ
 Concipias, namque ingentem tibi protinus ignem
 Prædico: quæque exiguo scintilla calore
 Prima tibi fuerat, iam magna incendia cordi,
 Iam dabit ingentesque rogos, quosque ipse Typhoeus
 Adspiciens leviora sibi tormenta parari
 Gaudeat, atque suam sortem soletur. Amorem

Deuitet quicumque cupit sapientibus esse
 Per similes, quicumque sibi reliquisque parabit
 Prodesse, hanc fugiat pestem sævumque furorem,
 Inuisumque Deum Musis: namque omnia sacra
 Contemnerat, dulcesque choros cantusque prophanat,
 Atque adeo quicumque semel feta vulnera sensit,
 Quæque Amor immisit, quæ fixit tela medullis,
 Prima sui hunc rapiuntque tenentque obliuia, nec se
 Perditis agnoscit, patriam charosque propinquos
 Deferit, & rerum contemnere maxima gaudet;
 Non honor hunc, non diuix, non tangit honesti
 Cura, decus proprium, simul optima negligit usque
 Officia, atque odit socium meliora monentem,
 Atque infantileis Insus curasque frequentat,
 Et lembus totus studiis incumbit, & omnes
 Deridet, quoscunque iuvat sapientia, quosque
 Et rerum decus exercet, quos diuæque virtus.
 Tantum adeo refert curas admittere edaces,
 Atque sine exiguos fouisse Cupidinis ignes.
 Sed quænam poterit ratio, quæ forma iuuare,
 Ut meminisse queat rerumque atque ordinis atque
 Verborum, quemcumque sui non tangere cura
 Vlla potest, animumque miser mentemque perire
 Non sensit, puero similis vilissima tractat?
 Nonne vides quæ iam facies, quis vultus amantiss,
 Quis color atque tremor sit toto in corpore, quando
 Mente colit charam (sua tristia facta) puellam?
 I nunc, & sensus rerum seriemque modosque
 Verbaque dicendi atque artem committe puellis,
 Ut decus omne tibi pereat, plenoque theatro
 Dedecus ipse tuum prodas, turpemque pudorem.
 Sed tamen ipse tibi possim præscribere certam
 Discendi formam, & nunquam fallentia mentem
 Dogmata: namque omnes (ateor) tentauimus olim,
 Expertique sumus, quas quisque ostenderat artes;
 Cætera sed tandem damnauimus: hanc ego prunus
 Composui, hac etiam nunquam me, sepius, usum,
 Perpetuit, certam reperi, semperque fidelem.
 Nec mihi præsentis hæc tantum contulit usus,
 Sed diuturna etiam promittit commoda: namque
 Radices in mente locat, facilique labore,
 Exiguo & cultu producit cuncta, iubetque
 Peritare, æternumque facit dictata manere.

Principiò rerum quas dicere contigit, omnem
 Naturam inspicias iubeo, & primordià prima,
 Et quæ sint clementia prius dignoscere cura:
 Mox etiam effectus rerum fructusque repono,
 Qui certi, quive incerti, qui scilicet omni
 Tempore proveniant, qui raro; hæc singula cautus
 Perpende; & iam quas formas, quæque extera iungant,
 Afficientque sibi: postremo exquisito fines,
 Atque euenta petas rerum, & proprio ordine cuncta
 Discute; mox brevibus discussa exponito chartis;
 Ordine quo primùm deducta, ac nota fuere.
 Ergo cuncta tibi semper disponere prius
 Principiis, atque ad certum deducere finem
 Præcipio; atque obiter quæ sunt cognata locare,
 Quemque dedit rebus Natura, hoc ordine nunquam
 Neglecto, certosque modos assuesce parare,
 Atque viam certam, qua possis quærere quicquid
 Vel ratio dederit, vel fors improuida forsan
 Obtulerit, subito atque oblata efferre inhebit.

Hæc vbi dispositis comprehenderit omnià formis,
 Ordine quæque suo componens; verba parabis
 Dicendique modos, propriasque aptasque figuras,
 Quæ ornes dicenda; tamen non longius illa
 Deducas, non obscuris inuoluere pergas
 Vocibus, & duris nimiam; sed commoda semper
 Quæuris, & quæ cognata vocabula rebus.
 Namque etiam seruant seriem, seseque vicissim
 Nomina contingunt, vt res, vtque ordine nobis
 Res olim natura dedit, sic ordine iussit
 Componi voces ratio, totusque suas res
 Consequitur dicendi ordo, speciesque genusque,
 Vt rerum sic verborum: nec discrepat villo
 Limite ab indoctis sapiens, nisi nouerit & res
 Ordine quasque suo prudens distinguere, & idem
 Iungere, tum voces aptas componere rebus.
 Hoc igitur sequere, & verbis vestire propinquis
 Res omnes assuesce mihi, & tua doctus habebis
 Munera, nec propria certus priuabere laude.
 Sed si quando alias voces transferre libebit,
 Et propriis te vti semper, iam tedia tentant;
 Scilicet & facias, concedo: sed omnia tandem
 Sunt fines habitura suos, formamque modumque,
 Et genus & series etiam seruatur in ipsis

Translatis, & certa sequi se nomina iungunt,
 Sequē vocant ipsæ voces, gaudentque propinquis
 Nexibus adstringi, atque solent disiuncta dolere,
 Et mentem vexare etiam discantis, & ipso in
 Tempore deficere, & cassum effecisse laborem.
 Siue igitur propriis verbis, seu dicere tentes
 Translatis, nunquam naturas desere rerum,
 Atque pares rebus voces, & nomina prudens
 Cōpone, hæc iubeo; pulcherrima & optima semper
 Ornamenta tui fuerint sermonis habendi.

Et quoniam totam exhibeo non inuidus artem,
 Quam mihi donarunt Musæ, studiumque laborque
 Omnia tentanti; præcepta hæc vltima tradam.

Quidquid erit, quod tu certa ratione modoque
 Dispositum tentas, atque his, quas diximus antè,
 Artibus ornatum, hoc propriis describere signis
 Atque characteres proprios depingere discas:
 In primisque & scribendi non vltima cura
 Sit tibi, pingendique notas elementaque pulchra;
 Gratia magna quidem pulchrè scribentibus vsque
 Contingit, gaudent omnes, laudantque legendo
 Scripta charactere eximio, quales meus olim
 Fingebat genitor; possunt queis cedere prælis
 Nobilibus quicumque libri excuduntur, & ipse
 Hæc chari monimenta patris, hæc pignora necum
 Conferuo. Astorum motus, ælique meatus
 Scripserat ille mihi senior, pulcherrima nato
 Dona, laborque ipsis, ipsis quoque pulchrion astris,
 De quibus ille mihi præcepta probanda reliquit:
 Non homini vox talis erat, non dulcior vlli
 Cantus, & ingenium nulli mage dotibus auctum
 Crediderim, maior fuerat non gratia vultus,
 Atque manus: quicquid dixisse, egisse pararet,
 Cedebat facili ductu; testis mihi certus
 Temignus, Legio Hesperia, quo præfule quondam
 Gaudebat; namque ille mei monimenta parentis
 Et spectanda olim & cunctis laudanda ferebat.
 Illi bis duodena dabatur epistola nostro
 A genitore, notis variis depicta, nec vna
 Alterius, præterquam aut signa aut nomina tantum
 Auctorem testata suum sub sine, tenebat.
 Atque adeo iâ hæc barbaries quoque maxima nostris
 Exultat Hesperis, quæ quondam infederat altis
 Nobilibus

Nobilium infelix in mentibus vsque laboris
Et pulchri studij ignaris: nam turpe putabant
Ingenuo vel scire notas depingere pulchras:
Tantum adeo valuit mentes inuertere torpor.
Attamen (Hesperia melius lucentibus astris)
Nobilium iuuenum cessit iam hic mentibus error,
Inter & ingenuas artes numeratur & illa,
Scribendi pulchrasque notas dignasque Camenis;
Quales docta manus nouit depingere Petri
Veleij; quales noster Chirosius, ac tu
Gaspar amicitia exemplar sanctaeque, meumque
Et decus, & nostrae dulcissima pignora vitae.
Ergo scribendi curam laudamus, & artem,
Et Musis dignam sacris, diuinaeque ministram
Mnemosynes; namque illa solet per sepe iuuare
Mentem hominis: didici expertus, cum carmina, cumque
Ipse meis digitis descripsi multa soluto
Sermone, ediscenda mihi, populumque docenda
Christicolam, pietatis opus, sanctumque timorem,
Spemque fidemque, & multa adeo mysteria Christi;
Ipse meis posui digitis, certasque figuras
Depinxi, longasque notas, facilesque legenti,
Distinctasque locis certis: nam gratia magnis
Multa notis certe suberit, velut ipse notavi:
Vtilitas nulla exiguis, quas fallere certum est
Primum oculos, & mox mentem, fugiuntque videri,
Et breuitate latent nimia, mentiue negantur.
Magna igitur pingam quaecumque ediscere curem. , ,
Haec ubi disposui scriptis, deciesque relegi,
Haerent, & nostrae semper praesentia menti
Assistunt; atque ipse liber mihi fingitur intus,
Et sese ostendit dicenti: utque ipsa legendo
Pagina versa mihi fuerit, sic vertere sese
Ipsa solet tacito in corde, ostenditque videndam.
Haec ergo memorem mentem certamque parabit, , ,
Naturae constans ordo, vocumque figura , ,
Apta ipsis rebus; propriamque haec scripta per arte, , ,
Quam poteris pulchris formis, & saepe relecta.
Si tamen exoptas memoris miracula mentis,
Et cupias animo mortalem excedere sortem,
Par superis meminisse velis; mea carmina nunquam
Id tibi monstrabunt: nec enim diuina monemus,
Nec molimur opus nullis imitabile, quando

Ingenio id fuerit nostro, nostrisque negatum
 Viribus, & nulli contingere vidimus vnquam,
 Præter Honoratum doctum, cui Numina tantum
 Concessere animi virtutum, ac tanta dedere
 Munera, quanta olim tanti decuere magistrum
 Principis, & quæ etiam nullis cognouimus antè
 Exemplis, & quæ nostri meminisse nepotes
 Non poterunt exempla suis sentire diebus.
 O quoties Mæcenatem hunc miratus ab ipso
 Sidere, quo tellus pallentes discutit umbras,
 Donec in occiduo demergitur æquore Phœbus,
 Officio adstantem vidi, cum plurima turba
 Hunc adit, atque scholas certatum adcurrit ad eius;
 Quique colunt Mûsas, quæis sunt sacra carmina cûræ,
 Qui studium exercent linguæ eloquiûmque disertum;
 Quosque tuum Phœbe inuentum, medicina salubri
 Detinet auxilio; quos publica iura forumque
 Exercet, iamque astrorum mundi que petiti
 Hic orbem, hic maria ac terras metantur, & altè
 Tempora discutunt, motus quos sidera toto
 Fixa polo seruent, atque hic quæm maxima rerum
 Delectat Natura parens, causasque notare
 Cogit, & in rebus elementa inquirere cunctis.
 Hic quicumque modos vocum, qui carmina aeris
 Aptat, & intonâ pertractat Apollinis artem:
 Non pictor, non & sculptor, seu marmore, siue
 Aere sacros ducat vultus Diuinumque figuris,
 Et veterum artificum certet superare labores,
 Hic cessat, non ingenij quicumque probati
 Laude aliqua nomen pulchrum famamque ruetur.
 Omnibus illè vacat grâtus, cunctosque teneat
 Officioque fouet docto, & certissima reddit
 Responsa in quacumque illum quis consulit arte.
 Iamque adeo quisquis Diuina oracula sacris
 Scripta voluminibus celebrat, legesque frequentat;
 Et monitus Diuinum, vatumque arcana piorum;
 Huc conferre solent quidquid didicere legendo,
 Hinc petere abstrusos sensus, quicumque latere
 Et fugere humanam mentem ingeniumque videntur.
 Ipse ego sæpe domum (fateor) miratus, & altum
 Ingenium, doctusque magis meliorque redibam:
 Vnde tibi tantum mentis doctissime Iani,
 Vnde fluens indefesso tibi pectore torrens

Dicendû

Dicendi? unde & tot spacia, & tot tempora rebus
 Discendis, quando & Marti bellisque vacabas?
 Unde recordandi vires, & cuncta locandi
 Ordinibus propriis, ut non confusa ferantur,
 Ut prodas, mox quæsitus, non omnia tantum
 Momenta, & methodos omnes, quæque artibus insit
 Materies, sed scriptorum tibi pagina multa,
 Auctoresque ipsi certo toti ore citentur,
 Seu Graio sermone petam, seu fortè Latino,
 Seu Tusco, siue & Gallo? nam plurima linguæ
 Ore sonas facilis discrimina, quæ tibi magni
 Inuideat Ponti princeps; namque ille discernus
 Bisluodena suis totidem distantia linguis
 Iura dabat populis quos sub ditione premebat.
 Hoc ego temporibus modò non imitabile nostris
 Quod tibi felici donabant Numina sorte,
 Iani, non ullis componam versibus unquam:
 Hæc superos poscenda puto, non arte petenda.

Sed quid tam longam, Gaspar, conteximus artem,
 Tantaque verborum & rerum præcepta mouemus?
 Ut quod Musa mihi spacium præscripserat omne,
 Imprudens penè implerim: & loca parua superflua,
 In quibus ipsa suos viuens prolatio motus
 Explicet, & numeros & partes compleat omnes;
 Quæ tantum valet, ut merito sibi præmia palmæ
 Sæpius eripiat, nulli concedat honorem
 Parti alij, iubeatque omnes & cedere cogat,
 Se iactet, viresque suas, quæis pectora cuncta
 Impellat, fortisque trahat multumque fatiget;
 Donec peruincat, cogatque facessere, quidquid
 Persuadere olim cuperet, votisque fruatur.
 Quod si carminibus breuibus non passa doceri est,
 Dedit locum angustum, tempusque modumque,
 Atque sibi damnet nimium arcta sedilia, rursus
 Conueniat, totam tibi quam præscripsimus artem,
 Diuere; inque breues constringete cuncta figuras,
 Dicta prius quæcumque mihi, totumque parare
 Huic operi & spacium & tempus, describere & artis
 Hanc vnam potius partem, cui cetera cedunt:
 Sed tamen interdum breuibus tentanda putamus
 Munera, quasque sibi viuens prolatio partes
 Vendicat, atque opere in toto dicentibus ipsa
 Commodat, orandique omnes concedit in usus.

Omne

Omne adeò, quodcunque animos impellere tentat,
 Atque intus penetrare parat, secretaque mentis
 Afficere, externos primum pertingere sensus
 Conueniet: namque hi primi mentisque animique
 Custodes, primiue duces, rem protinus omnem
 Excipiunt venientem, ad primæ & limina mentis
 Admittunt, proprioque parant examine primum
 Explorare, nec inuitis tu sensibus vnquam
 Pertinges hominum mentes: ea munera prima
 Scilicet isque labor, primum percellere sensus,
 Multiplicesque animi portarum tangere postes;
 Et petere hinc ad secreta penetralia mentis
 Occultos certosque aditus, & sepius omne
 Pondus, & in causis momenta tulisse videmus,
 Si quis permonuit sensus, animique ministras
 Prouidus affecit vires, & cedere iussit.

Tantum operis, tantum imperij Natura putatur
 Permississe ipsis iam primum sensibus, ut si
 Impulsi externis fuerint victique figuris,
 Alliciant penitus mentem, cursuque secundo
 Deducant, aut expugnent, & cedere cogant;
 Sed non tam rerum vires & pondera possunt;
 Non tantum ipsa potest series, non omnia tandem
 Artis multiplicis molimina pellerè duos,
 Et sensus placare omnes, non vincere tantum,
 Quantum hæc vna potest dare iam prolatio, quando
 Sensibus aptat se cunctis, conatur & omni
 Parte reluctantes multa pervincere mole:
 Et nil aggreditur vatum, nil tentat ineptum;
 Omnia sed certa & nunquam fallentia tangit.
 Iamque igitur reliqua occultam pertingere mentem,
 Secessusque animi internos penetrare fatemur,
 Atque agere interdum; sed maxima & optima tandem
 Vendicat vna sibi recta hæc prolatio causis
 In cunctis, atque vna solet pervincere, quod non
 Vel potuit res ipsa olim, vel copia fandi.

Primum igitur vox ipsa tibi formanda paretur
 Quæ motus animæ internos, quæ verba referre
 Sola potest, nec enim sine voce hæc dicere quicquam
 Continget, velut illa animi meditata per auras
 Atque agilis penetrat spaciis distantibus aures
 Interpret Diuum atque hominum, sacra munera magni
 Mercurij, apta hominum socias coniungere turbas.

Hanc

Hanc igitur qualem dederit Natura, videndum est;
 Nam variis olim formando finxerat ipsa
 Nos omnes natura sonis, & dispare cunctos
 Guttur, disparibusque dedit sonuisse figuris.
 Hic grauiore quidem sonitu, ast hic præstat acuto;
 Hic magis obscuro, claro hic, ac flecitur ille
 Et medias rumpit voces, & deficit; ast hic
 Perpetuo ductu perduxerit integra vocum
 Munera: iam mollis vox quædam femineumque
 Personat; aut trepidans pueriles concitat ictus:
 Sunt alia & vocum discrimina, siue canendo
 Seu sermone velis sonitus discernere cunctos:
 Hæc quoniam variè affectis de partibus edit
 Natura, atque omni non idem spiritus ore
 Ducitur, in varias diduxit sæpe figuras.
 Adde etiam, quod sæpe solet collapsa perire,
 Aut mutata alias prorsus inducere formas;
 Cumque graves veniunt morbi, cum membra vigorem
 Amittunt, variatque ætas, tristisque senectus
 Accedit, vitæ & ratio, & fors ipsa colendi
 Permutata trahit diuerso pondere voces:
 Cunctaque vertentes anni rupere sonoros
 Vocum aditus. Hæc cuncta tibi quæ dicta monemus
 Contemplator ages tecum, & curanda parabis
 Atque tu reparanda suo, & quid quæque recuset,
 Et quid quæque ferat ratio, cognoscere tenta:
 Iam sequere, & vires ipsas, qua discere gaudet
 Natura, & proprio numquam de limite vocem
 Depellas: nec enim facile in longinqua vagatur
 Aut aliena suis fert munera viribus, & si
 Cogatur, perit infelix discrimine in ipso,
 Turpiter & cedens fructum disperdit agendi.
 Quam verò natura dedit, seu tempora vocem, 33
 Hanc sequere, & prudens exerce: plurima ab usu 33
 Vis etiam voci accedit, multumque iuvari
 Asolet, euentumque potest assuescere in omnem.
 Multa tibi formanda quidem & dicenda monemus,
 Et tecum meditanda olim, repetendaque, donec
 Prospicias propriæ quæ sint tibi munera vocis,
 Et lapsus vites cunctos, alienaque prudens
 Abiicias, proprias vires, propriumque sequaris
 Munus, & in rebus nunquam fallentia vocis
 Pondera, quæ certa penitus correxeris arte,
Vt facile

Vt facile affectus omnes, meditataque mentis
 Explicet, & flexus varios sonitusque modosque,
 Atque tonos præstet, munus quoque compleat omne.
 Vox aliena tibi non vnaquam imitanda petatur;
 Nam grauitas & tota perit tibi gratia fandi,
 Nec res vlla magis suspectam prodidit artem.

Sed neque cura minor fuerit tibi cuncta referre
 Verba, modosque omnes & partes, integra prorsus
 Omnia, nec cursu propero concisa, nec vsque
 Affectata habitu moueant fastidia lento:
 Sed deceant, mediumque modum, certamque figuram
 Contineant, & res ipsas motusque sequantur,
 Atque animi affectus, & cunctas prorsus in aures
 Integra perueniant, neque quemquam munere fraudent.
 Iamque adeo nutusque animi, quosque induit intus
 Mens habitus, atque affectus seruare inemento,
 Atque ministerio vocis sonitusque referre:
 Siue iram, siue ostendas tua gaudia, seu tu
 Fortè metus referas trepidos, tristémve dolorem;
 Spemque, minasque truces, aut flectere iudicis iras,
 Et lachrymas mouisse pares, miseratâque tentes
 Pectora, quacumque aut mentes turbare quietas
 Ipse velis, proprio sonitu, propriisque moueto
 Vocibus, atque suis quas seruant omnia formis.
 Nam qui perpetuo sonitu, similisque legenti
 In ludis puero, pronuntiat omnia, nunquam
 Sollicitum faciet quemquam, in sua vota que ducet.
 Namque alius sonitus tristi est, aliisque dolenti,
 Incensos animos ira, ferientia vocum
 Fulmina, truxque decet properato spiritus ore;
 Non eademque rogans pronuntiat, atque rogatus;
 Non admiranti est eadem, ridentibus atque
 Vox eadem, sua quemque decet facièsque modisque
 Verborum & vocis, grauior, vel acutior an sit,
 Flebilis, an læta ac mollis, sedata furénsne,
 Ipsa dabit rerum ratio causæque figura:
 Quemque habitum Natura petat, circumspice prorsus,
 Et similes vocum resonent habitusque tonique.
 Atque adeo, vt breuibus possis hæc cuncta doceri,
 Nosque artem penitus fugiamus prodere longam;
 Hoc semel admoneo præceptis maius & arto:
 Scilicet, vt numquam dicendo fingere discas,
 Nec referas aliena vnaquam, tua sint tibi cuncta,
 Quidquid

Quidquid agis, vel quam causam tibi quisque patrono
Credidit, hanc statuas propriam, tua commoda crede,
Vel tua damna, vel inuisum certamen honoris,
Vel capitis pellenda tui discrimina, quidquid
Suscipias accusator, cupiasve tueri,
Concipe tu veras curas, verumque dolorem,
Spemque metumque tuum facito, propriosque furores
Assume, aut miseros animosque reique figuram
Indue, ut insensi desleetas iudicis iras:
Præscribet Natura tibi variantia vocum
Munera, & ad cunctas dicendi commoda partes,
Cum tibi tu proprias discas præscribere causas,
Et veros edes gemitus, qui rumpere possent
Vel filicem, vel & indomitos flexisse leones;
Et molles vocum sonitus, suauemque tenorem
Elicies, queis mollire & pervincere dura
Pectora, & in proprium possis perducere vorum.
Atque utinam tales habitus, similemque figuram
Induerent, quicumque factis per pulpita rebus
Incumbunt; utinam proprias fecisse liberet
Christe tuas causas, quodque illis creditur alio
Religionis onus, non tantum pectora vulgi
Dura forent, non tam multis sermonibus leu tam
Exiguus feret fructus; feruentior esset
Mens hominum, pietas maior, maiorque teneret
Religio populos, & turba frequentior altum
Percoleret virtutis iter, felicius iret
Vita hominum, neque tanta forent dispendia gentis,
Pro qua supplicium durum, mortemque cruentam
Nate Dei summi, & lignum crudele subisti:
Sed quod turpe foret priscis Orantibus in re
Exigua, hoc isti affectant, seseque videri
Vel doctos cupiunt nimiumque artisque peritos,
Artis ineptis, ut hanc damnet vel scurra, vel omnis
Histrion; nam tepide dicunt, quæcumque referre
Mentibus incensis deceat; iam rursus & iras
In leuibus simulant rebus, mentitæque produnt
Ora, manus, vocemque, alienæque mentibus esse,
Dicere quæcumque incipiunt, studioque loquendi,
Non tamen orandi studio rerumve teneri.
Vnde fides leuior vero, & reuerentia Diuum
Vix minor sequitur, semper decrescit & ipsa
Religio, & virtus; rari in virtutis amorem

Incenſos animos referunt, odium quoque rari
 In ſcelus & vitium, ſclerataque crimina prorſus
 Concipiunt, cunctique velut ſi ad carmina tendant,
 Et melicos audire modos, diuina frequentant
 Tempſa: nec eſt alius ſermo redeuntibus illinc,
 Quam conferre modos dicendi, & verba ſonumque
 Dulcius expreſſa, aut longè repetita loquenti;
 Vtque alius ſuperetque alium, meliusque ſonando,
 Et motu, & geſtu, & manibus pronunciet, vtque
 Gratia rara vel inuentis, vel vocibus, atque
 Copia verborum quanta eſt, ſine pondere inanis,
 Scilicet hæc ſecum populus iam diſcutit omnis,
 Quæ curare ſuos creditque videtque magiſtros;
 Quæque videt multo ſtudio oſtentanda parari.
 Namque & verborum artiſices ſeſe ipſe viciffim
 Appellat chorus Orantum, fabroſque loquendi
 Dicere ſæpe ſolent ſeſe, gaudentque vocari:
 Tantum ſimplicitas humanis cordibus olim
 Exſulat, atque animos pietas ſacrata reliquit.
 Huic vos ergo malo & damnis occurrите tantis
 Paſtores ouium ſacri, quibus ipſe regendos
 Commendat populos paſtorum maximus ille
 Nazarides, curamque gregis commiſit agendi.

Martine egregium noſtri decus ordinis, & em
 Pontificem felix ſortita Segobia, cui iam
 Inuidet ipſa prius felix Guadixa, doletque
 Præceptore ſuo priuata & præſule tanto,
 Præſule, cui ingenio nuper Mahametus acuto
 Ceſſit, & indoluit nullas erroris iniqui
 Reliquias ſuperſeſſe animis ac gentibus illis;
 Quas prius ipſe ſuas habuit, quas numine dulci
 In noſtrum pridem Chriſtus reuocarat ouile;
 Non bene dimiſſis tamen hæc erroribus ipſe
 Conſpicias, & primos, queis ſunt imbuta, liquores
 Pectoribus purgas teneris, ſacrumque probate
 Religionis opus, documentaque certa reponis.
 Te quantum pietas, quantum ſapientia, quantum
 Doctrina atque vſus rerum, & prudentia Diua
 Exornet, quantis cumulent tua pectora ſemper
 Dotibus, & quantum exemplo ſermoneque poſſis,
 Publica res, tatur enim, quam multa que rerum
 Euenta, atque vari innamern quibus ipſe probari
 Sæpe ſoles magnis celebratus laudibus vſque.

Te Latine

Te Latix gentes pridem, te Gallica turba
 Mirata est, te laudauit Germania, quando
 Concilio intereras sacro, quod prisca Tridentum
 Christicolū populo rebusque petentibus ipsia
 Romano dictante etiam Pastore cōggit,
 Hic tua laudata est cunctis sapientia, & altum
 Consilium, & magnæ doctrinæ munera tanta,
 Quæ vix sufficerent multi, seu pondera rerum
 Iusta perpendas trutina, seu verba modosque
 Explicuisse pares, quibus hæc mysteria Diuinum
 Obseruata latent, Syria vel voce sonandum,
 Hebræo aut sermone foret, superumque loquelia:
 Antica seu quando petitur facundia, libros
 Expositura nouos, leges, monumentaque Christi,
 Vnus eras cui cuncta simul præstare daretur.

Et tu quem dignis gradibus prouexit ad ipsum
 Pontificale decus virtus spectata per omne
 Consilij exemplum, & rerum ingeniumque disertum,
 Valtodane meum à puero & post fata parentis
 Præsidium, doctisque viris laus magna bonisque,
 Quem nuper gaudens magno Pallantia plausu
 Electum auspiciis faustis & sorte beata
 Audiit, accusatque moras, & tempora dicit
 Longa nimis, quæ te absentem sua vota morari
 Compellunt, optat peploque ostroque videre
 Conspectum, & sacra redimitum tempora mitra,
 Distantem leges iustas, diuinæque iura
 Inter sacrificosque viros turbamque peritam,
 Quæ non vlla vsquam Hesperii est cognita regnis
 Docta magis, nulla ad sacras aut aptior aras;
 Te consitem ferro armatum, gladiisque potentem
 Iam spectare cupit multum Pernia fidelis,
 Te duce iam nullos hostes nec bella timere
 Vlla potest; tantum hos ferro seruabis & armis,
 Quantum consilio atque fide officioque seueri
 Iudicis, atque pij patris seruare fidelem
 Ipse soles populum Christi, quem vera perornat
 Religio, quem tu turpi defendis ab hoste,
 Qui pauidas hominum mentes, & pectora vulgi
 Simplicia indoctis dirisque erroribus vsque
 Vulnerat, & Stygio gessit turbare veneno;
 Vade animos æterna subit mors, tristiaque orci

Nec repetenda vnquam tranantur flumina multis.
 Iam patere exiguasque moras, & tempora cede
 Longa tibi certè docta ô Pallantia, donec
 Consulat, & rebus magnis imponere finem,
 Et populos sedare queat, tristesque procellas
 Mentibus excutiat multis, iubeatque quicta
 Viuere corda hominum, nullasque timentia fraudes,
 Quas ferus in nostras inuexit Lutherus oras;
 Lutherus Immane ostentum, nostrique ruina
 Temporis, Eumenidum soboles, & filius orci.

Nec tu Cuesta minus nostris venerande camœnia,
 Quo præceptore obscuros mihi voluere libros
 Contigit, & Scoti densas penetrare tenebras,
 Et dulcibus duro decerpere conice fructus;
 Tunc mea Complutum felix te Cuesta videbat:
 Te nunc Hispana hæc Legio, regna inclýta quondam
 Armorum studio, & multis celebrata trophæis,
 Te fruitur rectore pio, te Præfule felix
 Religionis onus gratum, iuga dulcia Christi
 Sustinet, atque tuis monitis sine pondere perfert.

Hoc ergo prohibete omnes, occurrите damnis
 Christicolum, populis & quæ bona semina vestris
 Sparguntur, purgate, precor, multoque probate
 Iudicio; ne quid pereat, pars nullaue sancti
 Vana cadat verbi, & fructus disperdat amor.
 Et sterili iactu vacuas ne compleat aures:
 Hoc agite, & grauitè vestris edicite templis;
 Si vos sancta tenet pietas, si commoda tangunt
 Vlla hominum, si sancta mouet reuerentia veri,
 Hoc mihi Præsul agat cunctus, Christi que fidelis
 Pastor, & in sacram quicumque edicere gentem
 Iura solet, mores rigida & formare grauique
 Lege potest, atque ad normam reuocare probandam.

Hoc doceat quicumque sacri mysteria verbi
 Explicat, instituitque alios, verbi que ministros
 Præceptis format doctis, arcana librorum
 Quæque voluminibus clauduntur condita priscis,
 Exponit; qui monstrat iter, singitque futuros
 Sacri Oratores verbi; quo munere prisca
 Andorise iactat sua pignora maxima Cannum,
 Cannum dulce mihi nomen, Legionis amor
 Splendorem, magnæque decus: namque ille docendo
 Suscepit

Suscepit iuvenes sacros, turbamque piorum,
 Quos olim sacra templa habeant, quos cura tenebit
 Religionis, & in populos sacra femina multos
 Effundent, quæ nunc animis & pectore puro
 Concipiunt, admirati quam maxima lingue
 Gratia Canne tibi, seu Græco siue Latino
 Incipias sermone sacras exponere chartas,
 Siue Abrahamæo potius fuit ore sonandum:
 Nam nihil ignoras, nec te fugit vlla loquendi
 Regula, quæ officio possit conferre fideli.
 Quid referam rerum quanta experientia, quanta
 Copia doctrinæ varix, quam multa sorores
 Castalidumque chorus dederint tibi dona benignis
 Haustibus, & puro recreent de flumine doctum
 Pectus, & admittant quæcunque ad sacra clientem?
 Anne alius, cum virtutem laudare parauit,
 Affectu maiore calet? cum crimina frua
 Improbatur, anne alius crimen vehementius odit?
 An pro diuinis rebus certare paratus
 Quis magis esse queat, vitamque impendere vero?
 Quippe tuam causam credis, tua commoda Canne,
 Quas res cumque paras verbis tractare disertis.
 Inde ardes vero affectu, verisque loquendo
 Vocibus incendisque animos, meritumque reportas
 Ingenioque viri nomen, iustique bonique,
 Quo totus omnis chorus appellat, qui templa frequentat
 Pulchra ista, & tecum sacras operatur ad aras.

Induct affectus similes, propriamque putabit,
 Quisquis aget causam sacram, diuinæque rerum
 Suscipiet momenta sibi, si numinis vlla est
 Aut pietas, aut tantarum reuerentia rerum:
 Et cura maiore etiam dicenda parabit,
 Quam si pro propriis subeat certamina rebus,
 Et proprias agitet causas; quantoque minora
 Diuinis humana putat, tanto usque calore
 Ardeat ille magis, qui Diuini suscipit vllam
 Materiem veris peragendam vocibus, atque
 Affectu maiore animos pertentet inertes.

Quem vocis dabit ipsa modum Natura, per artem
 Fingimus in melius, nam sunt præcepta sonandi;
 Vt tibi si vehemens eruperit impetus, illum
 Temperet ars, certum iubeat seruare tenorem,

Et flecti in varias species, habitusque per omnes
 Fortunæ affectusque trahi, vt vox ipsa loquatur,
 Et sine verbo etiam conceptus indicet omnes.
 Quippe hoc in mutis cernas animantibus; illis
 Pro sermone dedit vocem natura, dolorem
 Lætitiamque, iras, læuosque cupidinis ignes,
 Et pietatis adhuc speciem affectusque parentum,
 Et quæcumque animæ turbamina fundere norunt.
 Ast homini sermo, Diuinaque munera linguae,
 Verbaque concessa humanæ dulcissima vitæ
 Vincula, quæ occultos motus, animique recessus
 Affectusque omnes referent, quæ singula monstrent
 Momenta atque omnes partes, communia iungant
 Officia, & poscant, capiant reddantque vicissim.
 Præterea nihil ad doctas fuit aptius artes;
 Hoc aditus pandit sacros dicentibus, inque
 Intima doctrinæ prorsus sacraria ducit,
 Atque latens verum penitus per viscera mundi
 Rimatur, clarasque in luminis eruit oras.
 Hæc igitur formanda simul sociandaque eisdem
 Legibus, vt vocem sermo non deserat vllus,
 Nec vox sermonis faciem momentaque fallat:
 Sed sibi ad officium concurrat vtrunque vicissim;
 Nec quicquam simulare decet, nec fingere falsum.

Interea caput atque humeri totumque mouetur
 Corpus agentis, & ad vocem conceptaque mens
 Adiungunt sese, & vario per singula gestu
 Cernuntur, sed & ipsa loqui verbisque ministrant
 Ferre vices animam motumque afferre videntur.
 Quippe mouet cunctas partes, atque omnia cogit
 Membra animus seruire suis affectibus, vt iam
 Non eadem facies, non idem corpore toto
 Gestus in iratis, nec motus tristibus idem,
 Non eadem metuentis erunt spectacula, totis
 Artibus ille tremit: sed qui bona nuntia læto
 Percepit vultu, gestu quoque dispare gaudet.
 At miser ingenti confectus sæpe dolore
 Cum gemitu propriam in speciem gestumque mouetur
 Hæc caput in primis variat, pars optima nostri
 Corporis, atque animæ regnum sedesque superna.
 Nam quoties animus variisque agitata procellis
 Concutitur mens ipsa, prius sua regna fatigat,
 Et primas

Et primas turbat sedes; moxque incipit ipsum
 Indicio caput internos ostendere motus:
 Annuit, aut renuit, vel protinus innuit, iras
 Ostendit, iurat, minitatur, singula motu
 Prosequitur vario, signisque loquacibus ornat.

Nec tamen id crebris sine crimine motibus unquam
 Concutitur: namque aut stultæ sunt maxima mentis
 Indicia, insanique hominis nullo ordine, nullo
 Iudicio vertisse caput; motuque frequenti
 Perdere dicendi Veneremque, modumque, fidemque.
 Ut res, sic rerum comites educere motus
 Conueniat; vocesque sequi, affectumque loquendi,
 Arte opus est, & iudicio, quod temperet ipsam
 Naturam, quod compositos ferat undique motus:
 Nec studiosa nimis, nimis aut neglecta decebant.

Maxima vis oculis, & gratia maxima cedit:
 Nulla adeo magis aut certis ostendere signis
 Fortunas habitusque potest, momentaque mentis
 Pars nostri. Hinc sese effundunt bona gaudia, tristes
 Mærores, iræque truces, plenæque minarum,
 Spesque metusque etiam trepidi, sævique dolores.
 Hæc pars sola potest celatum prodere amorem;
 Et quæcunque solent mentes turbare quietas.
 Quippe nimis nostris non pars coniunctior vlla est
 Nulla, quæ ut plures admittit ad intima formas,
 Et res in species agit in penetralia plures;
 Quæ anima iudiciis agitur, penitusque mouetur;
 Sic nulla aut plures motus, plurisque referre
 Affectus valet occultos, & prodere mentis
 Arcana, & quicumque latent morisque habitusque.

Quod si dicendo tuâ commoda cuncta putabis
 Damnaque fortunisque omnes ut sæpe docentes
 Præcipimus, mox ipsa oculos formabit agentis
 Natura, atque sequi mentemque habitusque iubebit
 Internos, & conuenient cum vocibus ipsa
 Lumina, conceptos motus educere prompta.

Si verò affectus nullos tu concipis intra
 Pectora, sed fictos habitus simulatæque verba
 Comædam penitus faciem meditaris agendi,
 Tunc tibi maiori cura studioque cauendum,
 Ne mentita animum varient tua lumina vultus,
 Et prodant artis studium, momentaque vana.

Namque cadunt malè compositi, nec mentibus imis
 Hærentes rerum affectus, nec sc̃la per omnes
 Signa animus potis est semper producere partes.

Ipsa etiam manus, & digiti, & duo brachia multis
 Vlibus esse solent dicentibus; omnia namque
 Persequitur manus ipsa animi meditata, nec vlla
 Pars hominis festina magis, magis aptave multis
 Officiis, non ad vitam magis utilis vlla est:
 Vnde tot articulis, tot flexibus annuit illi
 Versari Natura parens, inque omnia motus
 Direxisse loca, & partem prætere in omnem,
 Seu suprema velit rerum, siue infima rursus,
 Siue vtrumque latus, siue anteriora petisse;
 Posteriora etiam, seu deuoluatur in orbem;
 Omnia concessum contingere, & ipsa loquentis
 Affectus vocisque simul comitatur, & vna
 Vocis habetque vicem certam, munusque loquendi
 Vsurpat, nec clara minus, nec certa, minusve
 Intellecta, procul socium solet illa vocare,
 Cuius semotas vox non peruenit in aures:
 Consulit illa fugam sociis distantibus, illa
 Dimittit puerum, concedit & illa, negatque;
 Blanditur, placatque minas, & concitat iram;
 Atque animos agitat, iuuenisque in prælia trudit,
 Et reuocat, pellitque simul, vel sistit euntem.
 Denique non vlla est humanæ motio mentis,
 Quam non priuatis signis manus vna sequatur.
 Atque adeò populis cunctis spatiumque per omni
 Terrarum, & sonitus varios, per munia lingux
 Diuersa; vna omnes manus exercetur in usus;
 Et cunctis eadem mentis momenta vicissim
 Explicat, ac veluti sermone ostendit eodem.
 Ergo cura tibi hanc fuerit componere ad omnes
 Dicendo affectus, animi ac meditata mouere,
 Siue roges, referasve aliquid, seu maxima quæque
 Admirare, neges, concedas, denique quidquid
 Ostendisse pares, vel commemorasse docendo,
 Hoc manus ipsa loquax referat, viresque ministret,
 Et venerem & lucem dictis, atque excitet ipsum
 Quo tibi cum res est, prætozem, siue theatrum.

Sed fuge ridiculos motus nimiosque loquendo
 Corporis atque inanus, stultam testantia mentem

Momenta.

Momenta, & crebros concussus verticis, atque id
 In primis vitium iubeo vitare, memento
 Ne referas mimi saltus, ne brachia rebus
 Omnibus aptaris, tantumque tua exprime doctus,
 Quæcumque afficiant mentemque animumque quietis
 Deturbare sua soleant: sed non tamen omnes
 Exerce motus, non omnia verba sequatur
 Officiumve manus, vel corporis imperius ardens,
 Nec tu, si gladios memoras, celeresve sagittas,
 Fusa venena, necem illatam, vel flagra fugamque,
 Aut imitare fugam pedibus, gladioque ferire
 Te ostendas, non extentas torquere sagittas,
 Nec flagris quemquam cædas, gladiumve minantem
 Non referas, neu mortiferum præbere venenum.
 Hæc dixisse satis, verbisque agitalle superbis:
 Sed retulisse modis scenæ vetat ipsa decere
 Lex operis, grauitasque loci, & natura loquendi.
 Arte opus est & iudicio; nam finis agendi
 Persuadere fuit, non ludere, & acta referre:
 Inflammasse animos dictis & motibus, at non
 Usque theatrales formas & scenica semper
 Edere ridendo populis spectacula motu.

Adde etiam quod sacratis expellere templis
 Multa velim, namque & manibus complodere, stultum est.
 Et tamen id nimiumque frequens, nimiumque receptum;
 Et tamen in summos digitos extollere, toto
 Corpore contremere, clementi sæpe dolorem
 Illi, laterique manu succurrere lasso,
 Aut Natura indulsetve dolorve, laborve,
 Non tamen ars vnquam vitium permiserit vllum
 Affectare, sed id condemnat quisquis agendo
 Inuitus patitur: sed cur non damnet ineptus
 Sedator, sed ut ad vitium se accommodet omne,
 Non ad virtutes dicentis: fallimur omnes,
 Et facile à veri specie, & grauitate modoque
 Ad leuiora gradu prono properare solemus.

Hæc tibi, dum facilem ac dulcem vi carminis artem
 Ipse paro, Gaspar, studio properante canebam:
 Quæ primum modulata mihi atque incepta, vbi nostræ
 Gaspar amicitia dulces decerpere fructus,
 Et sociam licuit pariter coniungere vitam:
 Nunc spatia immensa, alterius longissimus orbis

Tractus, & occidui, nunc hospes Solis vtrumque
 Separat Oceanus, studioque incendit amico;
 Et nunc cura tui Gaspar tenet anxia, pectus
 Oppressura meum, donec te sospite nobis
 Contingat dulces iterum decerpere fructus,
 Et presente frui possim te Gaspar amico.

Annuite his nostris ô vos pia Numina votis,
 Diua maris fidus, mundi lux maxima nostri,
 Quæque soles tempestates sedare sereno
 Lumine, & incolumes pelago traducere nautas.
 Per sacram te nos prolem dulcissima cæli
 Pignora adorantes petimus, votisque precamur,
 Redde animum pia virgo mihi, miserere laboris,
 Et lachrymas compesce meas: sociumque fidelem,
 Quem tam longè oculis nostris terrisque remotum
 Vocibus assiduâ curaque ardente petim
 Esse vides nobis, hunc tu mihi Diua vocata
 Redde precor, laudisque tui dulcissima varis
 Admitte, & quæ dona tuas promittimus aras
 Ornatura, tuum auxilium testantia semper.

Tuque adeò nostrasque preces studiūque iuato
 Aluare Lugue animæ semper pars optima nostræ,
 Namque etiam te Gaspar amat, tu Gaspare amico
 Vfus eras, grato cum te mea pulchra tenebat
 Rupes, Musarum secessus, grataque vtrique
 Lugue tibi & nobis sedes, & grata Camœnis:
 Nunc nobis viduata vacat, dum munera sacræ
 Ipse ego militiæ Diuinæque castra frequento,
 Atque Iacobæos enses studiūque sacratæ
 Religionis, & ingenuas colo Lugue phalanges:
 Tu verò in siluis & montibus Aluare amœnis
 Abditus, ætheream meditaris ducere vitam,
 Atque parem superis exoptandamque quietem,
 Intentus sanctisque libris, studioque sacro
 Arcanas voluis chartas, & numina semper
 Alloqueris, gratoque foues tua pectora fructu
 Semper; vt & curas hominum contemnere discas,
 Atque tuam sortem laudes, & munera vitæ
 Humanis maiora bonis. His artibus, his tu
 Instructus studiis, vrbes populosque fideles
 Deinde petis, quos de diuinis Aluare rebus
 Sæpe doces, atque humanum contemnere suades

Omne opus & votum; diuinâque munera regni
Optare ætherei, totisque capeffere curis,
Atque viam monſtras certam obſequiûnique fidem-
que,

Seruandasque doces leges, præceptaque ſancta
Exponis; dux ipſe viæ exemploque probandus.
Tu precibus votum noſtrum bone Lugue iurabis,
Et chari mecum reditus orabis amici,
Verſibus interea noſtris gratâque Camœna
Ingenij partu exigui lætare, meumque
Eſſe puta, quodcumque ſubeſt; nam diligis ipſe
Noſque foues, tibi ſic venient mea carmina grata.

F I N I S.

Y 5

CENSURA.

Hos quatuor Rhetoricorum libros
ab eruditissimo viro D. Benedicto Aria
Montano, Doctore Theologo, & Poeta
laureato, artificioso atque docto admo-
dum carmine conscriptos, & breuibus,
eruditis, ac perspicuis ad marginem
annotationibus, ab amplissimo viro
D. Antonio Moratio, Melchuaunensi
Episcopo prestantissimo, illustratos, ma-
xime cum fructu prae lo tradi posse
seo. V. Nonas Martias M. D. L. X. I. g.

Augustinus Hunnæus, Louanij
Theologus Regius.

SVMMA PRIVILEGII.

C A V T V M est Regio priuilegio,
ne quis alius præter Christophorum
Plantinum typographum iuratum,
Rhetorica B. Aræ Montani imprimat,
aut alibi impressa vendat hinc ad sexen-
nium, sub pœna confiscationis libro-
rum, ut latius patet in literis datis Bru-
xæ VII. Maij. M. D. LXIX.

Subfig. De Witte.

27 MAY 1871
J. A. V. M. on R. 1000

of the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871
the 10th of May 1871

27 MAY 1871

B E N E D I C T I
A R I Æ M O N T A N I
H I S P A L E N S I S
P O E M A T V M
T O M V S Q V A R T V S :

In quo

Epigrammata varia.

A N T V E R P I Æ,
Ex officina Christophori Plantini
Architypographi Regij.
M. D. LXXIX.

BE MEDIC T I

ARLE MONTANI

WESTMINSTER

POEMATVM

TOMAS BARTON

LONDON

Printed by W. B. B.

ALBANY

NEW YORK

1811

W. B. B.

BENEDICTI
ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS

In tabulas Historiæ Davidis, olim
ipso meditante editas,
Tetrasticha.

DAVIDI REGVM PRAE-
 STANTISS. BENEDICTI
 ARIAE MONTANI
 Dedicatio.

*Quidquid ad exemplar vitae ingeniq. probandi
 Fabula composuit, vel dedit historia;
 Quidquid in humanis fuit admirabile rebus,
 Quas bene culta fides promouet ac pietas:
 Unus Iessiades verum propriumque probasti
 Praesenti instructus numinis auxilio,
 Quae breuibus memorata tuus spectanda theatris
 Exhibet è puro pectore discipulus.
 Otia contingant, optata & copia mens,
 Magna, & sit voti spes mihi certa boni;
 Ipse ego componamque tuos veterumque laudes,
 Et referam numeris ponderibusque suis
 Et quanto cunctis prestare videbere, tanto
 Vatibus ipse alius utiliora canam.*

In tabulam primam.

BONA INDOLES RECTE CVLTA.

Iessiada laudes puero meditante, paternum
 Et pecus, & volucres, & stupuere feræ;
 Ipse pater superum dixit, Meus hic, meus esto;
 Hic pascat nostros instituatque greges.

In tabulam II.

FIDEI TIROCINIA.

Qui puer immanes vrsos rabidosque leones
 Stravit, securum iussit & ire gregem,
 Quæ sibi pro patriis adeunda pericula sacris
 Viribus & quantis exsuperanda putet?

In tabulam III.

MODESTIA PROBATA.

Deligitur dignus, quamvis neglectior ipse,
 Despectus quamvis sit sibi, sitque suis;
 In tenuis iaceat vulgo non agnita virtus,
 Abit tandem vindice fulta Deo.

In tabulam IIII.

VIRTUS VLTRO INCITATA.

Cum primum monstrata petens subit ardua virtus
 Difficilem fortis sustinet invidiam.
 Nec satis est sentire hostes aliena profectos,
 Insensam propriam sentit & illa domum.

In tabulam V.

EXPEDITIO MVNITISSIMA.

Nuda fides vt monstra domet, non indiget armis;
 Arteis humani damnat & ingenij.
 Difficilesque subit casus, atque ardua tentat
 Testa, vno studio presidioque Dei.

FIDEI VICTORIA.

Mole grani & subito casu magnis ruit ausis
 Vis expers sensus consiliiq[ue] pi.
 Hanc victrix pietas sternitq[ue] trahitq[ue] triumpho,
 Non iactare minas docta, sed efficere.

In tabulam VII.

PIETATIS TRIUMPHVS.

Inuisæ superis Vires animiq[ue] minaces,
 Scilicet ausa ferox orsa mouere nefas.
 Monstrum horrendum ingens iuuenis Virtute modesti
 Concidit, expedit hoc milite bella Deus.

In tabulam VIII.

HVMANAR. OPVM PRAESTANTIS S.

Virtus vera bonos æquat, sanctoq[ue] ligatos
 Coniungit certæ fœdere amicitiz:
 Participesq[ue] facit vitæ sociosq[ue] laborum
 Communi tutos viuere consilio.

In tabulam IX.

CIRCUMSPECTA VIRTVS.

Officiosa pi[us] valde ac studiosa iuuantis
 Virtus, letali excluditur inuidia:
 Dura hominis mens est, ac sancto ingrata labori:
 Sed Pietas comites excipit alma iuos.

In tabulam X.

DELIBERATA SPES.

Proposito imperiosus Amor subnixus honesto
 Nil non promittit, nil sibi non superat:
 Tutantemq[ue] pios, & noxia monstra domantem
 Aspiciens cælo promouet ipse Deus.

In tabulam XI.

VIRTVTIS PRAEMIUM.

Emeritos tandem virtus contingit honores,
Quos inuita probat quamlibet inuidia.
Principibus par iusque viris, par regibus altis
Obtinet, obscurum nobilitatque caput.

In tabulam XII.

CONIUGII FIDES.

Alterius rectè gestis & fortibus ausis
Inuida mille modis vitur ambitio.
Nec retinet pietas, generis neque cura nocentem;
Sed fugit hanc sapiens, prospiciensque cauet.

In tabulam XIII.

AMICITIAE VERAE VSUS.

Presidium firmum, valli ac turissima praestat
Munera, quam pietas iungit, amicitia.
Hæc videt occultum, curatque docetque periculum,
Et subit, ut socium liberet, ipsa minas.

In tabulam XIII.

PIETATIS PRIVILEGIUM.

Nuda & inops pietas, non vim, non perfida fraudis,
Sed petit æterni munera consilij.
Arcanis Deus hanc donis vulgoque negatis
Et inuat & saturat, & bonus ampliat.

In tabulam XV.

PRYDENTIAE TUTELA.

Crimina dira odij, vim, spem, studiumque nocentis,
Eludit pietas, casibus in subitis.
Vix fides maneat, trepidis solertia rebus
Deseret hanc nunquam destituente comes.

PRVDENTIA PIETATIS COMES.

Excipit & miseros virtus, comitesque tuetur,
 Exceptosque bonis instruet officiis.
 Hanc tenet exercens pietas & cura suorum
 Illis docta prius quam sibi consulere.

In tabulam XVII.

VIRTVTIS VERAE LIBERALITAS.

Sancta fides iunctos animos confirmat, & arctis
 Innodat sacri nexibus officij.
 Sponte bonum petit atque colit, ceditque supernis
 Legibus, & praefert quem Deus antetulit.

In tabulam XVIII.

FORTITVDO INNOCENS.

Afficit exiguos animos, mentesque minutas
 Vltio, magnanimis non bene grata viris.
 Non est vt possis inimicum perdere tanti
 Quanti animam vt sospes debeat ille tibi.

In tabulam XIX.

INGRATA AVARITIA.

Et res & tuas animas fiducia seruat,
 Vicinus fortis cum subit atque pius.
 Innocuos tamen irritat vicinus auarus,
 Accepti & laedit non memor officij.

In tabulam XX.

PRVDENTIA SALVTARIS.

Excipit incensos irarum fulminis ignes
 Prudens sermo pio sedulus obsequio.
 Pectoris ingenui seruior placatur honestis
 Et gaudens cedit vocibus ac monitis.

In tabulam XXI.

REVERENTIA SOSPITALIS.

Invidiam, fraudes, consulta iniusta, minasque
Quis putet officiis vincere posse bonis?
Poeniuit fortem nullum potuisse querelas
Vlcisci propria, nec voluisse manu.

In tabulam XXII.

PIETAS ASSERTRIX.

Ira, dolorque pius, prudentia, spesque fidesque
Prælia pro natis coniugibusque adeunt.
Excipit instructum his animum victoria pulcra,
Quam neque avara notis inficit invidia.

In tabulam XXIII.

TEMPERANTIA REGIA.

Appetitus haud mirum est; nocet at retulisse cupitas
Sed magis est mentem non domuisse graue.
Discrimen tolerare suo pro principe, pulcrum est:
Fulcius at cum rex hoc cauet ipse suis.

In tabulam XXIIII.

INGENVVS CANDOR.

Religionis amor feruens, & publica cura
Priuata haud curat commoda & invidiam.
Perpetuo est dignus regno, qui ferre labores
Et casus damnis prætulit patriæ.

In tabulam XXV.

PERSEVERANTIAE FRUCTVS.

Certa Dei promissa probat, quem spesque fidesque
Exercent studiis obsequiisque piis:
Nil hostis, nil damna obsunt, nil tempora longa,
Quicquid erit, dictum constat opusque Dei.

B. ARIAE MONTANI

In tabulam XXVI.

INGENVA HUMANITAS.

Bella, inimicitias, damnum, discrimina plura
 Sustinet, & perfert mens bene certa viri:
 Posse probare tamen negat hæc fraudemve dolumve
 Et commenta mali callida consilij.

In tabulam XXVII.

INTEGRITAS.

Exagitat furiale nefas fera pectora, & vrget
 Per facinus magnas quarere amicitias:
 Conscia sed recti mens detestata scelestos
 Ausus commérito vindicat exitio.

In tabulam XXVIII.

CONSTANTIAE EXITVS.

Tandem victa hominum inuidiosa superbia
 Consilio cedit iudicioque Dei.
 Damnarant quicunque pium, laudasse priores
 Optant. Virtutem gloria certa manet.

In tabulam XXIX.

PIETATIS HILARITAS.

Summus honor seruire Deo, mentemque ministram
 Aptare hospitij officiisque bonis.
 Vtrices iras contra temerarius ausus,
 Dedecus expectet ambitiosus honor.

In tabulam XXX.

IMMORTALE FOEDVS.

Non oblata Virum mouet alta potentia iustum
 Antiquæ vt rumpat vincula amicitia:
 Nec regnare adeo gratum est, ac posse iurare
 Quos amat, aut quorum pignora grata fouet.

In tabulam XXXI.

OTIVM CALAMITOSVM.

Eheu quàm leuibz validè quàm maxima figit
Corda virum telis infidiosus amor!
Quis putet in mediis tuum se sistere flammis?
Longè visæ vrunt, aspicere ergo nocet.

In tabulam XXXII.

LIBERA MONITIO.

Prima bona integritas vitæ, rarissima quamquam
Sed curanda piis & capienda viris.
At semel in morbum lapsis hæc proxima sit laus,
Auscultare boni consiliis medici.

In tabulam XXXIII.

VERAE GLORIAE AMPLIFICATIO.

Improbis opes, iniusta potentia, magno
Et subito casu præcipitiq; ruunt.
Hostibus extinctis, surgit domus alta piorum,
Atq; de nouis spoliis, diuitiisque nitet.

In tabulam XXXIIII.

INTEMPERANTIAE FRUCTVS.

Publica prospicere haud satis est, sed moribus atque
Legibus est puris instituenda domus.
Cui leue natorum fuerit scelus; ille videbit
Exempla & sobolis funera dira suæ.

In tabulam XXXV.

NIMIA LENITAS.

Virtuti coniuncta patrum, exemplisque seueris
Et inuat & confert consilij grauitas.
Quid non molitur malè confirmata iuuentus,
Tam faciles credit cum sibi habere patres?

ERRATORVM EXPURGATIO.

Maxima ciuilis belli ac deterrima pestis
 Cum interna flagrat seditione domus.
 Non tamen est vsus leuis hinc vt certus amicos
 Inter nosse queas, quæ tibi summa quies.

In tabulam XXXVII.

PATERNA CLEMENTIA.

Naturæ mirandus amor, durissima perfert
 Pondera, & offensas sustinet vsque graues.
 Quoque magis tener est, magis atque virgetur, & ardet
 Stringitur, hoc adeo rumpitur ille minus.

In tabulam XXXVIII.

IMPIETATIS EXITVS.

Aetas, forma, genus, decor, amplitudine copiarum,
 Plausibus & populi gratia mobilibus.
 Hæc homines vt magna probant: sed desit honestas,
 Præcipiti certum est hæc ruitura gradu.

In tabulam XXXIX.

IVS INVICTVM.

Inuidia infelix varij ac dementia vulgi
 Sapientis ignauo fracta pudore cadit.
 Præstantis tamen est animi, nec frangier istis,
 Nec meritam fractis velle referre vicem.

In tabulam XL.

TEMERITATIS CASVS.

Et solet in medijs iustum vexare triumphis,
 Stultitia infesta, præcipitique manu;
 Sed spumante malo, necdum feruente, furens se
 Flatibus effundit perdit & ipsa suis.

EPIGRAMMATA.

181

In tabulam XLI.

INIVRIAE PARTVS.

Ænta Dei, haud oblita tamen premit ultio fontes,
 Nec patitur comites criminis effugere.
 Hanc princeps bonus & prudens quocunque periclo
 Expiat, vt populis prospiciat miseris.

In tabulam XLII.

DIGNITATIS OBSERVATIO.

Poscunt iura modum; clari hæ sunt principis artes
 Noscere quid leges, quid moneat pietas.
 Crimina suppliciis satis est expleſſe nocentem,
 Seu sua siue patres quæ meruere luat.

In tabulam XLIII.

GLORIA INSIDIOSA.

Non bene miscentur pietas, humanaque rerum
 Auxilia, hæc dispar ius ratioque fouet.
 Auctorem certum refert nouiſſe bonorum,
 Illis riualet non feret vsque Deus.

In tabulam XLIIII.

HVMANAE GLORIAE EXAMEN.

Errores nouiſſe ſuos, errata fateri
 Et fugere, optandi ianua certa boni eſt.
 Proxima ſed laus eſt, poenæ haud præſcribere furem;
 Sed petiſſe, modum ſigat vt ipſe Deus.

In tabulam XLV.

CLEMENTIA MEMOR.

Et iuuat & placat Princeps retinetque litando
 Pro populo faciẽs ſollicituſque, Deum.
 Regius ille animus, mauult qui ſequẽ ſuosque
 Perdi, quàm miſerum poſſe perire gregem.

In tabulam XLVI.

SAPIENS SENECTVS.

Diuitias & opes Pietas leuissima in vſus
 Vnica commendat, cum petitiſſa ſuos,
 Quis prudens mihi Rex ? qui proſpicit vndiq. vt vnus
 Sit cultus populis, imperitetque Deus.

In tabulam XLVII.

ADVLATIO FALLAX.

Tutius & melius cura ſumpruque minori
 Complebis proprium continuſque locum,
 Conſilium inſipiens duros vanosque labores
 Experiere, Deus te niſi promoueat.

In tabulam XLVIII.

PIETATIS DEFUNCTIO.

Munere ſuſceptam bene rem geſiſſe beatus eſt;
 Laudandam & ſuperis adiucaſſe domum.
 Sed numeros implet cunctos cui contigit heredes
 Et ſtudij patrij compos & officij.

APPROBATIO.

*Quadrageſinta octo hæc Tetraſtica, à Benedic-
 to Aria Montano in Dauidicorum exemplorum
 ſpectaculis decantata, nihil habent S. Romanæ
 Eccleſiæ fidei cōtrarium, aut reipub. offenſuum.*

Sebastianus Baer, Plebanus
 Hantverpiens.

BENEDICTI
ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS

In

DIVINAR. NVPTIAR.

CONVENTA ET ACTA,

à Philippo Gallæo æreis
tabulis incisa,

TETRASTICHA,

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALEN-

sis, de suo erga honestas ar-
tes studio & officio,

CARMEN.

DV M cultas animi vires, arteisque iuuare,
Ingenij ac sætus multiplices cupimus;
Desidiam & segnem damnamus, & improba vite
Otia, & ingratos ac sine luce dies;
Artifices quoscunque suo curamus honore,
Curamus gratis prosequi & officiis.
Tracipue quos grata bonis Pictura plura
Exercet, magnos quæ decet una viros.
Aut quæ signa locat viuo spirantia saxa
Quaque ades formis construit eximiis
Cum grauibus curis igitur reuocare paramus
Intentas vires mentis & ingenij,
Gaudia nec studiis aliena adsciscere nostris,
Horum grata solet nos recreare domus.
Nec piget inter opus charo assedisse canentes
Artifici, atque leui concinuisse lyra.
Tadia sic nobis, sic illi rumpimus, alter
Interea alterius muneribus fruimur.
Excipit ille, operi adscribat quæ carmina: nos id,
Quò sensus redeat cultior, excipimus.

In tabulam I.

Ad vitæ properate epulas, mensamque beatam,
Quos labor exercet, quos graue & vrit onus.

I I.

Ite orbem totum comites peragrate fideles,
Quærite quas nostri sollicitabit amor.
Has ego & ad thalamos magni & confortia regni
Excipiam: miserè cetera turba ruet.

I I I.

Heu miseræ, oblatam quid vos contemnere sortem,
Suadet; num ignotus sponsus & alter amor?
Vestrorum num cura nocens? epulæve priores?
An socij, mala vel vincula diuitiæ?

I V.

Tu felix virgo, sponso quoque cara vocanti;
Tu tamen ancillis Principis obsequere.
Hæ te nam Sponsi mores mentemque docebunt,
Et referet ex quibus hunc artibus allicias.

V.

Adsum pœna tibi Domini reuerentia, primam
(Virtutem si cupias, & sapere) excipias:
Mortis iudicij, atque ignis, tibi nota, memento,
Es vigila, & vigilans crimina prisca fuge.

V I.

Ius nata adsum, cui Castigatio nomen;
Te mihi da facilem, te mihi discipulam.
Me sine nec vitium poteris refecare malignum;
Me sine nec fructus edere es apta probos.

V I I.

Libus his ternis pœnas addisce timere,
Nosse ac te, quod sis serua & inepta nimis.
Vltorem gladium, ac dignam virtute coronam,
Iustitia accedens proferet, eligito.

V I I I.

Ipsa coronari si vis, ne negliges, & ensis
Virtutem, tua qui crimina corripier,
En tibi adest, animam quæ conterit, atque fateri
Debita quæ monstrat, reddere quæque iubet.

Ablutor

I X.

Abluitor mæsto lacrymarum flumine, terge, ac
 Detestata tibi crimina ne repetas,
 Moribus atque nouis posthac te docta peringes,
 Vt constet penitus sic tibi cara salus.

X.

Hoc speculo rerum causas, finesque, modosque
 Inspicies, homines vt pereant stolidi.
 Ipsa tibi quæ sum dictata Scientia, monstro,
 Mortaleis qualis fabula habet miseros.

X I.

Carnis vt instabilem vitam mors impetit atris
 Inclusam vitiis, quæque pericla manent?
 Sed reuocat miserata homines Clementia. Fastus
 Prima vmbra elatos, continet ac tumidos.

X I I.

Vmbra secunda tenet stultos, & inania amantes,
 Ludicraque, infamem praua peracta gregem.
 En quibus insanos quoque tertia versat aënos
 Vique laborantes sollicitosque malis.

X I I I.

Luxuriz turpes famulos, gentemque suillam
 Inuoluit corno quarta quoque vmbra graui.
 Quinta voluptates, & nexa libidine vincla
 Continet, obsecantis fusa venena animis.

X I V.

Lucifuga ambitio sexta versatur in vmbra,
 Lunæ inconstantis quæ colit imperium.
 Vt pigros reuocare gradum virioque sepultos
 Mors preuiat ac Dæmon, septima id vmbra docet.

X V.

Exitus hic hominum spectat, præferre bono qui
 Sponso viuendi commoda vana volunt.
 Scilicet inuitos vrget mors; nec fuga, nec vis
 Eruit æternis ignibus & lacrymis.

X V I.

Humanas animæ res doctæ grata quies hinc,
 Spiritus ac Sponsi diuinitus rapitur.

Hanc

Hanc numero concorde chorus modulisque canoris
Virtutum mulcet, prospiciensque fouet.

X V I I.

Postquam docta tenes, quàm vana est gloria secl,
Humana & quàm sit friuola conditio;
Nunc exempla tui speculo monstrata fidei
Aspicias Sponsi, sed retinenda tibi.

X I I X.

Spesque Fidesque tibi prætendimus, altera lumen,
In sponsi arcanum quo potes ire tui;
Altera Regale hoc sceptrum, quo præmia certa
Vincenti noris præposita esse anima.

X I X.

Pone metus, ac Spe atque Fide adnæstente coronam
Expete, nobilibus dedeque te studiis.
Vos Charitem geminæ virtutes ducite pulcræ:
Sedula Præx vobis sit tribus ipsa comes.

X X.

Quàm puero comitata choro Dilectio Princeps
Incepit, quantis & sociata bonis!
Felix ille adeò qui te Regina bearis
Cum grege virtutum suscipit hospitibus!

X X I.

Quando erit ut Domino ipse fruatur? namque vror amara
Huius quo sine iam nec mihi vita placet.
Langueo, & internis iam sentio tela medullis
Harere, ac votis omnibus hunc repeto.

X X I I.

Tres Regem tandem summum petiere sorores,
Aethere dum primo quarta soror residet.
Spiritus à Sponso manat septemstius, illum
Excipit, atque sinu Sponsa beata fouet.

X X I I I.

Ad Sponsam mihi vos comites (propero ipse) præite,
Atque parate meum, quo gradiamur, iter.
Spes tantum, lucem adde Fides, Dilectio tu me
Apprædet, Sponsam visere tendo meam.

Alma

XXIV.

Alma Fides tibi quem monstrarat, dixerat & Spes,
 Quem Doctrina etiam, quem tibi castus Amor;
 Ipse ego sum Sponsus tuus, & mihi cara, redemptor
 Sum tuus atque auctor, me fruiere ergo tuo.

XXV.

Colloquio dum Sponsa sui mulcetur amati
 Sponsi, atque humanæ se dedit ille animæ;
 Vocibus ac numeris adeò prædulcibus omnis
 Virtutum plaudit, concinix atque chorus.

XXVI.

Sponsi muneribus mens iam recreata quiescit;
 Suscitatur hanc mæstus sollicitatque Timor.
 Sponsus eam tentans ad tempus deserit, ipsa æ
 Virtutum manet hunc consiliis monita.

XXVII.

Iam mihi cara veni, thalamos adiuta sacratos,
 Et mihi per cunctos associanda dies.
 Fontis aquas veluti ceruis desiderat, hæc te
 Mens Deus exoptat, te sitiensque cupit.

XXIX.

Iamque epulis accumbe Dei, gaudeto, beata
 En tibi perpetuæ munera lætitiæ.
 Quamque brevis vitæ cursu bene dona petisti,
 Stat tibi in æternos certa corona dies.

IN

CHRISTI IESV VITAE

admirabiliũmque actionum Speculum, à Philippo Galileo apparatus,

B. ARIAE MONTANI

Disticha singularia.

In tabulam I.

Aternæ mundo qua lux producta salutis
 Luceret, prima hæc Virgo fenestra fuit.

I. I.

Qui mundo tenebras contractaque frigora pellat,
 Sol hiemis rigidæ nocte oritur media.

I I I.

Eur libet legem ipse subis puer optime Regum?
 Vt s seruatorum legibus eripias?

I V.

Quæsitam simplex reperit sapientia lucem,
 Quam nusquam prudens inuenit improbitas.

V.

Omnia contemnit Pietas discrimina, cum se
 Imperio totam tradidit illa Dei.

V I.

Humano puerum sine præceptore, decebat,
 Qui tantum saperet, credere nempe Deum.

V I I.

Qui sordes hominum viuacibus eluat vndis,
 Hunc præfente docet numine nosse Pater.

I I X.

Queis armis hostem Christus superauit acutum,
 Vtere, si pugnam vincere posse cupis.

I X.

Et fœdus firmare sacrum, & mutare nouandum,
 Naturam Christus lætitiãque valet.

a

Felix

X.

Felix qui non ingratus, non immemor vsque
 Poscit & agnoscit dona benigna Dei.

X I.

Militiæ infernæ legio trux pulsa probauit,
 Viuida quid Christi vox valet efficere.

X I I.

Qui sapit, is Christum sequitur, securus & omni
 Tempore, sorte, loco, nil eget aut metuit.

X I I I.

Qui lacrymis peccata dolens te diligit, ille
 Te, bone Christe, epulis excipit eximius.

X I V.

Hunc responsa Patris Natum, auctoremque salutis,
 Hunc præceptorem proposuere hominum.

X V.

Calliditas fileat, fileat sapientia mundi:
 Nam simplex probitas vnica grata Deo est.

X V I.

Aegrotum accedit Medicus cælestis, & vltro
 Hunc sanat. Mos hic illius est proprius.

X V I I.

Detestanda malæ quicumque piacula culpæ
 Corrigit, hic Christo vindice liber erit.

X V I I I.

Mortua qui pridem tabefactaque corpora vitæ
 Restituit, vitæ reddit & ipse animas.

X I X.

Lux hominum, mentis tenebras quæ discursit alias,
 Natiui ac vitij crimina cæca leuat.

X X.

Si tibi quis Rex sit, si quantus, noscere velles,
 Exutus vitiis, hunc bene tu exciperes.

X X I.

Rem populi expurgare sui, amouisse prophanis
 Qui sacra sic potuit, Rex erat atque Deus.

Se dabat

X X I I.

Se dabat in solidæ Christus convivia vitæ:
Nempe suis, quorum suscipit ipse vicem.

X X I I I.

Extremi exemplum fert dum Præceptor amoris,
Examen veri discipuli statuit.

X X I V.

Qui consolaris cunctos, solamina poscis
Ipse tibi, pressus crimine, Christe, meo.

X X V.

Quænam vis tenebris, quis cæcis mentibus error?
Virtutis tacitæ ut lumina non videant?

X X V I.

Nostra soluturum tormenta ac vincula, I E S V,
Te dedis; nostri tantus amor generis.

X X V I I.

Quam poteras fecisse tuam, tibi nempe ligatam
Vitam, condemnas, & tibi tu reprobas.

X X I I X.

Invidiam damnata salus, sapientia stulto
Iudicio ciecta est: heu tenebras hominum!

X X I X.

Turba quid insultas Sapienti infana, meam qui
Stultitiam illusus suscipit atque tuam.

X X X.

Miratur leo stultitiam rabiemque luporum,
Agnum occidendum qui sibi tradiderint.

X X X I.

Nec leo, nec vulpes, cupiunt te lædere, I E S V,
Est natura malis fruior ergo lupis.

X X X I I.

Quod verum, Christe, exponis Prætoris ad aures,
Non capit hoc mundus; vana & inepta capita.

X X X I I I.

Ergo ignominiam, cui quam nulla notat lex,
Hanc Regi æterno crimina nostra ferunt?

XXXIV.

Heu pudet vsque meæ turpis ludibria culpæ
Cum probro atque graui lata dolore tibi.

XXXV.

Dum saluatorem repulisti, infide, salutem
Abiecisse tuam scilicet argueris.

XXXVI.

Sanguinis innocui testis, tamen improbe Iudex
Fusor es, ille mei victima criminis est.

XXXVII.

Non tua tam sœuæ ira dolent tibi vulnera mortis,
Quàm mala quæ cæcis, Christe, parata vides.

XXXVIII.

Ponderis immensi pretium, quod debita soluat
Humani generis, quàm capit arcta bilanz!

XXXIX.

Affixus moriens, maledictis Agnus onustus,
Mortem, vincla potens, & maledicta domus.

XL.

O noxis depresso meis, qui cuncta moues, nunc
Indigeas hominum mortuus officio?

XLI.

Atra domus mortis, subiit quam Christus, aperta est,
Nec valet æternas iam cohibere fores.

XLII.

Hanc Christus, reduci patuit quæ ianua nulli,
Eductis frangit, pandit & agminibus.

XLIII.

Vita hominum, rigida nuper quæ in morte latebat,
Surgit, vt ad vitam proferat ipse homines.

XLIV.

Quæsitum feruens pietas, numquam irrita, Christum
Inuenit, atque suo tempore certa videt.

XLV.

Qui cupit antiquis mysteria condere chartis,
Sentire vt Christum nouerit, is sapiet.

Quòd

XLVI.

Quòd dubitas, tibi non tantùm, est magis vtile nobis,
Thoma, hinc conueniet nos dubitare nihil.

XLVII.

Quæ virtute Deus propria facit, illa, fides dat
Vt bene credentes efficiant homines.

XLIX.

Regna paterna petit Christus, petit & sua, quæ iam
Iure suis poterit didere discipulis.

XLI.

Hic tenebras pellit, fert lucem, mentibus ignis,
Immutatque homines, & facit esse Deos.

L.

Aeternum laudanda piis, memorandaque planctu
Aeterno prauis, vna eademque dies.

APPROBATIO.

*Hæc Carmina de vita Saluatoris
nostri suis tabulis rectè coniuncta,
poterunt typis excudi. Actum
8. Junij, Anno 1773.*

Gislenus de Vroede, Suf-
fraganeus Mechliniens.

BENEDICTI
ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS
EPIGRAMMATA

In Prophetas minores.

AD SPIRITVM SANCTVM,

aggressurus Commentaria in Ioëlem.

Q Vi maria & terras, qui cælum numine comples
 Spiritus, ô certum vatibus auxilium,
 Sis felix, nostræque potens illabere menti,
 Et defer vatem per tua sacra tuum.
 Si tibi noster & est animus studiumque probatum,
 Doctorem & populis me facis esse piis.

Ante Commentaria in Amos,

VOTVM.

N Am quid ego sine te facere, aut quid dicere gratum
 Summe Deus possim, quæ bene cœpta sequit
 Ergo age, nil opis hic nostræ superesse docendo,
 Neu patere humanis artibus esse locum.
 Vtque tuum, quidquid Vates dixere, iubebis,
 Interpres si quid dixerit, esse tuum.
 Iam tu custodi que ouium, tardisque bubulcis
 Quæque forent cunctis, dicere, mira dabas.
 Hæc nobis referenda bonus da, splendida dictu
 Nolumus exigui scribere, certa tamen.

Ante Commentaria Abdia.

AD DIVINVM SPIRITVM.

P Atris amor nati que Deus, pacemque per orbem
 Qui fundis placidam Spiritus alme veni.
 Spiritus alme veni, nostræque illabere menti,
 Atque imis bonus ô sensibus infideas:
 Vt vacuum inuidiaque omni cæcoque tumultu
 Ire finas Vatem per tua sacra tuum.

Ante

Ante Commentaria in Ionam.

IVBILATIO ET VOTVM.

Immensa bonitate Pater, te fulgida celo
 Testantur placidum sidera, te facilem.
 Si tua dona pios pariter, si fraude nocentes
 Sol, imberque alto ex æthere srpe iuuant:
 Communem populisq̃ tuam certamq̃ salutem
 Esse cupis, magna & sedulitate foues:
 Mortales reuocare graui ex errore benignus
 Diceris, & cæcis eruere è tenebris:
 Da veniam, pacisque pix tua munera vati,
 Dicentiq̃ tuas annue diuitias.

Ante Commentaria in Michaam.

A D D E V M.

Omnipotens sapiensq̃ Deus, qui numine dextro
 Ipse tuum æterno tempore ducis opus:
 Quæ non vlla mali vis perturbare, nec astus,
 Nec valet vlla hominum sistere nequitia:
 Sæpi bonus atque potens iustos, populumq̃ piorum
 Ad tua non frustra maxima dona vocas:
 Præsidio afflictis rebus, pereuntibus astas
 Auxilio, atque graues detegis insidias:
 Da Pater ô nostros collustrans lumine sensus
 Aethereo arcanis dicere digna tuis.

Ante Commentaria in Nahhum.

V O T V M.

ME neque consiliis, propria aut virtute valentem
 Da Pater ô, totum numinis esse tui:
 Qui fastumq̃ aususq̃ hominum, mentesq̃ superbas
 In Chaos & stygias ire iubes tenebras:
 Ex humiliq̃ pios deuotos puluere in astra
 Tollis, dans mensis accubuisse tuis.

Te sine nil summum, æternum nil esse fatemur,
 Te sine prodesse aut posse placere nihil.
 Ut placeam, prosimque piis, tua munera sunt:
 Laudibus ergo tuis prouidus annuito.

*In finem Commentariorum in
 Habbakuq.*

ORATIO INTERPRETIS.

O Qui orbem regis Pater, & mortalia curas,
 Ausaque funesti nulla probas sceleris,
 Nec pateris fluitare tuo seruentia cultu
 Pectora, nec miseros deseris esse pios:
 Illud opus renouare tuum ne desine nostris
 Mentibus, illud opus, quo facis esse Deos.
 Et nos perpetuas laudes, nos grata canemus
 Carmina pro tantis cominoda muneribus

Ante Commentaria in Sophoniam.

VOTVM.

Æ Therei quem sede poli sanctissima cunctis
 Dicere iura viris credimus & populis:
 Et quem facta latent mortalia nulla, nec ausus,
 Humanum quicquid concipit ingenium:
 Da facilis tua iudicii mysteria magni,
 Quæ fas est, populis explicuisse piis:
 Si quæcunque sacri dicunt oracula vates,
 Ad nostros quoque vis pertinuisse dies.

Ante

Ante Commentaria in Haggaum.

V O T V M.

SUmme Deus, renunq̃ue caput, postremaq̃ue finis,
 Et certis hominum dux bone consiliis:
 A te principium sumat, tibi desinat omne,
 Quicquid nunc Vatis mensq̃ue manusq̃ue parat:
 Ingratum infelixq̃ue olim studiumq̃ue laborq̃ue est,
 Alma vbi non adsit numinis aura tui.

Ante Commentaria in Zachariam.

V O T V M.

COnsiliij Pater æterni, qui cuncta benignus
 Perficis, arcano contriuisque modo,
 Inceptus, cursusq̃ue tuos non vlla retardat
 Extenuas, nulla aut corripit inuidia.
 Virtutes imperiumq̃ue Dei non irrita mundi
 Cursus ostendunt sidera perpetuis.
 Ergo pijs populis varem tua sacra ferentem
 Duc Pater, atque ruis annue principis.

Ante Commentaria in Malachiam.

V O T V M.

D A purè sanctèq̃ue, Deus, tua sacra referri,
 Tèq̃ue animis casta religione coli:
 Nec patere arcanis mysteria condita chartis
 Culpa hominum in cæca nocte latere diu:
 Tibi grata pijs feliciter ardeat artis
 Victimæ, quæ terras alluit Oceanus.
 Te regem Dominumq̃ue omnes agnoscere gentes
 Possint, da Pater, & nosse saluiferum.

EPIGRAMMATA

NON ANTEA

EDITA.

*Aggessurus Commentaria in librum
Iudicum, Deum precatur.*

HVmani rector generis, veraxque magister,
Aeternum cuius gloria firmat opus,
Da tua simplicibus monumenta probare volenti
Nosse mihi, certo dicere & indicio.
Nam sine te insana est miseri prudentia mundi;
Te monitusque tuos qui tenet, ille sapit.

*Ante disputationem de Christi Iesu
veritate, Elucidationibus in Diu.
Pauli epistolas prefixam.*

Spiritus æthereis veniens qui sedibus olim
Afflasti sacros numine discipulos,
Diuinis tu animos augens & pectora donis
Annuis vt prolem viuere possit Dei,
Testibus his toto per te cognoscitur orbe
Ille Deus semper, filius ille hominis,
Adsis dignatus, nostræque illabere menti,
Dum tua Christicolis munera Diua cano,
Atque negata diu nostris erroribus illa
Pectoribus cæcis lumina restitue.

In D. Iacobi Monanij Symbolum,
IPSE FACIET.

HVMANO generi imperium terræque marisque
Gesserat Omnisator tradideratque pater;
Propositum hoc temerare studet Sapientia fallax,
Atque opus indignis soluere consiliis.
Inuentis tamen ipsa suis ita luditur, ut quos
Reges noluerat, sentiat esse Deos:
Nam quidquid bonus ipse Parens decreuerit, actum
Hostibus inuitis denique perficiet.

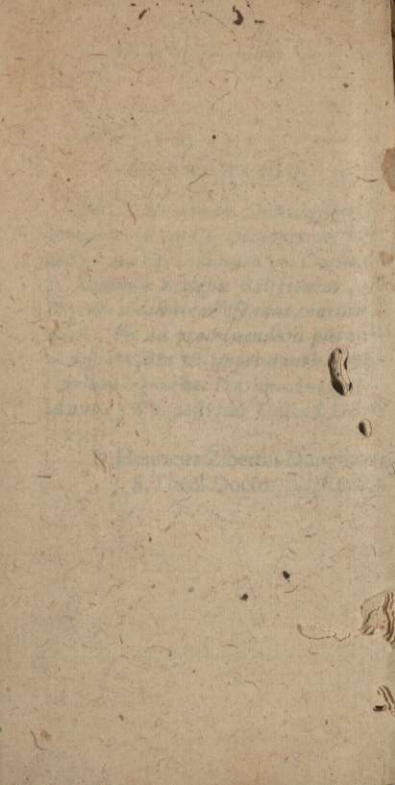
F I N I S.

APPROBATIO.

In his pulcherrimis Carminibus, & in ea qua est ad Christianum lectorem doctissima Epistola, quod vel Catholica S. Romana Ecclesia Religionem, vel Regiam maiestatem offendat, continetur nihil, & ad promouendam pietatem utilissima sunt ut imprimantur, & ab omnibus legantur. Datum Antverpia, Anno 1589. postridie Calend. Octob.

D. Henricus Zibertus Dunghæus,
S. Theol. Doctor, lib. Censor.

IESOUS

Dulce mihi nihil esse precor, si nomen Iesu
~~est~~ sit, cum mihi sit hoc sine dulce —
 } nihil.